И. Сталин

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK!

SZTÁLIN

A LENINIZMUS KÉRDÉSEI

SZIKRA KIADÁS BUDAPEST 1950

Az orosz eredeti címe:

ВОПРОСЫ ЛЕНИНИЗМА

E könyv szövege az 1939-ben megjelent tizenegyedik orosz kiadás magyar fordítása. Először kiadta az Idegennyelvű Irodalmi Kiadó Moszkva 1945

A jelen kiadás szövegét az 1945. évi moszkvai magyar kiadásból vettük át, helyenként javításokkal. Az idézetek forrására vonatkozó utalások a *szövegben* az orosz eredetiből vannak átvéve, ezek tehát kivétel nélkül mindig *orosznyelvű* kiadásokra vonatkoznak. Ahol lehetett, *szövegalji* jegyzetben utaltunk a megfelelő *magyar* kiadásra.

A szövegalji jegyzetek, ha nincsenek a szerző kezdőbetűivel («*J. Szt.*») megkülönböztetve, szerkesztőségi jegyzetek.

Kiadásunkat elláttuk névmutatóval és tárgymutatóval.

1949 március

*

A harmadik kiadás változatlan lenyomata a másodiknak, kivéve „A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének alkotmánytervezetéről" szóló beszédet (600—631. old.), amely újból átnézett és javított fordításban jelenik meg.

1949 december

A kiadó

Felelős kiadó: Dr. Czóbel Ernő.

1909. Franklin-nyomda N. V. Budapest. Felelős: Janka Gyula igazgató.

A LENINIZMUS KÉRDÉSEI

AZ OROSZ KIADÁS ELŐSZAVA

A „Leninizmus kérdései"-nek jelen, tizenegyedik kiadása a tizediktől abban különbözik, hogy a jelen kiadáshoz az alábbi, többé-kevésbbé aktuális jelentőségű új munkákat csatoltuk:

1. „Beszéd a Kreml-palotában, a Vörös Hadsereg katonai akadémiájának évzáró ünnepélyén" (1935 május 4.);

2. „Beszéd a Sztahánov-munkások első szovjetuniói értekezletén" (1935 november 17.);

3. „A Szocialista Szovjetköztársaságok Szövetségének Alkotmánytervezetéről" (Előadás a Szovjetek VIII. Rendkívüli Össz-Szövetségi Kongresszusán, 1936 november 25-én);

4. „A dialektikus és történelmi materializmusról" (e munkát Sztálin elvtárs a Szovjetunió Kommunista [bolsevik] Pártja történetének rövid tanfolyama számára írta 1938 szeptemberében) és

5. „Beszámoló a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának munkájáról a XVIII. pártkongresszuson" (1939 március 10.).

Hogy a könyv régebbi terjedelmét megőrizzük, a „Leninizmus kérdései" jelen kiadásába nem vettük fel a tizedik kiadásban megjelent következő munkákat: „Beszélgetés az első amerikai munkásküldöttséggel", „A Központi Bizottság beszámolója a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja XVI. pártkongresszusán", „Beszélgetés H. G. Wells angol íróval".

E változtatásokat a szerzővel egyetértésben eszközöltük.

A Politikai Irodalom
Állami Kiadója

A LENINIZMUS ALAPJAIRÓL

A SZVERDLOV-EGYETEMEN 1924 ÁPRILIS ELEJÉN TARTOTT ELŐADÁSOK

Az új lenini csapatnak ajánlom
J. SZTÁLIN

A leninizmus alapjai — nagy téma. Kimerítéséhez egész könyv, mi több : a könyvek egész sora kellene. Magától értetődő tehát, hogy előadásaim nem adhatják a leninizmus kimerítő kifejtését, hanem, a legjobb esetben is, csak a leninizmus alapjainak tömör kivonatát. Mindazonáltal hasznosnak vélem ennek a kivonatnak ismertetését, hogy bizonyos alapvető kiindulópontokat nyujtsak, melyek a leninizmus sikeres tanulmányozásához szükségesek.

A leninizmus alapjait kifejteni — ez még nem jelenti azt, hogy a lenini világszemlélet alapjait fejtjük ki. Lenin világszemlélete és a leninizmus alapjai — terjedelemre nézve nem egy és ugyanaz. Lenin marxista és világszemléletének alapja természetesen a marxizmus. Ebből azonban egyáltalán nem következik, hogy a leninizmus kifejtését a marxizmus alapjainak ismertetésével kell kezdenünk. A leninizmust kifejteni — ez azt jelenti, hogy azt fejtjük ki, ami Lenin munkáiban különleges és új, amit Lenin a marxizmus általános kincstárához hozzáadott és ami természetesen az ő nevéhez fűződik. Előadásaimban csakis ebben az értelemben fogok a leninizmus alapjairól beszélni.

Mi hát a leninizmus?

Egyesek azt mondják, hogy a leninizmus a marxizmus alkalmazása az oroszországi helyzet sajátos viszonyaira. Ebben a meghatározásban van némi igazság, de ez korántsem meríti ki az egész igazságot. Lenin tényleg alkalmazta, mégpedig mesterien alkalmazta a marxizmust az oroszországi valóságra.

De ha a leninizmus csupán a marxizmus alkalmazása volna Oroszország sajátos viszonyaira, akkor a leninizmus merőben nemzeti és csak nemzeti, merőben orosz és csakis orosz jelenség volna. Márpedig tudjuk, hogy a leninizmus nem csupán orosz, hanem nemzetközi jelenség, amely az egész nemzetközi fejlődésben gyökeredzik. Ezért úgy vélem, hogy ez a meghatározás egyoldalú.

Mások azt mondják, hogy a leninizmus azoknak a forradalmi elemeknek az újjászületése, melyek a 19. század negyvenes éveinek marxizmusát jellemzik, eltérően a rákövetkező esztendők marxizmusától, amikor a marxizmus állítólag mérsékeltté, nem-forradalmivá vált. Ha eltekintünk Marx tanításának ettől az ostoba és sekélyes széttagolásától, mely a marxizmust két részre, forradalmi és mérsékelt részre osztja, akkor el kell ismernünk, hogy még ebben a teljesen hiányos és semmiképpen ki nem elégítő meghatározásban is van némi igazság. És ez az igazság az, hogy Lenin valóban új életre keltette a marxizmus forradalmi tartalmát, melyet a II. Internacionále opportunistái befalaztak. De ez az igazságnak csak egy része. Az egész igazság a leninizmusra vonatkozólag az, hogy a leninizmus a marxizmust nem csupán új életre keltette, hanem egy lépéssel előbbre is ment: továbbfejlesztette a marxizmust a kapitalizmusnak és a proletariátus osztályharcának új feltételei között.

Végeredményben mi hát a leninizmus?

A leninizmus az imperializmus és a proletárforradalom korszakának marxizmusa. Pontosabban: a leninizmus a proletárforradalom elmélete és taktikája általában, a proletárdiktatúra elmélete és taktikája különösen. Marx és Engels a forradalomelőtti (úgy értjük, hogy a proletárforradalom előtti) korszakban működtek, amikor még nem volt fejlett imperializmus, a proletároknak forradalomra való előkészítése korszakában, abban a korszakban, mikor a proletárforradalom nem volt egyenesen gyakorlatilag elkerülhetetlen. Viszont Lenin, Marx és Engels tanítványa, a kifejlett imperializmus korszakában működött, a proletárforradalom kibontakozásának korszakában, mikor a proletárforradalom már győzött *egy* országban, a burzsoá-demokráciát szétverte, és megnyitotta a proletárdemokrácia korát, a szovjetek korszakát.

Ezért továbbfejlesztése a leninizmus a marxizmusnak.

Szokás a leninizmus rendkívül harcias és rendkívül forradalmi jellegét kiemelni. Ez nagyon helyes is. De a leninizmusnak ezt a sajátosságát két ok magyarázza meg: az első, hogy a leninizmus a proletárforradalomból származott s ennek bélyegét szükségszerűen magán viseli; a második, hogy a II. Internacionále opportunizmusával vívott harcban nőtt és erősödött meg, ez a harc pedig a kapitalizmus elleni sikeres küzdelem szükséges előfeltétele volt és maradt. Nem szabad elfelejteni, hogy egyfelől Marx és Engels, másfelől Lenin között egész korszak telt el, melyben a II. Internacionále opportunizmusa osztatlanul uralkodott, úgyhogy a leninizmus egyik legfontosabb feladata szükségképpen az opportunizmus elleni kíméletlen harc volt.

I

A LENINIZMUS TÖRTÉNELMI GYÖKEREI

A leninizmus az imperializmus körülményei között nőtt és alakult ki, amikor a kapitalizmus ellentmondásai a végsőkig kiéleződtek, amikor a proletárforradalom a közvetlen gyakorlat kérdésévé vált, amikor lezárult a régi korszak, melyben a munkásosztály a forradalomra készülődött s a kapitalizmus közvetlen ostromának új korszakába nőtt át.

Lenin az imperializmust „halódó kapitalizmusnak" nevezte. Miért? Mert az imperializmus a kapitalizmus ellentmondásait a legvégső fokig, a legszélső határokig élezi ki, amelyeken túl a forradalom kezdődik. Ez ellentmondások közül hármat kell a legfontosabbnak tekintenünk.

Az első ellentmondás: a munka és tőke közti ellentmondás. Az imperializmus az ipari országokban a monopolista trösztök és szindikátusok, a bankok és a finánccoligarchia mindenhatósága. E mindenhatóság ellen vívott harcban a munkásosztály szokásos módszerei — a szakszervezetek és szövetkezetek, parlamenti pártok és parlamenti harc — teljességgel elégteleneknek bizonyultak. Vagy add meg magad kényre-kedvre a tőkének, tengődj a régi módon és süllyedj mind lejjebb, vagy nyúlj új fegyver után — így teszi fel a kérdést az imperializmus a proletariátus milliós tömegei előtt. Az imperializmus a munkásosztályt a forradalomhoz juttatja el.

A második ellentmondás: ez a különböző pénzcsoportok és imperialista hatalmak közti ellentmondás a nyersanyagforrásokért, idegen területekért folytatott harcukban. Az imperializmus: tőkekivitel a nyersanyagok forrásaihoz, eszeveszett harc ezeknek a forrásoknak monopóliumos birtoklásáért, harc a már felosztott világ újrafelosztásáért, harc, amit az új pénzcsoportok és hatalmak, melyek „helyet keresnek a nap alatt", különös elvadultsággal folytatnak a zsákmányukhoz görcsösen ragaszkodó régi csoportok és hatalmak ellen. Ez az ádáz harc a kapitalisták különböző csoportjai között figyelemreméltó abban a tekintetben, hogy elkerülhetetlen elemként magában foglalja az imperialista háborúkat, a háborúkat idegen területek meghódításáért. Ez a körülmény viszont abban a tekintetben figyelemreméltó, hogy kölcsönösen gyengíti az imperialistákat, gyengíti a kapitalizmus pozícióit általában, közelebb hozza a proletárforradalom pillanatát és a forradalmat gyakorlati szükségességgé teszi.

A harmadik ellentmondás: a maroknyi uralkodó „civilizált" nemzet és a világ százmilliókra rúgó gyarmati és függő helyzetben levő népei közti ellentmondás. Az imperializmus rendkívül nagy területű gyarmatok és függő viszonyban levő országok száz- és százmilliónyi népességének legarcátlanabb kizsákmányolása és legembertelenebb elnyomása. Extraprofit kisajtolása — ez a kizsákmányolás és elnyomás célja. De, miközben az imperializmus ezeket az országokat kizsákmányolja, kénytelen ott vasutakat, gyárakat és üzemeket, ipari és kereskedelmi központokat építeni. Ennek a „politikának" elkerülhetetlen következményei: a proletariátus osztályának megjelenése, helyi értelmiség keletkezése, a nemzeti öntudat fölébredése, a szabadságmozgalom megerősödése. A forradalmi mozgalom megerősödése kivétel nélkül minden gyarmati és függő helyzetben levő országban nyilvánvalóan tanúskodik erről. Ez a körülmény fontos a proletariátusra nézve abban a tekintetben, hogy gyökerében ássa alá a kapitalizmus hadállásait, a gyarmatokat és a függő helyzetben levő országokat az imperializmus tartalékaiból a proletárforradalom tartalékaivá változtatja.

Ezek általában az imperializmus fő ellentétei, melyek a régi „virágzó" kapitalizmust haldokló kapitalizmussá tették.

A tíz év előtt kitört imperialista háború jelentősége többek között abban áll, hogy mindezeket az ellentéteket egy cso-

móba gyüjtötte és a mérleg serpenyőjébe vetette, meggyorsítva és megkönnyítve a proletariátus forradalmi csatáit.

Más szóval: az imperializmus nemcsak oda vezetett, hogy a forradalom gyakorlatilag elkerülhetetlenné vált, hanem elvezetett oda is, hogy kedvezők lettek az előfeltételek a kapitalizmus fellegvárának közvetlen megrohamozására.

Ilyen nemzetközi körülmények szülték a leninizmust.

Mindez igen jó — mondják majd —, de mi köze mindehhez Oroszországnak, mely nem volt és nem is lehetett az imperializmus klasszikus földje? Mi köze mindennek Leninhez, aki mindenekelőtt Oroszországban és Oroszországnak dolgozott? Miért éppen Oroszország lett a leninizmus fészkévé, a proletárforradalom elméletének és taktikájának szülőhazájává?

Azért, mert Oroszország csomópontja volt az imperializmus mindezen ellentmondásainak.

Azért, mert Oroszország minden más országnál inkább méhében hordta a forradalmat és ennek következtében egyes-egyedül Oroszország volt képes arra, hogy ezeket az ellentmondásokat forradalmi úton oldja meg.

Kezdjük azzal, hogy a cári Oroszország gócpontja volt mindenféle és fajta elnyomásnak — a kapitalista, a gyarmati, a katonai elnyomásnak —, mégpedig a legembertelenebb és legbarbárabb formában. Ki ne tudná, hogy a tőke mindenhatósága Oroszországban összeolvadt a cárizmus zsarnokságával, az orosz nacionalizmus agresszivitása a cárizmus hóhérkodásával a nem-orosz népekkel szemben, és hatalmas — török, perzsa, kínai — területek kizsákmányolása együttjárt azzal, hogy a cárizmus elrabolta e területeket, rablóháborúkat viselt érettük? Igaza volt Leninnek, mikor azt mondta, hogy a cárizmus „militarista-feudális imperializmus". A cárizmus az imperializmus legrosszabb vonásainak hatványozott összpontosítása volt.

Továbbá: a cári Oroszország a nyugati imperializmusnak nemcsak abban az értelemben volt hatalmas tartaléka, hogy szabad utat nyitott a külföldi tőkének, mely az orosz népgazdaság oly döntő ágait tartotta kezében, mint a fűtőanyag-, a vas- és fémipar, hanem abban az értelemben is, hogy a katonák millióit szállíthatta a nyugati imperialistáknak. Emlékezzünk a 12 milliós orosz hadseregre, mely az angol és francia tőke hallatlan profitjának biztosításáért az imperialista frontokon vérét hullatta.

De menjünk tovább: a cárizmus nemcsak házőrző ebe volt az imperializmusnak Európa keletén, hanem ügynöksége is a nyugati imperializmusnak, hogy a lakosságból kipréselje a százmilliós kamatokat a kölcsönökért, melyeket Párizs és London, Berlin és Brüsszel folyósítottak.

És végezetül: Törökország, Perzsia, Kína stb. felosztásában a cárizmus a nyugati imperializmus leghűségesebb szövetségese volt. Ki ne tudná, hogy az imperialista háborút a cárizmus az antant imperialistáival szövetségben viselte, hogy Oroszország ennek a **háborúnak** lényeges eleme volt?

Ezért fonódtak össze a cárizmus és a nyugati imperializmus érdekei s ezért lettek végül az imperialista érdekek egységes gombolyagává.

Megbékélhetett-e a nyugati imperializmus azzal, hogy elveszítse egy olyan hatalmas támpontját keleten, az erőnek és az anyagi eszközöknek olyan gazdag tartalékát, mint amilyen a régi, cári burzsoá Oroszország volt; hogy össze ne szedje minden erejét az orosz forradalommal való élethalálharcra, a cárizmus megvédésére és fenntartására? Persze, hogy nem tehette!

Ebből azonban az következik, hogy aki a cárizmust akarta ütni, annak okvetlen az imperializmusra kellett sujtania, aki a cárizmus ellen kelt fel, az kénytelen volt az imperializmus ellen is felkelni, mert aki a cárizmust megdöntötte, annak meg kellett döntenie az imperializmust is, ha tényleg azt akarta, hogy a cárizmust ne csak szétzúzza, hanem teljesen el is pusztítsa. A cárizmus elleni forradalom ilyen módon közelkerült az imperializmus elleni forradalomhoz, a proletárforradalomhoz, át kellett nőnie abba.

Ugyanakkor Oroszországban rendkívül hatalmas népforradalom támadt, melynek élén a világ legforradalmibb proletariátusa állott, amelynek olyan komoly szövetségese volt, mint Oroszország forradalmi parasztsága. Kell-e bizonyítani, hogy egy ilyen forradalom nem állhatott meg a félúton, hogy siker esetén tovább kellett mennie, ki kellett bontania a felkelés zászlaját az imperializmus ellen?

Emiatt vált Oroszország szükségképpen csomópontjává az imperializmus ellentmondásainak, nemcsak abban az értelemben, hogy ezek az ellentmondások, különösen szörnyű és különösen elviselhetetlen jellegüknél fogva, éppen Oroszország-

ban fakadtak fel a legkönnyebben és nemcsak azért, mert Oroszország a nyugati imperializmus nagyfontosságú támasza volt, mely a nyugati finánctőkét Kelet gyarmataival kötötte össze, hanem azért is, mert csak Oroszországban volt meg az a reális erő, mely képes volt az imperializmus ellentmondásait forradalmi úton megoldani.

De ebből az következik, hogy a forradalom Oroszországban csakis proletárforradalom lehetett, hogy kifejlődésének első napjától kezdve feltétlenül nemzetközi jelleget kellett öltenie, s hogy ilyenformán okvetlenül alapjaiban kellett megrendítenie a világimperializmust.

Ha így álltak a dolgok, szorítkozhattak-e munkájukban az orosz kommunisták az orosz forradalom szűk nemzeti kereteire? Természetes, hogy nem! Ellenkezőleg. Az egész helyzet, mind a belső (a mély, forradalmi válság), mind a külső (a háború), arra sarkalta őket, hogy munkájukkal ezeket a kereteket túlhaladják, a harcot átvigyék a nemzetközi színtérre, az imperializmus fekélyeit feltárják, a kapitalizmus összeomlásának elkerülhetetlenségét bebizonyítsák, a szociál-sovinizmust és szociál-pacifizmust szétzúzzák, s végül, hogy saját országukban megdöntsék a kapitalizmust s a proletariátus számára új harci fegyvert kovácsoljanak: a proletárforradalom elméletét és taktikáját, oly célból, hogy minden ország proletariátusának megkönnyítsék a kapitalizmus megdöntését. Az orosz kommunisták nem is cselekedhettek másként, mert csak ezen az úton számíthattak a nemzetközi helyzet bizonyos változásaira, melyek Oroszországnak biztosítékot nyujthattak a burzsoárend visszaállítása ellen.

Ezért lett tehát Oroszország a leninizmus szülőföldje és az orosz kommunisták vezére, Lenin, annak megteremtője.

Oroszországgal és Leninnel körülbelül az „esett meg", ami Németországgal és Marx-szal s Engelsszel a mult évszázad negyvenes éveiben. Németország akkoriban, éppen mint Oroszország a 20. század elején, polgári forradalommal volt terhes. Marx a „Kommunista kiáltvány"-ban akkoriban ezt irta:

„Németországra azért irányítják a kommunisták legnagyobb figyelmüket, mert Németország a polgári forradalom küszöbén áll és mert ezt a forradalmat általában az európai civilizáció fejlettebb feltételei között és sokkal fejlettebb proletariátussal hajtja végre, mint Anglia a 17. és Franciaország a 18. században. A német polgári forra-

dalom tehát csak közvetlen előjátéka lehet egy proletárforradalomnak."*

Másként szólva: a forradalmi mozgalom központja Németországba helyeződött át.

Aligha kételkedhetünk abban, hogy éppen az a körülmény, melyet Marx a fenti idézetben megjelöl, volt a valószínű oka annak, hogy éppen Németország lett a tudományos szocializmus hazája és hogy éppen a német proletariátus vezérei: Marx és Engels lettek annak megalkotói.

Ugyanezt mondhatjuk el, de még fokozottabb mértékben, a 20. század kezdetének Oroszországáról. Oroszország ekkor a polgári forradalom előestéjén állott, s ezt a forradalmat előrehaladottabb európai viszonyok között és fejlettebb proletariátussal kellett véghezvinnie, mint Németországnak (Angliáról és Franciaországról nem is beszélve), s amellett minden jel arra mutatott, hogy ez a forradalom a proletárforradalom erjesztője és előjátéka lesz.

Nem lehet véletlennek tartani azt a tényt, hogy Lenin már 1902-ben, amikor az orosz forradalom még csak csírázott, „Mi a teendő?" című brosúrájában ezeket a jóslatszerű szavakat írta:

„A történelem, mint legközelebbi teendőt, oly feladatot tűzött most elénk (azaz: az orosz marxisták elé — *J. Szt.*), amely bármely más ország proletariátusának *legközelebbi* feladatai között a *legforradalmibb*."

... „Ennek a feladatnak a megvalósítása — nemcsak az európai, hanem (most már hozzátehetjük) egyben az ázsiai reakció leghatalmasabb támaszának megdöntése — az orosz proletariátust a nemzetközi forradalmi proletariátus élcsapatává tenné". (Lenin Művei. 3. kiad. IV. köt. 382. old.)**

Más szavakkal, a forradalmi mozgalom központjának Oroszországba kellett áthelyeződnie.

Ismeretes, hogy a forradalom menete Oroszországban Leninnek ezt a jóslatát mindenben igazolta.

Lehet-e csodálni ezekután, hogy az az ország, mely ilyen

---

* *Marx—Engels.* A kommunista kiáltvány. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 7—8. sz.) Szikra 1948. 58. old. (IV. fej.)

** *Lenin.* Mi a teendő? (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 30—32. sz.) Szikra 1948. 50. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 198. old.

forradalmat vitt véghez, melynek ilyen proletariátusa van, lett a proletárforradalom elméletének és taktikájának szülőhelye?

Lehet-e csodálni, hogy ennek a proletariátusnak vezére, Lenin, lett egyben ennek az elméletnek és taktikának a megteremtője s a nemzetközi proletariátus vezére?

II

A MÓDSZER

Fentebb beszéltem arról, hogy egyfelől Marx és Engels, másfelől Lenin között a II. Internacionále opportunizmusa uralmának egész szakasza van. Pontosság kedvéért hozzá kell fűznöm, hogy az opportunizmusnak nem formális, hanem csak tényleges uralmáról van itt szó. Formálisan a II. Internacionále élén „igazhitű" marxisták, „ortodoxok" álltak: Kautsky és társai. Valójában azonban a II. Internacionále fő munkája az opportunizmus vonalán mozgott. Az opportunisták kispolgári, alkalmazkodó természetüknél fogva a burzsoáziához alkalmazkodtak, az „ortodoxok" viszont a maguk részéről, az „egység megőrzése" érdekében, a „párton belüli béke" érdekében, az opportunistákhoz alkalmazkodtak. Az eredmény az opportunizmus uralma lett, mert a burzsoázia politikája és az „ortodoxok" politikája között a lánc bezárult.

A kapitalizmus aránylag békés fejlődésének időszaka volt ez, hogy úgymondjuk, háborúelőtti időszak, amikor az imperializmus katasztrofális ellentmondásai még nem tárultak fel teljes nyiltságukban, amikor a munkások gazdasági sztrájkjai és a szakszervezetek többé-kevésbbé „normálisan" fejlődtek, amikor a választási harcok és parlamenti frakciók „szédítő" sikereket értek el, amikor a harc legális formáit az egekig magasztalták és azt hitték, hogy a kapitalizmust a legalitással „megölik", egyszóval: mikor a II. Internacionále pártjai elhájasodtak, mikor nem akaródzott komolyan a forradalomra, a proletariátus diktatúrájára, a tömegek forradalmi nevelésére gondolni.

A forradalmi elmélet egésze helyett: egymásnak ellentmondó elméleti tételek és elméletforgácsok, melyek elszakadtak a tömegek élő forradalmi harcától s elavult dogmákká változ-

tak. Persze a látszat kedvéért emlegették Marx elméletét, de csak azért, hogy az élő forradalmi lelket kiirtsák belőle.

Forradalmi politika helyett: petyhüdt filiszterség és óvatos politikai mesterkedés, parlamenti diplomatizálás és parlamenti kombinációk. A látszat kedvéért persze el-elfogadtak „forradalmi" határozatokat és jelszavakat, de csak azért, hogy aztán az asztalfiókba rejtsék őket.

Ahelyett, hogy a pártot saját hibáin tanították és nevelték volna helyes forradalmi taktikára, gondosan elkerülték a beteg kérdéseket, eltusolták és elkenték őket. A látszat kedvéért persze megemlítették néha ezeket a beteg kérdéseket, de csak azért, hogy az ügyet valamilyen „kaucsukhatározattal" elintézzék.

Ez volt a II. Internacionále arculata, munkamódszere, fegyvertára.

Közben azonban közeledett az imperialista háborúk és a proletariátus forradalmi csatáinak új szakasza. A harc régi módszerei a finánctőke mindenhatóságával szemben nyilvánvalóan elégteleneknek és erőtleneknek bizonyultak.

Szükség volt a II. Internacionále egész munkájának, minden munkamódszerének felülvizsgálására, ki kellett onnan űzni a filiszterséget, a korlátoltságot, a zugpolitikát, az árulást, a szociál-sovinizmust, a szociál-pacifizmust. A II. Internacionále egész fegyvertárát át kellett vizsgálni, s kidobni onnan mindent, ami rozsdás és ócska, újfajtájú fegyvereket kellett kovácsolni. Ilyen előzetes munka nélkül a kapitalizmus elleni hadbavonulásról szó sem lehetett. Enélkül a proletariátus azt kockáztatta, hogy az új forradalmi küzdelmekben nem lesz eléggé felfegyverezve vagy akár egyszerűen fegyvertelen lesz.

A II. Internacionále általános felülvizsgálásának, az Augiász-istálló kitakarításának tisztessége a leninizmusnak jutott osztályrészül.

Ilyen körülmények között született meg és kovácsolódott ki a leninizmus módszere.

Mit követel ez a módszer?

Először: a II. Internacionále elméleti dogmáinak *felülvizsgálását* a tömegek forradalmi harca, az élő gyakorlat tüzében, azaz az elmélet és gyakorlat megszakadt egységének helyreállítását és a közöttük beállott minden szakadás megszüntetését, mert csak így lehet megteremteni a forradalmi elmélettel felfegyverzett igazi forradalmi pártot.

Másodszor: a II. Internacionále politikai pártjainak *felülvizsgálását*, nem jelszavaik és határozataik alapján (ezeknek hinni nem szabad), hanem tetteik, cselekedeteik alapján, mert csak így lehet a proletár tömegek bizalmát kivívni és megérdemelni.

Harmadszor: az egész pártmunka *átépítését* új, forradalmi módon, a tömegek forradalmi harcra való nevelésének és előkészítésének szellemében, mert csak így lehet a tömegeket a proletárforradalomra előkészíteni.

Negyedszer: a proletárpártok *önkritikáját*, saját hibáikon való nevelését és tanítását, mert csak így lehet előkészíteni a pártok igazi kádereit és igazi vezéreit.

Ez a leninizmus módszerének alapja és lényege.

Hogyan alkalmazták ezt a módszert a gyakorlatban?

A II. Internacionále opportunistáinak számos elméleti dogmája van, melyektől sohasem hajlandók tágítani. Vegyünk elő ezek közül néhányat.

Az első dogma azokról az előfeltételekről szól, melyek közt a proletariátus a hatalmat megragadhatja. Az opportunisták erősködnek, hogy a proletariátusnak addig nem lehet és nem is szabad megragadnia a hatalmat, míg többségben nincs az országban. Bizonyítékok erre nincsenek, hiszen ezt a képtelen tételt sem elméletileg, sem gyakorlatilag igazolni nem lehet. Jó, feleli Lenin ezeknek a II. Internacionálebeli uraknak, és ha adódik egy olyan történelmi helyzet (háború, agrárválság stb.), melyben a proletariátusnak, a lakosság kisebbségének lehetősége nyílik arra, hogy a dolgozó tömegek hatalmas többségét maga köré tömörítse, miért ne ragadja meg a hatalmat? Miért ne használja ki a proletariátus a kedvező nemzetközi és belső helyzetet arra, hogy a tőke arcvonalát áttörje és az általános döntést meggyorsítsa? Vajjon nem beszélt-e Marx már a mult század ötvenes éveiben arról, hogy a proletárforradalom ügye Németországban „kitűnően" állna, ha a proletárforradalmat sikerülne alátámasztani „a parasztháborúnak valamiféle második kiadásával?"* Vajjon nem tudja-e mindenki, hogy Németországban akkoriban aránylag kevesebb volt a proletár, mint például Oroszországban 1917-ben? Vajjon nem

* Marx levele Engelshez 1856 április 16-án. Lásd *Lenin. Marx, Engels, marxizmus.* Szikra 1948. 37. old.

mutatta-e meg az orosz proletárforradalom gyakorlata azt, hogy a II. Internacionále hőseinek ez a kedvenc dogmája a proletariátus számára semmi eleven jelentőséggel nem bír? Vajjon nem világos-e, hogy a forradalmi tömegharcok gyakorlata ezt az ócska dogmát megcáfolja és agyonüti?

A másik dogma: a proletariátus a hatalmat nem tarthatja meg, ha nincs elegendő kiképzett kulturális és adminisztratív kádere, mely az ország kormányzását el tudja látni; előbb létre kell hozni ezeket a kádereket a kapitalizmus viszonyai között s csak azután megragadni a hatalmat. Jó, feleli erre Lenin, de miért nem lehet a dolgot megfordítani, úgy, hogy előbb megragadjuk a hatalmat, kedvező fejlődési viszonyokat teremtünk a proletariátus számára és azután haladunk előre hétmérföldes léptekkel, hogy a dolgozó tömegek kulturális színvonalát felemeljük, hogy a munkások közül a vezetők és adminisztrátorok nagyszámú kádereit kineveljük? Vajjon az orosz gyakorlat nem mutatta-e meg, hogy a munkássorokból jövő vezetők káderei a proletárhatalom alatt százszor gyorsabban és alaposabban nőnek, mint a tőke hatalma alatt? Vajjon nem világos-e, hogy a tömegek forradalmi harcának gyakorlata könyörtelenül agyonüti az opportunistáknak ezt az elméleti dogmáját is?

A harmadik dogma: az általános politikai sztrájk módszere a proletariátus számára alkalmatlan, mert elméletileg helyt nem álló (lásd Engels bírálatát), gyakorlatilag veszélyes (az ország gazdasági életének normális menetét kizökkentheti a kerékvágásból, a szakszervezetek pénztárait kiürítheti), nem pótolhatja a harc parlamenti formáit, melyek a proletariátus osztályharcának fő formái. Rendben van, felelik erre a leninisták. De, először, Engels nem bármiféle általános sztrájkot bírált, hanem csak az általános sztrájk egy bizonyos meghatározott formáját, az anarchisták általános *gazdasági* sztrájkját, melyet az anarchisták a proletariátus politikai harca *helyett* javasoltak. Mi köze ennek az általános *politikai* sztrájk módszeréhez? Másodszor, ki és hol bizonyította be, hogy a proletariátus harcának a parlamenti harc a fő formája? Vajjon a forradalmi mozgalom története nem azt bizonyítja-e, hogy a parlamenti harc csak iskola és segédeszköz a proletariátus parlamentenkívüli harcainak megszervezésére, hogy a munkásmozgalom alapvető kérdéseit a kapitalizmus idején az erő

dönti el, a proletártömegek közvetlen harca, általános sztrájkja, felkelése? Harmadszor, honnan szedték elő azt a kérdést, hogy a parlamenti harcot az általános politikai sztrájk módszerével kell helyettesíteni? Hol és mikor kísérelték meg az általános politikai sztrájk hívei azt, hogy a harc parlamenti formáit a harc parlamentenkívüli formáival helyettesítsék? S negyedszer, vajjon nem mutatta-e meg a forradalom Oroszországban, hogy az általános politikai sztrájk a proletárforradalom hatalmas iskolája, pótolhatatlan eszköze a legszélesebb proletártömegek mozgósításának és megszervezésének, a kapitalizmus vára megrohamozásának előestéjén? Mire való hát a nyárspolgári siránkozás a gazdasági élet normális menetének megzavarásáról és a szakszervezetek pénztárairól? Vajjon nem világos-e, hogy a forradalmi harc gyakorlata az opportunistáknak ezt a dogmáját is szétzúzza?

És így tovább, és így tovább.

Ezért mondotta Lenin, hogy „a forradalmi elmélet nem dogma", hogy „az elmélet véglegesen csak a valóban tömegjellegű és valóban forradalmi mozgalom gyakorlatával való szoros kapcsolatban alakul ki" („«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége"),* mert az elméletnek a gyakorlatot kell szolgálnia, mert az „elméletnek azokra a kérdésekre kell válaszolnia, amelyeket a gyakorlat vet fel" („Kik azok a «népbarátok»?"),** mert az elméletet ellenőrizni kell a gyakorlat adatain.

Ami a II. Internacionále pártjainak politikai jelszavait és politikai döntéseit illeti, elég, ha visszaemlékezünk a „háborút a háború ellen" jelszó történetére, s megértjük, milyen hamis és rothadt e pártok gyakorlata, melyek forradalomellenes tevékenységüket nagyhangú forradalmi jelszavakba és határozatokba burkolják. Mindenki emlékszik még a II. Internacionále bázeli kongresszusának pompázatos demonstrációjára, amikor a felkelés minden borzalmával fenyegették meg az imperialistákat, ha elhatároznák, hogy a háborút megkezdik s amikor

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 19—20. sz.) Szikra 1948. 9. old.

** *Lenin.* Kik azok a „népbarátok" és hogyan hadakoznak a szociáldemokraták ellen. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 10—11. sz.) Szikra 1949. 83. old.

a „háborút a háború ellen" fenyegető jelszavát adták ki. De ki nem emlékszik arra is, hogy kevéssel azután, közvetlenül a háború megkezdése előtt, a bázeli határozatot elsikkasztották és a munkásoknak új jelszót adtak: irtsátok egymást a kapitalista haza dicsőségére? Vajjon nem világos-e, hogy a forradalmi jelszavak és határozatok fabatkát sem érnek, ha tettek nem erősítik meg őket? Elég, ha az imperialista háború polgárháborúvá való átváltoztatásának lenini politikáját a II. Internacionále háború alatti áruló politikájával szembeállítjuk, és rögtön megértjük az opportunizmus zugpolitikusainak laposságával szemben a leninizmus módszerének egész nagyságát.

Idéznem kell itt Lenin „A proletárforradalom és a renegát Kautsky" című könyvéből egy helyet, ahol Lenin keményen ostorozza a II. Internacionále vezető politikusának, Kautskynak, opportunista kísérletét, hogy a pártokat ne tetteik, hanem papirosjelszavaik és dokumentumaik után ítélje meg:

„Kautsky tipikusan kispolgári, filiszteri politikát folytat, mikor azt képzeli . . . hogy a *jelszó kiadása* változtat az ügyön. A burzsoá demokrácia egész története leleplezi ezt az illúziót: a burzsoá demokraták a nép becsapására mindig kiadtak és mindig ki is adnak tetszésszerinti «jelszavakat». De a fontos az, hogy őszinteségüket *ellenőrizzük*, hogy a szavakkal szembeszegezzük a *tényeket*, hogy ne érjük be az idealista vagy sarlatán *frázissal*, hanem fedjük fel az *osztályrealitást*." (Lenin Művei XXIII. köt. 377. old.)*

Arról nem is beszélek, hogy a II. Internacionále pártjai félnek az önkritikától, nem beszélek arról a módról, ahogy hibáikat rejtegetik, ahogy eltusolják a fájó kérdéseket, ahogy fogyatékosságaikat takargatják a minden-rendben-van hamis parádéjával, ami az élő gondolatot eltompítja és meggátolja azt, hogy a pártot forradalmi módon a saját hibáin lehessen nevelni. Ezt a módszert Lenin kigúnyolta és pellengérre állította, Lenin a „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége" című brosúrájában a proletárpártok önkritikájáról ezt írta:

„A politikai pártnak saját hibáihoz való viszonya egyik legfontosabb és legbiztosabb ismertetőjele a párt komolyságának s annak, hogy miként teljesíti a *valóságban* kötelességét *osztályával* és a dolgozó *tömegekkel* szemben. A hibát nyiltan elismerni, annak okait felfedni,

* *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 28—29. sz.) Szikra 1948. 58. old.

kielemezni a helyzetet, amely a hibát szülte, gondosan mérlegelni, hogy milyen eszközökkel lehet a hibát kijavítani ; íme ez jellemzi a komoly pártot, ily módon teljesíti a párt kötelességét, így neveli és tanítja *az osztályt* s azután *a tömegeket* is." (Lenin Művei XXV. köt. 200. old.)*

Egyesek azt mondják, hogy saját hibáinak feltárása és az önkritika veszélyes a pártra, mert az ellenség ezt kihasználhatja a proletárpárt ellen. Lenin az ilyenfajta ellenvetéseket komolytalannak és teljesen helytelennek vélte. Íme, mit mond erről a kérdésről „Egy lépés előre, két lépés hátra" című brosúrájában még 1904-ben, amikor pártunk gyenge és kicsiny volt :

„Ezek (t. i. a marxisták ellenfelei — *J. Szt.*) kárörömmel és orrukat fintorgatva figyelik vitáinkat ; ők persze rajta lesznek majd, hogy brosúrám egyes helyeit, melyek pártunk hiányosságainak és fogyatékosságainak vannak szentelve, saját céljaiknak megfelelő módon rángigálják ki. Az orosz szociáldemokraták már elég puskaport szagoltak ahhoz, hogy rá se hederítsenek ezekre a csipkelődésekre, hogy ezek ellenére folytassák munkájukat az önbírálat és saját hiányosságaik kíméletlen leleplezése terén, amely hiányosságokat a munkásmozgalom növekedése okvetlenül és elmaradhatatlanul le fog gyűrni." (Lenin Művei VI. köt. 161. old.)**

Ezek a leninizmus módszerének jellemző vonásai általában véve.

Amit Lenin módszere ad, az alapjában már megvolt Marx tanításában, mely, Marx szavai szerint, „lényegében kritikai és forradalmi".*** Éppen ez a kritikai és forradalmi szellem az, mely Lenin módszerét elejétől végig áthatja. De helytelen volna azt gondolni, hogy Lenin módszere egyszerűen helyreállítása annak, amit Marx adott. Valójában Lenin módszere nemcsak helyreállítása, hanem konkretizálása és továbbfejlesztése is Marx kritikai és forradalmi módszerének, materialista dialektikájának.

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 19—29. sz.) Szikra 1948. 44—45. old.

** *Lenin.* Egy lépés előre, két lépés hátra. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 33—35. sz.) Szikra 1948. 12. old., vagy : *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiadás. 351—352. old.

*** *Marx.* A tőke. Szikra 1948. 1. köt. 22. old. (Utószó a második kiadáshoz).

III

AZ ELMÉLET

Ebből a témából három kérdést ragadok ki:
1. az elmélet jelentőségét a proletármozgalom számára,
2. az ösztönösség „elméletének" kritikáját,
3. a proletárforradalom elméletét.

1. *Az elmélet jelentőségéről.* Egyesek úgy vélik, hogy a leninizmus a gyakorlat elsőbbsége az elmélettel szemben, oly értelemben, hogy a legfontosabb benne a marxista tételek megvalósítása, ezeknek a tételeknek „végrehajtása", ami pedig az elméletet illeti, — e tekintetben a leninizmus állítólag meglehetősen közömbös. Ismeretes, hogy Plechánov nem egyszer tréfálkozott azon, hogy Lenin „közömbös" az elmélet s különösen a filozófia iránt. Az is ismeretes, hogy a jelenlegi gyakorlati leninisták közül sokan nem nagy barátai az elméletnek, különösen azért nem, mert a viszonyok kényszere következtében a gyakorlati munka hallatlan tömegét kell elvégezniök. Ki kell jelentenem, hogy ez a nézet Leninről és a leninizmusról több mint különös és teljességgel hibás, a valóságnak semmiképp meg nem felel, s hogy a gyakorlat embereinek az az igyekezete, hogy a teóriát maguktól elhessegessék, ellentmond a leninizmus egész szellemének és nagy veszélyekkel járhat az ügyre nézve.

Az elmélet az összes országok munkásmozgalmának általánosított tapasztalata. Természetes, hogy az elmélet tárgytalanná válik, ha nem kapcsolódik a forradalmi gyakorlattal, éppúgy, mint ahogy a gyakorlat is vakká lesz, ha nem világítja meg útját a forradalmi elmélettel. De az elmélet a munkásmozgalom hatalmas erejévé változhatik, ha a forradalmi gyakorlattal elválaszthatatlan kapcsolatban formálódik ki, mert az elmélet és csakis az elmélet adhatja meg a mozgalomnak a biztonságot, a tájékozódás erejét és a környező események belső összefüggéseinek megértését, mert az elmélet, és csakis az elmélet segíthet a gyakorlatnak megérteni nem csupán azt, hogy hogyan és hova haladnak az osztályok a jelenben, hanem azt is, hogy hogyan és hova kell haladniok a közeljövőben. Éppen Lenin volt az, aki kimondotta és egyre hajtogatta az ismert tételt:

„*Forradalmi elmélet nélkül nem lehet forradalmi mozgalom sem.*"* (Lenin Művei. IV. köt. 380. old.).**

Lenin mindenki másnál jobban megértette az elmélet nagy jelentőségét, különösen az olyan párt részére, amilyen a mienk, melynek az jutott osztályrészül, hogy a nemzetközi proletariátusnak legyen élenjáró harcosa, s amelyet annyira bonyolult belső és nemzetközi helyzet vesz körül. Pártunknak ezt a különleges szerepét már 1902-ben előre látva, már akkor szükségesnek tartotta, hogy erre emlékeztessen:

„*Az élenjáró harcos szerepét csak az a párt tudja betölteni, amelyet élenjáró elmélet vezet.*" (Lenin Művei IV. köt. 380. old.)***

Aligha kell bizonyítani, hogy most, amikor Lenin jóslata pártunk szerepéről már valósággá vált, Leninnek ez a tétele is különös erőre és különös jelentőségre tesz szert.

Hogy milyen kimagasló jelentőséget tulajdonított Lenin az elméletnek, annak legvilágosabb jelét talán abban a tényben kell felismerni, hogy éppen Lenin vállalta azt a rendkívül komoly feladatot, hogy elméletileg általánosítsa a legfontosabbat abból, amit a tudomány Engelstől Leninig a materialista filozófia terén adott, s hogy a marxisták között mutatkozó materialistaellenes áramlatokat sokoldalú kritikának vesse alá. Engels kijelentése szerint „a materializmusnak minden új nagy felfedezéssel új alakot kell öltenie". Ismeretes, hogy éppen Lenin volt az, aki a maga idejére vonatkozólag ezt a feladatot a „Materializmus és empiriokriticizmus" című kitűnő könyvével teljesítette. Ismeretes, hogy az a Plechánov, aki szeretett Lenin filozófiai „közömbösségén" tréfálkozni, mégcsak arra sem szánta rá magát, hogy komolyan hozzáfogjon e feladat megvalósításához.

2. *Az ösztönösség „elméletének" kritikája, vagy az élcsapat szerepe a mozgalomban.* Az ösztönösség „elmélete" az opportunizmus elmélete, amely meghajol a munkásmozgalom ösztönössége előtt; olyan elmélet, mely valójában tagadja a munkásosztály élcsapatának, a munkásosztály pártjának vezető szerepét.

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* Mi a teendő? Id. kiad. 47. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 194. old.

*** *Lenin.* Mi a teendő? Id. kiad. 48. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 195. old.

Az ösztönösség előtti meghajlás elmélete határozottan ellenzi a munkásmozgalom forradalmi jellegét, ellenzi, hogy a mozgalom a kapitalizmusnak alapjai ellen irányuló harc vonalán haladjon ; — azt akarja, hogy a mozgalom csakis a kapitalizmus számára „teljesíthető", „elfogadható" követelések vonalán haladjon, mindenképpen a „legkisebb ellenállás vonala" mellett van. Az ösztönösség elmélete a trade-unionizmus ideológiája.

Az ösztönösség előtti meghajlás elmélete határozottan ellenzi azt, hogy az ösztönös mozgalomnak tudatos, tervszerű jelleget adjunk, ellenzi, hogy a párt a munkásosztály élén haladjon, hogy a párt a tömegeket a tudatosság színvonalára emelje, hogy a párt vezesse a mozgalmat, azt akarja, hogy a mozgalom tudatos elemei ne zavarják a mozgalmat abban, hogy a saját útján menjen, azt akarja, hogy a párt csak figyelje az ösztönös mozgalmat és annak uszályában vonszolódjék. Az ösztönösség elmélete olyan elmélet, mely a tudatos elem szerepét a mozgalomban lekicsinyli, az „uszálypolitika" ideológiája, logikai alapja *mindenfajta* opportunizmusnak.

Ez az elmélet, mely Oroszországban még az első forradalom előtt lépett a színre, a gyakorlatban arra vezetett, hogy követői, az úgynevezett „ökonomisták", tagadták az önálló munkáspárt szükségességét Oroszországban, állást foglaltak a munkásosztálynak a cárizmus megdöntéséért folytatott forradalmi harca ellen, a mozgalomban trade-unionista politikát prédikáltak s a munkásmozgalmat általában a liberális burzsoázia hegemóniájának szolgáltatták ki.

A régi „Iszkra" harca és az „uszálypolitika" elméletének az a ragyogó kritikája, melyet Lenin „Mi a teendő?" című brosúrájában adott, nemcsak az úgynevezett „ökonomizmust" semmisítette meg, hanem az orosz munkásosztály valóban forradalmi mozgalmának elméleti alapjait is megteremtette.

Enélkül a harc nélkül gondolni sem lehetett önálló munkáspárt megteremtésére Oroszországban és ennek a munkáspártnak vezető szerepére a forradalomban.

De az ösztönösség előtti meghajlás elmélete nemcsak orosz jelenség. A legnagyobb mértékben el van terjedve — ha némileg más formában is — a II. Internacionále összes pártjaiban, kivétel nélkül. A II. Internacionále vezérei által elposványosított úgynevezett „termelőerő"-teóriára gondolok itt, mely mindent igazol és mindenkit kibékít, mely a tényeket akkor

állapítja meg és magyarázza, mikor már mindenkinek a könyökén nőttek ki és miután megállapította őket, megnyugszik bennük. Marx szavai szerint a materialista elmélet nem szorítkozhatik a világ megmagyarázására, meg is kell változtatnia a világot.* Kautsky és társai azonban ezzel nem sokat törődnek, ők jobbnak látják, ha a marxi tétel első felénél maradnak meg.

Lássunk egy példát a sok közül arra, hogyan alkalmazzák ezt az „elméletet." Beszélik, hogy az imperialista háború előtt a II. Internacionále pártjai fenyegetődztek, hogy megüzenik a „háborút a háborúnak", ha az imperialisták háborút kezdenének. Beszélik, hogy közvetlenül a háború megkezdése előtt ugyanezek a pártok a „háborút a háború ellen" jelszavát sutba dobták és a vele ellentétes jelszót valósították meg, a „háborút az imperialista hazáért". Beszélik, hogy ennek a jelszó-cserének sokmillió munkás esett áldozatul. De hiba volna azt hinni, hogy valaki bűnös ebben, hogy valaki elárulta vagy eladta a munkásosztályt. Erről szó sincs! Minden úgy történt, ahogy történnie kellett. Először is, mert az Internacionále a „béke eszköze" és nem a háborúé. Másodszor, mert a „termelőerők" akkori „színvonala" mellett semmi mást tenni nem lehetett. „Bűnösök" a „termelőerők". Mindezt pontosan megvilágítja „számunkra" Kautsky úr „elmélete a termelőerőkről". S aki nem hisz ebben az „elméletben", az nem marxista. A pártok szerepe? Jelentőségük a mozgalomban? De mit tehet a párt egy olyan döntő tényező ellen, amilyen a „termelőerők színvonala"?...

A marxizmus meghamisításának ilyen példáit halomszámra lehetne idézni.

Aligha kell bizonyítgatni, hogy ez a meghamisított „marxizmus", melynek csak az a hivatása, hogy az opportunizmus mezítelenségét elfedje, csupán annak az „uszálypolitikának" az európai kiadása, mely ellen Lenin már az első orosz forradalom előtt küzdött.

Aligha kell bizonyítgatni, hogy ennek az elméleti hamisításnak a megsemmisítése előfeltétele annak, hogy nyugaton valóban forradalmi pártok alakuljanak.

---

* Marx 11. tézise Feuerbachról. Lásd: *Engels.* L. Feuerbach és a klasszikus német filozófia felbomlása. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 3. sz.) Szikra 1949. 53. old.

3. *A proletárforradalom elmélete.* A proletárforradalom lenini elmélete három alaptételből indul ki.

Az első tétel: A finánctőke uralma a kapitalizmus vezető országaiban ; értékpapírok kibocsátása, mint a finánctőke egyik fő művelete ; a tőkekivitel a nyersanyagforrásokhoz, mint az imperializmus egyik alapja ; a fináncoligarchia mindenhatósága, mint a finánctőke uralmának eredménye — mindez leleplezi a monopolista kapitalizmus durván élősdi jellegét, százszor érezhetőbbé teszi a kapitalista trösztök és szindikátusok nyomását, növeli a munkásosztály felháborodását a kapitalizmus alapjai ellen s a tömegeket eljuttatja a proletárforradalomhoz, mint az egyetlen mentséghez. (L. Lenin : „Imperializmus.")*

Ebből folyik az első következtetés : a forradalmi válság a kapitalista országokon belül kiéleződik ; a belső, proletár fronton, az „anyaországokban" növekednek a kirobbanás elemei.

A második tétel: Fokozott tőkekivitel a gyarmati és a függő helyzetben levő országokba : az „érdekszférák" és a gyarmati birtokok kiterjesztése annyira, hogy az egész földkerekséget felölelik ; a kapitalizmus átalakítása olyan *világrendszerré*, melyben a maroknyi „előrehaladott" ország a földgömb lakosságának roppant többségét pénzügyi rabságban és gyarmati elnyomatásban tartja — mindez egyfelől az egyes nemzeti gazdaságokat és nemzeti területeket egy egységes lánc, az úgynevezett világgazdaság láncszemeivé tette, másfelől a földkerekség lakosságát két nagy táborra szakította szét : egy maroknyi „előrehaladott" kapitalista országra, melyek nagykiterjedésű gyarmati és függő helyzetben levő országokat tartanak elnyomatásban, s a gyarmati és függő helyzetben levő országok óriási többségére, melyek az imperialista elnyomás alól való felszabadulásukért kénytelenek harcot folytatni. (L. „Imperializmus.")

Ebből folyik a második következtetés : a forradalmi válság kiéleződik a gyarmati országokban, a külső, gyarmati fronton nőnek az imperializmus elleni felháborodás elemei.

A harmadik tétel: Az „érdekszférák" és gyarmatok monopolisztikus birtoklása ; a különböző kapitalista országok egyenetlen fejlődése, mely eszeveszett harcra vezet a világ felosztásáért azon államok között, melyek már hódítottak területeket

* *Lenin.* Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 26—27. sz.) Szikra 1948.

és azon államok között, melyek még csak ezután akarják a maguk „részét" megkapni; imperialista háborúk, mint a felborított „egyensúly" helyreállításának egyetlen eszköze — mindez a harmadik front, a kapitalisták egymással szembeni frontjának erősödésére, az imperializmus gyengítésére vezet s arra, hogy az első két front, a forradalmi proletárfront és a gyarmati felszabadító harc frontja, könnyebben egyesül az imperializmus ellen. (L. „Imperializmus.")

Ebből folyik a harmadik következtetés: az imperializmus alatt elháríthatatlanok a háborúk és elkerülhetetlenek az európai proletár forradalmak koalíciói a Kelet gyarmati forradalmaival, a forradalom egységes világfrontjában, az imperializmus világfrontja ellen.

Mindezeket a következtetéseket Lenin egyetlen általános végkövetkeztetésben foglalja össze, mégpedig abban, hogy: *„az imperializmus a szocialista forradalom előestéje."** (Lenin Művei. XIX. köt. 71. old.)**

Ennek megfelelően megváltozik az a mód is, ahogyan a proletárforradalom kérdését, a forradalom jellegének, terjedelmének, mélységének kérdését megfogjuk, változik a forradalom sémája általában.

Régebben a proletárforradalom előfeltételeinek elemzéséhez rendesen egyik vagy másik ország gazdasági helyzetének szempontjából fogtak hozzá. Most a szemléletnek ez a módja már elégtelen. Most valamennyi ország, vagy legalább is az országok többsége szempontjából kell a dolgot nézni, mert az egyes országok és az egyes nemzetgazdaságok már nem önmagukban zárt egységek, hanem a világgazdaságnak nevezett egységes lánc szemeivé lettek, mert a régi „kulturált" kapitalizmus imperializmusba nőtt át, az imperializmus pedig olyan világrendszer, melyben a föld lakosságának óriási többségét maroknyi „előrehaladott" ország tartja pénzügyi rabságban és gyarmati elnyomásban.

Régebben szokás volt a proletárforradalom objektív előfeltételeinek meglétéről vagy hiányáról beszélni egyik vagy másik országban, illetve pontosabban — egyik vagy másik fej-

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 26—27. sz.) Szikra 1948. 12. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 920. old.

lett országban. Ma ez a nézőpont már elégtelen. Manapság arról kell beszélni, hogy az objektív forradalmi előfeltételek az imperialista világgazdaság egész rendszerében, mint egységes egészben, vannak meg. Az, hogy ebben a rendszerben van egynéhány ország, mely ipari tekintetben nem eléggé fejlett, a forradalomnak nem lehet áthághatatlan akadálya, *ha* a rendszer a maga egészében, azaz helyesebben, *minthogy* a rendszer a maga egészében már érett a forradalomra.

Régebben szokás volt egyik vagy másik fejlett ország proletárforradalmáról, mint külön, teljesen önálló tényezőről beszélni, melyet szembeállítottak a tőke külön, nemzeti frontjával, mint ellenlábasával. Ez a szempont ma már elégtelen. Manapság a proletár világforradalomról kell beszélni, mert a tőke különálló nemzeti frontjai az imperializmus világfrontjának nevezett egységes láncnak lettek szemeivé s ezzel a fronttal a világ forradalmi mozgalmának közös frontját kell szembeszegezni.

Régebben a proletárforradalmat, mint valamely adott ország kizárólagosan belső fejlődésének eredményét tekintették. Ma ez a szempont már elégtelen. A proletárforradalmat manapság mindenekelőtt mint az imperializmus világrendszerén belüli ellentmondások fejlődésének eredményét kell tekinteni, mint annak eredményét, hogy az imperialista világfront lánca egyik vagy másik országban megszakadt.

Hol kezdődik majd a forradalom, hol, melyik országban lehet legelőbb áttörni a tőke frontját?

Ott, ahol fejlettebb az ipar, ahol a proletariátus a lakosság többsége, ahol több a kultúra, több a demokrácia — így szoktak régebben felelni a kérdésre.

Nem — veti ellene a forradalom lenini elmélete — *nem feltétlenül ott, ahol fejlettebb az ipar* stb. A tőke frontja ott fog elszakadni, ahol az imperializmus lánca gyöngébb, mert hiszen a proletárforradalom annak eredménye, hogy a világimperializmus frontjának lánca a leggyengébb helyén megszakad, s megeshetik, hogy az ország, mely a forradalmat elkezdte, az ország, mely a tőke frontját áttörte, kapitalista viszonylatban kevésbbé fejlett, mint más országok, melyek fejlettebbek ugyan, de mégis megmaradtak a kapitalizmus keretei között.

1917-ben az imperialista világfront lánca Oroszországban gyengébbnek bizonyult, mint a többi országokban. És csakugyan

ott is szakadt el, megnyitván a kivezető utat a proletárforradalomhoz. Miért? Azért, mert Oroszországban hatalmas népforradalom bontakozott ki, élén a forradalmi proletariátussal, mely oly komoly szövetségessel rendelkezett, mint a sokmilliós, földesuraitól elnyomott és kizsákmányolt parasztság volt. Azért, mert a forradalommal szemben az imperializmusnak olyan undorító képviselője állott, mint a cárizmus, mely híjával volt minden morális súlynak és a lakosság általános gyűlöletét érdemelte ki. Oroszországban a lánc gyengébbnek bizonyult, jóllehet Oroszország kapitalista viszonylatban fejletlenebb volt mint, mondjuk, Franciaország vagy Németország, Anglia vagy Amerika.

Hol szakad el a lánc a legközelebbi jövőben? Újra csak ott, ahol gyöngébb. Nincs kizárva, hogy a lánc, mondjuk, Indiában szakadhat el. Miért? Mert ott fiatal, harcos forradalmi proletariátus van, olyan szövetségessel, olyan kétségtelenül nagy s kétségtelenül komoly szövetségessel, mint aminő a felszabadító nemzeti mozgalom. Mert a forradalommal szemben olyan mindenki előtt ismeretes ellenfél áll, mint az idegen imperializmus, melynek nincsen erkölcsi hitele és amely India elnyomott és kizsákmányolt tömegeinek általános gyűlöletét érdemelte ki.

Teljesen lehetséges az is, hogy a lánc Németországban szakad el. Miért? Mert azok a tényezők, melyek, mondjuk, Indiában működésben vannak, Németországban is működni kezdenek. Érthető, hogy az az óriási különbség, mely India és Németország fejlődési színvonala között van, természetesen rá fogja nyomni bélyegét a német forradalom egész menetére és kimenetelére.

Ezért mondja Lenin:

„A nyugateurópai kapitalista országok a szocializmushoz való fejlődésüket nem olyan módon viszik véghez ... hogy a szocializmus bennük egyenletesen «megérik», hanem úgy, hogy egyik állam kizsákmányolja a másikat, úgy, hogy a legelső imperialista országot, melyet a háborúban legyőztek, kizsákmányolják, s hogy mindezt összekapcsolják az egész Kelet kizsákmányolásával. Másfelől a Kelet a forradalmi mozgalomba véglegesen éppen az első imperialista háború következtében került be és így sodródott bele véglegesen a világforradalmi mozgalom általános forgatagába." (Lenin Művei. XXVII. 415—416. old.)

Röviden: az imperialista front láncának szabály szerint ott kell elszakadnia, ahol a lánc szemei gyöngébbek, és minden bizonnyal nem feltétlenül ott, ahol a kapitalizmus fejlettebb, ahol a proletariátus ennyi meg ennyi, a parasztság annyi meg annyi százalék és így tovább.

Ezért a proletárforradalom kérdésének eldöntésénél a statisztikai számítgatások arról, hogy a lakosság proletár állománya az egyes országokban hány százalékra rúg, elveszítik azt a rendkívüli jelentőségüket, amelyet a II. Internacionále betűrágói tulajdonítottak nekik, akik nem értették meg az imperializmust és a forradalomtól féltek, mint a pestistől.

Továbbá: a II. Internacionále hősei azt erősítgették (és most is erősítgetik), hogy a polgári-demokratikus forradalom és a proletárforradalom között szakadék vagy legalább is kínai fal van, mely többé-kevésbbé hosszú időközzel választja el egyiket a másiktól; ez időköz folyamán a hatalomra jutott burzsoázia fejleszti a kapitalizmust, a proletariátus pedig tömöríti erőit és készül a „döntő harcra" a kapitalizmus ellen. Ezt az időközt rendszerint sok évtizedre, sőt még többre is teszik. Alig kell bizonyítgatni, hogy ennek a kínai fal-„elméletnek" az imperializmus körülményei között semmi tudományos jellege nincs és hogy az nem más, nem lehet más, mint a burzsoázia ellenforradalmi törekvéseinek elfedése, kendőzése. Aligha kell bizonyítgatni, hogy az összeütközésekkel és háborúkkal terhes imperializmus idején, a „szocialista forradalom előestéjén", amikor a „virágzó" kapitalizmus „halódó" kapitalizmussá változott *(Lenin)*, a forradalmi mozgalom pedig a világ minden országában nő, amikor az imperializmus kivétel nélkül minden reakciós erővel egyesül, még a cárizmussal és a feudalizmussal is és így a forradalmi erők számára is szükségessé teszi az egyesülést, a Nyugat proletármozgalmától kezdve a Kelet nemzeti-felszabadító mozgalmáig, amikor a feudális jobbágytartó rend csökevényeinek megdöntése az imperializmussal való forradalmi harc nélkül nem lehetséges — aligha kell bizonyítgatni, hogy a polgári-demokratikus forradalomnak többé-kevésbbé fejlett országokban ilyen körülmények között a proletárforradalomhoz kell közelednie, hogy az elsőnek a másodikba kell átnőnie. Az oroszországi forradalom története bebizonyította ennek a tételnek nyilvánvaló helyességét és elvitathatatlanságát. Nem hiába rajzolta Lenin már 1905-ben,

az első orosz forradalom előestéjén, a „Két taktika" című brosúrájában a polgári-demokratikus forradalmat és a szocialista forradalmat, mint egy és ugyanazon lánc két láncszemét, mint az orosz forradalom lendületének egységes és zárt képét:

„A proletariátusnak végig kell vinnie a demokratikus forradalmi átalakulást, magához kapcsolva a parasztság tömegét, hogy az önkényuralom ellenállását erőszakkal letiporja és a burzsoázia ingadozását ellensúlyozza. A proletariátusnak végre kell hajtania a szocialista forradalmi átalakulást, magához kapcsolva a népesség félproletár elemeinek tömegét, hogy erőszakkal megtörje a burzsoázia ellenállását és ellensúlyozza a parasztság és a kispolgárság ingadozását. Ezek a proletariátus feladatai, amelyeket az újiszkrások a forradalom lendületét illető valamennyi elmélkedésükben és határozatukban olyan szűklátókörűen fognak fel." (Lenin Művei. VIII. köt. 96. old.)*

Nem is beszélek Lenin más, későbbi munkáiról, melyekben a polgári forradalom proletárforradalomba való átnövésének eszméje, a lenini forradalmi elmélet egyik sarkköve, még élesebben domborodik ki, mint a „Két taktiká"-ban.

Egyes elvtársak, úgylátszik, azt hiszik, hogy Lenin erre az eszmére csak 1916-ban jött rá és hogy mindaddig úgy vélekedett, hogy a forradalom Oroszországban megmarad a polgári keretek között; hogy tehát a hatalom a proletár- és paraszt-diktatúra szerveinek kezéből a burzsoázia, nem pedig a proletariátus kezébe megy majd át. Mondják, hogy ez az állítás még a mi kommunista sajtónkba is behatolt. Ki kell jelentenem, hogy ez az állítás teljesen helytelen és egyáltalán nem felel meg a valóságnak.

Hivatkozhatom Lenin ismert beszédére, melyet a III. pártkongresszuson (1905) tartott és amelyben a proletariátus és parasztság diktatúráját, azaz a demokratikus forradalom győzelmét úgy minősítette, hogy az nem „a «rend» szervezete", hanem a „háború szervezete". (Lenin Művei. VII. köt. 264. old.)

Hivatkozhatom továbbá Lenin ismert cikkeire „Az ideiglenes kormányról" (1905), ahol, az orosz forradalom kifejlődésének várható kilátásait ábrázolva, a párt elé azt tűzi ki feladat-

* *Lenin.* A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 14—15. sz.) Szikra 1948. 85. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 643. old.

ként: „el kell érni, hogy az orosz forradalom ne néhány hónap, hanem sok év mozgalma legyen, hogy a forradalom ne csak a hatalom birtokosainak apró engedményeire, hanem e hatalom teljes megdöntésére vezessen", s ahol Lenin, ezt a perspektívát továbbfejlesztve és az európai forradalommal kapcsolatba hozva, így folytatja:

„És ha ez sikerül, akkor ... akkor a forradalmi tűz lángra lobbantja Európát; a burzsoá reakciótól elgyötört európai munkás felázad és megmutatja nekünk, «hogyan kell ezt csinálni»; akkor Európa forradalmi lendülete visszahat Oroszországra és a néhány forradalmi év korszakát néhány forradalmi évtized korszakává teszi ..." (Ugyanott, 191. old.)

Hivatkozhatom továbbá Lenin ismert cikkére, melyet 1915 novemberében tett közzé és amelyben a következőket írja:

„A proletariátus harcol és fenntartás nélkül harcolni fog a hatalom megragadásáért, a köztársaságért, a föld elkobzásáért ... azért, hogy a «nemproletár néptömegek» résztvegyenek a *polgári* Oroszország felszabadításában a *militarista-feudális* «imperializmus» (= cárizmus) alól. A polgári Oroszországnak ezt a felszabadítását a cárizmus alól, a földesurak földet bitorló hatalma alól a proletariátus *haladéktalanul** fel fogja használni, de nem arra, hogy a jómódú parasztokat segítse harcukban a mezőgazdasági munkások ellen, hanem, hogy a szocialista forradalmat Európa proletariátusával szövetségben végrehajtsa ..." (Lenin Művei. XVIII. köt. 318. old.)

Hivatkozhatom végül Lenin „A proletárforradalom és a renegát Kautsky" című brosúrájának ismert helyére, ahol Lenin utal arra, amit az orosz forradalom fellendüléséről a „Két taktiká"-ból idéztem s az alábbi következtetésre jut:

„Úgy történt, ahogy megmondtuk. A forradalom menete igazolta érvelésünk helyességét. *Kezdetben* az «egész» parasztsággal a monarchia ellen, a földesurak ellen, a középkoriság ellen (és ennyiben a forradalom burzsoá, burzsoá-demokratikus marad). *Azután* a szegényparasztsággal együtt, a félproletariátussal együtt valamennyi kizsákmányolttal együtt, *a kapitalizmus ellen*, ideértve a falusi gazdagokat, kulákokat, spekulánsokat — és ennyiben a forradalom *szocialistává* válik. Aki megpróbálja, hogy mesterségesen kínai falat vonjon a kettő közé, aki *mással* is el akarja választani őket, mint a proletariátus felkészültségének fokával és a szegényparasztsággal való összefogásának foká-

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

val, az a marxizmust a legnagyobb mértékben elferdíti, elposványosítja, liberalizmussal cseréli fel." (Lenin Művei. XXIII. köt. 391. old.)*

Úgy hiszem ennyi elég.

Jó, mondják majd nekünk, de akkor miért hadakozott Lenin a „permanens (szakadatlan) forradalom" eszméje ellen?

Azért, mert Lenin azt javasolta, hogy a parasztság forradalmi képességeit „ki kell aknázni" és a forradalmi energiát fenékig ki kell használni a cárizmus teljes megszüntetésére, a proletárforradalomra való átmenetre, míg a „permanens forradalom" hívei nem értették meg a parasztság komoly szerepét az orosz forradalomban, lebecsülték a parasztság forradalmi energiáinak erejét, lebecsülték az orosz proletariátus erejét és képességét arra, hogy a parasztságot magával vigye, és ezzel megnehezítették a parasztság kiszabadítását a burzsoázia befolyása alól, a parasztság tömörítését a proletariátus körül.

Azért, mert Lenin azt javasolta, hogy a proletárhatalomra való átmenet a forradalom ügyét *betetőzze*, míg ellenben a „permanens" forradalom hívei úgy gondolták, hogy mindjárt a proletariátus hatalmával kell *kezdeni*, nem értvén meg azt, hogy ezzel olyan „apróságok" fölött húnynak szemet, mint a feudális csökevények és nem vesznek figyelembe olyan komoly erőt, mint az orosz parasztság, nem értvén meg, hogy az ilyen politika csak akadálya lehet annak, hogy a proletariátus a parasztságot megnyerje.

Lenin tehát a „permanens" forradalom hívei ellen nem a szakadatlanság kérdése miatt hadakozott, hiszen Lenin maga is a szakadatlan forradalom álláspontján állott, hanem mert lebecsülték a parasztságnak, a proletariátus hatalmas tartalékának szerepét, mert nem értették meg a proletariátus hegemóniájának eszméjét.

A „permanens" forradalom eszméje nem új. Első alkalommal Marx vetette fel a negyvenes évek végén a „Kommunisták Szövetségéhez" intézett ismert „Üzenetében" (1850). A mi „permanenseink" a szakadatlan forradalom eszméjét ebből a dokumentumból vették. Meg kell azonban jegyezni, hogy „permanenseink", átvéve az eszmét Marxtól, némileg átgyúrták és átgyúrván, „elrontották", a gyakorlati használatra alkalmat-

* *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Id. kiad. 75. old.

lanná tették. Lenin tapasztalt kezére volt szükség, hogy ezt a hibát kijavítsa, hogy Marx eszméjét a szakadatlan forradalomról eredeti formájában vegye és forradalom-elméletének egyik sarkkövévé tegye.

Marx „Üzenetében" a szakadatlan forradalomról a következőket mondja, miután egész sor forradalmi-demokratikus követelést sorol fel, amelyeknek kiharcolására a kommunistákat felhívja:

„Míg a demokratikus kispolgárok a fenti követelések minél nagyobb részének megvalósításával a forradalomnak a lehető leggyorsabban akarják végét vetni, a mi érdekünk és feladatunk az, hogy a forradalmat permanenssé tegyük, legalább addig, míg valamennyi többé vagy kevésbbé vagyonos osztályt az uralomból ki nem szorítottunk, amíg a proletariátus meg nem hódította az államhatalmat és a proletárok egyesülése nemcsak *egy* országban, hanem a világ minden uralkodó országában is odáig nem fejlődött, hogy a proletárok közötti verseny ezekben az országokban megszűnt és hogy legalább a döntő termelő erők a proletárok kezeiben összpontosulnak."

Más szavakkal:

a) Marx egyáltalában nem javasolta azt, hogy a forradalom az ötvenes évek Németországában egyenesen a proletár hatalommal *kezdődjék, ellentétben* a mi orosz „permanenseink" terveivel;

b) Marx csupán azt javasolta, hogy a forradalom művét a proletár államhatalom *tetőzze be*, hogy az egyik burzsoá frakciót a másik után, lépésről-lépésre a hatalom magaslatáról letaszítva, a hatalomra jutott proletariátus lobbantsa aztán lángra a forradalmat az összes országokban — *ami teljesen megfelel* mindannak, amit Lenin tanított és amit forradalmunk során megvalósított, követve saját elméletét az imperializmus viszonyai között lejátszódó proletárforradalomról.

Kiderül, hogy a mi orosz „permanenseink" nemcsak lebecsülték a parasztság szerepét az orosz forradalomban és a proletárhegemónia eszméjének jelentőségét, hanem átgyúrták (rosszabbá) a „permanens" forradalom marxi eszméjét is s ezzel a gyakorlat számára alkalmatlanná tették.

Ezért gúnyolta ki Lenin a mi „permanenseink" elméletét, melyet „eredetinek" és „gyönyörűnek" nevezett s ezért vádolta őket azzal, hogy nem akarnak „elgondolkozni rajta, hogy az élet teljes tíz éven át miért nem törődött ezzel a gyönyörű elmélettel". (Lenin 1915-ben írta e cikkét, tehát 10 évvel azután,

hogy Oroszországban a „permanensek" teóriája felbukkant. Lenin Művei. XVIII. köt. 317. old.)

Ezért tartotta Lenin ezt az elméletet fél-menseviknek, ezért mondotta, hogy a „bolsevikoktól átveszi a felhívást, mely a proletariátust a döntő forradalmi harcra és a politikai hatalom megdöntésére szólítja, a mensevikektől pedig — a parasztság szerepének «tagadását»." (L. Lenin cikkét a „Forradalom két irányvonaláról", ugyanott.)

Így áll a dolog Lenin eszméjével a polgári-demokratikus forradalom átnövéséről a proletárforradalomba, arról, hogy a polgári forradalmat hogyan kell kihasználni a proletárforradalomba való „rögtöni" átmenet érdekében.

Továbbá: azelőtt a forradalom győzelmét *egy* országban lehetetlennek tartották, úgy vélték, hogy a burzsoázia fölötti győzelemhez feltétlenül szükséges minden előrehaladott ország, vagy legalább is az ilyen országok többsége, proletárjainak együttes fellépése. Ma ez a felfogás már nem felel meg a valóságnak. Ma abból kell kiindulni, hogy ilyen győzelem lehetséges, mert a különböző kapitalista országok fejlődésének egyenetlen és ugrásszerű jellege az imperializmus körülményei közt, elkerülhetetlenül háborúkra vezető katasztrofális ellentmondások kifejlődése az imperializmuson belül, a forradalmi mozgalom növekedése a világ valamennyi országában — mindez nem csupán lehetővé, hanem szükségszerűvé is teszi a proletariátus győzelmét egyes országokban. A forradalom története Oroszországban mindennek egyenes bizonyítéka. De emellett nem szabad megfeledkezni arról, hogy a burzsoáziát csak abban az esetben sikerül megdönteni, ha megvan az a néhány, feltétlenül szükséges feltétel, amelyek megléte nélkül gondolni sem lehet arra, hogy a proletariátus a hatalmat átvegye.

A „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége" című brosúrájában Lenin ezekről a feltételekről az alábbiakat mondja:

„A forradalom alaptörvénye, melyet minden forradalom és különösképpen a 20. század mindhárom orosz forradalma megerősít, a következő: a forradalomhoz nem elegendő az, hogy a kizsákmányolt és elnyomott tömegek belássák, hogy a régi módon lehetetlen tovább élniök és változást követeljenek; a forradalomhoz az is kell, hogy a kizsákmányolók ne tudjanak élni és kormányozni a régi módon. Csak akkor, ha az *«alul levők» nem akarják* a régit és a «felsők» *nem tudnak*

tovább élni a *régi módon*, csak akkor győzhet a forradalom. Ezt az igazságot más szavakkal így fejezhetjük ki: *a forradalom nem lehetséges általános nemzeti (a kizsákmányoltakat és a kizsákmányolókat egyaránt érintő) válság nélkül.** Tehát: a forradalomhoz először is azt kell elérnünk, hogy a munkások többsége (vagy mindenesetre a tudatos, gondolkodó, politikailag aktív munkások többsége) teljesen megértse a forradalom szükségességét és kész legyen érte akár halálba menni; másodszor, hogy a kormányzó osztályok olyan kormányzati válságot éljenek át, amely a legelmaradottabb tömegeket is bevonja a politikába . . ., a kormányt meggyengíti és lehetővé teszi, hogy a forradalmárok gyorsan megdöntsék." (Lenin Művei. XXV. köt. 222. old.)**

De a burzsoázia hatalmának megdöntése és a proletariátus hatalmának megteremtése *egy* országban még nem jelenti a szocializmus teljes győzelmének a biztosítását. A győztes ország proletariátusának, miután hatalmát megerősítette és a parasztságot maga köré tömörítette, fel lehet és fel kell építenie a szocialista társadalmat. De azt jelenti-e ez, hogy a szocializmus ezzel eléri teljes, végleges győzelmét, vagyis azt jelenti-e, hogy a proletariátus csak *egy* ország erőivel a szocializmust véglegesen megszilárdíthatja és teljes mértékben biztosíthatja az országot az intervenció, tehát a restauráció ellen? Nem, nem ezt jelenti. Ehhez szükséges a forradalom győzelme legalább is néhány országban. Ezért a forradalom fejlesztése és támogatása más országokban a győztes forradalomnak lényeges feladata. Ezért a győztes ország forradalma nem tekintheti magát önmagáért való egységnek, hanem támasznak, eszköznek arra, hogy a proletariátus győzelmét más országokban siettesse.

Lenin ezt a gondolatot röviden úgy fejezte ki, hogy azt mondta, a győztes forradalom feladata: „keresztülvinni a maximumát annak, ami *egy* országban megvalósítható *valamennyi ország* forradalmának fejlesztésére, támogatására, felébresztésére." (Lenin Művei. XXIII. köt. 385. old.)***

Ezek, általában, a proletárforradalom lenini elméletének jellegzetes vonásai.

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 75. old.

*** *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Id. kiad. 68 old.

IV

A PROLETARIÁTUS DIKTATÚRÁJA

Ebből a témából három alapkérdést ragadok ki; ezek:

1. a proletariátus diktatúrája, mint a proletárforradalom eszköze;

2. a proletariátus diktatúrája, mint a proletariátus uralma a burzsoázia felett;

3. a szovjethatalom, mint a proletárdiktatúra állami formája.

1. *A proletariátus diktatúrája, mint a proletárforradalom eszköze.* A proletárdiktatúra kérdése mindenekelőtt a proletárforradalom alapvető tartalmának kérdése. A proletárforradalom, ennek haladása, lendülete, vívmányai, csak a proletariátus diktatúrája révén öltenek húsból és vérből való alakot. A proletariátus diktatúrája a proletárforradalom eszköze, szerve, legfontosabb támaszpontja, melyet azért hívnak életre, hogy, először, a megdöntött kizsákmányolók ellenállását megtörjék és az elért vívmányokat biztosítsák, másodszor, hogy a proletárforradalmat végigvigyék, a forradalmat eljuttassák a szocializmus teljes győzelméig. A forradalom legyőzheti a burzsoáziát, megdöntheti hatalmát a proletariátus diktatúrája nélkül is. De a burzsoázia ellenállását legázolni, a győzelmet megtartani és a szocializmus végleges győzelméig eljutni a forrradalom már nem képes, ha fejlődésének bizonyos fokán nem teremti meg a proletariátus diktatúrája formájában speciális szervét, legfőbb támaszpontját.

„A forradalom alapkérdése a hatalom kérdése" (Lenin). Azt jelenti-e ez, hogy a dolog a hatalom átvételére, megragadására korlátozódik? Nem, nem azt jelenti. A hatalom megragadása csak a dolog kezdete. Az *egy* országban megdöntött burzsoázia különböző okoknál fogva még sokáig erősebb marad, mint a proletariátus, mely megdöntötte. Ezért az a fő, hogy a hatalmat meg lehessen tartani, megerősíteni, legyőzhetetlenné tenni. Mi kell e cél eléréséhez? Ehhez végre kell hajtani legalább is három főfeladatot, mely már „a győzelem másnapján" a proletariátus diktatúrájára vár:

a) meg kell törni a forradalom által megdöntött és kisajátított földbirtokosok és kapitalisták ellenállását, meg kell sem-

misíteni a tőke hatalmának visszaállítására irányuló minden néven nevezendő kísérletüket;

b) szervezni kell az építőmunkát, abban a szellemben, hogy az összes dolgozókat a proletariátus köré tömörítsük, és ezt a munkát az osztályok felszámolásának, megszüntetésének előkészítése irányában kell folytatni;

c) föl kell fegyverezni a forradalmat, meg kell szervezni a forradalom hadseregét a külső ellenség, az imperializmus elleni harcra.

A proletariátus diktatúrája arra kell, hogy ezeket a feladatokat végrehajtsa, teljesítse.

„Az átmenet a kapitalizmusból a kommunizmusba — mondja Lenin — egész történelmi korszak. Míg ez a korszak be nem fejeződik, a kizsákmányolók okvetlenül megőrzik reményüket a restaurációra, s ebből a *reményből* restaurációs *kísérletek* lesznek. A megdöntött kizsákmányolók, akik megdöntésüket nem várták, nem hittek benne, még csak gondolni sem akartak rá, az első komoly vereség után megtizszerezett energiával, dühödt szenvedéllyel, százszorosra felfokozott gyűlölettel vetik magukat harcba a tőlük elvett «paradicsom» visszaszerzéséért, családjaikért, melyek oly gondtalanul éltek és amelyeket most a «csőcselék» pusztulásra és nyomorra (vagy «közönséges» munkára . . .) ítél. S a kizsákmányoló kapitalistákhoz húz a kispolgárság széles tömege. Évtizedek történeti tapasztalatai tanusítják minden országban, hogy ez a kispolgárság ide-oda ingadozik, ma a proletariátussal megy együtt, holnap visszaretten a forradalom nehézségeitől, a munkások legelső vereségére, vagy csak félvereségére is pánikba esik, idegeskedik, kapkod, síránkozik, egyik táborból a másikba futkos." (Lenin Művei. XXIII. köt. 355. old.)*

A burzsoáziának minden alapja megvan arra, hogy restaurációs kísérleteket tegyen, hiszen megdöntése után még sokáig erősebb marad, mint a proletariátus, mely megdöntötte.

„Ha a kizsákmányolókat csak egy országban verik szét — mondja Lenin — és természetesen ez a tipikus eset, mert a forradalom egyidőben több országban ritka kivétel, — akkor *még mindig erősebbek* maradnak, mint a kizsákmányoltak." (Ugyanott, 354. old.)**

---

* *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Id. kiad. 30—31. old.

** Ugyanott, 29—30. old.

Miben rejlik a megdöntött burzsoázia ereje?

Először „a nemzetközi tőke erejében, a burzsoázia nemzetközi kapcsolatainak erejében és szilárdságában." (Lenin Művei. XXV. köt. 173. old.)*

Másodszor abban, hogy „a kizsákmányolók a forradalom után még hosszú ideig elkerülhetetlenül megtartják sok hatalmas tényleges kiváltságukat; náluk marad a pénz (a pénzt egyszerre megszüntetni nem lehet), némi — gyakran jelentős — ingóság, megmaradnak összeköttetéseik, megmarad a szervezésben és kormányzásban való jártasságuk, a kormányzás összes «titkainak» (szokásainak, fogásainak, eszközeinek, lehetőségeinek) ismerete, megmarad magasabb képzettségük, közeli kapcsolataik a felsőbb, műszaki személyzethez (mely burzsoá módon él és gondolkodik), megmarad összehasonlíthatatlanul nagyobb jártasságuk a katonai ügyekben (és ez igen fontos), és így tovább és így tovább." (Lenin Művei. XXIII. köt. 354 old.)**

Harmadszor „*a szokás erejében, a kisüzemi termelés* erejében. Mert kisüzem, sajnos, még nagyon-nagyon sok maradt a világon és a kisüzem szüntelenül, minden nap minden órájában, elemi erővel és tömegméretekben *szüli* a kapitalizmust és burzsoáziát" . . . mert „az osztályokat megszüntetni nemcsak azt jelenti, hogy a földesurakat és kapitalistákat elkergetjük — ezt viszonylag könnyen elvégeztük —, hanem jelenti azt is, hogy *a kis árutermelőket is megszüntetjük*, azokat pedig *nem lehet elkergetni*, nem lehet elnyomni, azokkal *össze kell férni*, azokat csak igen hosszadalmas, igen lassú, óvatos szervező munkával lehet (és kell) átformálni, átnevelni." (Lenin Művei. XXV. köt. 173. és 190. old.)***

Ezért mondja Lenin, hogy:

„A proletariátus diktatúrája az új osztály legádázabb és legkíméletlenebb háborúja a *hatalmasabb* ellenség ellen, a burzsoázia ellen, melynek ellenállását *megtízszerezte* az, hogy megdöntötték", hogy a „proletariátus diktatúrája szívós harc, véres és vértelen, erőszakos és békés, katonai és gazdasági, pedagógiai és adminisztratív harc a régi társadalom erői és hagyományai ellen". (Ugyanott, 173. és 190. old.)****

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 8. old.

** *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Id. kiad. 29. old.

*** *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 8. és 30. old.

**** Ugyanott.

Aligha kell bizonyítgatni, hogy mindezeket a feladatokat rövid időn belül teljesíteni, néhány év alatt végrehajtani teljességgel lehetetlen. Ezért nem szabad a proletariátus diktatúráját, a kapitalizmusról a kommunizmusra való átmenetet, holmi gyorsan múló időszaknak tekinteni, mely néhány „különösen forradalmi" aktus és dekrétum formájában jelenik meg, hanem egész történelmi korszaknak, melyet polgárháború és külső összeütközések, szívós szervező munka és gazdasági építés, támadások és visszavonulások, győzelmek és vereségek töltenek be. Ez a történelmi korszak nemcsak azért kell, hogy megteremtsük a szocializmus teljes győzelmének gazdasági és kulturális előfeltételeit, hanem azért is, hogy a proletariátusnak módjában legyen először, hogy magát az ország kormányzására képes erővé nevelje és kovácsolja, másodszor, hogy a kispolgári rétegeket oly irányban képezze és gyúrja át, mely a szocialista termelés megszervezését biztosítja.

„Tizenöt, húsz, huszonöt év polgárháborúin és népek közti harcain kell átmennetek — mondotta Marx a munkásoknak —, nemcsak azért, hogy a viszonyokat megváltoztassátok, hanem azért, hogy magatokat változtassátok meg és tegyétek a politikai uralomra képessé." (K. Marx és F. Engels Művei. VIII. köt. 506. old.)*

Marx gondolatát folytatva és továbbfejlesztve, Lenin ezt írja:

„A proletárdiktatúra alatt a parasztok és kistermelők millióit, az alkalmazottak, hivatalnokok, polgári értelmiségiek százezreit kell átnevelni, valamennyiüket a proletár államnak és a proletár vezetésnek kell alárendelni, le kell bennük győzni a burzsoá szokásokat és hagyományokat", éppen úgy, mint ahogyan szintén szükséges lesz „a proletárdiktatúra talaján, hosszadalmas harcban átnevelni magukat a proletárokat is, akik saját kispolgári előítéleteiktől nem egyszerre szabadulnak meg, nem csoda útján, nem a szűzanya parancsára, nem valami jelszó, határozat, rendelet parancsára, hanem csak a kispolgári tömegbefolyások ellen folytatott hosszú és fáradságos tömegharc útján." (Lenin Művei. XXV. köt. 248. és 247. old.)**

---

* *Marx.* Enthüllungen über den Kommunistenprozess in Köln. (Leleplezések a kölni kommunista perről.) Moszkva 1940. 32. old. (I. fej.)

** *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 107. és 106. old.

2. *A proletariátus diktatúrája, mint a proletariátus uralma a burzsoázia felett.* Már a mondottakból is látható, hogy a proletariátus diktatúrája nem egyszerű személycsere a kormányban, nem „kabinet"-változás stb., amely a régi gazdasági és politikai rendet érintetlenül hagyja. Az összes országok mensevikjei és opportunistái, akik úgy félnek a diktatúrától, mint a tűztől s rémületükben a diktatúra fogalmát a „hatalom meghódításának" a fogalmával helyettesítik, a „hatalom meghódítását" rendesen „kabinet"-változásra korlátozzák, arra, hogy a hatalmon új kormány jelenik meg, olyanfajta emberekből, mint Scheidemann és Noske, MacDonald és Henderson. Aligha szorul magyarázatra, hogy az ilyen és hasonló kabinetváltozásoknak semmi közük a proletariátus diktatúrájához, az igazi hatalom meghódításához az igazi proletariátus által. Ha a MacDonaldok és Scheidemannok vannak hatalmon, de különben a régi burzsoá rend megmarad, akkor a MacDonaldok és Scheidemannok úgynevezett kormánya nem lehet más, mint kiszolgáló apparátus a burzsoázia kezében, mint lepel az imperializmus fekélyeire, mint a burzsoázia eszköze az elnyomott és kizsákmányolt tömegek forradalmi mozgalma ellen. A tőkének ezekre a kormányokra akkor van szüksége, mint spanyolfalra, mikor a tömegeket nyiltan elnyomni és kizsákmányolni nehéz, kényelmetlen, nem előnyös. Az ilyenfajta kormányok megjelenése természetesen annak jele, hogy „ott náluk" (vagyis a kapitalistáknál), a „Sipka-szorosban" nem minden csendes,* de az efféle kormányok, tekintet nélkül erre, kikerülhetetlenül a tőke kendőzött kormányai maradnak. Egy MacDonald vagy Scheidemann kormánytól a hatalomnak a proletariátus általi meghódításáig olyan messze az út, mint földtől az égig. A proletariátus diktatúrája nem kormányváltozás, hanem új állam, a hatalom új szerveivel a központban és az egész országban, a proletariátus állama, mely a régi állam, a burzsoázia államának romjain jött létre.

A proletariátus diktatúrája nem a burzsoá rendszer alapján keletkezik, hanem e rendszer szétzúzása folyamán, a burzsoázia

---

* „*A Sipka-szorosban minden csendes*" — orosz szálló-ige, mely az 1877/78-as orosz-török háború történetére vonatkozik. A Sipka-szorosban lefolyt harcokban az oroszoknak nagy veszteségeik voltak, de a cári seregek vezérkara csak ezt ismételte jelentéseiben: „A Sipka-szorosban minden csendes."

megdöntése után, a földbirtokosok és kapitalisták kisajátítása folyamán, a fő termelési eszközök szocializálása folyamán, a proletariátus erőszakos forradalma folyamán. A proletariátus diktatúrája forradalmi hatalom, mely a burzsoázia elleni erőszakra támaszkodik.

Az állam: gépezet az uralkodó osztály kezében, hogy vele osztályellenségei ellenállását elnyomja. *Ebben a tekintetben* a proletariátus diktatúrája lényegében semmiben sem különbözik bármely más osztály diktatúrájától, mert a proletárállam: gépezet a burzsoázia elnyomására. De van egy *lényeges* különbség. És pedig az, hogy minden eddigi osztályállam a kizsákmányoló kisebbség diktatúrája volt a kizsákmányolt többség fölött, míg a proletariátus diktatúrája a kizsákmányolt többség diktatúrája a kizsákmányoló kisebbség fölött.

Rövidebben: *a proletariátus diktatúrája a proletariátusnak törvény által nem korlátozott, erőszakra támaszkodó uralma a burzsoázia fölött, amely uralom a dolgozó kizsákmányolt tömegek rokonszenvét és támogatását élvezi.* („Állam és forradalom.")

Ebből két alapvető következtetés folyik:

Első következtetés. A proletariátus diktatúrája nem lehet „teljes" demokrácia, nem *mindenkire*, gazdagra és szegényre is, kiterjedő demokrácia — a proletariátus diktatúrájának „*új* módon demokratikus államnak kell lennie a proletárok és általában a nincstelenek *érdekében** és *újmódon* diktatorikusnak, a burzsoázia *ellen** . . ." (Lenin Művei. XXI. köt. 393. old.)** Kautskynak és társainak az általános egyenlőségről, a „tiszta" demokráciáról, a „tökéletes" demokráciáról és hasonlókról való fecsegése csak burzsoá elfedése annak a kétségtelen ténynek, hogy kizsákmányolók és kizsákmányoltak egyenlősége lehetetlen. A „tiszta" demokrácia elmélete a munkásosztály azon felső rétegének elmélete, melyet az imperialista rablók kezessé tettek és hízlalnak. Azért jött létre, hogy a kapitalizmus fekélyeit takargassa, az imperializmust kendőzze és erkölcsi erőt adjon neki a kizsákmányolt tömegek elleni harcban. Nincs és nem lehet a kapitalizmusban „joguk" a kizsákmányoltaknak már csak azért sem, mert a helyiségek, nyomdák, papírraktárak stb.,

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* Állam és forradalom. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 24—25. old.) Szikra 1948. 36. old.

melyek a „jogok" gyakorlásához feltétlenül szükségesek, a kizsákmányolók privilégiumai. Nincs és nem lehet a kapitalizmusban a kizsákmányolt tömegeknek tényleges részük az ország igazgatásában, már csak azért sem, mert a kapitalizmusban, még a legdemokratikusabb rend esetén is, a kormányokat nem a nép nevezi ki, hanem a Rotschildok és Stinnesek, a Rockefellerek és Morganok. A demokrácia a kapitalizmusban *kapitalista* demokrácia, a kizsákmányoló kisebbség demokráciája, mely a kizsákmányolt többség jogainak korlátozásán nyugszik és ez ellen a többség ellen irányul. Csak a proletárdiktatúrában lehetnek a kizsákmányoltaknak tényleges „jogai" és lehet a proletároknak és parasztoknak tényleges része az ország kormányzásában. A demokrácia a proletárdiktatúrában *proletár* demokrácia, a kizsákmányolt többség demokráciája, mely a kizsákmányoló kisebbség jogainak korlátozásán nyugszik és ez ellen a kisebbség ellen irányul.

Második következtetés. A proletariátus diktatúrája nem jöhet létre a burzsoá társadalom és burzsoá demokrácia békés fejlődésének eredményeként, hanem csak a burzsoá államgépezet, a burzsoá hadsereg, a burzsoá hivatalnoki apparátus, a burzsoá rendőrség összetörésének eredményeként jöhet létre.

„A munkásosztály nem veheti egyszerűen birtokba a kész államgépezetet, hogy azt a saját céljaira mozgásba hozza" * — mondják Marx és Engels a Kommunista Kiáltvány előszavában. — A proletárforradalom feladata „... nem az, hogy a bürokratikus-katonai gépezetet egyik kézből a másikba adja, ahogy eddig történt, hanem hogy *összetörje* ... — ez előfeltétele minden valódi népforradalomnak a kontinensen"** — mondja Marx Kugelmannhoz intézett levelében, 1871-ben.

Marx korlátozó mondata a kontinensről ürügyet adott a világ összes opportunistáinak és mensevikjeinek annak a kikürtölésére, hogy Marx lehetőnek tartotta a polgári demokrácia békés átfejlődését proletárdemokráciába, legalább is néhány olyan országban, melyek nem tartoznak az európai kontinenshez (Anglia, Amerika). Marx ezt valóban lehetségesnek tartotta és

* *Marx—Engels.* A kommunista kiáltvány. Id. kiad. 6. old., vagy: *Marx.* Válogatott művek. Id. kiad. 113. old.

** Marx levele Kugelmannhoz, 1871 április 12. Lásd: *Lenin.* Állam és forradalom. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 24—25. sz.) Szikra 1948. 39. old.

erre volt is alapja a mult század 70-es éveinek Angliájára és Amerikájára vonatkozólag, mikor még nem volt monopolkapitalizmus, mikor még nem volt imperializmus és ezekben az országokban, fejlődésük különleges feltételei folytán, nem volt kifejlett militarizmus és bürokratizmus. Igy állt a dolog, amíg meg nem jelent a kifejlett imperializmus. De aztán, 30—40 év mulva, amikor a helyzet ezekben az országokban már gyökeresen megváltozott, amikor az imperializmus kifejlődött és kiterjedt kivétel nélkül minden kapitalista országra, amikor a militarizmus és bürokrácia Angliában és Amerikában is megjelent, amikor Anglia és Amerika békés fejlődésének különleges feltételei eltűntek, — magától el kellett esnie az ezekre az országokra vonatkozó korlátozásnak.

„Most — mondja Lenin —, 1917-ben, az első nagy imperialista háború korában, Marxnak ez a korlátozása elesik, Anglia is, Amerika is, az angolszász «szabadságnak» ezek a legnagyobb és az egész földkerekségen legutolsó képviselői — abban az értelemben, hogy náluk nem volt militarizmus és bürokratizmus — egészen elmerültek a szennyes és véres általános európai mocsárban, a mindent maguk alá gyűrő, mindent elnyomó bürokratikus-militarista intézmények mocsarában. Most Angliában is, Amerikában is, «minden valóban népi forradalomnak előfeltétele» a «kész államgépezet» (melyet ott az 1914—1917-es években formáltak ki az «európai» általános imperialista tökéletességig) *összetörése, szétrombolása.*" (Lenin Művei. XXI. köt. 395. old.)*

Más szavakkal, a proletariátus erőszakos forradalmáról szóló törvény, a törvény, mely a burzsoá államgépezet összetörését e forradalom előzetes feltételének mondja, a forradalmi mozgalom elkerülhetetlen törvénye a világ imperialista országaiban.

A távoli jövőben természetesen, ha a proletariátus a kapitalizmus legfontosabb országaiban győzni fog és ha a jelenlegi kapitalista környezet szocialista környezetté válik, néhány kapitalista ország számára valóban lehetséges lesz majd a fejlődés „békés" útja. Ez országok kapitalistái, a „kedvezőtlen" nemzetközi viszonyok következtében, célszerűnek fogják tartani, hogy a proletariátusnak „önként" komoly engedményeket tegyenek. De ennek feltételezése csak egy távoli

* *Lenin.* Állam és forradalom. Id. kiad. 39. old.

és lehetséges jövőre vonatkozik. A közeljövőre vonatkozóan ennek a feltételezésnek semmi, de semmi alapja sincsen.

Ezért Leninnek igaza van, mikor ezt mondja:

„A proletárforradalom lehetetlen a polgári államgépezet erőszakos széttörése és *újjal* való felcserélése nélkül." (Lenin Művei. XXIII. köt. 342. old.)*

3. *A szovjethatalom, mint a proletariátus diktatúrájának államformája.* A proletariátus diktatúrájának győzelme a burzsoázia elnyomatását, a burzsoá államgépezet széttörését, a burzsoá demokráciának proletárdemokráciával való felváltását jelenti. Ez világos. De miféle szervezetek azok, melyek segítségével ez a kolosszális munka elvégezhető? Hogy a proletárszervezetek régi formái, melyek a burzsoá parlamentarizmus alapján fejlődtek ki, erre a munkára elégtelenek, ebben aligha lehet kétség. Melyek tehát a proletariátusnak azok az új szervezeti formái, melyek a burzsoá államgépezet sírásójának szerepét játszhatják, amelyek nemcsak arra képesek, hogy e gépezetet összetörjék s a burzsoá-demokráciát proletárdemokráciával váltsák fel, hanem arra is, hogy a proletár államhatalom alapjává legyenek?

A proletariátus szervezetének ezek az új formái a szovjetek.

Miben áll a szovjetek ereje a régi szervezeti formákhoz képest?

Abban, hogy a szovjetek a proletariátusnak *legátfogóbb* tömegszervezetei, mert a szovjetek, csakis a szovjetek fogják át kivétel nélkül az összes munkásokat.

Abban, hogy *kizárólag* a szovjetek azok a tömegszervezetek, melyek az összes elnyomottakat és kizsákmányoltakat, munkást és parasztot, katonát és matrózt átfognak és ahol, ennek következtében, a tömegek élcsapata, a proletariátus, a legkönnyebben és a legtökéletesebben tudja a tömegek harcának politikai vezetését a gyakorlatban megvalósítani.

Abban, hogy a szovjetek a tömegek forradalmi harcának, a tömegek politikai akcióinak, a tömegek felkelésének *leghatalmasabb szervei;* olyan szervek, melyek képesek a finánctőke és a finánctőke politikai függvényeinek mindenhatóságát megtörni.

---

* *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Id. kiad. 14. old.

Abban, hogy a szovjetek maguknak a tömegeknek *közvetlen* szervezetei, vagyis *legdemokratikusabb* szervezetei, tehát a tömegek legnagyobb tekintélyű szervezetei, melyek maximálisan megkönnyítik nekik, hogy az új állam berendezésében és igazgatásában résztvegyenek s maximálisan kifejlesztik a tömegek forradalmi energiáit, kezdeményezési készségét, teremtő képességét a régi rend szétzúzásáért, az új, a proletár rendért vívott harcban.

A szovjethatalomban a helyi szovjetek egyetlen általános államszervezetté egyesülnek és formálódnak, a proletariátusnak mint az elnyomott és kizsákmányolt tömegek élcsapatának és mint uralkodó osztálynak, államszervezetévé, a szovjetek köztársaságává.

A szovjethatalom lényege abban áll, hogy éppen azoknak az osztályoknak, melyeket a kapitálisták és földbirtokosok elnyomtak, legtömegesebb és legforradalmibb szervezetei alkotják most „az egész államhatalom, az egész állami apparátus *állandó és egyetlen* alapját", hogy „éppen azokat a tömegeket vonja be az állam demokratikus kormányzásában való *állandó*, feltétlen, éspedig döntő jellegű részvételre, melyeket még a legdemokratikusabb burzsoá köztársaságokban is", jóllehet törvény szerint egyenjogúak, „a valóságban a politikai életből és a demokratikus jogok és szabadságok gyakorlásából ezer fogással és mesterkedéssel kizártak".* (Lenin Művei. XXIV. köt. 13. old.)

Ezért a szovjethatalom az államszervezet *új formája*, mely elvileg különbözik a régi, polgári demokratikus és parlamenti formától, az állam *új típusa*, mely nem a dolgozó tömegek kizsákmányolásának és elnyomásának feladataira rendezkedik be, hanem arra, hogy ezeket a tömegeket minden elnyomás és kizsákmányolás alól teljesen felszabadítsa — a proletariátus diktatúrájának feladataira.

Igaza van Leninnek, mikor azt mondja, hogy a szovjetek hatalmának megjelenésével „befejeződött a polgári-demokratikus parlamentarizmus korszaka s a világtörténelem új fejezete kezdődött el: a proletárdiktatúra korszaka".

Miben állanak a szovjethatalom jellegzetes vonásai?

Abban, hogy a szovjethatalom az összes államszervezetek

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

közül, amelyek addig, amíg osztályok vannak, lehetségesek, a legtömegesebb és legdemokratikusabb államszervezet, mert azzal, hogy a kizsákmányolók elleni harcban a munkások és kizsákmányolt parasztok összefogásának és együttműködésének teret nyujt, munkájában erre az összefogásra és erre az együttműködésre támaszkodik és így a lakosság többségének hatalma a kisebbség fölött, ennek a többségnek állama, diktatúrájának kifejezése.

Abban, hogy a szovjethatalom az osztálytársadalom minden államszervezete közül a legnemzetközibb, mert minden nemzeti elnyomást szétzúzva és a különböző nemzetek dolgozó tömegeinek együttműködésére támaszkodva, ezzel megkönnyíti ezeknek a tömegeknek egyesítését egy egységes államszövetségben.

Abban, hogy a szovjethatalom már szerkezeténél fogva is megkönnyíti, hogy az elnyomott és kizsákmányolt tömegeket e tömegek élcsapata, a proletariátus vezesse, mint a szovjetek legszilárdabban tömörített és legtudatosabb magja.

„Az elnyomott osztályok összes forradalmainak és mozgalmainak tapasztalatai, a világ szocialista mozgalmának tapasztalatai arra tanítanak meg bennünket — mondotta Lenin —, hogy csak a proletariátus képes egyesíteni és vezetni a dolgozó és kizsákmányolt tömegek szétforgácsolt és elmaradott rétegeit." (Lenin Művei. XXIV. köt. 14. old.) A szovjethatalom szerkezete ugyanis megkönnyíti e tapasztalatok útmutatásainak megvalósítását.

Abban, hogy a szovjethatalom, mely a törvényhozó és végrehajtó hatalmat az állam egységes szervezetében egyesíti és a területi választókörzeteket termelési egységekkel, üzemekkel és gyárakkal helyettesíti, közvetlenül összekapcsolja a munkásokat és általában a dolgozó tömegeket az állami igazgatás apparátusával, tanítja őket az ország kormányzására.

Abban, hogy csakis a szovjethatalom tudja a hadsereget felszabadítani a burzsoá vezénylet alól és népelnyomó eszközből, ami a burzsoá rend alatt volt, szabadító eszközzé tenni, amely a népet felszabadítja saját burzsoáziája és az idegen burzsoázia járma alól.

Abban, hogy csakis „az állam szovjetszervezete tudja valóban egy csapással szétzúzni és végleg szétrombolni a régi, vagyis burzsoá hivatalnoki és bírósági apparátust." (L. ugyanott)

Abban, hogy csakis az állam szovjetformája, mely bevonja a dolgozók és kizsákmányoltak tömegszervezeteit az állami igazgatásban való állandó és feltétlen részvételbe, tudja előkészíteni az államiságnak azt az elhalását, ami az eljövendő államnélküli, kommunista társadalom egyik alapvető eleme.

A szovjetek köztársasága ilyen módon az a keresett és végre megtalált politikai forma, melynek keretein belül kell végbemennie a proletariátus gazdasági felszabadításának, a szocializmus teljes győzelmének.

A párizsi kommün csírája volt ennek a formának. A szovjethatalom: kifejlesztése és betetőzése.

Ezért mondja Lenin, hogy:

„A munkás-, katona- és parasztküldöttek Szovjetjeinek köztársasága nemcsak magasabb tipusú formája a demokratikus intézményeknek ... hanem az *egyetlen** forma is, amely a legkevesebb fájdalommal járó átmenetet tudja biztosítani a szocializmushoz" (Lenin Művei. XXII. köt. 131. old.)**.

V

A PARASZTKÉRDÉS

Ebből a témából négy kérdést ragadok ki; ezek:

1. a kérdés feltevése,
2. a parasztság a polgári-demokratikus forradalom idején,
3. a parasztság a proletárforradalom idején,
4. a parasztság a szovjethatalom megszilárdulása után.

1. *A kérdés feltevése.* Némelyek azt hiszik, hogy a leninizmusban a parasztkérdés, az alapvető kérdés, hogy a leninizmus kiindulópontja: a parasztság, a parasztság szerepének, jelentőségének kérdése. Ez teljesen helytelen. A leninizmus alapkérdése, kiindulópontja nem a parasztkérdés, hanem a proletariátus diktatúrájának kérdése, a diktatúra kivívásának, megszilárdítása előfeltételeinek kérdése. A parasztkérdés, mint a proletariátus szövetségesének a kérdése a hatalomért való harcban, ebből a problémából folyik.

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Id. kiad. 110. old.

Ez a körülmény azonban semmiesetre sem fosztja meg a parasztkérdést attól a komoly, égetően aktuális jelentőségtől, amellyel a proletárforradalom számára kétségtelenül rendelkezik. Ismeretes, hogy a parasztkérdés komoly feldolgozása az orosz marxisták soraiban éppen az első forradalom előestéjén kezdődött (1905), mikor a cárizmus megdöntésének és a proletárhegemónia megvalósításának kérdése a maga teljes nagyságában állott a párt előtt, a proletariátus szövetségesének kérdése pedig a küszöbön álló polgári forradalomban égetően aktuális jelleget öltött. Ismeretes az is, hogy a parasztkérdés Oroszországban még aktuálisabb jellegű lett a proletárforradalom idején, mikor a proletariátus diktatúrájának, a diktatúra kiharcolásának és megszilárdításának kérdése ahhoz a kérdéshez vezetett el, hogy kik lesznek a proletariátus szövetségesei a küszöbön álló proletárforradalomban. És ez érthető: aki a hatalom felé tart, aki a hatalomra készülődik, annak lehetetlen nem érdeklődnie igazi szövetségesei iránt.

Ebben az értelemben a parasztkérdés a proletárdiktatúra általános kérdésének egy része és mint ilyen, a leninizmus egyik legégetőbben aktuális kérdése.

A II. Internacionále pártjainak egykedvű közönyét, sőt egyenesen elutasító magatartását a parasztkérdéssel szemben, nem magyarázhatjuk meg kizárólag a nyugati fejlődés sajátosságaival. Ez a közöny mindenekelőtt azzal magyarázható, hogy ezek a pártok a proletárdiktatúrában nem hisznek, a forradalomtól félnek és nem is gondolnak arra, hogy a proletariátust hatalomra vezessék. Már pedig, aki a forradalomtól fél, aki a proletárokat nem akarja hatalomra vezetni, az nem is érdeklődhetik a proletariátus szövetségesei iránt a forradalomban — annak közömbös és nem aktuális a szövetségesek kérdése. A II. Internacionále hőseinél az irónikus magatartás a parasztkérdéssel szemben a jómodor jelének, az „igazi" marxizmus jelének számít. A valóságban persze nincs ebben porszemnyi marxizmus sem, mert hiszen a közönyösség egy olyan fontos kérdéssel szemben, amilyen a parasztkérdés, a proletárforradalom előestéjén, annyi mint a proletariátus diktatúrája tagadásának másik oldala, a marxizmus egyenes elárulásának kétségtelen jele.

A kérdés így áll: *ki vannak-e már merítve* azok a forradalmi lehetőségek, melyek a parasztság mélyén, létének bizonyos

feltételeinél fogva lappanganak, vagy sem, és ha nincsenek kimerítve, *van-e reménység, van-e alap* ezeknek a lehetőségeknek a kihasználására a proletárforradalom *számára*, arra, hogy a parasztságot, kizsákmányolt többségét, a burzsoázia tartalékából, ami a nyugati burzsoá forradalmak idején volt és aminek ma is megmaradt, a proletariátus tartalékává, szövetségesévé változtassuk át?

A leninizmus erre a kérdésre igennel felel, vagyis elismeri, hogy a parasztság többségének soraiban forradalmi képességek rejlenek és hogy fel lehet őket használni a proletárdiktatúra érdekében.

A három oroszországi forradalom története a leninizmus idevonatkozó következtetéseit teljesen igazolja.

Ebből folyik az a gyakorlati következtetés, hogy a parasztság dolgozó tömegeit a leigázás és kizsákmányolás elleni harcukban, az elnyomástól és nyomorúságtól való megszabadulásért vívott harcukban támogatni, feltétlenül támogatni kell. Ez persze nem azt jelenti, hogy a proletariátusnak *minden* parasztmozgalmat támogatnia kell. A parasztság olyan harcának és olyan mozgalmának támogatásáról van itt szó, mely közvetlenül vagy közvetve megkönnyíti a proletariátus felszabadító mozgalmát, mely így vagy amúgy a proletárforradalom malmára hajtja a vizet, mely elősegíti, hogy a parasztság a munkásosztály tartalékává és szövetségesévé váljék.

2. *A parasztság a polgári-demokratikus forradalom idején.* Ez az időszak az első orosz forradalomtól (1905) a másodikig terjed (1917 februárjáig bezárólag). Ennek az időszaknak jellegzetes vonása: a parasztság felszabadulása a liberális burzsoázia befolyása alól, a parasztság *eltávolodása* a kadetoktól*, a parasztság *fordulata* a proletariátus felé, a bolsevikok pártja felé. Ez időszak története a kadetok (liberális burzsoázia) és a bolsevikok (proletariátus) harcának története a parasztságért. Ennek a harcnak sorsa a duma-periódussal dőlt el, mert a négy duma időszaka szemléltető oktatást nyujtott a parasztságnak. Ez a lecke kézzelfoghatóan mutatta meg a parasztságnak, hogy a kadetok kezéből sem földet, sem szabadságot nem kap, hogy

* Kadetok — rövidítés *(ká* és *dé)* a konstitucionális-(alkotmányos)-demokrata párt nevének kezdőbetűiből. A kadetpárt a liberális-monarchista burzsoázia pártja volt. A pártot 1905-ben alapították.

a cár teljesen a földesurakkal tart, a kadetok pedig a cárt támogatják s hogy az egyetlen erő, melynek segítségére számíthat — a városi munkásság, a proletariátus. Az imperialista háború a duma-periódusnak ezt a tanulságát még csak megerősítette, amennyiben betetőzte a parasztság elfordulását a burzsoáziától s teljessé tette a liberális burzsoázia elszigetelését, mert a háború évei nyilvánvalóan megmutatták, mily hiú, mennyire csalóka minden reménykedés abban, hogy a cártól és a cár burzsoá szövetségeseitől meg lehet kapni a békét. A duma-periódus szemléltető oktatása nélkül a proletariátus hegemóniája lehetetlen lett volna.

Igy alakult ki a munkások és parasztok szövetsége a polgári-demokratikus forradalomban. Igy alakult ki a proletariátus hegemóniája (vezető szerepe) a cárizmus megdöntéséért vívott közös harcban, az a hegemónia, mely az 1917-es februári forradalomhoz vezetett.

A Nyugat polgári forradalmai (Anglia, Franciaország, Németország, Ausztria), mint ismeretes, más úton jártak. Ott a forradalomban a hegemónia nem a proletariátusé volt, mely gyöngeségénél fogva nem volt és nem is lehetett önálló politikai erő, hanem a liberális burzsoáziáé. Ott a parasztság a feudális rend alól való felszabadulását nem a kisszámú és szervezetlen proletariátus, hanem a burzsoázia kezéből kapta. Ott a parasztság a régi rend ellen a liberális burzsoáziával haladt együtt. Ott a parasztság a burzsoázia tartaléka volt. Ott a forradalom, ennek folytán, a burzoázia politikai súlyának hatalmas megnövekedésére vezetett.

Oroszországban viszont a burzsoá forradalom éppen ellenkező eredményekkel járt. A forradalom Oroszországban a burzsoáziának, mint politikai erőnek, nem megerősödésére, hanem gyengítésére, nem politikai tartalékainak megsokszorozódására vezetett, hanem fő tartaléka, a parasztság elvesztésére. A burzsoá forradalom Oroszországban nem a liberális burzsoáziát vetette az élre, hanem a forradalmi proletariátust és köréje tömörítette a sokmilliós parasztságot.

Többek közt ez magyarázza meg azt a tényt, hogy a burzsoá forradalom Oroszországban viszonylag rövid idő alatt nőtt át proletárforradalommá. A proletariátus hegemóniája a proletariátus diktatúrájának csírája és hozzá vezető lépcsőfok volt.

Mivel magyarázható az orosz forradalomnak ez a sajátságos jelensége, melyre a nyugati burzsoá forradalmak történetében nem találunk példát? Honnan ez a sajátosság?

A magyarázat az, hogy a burzsoá forradalom Oroszországban az osztályharc fejlettebb körülményei közt bontakozott ki, mint nyugaton, hogy az orosz proletariátusnak erre az időre már sikerült önálló politikai erővé válni, míg a liberális burzsoázia, melyet a proletariátus forradalmisága megrémített, minden forradalmiságát elvesztette (különösen 1905 tanulságai után) és a cárral s a földesurakkal szövetkezett a forradalom ellen, a munkások és parasztok ellen.

Figyelembe veendők a következő körülmények, amelyek az orosz burzsoáforradalom sajátosságait meghatározták:

a) Az orosz ipar példátlan koncentrációja a forradalom előestéjén. Ismeretes, hogy például az 500-nál több munkást foglalkoztató üzemekben Oroszországban az összes munkások 54 százaléka dolgozott, míg egy olyan fejlett országban, mint az Északamerikai Egyesült Államok, a munkásságnak mindössze 33 százaléka dolgozott hasonló üzemekben. Aligha kell bizonyítgatni, hogy már ez az egy körülmény is, amikor emellett volt egy olyan forradalmi párt, mint a bolsevikok pártja, Oroszország munkásosztályát az ország politikai életében hatalmas erővé tette.

b) Az üzemi kizsákmányolás elviselhetetlen formái, párosulva a cári poroszlók tűrhetetlen rendőr-módszereivel — ezek olyan körülmények, melyek a munkások minden komoly sztrájkját hatalmas politikai cselekedetté tették s a munkásosztályt következetesen forradalmi erővé acélozták.

c) Az orosz burzsoázia politikai petyhüdtsége, mely az 1905-ös forradalom után a cárizmus előtti lakájkodássá és nyílt ellenforradalmisággá változott, nemcsak az orosz proletariátus forradalmiságával magyarázható, mely az orosz burzsoáziát a cárizmus karjaiba kergette, hanem azzal is, hogy ez a burzsoázia egyenesen függött az állami rendelésektől.

d) A faluban még megvoltak a hűbériség leggyalázatosabb és legelviselhetetlenebb csökevényei, melyekhez a földesúr mindenhatósága járult. Ez a parasztságot a forradalom karjaiba kergette.

e) A cárizmus, mely minden életet elfojtott és önkényével fokozta a kapitalisták és a földesurak nyomását. Ez a mun-

kások és parasztok harcát egyetlen forradalmi áradatban egyesítette.

f) Az imperialista háború Oroszország politikai életének mindezeket az ellentéteit mély forradalmi válsággá változtatta és a forradalomnak hihetetlen támadó erőt adott.

Hová, kihez fordulhatott ilyen körülmények között a parasztság? Kinél kereshetett támogatást a mindenható földbirtokos ellen, a cár önkénye ellen, a pusztító háború ellen, mely gazdaságát tönkretette? A liberális burzsoáziánál? De hiszen az ellensége volt, ezt a négy duma sokéves tapasztalata tanúsította. A szociálforradalmároknál? A szociálforradalmárok persze „jobbak" a kadetoknál, a programjuk is „megjárná", majdnem hogy paraszti, de mit adhatnak az eszerek, ha csak a parasztságra akarnak támaszkodni, ellenben gyengék a városban, ahonnan az ellenség elsősorban meríti erőit? Hol van az az új erő, mely sem a falun, sem a városban nem torpan vissza, mely bátran áll a cár és a földesúr ellen vívott harc első sorába, mely segít a parasztságnak, hogy kitépje magát a leigázottságból, a földtelenségből, az elnyomatásból, a háborúból? Volt-e egyáltalán ilyen erő Oroszországban? Volt. Az orosz proletariátus volt ez, mely már 1905-ben megmutatta erejét, megmutatta, hogy végig tudja küzdeni a harcot, megmutatta bátorságát, forradalmiságát.

Mindenesetre: más ilyen erő nem volt és honnan venni sem volt.

Ezért a parasztság, miután a kadetoknak hátatfordított és a szociálforradalmárokhoz csatlakozott, egyúttal az elé a szükségesség elé került, hogy követnie kell a forradalom olyan bátor vezérét, amilyen az orosz proletariátus.

Ezek a körülmények határozták meg az orosz polgári forradalom sajátosságait.

3. *A parasztság a proletárforradalom idején.* Ez az időszak a februári forradalomtól az októberi forradalomig (1917) terjedő időt fogja át. Ez az időszak viszonylag nem hosszú, összesen csak nyolc hónap, — de ezt a nyolc hónapot a tömegek politikai felvilágosítása és forradalmi nevelése szempontjából bátran állíthatjuk a rendes alkotmányos fejlődés egész évtizedeivel egy sorba, hiszen ez a nyolc hónap nyolchónapi *forradalmat* jelent. E periódus jellegzetes vonása a parasztság további forradalmasodása, kiábrándulása a szociálforradalmárokból,

a parasztság *elfordulása* a szociálforradalmároktól, a parasztság új *fordulata, közvetlen tömörülése* a proletariátus körül, mint az egyetlen mindvégig forradalmi erő körül, mely az országot a békéhez képes elvezetni. Ennek az időszaknak a története a szociálforradalmárok (kispolgári demokrácia) és bolsevikok (proletárdemokrácia) harcának története a parasztságért, a parasztság többségének meghódításáért. E harc sorsát a koalíciós időszak, a Kerenszkij-uralom időszaka döntötte el, a szociálforradalmárok és mensevikek elutasító magatartása a földesúri földek elkobzásával szemben, a szociálforradalmárok és mensevikek harca a háború folytatásáért, a júniusi offenzíva a fronton, a halálos ítélet bevezetése a hadseregben, a Kornjilov-felkelés.

Míg előbb, a megelőző periódusban, a forradalom alapkérdése a cár és a földesúri hatalom megdöntése volt, addig most, a februári forradalmat követő időszakban, mikor már nem volt cár és a véget nem érő háború az ország gazdaságát végkép aláásta, a parasztságot teljesen tönkretette — a forradalom főkérdése a háború megszüntetésének kérdése lett. A tisztán belső jellegű kérdésekről a súlypont láthatóan az alapkérdésre, a háború kérdésére, tolódott át. „Végezni a háborúval", „kilábolni a háborúból" — ezt kiáltotta az egész kimerült ország és mindenekelőtt a parasztság.

De ahhoz, hogy végezni lehessen a háborúval, meg kellett dönteni az Ideiglenes Kormányt, meg kellett dönteni a burzsoázia hatalmát, meg kellett dönteni a szociálforradalmárok és mensevikek hatalmát, mert ezek, és csak ezek akarták a „győzelmes végig" elhúzni a háborút. Más kivezető út a háborúból, mint a burzsoázia megdöntése, a gyakorlatban nem volt.

Ez új forradalom volt, proletárforradalom, mely kiűzte a hatalomból az imperialista burzsoázia utolsó, szélsőbaloldali frakcióját, a szociálforradalmárok és mensevikek pártját azért, hogy új, proletárhatalmat teremtsen, a szovjetek hatalmát, azért, hogy a forradalmi proletariátus pártját vigye hatalomra, a bolsevikok pártját, az imperialista háború ellen, a demokratikus békéért folytatott forradalmi harc pártját. A parasztság többsége támogatta a munkások harcát a békéért, a szovjetek hatalmáért.

Más kiút a parasztság számára nem volt, más kiút nem is lehetett.

A Kerenszkij-uralom korszaka ilyen módon a parasztság

dolgozó tömegei számára nagyarányú gyakorlati oktatás volt, mert szemléltetően megmutatta, hogy a szociálforradalmárok és mensevikek hatalma alatt az ország a háborúból magát ki nem szabadítja, hogy a parasztok sem földet, sem szabadságot nem látnak, hogy a mensevikek és szociálforradalmárok a kadetoktól csak édeskés szólamaikban és hamis ígéreteikben különböznek, lényegében véve azonban ugyanazt az imperialista, kadetpolitikát folytatják, s hogy az egyetlen hatalom, mely az országot a helyes útra kivezetheti, csak a szovjetek hatalma lehet. A háború további elhúzódása ennek a leckének igazságát még jobban megerősítette, a forradalmat előrehajtotta, a parasztok és katonák milliós tömegeit a proletárforradalom körüli *közvetlen tömörülés* útjára szorította. A szociálforradalmárok és mensevikek elszigetelődése megváltozhatatlan ténnyé vált. A koalíciós idő szemléltető leckéi nélkül a proletariátus diktatúrája lehetetlen lett volna.

Ezek voltak azok a körülmények, melyek megkönnyítették a burzsoáforradalom proletárforradalomba való átnövésének folyamatát.

Így alakult ki a proletariátus diktatúrája Oroszországban.

4. *A parasztság a szovjethatalom megszilárdulása után.* Míg régebben, a forradalom első időszakában, főként a cárizmus megdöntéséről volt szó, a februári forradalom után pedig mindenekelőtt az volt a kérdés, hogy az imperialista háborúból a burzsoázia megdöntése révén kikerüljünk, addig most, a polgárháború felszámolása után, a szovjethatalom megszilárdultával — a gazdasági építőmunka kérdései léptek előtérbe. Erősíteni és fejleszteni a nacionalizált ipart; e célból az állam által szabályozott kereskedelmen keresztül az ipart a parasztgazdasággal összekötni; a gabonabeszolgáltatást a természetbeni adóval pótolni, hogy aztán, a természetbeni adó mértékét fokozatosan csökkentve, az ipar termékeinek a parasztgazdaság termékeivel való cseréjét vezessük be; élénkíteni a kereskedelmet és kifejleszteni a szövetkezeteket, bevonva oda a parasztság millióit — így vázolta Lenin a gazdasági építőmunka legközelebbi feladatait a szocialista gazdaság alapzatának megteremtéséhez vezető úton.

Azt mondják, hogy ez a feladat túlhaladja egy olyan parasztország erőit, mint amilyen Oroszország. Sőt, egyes szkeptikusok egyenesen arról beszélnek, hogy ez a feladat

egyszerűen utópikus, teljesíthetetlen, mert a parasztság csak parasztság, kistermelőkből áll és ezért a szocialista termelés alapjainak megszervezésére nem használható fel.

De a szkeptikusok tévednek, mert nem vesznek egyes körülményeket figyelembe, melyek az adott esetben döntő jelentőségűek. Vegyük szemügyre a legfontosabbakat.

Először. Nem szabad összecserélni a Szovjetunió parasztságát a Nyugat parasztságával. Az a parasztság, mely három forradalom iskoláján ment keresztül, mely a proletariátussal együtt és a proletariátussal az élén, a cár és a burzsoá hatalom ellen harcolt, az a parasztság, mely a proletárforradalom kezéből kapott földet és békét s ennek következtében a proletariátusnak lett tartaléka — ennek a parasztságnak különböznie kell attól a parasztságtól, amely a burzsoáforradalom idején a liberális burzsoázia vezetése alatt harcolt, e burzsoázia kezéből kapott földet s ezért a burzsoázia tartaléka lett. Aligha kell bizonyítgatni, hogy a szovjet parasztság, amely megszokta, hogy a proletariátussal való politikai barátságot és politikai együttműködést megbecsülje, amely szabadságát ennek a barátságnak és ennek az együttműködésnek köszönheti — feltétlenül rendkívül hálás talaj a proletariátussal való gazdasági együttműködésre.

Engels azt mondta: „A politikai hatalomnak a szocialista párt által való meghódítása belátható közelségbe került. De hogy a politikai hatalmat meghódítsa, a pártnak előbb a városból a faluba kell mennie és hatalommá kell lennie a falun". (L. *Engels.* Parasztkérdés. 1922-es kiadás.)* Engels ezt a múlt század kilencvenes éveiben írta, a nyugati parasztságot tartva szem előtt. Kell-e bizonyítgatni, hogy az orosz kommunisták, akik ezen a területen három forradalom folyamán olyan hatalmas munkát végeztek, már teremtettek maguknak a faluban olyan befolyást és olyan támaszt, amilyenről nyugati elvtársaink még álmodni sem mernek? Hogyan lehet tagadni, hogy ez a körülmény gyökeresen megkönnyíti a gazdasági együttműködés megszervezését Oroszország munkásosztálya és parasztsága között?

---

* *Engels.* A parasztkérdés Franciaországban és Németországban (1894 november). Németül: „Die Neue Zeit" 1894/95. XIII. évf. I. köt., 293. old.

A szkeptikusok azt erősítgetik, hogy a kisparasztság olyan tényező, mely a szocialista építőmunkával összeférhetetlen. De hallgassuk meg, mit mond Engels Nyugat kisparasztjairól:

„Mi határozottan a kisparaszt oldalán állunk, meg fogunk tenni minden lehetőt, hogy sorsát elviselhetőbbé tegyük, hogy megkönnyítsük neki az átmenetet a szövetkezetre, ha erre rászánja magát, sőt, ha erre még nem tudja magát elhatározni, hogy meghosszabbított gondolkodási időt biztosítsunk számára a parcelláján. Ezt nem csupán azért tesszük, mert a kisparasztot, aki egymaga dolgozik, lehetséges szövetségesnek tekintjük, hanem közvetlen pártérdekből is. Minél nagyobb azoknak a parasztoknak száma, kiket megkíméltünk a proletariátusba való tényleges lezuhanástól, akiket már mint parasztokat meg tudunk nyerni magunknak, annál gyorsabban és könnyebben fog a társadalmi átalakulás végbemenni. Nekünk az nem volna hasznunkra, ha a társadalmi átalakulással addig kellene várnunk, míg a kapitalista termelés mindenütt a végsőkig kifejlődött, míg a legutolsó kisiparos és a legutolsó kisparaszt is áldozatul esett a kapitalista nagyüzemnek. Az anyagi áldozat, amit ebben az értelemben a parasztok javára a köz anyagi eszközeiből hozni kell, a kapitalista gazdaság szempontjából csak kidobott pénznek tetszhetik, de mégis kitünő beruházás, mert a társadalmi átszervezés költségeinél ezzel talán tízszerannyi összeget takarítunk meg. Ilyen értelemben tehát igen bőkezűen járhatunk el a parasztsággal szemben." (L. ugyanott.)*

Igy beszélt Engels, a nyugati parasztságot tartva szem előtt. De vajjon nem világos-e, hogy amit Engels mondott, azt sehol sem lehet olyan könnyen és teljesen megvalósítani, mint a proletárdiktatúra országában? Vajjon nem világos-e, hogy csak Szovjet-Oroszországban lehet máris és teljességgel valóra váltani, hogy „az egymaga dolgozó kisparaszt mellénk álljon", hogy meghozzuk az ehhez szükséges „anyagi áldozatokat" és „bőkezűen járjunk el a parasztsággal szemben" és hogy ezek és hasonló intézkedések Oroszországban már meg is valósulnak? Hogyan lehet tagadni, hogy ennek a körülménynek viszont meg kell könnyítenie és előre kell vinnie a szovjetország gazdasági építőmunkáját?

Másodszor. Nem szabad összecserélni Oroszország mezőgazdaságát a Nyugat mezőgazdaságával. Ott a mezőgazdaság fejlődése a kapitalizmus szokott vonalán halad, a parasztság mélyreható rétegződésével, az egyik póluson a nagybirtok és

* Ugyanott, 303. old. — *Ford.*

a magánkapitalista latifundiumok vannak, a másikon pauperizmus, nyomor és bérmunkarabság. Ennek következtében ott a züllés és bomlás egészen természetes. Nem így Oroszországban. Nálunk a mezőgazdaság fejlődése már csak azért sem haladhat ilyen úton, mert a szovjethatalom léte és az alapvető munka- és termelési eszközök nacionalizálása ilyen irányú fejlődést nem enged. Oroszországban a mezőgazdaság fejlődésének más úton kell haladni, a kis- és középparasztság millióinak szövetkezeti tömörülése útján, falusi tömegszövetkezetek kifejlesztése útján, melyeket az állam hitelkedvezményekkel támogat. Lenin a szövetkezetekről szóló cikkeiben helyesen utalt arra, hogy a mezőgazdaság fejlődésének nálunk új úton kell haladni, azon az úton, melyen a parasztság többségét a szövetkezeteken keresztül bevonjuk a szocialista építőmunkába, azon az úton, melyen a kollektivizmus elveit fokozatosan bevisszük a mezőgazdaságba, előbb a termékek értékesítése, később pedig a mezőgazdasági termékek termelése terén is.

Ebben a vonatkozásban nagyon érdekes a falu némely új jelensége a mezőgazdasági szövetkezetek működésével kapcsolatban. Ismeretes, hogy a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központon belül az egyes mezőgazdasági ágak — a len, burgonya, vaj stb. — számára új, hatalmas szervezetek keletkeztek, melyeknek nagy jövőjük van. Ezek közül például a Lenközpont a lentermelő parasztok termelőszövetkezetének egész hálózatát egyesíti. A Lenközpont azzal foglalkozik, hogy a parasztokat vetőmaggal és munkaeszközökkel látja el s azután ugyanezektől a parasztoktól megvásárolja az egész lentermést s azt tömegméretekben elhelyezi a piacon; a parasztok számára biztosítja a nyereségben való részesedést s ilyen módon a parasztgazdaságot, a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központon keresztül, összeköti az állami iparral. Hogyan nevezhető a termelés megszervezésének ilyen formája? Véleményem szerint ez a mezőgazdaság területén az államszocialista nagytermelés háziipari rendszere. Az államszocialista termelés háziipari rendszeréről a kapitalizmus háziipari rendszerének hasonlósága alapján beszélek; ilyen rendszer volt pl. a textilipar terén, ahol a kézművesek a tőkéstől nyersanyagot és szerszámot kaptak és egész termelésüket beszolgáltatták neki s így valójában otthon dolgozó fél-bérmunkások voltak. A sok iránymutató közül ez az egyik, mely kijelöli azt az utat, melyen a mezőgazdaság fejlő-

désének nálunk haladnia kell. A mezőgazdaság egyéb területére vonatkozó más hasonló iránymutatókról ezúttal nem is beszélek.

Aligha kell bizonyítgatni, hogy a parasztság óriási többsége szívesen fog majd a fejlődésnek erre az új útjára lépni, otthagyva a magánkapitalista latifundium és bérmunkarabság, a nyomor és pusztulás útját.

Lenin mezőgazdaságunk fejlődésének útjairól ezt mondja:

„Minden nagyüzemi termelőeszköz az állam hatalmában, az államhatalom a proletariátus kezében, e proletariátus szövetségben a sok millió kis- és törpeparaszttal, a proletariátus vezető szerepe a parasztsággal szemben biztosítva stb. — hát ez nem minden, ami kell ahhoz, hogy a szövetkezetekből, egyes-egyedül a szövetkezetekből, amelyeket ezelőtt mint szatócskodást kezeltünk — s amelyeket most az új gazdasági politika idején bizonyos tekintetben jogosan kezelhetünk ugyanúgy —, vajjon ez nem minden-e, ami a teljes szocialista társadalom felépítéséhez szükséges? Ez még nem a szocialista társadalom felépítése, de ez minden, ami e felépítéshez szükséges és elegendő." (Lenin Művei. XXVII. köt. 392. old.)*

A továbbiakban Lenin arról beszél, hogy a szövetkezeteket, mint a „lakosság megszervezésének új elvét" s mint új „társadalmi rendszert" a proletariátus diktatúrája alatt, pénzügyi és egyéb tekintetben támogatni kell és így folytatja:

„Minden társadalmi rendszer csakis bizonyos meghatározott osztály pénzügyi támogatásával jön létre. Említenünk sem kell azt a sok száz meg százmillió rubelt, amelybe a «szabad» kapitalizmus születése került. Most tudatában kell lennünk és a gyakorlatban kell érvényt szereznünk annak, hogy eziőszerint az a társadalmi rendszer, melyet a rendesnél nagyobb mértékben kell támogatnunk: a szövetkezeti rendszer. Támogatásunknak azonban a szó valódi értelmében vett támogatásnak kell lennie, vagyis e támogatáson nem elég bárminő szövetkezeti forgalom támogatását érteni, — e támogatáson olyan szövetkezeti forgalom támogatását kell érteni, amelyben *a lakosság tényleges tömegei valóban résztvesznek.*" (Ugyanott, 393. old.)**

Miről beszélnek mind e körülmények?

Arról, hogy a szkeptikusoknak nincs igazuk.

Arról, hogy a leninizmusnak van igaza, mely a dolgozó parasztság tömegeit a proletariátus tartalékának tekinti.

---

* *Lenin.* A szövetkezetekről. Szikra 1948. 4—5. old.

** Ugyanott, 6—7. old.

Arról, hogy a hatalmon lévő proletariátusnak ezt a tartalékát ki lehet és ki is kell használnia arra, hogy az ipart a mezőgazdasággal összekapcsolja, a szocialista építőmunka színvonalát emelje és a proletariátus diktatúrájának megadja azt a szükséges alapot, ami nélkül lehetetlen átmenni a szocialista gazdaságra.

VI

A NEMZETI KÉRDÉS

Ebből a témából két fő kérdést ragadok ki, — ezek :

1. a kérdés feltevése,

2. az elnyomott népek felszabadító mozgalma és a proletárforradalom.

1. *A kérdés feltevése.* Az utolsó két évtized során a nemzeti kérdés számos igen komoly változáson ment át. A nemzeti kérdés a II. Internacionále időszakában és a nemzeti kérdés a leninizmus időszakában korántsem egy és ugyanaz. Egymástól nemcsak terjedelmükben, hanem belső jellegükben is mélyen különböznek.

Azelőtt a nemzeti kérdés rendszerint főképpen a „kultúrált" nemzetiségeket érintő kérdések szűk körére szorítkozott. Irek, magyarok, lengyelek, finnek, szerbek és Európa egynéhány más nemzetisége — ez volt a nem-teljesjogú népeknek az a köre, melyeknek sorsa iránt a II. Internacionále hősei érdeklődtek. Az ázsiai és afrikai népek tíz- és százmilliói, melyeket a nemzetközi elnyomás a legdurvább és legkegyetlenebb formában gyötört, rendszerint a láthatáron kívül maradtak. A II. Internacionále nem szánta rá magát, hogy fehéreket és feketéket, „művelteket" és „műveletleneket" egyformán kezeljen. Két-három üres, se hideg, se meleg határozat, amely megkerülte a gyarmatok felszabadításának kérdését — ez minden, amivel a II. Internacionále politikusai dicsekedhettek. Ma már ez a kettősség és felemás állapot a nemzeti kérdés területén elintézettnek tekinthető. A leninizmus leleplezte ezt a kiáltó igazságtalanságot, ledöntötte a falat fehér és fekete között, európai és ázsiai között, az imperializmus „művelt" és „műveletlen" rabjai között és ilyen módon a nemzeti kérdést összekötötte a gyarmati kérdéssel. Ezzel a nemzeti kérdés részletkérdésből

egy államon belüli kérdésből általános és nemzetközi kérdéssé vált, világkérdésévé a gyarmatok és függő országok elnyomott népei felszabadításának az imperializmus igája alól.

Azelőtt a nemzetek önrendelkezési jogának elvét rendszerint helytelenül értelmezték, nemritkán arra szűkítették, hogy a nemzeteknek autonómiára van joguk. A II. Internacionále néhány vezére ebben odáig ment, hogy az önrendelkezési jogot a kulturális autonómia jogára változtatta át, vagyis az elnyomott nemzeteknek arra a jogára, hogy saját kulturális intézményei legyenek, míg a politikai hatalom teljes egészében az uralkodó nemzet kezében marad. Ez odavezetett, hogy már attól lehetett tartani: az önrendelkezés eszméje az annexió elleni harc eszközéből az annexió igazolásának eszközévé válik. Ez a zűrzavar most már elintézettnek tekinthető. A leninizmus az önrendelkezés fogalmát kiszélesítette, ennek a fogalomnak olyan értelmezést adott, hogy a függő és gyarmati országok elnyomott népeinek joguk van a teljes elszakadásra, hogy a nemzeteknek önálló állami létre van joguk. Ilyen módon kizárta annak a lehetőségét, hogy az önrendelkezési jogot az autonómiára való jog gyanánt értelmezve, igazolják az annexiókat. Magát az önrendelkezési elvet pedig ilymódon a tömegek becsapásának eszközéből — mert a szociálsoviniszták kezében az imperialista háború idején kétségtelenül az volt — mindennemű imperialista étvágyak és soviniszta machinációk leleplezésére szolgáló eszközzé, a tömegek internacionalista szellemű politikai felvilágosításának eszközévé tette.

Azelőtt az elnyomott nemzetek kérdését rendszerint merőben jogi kérdésnek tekintették. A „nemzeti egyenjogúság" ünnepélyes kihirdetése, számtalan deklaráció a „nemzetek egyenlőségéről" — ezzel szórakoztak a II. Internacionále pártjai, elkenvén azt a tényt, hogy a „nemzetek egyenlősége" az imperializmus alatt, mikor a nemzetek egyik csoportja (a kisebbség) más nemzet-csoportok kizsákmányolásából él, nem egyéb, mint a kizsákmányolt népek kicsúfolása. Ma ez a burzsoájogi álláspont a nemzeti kérdésben leálcázottnak tekinthető. A leninizmus a nemzeti kérdést az öblöshangú deklarációk magaslatáról lehozta a földre, kijelentvén, hogy a „nemzetek egyenlőségéről" szóló deklarációk, melyeket a proletárpártok az elnyomott népek felszabadító harcának közvetlen támogatásával nem támasztanak alá, nem egyebek, mint üres és hazug

deklarációk. Ezzel az elnyomott nemzetek kérdése az elnyomott nemzetek támogatásának, megsegítésének, mégpedig tényleges és állandó megsegítésének kérdésévé vált abban a harcban, melyet e nemzetek valódi egyenlőségükért, önálló állami létükért az imperializmus ellen folytatnak.

Azelőtt a nemzeti kérdést reformista módon kezelték, mint elkülönített, önálló kérdést, mellőzve azt, hogy összefügg a tőke hatalmának, az imperializmus megdöntésének, a proletárforradalomnak általános kérdésével. Hallgatólagosan feltételezték, hogy a proletariátus győzelme Európában a gyarmati felszabadító mozgalommal való közvetlen szövetség nélkül is lehetséges, hogy a nemzeti és gyarmati kérdést meg lehet oldani suttyomban, mellékesen, „szabad folyást" engedve a dolgoknak, távol a proletárforradalom nagy országútjától, az imperializmus ellen vívott forradalmi harc nélkül. Ez a forradalomellenes álláspont ma leálcázottnak tekinthető. A leninizmus bebizonyította és az imperialista háború és a forradalom Oroszországban igazolta, hogy a nemzeti kérdés csak a proletárforradalommal kapcsolatban és a proletárforradalom talaján oldható meg, hogy a forradalom győzelméhez Nyugaton a gyarmatok és a függő országok imperializmus-ellenes felszabadító mozgalmával való forradalmi szövetségen keresztül vezet az út. A nemzeti kérdés: része a proletárforradalom általános kérdésének, része a proletárdiktatúra kérdésének.

A kérdés így áll: *kimerültek-e már* azok a forradalmi lehetőségek, melyek az elnyomott országok forradalmi felszabadító mozgalmaiban rejlettek vagy sem, s ha nem merültek ki, van-e remény, van-e alap arra, hogy ezeket a lehetőségeket a proletárforradalom érdekében kihasználjuk, hogy a függő helyzetben levő s gyarmati országokat az imperialista burzsoázia tartalékából a forradalmi proletariátus tartalékává, szövetségesévé változtassuk?

A leninizmus erre a kérdésre pozitív értelemben felel, azaz elismeri, hogy az elnyomott országok nemzeti felszabadító mozgalmának mélyén forradalmi lehetőségek rejlenek, s hogy ezeket a lehetőségeket valóban ki lehet használni a közös ellenség megdöntése, az imperializmus megdöntése érdekében. Az imperializmus fejlődésének mechanikája, az imperialista háború és a forradalom Oroszországban teljesen megerősítik a leninizmus idevonatkozó következtetéseit.

Ebből folyik annak szükségessége, hogy a proletariátus támogassa és pedig határozottan és aktívan támogassa az elnyomott és függő népek nemzeti-felszabadító mozgalmát.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a proletariátusnak *minden fajta* nemzeti mozgalmat, mindenütt és mindig, minden egyes konkrét esetben támogatnia kell. Az olyan nemzeti mozgalmak támogatásáról van itt szó, melyek az imperializmus meggyengítésére, megdöntésére, nem pedig megerősítésére és fenntartására irányulnak. Vannak esetek, amikor az egyes elnyomott országok nemzeti mozgalmai összeütköznek a proletármozgalom fejlődésének érdekeivel. Magától értetődik, hogy ilyen esetekben támogatásról szó sem lehet. A nemzetek jogainak kérdése nem elszigetelt és önnönmagában veendő kérdés, hanem a proletárforradalom általános kérdésének egy része, mely az egésznek van alárendelve és amelyet az egésznek a nézőpontjából kell megvizsgálni. Marx a mult század negyvenes éveiben állást foglalt a lengyelek és magyarok nemzeti mozgalmai mellett, a csehek és a délszlávok nemzeti mozgalma ellen. Miért? Azért, mert a csehek és délszlávok akkor „reakciós népek" voltak, „orosz előörsök" Európában, az abszolutizmus előörsei, ugyanakkor, amikor a magyarok és lengyelek „forradalmi népek" voltak, melyek az abszolutizmus ellen harcoltak. Azért, mert a csehek és délszlávok nemzeti mozgalmainak támogatása akkor a cárizmusnak, a forradalmi mozgalom legveszélyesebb európai ellenségének közvetett támogatását jelentette.

„A demokrácia egyes követelései, — mondja Lenin — köztük az önrendelkezés, nem abszolútak, hanem az általános demokratikus (jelenleg: általános szocialista) *világ*mozgalomnak *részecskéi*. Lehetséges, hogy egyes konkrét esetekben a részecske ellentmond az egésznek, ilyenkor el kell vetni." (Lenin Művei. XIX. köt. 257—258. old.)

Igy áll a dolog az egyes nemzeti mozgalmak kérdésével, e mozgalmak esetleges reakciós jellegével, persze csak akkor, ha nem formális szempontból, nem az elvont jogok szempontjából, hanem konkréten, a forradalmi mozgalom szempontjából ítéljük meg őket.

Ugyanezt kell mondanunk a nemzeti mozgalmak forradalmi jellegéről általában. A nemzeti mozgalmak óriási többségének kétségtelen forradalmisága épp annyira viszonylagos és sajátságos, mint amennyire viszonylagos és sajátságos

egyes külön nemzeti mozgalmak esetleges reakciós volta. Az imperialista elnyomás körülményei között valamely nemzeti mozgalom forradalmi jellege egyáltalán nem tételezi fel azt, hogy a mozgalomban okvetlenül legyenek proletár elemek, nem tételezi fel a mozgalom forradalmi vagy köztársasági programját, a mozgalom demokratikus alapjait. Az afgán emir harca Afganisztán függetlenségéért objektíve *forradalmi* harc, tekintet nélkül arra, hogy az emirnek és híveinek monarchista nézetei vannak, mert ez a harc gyengíti, bomlasztja, aláássa az imperializmust, ellenben az olyan „elszánt" demokraták és „szocialisták", „forradalmárok" és republikánusok harca, mint amilyenek, mondjuk, Kerenszkij és Cereteli, Renaudel és Scheidemann, Csernov és Dan, Henderson és Clynes, az imperialista háború idején *reakciós* harc volt, mert e harc eredménye az imperializmus szépítgetése, erősítése, győzelme lett. Az egyiptomi kereskedők és burzsoá intellektuelek harca Egyiptom függetlenségéért, ugyanezen okból, objektíve *forradalmi* harc, tekintet nélkül az egyiptomi nemzeti mozgalom vezéreinek burzsoá származására s burzsoá címére és jellegére, tekintet nélkül arra, hogy ezek a szocializmus ellen vannak, míg ellenben az angol munkáskormány harca Egyiptom függő helyzetének fenntartásáért, ugyanezen okból, *reakciós* harc, tekintet nélkül arra, hogy e kormány tagjainak proletár a származása és proletár a neve, tekintet nélkül arra, hogy a szocializmus „mellett" vannak. Nem is beszélek már nagyobb gyarmati vagy függő helyzetű országok nemzeti mozgalmairól, olyanokról, mint India és Kína, melyeknek minden felszabadulásra irányuló lépése, még ha a formális demokrácia követeléseit sérti is, egy-egy gőzkalapács-ütés az imperializmusra, azaz kétségkívül *forradalmi* lépés.

Lenninnek igaza van, mikor azt mondja, hogy az elnyomott országok nemzeti mozgalmait nem a formális demokrácia, hanem azoknak a tényleges eredményeknek szempontjából kell megítélni, melyek az imperializmus elleni harc általános mérlegében mutatkoznak, vagyis „nem elszigetelten, hanem világméretekben". (Lenin Művei. XIX. köt. 257. old.)

2. *Az elnyomott népek felszabadító mozgalma és a proletárforradalom.* A nemzeti kérdés megoldásánál a leninizmus az alábbi tételekből indul ki:

a) a világ két táborra oszlik: a maroknyi civilizált

nemzet táborára, mely birtokában tartja a finánctőkét s a földkerekség lakosságának óriási többségét kizsákmányolja, és a gyarmatok s függő országok elnyomott és kizsákmányolt népeinek táborára, melyhez ez a többség tartozik;

b) a gyarmati és függő országok, melyeket a finánctőke elnyom és kizsákmányol, az imperializmus hatalmas tartalékai és nagyon komoly erőforrásai;

c) a függő helyzetben levő és gyarmati országok elnyomott népeinek forradalmi harca az imperializmus ellen: egyetlen útja az elnyomatás és kizsákmányolás alóli felszabadulásuknak;

d) a legfontosabb gyarmati és függő országok már ráléptek a nemzeti felszabadító mozgalom útjára, amelynek szükségszerűen a világkapitalizmus válságához kell vezetnie;

e) a proletármozgalom érdekei a fejlett országokban és a nemzeti felszabadító mozgalom érdekei a gyarmatokon a forradalmi mozgalom e két fajtájának közös fronttá egyesítését követelik meg a közös ellenség, az imperializmus ellen;

f) a munkásosztály győzelme a fejlett országokban és az elnyomott népek felszabadulása az imperializmus igája alól általános forradalmi front kialakulása és megszilárdulása nélkül lehetetlen;

g) a közös forradalmi front kialakítása lehetetlen anélkül, hogy az elnyomó nemzet proletariátusa egyenes és határozott támogatásban ne részesítené az elnyomott nép felszabadító mozgalmát a „hazai" imperializmus ellen, mert „nem lehet szabad az a nép, mely más népeket elnyom" *(Engels);*

h) ez a támogatás azt jelenti, hogy ki kell adni, meg kell védeni, keresztül kell vinni a nemzetek elszakadásra és önálló állami életre való jogának jelszavát;

i) e jelszó megvalósítása nélkül nem lehet létrehozni a nemzetek egyesítését és együttműködését egy egységes világgazdaságban, mely a szocializmus győzelmének anyagi bázisa;

k) ez az egyesülés csak önkéntes lehet, mely a népek kölcsönös bizalma és testvéri viszonya alapján jött létre.

Ebből következik, hogy a nemzeti kérdésnek két oldala, két tendenciája van: az imperialista béklyókból való politikai szabadulásra, önálló nemzeti állam alakítására irányuló tendencia, mely az imperialista elnyomás és a gyarmati kizsákmányolás alapján keletkezett, és a nemzetek gazdasági közele-

désére irányuló, mely a világpiac és a világgazdaság kialakulásával kapcsolatban jött létre.

„A kifejlődő kapitalizmus — mondja Lenin — a nemzeti kérdésben két történelmi tendenciát ismer. Az első: a nemzeti élet és a nemzeti mozgalmak ébredése, a harc minden nemzeti elnyomás ellen, nemzeti államok létrehozása. A második: a nemzetek közti mindennemű kapcsolatok kifejlődése és sűrűsödése, a nemzeti válaszfalak lerombolása, a tőke, általában a gazdasági élet, a politika, a tudomány stb. nemzetközi egységének megteremtése.

Mindkét tendencia a kapitalizmus univerzális törvénye. Az első a kapitalista fejlődés kezdetén van túlsúlyban, a második az érett, a szocialista társadalmi átalakulás felé haladó kapitalizmusra jellemző." (Lenin Művei. XVII. köt. 139—140. old.)

Az imperializmus számára ez a két tendencia kibékíthetetlen ellentmondást jelent, mert az imperializmus nem élhet kizsákmányolás nélkül, a gyarmatok erőszakos visszatartása nélkül az „egységes egész" keretében, mert az imperializmus a nemzeteket csak annexiók és gyarmati hódítások útján tudja egymáshoz közelíteni, ezek nélkül az imperializmus egyáltalán elképzelhetetlen.

Viszont a kommunizmus számára ezek a tendenciák csak két oldala egy és ugyanazon ügynek, az elnyomott népek felszabadításának az imperialista iga alól, mert a kommunizmus tudja, hogy a népek egységes világgazdaságban való egyesítése csak kölcsönös bizalom és önkéntes megegyezés alapján lehetséges, hogy a népek önkéntes egyesülésének útja csak a gyarmatoknak az „egységes" imperialista „egész"-től való elszakadásán át vezet, önálló államokká alakulásán át.

Ebből következik, hogy szívós, szünetlen, elszánt harcot kell folytatni az uralkodó nemzetek (Anglia, Franciaország, Amerika, Olaszország, Japán stb.) „szocialistáinak" nagyhatalmi sovinizmusa ellen, akik saját imperialista kormányaik ellen harcolni nem akarnak, akik nem akarják támogatni „saját" gyarmataik elnyomott népeinek harcát az elnyomás alól való felszabadulásért, állami elkülönülésért.

Ilyen harc nélkül elképzelhetetlen az uralkodó nemzetek munkásosztályának nevelése a valódi nemzetköziség szellemében, a függő országok és gyarmatok dolgozó tömegeihez való közeledés szellemében, a proletárforradalom tényleges előkészítésének szellemében. A forradalom Oroszországban nem

győzött volna, Kolcsakot és Djenjikint nem verték volna szét, ha a volt orosz birodalom elnyomott népei nem rokonszenveztek volna az orosz proletariátussal, ha nem támogatták volna. De ahhoz, hogy e népek rokonszenvét és támogatását kivívja, mindenekelőtt szét kellett zúznia az orosz imperializmus bilincseit és fel kellett szabadítania e népeket a nemzeti elnyomatás alól. Enélkül lehetetlen lett volna a szovjethatalmat megszilárdítani, a valódi nemzetköziséget létrehozni és a népek együttműködésének azt a nagyszerű szervezetét megteremteni, melyet a Szocialista Szovjetköztársaságok Szövetségének nevezünk és amely élő mintaképe a népek jövendő egyesülésének az egységes világgazdaságban.

Ebből következik, hogy harcolni kell az elnyomott országok szocialistáinak nemzeti elzárkózottsága, szűk látóköre, elkülönülése ellen, azok ellen, akik nem akarnak a saját nemzetük harangtornyánál magasabbra emelkedni és akik nem értik meg a kapcsolatot saját országuk felszabadító mozgalma és az uralkodó országok proletármozgalma között.

Ilyen harc nélkül elképzelhetetlen, hogy meg lehetne védeni az elnyomott nemzetek proletariátusának önálló politikáját és az uralkodó osztályok proletariátusával való osztályszolidaritását a közös ellenség, az imperializmus megdöntéséért folyó harcban. Ilyen harc nélkül a nemzetköziség lehetetlen volna.

Ez az útja az uralkodó és elnyomott nemzetek dolgozó tömegei nevelésének a forradalmi nemzetköziség szellemében.

Lenin a kommunizmusnak erről a kétoldalú munkájáról, mellyel a munkásokat a nemzetköziség szellemében neveli, ezt mondja:

...„Lehet-e ez a nevelés... *konkréten egyforma* a nagy, az elnyomó és a kis, az elnyomott nemzeteknél? Az annektáló nemzeteknél és az annektált nemzeteknél?

Nyilvánvaló, hogy nem lehet. Az út az egységes célhoz: a teljes egyenjogúsághoz, a minden nemzet legszorosabb közeledéséhez és utóbb *összeolvadásához*, itt nyilvánvalóan különböző konkrét irányokban vezet — éppen úgy, mint ahogy, mondjuk, egy papírlap közepén fekvő ponthoz a papírlap egyik szélétől balfelé, a szemközti széléről jobbfelé vezet az út. Ha a nagy elnyomó, annektáló nemzet szociáldemokratája, aki a nemzetek egyesülését általában vallja, csak egy pillanatra is elfelejti, hogy a «saját» II. Miklósa, «saját» Vilmosa.

Györgye, Poincaréja stb. *szintén* a kis nemzetekkel való *egyesülés mellett* van (annexió útján) — II. Miklós a Galíciával való «egyesülés», II. Vilmos a Belgiummal való «egyesülés» mellett stb. —, akkor az ilyen szociáldemokrata nevetséges doktrinér az elméletben, az imperializmus segítője a gyakorlatban.

Az elnyomó országokban a munkások nemzetközi nevelésének súlypontját feltétlenül arra kell helyezni, hogy propagálják és védelmezzék az elnyomott országok jogát az elszakadásra. Enélkül *nincs* nemzetköziség. Jogunk és kötelességünk az elnyomó nemzetek minden olyan szociáldemokratáját, aki ilyen propagandát *nem folytat*, imperialistának, semmirekellőnek nevezni. Ez feltétlen követelmény, még akkor is, ha az elszakadás *megtörténése* a szocializmus győzelme előtt 1000 eset közül csak egyben lehetséges és «megvalósítható»...

Megfordítva: a kis nemzet szociáldemokratájának agitációja súlypontját általános formulánk *második* szavára kell helyeznie, a nemzetek «önkéntes *egyesülésére*». Nem sérti meg nemzetközisége követelményeit *akkor sem*, ha saját nemzete politikai függetlensége mellett foglal állást, *akkor sem*, ha a szomszédos X. Y. Z. stb. államhoz való csatlakozása mellett van. De minden esetben köteles a kisnemzeti szűk látókör, elzárkózás, elkülönülés *ellen* harcolni, az egész és az általános figyelembevételéért, azért, hogy a részletkérdéseket alárendeljék az általánosnak.

Akik ezt a kérdést nem gondolták át, «ellentmondásnak» fogják vélni, hogy az elnyomó nemzetek szociáldemokratái az «*elszakadás* szabadságát», az elnyomott nemzetek szociáldemokratái az «*egyesülés* szabadságát» követeljék. De némi gondolkodás megmutatja, hogy *más* út a nemzetköziséghez és a nemzetek összeolvadásához, más út, mely *az adott* helyzetből ehhez a célhoz vezetne, nincs és nem is lehet." (Lenin Művei. XIX. köt. 261—262. old.)

VII

SZTRATÉGIA ÉS TAKTIKA

Ebből a témából hat kérdést ragadok ki; ezek:

1. a sztratégia és taktika, mint a proletár osztályharc vezetésének tudománya:
2. a forradalom szakaszai és a sztratégia:
3. a mozgalom ár- és apály-jelenségei és a taktika;
4. a sztratégiai vezetés;
5. a taktikai vezetés;
6. reformizmus és forradalmiság.

1. *Sztratégia és taktika, mint a proletár osztályharc vezetésének tudománya.* A II. Internacionále uralmának időszaka főképpen a proletár hadseregek alakításának és kiképzésének időszaka volt, többé-kevésbbé békés fejlődés körülményei között. A parlamentarizmusnak, mint az osztályharc fő formájának időszaka volt ez. Az osztályok nagy összeütközései, a proletariátus előkészítése a forradalmi harcokra, a proletárdiktatúra kiharcolásának útjai, úgy látszott, nem voltak napirenden. A feladat arra korlátozódott, hogy kihasználják a legális fejlődés minden útját a proletár hadseregek kiformálására és kiképzésére, hogy kihasználják a parlamentarizmust azoknak a viszonyoknak megfelelően, melyek közt a proletariátus megmaradt s mint akkor látszott, meg kellett hogy maradjon az ellenzék helyzetében. Aligha kell bizonyítgatni, hogy ebben az időszakban és a proletariátus feladatainak ilyen felfogása mellett sem céltudatos sztratégiáról, sem kidolgozott taktikáról nem lehetett szó. Voltak taktikai és sztratégiai töredékek, egyes gondolatok, de taktika és sztratégia nem volt.

A II. Internacionále halálos bűne nem az, hogy annakidején a parlamenti harci formák kihasználásának taktikáját alkalmazta, hanem az, hogy túlbecsülte e formák jelentőségét, hogy csaknem egyedüli harci formáknak tekintette őket és amikor elkövetkezett a nyílt forradalmi harcok időszaka és a parlamenten kívüli harci formák kérdése került az első sorba, akkor a II. Internacionále pártjai az új feladatoktól elfordultak, nem vállalták őket.

Csak a következő időszakban, a proletariátus nyílt fellépése, a proletárforradalom időszakában, mikor a burzsoázia megdöntésének kérdése a közvetlen gyakorlat kérdésévé vált, mikor a proletariátus tartalékainak kérdése (sztratégia) a legégetőbben aktuális kérdések egyikévé lett, mikor a harc s a szervezet összes formái — a parlamentiek épúgy, mint a parlamenten kívüliek (taktika) — teljes határozottsággal léptek fel: csak ebben az időszakban lehetett a proletariátus harcainak átfogó sztratégiáját és taktikáját kidolgozni. Marx és Engels taktikáról és sztratégiáról szóló zseniális gondolatait, melyeket a II. Internacionále opportunistái befalaztak, Lenin éppen ebben az időszakban hozta napfényre. De Lenin nem szorítkozott arra, hogy Marx és Engels egyes taktikai tételeit helyreállítsa, hanem továbbfejlesztette, új gondolatokkal és tételek-

kel egészítette ki őket és mindezt a proletariátus osztályharcának vezetéséről szóló szabályok és irányelvek egész rendszerévé foglalta össze. Lenin olyan brosúrái, mint a „Mi a teendő?", a „Két taktika", „Imperializmus", „Állam és forradalom", „A proletárforradalom és a renegát Kautsky", „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége"* kétségtelenül a marxizmus általános kincstárának, forradalmi arzenáljának legértékesebb darabjai maradnak. A leninizmus sztratégiája és taktikája a proletariátus forradalmi harcainak vezetéséről szóló tudomány.

2. *A forradalom szakaszai és a sztratégia.* A sztratégia annak az iránynak megszabása, amelyben a proletariátusnak, a forradalom adott szakasza alapján, a főcsapást mérnie kell; a forradalmi erők (a fő- és melléktartalékok) elosztására vonatkozó megfelelő terv kidolgozása; harc ennek a tervnek a megvalósításáért a forradalom szóbanforgó szakaszának egész folyamán.

Forradalmunk már átélt két szakaszt és az októberi forradalom után a harmadik szakaszba lépett. Ennek megfelelően változott a sztratégia.

Az első szakasz: 1903—1917 február. A cél: megdönteni a cárizmust, teljesen megszüntetni a középkor csökevényeit. A forradalom alapereje: a proletariátus. A legközelebbi tartalék: a parasztság. A döntő csapás iránya: a liberális-monarchista burzsoázia elszigetelése, mely azon van, hogy a parasztságot megnyerje és a forradalmat a cárizmussal való *megegyezés* útján felszámolja. Az erők elosztásának terve: a munkásosztály szövetsége a parasztsággal. „A proletariátusnak végig kell vinnie a demokratikus forradalmi átalakulást, magához kapcsolva a parasztság tömegét, hogy az önkényuralom ellen-

* *Lenin.* Mi a teendő? (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 30—32. sz.) Szikra 1948. — *Lenin.* A szociáldemokrácia két taktikája a demokratikus forradalomban. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 14—15. sz.) Szikra 1948. — *Lenin.* Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 26—27. sz.) Szikra 1948. — *Lenin.* Állam és forradalom. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 24—25. sz.) Szikra 1948. — *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 28—29. sz.) Szikra 1948. — *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 19—20. sz.) Szikra 1948.

állását erőszakkal letiporja és a burzsoázia ingadozását ellensúlyozza." (Lenin Művei. VIII. köt. 96. old.)*

A második szakasz: 1917 márciusától — 1917 októberéig. A cél: megdönteni az imperializmust Oroszországban és kijutni az imperialista háborúból. A forradalom alapereje: a proletariátus. A legközelebbi tartalék: a szegényparasztság. A szomszédos országok proletariátusa, mint valószínű tartalék. Az elhúzódó háború és az imperializmus válsága, mint kedvező mozzanat. A döntő csapás arra irányul, hogy elszigetelje a kispolgári demokráciát (mensevikeket, szociálforradalmárokat), amely azon van, hogy a dolgozó parasztság tömegeit megnyerje és a forradalomnak az imperializmussal való *megegyezés* útján véget vessen. Az erők elosztásának terve: a proletariátus szövetsége a szegényparasztsággal. „A proletariátusnak végre kell hajtania a szocialista forradalmi átalakulást, magához kapcsolva a népesség félproletár elemeinek tömegét, hogy erőszakkal megtörje a burzsoázia ellenállását és ellensúlyozza a parasztság és a kispolgárság ingadozását." (L. ugyanott.)**

A harmadik szakasz: Ez a szakasz az októberi forradalom után kezdődött. A cél: megszilárditani a proletariátus diktatúráját *egy* országban, támaszpontként használva ezt a diktatúrát az imperializmus megdöntésére valamennyi országban. A forradalom túlmegy egy ország keretein, megkezdődött a világforradalom korszaka. A forradalom alaperői: a proletariátus diktatúrája *egy országban*, a proletariátus forradalmi mozgalma az összes országokban. Főtartalékok: a félproletár és kisparaszti tömegek a fejlett országokban, a felszabadító mozgalom a gyarmati és függő helyzetben levő országokban. A döntő csapás arra irányul, hogy elszigetelje a kispolgári demokráciát, a II. Internacionále pártjait, melyek az imperializmussal való *megegyezés* politikájának fő támaszai. Az erők elosztásának terve: a proletárforradalom szövetsége a gyarmatok és függő országok felszabadító mozgalmaival.

A sztratégiának a forradalom fő erőivel és azok tartalékaival van dolga. Ahogy a forradalom az egyik szakaszból a másikba megy át, úgy változik a sztratégia is, de az adott szakasz egész ideje alatt alapjában nem változik.

---

* *Lenin.* A szociáldemokrácia két taktikája . . . Id. kiad. 85. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 643. old.

** Ugyanott.

3. *A mozgalom ár- és apályjelenségei és a taktika.* A taktika a proletariátus magatartásának irányvonalát határozza meg, a mozgalom dagályának vagy apályának, a forradalom fellendülésének vagy ellanyhulásának viszonylag rövid idejére, harc ennek az irányvonalnak a megvalósításáért olymódon, hogy a harc és a szervezet régi formáit, a régi jelszavakat újakkal cserélik fel, hogy ezeket a formákat egymással kombinálják stb. Míg a sztratégiának az a célja, hogy, mondjuk, megnyerje a háborút a cárizmus vagy a burzsoázia ellen, hogy végigvívja a harcot a cárizmussal vagy a burzsoáziával szemben, addig a taktika kevésbbé lényegbevágó célokat tűz ki maga elé, mert nem a maga egészében igyekszik a háborút megnyerni, hanem egyik vagy másik ütközetet, egyik vagy másik csatát, sikeresen végigvinni egyik vagy másik kampányt, egyik vagy másik akciót, mely a forradalom adott fellendülési vagy ellanyhulási időszaka konkrét körülményeinek éppen megfelel. A taktika része a sztratégiának, annak van alárendelve, azt szolgálja.

A taktika az árnak és apálynak megfelelően változik. Míg a forradalom első szakaszának periódusaban (1903—1917 február) a sztratégiai terv változatlan maradt, a taktika ez idő folyamán többízben változott. Az 1903—1905-ös években a pártnak támadó taktikája volt, mert érezhető volt a forradalmi ár, a mozgalom fellendülőben volt és a taktikának ebből a tényből kellett kiindulnia. Ennek megfelelően a harc formái is forradalmiak voltak, úgy ahogy a forradalom árjának emelkedése megkövetelte. Helyi jellegű politikai sztrájkok, politikai tüntetések, általános politikai sztrájk, a duma bojkottja, felkelés, forradalmi harci jelszavak — ezek voltak ebben az időszakban a harc egymást váltogató formái. A harc formáival kapcsolatban megváltoztak akkoriban a szervezeti formák is. Gyári, üzemi bizottságok, forradalmi parasztbizottságok, sztrájkbizottságok, munkásküldöttek szovjetjei, többé-kevésbbé nyílt munkáspárt — ezek voltak a szervezet formái ebben az időszakban.

Az 1907—1912 közti időben a pártnak át kellett térnie a visszavonulás taktikájára, mert a forradalmi mozgalom lanyhulását, a forradalom apályát éltük át és a taktikának számolnia kellett ezekkel a tényekkel. Ennek megfelelően változtak a harc formái éppúgy, mint a szervezeti formák. A duma bojkottja helyett — részvétel a dumában ; a dumánkívüli nyílt forradalmi

akciók helyett — duma-akciók és munka a dumában, általános politikai sztrájkok helyett — gazdasági részletsztrájkok, vagy egyszerűen szélcsend. Érthető, hogy a pártnak ebben az időben a föld alá kellett mennie, a forradalmi tömegszervezeteket pedig kultúr- és önképző, szövetkezeti, biztosítási és egyéb legális szervezetek váltották fel.

Ugyanezt kell mondanunk a forradalom második és harmadik szakaszáról, melynek folyamán a taktika igen gyakran változott, míg a sztratégiai tervek változatlanok maradtak.

A taktikának a proletariátus harci és szervezeti formáival van dolga, azok változásaival, kombinálásával. A forradalom valamely adott szakaszában a taktika többször egymásután változhatik, a forradalom ár-apálya, fellendülése vagy ellanyhulása szerint.

4. *A sztratégiai vezetés.* A forradalomnak a következő tartalékai vannak:

közvetlen tartalékai: *a)* a parasztság s általában az illető ország átmeneti rétegei; *b)* a szomszédos országok proletariátusa; *c)* a gyarmati és függő helyzetben levő országok forradalmi mozgalma; *d)* a proletariátus diktatúrájának eredményei és vívmányai — melyeknek egy részéről a proletariátus ideiglenesen lemondhat, megőrizve a maga javára az erők túlsúlyát, hogy ilyen módon az erős ellenséget lekenyerezze és lélekzetvételi időhöz jusson — és

közvetett tartalékai: *a)* az illető ország nem-proletár osztályai közti ellentmondások és konfliktusok, melyeket a proletariátus az ellenség gyöngítésére, saját tartalékainak megerősítésére használhat ki; *b)* ellentmondások, konfliktusok és háborúk (mint például az imperialista háború) a proletárállammal szemben ellenséges burzsoá-államok között, melyeket a proletariátus kihasználhat, előnyomulásai, vagy rákényszerített visszavonulásai alkalmával folytatott manőverezései során.

Az első fajtájú tartalékokra nem érdemes részletesen kitérni, jelentőségüket amúgy is megérti mindenki. A második fajtájú tartalékokra vonatkozóan azonban, melyeknek jelentősége nem mindig világos, ki kell jelentenünk, hogy jelentőségük a forradalom menetére néha egészen elsőrangú. Aligha lehet, például, annak a konfliktusnak hatalmas jelentőségét tagadni, mely a kispolgári demokrácia (szociálforradalmárok)

és a liberális-monarchikus burzsoázia (kadetok) között az első forradalom alatt és után kitört és aminek kétségtelenül megvolt a maga szerepe abban, hogy a parasztságot sikerült kivonni a burzsoázia befolyása alól. Még kevésbbé lehet tagadni az imperialisták vezető csoportjai közti élet-halál harc tényének roppant jelentőségét az októberi forradalom időszakában, mikor az imperialisták, az egymásközti háborúval lévén elfoglalva, nem tudták erőiket a fiatal Szovjethatalom ellen összpontosítani, s a proletariátus éppen ezáltal jutott annak lehetőségéhez, hogy erőit alaposan megszervezve, hatalmát megerősítse és Kolcsak s Djenjikin szétverését előkészítse. Tekintetbe kell venni, hogy ma, amikor az imperialista csoportok közti ellentétek egyre inkább elmélyülnek és amikor az új háború köztük elkerülhetetlenné válik, az ilyen fajtájú tartalékok a proletariátus számára egyre komolyabb jelentőséghez jutnak.

A sztratégiai vezetés feladata abban áll, hogy mindezeket a tartalékokat a forradalom alapvető céljainak elérésére, a forradalom fejlődésének valamely adott szakaszán helyesen használjuk ki.

Miben áll a tartalékok helyes kihasználása?

Néhány okvetlenül szükséges feltétel teljesítésében, amelyek közül főfeltételeknek az alábbiak tekintendők:

Először: A forradalom fő erőinek összpontosítása az ellenfél legsebezhetőbb pontjára, a döntő pillanatban, mikor már megérett a forradalom, mikor a támadás teljes gőzzel halad, mikor a felkelés az ajtót döngeti és amikor a siker döntő feltétele a tartalékok harcba vonása az élcsapat oldalán. A tartalékok ilyenfajta kihasználásának szemléltető példája a párt sztratégiája az 1917 áprilistól októberig terjedő időszakban. Kétségtelen, hogy az ellenfél legsebezhetőbb pontja ebben az időszakban a háború volt. Kétségtelen, hogy ez volt az alapkérdés, amely lehetővé tette, hogy a párt a lakosság széles rétegeit a proletár élcsapat köré gyüjtse. A párt sztratégiája ebben az időszakban arra irányult, hogy az élcsapatot tüntetések és felvonulások által az utcai akciókra megtanítsa s ezzel egyidejűleg a tartalékokat — a hátországokban a szovjeteken keresztül, a fronton a katonabizottságokon keresztül — az élcsapathoz felsorakoztassa. A forradalom kimenetele megmutatta, hogy a tartalékok kihasználása helyes volt.

Marxnak és Engelsnek a felkelésre vonatkozó ismert

tételeit variálva, Lenin a következőket mondja a forradalmi erők sztrategiai kihasználásának ezen előfeltételeiről:

„1. *Sohasem szabad játszani* a felkelessel, hanem, amikor megkezdjük, tudni kell szilárdan, hogy *végig* kell *vinni* azt.

2. *Nagy túlerőt* kell összpontosítani a döntő helyen és a döntő pillanatban, mert különben az ellenség, mely jobban felkészült és szervezettebb, megsemmisíti a felkelőket.

3 Ha a felkelés már megkezdődött, a legnagyobb *határozottsággal* kell cselekedni s feltétlenül és minden körülmények között *támadásba* kell átmenni. «A védekezés a fegyveres felkelés halála.

4. Igyekezni kell az ellenséget meglepni és kilesni a pillanatot melyben csapatai szét vannak szórva.

5. Törekedni kell *naponként* (ha egy városról van szó, mondhatnánk: óránként) új és új, ha csekély sikereket is, elérni, mindenáron fenntartani az *«erkölcsi túlerőt»*". (Lenin Művei. XXI kot. 319—320. old.)*

Másodszor. A döntő csapás pillanatának, a felkelés megindításának pillanatának megválasztása, számítva arra, hogy a krízis elérte legmagasabb pontját, hogy az élcsapat kész a végsőkig harcolni, hogy a tartalék hajlandó támogatni az élcsapatot és hogy az ellenfél soraiban maximális a fejvesztettség.

„A helyzetet teljesen érettnek tekinthetjük döntő útkozetre" — mondja Lenin —, *ha* „(1) az összes velünk szemben álló ellenséges osztályerők már elégge megzavarodtak, elégge hajbakaptak egymással, elégge elgyengítették egymást erejüket túlhaladó harcokkal," *ha* (2.) „valamennyi ide-oda hajló, ingatag, állhatatlan, közbensó elem, azaz a kispolgárság, a kispolgári demokrácia — a burzsoáziától elteroen — elégge leleplezte magát a nép előtt és gyakorlati csodjével elégge szegyent vallott," *ha* (3) „a proletariátusban megkezdődött s egyre hatalmasabbá vált a tömeghangulat a burzsoázia ellen i legha tározottabb, halálmegvetoen bátor forradalmi akciók támogatására Akkor aztán a forradalom megérett, akkor aztán győzelmünk, ha helyesen vettük figyelembe az összes fentebb jelzett ... feltételeket és helyesen választottuk meg a pillanatot, győzelmünk biztosított ..." (Lenin Művei. XXV kot. 229. old.)**

Az ilyen sztratégia mintájaként az októberi felkelés végrehajtása tekinthető.

---

* *Lenin.* Egy kívülálló tanácsai. Lásd. *Lenin.* Marx Engels, marxizmus. Szikra 1948. 335—336. old.

** *Lenin.* „Baloldalisag" — a kommunizmus gyermekbetegsége Id kiad 85 old

Ennek a feltételnek figyelmen kívül hagyása ahhoz a veszélyes hibához vezet, melynek „tempóveszteség" a neve, amikor a párt vagy elmarad a mozgalom menetétől, vagy túlságosan előre szalad s ezzel a bukás veszedelmét idézi fel. Az ilyen „tempóveszteség" példájául, példájául annak, miként nem szabad megválasztani a felkelés pillanatát, az elvtársak egy részének azt a kísérletét kell tekintenünk, hogy a felkelést 1917 szeptemberében, a Demokratikus Tanácskozás letartóztatásával kezdjék meg, mikor a szovjetekben még érezhető volt az ingadozás, a front még a válaszúton állott, a tartalékok még nem csatlakoztak az élcsapathoz.

Harmadszor. A már elhatározott irány hajthatatlan végigvitele mindazon nehézségek és bonyodalmak ellenére, melyek a célhoz vezető úton adódnak. Ez feltétlenül szükséges azért, hogy az élcsapat ne veszítse szem elől a harc főcélját, hogy a tömegek, melyek ugyanezen cél felé tartanak és az élcsapat körül igyekszenek tömörülni, le ne térjenek az útról. Ennek a feltételnek figyelmen kívül hagyása ahhoz a roppant hibához vezet, melyet a tengerészek „irányvesztés" név alatt jól ismernek. Ilyen „irányvesztés" példájának pártunk hibás magatartását kell tekintenünk, közvetlenül a Demokratikus Tanácskozás után, amikor elhatározta, hogy résztvesz az Előparlamentben. Mintha a párt ebben a pillanatban megfeledkezett volna arról, hogy a burzsoázia az Előparlamenttel törekszik az országot a szovjetek útjáról a burzsoá parlamentarizmus útjára terelni, hogy a párt részvétele ebben az intézményben összezavarhatja az összes kártyákat s letérítheti az útról a munkásokat és parasztokat, kik a forradalmi harcot a „Minden hatalmat a szovjeteknek!" jelszóval viszik. Ezt a hibát a bolsevikok kijavították azzal, hogy kivonultak az Előparlamentből.

Negyedszer. Olyan manőverezés a tartalékokkal, mely számításba veszi a rendezett visszavonulást akkor, mikor az ellenség erős, mikor a visszavonulás elkerülhetetlen, mikor nyilvánvalóan nem előnyös felvenni a harcot, melyet az ellenfél akar ránk erőszakolni, mikor az adott erőviszonyok között a visszavonulás az egyetlen eszköz arra, hogy az élcsapatot kivonjuk az ellenség csapásai alól s megóvjuk tartalékait.

„A forradalmi pártoknak — mondja Lenin — tovább kell tanulniok. Támadni megtanultak. Most azt kell megérteniök, hogy ezt a

tudományt egy másik tudománnyal kell kiegészíteniök, azzal, hogy miként kell mennél szabályosabban visszavonulni. Meg kell érteni — és a forradalmi osztály a saját keserű tapasztalatán okulva megérti —, hogy nem lehet győzni, ha nem tanulja meg a szabályszerű támadást és a szabályszerű visszavonulást." (Lenin Művei, XXV. köt. 177. old.)*

Az ilyen sztratégia célja az időnyerés, az ellenfél bomlasztása és erőgyüjtés arra, hogy utóbb támadásba menjünk át.

Az ilyen sztratégia mintaképének a breszti békét tekinthetjük, mely a pártnak lehetőséget nyujtott arra, hogy időt nyerjen, hogy az összeütközéseket az imperializmus táborában kihasználja, bomlassza az ellenfél erőit, a parasztságot megtartsa a maga oldalán és erőit felhalmozza a Kolcsak és Djenjikin elleni támadás előkészítésére.

„A különbéke megkötésével — mondotta akkoriban Lenin — *a jelen pillanatban lehetséges* legnagyobb mértékben megszabadulunk mindkét egymással hadakozó imperialista csoporttól, kihasználjuk ellenségeskedésüket és háborújukat — mely megnehezíti ellenünk való megegyezésüket —, kihasználjuk mindezt és bizonyos időre szabad kezet nyerünk a szocialista forradalom folytatására és megszilárditására." (Lenin Művei. XXII. köt. 198. old.

„Most már az utolsó bolond is" látja — mondotta Lenin három évvel a breszti béke után —, „hogy a «breszti béke» olyan engedmény volt, mely minket erősített meg és a nemzetközi imperializmus erőit forgácsolta szét." (Lenin Művei. XXVII. köt. 7. old.)

Ezek a főfeltételek, amik a sztratégiai vezetés helyességét biztosítják.

5. *A taktikai vezetés.* A taktikai vezetés a sztratégiai vezetés része s a sztratégiai vezetés feladatainak és követelményeinek van alárendelve. A taktikai vezetés feladata a proletariátus összes harci és szervezeti formáit elsajátítani s helyes kihasználásukat biztosítani arra, hogy az adott erőviszonyok mellett, a sztratégiai siker előkészítéséhez szükséges eredmények maximuma legyen elérhető.

Miben áll a proletariátus harci és szervezeti formáinak helyes kihasználása?

Abban, hogy bizonyos okvetlenül szükséges feltételek

---

* *Lenin.* „Baloldalisag" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 12. old.

teljesítendők, melyek közül az alábbiakat kell főfeltételeknek tekinteni.

Először: Azoknak a harci és szervezeti formáknak kell előtérbe kerülniök, melyek, minthogy legjobban megfelelnek a mozgalom adott fellendülésének vagy hanyatlásának, meg tudják könnyíteni és biztosítani tudják a tömegek felvonultatását a forradalmi pozíciókhoz, a milliós tömegek felvonultatását a forradalom frontjára, e tömegek elhelyezését a forradalom frontján.

Nem arról van szó, hogy az élcsapat felismerje a régi rend fennmaradásának lehetetlenségét, megdöntésének elkerülhetetlenségét. Arról van szó, hogy a tömegek, a milliós tömegek értsék meg ennek elkerülhetetlen voltát és legyenek hajlandók az élcsapat támogatására. A tömegek azonban ezt csak saját tapasztalataik alapján fogják megérteni. A feladat tehát: a milliós tömegeknek lehetőséget kell nyujtani arra, hogy saját tapasztalataik útján értsék meg a régi hatalom megdöntésének szükségét, olyan harci módszereket és szervezeti formákat kell előtérbe helyezni, melyek a tömegek számára megkönnyítik azt, hogy a forradalmi jelszavak helyességét tapasztalatai útján felismerje.

Az élcsapat elszakadt volna a munkásosztálytól és a munkásosztály elvesztette volna kapcsolatát a tömegekkel, ha annak idején a párt nem határozta volna el, hogy résztvesz a dumában, ha nem határozza el erőinek összpontosítását a dumában végzendő munkára és a harc kifejlesztését e munka alapján avégett, hogy a tömegeknek megkönnyítse, hogy saját tapasztalataik útján felismerjék a duma értéktelenségét, a kadet ígéretek hazug voltát, a cárizmussal való megegyezés lehetetlenségét, a parasztság és a munkásosztály szövetségének elkerülhetetlenségét. A dumaidők tömegtapasztalata nélkül a kadetek leleplezése s a proletariátus hegemóniája lehetetlen lett volna.

Az otzovizmus* taktikájának veszélye abban állott, hogy az élcsapatot milliós tartalékaitól való elszakadással fenyegette.

A párt elszakadt volna a munkásosztálytól, a munkás-

* Otzovizmus (az orosz *otzovu*, elhívok, visszahívok igéből) — opportunista, kispolgári áramlat a bolsevik párt soraiban, mely a reakció éveiben (1908—1912) jött létre. Az otzovisták a szociáldemokrata képviselők visszahívását követelték az Állami Dumából s a szakszervezetekben és egyéb legális szervezetekben való munka abbahagyását.

osztály pedig elvesztette volna a parasztok és katonák széles tömegeire gyakorolt befolyását, ha a proletariátus követte volna a „baloldali" kommunistákat, akik 1917 áprilisában hívtak felkelésre, akkor, mikor a mensevikek és a szociálforradalmárok még nem leplezték le magukat, mint a háború és az imperializmus hívei, mikor a tömegek még nem ismerték fel saját tapasztalatuk alapján a mensevik-eszer beszédek hazug voltát a békéről, a földről, a szabadságról. Ilyen tömegtapasztalat nélkül a Kerenszkij-uralom idejében nem lehetett volna elszigetelni a mensevikeket és a szociálforradalmárokat és a proletariátus diktatúrája lehetetlen lett volna. Ezért az a taktika, mely a kispolgári pártok hibáit „türelmesen megmagyarázta" és a szovjeteken belül harcot vívott, volt az egyetlen helyes taktika.

A „baloldali" kommunisták taktikája azért volt veszélyes, mert azzal fenyegetett, hogy a pártot a proletárforradalom vezetőjéből üres és talajtalan összeesküvők kis csoportjává teszi.

„Az élcsapattal egymagával — mondja Lenin — győzni nem lehet. Csak egymagát az élcsapatot a döntő harcba vetni, mikor még az egész osztály, mikor még a széles tömegek nem helyezkedtek arra az álláspontra, hogy vagy közvetlenül támogatják az élcsapatot, vagy legalább is jóindulatú semlegességet tanusítanak irányában ... nemcsak ostobaság, hanem bűn is lenne. Ahhoz azonban, hogy valóban az egész osztály, hogy valóban a dolgozók és a tőke elnyomottainak széles tömegei jussanak el erre az álláspontra, ahhoz a propaganda egymagában, az agitáció egymagában kevés. Ahhoz a tömegek saját politikai tapasztalata kell. Ez minden nagy forradalom alaptörvénye, amelyet most nemcsak Oroszország, hanem Németország is meglepő erővel és szemléletességgel bizonyít! Nemcsak Oroszország műveletlen, gyakran analfabéta tömegeinek, hanem Németország nagyműveltségű, analfabétizmust nem ismerő tömegeinek is a saját bőrükön kellett tapasztalniuk a II. Internacionále lovagjaiból álló kormány egész erőtlenségét, egész jellemtelenségét, egész gyámoltalanságát, a burzsoáziával szemben tanusított egész szolgalelkűségét, egész galádságát, a szélső reakciósok (Oroszországban Kornjilov, Németországban Kapp és társai) diktatúrájának egész elkerülhetetlenségét, mint az egyetlen alternatívát a proletariátus diktatúrájával szemben, hogy határozottan a kommunizmus felé forduljanak." (Lenin Művei, XXV. köt., 228. old.)*

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 83—84. old.

Másodszor: Minden adott pillanatban meg kell találni a folyamatok láncolatában éppen azt a láncszemet, melynek megragadásával az egész láncot kézben tarthatjuk és előkészíthetjük a sztratégiai siker eléréséhez szükséges feltételeket.

Arról van itt szó, hogy a pártra váró feladatok sorából kiválasztjuk azt az aktuális feladatot, melynek megoldása központi jelentőségű és amelynek megvalósítása biztosítja a többi aktuális feladat sikeres megoldását.

E tétel jelentőségét két példán lehet bemutatni, mely példák közül az egyiket a távoli multból (a párt alakulásának korából), a másikat a hozzánk egész közel álló jelenből vehetjük (a „nep"* periódusa).

A párt alakulásának idején, mikor a propaganda-körök és szervezetek megszámlálhatatlan sokasága még nem volt egymással összekötve, mikor a kontárkodás és a tanulókörösdi a pártot fent is, lent is pusztította, mikor az eszmei zűrzavar volt a párt belső életének főjellegzetessége,— ebben az időszakban a fontos láncszem és az alapvető feladat a láncszemek s a feladatok sorozatában, melyek a párt előtt állottak, az országos illegális ujság létrehozása volt. Miért? Azért, mert csak az országos illegális ujság révén lehetett az akkori viszonyok között megteremteni a párt olyan, jól együttműködő gócát, mely képes volt a megszámlálhatatlan propaganda-kört és szervezetet egymással összekötni, az eszmei és taktikai egységet előkészíteni és ilyen módon az igazi párt megalakításának alapját megteremteni.

Abban az időszakban, mikor a háborúról a gazdasági építőmunkára tértünk át, mikor az ipar a gazdasági züllés karmaiban tengődött, a mezőgazdaság pedig a városi áruk hiányában szenvedett, mikor az állami iparnak a parasztgazdasággal való összefogása a sikeres szocialista építőmunka alapfeltételévé lett — abban az időszakban a fő láncszem a folyamatok láncolatában, az alapfeladat a többi feladatok sorában, a kereskedelem fejlesztése volt. Miért? Azért, mert a „nep" viszonyai közt az iparnak a parasztgazdasággal való összefogása másképp, mint a kereskedelem révén nem volt lehetséges, mert az adás-vétel nélküli termelés a „nep" viszonyai között az ipar halála lett volna, azért, mert az ipart csak a kereskedelem fejlesztése révén

* „Új Gazdasági Politika".

fokozott adásvétel útján lehetett előbbrevinni; mert csak akkor, ha a kereskedelem terén megerősödtünk, csak akkor, ha a kereskedelmet kézben tartjuk, csak akkor, ha ezt a láncszemet megragadjuk, remélhetjük azt, hogy az ipart összekötjük a paraszt-piaccal és sikeresen megoldjuk a többi soron levő feladatot is, hogy ezzel megteremtsük az előfeltételeket, melyek a szocialista gazdaság alapzatának lerakásához szükségesek.

„Nem elég általában forradalmárnak, a szocializmus hívének vagy kommunistának lenni . . . — mondja Lenin. — Minden pillanatban meg kell tudni találni éppen azt a láncszemet, melyet ha teljes erővel megragadunk, akkor ezzel az egész láncot kezünkben tartjuk és előkészítjük a biztos átmenetet a következő láncszemhez" . . .

„Az adott pillanatban . . . a belső *kereskedelem* élénkítése, helyes állami szabályozása (irányítása) ez a láncszem. Kereskedelem, ez az a «láncszem» az események történeti láncolatában, az 1921—1922-es szocialista gazdaságunk átmeneti formái között, «*amelyet teljes erővel kell megragadnunk*» . . ." (Lenin Művei. XXVII. köt. 82. old.)

Ezek a fő feltételek, amelyek a taktikai vezetés helyességét biztosítják.

6. *Reformizmus és forradalmiság.* Miben különbözik a forradalmi taktika a reformista taktikától?

Egyesek úgy vélik, hogy a leninizmus általában a reformok ellen, a kompromisszumok és egyességek ellen van. Ez teljesen hamis felfogás. A bolsevikok épúgy tudják, mint bárki más, hogy bizonyos értelemben „minden adomány üdvös", hogy bizonyos körülmények közt általában a reformok és különösen a kompromisszumok és egyességek szükségesek és hasznosak.

„Háborút folytatni — mondja Lenin — a nemzetközi burzsoázia megdöntéséért, százszorta nehezebb, hosszabb, bonyolultabb háborút, mint az államok közötti szokásos háborúk legkonokabbja és emellett előre lemondani a lavirozásról, az ellenségek közötti érdekellentétek (ha csak ideiglenes) kihasználásáról, a lehetséges (bár esetleg csak ideiglenes, megbizhatatlan, ingadozó, feltételes) szövetségesekkel való egyességekről és kompromisszumokról, — vajjon nem határtalanul nevetséges dolog-e ez? Nem hasonlít-e ez arra, mintha egy még ki nem kutatott és eddig hozzáférhetetlennek bizonyult hegy nehéz megmászásánál előre lemondanánk arról, hogy néha cik-cakos vonalban haladjunk, néha visszafordúljunk, feladjuk a már kiválasztott irányt

és különböző irányokat próbáljunk meg?" (Lenin Művei, XXV. köt. 210. old.)*

Nyilvánvaló, hogy nem a reform vagy a kompromisszum és az egyesség a dolog lényege, hanem az, hogy mire és hogyan használják fel a reformokat és megegyezéseket.

A reformista számára a reform: minden, a forradalmi munka ellenben mellékes, csak szóbeszéd, csak szemfényvesztés. Ezért a reform, reformista taktika esetén, ha a burzsoázia van hatalmon, elkerülhetetlenül e hatalom megerősödésének fegyverévé, a forradalom bomlasztásának eszközévé változik.

Viszont a forradalmár számára a forradalmi munka a fő és nem a reform, az ő számára a reform: a forradalom melléktermése. Ezért a reform, forradalmi taktika esetén, ha a burzsoázia van a hatalmon, természetszerűleg e hatalom bomlasztásának fegyverévé, a forradalom megszilárdításának eszközévé, a forradalmi mozgalom továbbfejlesztésének támaszpontjává válik.

A forradalmár azért fogadja el a reformot, hogy kapocsnak használja fel a legális és illegális munka összekötésére, hogy fedezékül használja az illegális munka megerősítésére, a tömegek forradalmi előkészítése céljából a burzsoázia megdöntésére. *Ebben* van a reformok és egyességek forradalmi felhasználásának lényege az imperializmus viszonyai között.

Ezzel szemben a reformista azért fogadja el a reformokat, hogy lemondjon minden illegális munkáról, hogy a tömegek forradalomra való előkészítésének ügyét aláássa és az „ajándékozott" reform árnyékában magát kipihenje.

Ez a reformista taktika lényege.

Így áll a dolog a reformokkal és egyességekkel az imperializmus viszonyai között.

Viszont az imperializmus megdöntése után, a proletárdiktatúra alatt, a dolog némileg megváltozik. Bizonyos feltételek mellett a proletárhatalom olyan helyzetbe juthat, hogy időlegesen át kell térnie a meglevő rend forradalmi átépítésének útjáról a fokozatos átalakítás útjára, a „reformista útra", mintahogy Lenin „Az arany jelentőségéről" című ismert cikkében mondja, a megkerülő mozdulatok útjára, a reformok és a nem-

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 58—59. old.

proletár osztályoknak tett engedmények útjára azért, hogy ezeket az osztályokat bomlassza, a forradalomnak lélekzetvételi időt adjon, erőit összeszedje és az új előnyomulás feltételeit előkészítse. Nem tagadható, hogy ez az út, bizonyos értelemben, reformista út. Csak nem szabad elfelejteni azt az alapvető sajátosságot, amivel itt dolgunk van, azt tudniillik, hogy az adott esetben a reform a proletár hatalomtól indul ki, hogy a proletár hatalmat erősíti, hogy a proletár hatalomnak adja meg a szükséges lélekzetvételi időt, s hogy a hivatása nem az, hogy a forradalmat, hanem, hogy a nem-proletár osztályokat bomlassza.

Igy a reform ilyen körülmények között a saját ellentétébe csap át.

Hogy a proletárhatalom ilyen politikát követhet, az azért és csak azért vált lehetségessé, mert a forradalom lendülete a megelőző időszakban elég nagy volt ahhoz, hogy elég széles teret nyisson, ahová vissza lehet vonulni, hogy így a támadás taktikáját az ideiglenes visszavonulás taktikájával, a megkerülő mozdulatok taktikájával lehessen felcserélni.

Ilymódon, míg régebben, a burzsoá-hatalom alatt, a reformok a forradalom melléktermékei voltak, addig most, a proletariátus diktatúrája alatt, a reformok forrásai a proletariátus forradalmi vívmányai, az a tartalék, mely a proletariátus kezében felhalmozódott és mely ezekből a vívmányokból áll.

„A reformok viszonyát a forradalomhoz — mondja Lenin — határozottan, pontosan és helyesen csak a marxizmus határozta meg. Emellett Marx ezt a viszonyt csak az egyik oldalról láthatta, nevezetesen: abban a helyzetben, mely a proletariátus első, legalább *egy* országban kivívott valamennyire szilárd, valamennyire is tartós győzelmét megelőzte. Ilyen körülmények között a helyes viszony alapja ez volt: a reformok a proletariátus forradalmi osztályharcának melléktermékei ... A proletariátusnak legalább *egy* országban kivívott győzelme után új jelenség lép föl a reformnak a forradalomhoz való viszonyában. Elvileg a dolog ugyanaz marad, de a formában változás áll be, melyet Marx személyesen nem láthatott előre, de melyet csak a marxizmus filozófiájának és politikájának talaján lehet megérteni ... Ezek (t. i. a reformok — *J. Szt.*) (melyek nemzetközi méretekben továbbra is «melléktermékek» maradnak) a győzelem után azon ország számára, melyben a győzelmet kivívtuk, ezenfelül szükséges és jogos lélekzetvételi időt is jelentenek olyan esetekben, amikor nyilvánvaló, hogy miután erőinket maximálisan megfeszítettük, nem maradt ele-

gendő erő valamely átmenet forradalmi végrehajtására. A győzelem oly «erőtartalékot» ad, hogy még kikényszerített visszavonulás esetén is van mivel kitartanunk, kitartanunk anyagilag is, erkölcsileg is." (Lenin Művei, XXVII. köt. 84—85. old.)

VIII

A PÁRT

A forradalom előtti periódusban, a többé-kevésbbé békés fejlődés időszakában, mikor a II. Internacionále pártjai a munkásmozgalom uralkodó tényezői voltak és a harc parlamenti formáit tekintették a harc fő formáinak — ilyen viszonyok között a pártnak nem volt és nem is lehetett az a komoly és döntő jelentősége, amelyre később, a nyílt forradalmi összeütközések idején tett szert. Kautsky, védelmezve a II. Internacionálét az ellene irányuló támadások ellen, azt mondta, hogy a II. Internacionále pártjai a béke és nem a háború eszközei, hogy éppen ezért nem tudtak semmi komoly lépést tenni a háború idején, a proletariátus forradalmi fellépésének periódusában. Ez csakugyan igaz. De mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy a II. Internacionále pártjai nem alkalmasak a proletariátus forradalmi harcára, nem a proletariátus harcos pártjai, melyek a munkásokat a hatalomra vezetik, hanem a parlamenti választásokhoz és parlamenti harchoz alkalmazkodó választási apparátusok. Ezzel magyarázható meg tulajdonképpen az a tény, hogy a II. Internacionále opportunistáinak uralma idején nem a párt, hanem a parlamenti frakció volt a proletariátus fő politikai szervezete. Közismert dolog, hogy a párt abban az időben a valóságban csak a parlamenti frakció függeléke, annak segédeszköze volt. Aligha szorul bizonyításra az, hogy ilyen viszonyok között, amikor a proletariátus élén ilyen párt állott, szó sem lehetett a proletariátus előkészítéséről a forradalomra.

Gyökerestül megváltozott azonban ez a helyzet az új periódus beálltával. Az új periódus az osztályok nyílt összeütközéseinek periódusa, a proletariátus forradalmi fellépéseinek periódusa, a proletárforradalom periódusa, az a periódus, melyben az erőket közvetlenül elő kell készíteni az imperializmus megdöntésére, arra, hogy a proletariátus a hatalmat kezébe ragadja. Ez a periódus új feladatokat állít a proletariátus elé;

ezek: az egész pártmunka átépítése új, forradalmi alapokon, a munkások nevelése a hatalomért vívandó forradalmi harc szellemében, a tartalékok előkészítése és összevonása, szövetség a szomszédos országok proletariátusával, szilárd kapcsolat teremtése a gyarmati és függő országok felszabadító mozgalmával stb. stb. Azt hinni, hogy ezek az új feladatok megoldhatók a parlamentarizmus békés viszonyai között nevelkedett szociáldemokrata pártok erőivel — annyit jelent, mint reménytelen kétségbeesésre és elkerülhetetlen vereségre kárhoztatni magunkat. Ha a proletariátus, ilyen feladatokkal a vállán, továbbra is megmarad a régi pártok vezetése alatt, ez azt jelenti számára, hogy a teljes lefegyverzettség állapotába kerül. Aligha szorul bizonyításra, hogy a proletariátus a dolgok ilyen alakulásába nem nyugodhatott bele.

Ezért volt szükség új, harcos, forradalmi pártra, olyan pártra, mely elég bátor ahhoz, hogy a proletariátust harcba vezesse a hatalomért, eléggé tapasztalt ahhoz, hogy a forradalmi helyzet bonyolult viszonyai között eligazodjék és elég hajlékony ahhoz, hogy a céljához vezető úton minden zátonyt elkerüljön.

Ilyen párt nélkül gondolni sem lehet az imperializmus megdöntésére, a proletárdiktatúra kivívására.

Ez az új párt a leninizmus pártja.

Mik ennek az új pártnak sajátosságai?

1. *A párt, mint a munkásosztály élcsapata.* A pártnak mindenekelőtt a munkásosztály *élenjáró* csapatának kell lennie. A pártnak fel kell vennie magába a munkásosztály legjobb elemeit, tapasztalataikat, forradalmiságukat, határtalan odaadásukat a proletariátus ügye iránt. De ahhoz, hogy valóban élenjáró csapat legyen, a pártnak fel kell magát szerelnie a forradalmi elmélettel, a mozgalom törvényeinek ismeretével, a forradalom törvényeinek ismeretével. E nélkül nem képes a proletariátus harcait vezetni, nem képes a proletariátust magával vinni. A párt nem lehet igazi párt, ha csak annak regisztrálására szorítkozik, amit a munkásosztály tömegei átélnek és gondolnak, ha az ösztönös mozgalom uszályában vonszolódik, ha nem ért hozzá, hogy az ösztönös mozgalom renyheségét és politikai közömbösségét legyűrje, ha nem tud a proletariátus pillanatnyi érdekeinél magasabbra emelkedni, ha nem tudja a tömegeket a proletariátus osztályérdekeinek színvonalára emelni.

A pártnak a munkásosztály előtt kell járnia, messzebb kell látnia, mint a munkásosztálynak, vezetnie kell a proletariátust és nem szabad az ösztönösség uszályában vonszolódnia. A II. Internacionálé „uszálypolitikát" prédikáló pártjai burzsoá politikát folytatnak, mely a proletariátust arra kárhoztatja, hogy eszköz legyen a burzsoázia kezében. Csak az a párt, mely a proletariátus élcsapatának álláspontjára helyezkedett és a tömegeket fel tudja emelni a proletariátus osztályérdekeinek színvonalára — csak az ilyen párt képes a munkásosztályt a trade-unionizmus útjáról letéríteni és önálló politikai erővé tenni.

A párt a munkásosztály politikai vezére.

Előbb már beszéltem a munkásosztály harcának nehézségeiről, a harc körülményeinek bonyolult voltáról, sztratégiáról és taktikáról, tartalékokról és manőverezésről, előnyomulásról és visszavonulásról. Ezek a viszonyok nem kevésbbé bonyolultak, ha ugyan nem bonyolultabbak, mint a háború viszonyai. Ki tud ilyen viszonyok közt tájékozódni, ki adhat a proletariátus milliós tömegeinek helyes orientációt? Nincs hadsereg, amely háborúban tapasztalt vezérkar nélkül ellehetne, ha csak nem akarja magát vereségre kárhoztatni. Vajjon nem világos-e, hogy a proletariátus még kevésbbé lehet meg ilyen tapasztalt vezérkar nélkül, hacsak nem akarja magát esküdt ellenségei kényekedvére kiszolgáltatni? De hol ez a vezérkar? Ez a vezérkar csak a proletariátus forradalmi pártja lehet. A munkásosztály, ha nincs forradalmi pártja, vezérkar nélküli hadsereg.

A párt a proletariátus harci vezérkara.

A párt azonban nem lehet csak *élenjáró* csapat. Egyszersmind az *osztály* csapatának is kell lennie, az osztály részének, melyet léte összes gyökerei szorosan az osztályhoz kapcsolnak. Az élenjáró csapat és a munkásosztály egyéb tömege közti különbség, a párttagság és a pártonkívüliek közti különbség nem tünhetik el, míg az osztályok el nem tűntek, míg a proletariátus más osztályokból egészítődik ki, míg a munkásosztály a maga egészében nem emelkedhetik fel az élenjáró csapat színvonalára. Ámde a párt megszűnnék párt lenni, ha ez a különbség szakadássá válna, ha a párt önmagába zárkóznék és a pártonkívüli tömegektől elszakadna. A párt nem vezetheti az osztályt, ha nem kapcsolódik össze a pártonkívüli tömegekkel, ha a párt és a pártonkívüli tömegek között nincs összeforrás, ha ezek a

tömegek nem fogadják el a párt vezetését, ha a pártnak a tömegeknél nincs erkölcsi és politikai hitele.

Nemrégiben pártunk kétszázezer új munkástagot vett fel. Figyelemreméltó ebben az a körülmény, hogy ezek nem annyira maguktól jöttek a pártba, mint amennyire a többi munkás, a pártonkívüli tömeg küldte őket, mely az új tagok felvételében aktív szerepet játszott; jóváhagyása nélkül új tagot egyáltalán nem vettek fel. Ez a tény arról tanúskodik, hogy a pártonkívüli munkások széles tömegei a mi pártunkat a *saját* pártjuknak, hozzájuk *közelálló*, velük *egy-hús-vér* pártnak tekintik, melynek kiszélesítésében és megerősítésében mélységesen érdekeltek s melynek vezetésére önként rábízzák sorsukat. Aligha kell bizonyítgatni, hogy e megfoghatatlan erkölcsi szálak nélkül, melyek a pártot a pártonkívüli tömegekkel összefűzik, a párt nem lehetne osztályának döntő ereje.

A párt elszakíthatatlanul a munkásosztály része.

„Mi — mondja Lenin — az osztály pártja vagyunk, és ezért *csaknem az egész osztálynak* (háborús időkben, a polgárháború korszakában pedig éppenséggel az egész osztálynak) pártunk vezetése alatt kell cselekednie, mennél szorosabban kell pártunkhoz csatlakoznia, de puszta ábrándozás és «uszálypolitika» volna azt hinni, hogy majdnem az egész osztály, vagy az egész osztály képes lesz a kapitalizmuson belül élcsapata, szociáldemokrata pártja tudatosságáig és aktivitásáig felemelkedni. Egyetlen értelmes szociáldemokrata sem kételkedett még abban, hogy a kapitalizmus alatt még a szakszervezet (ez az egyszerűbb, a kevéssé fejlett rétegek tudatosságához közelebb álló szervezet) sem képes átfogni majdnem az egész, vagy az egész munkásosztályt. Csak magunkat ámítanók, behúnynók szemünket óriási feladataink előtt, szűkebbre vonnók ezeket a feladatokat, ha megfeledkeznénk az élcsapat és az élcsapat felé vonzódó tömegek közötti különbségről, ha megfeledkeznénk az élcsapat állandó kötelességéről, hogy mind szélesebb és szélesebb tömegeket *emeljen fel* erre az élcsapat színvonalra". (Lenin Művei, VI. köt. 205—206. old.)*

2. *A párt, mint a munkásosztály szervezett csapata.* A párt nemcsak *élenjáró* csapata a munkásosztálynak. Ha az osztály harcait tényleg vezetni akarja, akkor egyszersmind osztálya *szervezett* csapatának is kell lennie. A párt feladatai a kapitaliz-

* *Lenin.* Egy lépés előre, két lépés hátra. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 33—35. sz.) Szikra 1948. 66. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 403. old.

mus viszonyai közt rendkívül nagyok és változatosak. A pártnak a proletariátus harcait a belső és külső fejlődés rendkívül nehéz viszonyai között kell vezetnie. Támadásra kell vezetnie a proletariátust, mikor a körülmények offenzívát követelnek, ki kell vonnia a proletariátust az erős ellenfél csapásai alól, mikor a körülmények visszavonulást követelnek, a pártonkívüli szervezetlen munkások milliós tömegeibe bele kell vinnie a harci fegyelem és a tervszerűség szellemét, a szervezettség és a kitartás szellemét. De a párt csak akkor teljesítheti ezt a feladatát, ha a párt maga a fegyelmezettség és szervezettség megtestesülése, ha a párt maga a proletariátus *szervezett* csapata. Enélkül szó sem lehet arról, hogy a párt tényleg vezesse a proletariátus milliós tömegeit.

A párt a munkásosztály szervezett csapata.

Az a gondolat, hogy a párt szervezett egész, pártunk szervezeti szabályainak első pontjában, Lenin ismeretes fogalmazásában van lerögzítve, mely a pártot a szervezetek *összességének* tekinti, a párt tagjait pedig valamely pártszervezet tagjainak. A mensevikek, akik már 1903-ban kifogásolták ezt a fogalmazást, helyette azt a „rendszert" ajánlották, hogy párttag az legyen, aki a párthoz tartozónak számítja magát; ez a „rendszer" a párttag „címet" kiterjesztette volna minden „tanárra" és „gimnazistára", minden „szimpatizálóra" és „sztrájkolóra", aki a pártot valami módon támogatja, de nem tartozik és nem is akar tartozni egyetlen pártszervezethez sem. Aligha kell bizonyítgatni, hogy ha ez az eredeti „rendszer" megszilárdult volna pártunkban, ez elkerülhetetlenül arra vezetett volna, hogy a pártot tanárok és gimnazisták árasztották volna el és hogy a párt szétfolyó, formátlan, dezorganizált „alakulattá" fajult volna, mely elvész az „együttérzők" tengerében, melynél elmosódik a határvonal párt és osztály között és amely meghiúsítja a pártnak azt a feladatát, hogy a szervezetlen tömegeket az élcsapat színvonalára emelje. Mondani sem kell, hogy ilyen opportunista „rendszer" mellett, pártunk a forradalom folyamán nem lett volna képes betölteni szerepét, mint a munkásosztály szervezett magja.

„Martov elvtárs álláspontja szerint — mondja Lenin — a párt határa teljesen meghatározatlan marad, mert hiszen «minden sztrájkoló» megteheti azt, hogy «párttagnak nevezi ki magát». Mi a haszna ennek az elmosódottságnak? Az «elnevezés» széles elterjedtsége. A kára

pedig az, hogy beviszi a tömegekbe azt a *dezorganizáló* eszmét, hogy osztály és párt összecserélhető . . ." (Lenin Művei. VI. köt. 211. old.)*

De a párt nemcsak a pártszervezetek *összesége.* A párt egyszersmind ezeknek a szervezeteknek egységes *rendszere,* azok formális egyesítése egyetlen egésszé, a vezetés felsőbb és alsóbb szerveivel, a kisebbségnek a többség alá rendelésével, gyakorlati határozatokkal, melyek a párt minden tagjára kötelezők. E feltétel nélkül a párt nem lehet olyan egységes szervezett egész, mely a munkásosztály harcainak tervszerű és szervezett vezetését megvalósítani képes.

„*Azelőtt* — mondotta Lenin — pártunk nem volt formálisan megszervezett egész, hanem csak egyes csoportok összege és ezért más viszony e csoportok között, mint az eszmei ráhatás, nem is lehetett. *Most* szervezett párt lettünk és ez igenis hatalom létesítését jelenti, azt, hogy az eszmék tekintélye a hatalom tekintélyévé változik át, azt, hogy az alsó pártfórumok alá vannak rendelve a felsőbbeknek." (Ugyanott, 291. old.)**

Az az elv, mely a kisebbséget a többségnek alárendeli, mely követeli, hogy a pártmunkát a központból vezessék, egyes ingatag elemek részéről nem ritkán vált ki támadásokat: „bürokratizmust", „formalizmust" stb. emlegető vádaskodásokat. Aligha kell bizonyítgatni, hogy a pártnak, mint egésznek tervszerű munkája és a munkásosztály harcának vezetése ez elvek megvalósítása nélkül lehetetlen volna. A leninizmus a szervezeti kérdésben ezeknek az elveknek hajthatatlan megvalósítása. A harcot ez elvek ellen Lenin „orosz nihilizmusnak" és „úri anarchizmusnak" nevezi, mely megérdemli, hogy kinevessük és félretaszítsuk.

„Egy lépés előre" című könyvében Lenin ezekről az ingatag elemekről ezt mondja:

„Ez az úri anarchizmus különösen az orosz nihilisták tulajdonsága. A pártszervezetet szörnyű nagy «gyárnak» látja, abban, hogy a rész aláveti magát az egésznek, a kisebbség a többségnek . . . «jobbágyságot» lát, a központi vezetés alatti munkamegosztás tragikomikus síránkozásra fakasztja afölött, hogy az embereket «kerekecskékké és csavarocskákká» változtatják . . . a párt szervezeti szabály-

* *Lenin.* Egy lépés előre, két lépés hátra. Id. kiad. 72. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 409. old.

** Ugyanott, 177. vagy 507. old.

zatának említésére megvető arcfintorgatással reagál és ... lenézően kijelenti, hogy meglehetnénk minden szervezeti szabályzat nélkül is."

„Azt hisszük, hogy a kiáltozás a hírhedt bürokratizmusról nem egyéb, mint egyszerű leplezése az elégedetlenségnek a központok személyi összetétele miatt... Bürokrata vagy, mert a kongresszus nem akaratomnak megfelelően, hanem annak ellenére jelölt ki; formalista vagy, mert a kongresszus formális határozataira, nem pedig az én beleegyezésemre támaszkodol; durván mechanikus módon cselekszel, mert a pártkongresszus «mechanikus» többségére hivatkozol és nem számolsz azzal a kívánságommal, hogy kooptáljanak; önkényuralkodó vagy, mert nem akarod a hatalmat a régi, jól összemelegedett társaság* kezébe adni ..." (Lenin Művei. VI. köt. 310. és 287. old.)**

3. *A párt, mint a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája.* A párt a munkásosztály szervezett csapata. De a párt a munkásosztálynak nem egyetlen szervezete. A proletariátusnak még egész sor más szervezete is van, melyek nélkül sikeres harcot a tőke ellen nem vívhat: szakszervezetek, szövetkezetek, gyári üzemi szervezetek, parlamenti frakciók, a nők pártonkívüli egyesülései, sajtó, kultúrszervezetek és oktatási szervezetek, ifjúsági szövetségek, forradalmi harci szervezetek (nyílt forradalmi akciók idején), a küldöttek szovjetjei, mint a szervezés állami formája (ha a proletariátus hatalmon van) stb. Ezeknek a szervezeteknek igen nagy többsége pártonkívüli s csak egyrészük kapcsolódik közvetlenül a párthoz, vagy alkotja annak valamely elágazását. Mindezekre a szervezetekre a munkásosztálynak bizonyos körülmények között feltétlenül szüksége van, mert nélkülük lehetetlen a proletariátus osztálypozícióit a harc különböző szféráiban megszilárdítani, mert nélkülük lehetetlen megacélozni a proletariátust, mint azt az erőt, mely arra hivatott, hogy a burzsoá rendet a szocialista renddel felváltsa. De ha ilyen sok a szervezet, hogyan lehet az egységes vezetést megvalósítani? Mi a biztosítéka annak, hogy a szervezetek ilyen sokasága nem visz összevisszaságot a vezetésbe? Azt mondhatná valaki, hogy e szervezetek között mindegyik a maga elkülönített területén végzi munkáját és ennek

* Axelrodék, Martovék, Potrjészovék és társaik „társaságáról" van szó, mely nem rendelte magát alá a II. pártkongresszus határozatainak és Lenint „bürokratizmussal" vádolta. — *J. Szt.*

** *Lenin.* Egy lépés előre, két lépés hátra. Id. kiad. 202—203. és 173. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. 230. és 203. old.

folytán egyik a másikat nem zavarhatja. Ez, természetesen, igaz. De az is igaz, hogy mindezen szervezeteknek egy irányban kell dolgozniok, mert hiszen *egy* osztályt szolgálnak, a proletariátus osztályát. Kérdés: ki szabja meg azt a vonalat, azt az általános irányt, melynek alapján mindezeknek a szervezeteknek munkájukat végezniök kell? Hol van az a központi szervezet, mely nemcsak kidolgozni képes ezt az általános vonalat, minthogy a szükséges tapasztalatokkal rendelkezik, hanem ezenfelül — mert megfelelő tekintélye is van — mindezeket a szervezeteket rá is tudja bírni, hogy ezt az irányvonalat keresztülvigyék, hogy így elérjük a vezetés egységét és kizárjuk a fennakadás lehetőségét?

Ilyen szervezet a proletariátus pártja.

A pártnak megvan mindene, ami ehhez kell. Először azért, mert a párt gyüjtőpontja a munkásosztály legjobb elemeinek, akiknek a proletariátus pártonkívüli szervezeteivel közvetlen kapcsolatuk van és akik igen gyakran vezetik ezeket a szervezeteket; másodszor, mert a párt mint a munkásosztály legjobbjainak gyüjtőhelye, a legjobb iskola arra, hogy a munkásosztálynak olyan vezetőit képezze ki, akik osztályuk szervezetének minden formáját vezetni tudják; harmadszor, mert a párt, mint a munkásosztály vezetőinek legjobb iskolája, tapasztaltságánál és tekintélyénél fogva az egyetlen szervezet, mely a proletariátus harcának vezetését központosítani tudja és ilymódon a munkásosztály valamennyi és mindennemű pártonkívüli szervezetét azokká a kisegítő szervekké és transzmissziós szíjakká változtatja, melyek a pártot az osztállyal kötik össze.

A párt a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája.

Ez persze nem jelenti azt, hogy a pártonkívüli szervezeteket, szakszervezeteket, szövetkezeteket stb., formálisan a párt vezetésének kell alárendelni. Csak arról van szó, hogy a pártnak ezekhez a szervezetekhez tartozó tagjai, mint kétségkívül befolyással rendelkező emberek, a meggyőzés minden eszközével igyekezzenek elérni, hogy a pártonkívüli szervezetek munkájukban közeledjenek a proletariátus pártjához és önként elfogadják politikai vezetését.

Ezért mondja Lenin, hogy a párt „a proletárok osztályegyesülésének *legmagasabb* formája", melynek politikai vezeté-

sét a proletariátus szervezeteinek minden más formájára is ki kell terjeszteni. (Lenin Művei. XXV. köt. 194. old.)*

Ezért teljesen összeegyeztethetetlen a leninizmus elméletével és gyakorlatával a pártonkívüli szervezetek „függetlenségének" és „semlegességének" opportunista elmélete, amely, csak *független* parlamenti politikusokat és a párttól *elszakadt* publicistákat, *korlátolt* szakszervezeti embereket és *elkispolgáriasodott* szövetkezeti hivatalnokokat termel ki.

4. *A párt, mint a proletariátus diktatúrájának eszköze:* A párt a proletariátus szervezetének legmagasabb formája. A párt a proletárok osztályán belül és ennek az osztálynak a szervezetei között a legfontosabb vezető tényező. De ebből egyáltalán nem következik az, hogy a pártot öncélnak, önmagáért való erőnek lehetne tekinteni. A párt nemcsak a proletariátus osztályegyesülésének legmagasabb formája, hanem egyben *eszköz* is a proletariátus kezében a diktatúra kiharcolására, mikor még nem vívtuk ki, s a diktatúra megszilárdítására és kiépítésére, mikor már kivívtuk. A párt nem emelkedhetett volna jelentőségében olyan magasra és nem szárnyalhatta volna túl a proletariátus szervezetének valamennyi többi formáját, ha a proletariátus nem állott volna a hatalom kérdése előtt, ha az imperializmus viszonyai, a háború elkerülhetetlensége, a krízis nem követelték volna meg a proletariátus minden erejének egy pontra való koncentrálását, a forradalmi mozgalom valamennyi szálának összpontosítását egy helyre azért, hogy megdöntsük a burzsoáziát, hogy kivívjuk a proletariátus diktatúráját. A proletariátusnak a párt, mindenekelőtt, mint harci vezérkar kell, amely feltétlen szükséges a hatalom sikeres megragadásához. Aligha kell bizonyítgatni, hogy párt nélkül, mely a proletariátus tömegszervezeteit maga köré gyűjteni és a harc során az egész mozgalmat központosítani képes, a proletariátus Oroszországban nem valósíthatta volna meg forradalmi diktatúráját.

De a párt a proletariátusnak nemcsak a diktatúra kiharcolására kell, még jobban szüksége van rá azért, hogy a diktatúrát a szocializmus teljes győzelme érdekében megtartsa, megszilárdítsa és kiszélesítse.

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 37. old.

„Ma már bizonyára majdnem mindenki látja — mondja Lenin —, hogy a bolsevikok nemhogy két és fél évig, de két és fél hónapig sem tarthatták volna magukat a hatalmon, ha pártunkban nem lett volna a legszigorúbb fegyelem, valóságos vasfegyelem, ha a párt nem élvezte volna a munkásosztály egész tömegének legteljesebb és legodaadóbb támogatását, vagyis mindazoknak a támogatását, akik a munkásosztály gondkodó, tisztességes, önfeláldozó, befolyásos, az elmaradt rétegeket vezetni vagy magukkal ragadni képes elemei." (Lenin Művei. XXV. köt. 173. old.)*

De mit jelent a diktatúra „megtartása" és „kiszélesítése"? Ez azt jelenti, hogy a proletárok milliós tömegeibe bele kell vinni a fegyelem és szervezettség szellemét; ez azt jelenti, hogy a proletártömegek között védgátat és bástyát kell emelni a kispolgári ösztönösség és kispolgári szokások romboló befolyása ellen; ez azt jelenti, hogy erősíteni kell a proletárok szervező munkáját, mellyel a kispolgári rétegeket átgyúrják és megnevelik; ez azt jelenti, hogy segítséget kell nyujtani a proletártömegeknek ahhoz, hogy magukat oly erővé neveljék ki, mely meg tudja semmisíteni az osztályokat és előkészíti a szocialista termelés megszervezésének feltételeit. Mindezt azonban lehetetlen elvégezni a párt nélkül, mely éppen tömörsége és fegyelmezettsége révén erős.

„A proletariátus diktatúrája — mondja Lenin — szívós harc, véres és vértelen, erőszakos és békés, katonai és gazdasági, pedagógiai és adminisztrációs harc a régi társadalom erői és hagyományai ellen. Milliók és tízmilliók szokásainak ereje — a legszörnyűbb erő. Párt nélkül, amely vaskemény és edzett a harcban, párt nélkül, mely az osztály összes becsületes elemeinek bizalmát bírja, párt nélkül, amely figyelemmel tudja kísérni a tömegek hangulatát és tud arra befolyást gyakorolni, ilyen harcot sikeresen vívni lehetetlen." (Lenin Művei. XXV. köt. 190. old.)**

A pártra a proletariátusnak *azért* van szüksége, hogy a diktatúrát kiharcolja és megtartsa. A párt a proletariátus diktatúrájának eszköze.

Ebből azonban az következik, hogy az osztályok eltűnésé-

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 7—8. old.

** *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 30. old.

vel, a proletariátus diktatúrájának elhalásával, a pártnak is el kell halnia.

5. *A párt, mint az akarat egysége, mellyel összeegyeztethetetlen frakciók létezése.* A proletariátus diktatúrájának kivívása és megtartása lehetetlen párt nélkül, mely éppen tömörsége és vasfegyelme folytán erős. Vasfegyelem azonban elképzelhetetlen a pártban az akarat egysége nélkül, a párt összes tagjainak teljes és feltétlen cselekvésbeli egysége nélkül. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy ezzel a párton belül ki van zárva a vélemények harcának lehetősége. Ellenkezőleg, a vasfegyelem nemcsak nem zárja ki, hanem feltételezi a kritikát és a vélemények harcát a párton belül. Mégkevésbbé jelenti ez azt, hogy a fegyelemnek „vaknak" kell lennie. Ellenkezőleg. A vasfegyelem nemcsak nem zárja ki, hanem feltételezi az alárendelés tudatosságát és önkéntességét, mert csak a tudatos fegyelem lehet igazi vasfegyelem. De amikor a vélemények harca már befejeződött, amikor a kritika ki van merítve és a határozatot elfogadták, a párt összes tagjainak akarat- és cselekvésbeli egysége az az elengedhetetlenül szükséges feltétel, ami nélkül nem képzelhető el sem egységes párt, sem vasfegyelem a pártban.

„A polgárháború kiéleződésének jelenlegi korszakában — mondja Lenin — a kommunista párt csak abban az esetben tudja kötelességét teljesíteni, ha a legnagyobb centralizmus alapján szervezzük, ha a katonai fegyelemmel határos vasfegyelem fog uralkodni benne és ha a párt központja hatalommal és tekintéllyel bíró szerv lesz, melynek széles a jogköre s amely a párt tagjainak általános bizalmát élvezi." (Lenin Művei. XXV. köt. 282—283. old.)

Igy áll a dolog a pártonbelüli fegyelemmel a diktatúra kivívását megelőző viszonyok között.

Ugyanez áll a pártonbelüli fegyelemre, de még fokozottabb mértékben, a diktatúra kiharcolása után.

„Aki csak valamelyest is gyengíti — mondja Lenin — a proletariátus pártjának vasfegyelmét (különösen a proletariátus diktatúrája idején), az ténylegesen a burzsoáziának segít a proletariátus ellen." (Lenin Művei. XXV. köt. 190. old.)*

De ebből az következik, hogy frakciók fennállása nem fér össze sem a párt egységével, sem a párt vasfegyelmével. Aligha

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 31. old.

kell bizonyítgatni, hogy a frakciók odavezetnek, hogy a pártnak több központja van: ha több központ van, ez azt jelenti, hogy a pártnak nincs közös központja, hogy szétbomlik az akarategység, gyengül és züllik a fegyelem, gyengül és züllik a diktatúra. Magától értetődik, hogy a II. Internacionále pártjai, melyek a proletariátus diktatúrája ellen harcolnak és a proletárokat hatalomra vinni nem akarják, megengedhetik maguknak a frakciók szabadságának liberalizmusát, mert vasfegyelemre egyáltalán nincsen szükségük. De a Kommunista Internacionále pártjai, melyeknek munkáját a proletárdiktatúra kivívásának és megszilárdításának feladata szabja meg, nem mehetnek bele sem a „liberalizmusba", sem a frakciók szabadságába.

A párt az akarat egysége, mely kizárja a frakciózást és a pártonbelüli hatalom minden szétaprózását.

Innen ered Leninnek az a megállapítása, hogy „a frakciózás veszedelmes a pártegység és a proletár élcsapat akarategységének megvalósítása szempontjából, ami alapfeltétele a proletárdiktatúra sikerének". Ezt a megállapítást rögzítette le pártunk X. kongresszusának „A pártegységről" szóló külön határozata.

Innen ered Leninnek az a követelése, hogy „minden frakciózást teljesen meg kell szüntetni" és hogy „kivétel nélkül, haladéktalanul fel kell oszlatni minden csoportot, bármiféle platform alapján alakult is", „a pártból való feltétlen és azonnali kizárás" terhe alatt. (L. „A pártegységről" szóló határozatot.)

6. *A párt erősödik azáltal, hogy megtisztítja magát az opportunista elemektől.* A párton belüli frakciózás forrásai a párt opportunista elemei. A proletariátus nem zárt osztály. Szünetlenül ömlenek bele a parasztság, a kispolgárság, az értelmiség soraiból származó elemek, melyeket a kapitalizmus fejlődése proletarizált. Ezzel egyidejűleg megy végbe a proletariátus legfelsőbb rétegeinek elfajulási folyamata, főként olyan szakszervezeti és parlamenti elemeké, melyeket a burzsoázia gyarmati extraprofitjából hízlal. „Az elpolgárosodott munkásoknak vagy a «munkásarisztokráciának» ez a rétege — mondotta Lenin —, amely életmódja, keresetének nagysága, egész világnézete szerint teljesen kispolgári, alkotja a II. Internacionále főtámaszát, napjainkban pedig a *burzsoázia* legfőbb *szociális* (nem katonai) *támaszát*. Mert ezek az elemek a *burzsoázia* tényleges *ügynökei a munkásmozgalmon belül*, a kapitalisták osztályának munkás

ügyvivői . . ., a reformizmus és a sovinizmus igazi közvetítői." (Lenin Művei. XIX. köt. 77. old.)*

Mindezek a kispolgári csoportok valami módon behatolnak a pártba, beviszik oda az ingadozás és opportunizmus szellemét, a züllés és bizonytalanság szellemét. Főképpen ők a frakciózás és széthullás forrásai, a dezorganizáció és a pártonbelüli aknamunka forrásai. Harcolni az imperializmus ellen, amikor hátunkban ilyen „szövetségesek" vannak, azt jelenti, hogy kétfelől lőnek ránk, a frontról is, hátulról is. Ezért a könyörtelen harc az ilyen elemek ellen, kikergetésük a pártból : az imperializmus elleni sikeres harc előfe tétele.

Az az elmélet, mely szerint az opportunista elemeket pártonbelüli eszmei harccal kell „legyűrni", mely szerint ezekkel az elemekkel *egy* párt keretében kell „megbirkózni" : rothadt és veszélyes elmélet, mely a pártot bénulással és krónikus sorvadással fenyegeti, a pártot az opportunizmusnak kiszolgáltatja, a proletariátust forradalmi párt nélkül hagyja, a proletariátust megfosztja legfontosabb fegyverétől az imperializmus elleni harcban. Pártunk nem törhetett volna utat magának, nem ragadhatta volna meg a hatalmat és nem szervezhette volna meg a proletárdiktatúrát, nem kerülhetett volna ki győztesként a polgárháborúból, ha soraiban Martovok és Danok, Potrjészovok és Axelrodok lettek volna. Ha pártunknak sikerült a maga belső egységét és sorainak soha nem látott tömörségét megteremtenie, ez mindenekelőtt annak köszönhető, hogy idejében meg tudta tisztítani magát az opportunizmus szennyétől, ki tudta űzni soraiból a likvidátorokat, mensevikeket. A proletárpártok fejlődésének és megerősödésének útja : a pártnak az opportunistáktól és reformistáktól, szociál-imperialistáktól és szociál-soviniszáktól, szociál-patriótáktól és szociál-pacifistáktól való megtisztításán keresztül vezet.

A párt azzal erősödik, hogy megtisztítja magát az opportunista elemektől.

„*Nem lehet* győzni a proletárforradalomban — mondja Lenin —, *nem lehet* a proletárforradalmat megvédelmezni, ha soraiban reformisták, mensevikek vannak. Ez elvi szempontból teljesen világos.

---

* *Lenin.* Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka. Id. kiad. 11—12. old., vagy : *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 919—920. old.

S szemléltető módon erősítik meg ugyanezt az Oroszországban és Magyarországon szerzett tapasztalatok ... Oroszországban *sokszor* voltunk olyan nehéz helyzetben, hogy a szovjetrendszer *egész biztosan* megbukott volna, ha a mensevikek, reformisták, kispolgári demokraták pártunkban megmaradtak volna ... Olaszországban, mint általában elismerik, arrafelé haladunk, hogy a proletariátus megvívja döntő csatáit a burzsoáziával az államhatalomért. Ilyen helyzetben nemcsak a mensevikeket, reformistákat, turatistákat* kell a pártból feltétlenül eltávolítani, hanem az is hasznosnak bizonyulhat, hogy még kitünő kommunistákat is eltávolítanak az összes felelős állásokból, ha megvan bennük a hajlandóság arra, hogy meginogjanak és átinogjanak a reformistákkal való «egység» oldalára ... A forradalom előestéjén és a győzelemért vívott legelkeseredettebb harc pillanatában a párton belül a legcsekélyebb ingadozás is *mindent tönkretehet*, elbuktathatja a forradalmat, kiragadhatja a hatalmat a proletariátus kezéből, mert ez a hatalom még nem szilárd, a ránehezedő nyomás még tulságosan erős. Ha az ingadozó vezérek ilyenkor félrevonulnak, ez nem gyengíti, hanem erősíti a pártot, a munkásmozgalmat, a forradalmat." (Lenin Művei. XXV. köt. 462—464. old.)

IX

A MUNKA-STILUS

Nem irodalmi stílusról van itt szó. A munka-stílusra gondolok, arra a jellegzetes és sajátságos valamire a leninizmus gyakorlatában, ami a leninista funkcionárius különleges típusát hozza létre s a munka különleges, lenini stílusát teremti meg.

Mik e stílus jellemvonásai? Milyenek sajátosságai?

Ilyen sajátosság kettő van:

a) az orosz forradalmi lendület és

b) az amerikai gyakorlatiasság.

A leninizmus stílusa éppen ennek a két sajátosságnak egyesítése a párt- és az állami munkában.

Az orosz forradalmi lendület ellenméreg a renyheség, a rutin, a konzervativizmus, a gondolatpangás s az ősi tradíciók rabszolgai követése ellen. Az orosz forradalmi lendület az az éltető erő, mely gondolatot ébreszt, mely előre hajt, a multat összetöri, perspektivát nyit. Nélküle nincs előrehaladás.

* Turati, Filippo (1857—1932) — olasz szélsőjobboldali szocialista

De minden amellett szól, hogy az orosz forradalmi lendület a gyakorlatban üres „forradalmi" ábrándozássá fajul, ha nem egyesítjük amerikai gyakorlatiassággal a munkában. Ilyen elfajulásra nagyon sok példa van. Ki nem ismeri a „forradalmi" fantáziálás és a „forradalmi" tervkovácsolás betegségét, melynek forrása a rendelet erejébe vetett hit, amely rendelet majd mindent elintéz és átalakít? Egy orosz író, Ilja Ehrenburg, „Tökkomemb" (Tökéletes kommunista ember) című elbeszélésében ábrázolja az ebbe a betegségbe esett „bolsevik" típusát, aki azt tűzi ki maga elé célul, hogy megrajzolja az ideálisan tökéletesített ember sémáját és ... „belefulladt" ebbe a „munkába". Az elbeszélésben sok a túlzás, de hogy a betegséget helyesen tapintja ki, az kétségtelen. Azt hiszem, senki sem csúfolja ki oly maróan és kíméletlenül az ilyen betegeket, mint Lenin. „Kommunista hencegés" — így gúnyolta ezt a fantáziálásba és rendeletgyártásba vetett beteges hitet.

„A kommunista hencegés — mondja Lenin — azt jelenti, hogy egy ember, aki benne van a kommunista pártban és akit onnan még nem tisztogattak ki, azt képzeli, hogy minden feladatot meg tud oldani kommunista rendelet-gyártással." (Lenin Művei. XXVI. köt. 50—51. old.)

A *„forradalmi" szószátyársággal* Lenin rendesen az egyszerű és hétköznapi tetteket helyezte szembe, aláhúzván ezzel, hogy a „forradalmi" fantáziálás a valódi leninizmus szellemével is, betűjével is ellenkezik.

„Kevesebb dagályos frázist — mondja Lenin —, több egyszerű, *hétköznapi* munkát ..."

„Kevesebb politikai hűhót és több figyelmet kell fordítani a kommunista építés legegyszerűbb, de eleven ... tényeire." (Lenin Művei. XXIV. köt. 343. és 335. old.)*

Az amerikai gyakorlatiasság viszont ellenméreg az üres „forradalmi" ábrándozás és a fantasztikus tervgyártás ellen. Az amerikai gyakorlatiasság az a leküzdhetetlen erő, amely nem ismer és nem ismer el gátakat, amely gyakorlati állhatatosságával minden akadályt elsodor útjából, amely feltétlenül befejez

* *Lenin.* A nagy kezdeményezés. Lásd: *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Szikra 1948. 376. és 367. old.

mindent, amit egyszer elkezdett, ha még oly kis dologról van is szó, és ami nélkül komoly építőmunka elképzelhetetlen.

De az amerikai gyakorlatiasság egykönnyen szűklátókörű és elvtelen ügyeskedéssé fajulhat, ha nem egyesítik orosz forradalmi lendülettel. Ki ne ismerné a korlátolt prakticizmusnak és az elvtelen ügyeskedésnek azt a betegségét, amely egyes „bolsevikokat" nemritkán odajuttat, hogy elfajulnak és a forradalom ügyétől eltávolodnak? Ez a különös betegség tükröződik Borisz Pilnjak „A meztelen év" című elbeszélésében, ahol az író az orosz „bolsevikok" típusait rajzolja meg, akik tele vannak akarattal és gyakorlati határozottsággal, akik igen „energikusan" „funkcionálnak", de híjával vannak a perspektívának, nem tudják, „mi mire való" és ennek folytán letévednek a forradalmi munka útjáról. Senki olyan maró szatírával nem gúnyolódott a napi-praxisba fulladó ügyeskedésnek ezen a betegségén, mint Lenin. „Korlátolt prakticizmus", „fejetlen ügyeskedés", így gúnyolta Lenin ezt a betegséget. Rendszerint szembeállította vele az eleven forradalmi szellemű munkát és a forradalmi távlatok szükségességét mindennapos munkánk minden dolgában, hangsúlyozva ezzel azt, hogy az elveket szem elől tévesztő ügyeskedés éppannyira ellenkezik az igazi leninizmus szellemével, akár a „forradalmi" fantáziálás.

Az orosz forradalmi lendület egyesítése az amerikai tárgyilagossággal: ez a leninizmus lényege a párt- és az állami munkában.

Csak ez az egyesítés adja meg a lenini funkcionárius tökéletes típusát, a leninizmus munka-stílusát.

AZ OKTÓBERI FORRADALOM ÉS AZ OROSZ KOMMUNISTÁK TAKTIKÁJA

ELŐSZÓ AZ „ÚTBAN OKTÓBER FELÉ" CÍMŰ KÖNYVHÖZ

I

AZ OKTÓBERI FORRADALOM KÜLSŐ ÉS BELSŐ KÖRÜLMÉNYEI

Három külső körülmény okozta azt, hogy a proletárforradalomnak Oroszországban aránylag olyan könnyen sikerült az imperializmus láncát szétzúznia s ezzel a burzsoázia hatalmát megdöntenie.

Először az a körülmény, hogy az Októberi Forradalom a két fő imperialista csoport, az angol-francia és a német-osztrák csoport közötti kétségbeesett mérkőzés idején kezdődött, amikor ezeknek a csoportoknak, az egymásközti halálos küzdelemmel lévén elfoglalva, sem idejük, sem módjuk nem volt arra, hogy komoly figyelmet fordíthassanak az Októberi Forradalom elleni harcra. Ez a körülmény roppant jelentőségű volt az Októberi Forradalomra, mert megadta neki a lehetőséget arra, hogy az imperializmuson belüli ádáz összeütközéseket saját erői megszilárdítására és szervezésére használja ki.

Másodszor az a körülmény, hogy az Októberi Forradalom az imperialista háború folyamán kezdődött, amikor a háborúgyötörte és békét szomjazó dolgozó tömegeket maga a dolgok logikája vezette rá a proletárforradalomra, mint a háborúból kivezető egyetlen útra. Ez a körülmény igen komoly jelentőségű volt az Októberi Forradalom szempontjából, mert kezébe adta a béke hatalmas fegyverét, megkönnyítette számára azt a lehetőséget, hogy egyesítse a szovjetforradalmat a gyűlöletes háború befejezésével s ezzel tömeges rokonszenvet támasztott iránta Nyugaton is, a munkások között, Keleten is, az elnyomott népek között.

Harmadszor: Európában hatalmas munkásmozgalom volt

s Nyugaton és Keleten érlelődött a forradalmi válság, melyet a hosszú imperialista háború hozott létre. Ez a körülmény az oroszországi forradalomra felbecsülhetetlen jelentőségű volt, mert a világimperializmus elleni harcában hű szövetségeseket szerzett neki Oroszországon kívül.

De. a külső körülményeken kívül, egész sor kedvező belső feltétel is megkönnyítette az Októberi Forradalom győzelmét.

E feltételek közül a legfontosabbak a következők:

Először: az Októberi Forradalmat Oroszország munkásosztályának óriási többsége a legtevékenyebben támogatta.

Másodszor: kétségtelenül támogatta a szegényparasztság s a békeszomjas és földéhes katonák többsége.

Harmadszor: élén, vezető erőként, olyan kipróbált párt állott, mint a bolsevikok pártja, amely nemcsak tapasztalatai és évek során át kiépített fegyelme következtében volt erős, hanem azért is, mert hatalmas kapcsolatai voltak a dolgozó tömegekkel.

Negyedszer: az Októberi Forradalom olyan aránylag könnyen legyűrhető ellenségekkel állott szemben, mint a többékevésbbé gyönge orosz burzsoázia, mint a paraszti „zendülések" következtében végleg demoralizált földbirtokos osztály és mint a háború folyamán teljesen csődbejutott lepaktáló pártok (a mensevikek és az eszerek pártja).

Ötödször: rendelkezésére álltak az ifjú állam óriási területei, amelyeken szabadon manőverezhetett, visszavonulhatott, ha a helyzet úgy kívánta, kipihenhette magát, összeszedhette erőit stb.

Hatodszor: az Októberi Forradalom az ellenforradalom ellen vívott harcában számíthatott arra, hogy az országban elegendő mennyiségű élelmiszer, fűtőanyag és nyersanyag van.

Ezeknek a külső és belső körülményeknek az együtthatása hozta létre azt a sajátos helyzetet, amely az Októberi Forradalom aránylag könnyű győzelmét meghatározta.

Ez, persze, nem azt jelenti, hogy a külső és belső helyzet nem rejtett magában mínuszokat is az Októberi Forradalomra nézve. Mily fontos mínusz például az, hogy az Októberi Forradalom tudvalevőleg egyedül állt, hogy mellette és szomszédságában nem volt szovjetország, amelyre támaszkodhatott volna! Kétségtelen, hogy a jövendő forradalom például Németországban ebből a szempontból kedvezőbb helyzetben lenne,

mert szomszédságában egy olyan komoly erejű szovjetország van, mint a mi Szovjetuniónk. Nem is beszelek az Oktoberi Forradalom olyan minuszarol, hogy az orszagban nincsen proletartobbseg.

De ezek a minuszok csak alahuzzák az Oktoberi Forradalom ama sajatos kulső es belső feltételeinek oriasi jelentőséget, amelyekről lentebb szolottunk.

Erről a sajatsagrol egy percre sem szabad megfeledkezni. Kulonosen emlekezni kell ra, ha az 1923-as ev őszenek nemet esemenyeit elemezzuk. Mindenekelőtt emlekezme kellene rá Trockijnak, aki *teljes* analogiat von az Oktoberi Forradalom és a nemetorszagi forradalom kozott s fektelenul ostorozza a nemet kommunista partot valosagos es velt hibaiert.

„Oroszorszagban — mondja Lenin — az 1917-es konkrét, történelmileg rendkivul eredeti helyzetben konnyu volt a szocialista forradalmat *megkezdeni*, mig *folytatni* es vegigvinni Oroszorszagnak nehezebb lesz, mint az europai orszagoknak. Mar 1918 elejen volt alkalmam erre a korulmenyre ramutatni es az azota szerzett ketevi tapasztalat teljesen megerositette ennek a felfogasnak a helyesseget Olyan kulonleges feltetelek, mint: 1. az, hogy a szovjetforradalmat egyesithettuk a munkasokat es parasztokat hihetetlenul agyonkinzo imperialista haboru befejezesevel, amely a szovjetforradalomnak volt koszonheto; 2. az, hogy bizonyos idore kihasznalhattuk a vilaghatalommal biró imperialista rablók ket csoportjanak elet-halal harcát, amely csoportok nem egyesulhettek a szovjetellenseg ellen, 3. az, hogy aranylag hosszu polgarhaborut birhattunk ki, ami reszben az orszag oriasi meretemek es a rossz kozlekedesi eszközoknek volt koszonheto, 4. az, hogy a parasztsagban oly melyrehato polgari-demokratikus forradalmi mozgalom folyt, hogy a proletariatus partja átvette a parasztok partjanak forradalmi koveteleseit (a szocial forradalmárok partjaet, amelynek tobbsege erosen ellenseges volt a bolsevizmussal szemben) es e koveteleseket azonnal megvalosithatta, mert a proletariatus meghoditotta a politikai hatalmat; — ilyen kulonleges feltetelek Nyugat-Europaban most nincsenek es ilyen vagy hasonlo feltetelek nem egykonnyen ismetlodnek meg Ezert van az, egyebek kozt — szamos mas okon kivul —, hogy Nyugat-Európának a szocialista forradalmat *megkezdeme* nehezebb, mint nekunk." (Lenin Müvei. XXV. kot. 205. old)*

Lenin e szavait nem szabad elfelejteni.

* *Lenin.* „Baloldalisag" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 52—53. old.

II

AZ OKTÓBERI FORRADALOM KÉT SAJÁTOSSÁGA, VAGY OKTÓBER ÉS TROCKIJ ELMÉLETE A PERMANENS FORRADALOMRÓL

Az Októberi Forradalomnak két sajátossága van, amelyet mindenekelőtt azért kell okvetlenül felderítenünk, hogy megértsük ennek a forradalomnak belső értelmét és történelmi jelentőségét.

Mik ezek a sajátosságok?

Az első az a tény, hogy a proletariátus diktatúrája nálunk mint olyan hatalom született meg, mely a proletariátus és a proletariátus vezette paraszti dolgozó tömegek szövetsége alapján keletkezett. A második az a tény, hogy a proletariátus diktatúrája nálunk úgy szilárdult meg, mint a szocializmus győzelmének eredménye *egy*, kevéssé fejlett kapitalizmusú országban, míg a többi, fejlettebb kapitalizmusú országban a kapitalizmus fennmaradt. Ez, persze, nem azt jelenti, hogy az Októberi Forradalomnak nincsenek egyéb sajátosságai. De nekünk most éppen ez a két sajátosság a fontos, nemcsak azért, mert világosan kifejezi az Októberi Forradalom lényegét, hanem azért is, mert kitűnően feltárja a „permanens forradalom" elméletének opportunista természetét.

Tekintsük át röviden ezt a két sajátosságot.

A városi és falusi kispolgárság dolgozó tömegeinek kérdése, az a kérdés, hogy a proletariátus meg tudja-e nyerni ezeket a tömegeket: a proletárforradalom legfontosabb kérdése. Kit támogat a hatalomért való harcban a város és falu dolgozó népe, a burzsoáziát vagy a proletariátust, kinek a tartalékává lesz, a burzsoázia tartalékává, vagy a proletariátus tartalékává: ettől függ a forradalom sorsa és a proletariátus diktatúrájának szilárdsága. A 48-as és a 71-es forradalom Franciaországban elbukott, főkép azért, mert a paraszttartalékok a burzsoázia mellett voltak. Az Októberi Forradalom azért győzött, mert el tudta venni a burzsoáziától paraszttartalékait, mert a proletariátus oldalára tudta vonni ezeket a tartalékokat s mert a proletariátus volt ebben a forradalomban a város és a falu milliós dolgozó népének egyetlen vezető ereje.

Aki ezt nem értette meg, az sohase fogja megérteni sem

az Októberi Forradalom jellegét, sem a proletárdiktatúra természetét, sem proletárhatalmunk belpolitikájának sajátos voltát.

A proletariátus diktatúrája nem egyszerű kormányzó felső-réteg, melyet „ügyesen" „kiválogatott" a „tapasztalt sztratéga" gondos keze s amely „okosan támaszkodik" a lakosságnak erre vagy arra a rétegére. A proletariátus diktatúrája osztályszövetség a proletariátus és a parasztság dolgozó tömegei közt a tőke megdöntésére, a szocializmus végleges győzelmére, azzal a feltétellel, hogy e szövetség vezető ereje a proletariátus.

Tehát nem arról van itt szó, hogy „kicsit" alábecsüljük, vagy „kicsit" túlbecsüljük a parasztmozgalom forradalmi lehetőségeit, mintahogy most a „permanens forradalom" néhány diplomatikus védelmezője mondani szereti. Az új proletárállam természetéről van szó, az Októberi Forradalom létrehozta államról. A proletárhatalom jellegéről van szó, magának a proletariátus diktatúrájának alapjáról.

„A proletariátus diktatúrája — mondja Lenin — különleges formája az osztályszövetségnek a proletariátus, mint a dolgozók élcsapata és a dolgozók nagyszámú nem-proletár rétege (kispolgárság, kisüzemtulajdonosok, parasztság, értelmiség stb.) vagy azok többsége között — szövetség, amely a tőke ellen jött létre, a tőke teljes leverésére, a burzsoázia ellenállásának és restaurációs törekvéseinek teljes elnyomására, a szocializmus végleges megteremtésére és megszilárdítására." (Lenin Művei. XXIV. köt. 311. old.)

Továbbá :

„A proletariátus diktatúrája, ha ezt a latin, tudományos, történelemfilozófiai kifejezést egyszerű nyelvre fordítjuk, azt jelenti, hogy : csakis egy bizonyos osztály, éspedig a városi és általában a gyári, az ipari munkások képesek arra, hogy vezessék a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét a tőke igájának megdöntéséért folyó harcban, a tőke megdöntése folyamán, a győzelem megtartásáért és megszilárdításáért folyó harcban, az új szocialista társadalmi rend megteremtésében, az osztályok teljes megszüntetéséért folyó egész harcban." (Lenin Művei. XXIV. köt. 336. old.)*

Ez a proletariátus diktatúrájának Lenin adta elmélete. Az Októberi Forradalom egyik sajátossága az, hogy ez a

* *Lenin.* A nagy kezdeményezés. Lásd : *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiad. 368. old.

forradalom a proletariátus diktatúrájáról szóló lenini elmélet klasszikus megvalósítása.

Egyes elvtársak azt hiszik, hogy ez az elmélet tisztára „orosz" elmélet, amely csak az oroszországi viszonyokra vonatkozik. Ez nem áll. Ez teljesen helytelen. Ha Lenin a nemproletár osztályok dolgozó tömegeiről beszél, melyeket a proletariátus vezet, akkor nemcsak az orosz parasztokra gondol, hanem a Szovjetunió határterületeinek, melyek nemrégiben még Oroszország gyarmatai voltak, dolgozó elemeire is. Lenin fáradhatatlanul hangsúlyozta, hogy e másnemzetiségű tömegekkel való szövetség nélkül Oroszország proletariátusa nem győzhet. A nemzeti kérdésről szóló cikkeiben és a Kommunista Internacionále kongresszusain tartott beszédeiben Lenin nem egyszer megmondta, hogy a világforradalom győzelme nem lehetséges a haladott országok proletariátusának a rabságban tartott gyarmatok elnyomott népeivel való forradalmi szövetsége, forradalmi blokkja nélkül. De mi egyebek a gyarmatok, mint elnyomott dolgozó tömegek s mindenekelőtt a parasztság dolgozó tömegei? Ki ne tudná, hogy a gyarmatok felszabadításának kérdése *lényegében* a nem-proletár dolgozó tömegek felszabadításának kérdése a finánctőke nyomása és kizsákmányolása alól?

De ebből az következik, hogy a proletariátus diktatúrájának lenini elmélete nem tisztán „orosz" elmélet, hanem az összes országokra érvényes elmélet. A bolsevizmus nem csupán orosz jelenség. „A bolsevizmus" — mondja Lenin — „*a taktika mintája mindenki számára.*" (Lenin Művei. XXIII. köt. 386. old.)*

Ezek az Októberi Forradalom első sajátosságának jellemző vonásai.

Hogy áll a dolog Trockij „permanens forradalmi" elméletével az Októberi Forradalom eme sajátosságának szempontjából?

Nem térünk ki Trockij 1905-ös álláspontjára, amikor „egyszerűen" megfeledkezett a parasztságról, mint forradalmi erőről és kiadta a jelszót: „Le a cárral, éljen a munkáskormány!", vagyis kiadta a parasztnélküli forradalom jelszavát. Még Radek

* *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Id. kiad. 69. old.

is, a „permanens forradalom" diplomatikus védője, kénytelen most elismerni, hogy a „permanens forradalom" 1905-ben a valóságból a „levegőbe való ugrást" jelentette. Most, úgylátszik, mindenki belátja, hogy ezzel a „levegőbe való ugrással" már nem érdemes bajlódni.

Nem térünk ki Trockijnak arra az álláspontjára sem, melyet a háború alatt, mondjuk 1915-ben foglalt el, amikor „Harc a hatalomért" című cikkében, abból kiindulva, hogy az „imperializmus korszakában élünk", hogy az imperializmus „nem a burzsoá nemzetet állítja a régi rezsimmel szembe, hanem a proletariátust a burzsoá nemzettel", arra a következtetésre jutott, hogy a parasztság forradalmi szerepének csökkennie kell, hogy a föld-elkobzás jelszavának már nincs olyan jelentősége, amilyen korábban volt. Köztudomású, hogy Lenin, mikor Trockijnak ezzel a cikkével foglalkozott, azzal vádolta Trockijt, hogy „tagadta" a „parasztság szerepét" s azt mondta, hogy „Trockij valójában Oroszország liberális munkáspolitikusait támogatja, akik a parasztság szerepének «tagadásán» azt értik, hogy *nem kívánatos* a parasztokat forradalomra szítani." (Lenin Művei, XVIII. köt. 318. old.)

Inkább térjünk át Trockijnak erről a kérdésről írt későbbi munkáira, annak az időszaknak a munkáira, amikor a proletárdiktatúra már megszilárdult s amikor Trockijnak módjában volt „permanens forradalmi" elméletét a valóság alapján ellenőrizni és hibáit kijavítani. Vegyük Trockij „1905" című könyvének 1922-ben írt „Előszavát." Ime, mit mond Trockij ebben az „Előszó"-ban, a „permanens forradalomról":

„Éppen a január 9-e és az 1905-ös októberi sztrájk közötti időben alakultak ki a szerzőnél az oroszországi forradalmi fejlődés jellegére vonatkozó ama nézetek, melyeket a «permanens forradalom» elméletének neveztek el. Ez a tudálékos elnevezés azt a gondolatot fejezte ki, hogy az orosz forradalom, mely előtt közvetlenül polgári célok vannak, nem állhat meg ezeknél a céloknál. A forradalom nem oldhatja meg legközelebbi polgári céljait, ha nem viszi a proletariátust a hatalomra. De a proletariátus, kezébe véve a hatalmat, nem szorítkozhat a forradalom polgári kereteire. Ellenkezőleg, éppen a saját győzelme biztosítására a proletár élcsapatnak már uralma első idejében nagyon mélyen bele kell nyúlnia nemcsak a feudális, hanem a polgári tulajdonba is. Ennek során *ellenséges összeütközésbe* kerül nemcsak a burzsoázia valamennyi csoportjával, melyek a forradalmi harc első idejében támogatták, hanem a *parasztság széles tömegeivel* is, melyek

segítségével hatalomra került. Az ellentmondások, melyek az elmaradt, túlnyomó többségében parasztlakosságú ország munkáskormányának helyzetében megvannak, *csak* nemzetközi méretekben oldhatók meg, a proletariátus világforradalmának arénáján."*

Igy beszél Trockij a maga „permanens forradalmáról".

Csak össze kell vetni ezt az idézetet Leninnek a proletariátus diktatúrájáról szóló műveiből vett fentebbi idézetekkel, hogy megértsük, milyen szakadék választja el a proletárdiktatúra lenini elméletét Trockij „permanens-forradalmi" elméletétől.

Lenin a proletariátus *szövetségéről* beszél a parasztság dolgozó rétegeivel, mint a proletárdiktatúra alapjáról. Trockijnál ellenben *„ellenséges összeütközésről"* van szó a „proletár élcsapat" és a „parasztság széles tömegei" között.

Lenin arról beszél, hogy a proletariátus *vezeti* a dolgozó és kizsákmányolt tömegeket. Trockijnál ellenben *„ellentmondások"* vannak „az elmaradt, túlnyomó többségében parasztlakosságú ország munkáskormányának helyzetében".

Lenin szerint a forradalom erejét mindenekelőtt magának Oroszországnak a munkásaiból és parasztjaiból meríti. Trockijnál ellenben a szükséges erőket *csak* „a proletariátus világforradalmi arénáján" lehet meríteni.

De mi lesz, ha a nemzetközi forradalomnak az a sorsa, hogy elkéssen? Van-e valami reménysugár a mi forradalmunk számára? Trockij semminő reménysugarat nem ad, mert „az ellentmondások a munkáskormány helyzetében . . . *csak* a proletariátus világforradalmának arénáján oldhatók meg". E terv szerint a mi forradalmunk számára csak egy perspektíva marad: a világforradalomra várva, saját ellentmondásaiban tengődni s száron elrothadni.

Mi a proletariátus diktatúrája Lenin szerint?

A proletariátus diktatúrája Lenin szerint az a hatalom, mely a proletariátus és a parasztság dolgozó tömegeinek szövetségére támaszkodik, hogy „a tőkét teljesen megdöntse", hogy „végleg felépítse és megszilárdítsa a szocializmust".

Mi a proletariátus diktatúrája Trockij szerint?

A proletariátus diktatúrája az a hatalom, mely „ellenséges összeütközésbe" kerül „a parasztság széles tömegeivel" s mely

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

az „ellentmondások" megoldását *csak* „a proletariátus világforradalmának arénáján" keresi.

Mi a különbség e „permanens forradalmi elmélet" és a mensevizmus ismert elmélete közt, amely tagadja a proletárdiktatúra eszméjét?

Lenyegében semmi.

Kétségnek itt nincsen helye. A „permanens forradalom" nem egyszerű alábecsülése a parasztmozgalom forradalmi lehetőségeinek. A „permanens forradalom" a parasztmozgalom olyan alábecsülése, mely a proletárdiktatúra lenini elméletének *tagadására* vezet.

Trockij „permanens forradalma" a mensevizmus egyik válfaja.

Igy áll a dolog az Októberi Forradalom első sajátosságával.

Mik az Októberi Forradalom második sajátosságának jellemző vonásai?

Az imperializmust tanulmányozva, különösen a háború idejében, Lenin felfedezte a kapitalista országok gazdasági és politikai fejlődésének egyenlőtlenségéről és ugrásszerűségéről szóló törvényt. E törvény értelmében a vállalatok, trösztök, iparágak és egyes országok fejlődése nem egyen etesen történik, nem megállapított sorrend szerint, nem úgy, hogy az egyik tröszt, az egyik iparág vagy az egyik ország állandóan elől jár, míg a többi tröszt vagy ország következetesen sorjában elmarad, hanem ugrásszerűen, az egyik ország fejlődésében szünetekkel, más országok fejlődésében előreugrásokkal. Ennek során az elmaradt országok ama „teljesen jogos" törekvése, hogy régi pozícióikat megtartsák és az előreugrott országok éppolyan „jogos" törekvése, hogy új pozíciókat hódítsanak, arra vezet, hogy az imperialista országok háborús összeütközései elkerülhetetlenek. Igy volt ez például Németországgal, amely félszázaddal ezelőtt Franciaországhoz és Angliához képest elmaradt ország volt. Ugyanezt kell mondani Japánról Oroszországhoz képest. De köztudomású, hogy már a 20. század elején Németország és Japán olyan messze előreugrottak, hogy Németország utólérte Franciaországot s kezdte a világpiacon Angliát szorongatni, míg Japán Oroszországot. Ezekből az ellentmondásokból létre is jött, mint tudjuk, a nemrég lefolyt imperialista háború.

Ez a törvény abból indul ki, hogy:

1. „A kapitalizmus a gyarmati elnyomás világrendszerévé nőtt, világrendszerévé annak, hogy a föld lakosságának óriási többségét maroknyi «élenjáró» ország pénzügyileg megfojtja". (Lásd Lenin előszavát az „Imperializmus" francia kiadásához. Lenin Művei, XIX. köt. 74. old.)*

2. „Ezen a «zsákmányon» két-három, világhatalommal bíró, állig felfegyverzett rabló (Amerika, Anglia, Japán) osztozkodik s ezek a *maguk* zsákmányán való osztozkodás kedvéért belerántják az egész földkerekséget a *maguk* háborújába." (Ugyanott.)

3. A pénzügyi elnyomás világrendszerén belüli ellentmondások növekedése és a háborús összeütközések elkerülhetetlensége arra vezet, hogy az imperializmus világfrontját a forradalom könnyen megsebezheti s valószínűvé válik e front áttörése egyes országokban.

4. Legvalószínűbb, hogy ez az áttörés azokon a pontokon és azokban az országokban történhetik, ahol az imperialista front lánca gyöngébb, vagyis ahol az imperializmus legkevésbbé van megalapozva s ahol a forradalom a legkönnyebben bontakozhatik ki.

5. Ezért a szocializmus győzelme *egy* országban teljességgel lehetséges és valószínű még akkor is, ha ez az ország kapitalista szempontból kevésbbé fejlett és még ha a többi országokban fennmarad is a kapitalizmus, sőt, ha ezek az országok a kapitalizmus szempontjából fejlettebbek is.

Röviden összefoglalva ezek a proletárforradalom lenini elméletének alapjai.

Mi az Októberi Forradalom második sajátossága?

Az Októberi Forradalom második sajátossága az, hogy ez a forradalom mintaképe annak, hogyan válik gyakorlati valósággá a proletárforradalom lenini elmélete.

Aki nem értette meg az Októberi Forradalomnak ezt a sajátosságát, az sohasem fogja megérteni sem e forradalom nemzetközi természetét, sem kolosszális nemzetközi erejét, sem sajátos külpolitikáját.

---

* *Lenin.* Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka. Id. kiad. 9. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 917. old.

„A gazdasági és politikai fejlődés egyenlőtlensége — mondja Lenin — a kapitalizmus feltétlen törvénye. Ebből az következik, hogy a szocializmus győzelme lehetséges eleinte csak néhány, sőt *egy* egyedülálló kapitalista országban is. Ennek az országnak győztes proletariátusa, miután kisajátította a kapitalistákat és megszervezte országában a szocialista termelést, *szembefordulna* a világ többi, kapitalista részével, a maga oldalára vonná a többi ország elnyomott osztályait, felkelést szítana ott a kapitalisták ellen, szükség esetén még fegyveres erővel is fellépne a kizsákmányoló osztályok és államaik ellen." „Mert lehetetlen a nemzetek szabad egyesülése a szocializmusban, a szocialista köztársaságoknak az elmaradt államok ellen folytatott többé-kevésbbé hosszú, szívós harca nélkül." (Lenin Művei XVIII. köt. 232—233. old.)*

A világ összes opportunistái azt állítják, hogy a proletárforradalom nem kezdődhetik el másutt—ha az ő elméletük szerint egyáltalán elkezdődhetnék valahol —, mint az iparilag fejlett országokban, hogy mennél fejlettebbek iparilag ezek az országok, annál nagyobbak a szocializmus győzelmének esélyei s emellett a szocializmus győzelmének lehetősége *egy* országban, különösen kevéssé fejlett kapitalizmusú országban, szerintük kizárt, mint teljesen hihetetlen valami. Lenin, az imperialista államok egyenlőtlen fejlődésének törvényére támaszkodva, már a háború idején szembeszegezte az opportunistákkal a maga proletárforradalmi elméletét a szocializmus győzelméről *egy* országban, még ha ez az ország a kapitalista fejlődésben kevésbbé előrehaladott.

Mint tudjuk, az Októberi Forradalom teljesen igazolta a proletárforradalom lenini elméletének helyességét.

Hogy áll a dolog Trockij „permanens forradalmával" a proletárforradalom lenini elmélete szempontjából?

Vegyük Trockij „A mi forradalmunk" (1906) című brosúráját.

Trockij ezt írja:

„Az európai proletariátus közvetlen állami támogatása nélkül Oroszország munkásosztálya nem maradhat hatalmon és nem teheti ideiglenes uralmát tartós szocialista diktatúrává. Ebben egy pillanatig sem lehet kételkedni."

---

* *Lenin.* Az Európai Egyesült Államok jelszaváról. Lásd *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 899. old., vagy: *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiad. 259. old.

Mit mond ez az idézet? Igenis azt, hogy a szocializmus győzelme *egy* országban, az adott esetben Oroszországban, nem lehetséges „az európai proletariátus közvetlen állami támogatása *nélkül*", vagyis mindaddig, míg az európai proletariátus meg nem hódította a hatalmat.

Mi köze ennek az „elméletnek" Lenin tételéhez a szocializmus győzelmének lehetőségéről „*egy*, egyedülálló kapitalista országban"?

Világos, hogy semmi.

De tegyük fel, hogy Trockijnak ez a brosúrája, mely 1906-ban jelent meg, amikor nehéz volt forradalmunk jellegét meghatározni, önkéntelen tévedéseket tartalmaz s nem egészen felel meg Trockij későbbi időben vallott nézeteinek. Nézzük meg Trockij másik brosúráját, „A békeprogram" címűt, mely az Októberi Forradalom előtt, 1917-ben látott napvilágot s amelyet most (1924-ben) az „1917" c. könyvben újra kiadtak. Ebben a brosúrában Trockij bírálja a lenini elméletet a proletárforradalom győzelméről *egy* országban és szembeállítja vele az Európai Egyesült államok jelszavát. Azt állítja, hogy a szocializmus győzelme *egy* országban nem lehetséges, hogy a szocializmus győzelme csak mint Európa néhány legfontosabb országának (Angliának, Oroszországnak, Németországnak) győzelme lehetséges, melyek Európai Egyesült Államokká fognak össze, máskülönben a győzelem teljesen lehetetlen. Kereken kimondja, hogy „győzelmes forradalom Oroszországban vagy Angliában elképzelhetetlen németországi forradalom nélkül és megfordítva."

„Az egyetlen némileg konkrét történeti megfontolás az Európai Egyesült Államok jelszava ellen — mondja Trockij — a svájci «Szociál-Demokrát» (a bolsevikok akkori központi orgánuma — *J. Szt.*) hasábjain volt megformulázva, a következő mondatba: «A gazdasági és politikai fejlődés egyenlőtlensége a kapitalizmus feltétlen törvénye.» Ebből a «Szociál-Demokrát» azt a következtetést vonta le, hogy lehetséges a szocializmus győzelme *egy* országban s ezért nincs ok arra, hogy a proletariátus diktatúráját minden egyes államban függővé tegyük az Európai Egyesült Államok létrehozásától. Hogy a különböző országok kapitalista fejlődése egyenlőtlen, az minden vitán fölül áll. De maga ez az egyenlőtlenség is roppant egyenlőtlen. Anglia, Ausztria, Németország vagy Franciaország kapitalista színvonala nem egyforma. De Afrikához és Ázsiához képest mindezek az országok a szociális forradalomra megérett kapitalista «Európát» képviselik. Hogy egyetlen

országnak sem kell a maga harcában másokat «bevárnia», ez elemi igazság, melyet hasznos és szükséges ismételni, nehogy a párhuzamos nemzetközi cselekvés helyére a várakozás nemzetközi tétlensége kerüljön. Másokra nem várva kezdjük és folytatjuk a harcot nemzeti talajon, azzal a teljes meggyőződéssel, hogy iniciatívánk megadja a lökést a harcra más országokban ; de ha ez nem történnék meg, akkor reménytelen azt vélni — ezt tanúsítja a történeti tapasztalat és az elméleti megfontolás —, hogy például, a forradalmi Oroszország meg tudna állni a konzervatív Európával szemben, vagy a szocialista Németország elszigetelten fenn tudna maradni a kapitalista világban."

Látnivaló, hogy itt ugyanaz az elmélet van előttünk a szocializmus egyidejű győzelméről Európa legfontosabb országaiban, mint olyan szabály, amely kizárja a lenini forradalmi elméletet a szocializmus győzelméről *egy* országban.

Szó sincs róla : a szocializmus *teljes* győzelméhez, ahhoz, hogy a régi rend visszaállítása *teljesen* lehetetlenné legyen, ahhoz több ország proletariátusának együttes erőfeszítésére van szükség. Szó sincs róla : ha Európa proletariátusa nem támogatta volna forradalmunkat, Oroszország proletariátusa nem tudott volna helytállni az általános megrohanásban ; éppúgy, ahogy az oroszországi forradalom támogatása nélkül a nyugati forradalmi mozgalom sem fejlődhetett volna azzal a lendülettel, amellyel az oroszországi proletárdiktatúra után fejlődni kezdett. Szó sincs róla: szükségünk van támogatásra. De mit jelent az, hogy a nyugateurópai proletariátus támogatja forradalmunkat? Az európai munkások rokonszenve forradalmunk iránt, készsége arra, hogy megakadályozza az imperialisták intervenciós szándékait — támogatás-e mindez, komoly segítség-e? Kétségtelenül az. Nemcsak az európai munkások, hanem a gyarmati és függő országok eme támogatása nélkül, eme segítsége nélkül, a proletárdiktatúrának Oroszországban rosszul állt volna a sora. Elég volt-e eddig ez a rokonszenv s ez a segítség, mely egyesült Vörös Hadseregünk erejével s Oroszország munkásainak és parasztjainak ama készségével, hogy életükkel is megvédjék a szocialista hazát, elég volt-e mindez arra, hogy visszaverjük az imperialisták támadásait és kiharcoljuk a komoly építőmunkához szükséges feltételeket? Igenis elég volt. Növekszik-e ez a rokonszenv, vagy csökken? Kétségtelenül növekszik. Megvannak-e tehát nálunk a kedvező feltételek nemcsak arra, hogy előre vigyük a szocialista gazdaság szervezését, hanem arra is,

hogy most már mi nyujtsunk támogatást mind a nyugateurópai munkásoknak, mind Kelet elnyomott népeinek? Igenis megvannak. Erről ékesszólóan beszél az oroszországi proletárdiktatúra hétéves története. Lehet-e tagadni, hogy nálunk már megkezdődött a munka hatalmas fellendülése? Nem, nem lehet tagadni.

Mit jelenthet mindezek után Trockij kijelentése, hogy a forradalmi Oroszország nem tudna megállni a konzervatív Európával szemben?

Csak azt jelentheti, először, hogy Trockij nem érzi forradalmunk belső erejét: másodszor, hogy Trockij nem érti meg annak a morális támogatásnak felbecsülhetetlen jelentőségét, melyet forradalmunknak Nyugat munkásai és Kelet parasztjai nyujtanak; harmadszor, hogy Trockij nem veszi észre azt a belső tehetetlenséget, mely most az imperializmust emészti.

Elragadtatva saját kritikájától, melyet a proletárforradalom lenini elméletén gyakorolt, Trockij „Békeprogram" című 1917-ben megjelent és 1924-ben újra kiadott brosúrájában akaratlanul is tönkreverte magát.

De talán Trockijnak ez a brosúrája is elévült, valamely okból már nem fedi jelenlegi nézeteit? Vegyük Trockij későbbi munkáit, melyeket a forradalomnak *egy országban*, Oroszországban való győzelme után irt. Vegyük például Trockij 1922-ben irt „Utószavát" a „Békeprogram" című brosúra új kiadásához. Ime, mit ir ebben az „Utószóban":

„A «Békeprogram»-ban többször megismételt állítást, hogy a proletárforradalom nem fejeződhet be győzelmesen nemzeti keretekben, néhány olvasó szemében esetleg megcáfolja szovjetköztársaságunk csaknem ötesztendős tapasztalata. De alaptalan volna ilyen következtetésre jutni. Az a tény, hogy a munkás-állam az egész világ ellenére megállt a lábán *egy* országban, mégpedig elmaradt országban, a proletariátus kolosszális erejéről tanuskodik, mely más, haladottabb, civilizáltabb országokban valóságos csodákat lesz képes művelni. De ha politikai és katonai értelemben, mint állam, megvédtük is magunkat, a szocialista társadalom létrehozását nem értük el, sőt meg sem közelítettük ... Mindaddig, amig a többi európai államban a burzsoázia van hatalmon, kénytelenek vagyunk a gazdasági elszigeteltség elleni harcban megegyezést keresni a kapitalista világgal; ugyanakkor határozottan ki lehet mondani, hogy e megegyezések a legjobb esetben segítségünkre lehetnek abban, hogy ezt vagy azt a gazdasági sebet behegesszük, hogy egy vagy két lépést tegyünk

előre, de hogy a szocialista gazdaság igazi fellendülése Oroszországban *csak** a proletariátusnak Európa legfontosabb országaiban kivívott *győzelme után** válik lehetségessé."

Igy beszél Trockij, aki nyilvánvalóan vétkezik a valóság ellen és makacsul igyekszik megmenteni a „permanens forradalmat" a végleges összeomlástól.

Kiderül, hogy akárhogy forgatjuk a dolgot, a szocialista társadalom létrehozását nemcsak „el nem értük", hanem „meg sem közelítettük". Kiderül, hogy voltak, akik „a kapitalista világgal való megegyezésben" reménykedtek, de kiderül, hogy ezek a megegyezések sem használnak, mert, akármit is csináljunk, a „szocialista gazdaság igazi fellendülése" nem jön ki belőle, amíg „Európa legfontosabb országaiban" nem győz a proletariátus.

No és mert Nyugaton nincs még győzelem, a forradalomnak Oroszországban nincs egyéb „választása": vagy szárán rothad el, vagy burzsoá állammá fajul.

Nemhiába beszél Trockij már két év óta pártunk „elfajulásáról".

Nemhiába jósolta Trockij tavaly országunk „pusztulását".

Hogyan lehet ezt a különös „elméletet" összeegyeztetni Lenin elméletével a „szocializmus győzelméről *egy* országban"?

Hogyan lehet ezt a különös „perspektivát" összeegyeztetni Lenin ama perspektivájával, hogy az új gazdasági politika megadja nekünk a lehetőséget a „szocialista gazdaság alapjának lerakására"?

Hogyan lehet összeegyeztetni ezt a „permanens" reménytelenséget például Lenin következő szavaival:

„A szocializmus már most sem a távoli jövő kérdése, vagy valamely elvont ábrázolat, vagy valamilyen szentkép. Ami a szentképet illeti, arról megmaradt a régi, nagyon rossz véleményünk. Mi a szocializmust belevittük a mindennapi életbe és ott kell eligazodnunk. Ez napjaink feladata, ez korunk feladata. Hadd végzem szavaimat annak a meggyőződésemnek a kifejezésével, hogy bármily nehéz ez a feladat, bármennyire új is előbbi feladatunkhoz képest s bármennyi nehézséget okoz is nekünk: mi valamennyien együtt, nem holnap, hanem néhány év alatt, mi valamennyien együtt mindenáron megoldjuk ezt a feladatot, úgyhogy a «nep» Oroszországa szocialista Oroszországgá lesz." (Lenin Művei. XXVII. köt. 366. old.)

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

Hogyan lehet összeegyeztetni ezt a „permanens" kilátástalanságot például Lenin következő szavaival:

„Valóban: minden nagyüzemi termelőeszköz az állam hatalmában, az államhatalom a proletariátus kezében, e proletariátus szövetségben a sok millió kis- és törpeparaszttal, a proletariátus vezető szerepe a parasztsággal szemben biztosítva stb. — hát ez nem minden, ami kell ahhoz, hogy a szövetkezetekből, egyes-egyedül a szövetkezetekből, amelyeket ezelőtt mint szatócskodást kezeltünk — s amelyeket most, az új gazdasági politika idején, bizonyos tekintetben jogosan kezelhetünk ugyanúgy —, vajjon ez nem minden-e, ami a teljes szocialista társadalom felépítéséhez szükséges? Ez még nem a szocialista társadalom felépítése, de ez minden, ami e felépítéshez szükséges és elegendő." (Lenin Művei. XXVII. köt. 392. old.)*

Világos, hogy itt nincs és nem is lehet összeegyeztetésről szó Trockij „permanens forradalma" tagadása a proletárforradalom lenini elméletének és megfordítva: a proletárforradalom lenini elmélete tagadása a „permanens forradalom" elméletének.

Hitetlenség forradalmunk erőivel és képességeivel szemben, hitetlenség az orosz proletariátus erőivel és képességeivel szemben: ez a „permanens forradalom" elméletének talaja.

Eddig a „permanens forradalom" elméletének rendszerint csak *egyik* oldalát emelték ki: a hitetlenséget a parasztmozgalom forradalmi lehetőségei tekintetében. Ezt az egyik oldalt most, a méltányosság kedvéért, ki kell egészíteni a *másik* oldallal: a hitetlenséggel Oroszország proletariátusának ereje és képessége tekintetében.

Mi a különbség Trockij elmélete és a mensevizmus ama szokásos elmélete között, mely szerint a szocializmus győzelme *egy* országban, különösen egy elmaradt országban, lehetetlen a proletárforradalom előzetes győzelme nélkül „Európa legfontosabb országaiban"?

Lényegében semmi.

Kétségnek itt semmi helye. Trockij „permanens forradalmi" elmélete a mensevizmus válfaja.

Az utóbbi időben sajtónkban elszaporodtak a rothadt diplomaták, akik megpróbálják a „permanens forradalom" elméletét, mint olyasmit becsempészni, ami a leninizmussal

* *Lenin.* A szövetkezetekről. Id. kiad. 4—5. old.

összeegyeztethető. Igaz, mondják ezek, ez az elmélet 1905-ben alkalmatlannak bizonyult. De Trockij hibája az, hogy akkoriban előreszaladt s az 1905-ös év viszonyaira akarta alkalmazni azt, amit akkor még nem lehetett alkalmazni. De később, mondják ezek, például 1917 októberében, amikor a forradalom teljesen megérett, akkor aztán Trockij elmélete helyénvalónak bizonyult. Nem nehéz kitalálni, hogy ezen ügyeskedők legfőbbike Radek. Hallgassuk csak meg:

„A háború szakadékot ásott a földet és békét akaró parasztság és a kispolgári pártok közt; a háború a parasztságot a munkásosztály és ennek élcsapata, a bolsevik párt vezetése alá rendelte. Lehetővé vált nem a munkásosztály és a parasztság, hanem a parasztságra támaszkodó munkásosztály diktatúrája. Az, amit Rosa Luxemburg és Trockij 1905-ben Leninnel szemben felhoztak (vagyis a «permanens forradalom». — *J. Szt.*), valójában a történeti fejlődés második szakaszának bizonyult."

Itt ahány szó, annyi ferdítés.

Nem igaz, hogy a háború idején „lehetségessé vált nem a munkásosztály és a parasztság, hanem a parasztságra támaszkodó munkásosztály diktatúrája". Valójában az 1917-es februári forradalom a proletariátus és a parasztság diktatúrájának megvalósulása volt, amely sajátságosan összefonódott a burzsoá diktatúrával.

Nem igaz, hogy a „permanens forradalom" elmélete, melyet Radek szemérmesen elhallgat, Rosa Luxemburgtól és Trockijtól származik 1905-ből. Valójában ez az elmélet Parvustól és Trockijtól származik. Most, tíz hónap mulva, Radek korrigálja önmagát s szükségesnek tartja Parvust megszidni a „permanens forradalom" miatt. De a méltányosság azt követeli Radektől, hogy szidja meg Parvus cégtársát: Trockijt is.

Nem igaz, hogy a „permanens forradalom", melyet a 1905-ös forradalom félrelökött, helyesnek bizonyult „a történelmi fejlődés második szakaszában", vagyis az Októberi Forradalom idején. Az Októberi Forradalom egész menete, egész fejlődése azt mutatta és bizonyította, hogy a „permanens forradalom" elmélete teljesen helytelen s egyáltalán nem fér össze a leninizmus alapjaival.

Édeskés beszédekkel, sőt rothadt diplomáciával sem lehet eltakarni azt a szakadékot, amely a „permanens forradalom" elmélete és a leninizmus között tátong.

III

A BOLSEVIK TAKTIKA NÉHÁNY SAJÁTOSSÁGA AZ OKTÓBERT ELŐKÉSZITŐ IDŐSZAKBAN

Hogy megértsük a bolsevikok taktikáját az Októbert előkészítő időszakban, tisztába kell jönnünk e taktikának legalább néhány különösen fontos sajátosságával. Ez annál szükségesebb, mert a bolsevikok taktikájáról szóló igen sok brosúra gyakran éppen ezeket a sajátosságokat mellőzi.

Mik ezek a sajátosságok ?

Az első sajátosság. Ha Trockijt hallgatjuk, azt hihetnők, hogy Október előkészítésének történetében csak két időszak van, a felderítés időszaka és a felkelés időszaka s ami azon felül van, az az ördögé. Mi volt az 1917-es áprilisi tüntetés ? „Az áprilisi tüntetés, mely a kelleténél «balabbra» ment, felderítő kirohanás volt, a tömegek hangulatának s a köztük és a szovjet-többség közti viszonynak a megvizsgálására." S mi az 1917-es júliusi tüntetés ? Trockij véleménye szerint „lényegében ez alkalommal is csak újabb, szélesebb felderítésről volt szó, a mozgalom újabb, magasabb színvonalán". Mondani sem kell, hogy az 1917-es júniusi tüntetés, mely pártunk követelésére jött létre, Trockij elképzelése szerint, még inkább „felderítésnek" nevezendő.

Ebből az derül ki, hogy a bolsevikoknak már 1917 márciusában munkásokból és parasztokból álló kész politikai hadseregük volt s ha ezt a hadsereget sem áprilisban, sem júniusban, sem júliusban nem vetették harcba a felkelés céljából, hanem csupán „felderítéssel" foglalkoztak, akkor ez azért és csak azért történt, mert „a felderítés adatai" akkor nem adtak kedvező „eredményt".

Mondani sem kell, hogy pártunk politikai taktikájának ez a leegyszerűsített felfogása nem egyéb, mint a szokásos hadi taktika összecserélése a bolsevikok forradalmi taktikájával.

Valójában mindezek a tüntetések mindenek előtt a tömegek spontán nyomásának eredményei voltak, a tömegek háborúellenes s az utcára kiömlő felháborodásának eredményei.

Valójában a párt szerepe itt az volt, hogy a tömegek spontánul keletkező akcióinak formát és vezetést adjon, a bolsevikok forradalmi jelszavainak vonalán.

Valójában a bolsevikoknak 1917 márciusában nem volt és

nem is lehetett kész politikai hadseregük. A bolsevikok csak dolgoztak egy ilyen hadsereg megteremtésén (s meg is teremtették végül, 1917 októberére) az osztályok harcának és összeütközéseinek folyamán, 1917 áprilisától októberéig, megteremtették az áprilisi tüntetés s a júniusi és júliusi tüntetések révén, a kerületi és városi duma-választások révén, a kornjiloviáda elleni harc révén és a szovjetek meghódítása révén. A politikai hadsereg nem azonos a katonai hadsereggel. Míg a katonai vezetőség akkor kezdi el a háborút, mikor már kész hadsereg van a kezében, addig a párt a maga hadseregét a harc folyamán, az osztályok összeütközései folyamán teremti meg, abban a mértékben, ahogy maguk a tömegek, saját tapasztalatukból, meggyőződnek a párt jelszavainak helyességéről, politikájának helyességéről.

Persze, minden ilyen tüntetés egyszersmind felvilágosítást adott a szem elől elrejtett erőviszonyokról, némi felderítést, de a felderítés nem indítóoka, hanem természetes eredménye volt a tüntetésnek.

Az októberi fölkelés előtti eseményeket elemezve s az április-júliusi eseményekkel összehasonlítva őket, Lenin ezt mondja :

„A dolog igenis nem úgy áll, ahogy április 20—21-e, június 9-e és július 3-a előtt állt, mert akkor *spontán izgalom* volt, melyet mi, mint párt, vagy nem vettünk észre (április 20), vagy visszatartottunk és békés demonstrációvá alakítottunk (június 9 és július 3). Mert mi akkoriban nagyon jól tudtuk, hogy a szovjetek *még* nem a mieink, hogy a parasztok *még* hisznek a Liber-Dan-Csernov-féle útban s nem hisznek a bolsevik útban (a fölkelésben), hogy következésképpen a nép többsége nem lehet velünk s hogy következésképpen a fölkelés még korai." (Lenin Művei, XXI. köt. 345. old.)

Világos, hogy csak „felderítéssel" nem sokra megyünk.

Nyilvánvaló, hogy nem a „felderítés" a dolog veleje, hanem az, hogy :

1. a párt az Októbert előkészítő egész időszakban, harcában állandóan a forradalmi tömegmozgalom spontán fellendülésére támaszkodott ;

2. a spontán fellendülésre támaszkodva megtartotta kezében a mozgalom osztatlan vezetését ;

3. a mozgalom ilyen vezetése megkönnyítette a pártnak a politikai tömeghad szervezését az Októberi Felkelés számára ;

4. ennek a politikának arra kellett vezetnie, hogy Október egész előkészítése *egy* párt, a bolsevik párt vezetése alatt történt;

5. Október ilymódon való előkészítése viszont arra vezetett, hogy az Októberi Felkelés eredményeként a hatalom *egy* párt, a bolsevikok pártja kezébe került.

Tehát *egy* párt, a kommunista párt osztatlan vezérszerepe, mint Október előkészítésének alapmozzanata: ez az Októberi Forradalom jellemző vonása, ez a bolsevikok taktikájának első sajátossága az Októberi előkészítő időszakban.

Aligha kell bizonyítani, hogy a bolsevikok eme sajátos taktikája nélkül a proletárdiktatúra győzelme az imperializmus viszonyai között lehetetlen lett volna.

Ezzel a vonásával az Októberi Forradalom előnyösen különbözik az 1871-es francia forradalomtól, melyben a forradalom vezetését két párt osztotta meg egymással, amelyek közül egyik sem nevezhető kommunista pártnak.

A második sajátosság. Október előkészítése tehát *egy* párt, a bolsevik párt vezetése alatt történt. De hogyan valósította meg a párt ezt a vezetést, milyen irányban haladt a vezetés? Ez a vezetés a *megalkuvó* pártok, az eszerek és mensevikek elszigetelésének irányában haladt, mert ezek a pártok voltak a forradalom kibontakozásának periódusában a legveszedelmesebb csoportosulások.

Mi a leninizmus alapvető sztratégiai szabálya?

Annak felismerése, hogy:

1. a *megalkuvó* pártok a forradalom ellenségeinek legveszélyesebb szociális támaszai a közelgő forradalmi kibontakozás idején;

2. lehetetlen az ellenséget (a cárizmust vagy a burzsoáziát) megdönteni e pártok elszigetelése nélkül;

3. ennek következtében a forradalom előkészítésének időszakában a legerősebb csapásokat arra kell irányítani, hogy ezeket a pártokat elszigeteljük, hogy elszakítsuk tőlük a dolgozók nagy tömegeit.

A cárizmus elleni harc idején, a polgári-demokratikus forradalom előkészítésének idején (1905—1916), a cárizmus legveszedelmesebb támasza a liberális-monarchista párt, a kadetok pártja volt. Miért? Mert megalkuvó párt volt, a cárizmus és a nép többsége, vagyis az egész parasztság közötti *megegyezés*

pártja volt. Természetes, hogy a párt akkor legerősebb csapásait a kadetokra mérte, mert, ha nem szigeteli el a kadetokat, akkor nem lehetett volna arra számítani, hogy a parasztság *szakít* a cárizmussal, s ha ezt a szakítást nem biztosítjuk, nem lehetett volna a forradalom győzelmére számítani. Sokan nem értették meg akkor a bolsevikok sztratégiájának sajátosságát s a bolsevikokat túlságos „kadetfalással" vádolták, azt állították, hogy a kadetok elleni harc a bolsevikoknál „háttérbe szorítja" a fő ellenség, a cárizmus elleni harcot. De ezek az alaptalan vádak azt árulták el, hogy a vádaskodók egyenesen nem értették meg a bolsevik sztratégiát, mely a megalkuvó pártok elszigetelését követelte, *azzal a céllal*, hogy megkönnyítse, közelebb hozza a főellenség legyőzését.

Aligha kell bizonyítgatni, hogy e nélkül a sztratégia nélkül lehetetlen lett volna a proletariátus hegemóniája a polgári-demokratikus forradalomban.

Az Októbert előkészítő időszakban a küzdő erők súlypontja új síkra helyeződött át. Cár nem volt már. A kadetok pártja megalkuvó erőből kormányzó erővé lett, az imperializmus uralkodó erejévé. A küzdelem már nem a cárizmus és a nép közt folyt, hanem a burzsoázia és a proletariátus között. Ebben az időszakban az imperializmus legveszélyesebb szociális támaszai a kispolgári demokratikus pártok voltak, az eszerek és a mensevikek pártja. Miért? Mert akkor ezek a pártok voltak a megalkuvó pártok, az imperializmus és a dolgozó tömegek közti *megegyezes* pártjai. Természetes, hogy a bolsevikok ekkor legerősebb csapásaikat ezekre a pártokra mérték, mert e pártok elszigetelése nélkül nem lehetett arra számítani, hogy a dolgozó tömegek *szakítanak* az imperializmussal s e szakítás biztosítása nélkül nem lehetett a szovjetforradalom győzelmére számítani. Sokan nem értették akkor a bolsevik taktikának ezt a sajátosságát, azzal vádolták a bolsevikokat, hogy „túlságosan gyűlölik" az eszereket és a mensevikeket s „megfeledkeznek" a fő célról. De az Októbert előkészítő egész időszak ékesszólóan hirdeti, hogy a bolsevikok csak ezzel a taktikával biztosíthatták az Októberi Forradalom győzelmét.

Ennek az időszaknak jellemző vonása az, hogy a parasztság dolgozó tömegei tovább forradalmasodnak, kiábrándulnak az eszerekből és mensevikekből, elfordulnak ezektől a pártoktól s egyenesen a proletariátus köre kezdenek tömörülni, mint

az egyetlen mindvégig forradalmi erő köré, amely az országot a békéhez tudja vezetni. Ennek az időszaknak a története annak a harcnak a története, melyet egyfelől az eszerek és a mensevikek, másfelől a bolsevikok folytattak a parasztság dolgozó tömegeiért, ezeknek a tömegeknek a meghódításáért. Ennek a harcnak a sorsát a koalíciós időszak döntötte el, a Kerjenszkij-uralom időszaka, az eszerek és mensevikek lemondása a földesúri földek elkobzásáról, az eszerek és mensevikek harca a háború folytatásáért, a júniusi offenzíva a fronton, a halálbüntetés bevezetése a hadseregben, a Kornjilov-felkelés. S a döntés kizárólag a bolsevik sztratégia javára történt. Mert az eszerek és a mensevikek elszigetelése nélkül lehetetlen lett volna az imperialisták kormányát megdönteni, az imperialista kormány megdöntése nélkül lehetetlen lett volna megszabadulni a háborútól. Az eszerek és mensevikek elszigetelésének politikája bizonyult az egyedüli helyes politikának.

Így tehát a mensevikek és eszerek pártjának elszigetelése, mint Október előkészítésének alapvonala : ez a bolsevik taktika második sajátossága.

Aligha kell bizonyítgatni, hogy a bolsevik taktika e sajátossága nélkül a munkásosztály és a parasztság dolgozó tömegeinek szövetsége a levegőben lógott volna.

Jellemző, hogy a bolsevik taktikának erről a sajátosságáról Trockij semmit, vagy majdnem semmit sem mond „Október tanulsága" című írásában.

A harmadik sajátosság. Október előkészítésének vezetését tehát a párt az eszerek és mensevikek elszigetelésének vonalán vitte, a nagy munkás- és parasztttömegek tőlük való elszakításának vonalán. De hogyan valósította meg a párt ezt az elszigetelést konkréten, milyen formában, milyen jelszóval? A tömegeknek a szovjethatalomért folyó forradalmi mozgalma formájában, a „Minden hatalmat a szovjeteknek!" jelszóval s azzal a harccal, amely a szovjeteket a tömegmozgósítás szerveiből a felkelés szerveivé tette, a hatalom szerveivé, az új proletár államiság apparátusává.

Miért ragadták meg a bolsevikok éppen a szovjeteket, mint a legfőbb szervezeti emelőt, amely megkönnyítheti a mensevikek és eszerek elszigetelését, amely előreviheti a proletárforradalmat s arra van hivatva, hogy a dolgozók milliós tömegeit a proletárdiktatúra győzelméhez eljuttassa?

Mik a szovjetek?

„A szovjetek: az az új állami apparátus — mondotta Lenin már 1917 szeptemberében —, amely, először, a munkások és parasztok fegyveres erejét adja, s úgy adja, hogy ez az erő nincs elszakítva a néptől, mint ahogy a régi állandó hadsereg ereje el volt szakítva, hanem a legszorosabban össze van kapcsolva vele; katonai szempontból ez az erő összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint az előbbi erők; forradalmi szempontból ezt az erőt semmisem pótolhatja. Másodszor, ez az apparátus kapcsolatot teremt a tömegekkel, a nép többségével, olyan szoros, eltéphetetlen, könnyen ellenőrizhető és megújítható kapcsolatot, amelyhez foghatóra az előbbi állami apparátusban még csak gondolni sem lehetett. Harmadszor, ez az apparátus, minthogy összetételét a népakarat választás útján határozza meg, s bürokratikus formaságok nélkül leválthatja, sokkal, de sokkal demokratikusabb a megelőző apparátusoknál. Negyedszer, erős kapcsolatot teremt a legkülönbözőbb foglalkozási ágakkal s ezzel megkönnyíti a legkülönbözőbb, legmélyrehatóbb reformok keresztülvitelét bürokrácia nélkül. Ötödször, megadja az élcsapat, vagyis az *elnyomott* osztályok, a munkások és parasztok legerélyesebb, leghaladottabb részének szervezeti formáját s ezért olyan apparátus, amelynek segítségével az elnyomott osztályok élcsapata megmozdíthatja, megnevelheti, kioktathatja és vezetheti ezeknek az osztályoknak *egész óriási tömegét*, amely eddig teljesen a politikai életen, a történelmen kívül állt. Hatodszor, lehetővé teszi, hogy egyesíthessük a parlamentarizmus előnyeit a közvetlen és egyenes demokrácia előnyeivel, vagyis a nép választott képviselőinek személyében egyesíthessük a törvényhozó funkciót a törvények *végrehajtásával*. A polgári parlamentarizmushoz képest ez olyan nagy lépés előre a demokrácia fejlődése terén, hogy világtörténelmi jelentősége van . . .

Ha a forradalmi osztályok népi teremtőereje nem hozta volna létre a szovjeteket, akkor a proletárforradalom Oroszországban kilátástalan ügy lett volna, mert kétségtelen, hogy a régi apparátussal a proletariátus nem tudta volna a hatalmat megtartani, új apparátust pedig nem lehet egyszerre létrehozni." (Lenin Művei. XXI. köt. 258—259. old.)

Ezért ragadták meg a bolsevikok a szovjeteket, mint a legfontosabb szervezeti láncszemet, amely meg tudja könnyíteni az Októberi Forradalom szervezését s a proletár államiság új hatalmas apparátusának megteremtését.

A „Minden hatalmat a szovjeteknek!" jelszó, belső fejlődése szempontjából két szakaszon ment át: az elsőn (a bolsevikok júliusi vereségéig, a kettős hatalom idején) és a másodikon (a Kornjilov-felkelés veresége után).

Az első szakaszban ez a jelszó jelentette annak a blokknak a széttépését, melyet a mensevikek és eszerek a kadetokkal együtt alkottak, jelentette egy mensevikekből és eszerekből álló szovjetkormány alakítását (mert a szovjetek akkor az eszerek és mensevikek kezében voltak), a szabad agitáció jogát az ellenzék (vagyis a bolsevikok) számára s a pártok szabad harcát a szovjeteken belül, arra számítva, hogy a bolsevikoknak sikerül ezzel a harccal a szovjeteket meghódítani és a forradalom békés fejlődése folyamán a szovjetkormány összetételét megváltoztatni. Ez a terv, persze, nem jelentette a proletariátus diktatúráját. De kétségtelenül megkönnyítette azoknak a feltételeknek az előkészítését, amelyek a diktatúra biztosításához kellenek, mert azáltal, hogy a mensevikeket és eszereket hatalomra juttatta s kényszerítette őket a maguk forradalomellenes platformjának megvalósítására, meggyorsította e pártok igazi természetének leleplezését, meggyorsította elszigetelésüket, elszakításukat a tömegektől. A bolsevikok júliusi veresége azonban félbeszakította ezt a fejlődést, túlsúlyt adott a tábornokok és kadetok ellenforradalmának s az eszereket és mensevikeket ennek az ellenforradalomnak a karjába vetette. Ez a körülmény arra kényszerítette a pártot, hogy ideiglenesen levegye a napirendről a „Minden hatalmat a szovjeteknek!" jelszót, azzal, hogy újra kitűzi, ha majd a forradalom újra fellendül.

A Kornjilov-felkelés veresége megnyitotta a második szakaszt. A „Minden hatalmat a szovjeteknek!" jelszó ismét napirendre került. De most ez a jelszó már nem azt jelentette, amit az első szakaszban. Tartalma gyökeresen megváltozott. Most ez a jelszó teljes szakítást jelentett az imperializmussal s a hatalom átmenetét a bolsevikokhoz, mert a szovjetek többségükben már bolsevikok voltak. Most ez a jelszó azt jelentette, hogy a forradalom közvetlenül közeledik a proletariátus diktatúrájához felkelés útján. Sőt mi több: most ez a jelszó a proletariátus diktatúrájának megszervezését és állami megformálását jelentette.

Annak a taktikának, mely a szovjeteket az államhatalom szervévé változtatta, megbecsülhetetlen jelentősége abban állott, hogy a dolgozók milliós tömegeit elszakította az imperializmustól, leleplezte a mensevikek és az eszerek pártját, mint az imperializmus eszközét s ezeket a tömegeket, úgyszólván közvetlen vonalon, vezette el a proletárdiktatúrához.

Igy tehát az a politika, amely a szovjeteket az államhatalom szervévé tette, mint a megalkuvó pártok elszigetelésének és a proletárdiktatúra győzelmének legfontosabb feltételét: a bolsevik taktika harmadik sajátossága az Októbert előkészítő időszakban.

A negyedik sajátosság. Nem volna teljes a kép, ha nem foglalkoznánk azzal a kérdéssel, hogyan és miért sikerült a bolsevikoknak a maguk pártjelszavait a forradalmat előrevivő milliós tömegek jelszavaivá tenni, miért és hogyan sikerült meggyőzniük politikájuk helyességéről nemcsak az élcsapatot s nemcsak a munkásosztály többségét, hanem a nép többségét is.

A dolog úgy áll, hogy a forradalom győzelméhez, ha ez a forradalom valóban népforradalom, mely milliós tömegeket ragad magával, nem elegendő csupán a pártjelszavak helyessége. A forradalom győzelméhez még egy elengedhetetlen feltételre van szükség éspedig arra, hogy a tömegek maguk, saját tapasztalatukból meggyőződjenek e jelszavak helyességéről. Csak akkor válnak a pártjelszavak maguknak a tömegeknek a jelszavaivá. Csak akkor válik a forradalom valóban népforradalommá. Egyike a bolsevik taktika sajátosságainak az Októbert előkészítő időszakban, hogy helyesen tudta kijelölni azokat az utakat és fordulókat, melyek természetes módon vitték el a tömegeket a párt jelszavaihoz, úgyszólván közvetlenül a forradalom küszöbére s ezzel megkönnyítették számukra azt, hogy saját tapasztalatuk alapján megérezzék, ellenőrizzék s jól felismerjék e jelszavak helyességét. Másként szólva: a bolsevik taktika egyik sajátossága az, hogy nem téveszti össze a párt vezetését a tömegek vezetésével, hogy világosan látja a különbséget az előbbi vezetés és az utóbbi vezetés között s hogy ennek következtében nemcsak a párt, hanem a dolgozó milliós tömegek vezetésének is tudománya.

Szemléltető példája a bolsevik taktikai sajátosság e megnyilvánulásának az Alkotmányozó Gyűlés összehívása és szétkergetése körüli tapasztalat.

Tudvalevő, hogy a bolsevikok már 1917 áprilisában kiadták a Szovjetköztársaság jelszavát. Tudvalevő, hogy az Alkotmányozó Gyűlés polgári parlament, mely alapjában ellentmond a Szovjetköztársaság elvének. Hogyan eshetett meg, hogy a bolsevikok, akik a Szovjetköztársaság irányában haladtak, ugyanakkor az Ideiglenes Kormánytól az Alkotmányozó Gyűlés

összehívását is követelték? Hogyan eshetett meg, hogy a bolsevikok nemcsak résztvettek a választásokon, hanem maguk össze is hívták az Alkotmányozó Gyűlést? Hogyan eshetett meg, hogy a bolsevikok egy hónappal a felkelés előtt, a régiről az újra való áttérés idején átmenetileg lehetségesnek tartották a Szovjetköztársaság és az Alkotmányozó Gyűlés kombinációját?

Hát így „eshetett" meg:

1. az Alkotmányozó Gyűlés eszméje egyike volt a legnépszerűbb eszméknek a lakosság széles tömegeiben;

2. az Alkotmányozó Gyűlés azonnali összehívásának jelszava megkönnyítette az Ideiglenes Kormány ellenforradalmi természetének leleplezését;

3. hogy a néptömegek szemében az Alkotmányozó Gyűlés elveszítse varázsát, el kellett vinni ezeket a tömegeket az Alkotmányozó Gyűlés küszöbére, hogy ott követeljék a földet, a békét, a szovjethatalmat s ezzel a tömegeket össze kellett ütköztetni a valóságos, eleven Alkotmányozó Gyűlessel;

4. csak így lehetett a tömegek számára megkönnyíteni, hogy saját tapasztalatuk alapján meggyőződjenek arról, hogy az Alkotmányozó Gyűlés ellenforradalmi és hogy széjjel kell kergetni;

5. mindez természetesen feltételezte azt, hogy lehetséges a Szovjetköztársaság és az Alkotmányozó Gyűlés ideiglenes kombinálása, mint az Alkotmányozó Gyűlésből való kiábrándítás egyik eszköze;

6. ez a kombináció, ha az egész hatalomnak a szovjetek kezébe kerülésével *egyidőben* valósul meg, csak azt jelenthette, hogy az Alkotmányozó Gyűlés a szovjetek alá van rendelve, hogy a szovjetek függelékévé válik, hogy fájdalom nélkül elhúny.

Aligha kell bizonyítgatni, hogy ha a bolsevikoknak nem ez lett volna a politikája, az Alkotmányozó Gyűlés szétkergetése nem ment volna olyan símán s az eszerek és mensevikek további akciói a „Minden hatalmat az Alkotmányozó Gyűlésnek!" jelszóval nem vallottak volna olyan csúfos kudarcot.

„Résztvettünk — mondja Lenin — a választásokon az oroszországi polgári parlamentbe, az Alkotmányozó Gyűlésbe 1917 szeptember-novemberben. Helyes volt-e taktikánk vagy helytelen?... Nem volt-e nekünk, orosz bolsevikoknak, 1917 szeptember-novemberében több jogunk, mint akármelyik nyugati kommunistának, azt hinni, hogy Oroszországban a parlamentarizmus politikailag elavult? Persze

hogy több jogunk volt, mert hiszen nem az a fontos, hogy régóta vagy nem régóta állnak-e fenn polgári parlamentek, hanem az, hogy a dolgozók nagy tömegei mennyire *készek* (eszmeileg, politikailag, gyakorlatilag) elfogadni a szovjetrendszert s szétkergetni a polgári-demokratikus parlamentet (vagy megengedni szétkergetését). Hogy Oroszországban 1917 szeptember-novemberében a városok munkásosztálya, a katonák és parasztok számos sajátos körülmény következtében ritkán előforduló módon fel voltak készülve a szovjetrendszer elfogadására és akár a legdemokratikusabb polgári parlament szétkergetésére is, ez egyáltalán nem vitás és teljességgel megállapított történeti tény. És a bolsevikok *mégsem* bojkottálták az Alkotmányozó Gyűlést, hanem annak megválasztásában résztvettek a proletariátus politikai hatalomrajutása előtt is, *után is.*" (Lenin Művei. XXV. köt. 201—202. old.)*

Miért nem bojkottálták az Alkotmányozó Gyűlést? Mert, mondja Lenin:

„Még néhány héttel a Szovjetköztársaság győzelme előtt is, sőt e győzelem után is, nemcsak hogy nem árt a forradalmi proletariátusnak, ha résztvesz a polgári-demokratikus parlamentben, hanem megkönnyíti neki, hogy *bebizonyítsa* az elmaradt tömegeknek, hogy miért érdemlik meg az ilyen parlamentek a szétkergetést, *megkönnyíti* a szétkergetés sikerét, *megkönnyíti* a polgári parlamentarizmus «politikai lejáratását»." (L. ugyanott.)**

Jellemző, hogy Trockij nem érti meg a bolsevik taktikának ezt a sajátosságát, az Alkotmányozó Gyűlés s a szovjetek kombinációjának „elméletét" hilferdingizmusnak mondja és prüszköl ellene.

Nem érti meg, hogy megengedni az ilyen kombinációt a felkelés jelszava *mellett* — amikor valószínű a szovjetek győzelme, kapcsolatban az Alkotmányozó Gyűlés összehívásával — az egyetlen forradalmi taktika, amelynek semmi köze ahhoz a Hilferding-féle taktikához, mely a szovjeteket teszi az Alkotmányozó Gyűlés függelékévé; hogy egyes elvtársaknak *ebben* a kérdésben elkövetett hibája nem ad neki alapot arra, hogy becsmérelje Lenin és a párt teljesen helyes álláspontját, amely bizonyos körülmények *közt*, az „államiság kombinálásáról" szól. (Lenin Művei. XXI. köt. 338. old.)

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 47. old.

** Ugyanott, 48. old.

Nem érti meg, hogy ha nem lett volna a bolsevikoknak ez a sajátságos, az Alkotmányozó Gyűléssel összekapcsolt politikája, akkor nem sikerült volna nekik a nép milliós tömegeit a maguk oldalára vonni s ha nem hódították volna meg ezeket a tömegeket, akkor nem változtathatták volna az Októberi Felkelést mélyenjáró népforradalommá.

Érdekes, hogy Trockij még a bolsevikok cikkeiben előforduló „nép", „forradalmi demokrácia" s egyéb ilyen szavakra is prüszköl, mert nem tartja őket marxistához illőnek.

Trockij szemmelláthatóan elfelejti, hogy Lenin, aki kétségtelenül marxista, még 1917 szeptemberében is, egy hónappal a diktatúra győzelme előtt, arról írt, hogy „az egész hatalomnak azonnal át kell mennie a *forradalmi demokrácia kezébe, melynek élén a forradalmi proletariátus áll.*" (Lenin Művei. XXI. köt. 198. old.)*

Trockij szemmelláthatóan elfelejti, hogy Lenin, aki kétségtelenül marxista, Marxnak Kugelmannhoz intézett ismert (1871 áprilisi) levelét idézve, ahol arról van szó, hogy a bürokratikus és katonai államapparátus szétzúzása a kontinensen előfeltétele minden valóságos *népi* forradalomnak, szóról-szóra ezt írja:

„Különös figyelmet érdemel Marx rendkívül mélyértelmű megjegyzése, hogy a bürokratikus és katonai államgépezet lerombolása «előfeltétele minden valóságos *népi* forradalomnak». A «népi» forradalomnak ez a fogalma furcsán hangzik Marx szájából és az orosz plechánovisták és mensevikek, ezek a Sztrúve-követők, akik szeretnének marxista számba menni, Marxnak ezt a kifejezését «nyelvbotlásnak» nyilváníthatnák. Ők a marxizmust olyan siralmasan liberális torzképpé zsugorították, hogy a polgári és a proletár forradalom szembeállításán kívül semmit sem ismernek, sőt még ezt a szembeállítást is a képtelenségig élettelenül fogják fel . . .

1871-ben Európában a kontinens egyetlen országában sem volt a proletariátus a nép többsége. «Népi» forradalom, mely valóban a többséget sodorja bele a mozgalomba, csak az olyan forradalom lehetett, mely a proletariátust is, a parasztságot is felöleli. Ez a két osztály alkotta akkor a «népet». Ezt a két osztályt az egyesíti: hogy a «bürokratikus és katonai államgépezet» leigázza, elnyomja, kizsákmányolja őket. *Összetörni* ezt a gépezetet, *lerombolni* ezt a gépezetet — ez az igazi érdeke a «népnek», a nép többségének, a munkásoknak és

* *Lenin.* Marxizmus és felkelés. Lásd: *Lenin.* Marx. Engels, marxizmus. Id. kiad. 333. old.

a parasztok többségének, ez az «előfeltétele» a szegényparasztok és a proletárok szabad szövetségének, mert ilyen szövetség nélkül nem tartós a demokrácia és lehetetlen a szocialista átalakulás." (Lenin Művei. XXI. kót. 395—396. old.)*

Lenin e szavait nem szabad elfelejteni.

Igy tehát az a képesség, hogy a tömegeket saját tapasztalatuk alapján meggyőzzük a pártjelszavak helyességéről és pedig úgy, hogy elvezetjük ezeket a tömegeket a forradalmi pozíciókig, ez a képesség, mint a legfontosabb feltétele annak, hogy a dolgozók millióit a párt számára megnyerjük : ez a negyedik sajátossága a bolsevik taktikának az Októbert előkészítő periódusban.

Azt hiszem, a mondottak teljesen elegendők ahhoz, hogy tisztába jöjjünk e taktika jellemző vonásaival.

IV

AZ OKTÓBERI FORRADALOM MINT A VILÁGFORRADALOM KEZDETE ÉS ELŐFELTÉTELE

Kétségtelen, hogy az az egyetemes elmélet, mely szerint a forradalomnak egyidejűleg kell győznie Európa legfontosabb országaiban, mely szerint a szocializmus győzelme *egy* országban lehetetlen : mesterséges, nem életképes elméletnek bizonyult. A proletárforradalom hétéves története Oroszországban nem ez elmélet mellett, hanem ellene szól. Ez az elmélet nemcsak mint a világforradalom fejlődésének vezérfonala elfogadhatatlan, mert hiszen ellentmond a szemmel látható tényeknek. Még elfogadhatatlanabb mint jelszó, mert megkötözi és nem feloldozza azoknak az egyes országoknak a kezdeményező erejét, melyek számára, bizonyos történelmi előfeltételek következtében, lehetővé vált, hogy önállóan áttörjék a tőke frontját, mert nem arra ad ösztönzést, hogy az egyes országok aktív támadást intézzenek a tőke ellen, hanem arra, hogy passzív módon várják be az „általános kibontakozás" pillanatát, mert az egyes országok proletárjainak lelkében nem a forradalmi elszántság szellemét ébreszti, hanem a hamleti kétkedést a felől, hogy „hát ha a többiek nem támogatnak"? Leninnek teljesen igaza van, mikor azt

* *Lenin.* Állam és forradalom. Id. kiad. 40—41. old.

mondja, hogy a proletariátus győzelme *egy* országban a „tipikus eset" s hogy „a forradalom egyidőben több országban" csak „ritka kivétel" lehet. (Lenin Művei. XXIII. köt. 354. old.)*

De a forradalom lenini elmélete tudvalevőleg nem szorítkozik a dolognak csak erre az oldalára. A lenini elmélet egyszersmind a világforradalom fejlődésének elmélete.** A forradalom győzelme *egy* országban nem öncél. A győző ország forradalma nem tekintheti magát öncélú eredménynek, hanem segítőerőnek, eszköznek *arra*, hogy valamennyi ország proletariátusa gyorsabban győzzön. Mert a forradalom győzelme *egy* országban, az adott esetben Oroszországban, nemcsak az imperializmus egyenlőtlen fejlődésének és fokozódó bomlásának terméke. Egyszersmind kezdete és előfeltétele a világforradalomnak.

Kétségtelen, hogy a világforradalom fejlődésének útjai nem olyan egyszerűek, amilyennek korábban látszódhattak, mielőtt a forradalom *egy* országban győzött, mielőtt megjelent a kifejlett imperializmus, „a szocialista forradalom előestéje". Olyan új tényező jelentkezett ugyanis, mint a kapitalista országok egyenlőtlen fejlődésének a fejlett imperializmus viszonyai között működő törvénye, mely arról beszél, hogy a háborús összeütközések kikerülhetetlenek, hogy a tőke világfrontja általában meggyöngült és hogy lehetséges a szocializmus győzelme *egyes* országokban. Olyan új tényező lépett fel ugyanis, mint az óriási Szovjetország, mely Nyugat és Kelet között, a világ pénzügyi kizsákmányolásának központja és a gyarmati elnyomás színtere között fekszik s mely puszta létezésével forradalmasítja az egész világot.

Mindezek olyan tényezők (nem beszélek más, kevésbbé fontos tényezőkről), melyeket nem lehet számításon kívül hagyni, ha a világforradalom útjait tanulmányozzuk.

Azelőtt rendszerint úgy vélték, hogy a forradalom a szocializmus elemeinek egyenletes „megérése" útján fog fejlődni, mindenekelőtt a fejlettebb, az „előrehaladott" országokban. Most ez az elképzelés lényeges változtatásokra szorul.

„Olyan rendszere alakult ki a nemzetközi viszonyoknak — mondotta Lenin —, hogy Európában a győztes államok rabságban tartják

---

* *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky Id. kiad 29—30. old.

** Lásd fentebb: „A leninizmus alapjairól". — *J. Szt.*

az egyik államot, Németországot. Azonfelül több állam, mégpedig a legrégibb nyugati államok, a győzelem következtében olyan viszonyok közé került, hogy ezt a győzelmet arra használhatja fel, hogy a maga elnyomott osztályainak néhány engedményt tegyen, lényegtelen engedményeket, amelyek azonban mégis késleltetik a forradalmi mozgalmat ezekben az országokban s a «szociális» béke látszatát hozzák létre."

„Ugyanakkor számos más ország : a Kelet, India, Kína stb. éppen a legutóbbi imperialista háború révén végleg kizökkent a kerékvágásból. Fejlődésük véglegesen az általános európai kapitalista méretekben indult meg. Megkezdődött bennük az általános európai erjedés. S most az egész világ látja, hogy olyan fejlődésbe sodródtak, amelynek feltétlenül az egész világkapitalizmus válságához kell vezetnie."

„Ennek következtében s ezzel kapcsolatban a «nyugateurópai kapitalista országok a szocializmushoz való fejlődésüket nem olyan módon viszik véghez . . . ahogy azelőtt vártuk. Nem úgy fejezik be, hogy a szocializmus bennük egyenletesen «megérik», hanem úgy, hogy egyik állam kizsákmányolja a másikat, hogy a legelső imperialista országot, melyet a háborúban legyőztek, kizsákmányolják s hogy mindezt összekapcsolják az egész Kelet kizsákmányolásával. Másfelől a Kelet a forradalmi mozgalomba véglegesen éppen az első imperialista háború következtében került be és így sodródott be véglegesen a világforradalmi mozgalom általános forgatagába." (Lenin Művei. XXVII. köt. 415—416. old.)

Ha ehhez hozzávesszük azt a tényt, hogy a győztes országok nemcsak a legyőzött országokat és a gyarmatokat zsákmányolják ki, hanem a győztes országok egyrésze is belekerül a leghatalmasabb győzők, Amerika és Anglia pénzügyi kizsákmanyolásának körletébe ; hogy mindezen országok ellentétei igen fontos tényezői a világimperializmus bomlásának, hogy ez ellentéteken kívül roppant mély ellentétek vannak és fejlődnek ez országok mindegyikének belsejében is ; hogy mindezeket az ellentéteket elmélyíti és kiélezi az a tény, hogy ez országok mellett létezik a nagy Szovjetköztársaság — ha mindezt figyelembevesszük, akkor a nemzetközi helyzet sajátosságának képe többé-kevésbbé teljessé válik.

Legvalószínűbb a világforradalom olyirányú fejlődése, hogy számos új ország forradalmi úton elszakad az imperialista államok rendszerétől és pedig olymódon, hogy az imperialista államok proletariátusa támogatja ezeknek az országoknak a proletariátusát. Látjuk, hogy az első elszakadt országot, az első győzelmes országot már támogatják a többi országok

munkásai és, általában dolgozó tömegei. E támogatás nélkül nem tarthatta volna fenn magát. Kétségtelen, hogy ez a támogatás erősödni és nőni fog. De az is kétségtelen, hogy maga a világforradalom fejlődése, maga az új országok elszakadási folyamata az imperializmustól annál gyorsabban és alaposabban fog végbemenni, mennél alaposabban fog megerősödni a szocializmus az első győzelmes országban, mennél gyorsabban válik ez az ország a világforradalom további kifejlődésének alapjává, az imperializmus további bomlasztásának élesztőjévé.

Ha igaz az a tétel, hogy a szocializmus *végleges* győzelme az első felszabadult országban lehetetlen a többi ország proletárjainak közös erőfeszítése nélkül, akkor éppúgy igaz az is, hogy a világforradalom annál gyorsabban és alaposabban fog kibontakozni, mennél hatékonyabb lesz az a segítség, amit az első szocialista ország az összes többi ország munkásainak és dolgozó tömegeinek nyujtani fog.

Miben kell e segítségnek kifejezésre jutnia?

Kifejezésre kell jutnia, először, abban, hogy a győztes ország „keresztülvigye a maximumát annak, ami *egy* országban megvalósítható *valamennyi ország* forradalmának fejlesztésére, támogatására, felébresztésére". (Lenin Művei. XXIII. köt. 385. old.*

Kifejezésre kell jutnia, másodszor, abban, hogy ennek az *egy* országnak a „győztes proletariátusa, miután kisajátította a kapitalistákat és megszervezte országában a szocialista termelést, *szembefordulna*... a világ többi, kapitalista részével, a maga oldalára vonná a többi ország elnyomott osztályait, felkelést szítana ott a kapitalisták ellen, szükség esetén még fegyveres erővel is fellépne a kizsákmányoló osztályok és államaik ellen". (Lenin Művei. XVIII. köt. 232—233. old.)**

Ennek a segítségnek, amit a győztes ország nyujt, jellemző sajátossága nemcsak az, hogy meggyorsítja a többi ország proletárjainak győzelmét, hanem az is, hogy e győzelem megkönnyítésével egyszersmind biztosítja a szocializmus *végleges* győzelmét az első győztes országban.

---

* *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Id. kiad. 68. old.

** *Lenin.* Az Európai Egyesült Államok jelszaváról. Lásd: *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiad. 259. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 899. old.

Legvalószínűbb, hogy a világforradalom fejlődése során, az imperializmusnak az egyes kapitalista országokban levő gócain és ez országok világrendszerén kívül, létre fognak jönni a szocializmus gócai az egyes szovjetországokban és ezeknek a gócoknak világrendszere is, s akkor e két rendszer közötti harc tölti majd be a világforradalom kibontakozásának történetét.

„Mert — mondja Lenin — lehetetlen a nemzetek szabad egyesülése a szocializmusban, a szocialista köztársaságoknak az elmaradt államok ellen folytatott többé-kevésbbé hosszú, szívós harca nélkül." (L. ugyanott.)*

Az Októberi Forradalom világjelentősége nemcsak az, hogy ez a forradalom *egy* ország nagy kezdeményezése az imperializmus rendszerének áttörésére s a szocializmus első szigete az imperialista országok óceánjában, hanem az is, hogy első állomása a világforradalomnak s hatalmas alapja a világforradalom további kibontakozásának.

Ezért tehát nemcsak azoknak nincs igazuk, akik, megfeledkezve az Októberi Forradalom nemzetközi jellegéről, a forradalom győzelmét *egy* országban merőben nemzeti és csakis nemzeti jelenségnek nyilvánítják. Azoknak sincs igazuk, akik, ha nem feledik is el az Októberi Forradalom nemzetközi jellegét, hajlandók e forradalmat valami olyan passzív dolognak tekinteni, amely csak arra hivatott, hogy elfogadja a segítséget kívülről. Valójában nemcsak az Októberi Forradalomnak van szüksége támogatásra a többi ország forradalmai részéről, hanem ez országok forradalmainak is szükségük van támogatásra az Októberi Forradalom részéről ahhoz, hogy meggyorsítsák és előrevigyék a világimperializmus megdöntésének ügyét.

1924 december 17

---

* *Lenin.* Az Európai Egyesült Államok jelszaváról. Lásd: *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiad. 259. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 899. old.

A LENINIZMUS KÉRDÉSEIHEZ

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja leningrádi szervezetének ajánlom

J. SZTÁLIN

I

A LENINIZMUS MEGHATÁROZÁSA

„A leninizmus alapjairól" című brosúrában a leninizmus ismert meghatározását adtam, amely, úgylátszik, polgárjogot nyert. Ez így hangzik:

„A leninizmus az imperializmus és a proletárforradalom korszakának marxizmusa. Pontosabban: a leninizmus a proletárforradalom elmélete és taktikája általában, a proletárdiktatúra elmélete és taktikája különösen."*

Helyes-e ez a meghatározás?

Azt hiszem, helyes. Helyes, először azért, mert helyesen mutat rá a leninizmus történelmi gyökereire, minthogy az *imperialista* korszak marxizmusaként jellemzi, ellentétben Lenin néhány kritikusával, akik, helytelenül, azt hiszik, hogy a leninizmus az imperialista háború után keletkezett. Helyes, másodszor azért, mert helyesen emeli ki a leninizmus nemzetközi jellegét, ellentétben a szociáldemokráciával, amely a leninizmust csak az orosz nemzeti viszonyok között tartja alkalmazhatónak. Helyes, harmadszor azért, mert helyesen hangsúlyozza a leninizmus szerves összefüggését Marx tanításával, minthogy a leninizmust az imperialista korszak *marxizmusaként* jellemzi, ellentétben a leninizmus néhány kritikusával, akik nem a marxizmus továbbfejlesztésének, hanem csak a marxizmus helyreállításának és az orosz viszonyokra alkalmazásának tekintik.

Mindez, az ember azt hinné, nem szorul külön magyarázatokra.

---

* Lásd e kötetben 10. old.

Mégis, mint kiderül, vannak pártunkban olyanok, akik szükségesnek tartják, hogy a leninizmust kissé másképp határozzák meg. Így például Zinovjev azt hiszi, hogy:

„A leninizmus az imperialista háborúk és a világforradalom korszakának marxizmusa, a világforradalomé, amely *közvetlenül egy olyan országban kezdődött meg, ahol túlnyomó a parasztság.*"*

Mit jelenthetnek a Zinovjev kiemelte szavak? Mit jelent az, ha a leninizmus meghatározásába belevisszük Oroszország elmaradottságát, paraszti jellegét?

Azt jelenti, hogy a leninizmust nemzetközi proletár tanból sajátosan oroszországi termékké tesszük.

Azt jelenti, hogy ez a meghatározás Bauernek és Kautskynak játszik a kezére, akik tagadják, hogy a leninizmus más, fejlettebb kapitalizmusú országokra alkalmazható volna.

Vitathatatlan, hogy a parasztkérdés Oroszország számára igen nagy jelentőségű, országunk parasztország. De mi jelentősége lehet ennek a ténynek a leninizmus alapjainak jellemzésénél? Vajjon a leninizmus csak Oroszország talaján és Oroszország számára alakult-e ki és nem az imperializmus talaján és az imperialista országok számára általában? Vajjon Lenin olyan művei, mint az „Imperializmus", „Állam és forradalom", „A proletárforradalom és a renegát Kautsky", a „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége"** stb. csak Oroszország számára jelentősek s nem valamennyi imperialista ország számára általában? Vajjon a leninizmus nem *minden* ország forradalmi mozgalmának összesített tapasztalata? Vajjon a leninizmus elméletének és taktikájának alapjai nem alkalmasak-e, nem kötelezők-e *minden* ország proletár-pártja számára? Vajjon nem volt-e Leninnek igaza, mikor azt mondta, hogy „a bolsevizmus alkalmas arra, hogy *mindenki számára**** a taktika

---

* Zinovjev kiemelése. — *J. Szt.*

** *Lenin.* Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 26—27. sz.) Szikra 1948. *Lenin.* Állam és forradalom. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 24—25. sz.) Szikra 1948. *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 28—29. sz.) Szikra 1948. *Lenin.* «Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 19—20. sz.) Szikra 1948.

*** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

mintája legyen"? (Lenin Művei. XXIII. köt. 386. old.)* Vajjon Leninnek nem volt-e igaza, mikor „a Szovjethatalom és a bolsevik elmélet és taktika alapjainak *nemzetközi jelentőségéről*"** beszélt? (Lenin Művei. XXV. köt. 171—172. old.)*** Vajjon nem helyesek-e például Lenin következő szavai:

„Országunk nagyfokú elmaradottsága és kispolgári jellege következtében Oroszországban a proletárdiktatúrának bizonyos sajátosságok tekintetében okvetlenül másnak kell lennie, mint az előrehaladott országokban. De az alaperők és a társadalmi gazdaság alapformái Oroszországban is ugyanazok, mint bármely kapitalista országban, úgyhogy *ezek a sajátosságok a leglényegesebbet nem érinthetik.***" (Lenin Művei. XXIV. köt. 508. old.)****

De ha mindez igaz, nem következik-e ebből, hogy a leninizmus Zinovjev-féle meghatározását nem lehet helyesnek elismerni?

Hogyan egyeztethető össze a leninizmusnak ez a nemzetileg korlátozott meghatározása az internacionalizmussal?

II

A LENINIZMUS LÉNYEGE

„A leninizmus alapjairól" című brosúra ezt mondja:

„Némelyek azt hiszik, hogy az alapvető a leninizmusban — a parasztkérdés, hogy a leninizmus kiindulópontja: a parasztság, a parasztság szerepének, jelentőségének kérdése. Ez teljesen helytelen. A leninizmus alapkérdése, kiindulópontja nem a parasztkérdés, hanem a proletariátus diktatúrájának kérdése, a diktatúra kivívásának, megszilárdítása előfeltételeinek kérdése. A parasztkérdés, mint a proletariátus szövetségesének kérdése a hatalomért való harcban, ebből a kérdésből folyik."*****

Helyes ez a tétel?

---

* *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Id. kiad. 69. old.

** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

*** *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 6. old.

**** *Lenin.* Gazdaság és politika a proletárdiktatúra korszakában. Lásd: *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Szikra 1948. 402. old.

***** Lásd e kötetben 50. old.

Azt hiszem, helyes. Ez a tétel teljesen a leninizmus meghatározásából következik. S valóban: ha a leninizmus a proletárforradalom elmélete és taktikája, a proletárforradalom fő tartalma pedig a proletariátus diktatúrája, akkor világos, hogy a leninizmus lényege a proletárdiktatúra kérdése, e kérdés kidolgozása, e kérdés megindokolása és konkretizálása.

Mindamellett Zinovjev, úgylátszik, nem ért egyet ezzel a tétellel. „Lenin emlékezete" c. cikkében ezt mondja:

„A parasztság szerepének kérdése, mint már mondottam, a bolsevizmus, a leninizmus *alapkérdése*."*

Zinovjevnek ez a tétele, mint látjuk, teljességgel a leninizmusnak Zinovjev adta helytelen meghatározásából folyik. Ezért ez a tétel éppolyan helytelen, mint amilyen helytelen Zinovjev meghatározása a leninizmusról.

Helyes-e Leninnek az a tétele, hogy a proletariátus diktatúrája „a proletárforradalom legmélyebb tartalma"? (Lenin Művei. XXIII. köt. 337. old.)** Feltétlenül helyes. Helyes-e az a tétel, hogy a leninizmus a proletárforradalom elmélete és taktikája? Azt hiszem, helyes. De mi következik ebből? Ebből az következik, hogy a leninizmus alapkérdése, kiindulópontja, fundamentuma: a proletárdiktatúra kérdése.

Vajjon nem igaz-e, hogy az imperializmus kérdését, az imperialista fejlődés ugrásszerű jellegének kérdését, a szocializmus győzelmének kérdését *egy* országban, a proletariátus államának kérdését, ez állam szovjetformájának kérdését, a párt szerepének kérdését a proletárdiktatúra rendszerében, a szocialista építés útjainak kérdését — mindeme kérdéseket éppen Lenin dolgozta ki? Vajjon nem igaz-e, hogy éppen ezek a kérdések teszik a proletárdiktatúra eszméjének lényegét és fundamentumát? Vajjon nem igaz-e, hogy ez alapkérdések kidolgozása nélkül elképzelhetetlen volna a parasztkérdés kidolgozása a proletárdiktatúra szempontjából?

Vitathatatlan, hogy Lenin ismerte a parasztkérdést. Vitathatatlan, hogy a parasztkérdés, mint a proletariátus szövetségesének kérdése, igen nagy jelentőségű a proletariátus számára,

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* A proletárforradalom és a renegat Kautsky. Id. kiad. 8. old.

alkotórésze az alapkérdésnek, a proletárdiktatúrának. De vajjon nem világos-e, hogy ha a leninizmus előtt nem állna a proletárdiktatúra, mint alapkérdés, akkor nem merülne föl a proletariátus szövetségesének ebből levezetett kérdése, a parasztkérdés sem? Vajjon nem világos-e, hogy ha a leninizmus előtt nem állana a gyakorlatban a hatalom meghódításának kérdése a proletariátus által, akkor nem merülne fel a parasztsággal való szövetkezés kérdése sem?

Lenin nem volna az a nagy proletár ideológus, pedig kétségkívül az, egyszerű „parasztfilozófus" lenne, aminek külföldi irodalmi nyárspolgárok gyakran rajzolják, ha a parasztkérdést nem a proletárdiktatúra elméletének és taktikájának alapján, hanem ez alap megkerülésével, ezen az alapon kívül dolgozta volna ki.

Vagy — vagy:

vagy a parasztkérdés a leninizmus lényege s akkor a leninizmus nem alkalmas, nem kötelező a fejlett kapitalizmusú országok, a nemparaszti országok számára;

vagy pedig a proletárdiktatúra a leninizmus lényege s akkor a leninizmus a világ proletárjainak nemzetközi tana, mely alkalmas és kötelező kivétel nélkül minden országra, köztük a fejlett kapitalizmusú országok számára is.

Itt választani kell.

III

A „PERMANENS" FORRADALOM KÉRDÉSE

„A leninizmus alapjairól" című brosúra a „permanens forradalom elméletét" úgy értékeli, hogy az, mint „teória", a parasztság szerepének lebecsülése. A brosúra ezt mondja:

„Lenin a «permanens» forradalom hívei ellen nem a szakadatlanság kérdése miatt hadakozott, hiszen Lenin maga is a szakadatlan forradalom álláspontjan állt, hanem mert lebecsülték a parasztságnak, a proletariátus hatalmas tartalékának szerepét."*

Az orosz „permanensek" e jellemzését a legutóbbi időkig általánosan elismerték. Mindamellett, bár ez a jellemzés általá-

* Lásd e kötetben 35. old.

ban helyes, mégsem tekinthetjük kimerítőnek. Egyrészről az 1924-es vita, másrészről Lenin műveinek gondos elemzése megmutatta, hogy az orosz „permanensek" hibája nemcsak a parasztság szerepének alábecsülése volt, hanem az is, hogy alábecsülték a proletariátus erőit és képességeit a parasztság vezetésére, hogy nem hittek a proletariátus hegemóniájának eszméjében.

Ezért „Az Októberi Forradalom és az orosz kommunisták taktikája" című brosúrámban (1924 december) kiszélesítettem ezt a jellemzést és másikkal, teljesebbel cseréltem ki. Ez a brosúra a következőket mondja erről:

„Eddig a «permanens forradalom» elméletének rendszerint csak *egyik* oldalát emelték ki: a hitetlenséget a parasztmozgalom forradalmi lehetőségei tekintetében. Ezt az egyik oldalt most a méltányosság kedvéért, ki kell egészíteni a *másik* oldallal: a hitetlenséggel Oroszország proletariátusának ereje és képességei tekintetében."*

Ez persze nem jelenti azt, hogy a leninizmus ellene volt, vagy van az idézőjel nélküli permanens forradalom eszméjének, melyet Marx a mult század negyvenes éveiben hirdetett. Ellenkezőleg. Lenin volt az egyetlen marxista, aki helyesen értette meg és fejlesztette ki a permanens forradalom eszméjét. Lenin e kérdésben abban tér el a „permanensektől", hogy a „permanensek" eltorzították Marx permanens forradalmának eszméjét, élettelen könyvbölcseséggé változtatták, míg Lenin az eszmét a maga eredeti értelmében fogta fel és forradalomelméletének egyik alapjává tette. Ne feledjük el, hogy a polgári-demokratikus forradalom szocialista forradalomba való átnövésének eszméje, melyet Lenin már 1905-ben megadott, egyik formája a permanens forradalom marxi elmélete megtestesülésének. Lenin már 1905-ben ezt írta erről:

„A demokratikus forradalomból mi rögtön megkezdjük az átmenetet, mégpedig teljesen erőinkhez mérten, az öntudatos és szervezett proletariátus erejéhez képest, megkezdjük az átmenetet a szocialista forradalom felé. *Mi a szakadatlan forradalom mellett vagyunk.*** Nem állunk meg félúton . . .

Anélkül, hogy kalandorságba esnénk, hogy vétkeznénk tudományos lelkiismeretünk ellen, hogy olcsó népszerűséget hajhásznánk, *csak egyet* mondhatunk és mondunk: minden erőnkkel segíteni fogunk az

* Lásd e kötetben 117. old.
** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

egész parasztságnak abban, hogy a demokratikus forradalmat megcsinálja, *hogy annál könnyebb* legyen nekünk, a proletariátus pártjának, mennél gyorsabban áttérnünk az új és magasabb feladatra — a szocialista forradalomra." (Lenin Művei. VIII. köt. 186—187. old.)*

Tizenhat év mulva, mikor a proletariátus már kiharcolta a hatalmat, Lenin ezt írja erről a témáról:

„A Kautskyk, Hilferdingek, Martovok, Csernovok, Hillquittek, Longuet-k, MacDonaldok, Turatik és a «kétésfeles» marxizmus többi hősei nem tudták megérteni . . . a viszonyt a polgári-demokratikus és a proletár-szocialista forradalom között. *Az első átnő a másodikba.*** A második, menetközben, megoldja az első kérdéseit. A második megszilárdítja az első ügyét. A harc és csakis a harc dönti el, mennyire sikerül a másodiknak túlnőnie az elsőn" (Lenin Művei. XXVII. köt. 26. old.).

Különösen az első idézetre hívom fel a figyelmet, mely Lenin „A szociáldemokrácia viszonya a parasztmozgalomhoz" című, 1905 szeptember 1-én közzétett cikkéből való. Ezt azoknak hangsúlyozom, akik tovább is azt állítják, hogy Lenin az imperialista háború után, körülbelül 1916-ban jutott el a polgári-demokratikus forradalomnak a szocialista forradalomba való átnövése eszméjéhez, a permanens forradalom eszméjéhez. Ez az idézet eloszlat minden kétséget a felől, hogy az illetők súlyosan tévednek.

IV

PROLETÁRFORRADALOM ÉS PROLETÁRDIKTATÚRA

Melyek a proletárforradalom jellegzetes, a polgári forradalomtól eltérő vonásai?

A proletárforradalom és polgári forradalom közötti különbséget öt főpontban lehetne összefoglalni:

1. A polgári forradalom rendesen akkor kezdődik, amikor már megvannak a kapitalista rend többé-kevésbbé kész formái, melyek még a nyilt forradalom előtt nőttek és értek meg a feudális társadalom ölében, ellenben a proletárforradalom kezdetén nincsenek vagy alig vannak meg a szocialista rend kész formái.

* *Lenin.* A szociáldemokrácia viszonya a parasztmozgalomhoz. Lásd: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Szikra 1948. 686—687. old.
** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

2. A polgári forradalom főfeladata az, hogy megragadja a hatalmat és összhangba hozza a már meglevő polgári gazdasági viszonyokkal, ellenben a proletárforradalom főfeladata, hogy miután a hatalmat megragadta, új, szocialista gazdaságot építsen.

3. A polgári forradalomnak rendesen *befejezése* a hatalom megragadása, ellenben a proletárforradalomnak csak *kezdete* a hatalom megragadása és a proletárforradalom a hatalmat emelőnek használja a régi gazdaság átépítésére és az új gazdaság szervezésére.

4. A polgári forradalom arra szorítkozik, hogy a hatalom birtokában az egyik kizsákmányoló csoportot a másik kizsákmányoló csoport váltja fel s ezért nincs szüksége a régi államgépezet szétzúzására, ellenben a proletárforradalom valamennyi kizsákmányoló csoportot kiveti a hatalomból és az összes dolgozók és kizsákmányoltak vezérét, a proletárosztályt, viszi hatalomra s ezért nem mellőzheti a régi államgépezet szétzúzását és újjal való felváltását.

5. A polgári forradalom éppen azért nem tömörítheti a burzsoázia köré valamelyest hosszabb időre a dolgozó és kizsákmányolt tömegek millióit, mert ezek dolgozók és kizsákmányoltak, míg a proletárforradalomnak, éppen mint dolgozókat és kizsákmányoltakat, lehet és kell is őket tartós szövetségbe fűzni a proletariátussal, ha teljesíteni akarja azt a főfeladatát, hogy a proletariátus hatalmát megszilárdítsa és az új, szocialista gazdaságot felépítse.

Íme Leninnek néhány erre vonatkozó alaptétele:

„A polgári és a szocialista forradalom közti főkülönbségek egyike — mondja Lenin — az, hogy a feudalizmusból kinövő polgári forradalom számára a régi rendszer méhében fokozatosan létrejönnek az új gazdasági szervezetek, melyek fokozatosan megváltoztatják a feudális társadalom összes oldalait. A polgári forradalom előtt csak egy feladat állt: elsöpörni, félredobni, összezúzni a régi társadalom összes béklyóit. Minden polgári forradalom, mely ezt a feladatot teljesítette, ezzel teljesíti mindazt, amit elvárnak tőle: elősegíti a kapitalizmus növekedését. Egészen más helyzetben van a szocialista forradalom. Mennél elmaradottabb az ország, amelynek, a történet zegzugos vonala következtében, meg kellett kezdenie a szocialista forradalmat, annál nehezebb neki az áttérés a régi kapitalista viszonyokról a szocialista viszonyokra. Itt a rombolás feladataihoz új, hallat-

lanul nehéz szervezési feladatok járulnak" (Lenin Művei. XXII. köt. 315. old.).

„Ha az orosz forradalomnak — folytatja Lenin — az 1905-ös nagy tapasztalaton átment népi alkotóereje nem hozta volna létre már 1917 februárjában a Szovjeteket, akkor azok októberben semmiesetre sem ragadhatták volna meg a hatalmat, mert a siker csak attól függött, vannak-e a milliókra kiterjedő mozgalomnak már kész szervezeti formái. Ilyen kész formák voltak a Szovjetek és ezért várt ránk politikai téren a ragyogó sikereknek az a sorozata, az a szakadatlan diadalmenet, amit átéltünk, mert a politikai hatalom új formája készen állt s nekünk csak az volt a dolgunk, hogy néhány rendelettel átváltoztassuk a Szovjetek hatalmát abból az embrió-állapotból, amelyben a forradalom első hónapjaiban volt, az orosz államban törvényesen elismert, megállapodott formává : az Oroszországi Szovjetköztársasággá" (Ugyanott, 315. old.).

„Még két gigászi nehézségű feladat maradt hátra, — mondja Lenin —, amelyek megoldása semmiképp sem lehetett olyan diadalmenet, amilyenben forradalmunk az első hónapokban haladt" (Ugyanott, 315. old.).

„Először, a belső szervezés kérdései voltak ezek, amelyek minden szocialista forradalom előtt állanak. A szocialista forradalom éppen abban különbözik a polgáritól, hogy a második esetben megvannak a kapitalista viszonyok kész formái, ellenben a Szovjethatalom, a proletárhatalom ilyen kész viszonyokat nem kap, hacsak nem vesszük a kapitalizmus legfejlettebb formáit, melyek, lényegében, csak az ipar keskeny felső rétegében vannak meg, s igen kevéssé érintették még a mezőgazdaságot. A számvitel megszervezése, a legnagyobb üzemek ellenőrzése, az egész államgazdasági gépezet átváltoztatása egyetlen hatalmas géppé, olyan gazdasági szervvé, amely úgy működjék, hogy az emberek százmillióit *egy* terv vezesse, íme a gigászi szervezési feladat, mely vállunkra nehezedett. A mostani munkaviszonyok mellett ez a feladat sehogysem engedte meg az olyan «hurrá» megoldást, ahogyan a polgárháború feladatait sikerült megoldanunk" (Ugyanott, 316. old.).

„A második gigászi nehézség . . . — a nemzetközi kérdés. Ha olyan könnyen elbántunk Kerenszkij bandáival, ha olyan könnyen teremtettük meg nálunk a hatalmat, ha a legkisebb nehézség nélkül megkaptuk a föld szocializálásáról, a munkásellenőrzésről szóló rendeletet — ha mindezt olyan könnyen kaptuk meg, ez csak azért volt lehetséges, mert a szerencsésen alakult viszonyok egy rövid pillanatra eltakartak bennünket a nemzetközi imperializmus elől. A nemzetközi imperializmus, tőkéje egész hatalmával, magas szervezettségű hadi-technikájával, mely a nemzetközi tőke igazi ereje, igazi vára, semmi-

esetre, semmi körülmények közt sem férhetett meg a Szovjetköztársasággal objektív helyzete szerint éppúgy nem, mint annak a kapitalista osztálynak a gazdasági érdekei szerint sem, mely benne megtestesült — nem férhetett meg vele a kereskedelmi kapcsolatok, a nemzetközi pénzügyi viszonyok következtében. Itt az összeütközés elkerülhetetlen. Ebben van az orosz forradalom óriási nehézsége, óriási történeti problémája: okvetlenül meg kell oldania a nemzetközi feladatokat, okvetlen nemzetközi forradalmat kell felidézni." (Ugyanott, 317. old.)

Ez a proletárforradalom belső jellege és alapértelme.

Véghez lehet-e vinni a régi, polgári rendnek ilyen gyökeres átépítését erőszakos forradalom nélkül, proletárdiktatúra nélkül?

Világos, hogy nem lehet. Aki azt hiszi, hogy ilyen forradalmat békésen lehet véghezvinni a burzsoázia uralmához alkalmazott polgári demokrácia keretében, az vagy megőrült és elvesztette a normális emberi fogalmakat, vagy durván és nyiltan megtagadja a proletárforradalmat.

Ezt a tételt annál nagyobb erővel és annál határozottabban kell hangsúlyozni, mert olyan proletárforradalommal van dolgunk, mely egyelőre *egy* országban győzött, ellenséges kapitalista országoktól körülvett országban, melynek burzsoáziáját a nemzetközi tőke okvetlenül támogatja.

Ezért mondja Lenin, hogy „az elnyomott osztály felszabadítása lehetetlen nemcsak erőszakos forradalom nélkül, *hanem* annak az államhatalmi gépezetnek *megsemmisítése nélkül is*, amelyet az uralkodó osztály teremtett". (Lenin Művei. XXI. köt. 373. old.)*

„«Előbb nyilatkozzék a lakosság többsége, még akkor, amikor fennáll a magántulajdon, vagyis még fennáll a kapitalista hatalom és elnyomás, a proletariátus pártja mellett: a pártnak csak akkor lehet és kell a hatalmat megragadnia» — *így beszélnek a kispolgári demokraták, valójában a burzsoázia szolgái, akik «szocialistáknak» nevezik magukat.*"** (Lenin Művei. XXIV. köt. 647. old.)

„«Előbb döntse meg a forradalmi proletariátus a burzsoáziát, zúzza össze a kapitalista jármot, verje szét a polgári államapparátust: akkor a győzelmet kivívott proletariátus gyorsan megnyerheti a dolgozó nem-proletár tömegek többségének rokonszenvét és támogatását azzal, hogy a kizsákmányolók rovására kielégíti őket» — *így beszélünk mi.*"** (Ugyanott.)

---

* *Lenin.* Állam és forradalom. Id. kiad. 10. old.

** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

„Hogy megnyerje a lakosság többségét — folytatja Lenin —, a proletariátusnak, először, meg kell döntenie a burzsoáziát s kezébe kell ragadnia az államhatalmat: másodszor, be kell vezetnie a Szovjethatalmat és darabokra kell törnie a régi államapparátust, amivel egyszerre aláássa a burzsoázia és a kispolgári megalkuvók uralmát, tekintélyét, befolyását a nem-proletár dolgozó tömegek között. Harmadszor *teljesen meg kell semmisítenie* a burzsoázia és a kispolgári megalkuvók befolyását a nem-proletár dolgozó tömegek *többségére*, azzal, hogy gazdasági szükségleteiket *forradalmi úton* kielégíti *a kizsákmányolók rovására*". (Ugyanott, 641. old.)

Ezek a proletárforradalom jellemző ismérvei.

Melyek, ezzel kapcsolatban, a proletárdiktatúra alapvonásai, ha elismertük, hogy a proletárforradalom főtartalma a proletariátus diktatúrája?

A proletárdiktatúra legáltalánosabb lenini meghatározása a következő:

„A proletárdiktatúra nem befejezése az osztályharcnak, hanem folytatása új formákban. A proletárdiktatúra a győztes és a politikai hatalmat saját kezébe vevő proletariátus osztályharca a legyőzött, de meg nem semmisített, el nem tűnt, ellenállását meg nem szüntető, ellenállását fokozó burzsoázia ellen." (Lenin Művei. XXIV. köt. 311. old.)

Azok ellen fordulva, akik a proletárdiktatúrát összetévesztik az „általános népi", „általános választásokból származó" hatalommal, a „nem-osztály" hatalommal, Lenin ezt mondja:

„Az az osztály, amely a politikai hatalmat kezébe vette, ezt annak tudatában tette, hogy *egyedül* veszi a kezébe. Ez benne van a proletárdiktatúra fogalmában. Ennek a fogalomnak csak akkor van értelme, ha az illető osztály tudja, hogy csak ő maga veszi a kezébe a politikai hatalmat és nem ámítja sem önmagát, sem a többieket az «általános népi, általános választásokból származó, az egész nép szentesítette» hatalomról szóló szóbeszéddel." (Lenin Művei. XXVI. köt. 286. old.)

Ez azonban nem jelenti azt, hogy annak az *egy* osztálynak, a proletárosztálynak, amely nem osztja és nem oszthatja meg a hatalmat más osztályokkal, nincs szüksége céljai megvalósítása végett más osztályok dolgozó és kizsákmányolt tömegeinek segítségére és szövetségére. Ellenkezőleg. Ezt a hatalmat, az

egy osztály hatalmát, csak a proletárosztály és a kispolgári osztályok dolgozó tömegei, mindenekelőtt a dolgozó parasztság tömegei közti szövetség különleges formája révén erősítheti meg és viheti végig.

Mi ez a különleges szövetségi forma és miben áll? Általában, nem mond-e ellent ez a szövetség — a szövetség többi nemproletár osztályok dolgozóival — annak az eszmének, hogy a diktatúrát *egy* osztály gyakorolja?

A szövetségnek ez a különleges formája abban áll, hogy e szövetség vezető ereje a proletariátus. A szövetségnek ez a különleges formája abban áll, hogy az állam vezetője, a proletárdiktatúra rendszerének vezetője *egy* párt, a proletariátus pártja, a kommunisták pártja, amely *nem osztja és nem oszthatja meg* a vezetést más pártokkal.

Mint látjuk, az ellentmondás csak annak tűnik, csak látszólagos.

„A proletariátus diktatúrája — mondja Lenin — *különleges formája az osztályszövetségnek*,* a proletariátus, mint a dolgozók élcsapata és a dolgozók nagyszámú nem-proletár rétegei (kispolgárság, kistulajdonosok, parasztság, értelmiség stb.) vagy azok többsége között — szövetség, amely a tőke ellen jött létre, a tőke teljes leverésére, a burzsoázia ellenállásának és restaurációs törekvéseinek teljes elnyomására, a szocializmus végleges megteremtésére és megszilárdítására. Különleges szövetség ez, amely különleges helyzetben alakult ki, nevezetesen az ádáz polgárháború viszonyai között, olyan szövetség, melyet a szocializmus szilárd hívei kötnek annak ingadozó szövetségeseivel, néha «semlegesekkel» (akkor ez a szövetség harci megállapodásból semlegességi megállapodássá válik) *gazdaságilag, politikailag, társadalmilag, szellemileg nem egyforma osztályok közötti szövetség.*"* (Lenin Művei. XXIV. köt. 311. old.)

Egyik információs előadásában Kámenjev, a proletárdiktatúra e felfogása ellen vitatkozva, ezt mondja:

„A diktatúra *nem** egyik osztálynak a másikkal kötött szövetsége."

Azt hiszem Kámenjev itt mindenekelőtt „Az Októberi Forradalom és az orosz kommunisták taktikája" című brosúrám egy helyére gondol, ahol ez áll:

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

„A proletariátus diktatúrája nem egyszerű kormányzó felsőréteg, melyet «ügyesen» «kiválogatott» a «tapasztalt sztratéga» gondos keze s amely «okosan támaszkodik» a lakosságnak erre vagy arra a rétegére. A proletariátus diktatúrája osztályszövetség a proletariátus és a parasztság dolgozó tömegei közt a tőke megdöntésére, a szocializmus végleges győzelmére, azzal a feltétellel, hogy e szövetség vezető ereje a proletariátus."*

Teljességében fenntartom a proletárdiktatúra e meghatározását, mert azt hiszem, hogy teljesen megegyezik Lenin imént idézett meghatározásával.

Állítom, hogy Kámenjev ama kijelentésének, hogy „a diktatúra *nem* egyik osztály szövetsége a másikkal" ebben a fenntartás nélküli formában, semmi köze a proletárdiktatúra lenini elméletéhez.

Állítom, hogy így csak olyan emberek beszélhetnek, akik nem értik meg az összefogás eszméjének, a proletariátus és a parasztság közti szövetség eszméjének értelmét, akik nem értik, hogy mit jelent a proletariátus *hegemóniája* ebben a szövetségben.

Igy csak olyan emberek beszélhetnek, akik nem értették meg ezt a lenini tételt:

„*Csak a parasztsággal való megegyezés*** mentheti meg a szocialista forradalmat Oroszországban, mindaddig, amíg a forradalom más országokban be nem következett." (Lenin Művei. XXVI. köt. 238. old.)

Igy csak olyan emberek beszélhetnek, akik nem értették meg Leninnek ezt a tételét:

„*A diktatúra legfőbb elve:*** a proletariátus és parasztság szövetségének támogatása, avégből, hogy a proletariátus megtarthassa a vezető szerepet és az államhatalmat." (Lenin Művei. XXVI. köt. 460. old.)

Lenin kiemeli a diktatúra egyik legfőbb célját, a kizsákmányolók elnyomását és ezt mondja:

„A diktatúra tudományos fogalma nem jelent egyebet, mint a semmitől nem korlátozott, semminő törvénytől, abszolút semminő szabálytól nem feszélyezett, közvetlenül az erőszakra támaszkodó hatalmat."

---

* Lásd e kötetben 106. old.

** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

„A diktatúra — tessék ezt egyszer és mindenkorra tudomásul venni, kadet urak — korlátlan, erőre és nem törvényre támaszkodó hatalmat jelent. Polgárháború idején minden győztes hatalom csak diktatúra lehet." (Lenin Művei. XXV. köt. 441. és 436. old.)

De az erőszak persze nem meríti ki a proletárdiktatúrát, noha erőszak nélkül nem lehet diktatúra.

„A diktatúra — mondja Lenin — nemcsak erőszakot jelent, bár lehetetlen erőszak nélkül, a diktatúra magasabb munka-szervezetet is jelent, mint amilyen a megelőző szervezet volt." (Lenin Művei. XXIV. köt. 305. old.)

„A proletárdiktatúra ... nemcsak erőszak a kizsákmányolókkal szemben, sőt nem is elsősorban erőszak. Ennek a forradalmi erőszaknak gazdasági alapja, életképességének és sikerének záloga az, hogy a proletariátus a kapitalizmussal szemben a munka társadalmi szervezésének magasabb típusát képviseli és valósítja meg. Ez a lényeg. Ez a kommunizmus elkerülhetetlen, teljes győzelmének eróforrása, záloga." (Lenin Művei. XXIV. köt. 335—336. old.)*

„Legfőbb lényege (a diktatúra legfőbb lényege. — *J. Szt.)* a dolgozók vezető osztagának, élcsapatának, egyetlen vezetőjének, a proletariátusnak szervezettsége és fegyelmezettsége. Célja, hogy megteremtse a szocializmust, megszüntesse a társadalom osztályokra való tagozódását, dolgozókká tegye a társadalom összes tagjait s megfossza talajától az embernek ember által való bármiféle kizsákmányolását. Ezt a célt nem lehet egycsapásra megvalósítani, ehhez a kapitalizmustól a szocializmushoz vivő meglehetősen hosszú átmeneti időszak kell, azért is, mert a termelés átszervezése nehéz dolog, azért is, mert időbe telik, amíg az élet minden megnyilvánulása terén gyökeres változásokat hajtunk végre, azért is, mert a kispolgári és a polgári gazdálkodás megszokottságának hatalmas erejét csak hosszú, kitartó harccal lehet leküzdeni. Éppen ezért beszél Marx a proletárdiktatúra egész időszakáról, mint a kapitalizmustól a szocializmushoz való átmeneti időszakról." (Ugyanott, 314. old.)**

Ezek a proletárdiktatúra jellemző vonásai.

Ebből következik a proletárdiktatúra három fő vonása:

1. A proletárhatalom kihasználása a kizsákmányolók elnyomására, az ország megvédésére, a más országok proletár-

---

* *Lenin.* A nagy kezdeményezés. Lásd: *Lenin.* Marx. Engels, marxizmus. Id. kiad. 367. old.

** *Lenin.* Üdvözlet a magyar munkásoknak. Lásd: *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiad. 363. old.

jaihoz fűződő kapcsolatok megerősítésére, a forradalom fejlesztésére és győzelmére minden országban.

2. A proletárhatalom kihasználása arra, hogy a dolgozo és kizsákmányolt tömegeket végleg elszakítsuk a burzsoáziától, hogy a proletariátus és e tömegek szövetségét megerősítsük, hogy e tömegeket a szocialista építőmunkába bevonjuk, hogy e tömegeket a proletariátus államilag vezesse.

3. A proletárhatalom kihasználása a szocializmus megszervezésére, az osztályok megsemmisítésére, az osztálynélküli társadalomba, az államnélküli társadalomba való átmenetre.

A proletárdiktatúra mind e három vonásnak az egyesítése. E vonások egyikét sem lehet a proletárdiktatúra *egyedüli* jellemvonásául kiemelni, viszont elég, ha csak *egy* hiányzik ez ismérvek közül, s a proletárdiktatúra a kapitalista környezet viszonyai között megszűnik diktatúra lenni. Ezért e három vonás egyike sem mellőzhető a proletárdiktatúra fogalma eltorzításának veszélye nélkül. Csak mind a három vonás együtt adja a proletárdiktatúra teljes és befejezett fogalmát.

A proletárdiktatúrának megvannak a maga időszakai, a maga különleges formái, különböző munkamódszerei. A polgárháború időszakában különösen szembeszökő a diktatúra erőszakos oldala. De ebből egyáltalán nem következik, hogy a polgárháború időszakában semminő építőmunka nem folyik. Építőmunka nélkül polgárháborút viselni lehetetlen. Viszont a szocializmus építésének időszakában különösen szembeszökő a diktatúra békés, szervező, kulturális munkája, a forradalmi törvényesség stb. De ebből ismét egyáltalán nem következik, hogy a diktatúra erőszakos jellege elesik, vagy eleshet az építőmunka periódusában. Az elnyomás szervei, a hadsereg és egyéb szervezetek most, az építőmunka idején, éppoly szükségesek, mint a polgárháború időszakában. E szervek nélkül lehetetlen a diktatúrának csak valamennyire is biztosított építőmunkája. Nem szabad elfelejteni, hogy egyelőre csak *egy* országban győzött a forradalom. Nem szabad elfelejteni, hogy amíg van kapitalista környezet, addig fennáll az intervenció veszedelme is, az ebből a veszedelemből folyó összes következményekkel.

V

A PÁRT ÉS A MUNKÁSOSZTÁLY A PROLETÁRDIKTATÚRA RENDSZERÉBEN

Fentebb a proletárdiktatúráról történelmi kikerülhetetlensége szempontjából beszéltem, osztálytartalma szempontjából, állam-természete szempontjából, s végül egy egész történelmi szakasz folyamán teljesítendő romboló és alkotó feladatai szempontjából. Ezt a szakaszt a kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmeneti szakasznak nevezik.

Most a proletárdiktatúráról a diktatúra felépítése szempontjából, a diktatúra „mechanizmusa" szempontjából, ama „hajtószíjak", „emelők" és azon „irányítóerő" szerepének és jelentőségének szempontjából kell beszélnünk, melyek összesége (Lenin kifejezésével) a „proletárdiktatúra rendszerét" teszi s melyek segítségével a proletárdiktatúra mindennapos munkája folyik.

A proletárdiktatúra rendszerének minő „hajtószíjai", vagy „emelői" ezek? Miféle „irányítóerő" ez? Mire kellenek ezek?

Az emelők vagy hajtószíjak: a proletárdiktatúra ama tömegszervezetei, melyek segítsége nélkül a diktatúra megvalósítása lehetetlen.

Az irányító erő: a proletariátus vezető osztaga, a proletariátus élcsapata, mely a proletárdiktatúra legfőbb vezető ereje.

Ezek a hajtószíjak, emelők és az irányító erő a proletariátusnak azért kellenek, mert nélkülük a győzelemért vívott harcában fegyvertelen hadseregként állna a szervezett és felfegyverzett tőkével szemben. Ezek a szervezetek a proletariátusnak azért kellenek, mert nélkülük múlhatatlanul vereséget szenvedne a burzsoázia megdöntéséért vívott harcában, saját hatalma megszilárditásáért vívott harcában, a szocializmus építéséért vívott harcában. E szervezetek rendszeres segítsége és az élcsapat irányító ereje azért kell, mert e feltételek nélkül lehetetlen a proletariátusnak csak némileg is tartós és erős diktatúrája.

Miféle szervezetek ezek?

Először: a munkások *szakszervezetei*, elágazásaikkal a központban és vidéken, számos termelési, kulturális, nevelő és egyéb szervezet formájában. Ezek valamennyi szakma munká-

sait egyesítik. A szakszervezet nem pártjellegű szervezet. A szakszervezeteket a nálunk uralkodó munkásosztály összességét magában foglaló szervezetnek lehet nevezni. A szakszervezet — a kommunizmus iskolája. A szakszervezetek kiválasztják soraikból a legjobb elemeket a kormányzás valamennyi területén végzendő vezető munkára. A munkásosztályon belül létrehozzák a kapcsolatot a haladó és az elmaradt rétegek között. Összekötik a munkástömegeket a munkásosztály előhadával.

Másodszor: *a szovjetek*, számos elágazásukkal a központban és a vidéken, közigazgatási, gazdasági, katonai, kulturális és egyéb állami szervezetek formájában, hozzáadva még a dolgozók önként létrehozott tömegegyesületeinek számtalan sokaságát, mely ezeket az állami szervezeteket körülveszi s őket a lakossággal egyesíti. A szovjetek a város és a falu összes dolgozóinak tömegszervezetei. A szovjetek nem pártjellegű szervezetek. A szovjetek — a proletariátus diktatúrájának közvetlen kifejezése. A szovjeteken megy keresztül minden néven nevezendő intézkedés, mely a diktatúra megerősítését és a szocializmus építését célozza. A szovjeteken keresztül valósul meg a parasztság állami vezetése a proletariátus által. A szovjetek egyesítik a dolgozók milliós tömegeit a proletariátus élcsapatával.

Harmadszor: a mindenféle *szövetkezet* minden elágazásával. Ez a dolgozók tömegszervezete, nem pártjellegű szervezet: ez a dolgozókat mindenekelőtt mint fogyasztókat, s az idők folyamán mint termelőket is egyesíti (mezőgazdasági szövetkezet). Különös jelentőségre tesz szert a proletárdiktatúra megszilárdulása után, a széleskörű építőmunka időszakában. Megkönnyíti a proletariátus élcsapatának kapcsolatát a parasztság tömegeivel és megteremti a lehetőségét annak, hogy a parasztságot bevonjuk a szocialista építőmunka folyamatába.

Negyedszer: az *ifjúsági szövetség*. Ez a munkás- és parasztifjúság tömegszervezete, nem pártjellegű szervezet, de a párthoz csatlakozó szervezet. Feladata, hogy segítse a pártot az ifjú nemzedék szocialista szellemű nevelésében. Fiatal tartalékokat ad a proletariátus valamennyi többi tömegszervezete számára, a kormányzás minden ágában. Az ifjúsági szövetség különös jelentőségre tett szert a proletárdiktatúra megszilárdulása után, a proletariátus széleskörű kulturális és nevelő munkájának időszakában.

Végül a proletariátus *pártja*, élcsapata. Ereje abban rejlik, hogy magába gyűjti a proletariátus legjobbjait, minden tömegszervezetéből. Rendeltetése, hogy kivétel nélkül valamennyi proletár tömegszervezet munkáját *egyesítse* és működésüket egy cél felé *irányítsa*, a proletariátus felszabadításának célja felé. És ezeket a szervezeteket egy cél felé egyesíteni és irányítani feltétlenül szükséges, mert enélkül lehetetlen a proletariátus harcának egysége, mert enélkül lehetetlen a proletártömegek vezetése a hatalomért vívott harcukban, a szocializmus felépítéséért vívott harcukban. De egyesíteni és irányítani a proletariátus tömegszervezeteinek munkáját csak a proletariátus élcsapata, pártja tudja. Csak a proletariátus pártja, a kommunisták pártja képes arra, hogy a proletárdiktatúra rendszerében a fő vezetőnek ezt a szerepét játszhassa.

Miért?

„Először azért, mert a párt gyüjtőpontja a munkásosztály legjobb elemeinek, akiknek a proletariátus pártonkívüli szervezeteivel közvetlen kapcsolatuk van és akik igen gyakran vezetik ezeket a szervezeteket; másodszor, mert a párt, mint a munkásosztály legjobbjainak gyüjtőhelye, a legjobb iskola arra, hogy a munkásosztálynak olyan vezetőit képezze ki, akik osztályuk szervezeteinek minden formáját vezetni tudják; harmadszor, mert a párt, mint a munkásosztály vezetőinek legjobb iskolája, tapasztaltságánál és tekintélyénél fogva az egyetlen szervezet, mely a proletariátus harcának vezetését központosítani tudja és ilymódon a munkásosztály valamennyi és mindennemű pártonkívüli szervezetét azokká a kiszolgáló szervekké és hajtószíjakká változtatja, melyek a pártot az osztállyal kötik össze." (Lásd: „A leninizmus alapjairól.")*

A párt a proletárdiktatúra rendszerében a fő vezető erő.

„A párt a proletariátus osztály-egyesülésének legmagasabb formája." *(Lenin.)*

Tehát: a *szakszervezetek*, mint a proletariátus tömegszervezete, amely a pártot mindenekelőtt a termelés vonalán, az osztállyal köti össze; a *szovjetek*, mint a dolgozók tömegszervezete, mely a pártot, mindenekelőtt az állam vonalán, a dolgozókkal köti össze; a *szövetkezet*, mint főképpen a parasztság tömegszervezete, mely a pártot a paraszttömegekkel, mindenekelőtt gazdasági vonalon, a parasztságnak a szocialista

* Lásd e kötetben 93. old.

építőmunkába való bevonása vonalán köti össze; az *ifjúsági szövetség*, mint a munkás- és parasztifjúság tömegszervezete, melynek az a hivatása, hogy a proletariátus élcsapatának megkönnyítse az új nemzedék szocialista nevelését és fiatal tartalékok kiképzését; s végül a *párt*, mint a proletárdiktatúra rendszerének fő irányító ereje, amely hivatott mind e tömegszervezeteket vezetni: — ilyen általában véve a diktatúra „mechanizmusának", a „proletárdiktatúra rendszerének" képe.

Párt nélkül, mint fő vezető erő nélkül, lehetetlen a proletariátusnak csak némileg is tartós és szilárd diktatúrája.

Ekként, Lenin szavaival szólva, „nagyjában formailag nem kommunista, hajlékony és aránylag széleskörű, roppant hatalmas proletár apparátus jön létre, amelynek révén a párt szorosan kapcsolódik az *osztályhoz* és a *tömeghez*, s melynek révén, a párt vezetésével, megvalósul az *osztály diktatúrája*". (Lenin Művei. XXV. köt. 192. old.)*

Ez persze nem azt jelenti, hogy a pártnak helyettesíteni kell és lehet a szakszervezeteket, a szovjeteket és a többi tömegszervezetet. A párt valósítja meg a proletariátus diktatúráját. De nem közvetlenül, hanem a szakszervezetek segítségével, a szovjetek és elágazásaik révén. E „hajtószíjak" nélkül csak némileg is szilárd diktatúra lehetetlen volna.

„Nem lehet — mondja Lenin — megvalósítani a diktatúrát néhány «hajtószíj» nélkül, mely az élcsapattól az élenjáró osztály tömegéhez, ettől a dolgozók tömegéhez vezet." (Lenin Művei. XXVI. köt. 65. old.)

„A párt, ugyszólván, magába gyüjti a proletariátus élcsapatát s ez az élcsapat valósítja meg a proletariátus diktatúráját. S ha nincs olyan alap, mint a szakszervezetek, nem lehet megvalósítani a diktatúrát, nem lehet gyakorolni az állami funkciókat. Ezeket viszont egy sor újtípusú külön intézmény *revén*,** nevezetesen a szovjetapparátuson *keresztül*** kell megvalósítani." (Lenin Művei. XXVI. köt. 64. old.)

A párt vezetőszerepének legfőbb kifejezése, például nálunk a Szovjetunióban, a proletárdiktatúra országában, az a tény, hogy szovjetszervezeteink és más tömegszervezeteink egyetlen

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 34. old.

** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

fontos politikai vagy szervezeti kérdést sem döntenek el a párt vezető utasítása nélkül. *Ebben az értelemben* azt lehetne mondani, hogy a proletariátus diktatúrája *lényegében* élcsapatának „diktatúrája", pártjának, mint a proletariátus fő vezető erejének „diktatúrája". Lenin erről ezt mondta a Kommunista Internacionále II. kongresszusán:

„Tanner azt mondja, hogy a proletárdiktatúra mellett van, de a proletárdiktatúrát nem egészen úgy képzeli el, mint ahogy mi elképzeljük. Azt mondja, hogy mi a proletariátus diktatúráján *lényegében** a proletariátus szervezett és öntudatos kisebbségének diktatúráját értjük.

S valóban, a kapitalizmus korszakában, mikor a munkástömegek a szakadatlan kizsákmányolás miatt nem fejleszthetik ki emberi képességeiket, a munkásság politikai pártjaira éppen az jellemző, hogy osztályuknak csak kisebbségét fogják össze. A politikai párt az osztálynak csak kisebbségét egyesítheti, éppúgy, ahogy az igazán öntudatos munkások minden kapitalista társadalomban az összes munkásoknak csak kisebbségét teszik ki. Ezért kénytelenek vagyunk elismerni, hogy csupán ez az öntudatos kisebbség vezetheti a széles munkástömegeket és viheti őket magával. S ha Tanner elvtárs azt mondja, hogy ő ellensége ugyan a pártnak, de egyszersmind amellett van, hogy a legjobban szervezett és legforradalmibb munkások kisebbsége mutasson utat az egész proletariátusnak, akkor én azt mondom, hogy valójában nincs különbség közöttünk." (Lenin Művei. XXV. köt. 347 old.)

De jelenti-e ez azt, hogy a proletariátus diktatúrája és a párt vezető szerepe (a párt „diktatúrája") közé *egyenlőségi jelet* lehet tenni, hogy az egyiket *azonosítani* lehet a másikkal, hogy az egyiket föl lehet *cserélni* a másikkal? Persze, hogy nem jelenti. Persze, hogy nem lehet. Így például Szórin azt mondja, hogy *„a proletariátus diktatúrája: pártunk diktatúrája"*. Ez a tétel, mint látjuk, azonosítja a „párt diktatúráját" a proletariátus diktatúrájával. Lehet-e a leninizmus alapján megmaradni és ezt az azonosítást helyesnek tartani? Nem, nem lehet. És pedig azért nem, mert:

Először: Lenin a Kommunista Internacionále II. kongresszusán mondott fentebb idézett beszédében egyáltalában nem azonosítja a párt vezető szerepét a proletariátus dikta-

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

túrájával. Csak azt mondja, hogy „csupán az öntudatos kisebbség (azaz a párt — *J. Szt.)* vezetheti a széles munkástömegeket és viheti őket magával", hogy *éppen ebben az értelemben* „mi a proletariátus diktatúráján *lényegében** a proletariátus szervezett és öntudatos kisebbségének diktatúráját értjük". Ha azt mondjuk „lényegében", ezzel nem mondtuk, hogy „teljesen". Gyakran mondjuk, hogy a nemzetiségi kérdés lényegében parasztkérdés. S ez teljesen helyes. De ez még nem jelenti, hogy a nemzetiségi kérdés fedi a parasztkérdést, hogy a parasztkérdés terjedelme akkora, mint a nemzetiségi kérdésé, hogy a parasztkérdés azonos a nemzetiségi kérdéssel. Nem kell bizonyítgatni, hogy a nemzeti kérdés, terjedelmére nézve, szélesebb és gazdagabb a parasztkérdésnél. Ugyanezt kell mondani, ennek megfelelően, a párt vezető szerepéről és a proletariátus diktatúrájáról. Ha a párt viszi is keresztül a proletariátus diktatúráját, s ha, ebben az értelemben, a proletariátus diktatúrája *lényegében* pártjának „diktatúrája", akkor ez még nem jelenti azt, hogy a „párt diktatúrája" (vezető szerepe) *azonos* a proletariátus diktatúrájával, hogy az egyik *ugyanolyan* terjedelmű, mint a másik. Nem kell bizonyítgatni, hogy a proletariátus diktatúrája terjedelmére szélesebb és gazdagabb, mint a párt vezető szerepe. A párt viszi keresztül a proletariátus diktatúráját, de a *proletariátus* diktatúráját viszi keresztül és nem valami másmilyent. Aki a párt vezető szerepét azonosítja a proletariátus diktatúrájával, az a proletariátus diktatúrája helyébe a párt „diktatúráját" teszi.

Másodszor. A proletariátus tömegszervezeteinek egyetlen fontos döntése sem jön létre a párt vezető utasítása nélkül. Ez teljesen helyes. De jelenti-e ez azt, hogy a párt vezető utasításai *kimerítik* a proletárdiktatúra fogalmát? Jelenti-e ez azt, hogy eszerint a párt vezető utasításait azonosítani lehet a proletariátus diktatúrájával? Persze, hogy nem jelenti. A proletárdiktatúra alkotórészei: a párt vezető utasításai, plusz ez utasítások végrehajtása a proletár tömegszervezetek által, plusz megvalósításuk a lakosság részéről. Mint látjuk, itt az átmenetek és közbenső fokok egész sorával van dolgunk, melyek a proletárdiktatúrának távolról sem lényegtelen mozzanatai. A párt vezető utasításai és megvalósításuk közt tehát

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

a vezetettek akarata és cselekvése van, az osztály akarata és cselekvése, készsége (vagy vonakodása) ez utasítások támogatására, képessége (vagy képtelensége) ez utasítások megvalósítására olymódon, ahogy azt a helyzet megköveteli. Aligha kell bizonyítgatni, hogy a pártnak, amely vállalta a vezetést, okvetlenül számolnia kell a vezetettek akaratával, helyzetével, öntudatuk színvonalával, nem lehet figyelmen kívül hagynia osztálya akaratát, állapotát és öntudata színvonalát. Ezért az, aki a párt vezetőszerepét azonosítja a proletariátus diktatúrájával, az az osztály akarata és cselekvése helyébe a párt utasításait teszi.

Harmadszor. „A proletárdiktatúra — mondja Lenin — a győztes és a politikai hatalmat saját kezébe vevő proletariátus osztályharca" (Lenin Művei. XXIV. köt. 311. old.). Miben fejeződhetik ki ez az *osztály*harc? Kifejeződhetik a proletariátusnak a megdöntött burzsoázia kirohanása ellen, vagy a külföldi burzsoázia intervenciója ellen irányuló fegyveres akcióiban. Kifejeződhetik a polgárháborúban, ha a proletárhatalom még nem szilárdult meg. Kifejeződhetik a proletariátus széleskörű, a nagy tömegeket bevonó szervező és építő munkájában, ha a hatalom már megszilárdult. Mindezekben az esetekben a cselekvő személy: a proletariátus mint *osztály*. Sohasem fordult elő, hogy mindezeket az akciókat a párt, pusztán a párt hajtotta végre, kizárólag a saját erejével, az osztály támogatása nélkül. A párt rendszerint csak vezeti ezeket az akciókat s annyiban vezeti, amennyiben mögötte van az osztály támogatása. Mert a párt nem pótolhatja, nem helyettesítheti az osztályt. Mert a párt, ha mégolyan fontos vezetőszerepe van is, mégiscsak *része* az osztálynak. Ezért, aki a párt vezetőszerepét a proletariátus diktatúrájával azonosítja, az az osztályt felcseréli a párttal.

Negyedszer. A párt megvalósítja a proletariátus diktatúráját. „A párt a proletariátusnak közvetlenül kormányzó élcsapata, a proletariátus vezetője" *(Lenin)*. Ebben az értelemben a párt *veszi kezébe* a hatalmat, a párt *kormányozza az országot*. De ez még nem jelenti azt, hogy a párt az államhatalom megkerülésével, az államhatalom nélkül valósítja meg a proletárdiktatúrát, hogy a párt a Szovjetek megkerülésével, s nem a Szovjeteken keresztül kormányozza az országot. Ez még nem jelenti azt, hogy a párt azonosítható a Szovjetekkel, az államhatalommal. A párt a hatalom

magva. De a párt nem az államhatalom és nem azonosítható azzal. „Mint kormanyzó pártnak — mondja Lenin — feltétlenül össze kellett olvasztanunk a párt «csúcsait» a szovjetek «csúcsaival», — ezek nálunk össze vannak olvasztva s úgy is maradnak" (Lenin Művei. XXVI. köt. 208. old.). Ez teljesen helyes. De Lenin ezzel semmiképpen sem akarja azt mondani, hogy szovjetintézményeink a maguk egészében, például hadseregünk, közlekedésünk, gazdasági intézményeink stb., pártunk intézményei; hogy a párt helyettesítheti a Szovjeteket és elágazásaikat, hogy a párt azonosítható az államhatalommal. Lenin nem egyszer mondta, hogy „a Szovjetek rendszere a proletariátus diktatúrája", hogy „a Szovjethatalom a proletárdiktatúra" (Lenin Művei. XXIV. köt. 14—15. old.); de sohasem mondta, hogy a párt az államhatalom, hogy a Szovjetek és a párt azonosak. A párt, melynek néhány százezer tagja van, vezeti a központban és a vidéken a Szovjeteket és elágazásaikat, melyek néhány millió embert, párttagot és pártonkivülit foglalnak magukba, de nem lehet és nem kell helyettesítenie őket. Ezért mondja Lenin, hogy „a diktatúrát a Szovjetekben szervezett proletariátus valósítja meg, melyet a bolsevikok kommunista pártja vezet", hogy „a párt egész munkája a Szovjeteken *keresztül** folyik, melyek a dolgozó tömegeket foglalkozásra való különbség nélkül egyesítik" (Lenin Művei. XXV. köt. 192—193. old.)**, hogy a diktatúrát „a szovjetapparátuson keresztül kell megvalósítani" (Lenin Művei. XXVI. köt. 64. old.). Ezért aki a párt vezetőszerepét a proletariátus diktatúrájával azonosítja, az a Szovjeteket, az államhatalmat a párttal cseréli fel.

Ötödször. A proletárdiktatúra fogalma állami fogalom. A proletárdiktatúra feltétlenül magában foglalja az erőszak fogalmát. Erőszak nélkül nincs diktatúra, ha a diktatúrát a szó pontos értelmében fogjuk fel. Lenin a proletárdiktatúrát úgy határozza meg, mint olyan „hatalmat, mely közvetlenül *erőszakra* támaszkodik" (Lenin Művei. XIX. köt. 315. old.). Ezért a pártnak *a proletárok osztályával szemben gyakorolt* diktatúrájáról beszélni és ezt a proletariátus dik-

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 35. old.

tatúrájával azonosítani annyit jelent, mintha azt mondanók, hogy a pártnak saját osztálya irányában nemcsak vezetőnek, nemcsak vezérnek és tanítónak kell lennie, hanem afféle diktátornak, aki erőszakot alkalmaz vele szemben, márpedig ez természetesen gyökerében helytelen. Ezért, aki a „párt diktatúráját" azonosítja a proletárdiktatúrával, az hallgatólag abból indul ki, hogy a párt tekintélyét a saját osztályával szemben gyakorolt erőszakra lehet építeni, ez pedig képtelenség és teljességgel összeegyeztethetetlen a leninizmussal. A párt tekintélye a munkásosztály bizalmán nyugszik. A munkásosztály bizalmát pedig nem az erőszak szerzi meg — az erőszak csak megöli ezt —, hanem a párt helyes elmélete, a párt helyes politikája, a pártnak az osztály iránti odaadása, a munkásosztály tömegeivel való kapcsolata s ama készsége és képessége, hogy a tömegeket jelszavai helyességéről *meggyőzze.*

Mi következik mindebből?

Ebből az következik, hogy:

1. Lenin ezt a szót: a párt *diktatúrája* nem a szó pontos értelmében („erőszakra támaszkodó hatalom"), hanem átvitt értelemben, a vezetés értelmében használja;

2. aki a párt vezető szerepét a proletariátus *diktatúrájával* azonosítja, az Lenint elferdíti, és helytelenül tulajdonítja a pártnak a munkásosztállyal mint egésszel szemben alkalmazott erőszak funkcióját;

3. aki a pártnak azt a nemlétező funkciót tulajdonítja, hogy a munkásosztállyal szemben erőszakot alkalmaz, az megsérti az élcsapat és az osztály, a párt és a proletariátus közti helyes kölcsönös viszony elemi követelményeit.

Ekként egészen közel jutottunk ahhoz a kérdéshez, mi a kölcsönös viszony párt és osztály s a munkásosztályon belül a párttag és a pártonkívüli között?

Lenin ezt a viszonyt úgy határozza meg, mint *„kölcsönös bizalmat** a munkásosztály élcsapata és a munkástömeg között" (Lenin Művei. XXVI. köt. 235. old.).

Mit jelent ez?

Ez, először, azt jelenti, hogy a pártnak éberen kell figyelnie a tömegek szavára, hogy figyelmesen számba kell vennie a tömegek forradalmi ösztönét, hogy tanulmányoznia kell a töme-

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

gek harci gyakorlatát, azon ellenőrizve politikája helyességét, hogy tehát nemcsak tanítania kell a tömegeket, hanem tanulnia is tőlük.

Ez, másodszor, azt jelenti, hogy a pártnak napról-napra ki kell vívnia a proletártömegek bizalmát, hogy politikájával és munkájával ki kell kovácsolnia a maga számára a tömegek támogatását, hogy nem parancsolnia, hanem mindenekelőtt meggyőznie kell, megkönnyítve a tömegeknek azt, hogy saját tapasztalataik alapján felismerjék a párt politikájának helyességét, hogy tehát osztálya irányítójának, vezérének, tanítójának kell lennie.

E feltételek megszegése az élcsapat és az osztály közti helyes viszony megszegését, a „kölcsönös bizalom" aláásását, mind az osztály-, mind a pártfegyelem felbomlását jelenti.

„Ma már bizonyára majdnem mindenki látja — mondja Lenin —, hogy a bolsevikok nemhogy két és fél évig, de két és fél hónapig sem tarthatták volna magukat a hatalmon, ha pártunkban nem lett volna a legszigorúbb fegyelem, valóságos vasfegyelem, ha a párt nem élvezte volna a *munkásosztály egész tömegének legteljesebb és legodaadóbb támogatását**, vagyis mindazoknak a támogatását, akik a munkásosztály gondolkodó, tisztességes, önfeláldozó, befolyásos, az elmaradt rétegeket vezetni vagy magukkal ragadni tudó elemei." (Lenin Művei. XXV. kot. 173. old.)**

„A proletariátus diktatúrája — mondja továbbá Lenin — szívós, véres és vértelen, erőszakos és békés, katonai és gazdasági, pedagógiai és adminisztrációs harc a régi társadalom erői és hagyományai ellen. Milliók és tízmilliók szokásainak ereje — a legszörnyűbb erő. Párt nélkül, amely vaskemény és edzett a harcban, párt nélkül, *amely az osztály összes becsületes elemeinek bizalmát bírja*,* párt nélkül, amely figyelemmel tudja kísérni a tömegek hangulatát és tud arra befolyást gyakorolni, ilyen sikeres harcot vívni lehetetlen." (Lenin Művei. XXV. köt. 190. old.)***

De hogyan szerzi meg a párt az osztálynak e bizalmát és támogatását? Hogyan alakul ki a proletárdiktatúrához feltétlenül szükséges vasfegyelem, milyen talajon terem?

Lenin erről azt mondja:

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 7—8. old.

*** Ugyanott. 30. old.

„Mi tartja fenn a proletariátus forradalmi pártjának fegyelmét, mi ellenőrzi, mi erősíti? Először, a proletár élcsapat öntudatossága és odaadása a forradalom iránt, kitartása, önfeláldozása, hős essége. Másodszor az a képessége, hogy kapcsolatba kerüljön, közelségbe jusson bizonyos mértékig, ha úgy tetszik, *egybeolvadjon a dolgozók legszélesebb tömegeivel** mindenekelőtt a proletártömeggel, *de a nem proletár* dolgozó tömeggel is. Harmadszor, annak a politikai vezetésnek helyessége, melyet az élcsapat megvalósít, politikai sztratégiájának és taktikájának helyessége, azzal a feltétellel, hogy a legszélesebb tömegek *saját tapasztalataik alapján* meggyőződtek e vezetés helyességéről. E feltételek nélkül a fegyelem olyan forradalmi pártban, amely valóban annak az élenjáró osztálynak pártja tud lenni, amelynek a burzsoáziát meg kell döntenie és az egész társadalmat átalakítania, megvalósíthatatlan. E feltételek nélkül a fegyelem megteremtésének kísérletei okvetlen külsőséggé, frázissá, komédiává fajulnak. De, másfelől, ezek a feltételek nem jöhetnek létre egyszerre. Csak hosszú munka, nehéz tapasztalat hozza létre őket; kialakulásukat csak a helyes forradalmi elmélet könnyíti meg, amely viszont nem dogma, hanem véglegesen csak a valóban tömegeket átfogó és valóban forradalmi mozgalom gyakorlatával szoros kapcsolatban alakul ki." (Lenin Művei. XXV. köt. 174. old.)*

Továbbá:

„A kapitalizmus feletti győzelem sikeréhez szükség van arra, hogy helyes legyen a viszony a vezető, a kommunista párt, a forradalmi osztály, a proletariátus — és a tömeg, vagyis a dolgozók és kizsákmányoltak összesége között. Csak a kommunista párt, ha valóban a forradalmi osztály élcsapata, ha magába zárja a forradalmi osztály legjobb képviselőit, ha teljesen öntudatos és odaadó, szívós forradalmi harc által felvilágosított és megedzett kommunistákból áll, ha ez a párt elszakíthatatlanul össze tudta kötni magát osztálya egész életével és az osztályon át a kizsákmányoltak egész tömegével, s ebben az osztályban és *ebben a tömegben teljes bizalmat*** tudott kelteni — csak ilyen párt képes a proletariátust a kapitalizmus összes erői elleni legkíméletlenebb, döntő, végső harcra vezetni. Másrészről csak ilyen párt vezetésével tudja a proletariátus forradalmi előretörésének egész erejét kifejteni s a jelentéktelen kisebbséget tevő, a kapitalizmus által megrontott munkásarisztokráciának, a régi szakszervezeti és szövetkezeti vezéreknek stb. kikerülhetetlen apátiáját, sőt ellenállását megsemmisíteni — csak így tudja kifejteni egész erejét, amely, éppen a

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 9. old.

** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

kapitalista társadalom gazdasági szerkezeténél fogva, mérhetetlenül nagyobb, mint a proletariátusnak a lakosság összességéhez viszonyított aránya." (Lenin Művei. XXV. köt. 314. old.)

Ezekből az idézetekből az következik, hogy :

1. a párt tekintélye és a munkásosztály vasfegyelme, amire a proletárdiktatúrának szüksége van, nem a félelemre, vagy a párt „korlátlan" jogaira épül, hanem a munkásosztály bizalmára a párthoz arra, hogy a munkásosztály támogatja a pártot ;

2. a párt a munkásosztály bizalmát nem egyszerre és nem a munkásosztály elleni erőszak útján szerzi meg, hanem a tömegek közötti huzamos munkájával, helyes politikájával, azzal, hogy a tömegeket saját tapasztalataik révén meg tudja győzni politikája helyességéről, hogy biztosítani tudja magának a munkásosztály támogatását, hogy magával tudja vinni a munkásosztály tömegeit ;

3. a párt helyes politikája nélkül, melyet a tömegek harcának tapasztalata támaszt alá, s a munkásosztály bizalma nélkül a párt nem vezet és nem vezethet igazán ;

4. a pártot és a párt vezetését, ha a párt az osztály bizalmát bírja, s ha ez a vezetés igazi vezetés, nem lehet a proletariátus diktatúrájával szembeállítani, mert a munkásosztály bizalmát élvező párt által gyakorolt vezetés (a párt „diktatúrája") nélkül lehetetlen a proletariátusnak csak némileg is szilárd diktatúrája.

E feltételek nélkül a párt tekintélye és a vasfegyelem vagy üres frázis, vagy hencegés és kalandorság.

Nem lehet a proletariátus diktatúráját a párt gyakorolta vezetéssel („diktatúrával") szembeállítani. Nem lehet, mert a párt gyakorolta vezetés a proletárdiktatúrában a legfontosabb, ha csak némileg is szilárd és teljes diktatúrára gondolunk, s nem olyanra, mint amilyen pl. a Párizsi Kommün volt, amely nem volt teljes és nem volt szilárd diktatúra. Nem lehet, mert a proletárdiktatúra és a párt gyakorolta vezetés, hogy úgy mondjam, a munka ugyanazon vonalán haladnak, egyazon irányban hatnak.

„Már maga ez a kérdésföltevés — mondja Lenin — «a párt diktatúrája *vagy* az osztály diktatúrája? a vezérek diktatúrája

(pártja), *vagy* a tömegek diktatúrája (pártja)?» a leghihetetlenebb és legkuszább gondolatzavarról tanúskodik . . . Mindenki tudja, hogy a tömegek osztályokra oszlanak . . ., hogy az osztályokat rendszerint és a legtöbb esetben, legalább is a modern civilizált országokban, politikai pártok vezetik, hogy a politikai pártokat általános szabályképpen a legtekintélyesebb, legbefolyásosabb, legtapasztaltabb, legfelelősebb állásokra megválasztott személyek többé vagy kevésbbé tartós csoportjai, úgynevezett vezérek igazgatják . . . Odáig menni . . . hogy valaki a tömegek diktatúráját általában szembeállítja a vezérek diktatúrájával: nevetséges képtelenség és ostobaság." (Lenin Művei. XXV. köt. 187. és 188. old.)*

Ez teljesen helyes. De ez a helyes tétel abból a feltételből indul ki, hogy az élcsapat és a munkástömegek, a párt és az osztály között helyes kölcsönös viszony áll fenn. Abból a feltételből indul ki, hogy az élcsapat és az osztály közti viszony, hogy úgy mondjuk, normális marad, megmarad a „kölcsönös bizalom" keretében.

De mi történik akkor, ha a helyes viszony élcsapat és osztály között, ha a „kölcsönös bizalom" párt és osztály közt megrendült? Mi történik, ha maga a párt így vagy úgy kezd az osztállyal szembehelyezkedni, megsértvén az osztályhoz való helyes kölcsönös viszony, a „kölcsönös bizalom" alapjait? Lehetségesek-e általában ilyen esetek? Igen, lehetségesek. Lehetségesek akkor:

1. *ha* a párt elkezdi a tömegek előtti tekintélyét nem a saját munkájára és a tömegek bizalmára építeni, hanem „korlátlan" jogaira;

2. *ha* a párt politikája nyilvánvalóan helytelen, és a párt nem akarja hibáját felülvizsgálni és kijavítani;

3. *ha* a politika általában helyes, de a tömegek még nem készek arra, hogy magukévá tegyék és a párt nem akar, vagy nem tud várni, hogy a tömegeknek módot adjon arra, hogy saját tapasztalataik alapján győződjenek meg a párt politikájának helyességéről.

Pártunk történetében számos ilyen eset van. Különböző csoportok és frakciók pártunkban azért buktak el és szóródtak széjjel, mert megszegték e három feltétel egyikét, sőt néha valamennyit.

---

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 27. és 29. old.

Ebből azonban az következik, hogy a proletárdiktatúrának a párt „diktatúrájával" (vezetőszerepével) való szembeállítását csak abban az esetben lehet helytelennek mondani:

1. *ha* a pártnak a munkásosztály felett gyakorolt diktatúráján nem a szó szoros értelmében vett diktatúrát („erőszakra támaszkodó hatalmat"), hanem a párt gyakorolta vezetést értünk, amely kizárja az osztállyal mint egésszel, az osztály többségével szemben alkalmazott erőszakot, vagyis ha a párt diktatúráját úgy értjük, ahogy Lenin értette;

2. *ha* a párt rendelkezik azokkal a képességekkel, amelyek az osztály tényleges vezetőjévé teszik, vagyis ha a párt politikája helyes, ha ez a politika megfelel az osztály érdekeinek;

3. *ha* az osztály, ha az osztály többsége elfogadja ezt a politikát, magáévá teszi azt s a párt munkája révén meggyőződik e politika helyességéről, bízik a pártban és támogatja.

E feltételek megszegése feltétlenül összeütközést idéz elő párt és osztály között, szakadást, egymással szembefordulást.

Lehet-e a párt vezetését az osztályra erőszakkal rákényszeríteni? Nem, nem lehet. Az *ilyen* vezetés semmiesetre sem lehet valamelyest is tartós. A pártnak, ha a proletariátus pártja akar maradni, tudnia kell, hogy mindenekelőtt és elsősorban *irányítója, vezére, tanítója* a munkásosztálynak. Nem feledhetjük el Lenin szavait, amiket erre vonatkozóan az „Állam és forradalom" című brosúrájában mondott:

„A marxizmus, midőn a munkáspártot neveli, a proletariátus élcsapatát teremti meg, amely a hatalmat meg tudja ragadni, *az egész népet* a szocializmushoz tudja *vezetni*, tudja az új rendszert irányítani és megszervezni, az összes dolgozók és kizsákmányoltak *tanítója, irányítója, vezére** tud lenni társadalmi életük burzsoázia nélküli és a burzsoázia elleni berendezésében." (Lenin Művei. XXI. köt. 386. old.)**

Lehet-e a pártot az osztály igazi vezetőjének tekinteni, ha politikája helytelen, ha politikája összeütközésbe kerül az osztály érdekeivel? Persze, hogy nem lehet. Ilyen esetekben a pártnak, ha vezető akar maradni, felül kell vizsgálnia politikáját, helyesbíteni kell azt, be kell ismernie hibáját s ki kell javítania. E tétel bizonyítására pártunk történetéből hivatkoz-

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* Állam és forradalom. fd. kiad. 27. old.

hatnánk például a terménybeszolgáltatási kötelezettség eltörlésének idejére, amikor a munkás- és parasztttömegek nyilvánvalóan elégedetlenek voltak politikánkkal s amikor a párt nyiltan és becsületesen módosította ezt a politikáját. Lenin a X. pártkongresszuson a következőket mondta a beszolgáltatási kötelezettség megszüntetéséről és az új gazdasági politika bevezetéséről:

„Nem szabad arra törekednünk, hogy valamit is eltitkoljunk, hanem egyenesen ki kell mondanunk, hogy a parasztság elégedetlen a vele való viszonyunknak azzal a formájával, amely kialakult, hogy ezt a formát nem akarja s hogy tovább nem fog így élni. Ez kétségtelen. Ezt az akaratát a parasztság határozottan kifejezte. Ez a dolgozó lakosság óriási tömegeinek akarata. Ezzel számolnunk kell s mi elég józan politikusok vagyunk ahhoz, hogy egyenesen kimondjuk: *gyerünk, vizsgáljuk felül parasztpolitikánkat.*" (Lenin Művei. XXVI. köt. 238. old.)

Lehet-e azt hinni, hogy a pártnak vállalnia kell a kezdeményezést és a vezetést a tömegek döntő akcióinak szervezése dolgában csak azon az alapon, hogy politikája általában helyes, *ha* ez a politika még nem bírja az osztály bizalmát és támogatását, mondjuk azért, mert az osztály politikailag elmaradt: *ha* a pártnak még nem sikerült meggyőznie az osztályt politikája helyességéről, mondjuk azért, mert az események még nem értek meg? Nem, nem lehet. Ilyen esetekben a pártnak, ha igazi vezető akar lenni, tudnia kell várni, meg kell győznie a tömegeket politikája helyességéről, segítenie kell a tömegeket abban, hogy saját tapasztalataik alapján meggyőződjenek e politika helyességéről.

„Ha a forradalmi pártnak — mondja Lenin — nincs többsége a forradalmi osztályok élenjáró osztagaiban és az országban, akkor szó sem lehet felkelésről." (Lenin Művei. XXI. köt. 282. old.)

„Ha nem változnak meg a munkásosztály többségének nézetei, akkor a forradalom lehetetlen. De ezt a változást a tömegek politikai tapasztalatai hozzák létre." (Lenin Művei. XXV. köt. 221. old.)*

„A proletár élcsapatot eszmeileg meghódítottuk. Ez a fő. Enélkül nem lehet megtenni az első lépést sem a győzelem felé. De ettől

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 74. old.

még meglehetősen messze az út a győzelemig. Az élcsapattal egymagával győzni nem lehet. Csak egymagát az élcsapatot a döntő harcba vetni, mikor még az egész osztály, mikor még a széles tömegek nem helyezkedtek arra az álláspontra, hogy vagy közvetlenül támogatják az élcsapatot, vagy legalább is jóindulatú semlegességet tanúsítanak irányában és teljesen képtelenek az ellenség támogatására: nemcsak ostobaság, hanem bűn is lenne. Ahhoz azonban, hogy valóban az egész osztály, hogy valóban a dolgozók és a tőke elnyomottjainak széles tömegei jussanak el erre az álláspontra, ahhoz a propaganda egymagában, az agitáció egymagában kevés. Ehhez a tömegek saját politikai tapasztalata kell." (Ugyanott, 228. old.)*

Tudvalevő, hogy pártunk 1917-ben, Lenin áprilisi téziseitől az októberi föllelésig terjedő időszakban, így is cselekedett. S eppen azért, mert Lenin ez utasításai szerint cselekedett, győzött a felkelés.

Lényegében ezek az élcsapat és az osztály közti helyes viszony feltételei.

Mit jelent a *vezetés*, ha a párt politikája helyes s az élcsapat és az osztály közti helyes viszony zavartalan?

A vezetés ilyen feltételek mellett azt jelenti, hogy meg tudjuk győzni a tömegeket a párt politikájának helyességéről, olyan jelszavakat tudunk kiadni és megvalósítani, amelyek a tömegeket elviszik a párt álláspontjához s megkönnyítik nekik azt, hogy saját tapasztalatuk alapján felismerjék a párt politikájának helyességét, azt jelenti, hogy a tömegeket a párt öntudatának színvonaláig tudjuk emelni, s ekként biztosítjuk a tömegek támogatását, készségüket a döntő harcra.

Ezért a meggyőzés módszere a fő módszere annak, hogy a párt az osztályt vezesse.

„Ha mi most Oroszországban — mondja Lenin — Oroszország és az antant burzsoáziája fölött kivívott példátlan győzelmeink két és fél esztendeje után, a szakszervezetek számára a belépés feltételéül «a diktatúra elismerését» tűznők ki, akkor butaságot követnénk el, elrontanók a tömegekre gyakorolt befolyásunkat és a menseviknek segítenénk. Mert a kommunisták egész feladata az, hogy meg tudják *győzni* az elmaradottakat, hogy tudjanak dolgozni *közt lük* s ne *válasszák el* magukat tőlük kiagyalt, gyerekesen «baloldali» jelszavakkal." (Lenin Művei. XXV. köt. 197. old.)**

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 83—84. old.

** Ugyanott, 41. old.

Ez persze nem azt jelenti, hogy a pártnak valamennyi munkást, az utolsó emberig, meg kell győznie s csak azután lehet a cselekvéshez fogni, hogy csak azután lehet a cselekvést megkezdeni. Szó sincs róla. Ez csak azt jelenti, hogy a pártnak, mielőtt döntő politikai akciókba kezd, hosszas forradalmi munkával biztosítania kell a maga számára a munkástömegek többségének támogatását, legalább is az osztály többségének jóakaratú semlegességét. Ellenkező esetben az a lenini tétel, hogy a munkásosztály többségének megnyerése a párt számára a győzelmes forradalom előfeltétele, — minden értelem híján lenne.

De mi történjék a kisebbséggel, ha nem akarja, ha nem hajlandó magát önként alávetni a többség akaratának? Lehet-e, kell-e a pártnak, amely mögött a többség bizalma áll, a kisebbséget kényszerítenie arra, hogy alávesse magát a többség akaratának? Igen, lehet is, kell is. A vezetést a tömegek meggyőzésének módszere biztosítja, mint alapvető módszer, amellyel a párt a tömegekre hat. De ez nem zárja ki, hanem feltételezi a kényszert, ha ennek a kényszernek az az alapja, hogy a munkásosztály többsége bízik a pártban és támogatja, ha a kényszert akkor alkalmazzuk a kisebbséggel szemben, mikor a többséget már meggyőztük.

Emlékezzünk azokra a vitákra, melyek erről a szakszervezeti vita időszakában lefolytak. Miben állt akkor az ellenzék, miben a Szállítómunkás Szakszervezet Központi Bizottságának hibája? Nem abban-e, hogy az ellenzék lehetségesnek tartotta akkor a kényszert? Nem, nem abban. Az ellenzék hibája akkor az volt, hogy noha nem tudta a többséget meggyőzni álláspontja helyességéről és elvesztette a többség bizalmát, mégis kényszert kezdett alkalmazni, ragaszkodott ahhoz, hogy „össze kell rázni" a többség bizalmát bíró embereket.

Lenin akkor, a párt X. kongresszusán, a szakszervezetekről szóló beszédében ezt mondta:

„Hogy helyes kölcsönös viszonyt, kölcsönös bizalmat hozzunk létre a munkásosztály élcsapata és a munkástömegek között, ahhoz a hibát, ha a Szállítómunkások Központi Bizottsága hibát követett el . . . jóvá kellett tenni. De ha ezt a hibát védeni kezdik, akkor ez politikai veszély forrásává lesz. Ha ama hangulatok alapján, melyeket Kutúzov itt kifejez, nem tennők meg a maximumát annak, amit a demokrácia szellemében tehetünk, akkor politikai csődbe jutnánk.

*Előbb meggyőzni, csak azután kényszeríteni. Előbb minden áron meggyőzni, csak azután kényszeríteni.** Nem tudtuk a nagy tömegeket meggyőzni s megzavartuk az élcsapat és a tömegek közti helyes viszonyt." (Lenin Művei. XXVI. köt. 235. old.)

Ugyanezt mondja Lenin „A szakszervezetekről" című brosúrájában:

„Akkor alkalmaztuk helyesen és sikerrel a kényszert, ha előbb megteremtettük számára a meggyőzés alapját." (Ugyanott, 74. old.)

S ez tökéletesen igaz. Mert e feltételek nélkül minden vezetés lehetetlen. Mert csak így lehet biztosítani a cselekvés egységét a pártban, ha a pártról van szó, az osztály cselekvésének egységét, ha az egész osztályról van szó. Enélkül szakadás, széthúzás, bomlás van a munkásosztály soraiban.

Általában ezek a párt helyes vezetésének alapjai.

A vezetés minden más értelmezése szindikalizmus, anarchizmus, bürokratizmus, akármi — csak nem bolsevizmus, csak nem leninizmus.

Nem lehet a proletárdiktatúrát a párt gyakorolta vezetéssel („diktatúrával") szembehelyezni, ha a párt és a munkásosztály közt, az élcsapat és a munkástömegek közt helyes a kölcsönös viszony. De ebből az következik, hogy annál kevésbbé lehet azonosítani a pártot a munkásosztállyal, a párt gyakorolta vezetést („diktatúrát") a munkásosztály diktatúrájával. *Azon az alapon*, hogy a párt „diktatúráját" nem lehet szembeállítani a proletariátus diktatúrájával, Szórin arra a helytelen következtetésre jutott, hogy *„a proletariátus diktatúrája pártunk diktatúrája"*.

De Lenin nemcsak azt mondja, hogy ez a szembeállítás nem megengedhető. Azt is mondja, hogy nem szabad szembeállítani „a tömegek diktatúráját a vezérek diktatúrájával"**. Nem lehetne-e hát *ezen az alapon* a vezérek diktatúráját a proletariátus diktatúrájával azonosítani? Ezen az úton haladva azt kellene mondanunk: *„a proletariátus diktatúrája vezéreinek diktatúrája"*. Voltaképpen éppen ehhez a butasághoz vezet az a politika, mely a párt „diktatúráját" a proletariátus diktatúrájával azonosítja...

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 27. old.

Hogy áll ez az ügy Zinovjevnél?

Zinovjev lényegében éppúgy a párt „diktatúráját" a proletárdiktatúrával azonosító álláspontot áll, mint Szórin, de azzal a különbséggel, hogy Szórin egyenesebben és világosabban fejezi ki magát, Zinovjev ellenben „köntörfalaz". Elég például Zinovjev „Leninizmus" c. könyvéből a következő sorokat idézni, hogy meggyőződjünk erről:

„Mi a Szovjetunióban fennálló rendszer — kérdi Zinovjev — osztálytartalma szempontjából? A proletariátus diktatúrája. Mi a hatalom közvetlen rúgója a Szovjetunióban? Ki valósítja meg a munkásosztály hatalmát? A kommunista párt! Ebben az értelemben *nálunk** *pártdiktatúra van.* Mi a hatalom jogi formája a Szovjetunióban? Milyen az államrend új típusa, melyet az Októberi Forradalom megteremtett? A szovjetrendszer. Az egyik a legkevésbbé sem mond ellent a másiknak."

Hogy az egyik a másiknak nem mond ellent, az, persze, igaz, *ha* a pártnak a munkásosztály egészével szemben gyakorolt diktatúráján a párt vezető szerepét értjük. De hogyan lehet *ezen az alapon* a proletariátus diktatúrája és a párt „diktatúrája" közé, a szovjetrendszer és a párt „diktatúrája" közé, egyenlőségi jelet tenni? Lenin a szovjetrendszert azonosította a proletárdiktatúrával, s igaza volt, mert a szovjetek, a *mi* szovjeteink, a dolgozó tömegek tömörülésének, a proletariátus körüli tömörülésének szervezetei a párt vezetése alatt. De mikor, hol, melyik művében tett Lenin egyenlőségi jelet a párt „diktatúrája" és a proletariátus diktatúrája közé, a párt „diktatúrája" és a szovjetrendszer közé, mint ahogy most Zinovjev teszi? A proletariátus diktatúrájának nemcsak a párt vezetőszerepe („diktatúrája") nem mond ellent, hanem a vezérek vezetőszerepe („diktatúrája") sem. Nem lehetne-e *ezen az alapon* kihirdetni, hogy országunk a proletárdiktatúra országa, *azaz* a párt diktatúrájának országa, *azaz* a vezérek diktatúrájának országa? Pedig éppen erre a butaságra vezet a párt-„diktatúra" és a proletárdiktatúra azonosításának „elve", melyet Zinovjev lopva és bátortalanul hangoztat.

Lenin nagyszámú műveiben csak öt esetet tudtam találni, ahol Lenin futólag érinti a pártdiktatúra kérdését.

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

Az első eset — vita az eszerekkel és mensevikekkel, ahol ezt mondja:

„Ha az *egy* párt diktatúráját vetik szemünkre és, mint hallottuk, szocialista egységfrontot javasolnak, mi azt mondjuk: «Igenis *egy* párt diktatúrája! Ezen az alapon állunk s erről az alapról nem térhetünk le, mert arról a pártról van szó, mely évtizedek során kivívta magának az egész gyári és ipari proletariátus élcsapatának helyzetét.” (Lenin Művei. XXIV. köt. 423. old.)

A második eset — „Levél a munkásokhoz és parasztokhoz a Kolcsak feletti győzelem alkalmából”, ahol ezt mondja:

„Riasztják a parasztokat (különösen a mensevikek és eszerek mind, még a «baloldaliak» is), az «*egy* párt diktatúrájának», a kommunista bolsevikok pártja diktatúrájának rémével.

Kolcsak példáján a parasztok megtanulták, hogy ne féljenek rémektől.

Vagy a földesurak és kapitalisták diktatúrája (vagyis vashatalma), vagy a munkásosztály diktatúrája.” (Lenin Művei. XXIV. köt. 136. old.)

A harmadik eset — Lenin Tannerrel vitázó beszéde a Kommunista Internacionále II. kongresszusán. Ezt a beszédet fentebb idéztem.

A negyedik eset — néhány sor a „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége” című brosúrából. Az idevágó helyeket már fentebb idéztem.

Az ötödik eset — a proletárdiktatúrára vonatkozó tézisvázlat, melyet a „Lenin-gyüjtemény” III. kötete közöl, ahol egy ilyen alcím van: „*Egy* párt diktatúrája” (Lásd: „Leninszkij Szbornjik” III. köt. 497. old.).

Megjegyzendő, hogy az öt eset közül kettőben, az utolsóban és a másodikban Lenin az „*egy* párt diktatúrája” szavakat idézőjelbe teszi, nyilvánvalóan aláhúzva, hogy a formulát nem a szó szoros értelmében, hanem átvitt értelemben használja.

Azt is meg kell jegyezni, hogy *valamennyi* esetben Lenin „a párt diktatúráján” a *munkásosztállyal kapcsolatban* nem a szó tulajdonképpeni értelmében vett diktatúrát érti (az „erőszakra támaszkodó hatalmat”), hanem a párt vezetőszerepét.

Jellemző, hogy Lenin művei közül *egyikben sincs*, sem főműveiben, sem másodrendű műveiben, ahol a proletárdiktatúrát és a párt szerepét a proletárdiktatúra rendszerében tárgyalja vagy egyszerűen megemlíti, még csak célzás sem arra, hogy „a proletariátus diktatúrája pártunk diktatúrája". Ellenkezőleg, e művek minden lapja, minden sora tiltakozik az ilyen formula ellen (lásd: „Állam és forradalom", „A proletárforradalom és a renegát Kautsky", „«Baloldaliság» — a kommunizmus gyermekbetegsége" stb.).

Még jellemzőbb, hogy a Kommunista Internacionále II. kongresszusának a politikai párt szerepéről szóló téziseiben, melyeket Lenin közvetlen vezetése alatt dolgoztak ki, s melyekre Lenin beszédeiben ismételten hivatkozott, mint a párt szerepének és feladatainak mintaszerűen helyes megfogalmazására — *egyetlenegy*, betűszerint *egyetlenegy szót* sem találunk a párt diktatúrájáról.

Mit mond mindez?

Azt mondja, hogy:

a) Lenin a „párt diktatúrája" formulát nem tartotta kifogástalannak, pontosnak, s ezért ez a kifejezés igen ritkán fordul elő Lenin műveiben, s néha idézőjelben van;

b) abban a néhány esetben, mikor Lenin, ellenfeleivel vitatkozva, kénytelen volt a párt diktatúrájáról beszélni, rendszerint *„egy* párt diktatúrájáról" beszélt, vagyis arról, hogy pártunk *egyedül* van hatalmon, *nem osztja meg* a hatalmat *más* pártokkal, s mindig megmagyarázta, hogy a párt diktatúráján a *munkásosztállyal kapcsolatban* a párt gyakorolta vezetést, a párt vezetőszerepét kell érteni;

c) mindazokban az esetekben, amikor szükségesnek tartotta, hogy tudományosan meghatározza a párt szerepét a proletárdiktatúra rendszerében, Lenin *kizárólag* a pártnak a munkásosztállyal kapcsolatos vezetőszerepéről beszél (s ilyen eset ezrével van);

d) éppen ezért Leninnek nem „jutott eszébe" a párt szerepéről szóló alapvető határozatba — a Kommunista Internacionále II. kongresszusának határozatára gondolok — bevenni a „párt diktatúrájának" formuláját;

e) nincs igazuk a leninizmus szempontjából, és politikailag rövidlátók azok az elvtársak, akik azonosítják vagy azono-

sítani igyekeznek a párt „diktatúráját", tehát a „vezérek diktatúráját" is, a proletariátus diktatúrájával, mert ezzel megsértik az élcsapat és az osztály közti helyes viszony feltételeit.

Arról nem is beszélek, hogy a „pártdiktatúra" formulája, a fentebb megjelölt fenntartások nélkül, gyakorlati munkánkban a veszedelmek és politikai hiányok egész sorát okozhatja. Ez a formula, ha fenntartás nélkül vesszük, mintegy ezt sugallja :

a) *a pártonkívüli tömegeknek:* ne merjetek ellentmondani, ne merjetek okoskodni, mert a párt mindent megtehet, mert nálunk pártdiktatúra van ;

b) *a pártkádereknek:* nyomjátok a dolgot még bátrabban, még erősebben, nem muszáj a pártonkívüli tömegek hangjára hallgatni, — nálunk pártdiktatúra van ;

c) *a párt vezető rétegének:* megengedhetitek magatoknak némi önelégültség fényűzését is, sőt, talán el is bizakodhattok egy kicsit, hiszen nálunk pártdiktatúra van, „tehát" a vezérek diktatúrája is.

Ezekre a veszedelmekre helyénvaló éppen most felhívni a figyelmet, a tömegek politikai aktivitásának föllendulése idején, amikor különösen értékes számunkra a párt készsége arra, hogy a tömegek hangjára éberen figyeljen, amikor fő parancs pártunk számára a figyelem a tömegek igényeivel szemben, amikor a párttól különös körültekintést és különös hajlékonyságot követelünk a politikában, amikor az elbizakodás veszedelme a legkomolyabb veszedelmek egyike, melyek a pártot fenyegetik a tömegek helyes vezetése dolgában.

Nem szabad elfeledni Lenin e nagyszerű szavait, melyeket pártunk XI. kongresszusán mondott :

„A nép tömegében mi (kommunisták — *J. Szt.)* mégis csak csepp vagyunk a tengerben, s csak akkor kormányozhatunk, ha helyesen fejezzük ki azt, amit a nép gondol. Enélkül a kommunista párt nem fogja a proletariátust vezetni, a proletariátus nem fogja magával vinni a tömegeket és az egész gépezet széthull." (Lenin Művei. XXVII. köt. 256. old.)

„Helyesen kifejezni azt, amit a nép gondol" — ez az a múlhatatlanul szükséges feltétel, amely a párt számára biztosítja a proletárdiktatúra rendszerében a fő vezető-erő megtisztelő szerepét.

VI

A SZOCIALIZMUS GYŐZELME *EGY* ORSZÁGBAN

„A leninizmus alapjai" című brosúrában (1924 április, első kiadás) a szocializmus győzelméről *egy* országban két fogalmazás van. Az első fogalmazás így szól:

„Azelőtt a forradalom győzelmét *egy* országban lehetetlennek tartották, úgy vélték, hogy a burzsoázia feletti győzelemhez feltétlenül szükséges minden előrehaladott ország vagy legalább is az ilyen országok többsége proletárjainak együttes fellépése. Ma ez a felfogás már nem felel meg a valóságnak. Ma abból kell kiindulni, hogy az ilyen győzelem lehetséges, mert a különböző kapitalista országok fejlődésének egyenetlen és ugrásszerű jellege az imperializmus körülményei közt, elkerülhetetlenül háborúkra vezető katasztrofális ellentmondások kifejlődése az imperializmuson belül, a forradalmi mozgalom növekedése a világ valamennyi országában — mindez nem csupán lehetővé, hanem szükségszerűvé is teszi a proletariátus győzelmét egyes országokban." (Lásd: A leninizmus alapjairól.")*

Ez a tétel feltétlenül helyes és nem szorul magyarázatra. A szociáldemokraták elmélete ellen irányul, akik utópiának tartják azt, hogy a proletariátus *egy* országban megragadja a hatalmat, ha ugyanakkor a forradalom nem győz más országokban is.

De „A leninizmus alapjairól" című brosúrában van még egy másik fogalmazás is. Ez így szól:**

„De a burzsoázia hatalmának megdöntése és a proletariátus hatalmának megteremtése *egy* országban még nem jelenti a szocializmus teljes győzelmének biztosítását. A szocializmus főfeladata — a szocialista termelés megszervezése — még hátra van. Meg lehet-e oldani ezt a feladatot, ki lehet-e vívni a szocializmus végleges győzelmét *egy* országban, néhány más vezető ország proletárjainak együttes erőfeszítése nélkül? Nem, nem lehet. A burzsoázia megdöntésére elegendő *egy* ország erőfeszítése is, — erről beszél forradalmunk története. A szocializmus végleges győzelméhez, a szocialista termelés megszervezéséhez *egy* ország erőfeszítése, különösen az olyan parasztországé, mint Oroszország, már nem elegendő, ahhoz több élenjáró ország proletárjainak erőfeszítése kell." („A leninizmus alapjairól", első kiadás.)

---

* Lásd e kötetben a 37. old.

** Az első kiadásról van szó. *(Sztálin jegyzete.)*

Ez a második fogalmazás a leninizmus kritikusainak állítása ellen, a trockisták ellen irányult, akik kijelentették, hogy a proletariátus diktatúrája *egy* országban, ha más országokban még nem vívtuk ki a győzelmet, „nem állhat meg a konzervatív Európával szemben".

Ennyiben — de csak ennyiben — ez a fogalmazás akkor (1924 áprilisában) elegendő volt és kétségkívül bizonyos hasznot hozott.

De utóbb, mikor a leninizmus kritikáját e részben már legyűrtük a pártban és amikor új kérdés került napirendre, az a kérdés, lehetséges-e a teljes szocialista társadalom felépítése csak a mi országunk erőivel, kívülről jövő segítség nélkül — a második fogalmazás már nyilvánvalóan elégtelennek s ezért helytelennek bizonyult.

Miben áll ennek a fogalmazásnak a fogyatékossága?

Abban, hogy két különböző kérdést *egy* kérdéssé kapcsol össze: azt a kérdést, *lehetséges-e* a szocializmus felépítése *egy* ország erőivel, amire igenlő választ kell adni, s azt a kérdést, hogy a proletárdiktatúra országa *teljesen biztosnak* érezheti-e magát az intervenció ellen és, következésképpen, a régi rend visszaállítása ellen, ha a forradalom nem győz több más országban is, amire tagadó választ kell adni. Nem is szólva arról, hogy ez a fogalmazás arra a gondolatra vezethet, hogy a szocialista társadalom megszervezése *egy* ország erőivel lehetetlen, ami természetesen helytelen.

Ezen az alapon „Az Októberi Forradalom és az orosz kommunisták taktikája" című brosúrámban (1924 decemberében) ezt a fogalmazást kijavítottam s ezt a kérdést két részre osztottam, arra, hogy *van-e teljes biztosíték a burzsoá rend visszaállítása ellen* és arra, hogy *lehetséges-e a teljes szocialista társadalmat felépíteni egy* országban? Ezt úgy értem el, hogy, először, a „szocializmus teljes győzelmét" „a régi rendszer visszaállítása elleni teljes biztosítéknak" fogtam fel, ami csak „több ország proletárjainak együttes erőfeszítésével" lehetséges, másodszor úgy, hogy Lenin „A szövetkezetekről"* című brosúrája alapján kijelentettem azt az elvitathatatlan igazságot, hogy mindenünk megvan a teljes szocialista társadalom felépítéséhez. (Lásd:

* Lásd: *Lenin.* A szövetkezetekről. Szikra 1948.

„Az Októberi Forradalom és az orosz kommunisták taktikája".*) **

A kérdésnek ez az új fogalmazása lett utóbb a XIV. pártkongresszuson hozott „A Kommunista Internacionále és a Kommunisták Oroszországi (bolsevik) Pártja feladatairól" szóló ismert határozat alapja, amely a szocializmus győzelmének kérdését *egy* országban, a kapitalizmus stabilizációjával kapcsolatban tárgyalja (1925 április) és a szocializmus felépítését országunk erőivel lehetségesnek és szükségesnek tekinti.

Ugyancsak ez a fogalmazás lett „A XIV. pártkonferencia munkájának eredményeihez" című brosúrám alapja, mely 1925 májusában, közvetlenül a XIV. pártkonferencia után jelent meg.

A szocializmus *egy* országban való győzelme kérdésének feltevésére vonatkozóan ez a brosúra azt mondja:

„Országunk az ellentétek két csoportját képviseli. Az ellentétek egyik csoportja — a belső ellentétek, melyek a proletariátus és a parasztság között állnak fenn (itt a szocializmus felépítéséről van szó *egy* országban. — *J. Szt.)*. Az ellentétek másik csoportja — a külső ellentétek, amelyek országunk mint a szocializmus országa, és az összes többi országok mint a kapitalizmus országai között állnak fenn (itt a szocializmus végleges győzelméről van szó. — *J. Szt.)*." . . . „Aki az ellentétek első, *egy* ország erőfeszítésével teljesen leküzdhető csoportját összekeveri az ellentétek második csoportjával, melyek megoldásához több ország proletárjainak erőfeszítése kell, — az a legdurvább hibát követi el a leninizmus ellen, az vagy zavarosfejű, vagy javíthatatlan opportunista." (Lásd: „A XIV. pártkonferencia munkájának eredményeihez.")

A szocializmus *győzelméről* országunkban ez a brosúra ezt mondja:

„Fel tudjuk építeni a szocializmust és fel is fogjuk építeni a parasztsággal együtt, a munkásosztály vezetésével" . . . mert „a proletariátus diktatúrájával megvan . . . mindenünk, ami ahhoz kell, hogy a teljes szocialista társadalmat felépítsük, leküzdve mindenféle belső nehézséget, mert ezek saját erőnkkel leküzdhetők és leküzdendők." (L. ugyanott.)

---

* Lásd e kötetben 102—134. old.

** A kérdésnek ez az új fogalmazása utóbb a régi fogalmazás helyébe került „A leninizmus alapjairól" későbbi kiadásaiban. *(Sztálin jegyzete.)*

A szocializmus *végleges* győzelme kérdéséről pedig ott ez áll:

„A szocializmus végleges győzelme teljes biztosíték az interven ciós kísérletek és, ekként, a restauráció ellen is, mert valamennyire is komoly restaurációs kísérlet csak komoly külső támogatással, csak a nemzetközi tőke támogatásával történhetik. Ezért forradalmunk támogatása a világ munkássága részéről, s még inkább e munkásság győzelme hacsak néhány országban is, nélkülözhetetlen feltétele annak, hogy az első győztes országnak teljes biztosítéka legyen az interven ciós és restaurációs kísérletek ellen, nélkülözhetetlen feltétele a szocia lizmus végleges győzelmének." (L. ugyanott.)

Ez, azt hiszem, világos.

Ismeretes, hogy ugyanebben a szellemben magyarázza ezt a kérdést „Kérdések és feleletek" című brosúrám (1925 június) és a Központi Bizottságnak a SzK(b)P XIV. kongresszusán (1925 december) tartott politikai beszámolója.

Ezek a tények.

Ezeket a tényeket, azt hiszem, mindenki ismeri, Zinovjev is.

Ha most, majdnem két évvel a pártban lefolyt eszmei harc után, és a XIV. pártkonferencián (1925 áprilisában) elfogadott határozat után, Zinovjev lehetségesnek tartja, hogy a XIV. pártkongresszuson (1925 decemberében) mondott zárszavában előrángassa Sztálin 1924 áprilisában írt brosúrájából a régi, teljesen elégtelen fogalmazást, mint alapot a szocializmus *egy* országban való győzelme már eldöntött kérdésének eldöntéséhez, akkor Zinovjevnek ez a sajátságos módszere csak arról tanúskodik, hogy végkép belezavarodott ebbe a kérdésbe. Aki visszafelé rángatja a pártot, mikor a párt már előbbre jutott, aki megkerüli a XIV. pártkonferencia határozatát mikor már a Központi Bizottság plénuma a határozatot megerősítette, az reménytelenül belekeveredett az ellentmondásokba, nem hisz a szocializmus építésének ügyében, letért Lenin útjáról és elismeri saját vereségét.

Mi a szocializmus *egy* országban való győzelmének *lehetősége?*

Az a lehetőség, hogy a proletariátus és a parasztság közti ellentéteket megoldjuk országunk belső erőivel, az a lehetőség, hogy a proletariátus megragadja a hatalmat s ezt a hatalmat arra használja fel, hogy országunkban a teljes szocialista társadalmat felépítse, más országok proletárjainak rokonszenvével

es támogatásával, de anélkül, hogy a proletárforradalom előzőleg más országokban győzött volna.

E lehetőség nélkül a szocializmus építésének nincs perspektívája, nincs meg az a meggyőződés, hogy felépítjük a szocializmust. Nem lehet a szocializmust építeni, ha nem vagyunk meggyőződve arról, hogy fel lehet építeni, ha nem vagyunk meggyőződve róla, hogy országunk technikai elmaradottsága nem *leküzdhetetlen* akadálya a teljes szocialista társadalom felépítésének. E lehetőség tagadása hitetlenség a szocializmus építésének ügyével szemben, elfordulás a leninizmustól.

Mit jelent az, hogy a szocializmus teljes, végleges győzelme *egy* országban *lehetetlen* a forradalom győzelme nélkül más országokban?

Ez azt jelenti, hogy az intervenció s következésképp a burzsoá rend visszaállítása elleni teljes biztosíték lehetetlen, ha a forradalom nem győz legalábbis néhány országban. Aki ezt az elvitathatatlan tételt tagadja, az elfordul az internacionalizmustól, elfordul a leninizmustól.

„Nemcsak államban élünk — mondja Lenin —, hanem *államok rendszerében* is és elképzelhetetlen, hogy a Szovjetköztársaság hosszú ideig fenn tud állni az imperialista államok mellett. Végül vagy az egyik, vagy a másik győz. De míg ez a vég elkövetkezik, elkerülhetetlen a legborzasztóbb összeütközések sora a Szovjetköztársaság és a burzsoá államok között. Ez azt jelenti, hogy az uralkodó osztálynak, a proletariátusnak, ha valóban uralkodni akar és uralkodni fog, ezt katonai szervezetével is be kell bizonyítania." (Lenin Művei. XXIV. köt. 122. old.)

„A legnagyobb mértékben ingadozó egyensúly, de mégis kétségtelenül, vitathatatlanul bizonyos egyensúly jött létre — mondja Lenin máshelyütt. — Hogy sokáig lesz-e így, nem tudom, s azt hiszem, ezt nem is lehet tudni. S ezért részünkről a legnagyobb óvatosságra van szükség. Politikánk első parancsolata, az első tanulság, mely egyéves kormányzási tényekedésünkből folyik, az a tanulság, melyet minden munkásnak és parasztnak el kell sajátítania, az, hogy résen kell lennünk és nem szabad elfelednünk, hogy olyan emberek, osztályok, kormányok vesznek körül bennünket, melyek nyíltan kifejezik irántunk érzett igen nagy gyülöletüket. Ne feledjük el, hogy állandóan csak hajszál választ el bennünket attól, hogy rajtunk üssenek." (Lenin Művei. XXVII. köt. 117. old.)

Ez, azt hiszem, világos.

Hogy áll a dolog Zinovjevvel a szocializmus *egy* országban való győzelme kérdését illetően?

Hallgassuk meg:

„A szocializmus végleges győzelmén legalább is: 1. az osztályok megszüntetését és, következésképp, 2. *egy* osztály diktatúrájának, az adott esetben a proletariátus diktatúrájának megszüntetését kell érteni." ... „Hogy még világosabbá tegyük magunknak — mondja tovább Zinovjev —, miként áll nálunk, a Szovjetunióban, a kérdés 1925-ben, két dolgot kell megkülönböztetnünk: 1. a szocializmus építésének biztosított *lehetőségét* — ezt a lehetőséget a szocializmus építésére természetesen teljességgel el lehet képzelni *egy* ország keretén belül is, és 2. a szocializmus végleges felépítését és megszilárdítását, vagyis a szocialista rend, a szocialista társadalom megvalósítását."

Mit jelenthet mindez?

Azt, hogy a szocializmus végleges győzelmén *egy* országban Zinovjev nem az intervenció és restauráció elleni biztosítékot érti, hanem a szocialista társadalom felépítésének lehetőségét. Viszont a szocializmus *egy* országban való győzelmén Zinovjev a szocializmus olyan építését érti, amelynek nem lehet s nem is kell a szocializmus felépítéséhez vezetnie. Találomra, távlat nélkül, úgy építeni a szocializmust, hogy lehetetlen a szocialista társadalmat felépíteni — ez Zinovjev álláspontja.

Építeni a szocializmust, felépítésének *lehetősége nélkül*, építeni úgy, hogy *tudjuk, hogy nem építhetjük fel* — ilyen képtelenségekig jutott el Zinovjev.

De hisz ez a kérdés kicsúfolása és nem a kérdés megoldása!

Még egy hely Zinovjev XIV. kongresszusi zárszavából:

„Nézzük meg, mire jutott pl Jákovlev elvtárs a legutóbbi kurszki kormányzósági pártkonferencián? «Felépíthetjük-e *egy* országban a szocializmust, — kérdi — amikor minden oldalról kapitalista ellenségek vesznek körül bennünket, felépíthetjük-e ilyen viszonyok közt *egy* országban a szocializmust?» És ezt feleli: «A mondottak alapján jogunk van azt mondani, hogy nemcsak építjük a szocializmust, hanem hogy mi, noha egyelőre egyedül vagyunk, noha egyelőre mi vagyunk a világ egyetlen szovjet országa, szovjet állama, — fel fogjuk ezt a szocializmust építeni.» («Kurszkaja Právda»*, 279. szám. 1925 december 8.) Vajjon a *kérdés lenini föltevése-e ez, vajjon nem érezhető-e ebben némi nemzeti korlátoltság*?"**

* „Kurszkaja Právda" — „Kurszki Igazság".

** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

Tehát, Zinovjev szerint, az, aki elismeri a szocializmus felépítésének lehetőségét *egy* országban, az a nemzeti korlátoltság álláspontjára helyezkedett s az, aki tagadja ezt a lehetőséget, az az internacionalizmus álláspontját foglalta el.

De ha ez igaz, akkor egyáltalán érdemes-e harcolni gazdaságunk kapitalista elemeinek legyőzéséért? Nem következik-e ebből, hogy ez a győzelem lehetetlen?

Kapitulálás gazdaságunk kapitalista elemei előtt — idevezet Zinovjev érvelésének belső logikája.

S ezt a képtelenséget, melynek semmi köze a leninizmushoz, tálalja elénk Zinovjev, mint „internacionalizmust", mint „százszázalékos leninizmust" !

Állítom, hogy a szocializmus építésének legfontosabb kérdésében Zinovjev eltér a leninizmustól s a mensevik Szuchánov álláspontjára csúszik le.

Térjünk vissza Leninhez. A szocializmus győzelméről *egy* országban ezt mondja, még az Októberi Forradalom előtt, 1915 augusztusában:

„A gazdasági és politikai fejlődés egyenlőtlensége a kapitalizmus feltétlen törvénye. Ebből az következik, hogy a szocializmus győzelme lehetséges eleinte egynéhány, sőt *egy*, egyedülálló kapitalista országban is. Ennek az országnak győztes proletariátusa, miután kisajátította a kapitalistákat és *megszervezte országában a szocialista termelést,** *szembefordulna* a világ többi, kapitalista részével és a maga oldalára vonná a többi ország elnyomott osztályait, felkelést szítana ott a kapitalisták ellen, szükség esetén még fegyveres erővel is fellépne a kizsákmányoló osztályok és államaik ellen." (Lenin Művei. XVIII. köt. 232—233. old.)**

Mit jelent Lenin aláhúzott mondata: „miután megszervezte országában a szocialista termelést"? Azt jelenti, hogy a győztes ország proletariátusának a hatalom átvétele után meg *lehet* és meg is *kell* szerveznie a szocialista termelést. De mit jelent „a szocialista termelés megszervezése"? A szocialista társadalom felépítését jelenti. Aligha kell bizonyítgatni, hogy Lenin e világos és határozott tétele nem szorul további magyará-

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* Az Európai Egyesült Államok jelszaváról. Lásd: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 899. old. vagy: *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiad. 259. old.

zatokra. Ellenkező esetben érthetetlenek volnának Lenin felhívásai a proletariátushoz 1917 októberében, hogy vegye kezébe a hatalmat.

Mint látjuk, Leninnek ez a világos tétele úgy különbözik Zinovjev zavaros és antilenini „tételétől" — mely szerint építhetjük a szocializmust „*egy* ország keretén belül", bár felépítése *lehetetlen* —, mint ég a földtől.

Lenin ezt a tételt 1915-ben mondta ki, még mielőtt a proletariátus kezébe vette a hatalmat. De talán a hatalom átvételének tapasztalata után, 1917 után, megváltoztak nézetei? Nézzük meg Lenin 1923-ban írt „A szövetkezetekről" című brosúráját.

„És valóban — mondja Lenin — minden nagyüzemi termelőeszköz az állam hatalmában, az államhatalom a proletariátus kezében, e proletariátus szövetségben van a sok millió kis- és törpeparasztal, a proletariátus vezető szerepe a parasztsággal szemben biztosítva stb. — hát ez nem minden, ami kell ahhoz, hogy a szövetkezetekből, csupán csak a szövetkezetekből, amelyeket ezelőtt mint kalmárkodást kezeltünk — s amelyeket bizonyos tekintetben most az új gazdasági politika mellett, szintén jogunk van így kezelni, *vajjon ez nem minden, ami a teljes szocialista társadalom felépítéséhez szükséges?** Ez még nem a szocialista társadalom felépítése, *de ez mindaz, ami e felépítéshez szükséges és elegendő**". (Lenin Művei. XXVII. köt. 392. old.)**

Másként szólva: föl lehet és föl kell építenünk a teljes szocialista társadalmat, mert rendelkezésünkre áll minden, ami felépítéséhez szükséges és elegendő.

Azt hiszem, aligha lehet ennél világosabban beszélni.

Vessük össze Lenin e klasszikus tételét Zinovjev antileninista kijelentésével Jákovlev ellen s megértjük, hogy Jákovlev csak ismételte Lenin szavait arról, hogy a szocializmust fel lehet építeni *egy* országban, míg Zinovjev, aki e tétel ellen lép fel és Jákovlevet ostorozza, elfordult Lenintől s áttért a mensevik Szuchánov álláspontjára, arra az álláspontra, hogy a mi országunkban, technikai elmaradottsága következtében, lehetetlen a szocializmust felépíteni.

Csak azt nem tudni, minek vettük hát kezünkbe a hatal-

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* A szövetkezetekről. Id. kiad. 4—5. old.

mat 1917 októberében, ha nem számítottunk arra, hogy felépítjük a szocializmust?

Nem kellett volna 1917 októberében a hatalmat átvenni, — erre a következtetésre vezet Zinovjev érvelésének belső logikája.

Azt állítom továbbá, hogy a szocializmus győzelmének rendkívül fontos kérdésében Zinovjev pártunk ama határozott döntései *ellen* fordult, melyeket a XIV. pártkonferencia ismert határozata leszögezett: „A Kommunista Internacionále és az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt feladatairól a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának kibővített plénumával kapcsolatban."

Vegyük ezt a határozatot. Ott ez áll a szocializmus győzelméről *egy* országban:

„Két egymással egyenesen ellentétes társadalmi rendszer fennállása a kapitalista blokád, a gazdasági nyomás egyéb formái, a fegyveres beavatkozás, a restauráció állandó veszélyét idézi fel. *A szocializmus végleges győzelmének* egyedüli biztosítéka, vagyis a *restauráció elleni garancia** e szerint: a szocialista forradalom győzelme több országban . . ." „A leninizmus azt tanítja, hogy a szocializmus *végleges* győzelme a burzsoá viszonyok *visszaállítása elleni teljes garancia** értelmében csak nemzetközi méretekben lehetséges . . ." „Ebből egyáltalán *nem következik az,** hogy lehetetlen volna a *teljes szocialista társadalmat** felépíteni egy olyan elmaradt országban, amilyen Oroszország, a technikailag és gazdaságilag fejlettebb országok «állami segítsége» (Trockij) nélkül". (Lásd a határozatot.)

Látható, hogy ez a határozat a szocializmus végleges győzelmét az intervenció és a restauráció elleni biztosíték gyanánt fogja fel — *teljes ellentétben* azzal, ahogy Zinovjev „Leninizmus" c. könyvében felfogja.

Látható, hogy a határozat elismeri, hogy olyan elmaradt országban, amilyen Oroszország, lehetséges a teljes szocialista társadalom felépítése, a technikailag és gazdaságilag fejlettebb országok „állami segítsége" nélkül — *teljes ellentétben* Zinovjev ellenkező állításával, melyet Jákovlevvel szemben hangoztatott a XIV. pártkongresszus zárszavában.

Minek nevezzük ezt, ha nem Zinovjev harcának a XIV. pártkonferencia határozata *ellen?*

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

Igaz, a párthatározatok néha nem hibátlanok. Megesik, hogy párthatározatokban tévedések vannak. Általában szólva fel lehet tételezni, hogy a XIV. pártkonferencia határozata is tartalmaz néhány tévedést. Lehet, hogy Zinovjev a szóbanforgó határozatot tévesnek tartja. De akkor ezt világosan és nyiltan meg kell mondani, ahogy bolsevikhoz illik. Zinovjev ezt, valami okból, mégsem teszi. Jobbnak látta más utat választani, azt, hogy hátbatámadja a XIV. pártkonferencia határozatát s emellett elhallgatja a határozatot, semminő nyilt kritikát rajta nem gyakorol. Zinovjev nyilván azt hiszi, hogy ezen az úton legjobban eléri célját. S célja csak egy: „kijavítani" a határozatot és „kicsit" kiigazítani Lenint. Aligha kell bizonyítgatni, hogy Zinovjev tévedett számításában.

Honnan ered Zinovjev hibája? Hol e hiba gyökere?

E hiba gyökere, szerintem, Zinovjevnek az a meggyőződése, hogy országunk technikai elmaradottsága *leküzdhetetlen* akadálya a teljes szocialista társadalom felépítésének, hogy a proletariátus országunk technikai elmaradottsága következtében nem építheti fel a szocializmust. Zinovjev és Kámenjev egyidőben megpróbáltak fellépni ezzel az érvvel a párt Központi Bizottságának egyik ülésén az áprilisi konferencia előtt. De visszautasításra találtak és kénytelenek voltak visszavonulni, *külsőleg* alávetve magukat az ellenkező álláspontnak, a Központi Bizottság többsége álláspontjának. De Zinovjev, bár külsőleg alávetette magát, továbbra is folytatta ellene a harcot. Pártunk Moszkvai Bizottsága erről a SzK(b)P Központi Bizottságában lejátszódott „incidensről" ezt mondja a leningrádi kormányzósági pártkonferencia levelére írott „válaszában":

„Nem is olyan régen Kámenjev és Zinovjev a Politbüróban* azt az álláspontot védték, hogy technikai és gazdasági elmaradottságunk miatt nem fogunk megküzdhetni a belső nehézségekkel, ha csak nem ment meg bennünket a nemzetközi forradalom. Mi viszont, a Központi Bizottság többségével együtt, úgy véljük, hogy építhetjük a szocializmust, építjük és felépítjük, tekintet nélkül technikai elmaradottságunkra és annak ellenére is. Úgy véljük, hogy ez az építőmunka, természetesen, sokkal lassabban fog előrehaladni, mint ahogy világgyőzelem esetén haladt volna, de mégis előremegyünk és előre is fogunk

* Politbüró — szószerint Politikai Iroda: a SzK(b)P Központi Bizottsága által saját tagjai közül választott Politikai Bizottság.

menni. Továbbá az a véleményünk, hogy Kámenjev és Zinovjev álláspontja munkásosztályunk és az azt követő parasztttömegek belső ereje iránti hitetlenséget fejezi ki. Véleményünk szerint ez az álláspont a lenini álláspont elhagyása." (Lásd: „Válasz".)

Ez a dokumentum a XIV. pártkongresszus első ülései idején jelent meg a sajtóban. Zinovjevnek, természetesen, módjában volt e dokumentum ellen még a kongresszuson föllépni. Jellemző, hogy Zinovjev és Kámenjev nem találtak érveket e súlyos vád ellen, melyet pártunk Moszkvai Bizottsága emelt ellenük. Véletlen-e ez? Azt hiszem, nem véletlen. A vád nyilván fején találta a szeget. Zinovjev és Kámenjev azért „válaszoltak" erre a vádra hallgatással, mert nem volt mivel „elhallgattatniuk" a vádat.

Az új ellenzék rossz néven veszi, hogy Zinovjevet azzal vádolják, hogy nem hisz a szocialista építőmunka győzelmében országunkban. De ha Zinovjev az után, hogy a szocializmus győzelmét *egy* országban teljes egy évig vitatták, az után, hogy Zinovjev álláspontját a Központi Bizottság Politbürója visszautasította (1925 áprilisa), az után, hogy már határozott vélemény alakult ki a pártban erről a kérdésről, melyet a XIV. pártkonferencia ismert határozata (1925 áprilisa) leszögezett, ha mindezek után Zinovjev rászánja magát, hogy „Leninizmus" című könyvében (1925 szeptember) fellépjen a párt álláspontja ellen s ha utólag a XIV. kongresszuson ezt a fellépést megismétli — akkor mi mással lehet mindezt, ezt a konokságot, ezt a makacsságot, amellyel hibájához ragaszkodik, megmagyarázni, mint azzal, hogy Zinovjevet megfertőzte, reménytelenül megfertőzte a hitetlenség a szocialista építőmunka országunkban való győzelmével szemben?

Zinovjev úgy találja helyesnek, hogy ezt a hitetlenséget internacionalizmusként kezelje. De mióta kezelik nálunk internacionalizmusnak az elfordulást a leninizmustól a leninizmus sarkalatos kérdésében?

Nem helyesebb-e, ha azt mondjuk, hogy nem a párt, hanem Zinovjev vét itt az internacionalizmus és a nemzetközi forradalom ellen? Mert mi a mi országunk, az „épülő szocializmus" országa, ha nem a világforradalom alapja? De lehet-e a világforradalom igazi alapja, ha nem képes a szocialista társadalmat felépíteni? Maradhat-e az a hatalmas vonzási központ minden ország munkásai számára, ami ma kétségtelenül,

ha nem képes saját területén kivívni a győzelmet, a szocialista építés győzelmét, gazdaságunk kapitalista elemei fölött? Azt hiszem, nem maradhat. De nem következik-e ebből, hogy aki nem hisz a szocialista építőmunka győzelmében, aki ezt a hitetlenséget hirdeti, az nem tekinti országunkat a világforradalom alapjának, s aki nem tekinti annak, az gyengíti a nemzetközi forradalmi mozgalmat. Mivel ijesztették el tőlünk a munkásokat a szociáldemokrata urak? Azzal, hogy azt prédikálták, hogy az „oroszoknak nem sikerül". Mivel verjük most a szociáldemokratákat, amikor a munkás-delegációk egész sorát vonjuk magunkhoz, s ezzel megerősítjük a kommunizmus pozícióit az egész világon? Sikereinkkel a szocializmus építése terén. De vajjon nem világos-e ez után, hogy aki hitetlenséget hirdet a szocializmus építése terén elért sikereinkkel szemben, az közvetve a szociáldemokratákat segíti, az a nemzetközi forradalmi mozgalom lendületét gyengíti, az okvetlenül elfordul az internacionalizmustól? . . .

Látható, hogy Zinovjev „internacionalizmusa" sehogysem áll jobban, mint „százszázalékos leninizmusa" a szocializmus *egy* országban való építésének kérdésében.

Ezért a XIV. pártkongresszus helyesen járt el, mikor kimondta, hogy az új ellenzék nézete: „hitetlenség a szocializmus építésének ügye iránt" és „a leninizmus elferdítése".

VII

KÜZDELEM A SZOCIALISTA ÉPÍTÉS GYŐZELMÉÉRT

Azt hiszem, a hitetlenség a szocialista építés sikerével szemben az új ellenzék alaphibája. Ez a hiba, szerintem, azért az alaphiba, mert ebből következnek az új ellenzék összes többi hibái. Az új ellenzék hibái a „nep"-nek, az államkapitalizmusnak, szocialista iparunk természetének, a szövetkezetek proletárdiktatúrában való szerepének, a kulákság elleni harc módszereinek, a középparasztság szerepének és fajsúlyának kérdésében — mindezek a hibák az ellenzék alaphibájából származnak, abból, hogy nem hisz abban, hogy a szocialista társadalmat országunk erőivel föl lehet építeni.

Mit jelent a hitetlenség a szocialista építés országunkban való győzelmével szemben?

Mindenekelőtt annak a meggyőződésnek a hiányát, hogy a parasztság alapvető tömegei, országunk fejlődésének ismert körülményei következtében, *bevonhatók* a szocialista építőmunkába.

Másodszor annak a meggyőződésnek a hiányát, hogy országunk proletariátusa, mely a közgazdaság parancsnoki magaslataival rendelkezik, *képes* a parasztság alapvető tömegeit bevonni a szocialista építőmunkába.

Ezekből a tételekből indul ki hallgatólag az ellenzék, fejlődésünk útjait illető elgondolásaiban — akár tudatosan, akár tudattalanul cselekszi.

Be lehet-e vonni a szovjetparasztság alapvető tömegét a szocialista építőmunkába?

„A leninizmus alapjairól" című brosúrában erre vonatkozólag két alaptétel van:

1. „Nem szabad összecserélni a Szovjetunió parasztságát Nyugat parasztságával. Az a parasztság, mely három forradalom iskoláján ment keresztül, mely a proletariátussal együtt és a proletariátussal az élén, a cár és a burzsoá hatalom ellen harcolt, az a parasztság, mely a proletárforradalom kezéből kapott földet és békét s ennek következtében a proletariátusnak lett tartaléka — ennek a parasztságnak különböznie kell attól a parasztságtól, amely a burzsoá-forradalom idején a liberális burzsoázia vezetése alatt harcolt, e burzsoázia kezéből kapott földet s ezért a burzsoázia tartaléka lett. Aligha kell bizonyítgatni, hogy a szovjetparasztság, amely megszokta, hogy a proletariátussal való politikai barátságot és *politikai* együttműködést megbecsülje és amely szabadságát ennek a barátságnak és együttműködésnek köszönheti — feltétlenül rendkívül hálás talaj a proletariátussal való *gazdasági* együttműködésre."*

2. „Nem szabad összecserélni Oroszország mezőgazdaságát a Nyugat mezőgazdaságával. Ott a mezőgazdaság fejlődése a kapitalizmus szokott vonalán halad, a parasztság mélyreható rétegződésével, az egyik póluson a nagybirtokok és a magánkapitalista latifundiumok vannak, a másikon pauperizmus**, nyomor, bérrabság. Ennek következtében ott a züllés és bomlás egészen természetes. Nem így Oroszországban. Nálunk a mezőgazdaság fejlődése már csak azért sem halad-

* Lásd e kötetben 58—59. old.

** pauperizmus — tömeges és tartós, állandó elszegényedés.

hat ilyen úton, mert a Szovjethatalom léte és az alapvető munka- és termelőeszközök nacionalizálása ilyenirányú fejlődést nem enged. Oroszországban a mezőgazdaság fejlődésének más úton kell haladni, a kis- és középparasztság millióinak szövetkezeti tömörülése útján, falusi tömegszövetkezetek kifejlesztése útján, melyeket az állam hitelkedvezményekkel támogat. Lenin a szövetkezetekről szóló cikkeiben helyesen utalt arra, hogy a mezőgazdaság fejlődésének nálunk új úton kell haladnia, azon az úton, melyen a parasztság többségét a szövetkezeteken keresztül bevonjuk a szocialista építőmunkába, azon az úton, melyen a kollektivizmus elveit fokozatosan bevisszük a mezőgazdaságba, előbb a termékek értékesítése, később pedig a mezőgazdasági termékek termelése terén is" . . .

„Aligha kell bizonyítgatni, hogy a parasztság óriási többsége szívesen fog majd a fejlődésnek erre az új útjára lépni, otthagyva a magánkapitalista latifundium és bérrabság, a nyomor és pusztulás útját."*

Helyesek-e ezek a tételek?

Azt hiszem, hogy mindkét tétel helyes és vitathatatlan egész építési időszakunkra a „nep" viszonyai között.

Ezek a tételek csak Lenin ismert téziseinek kifejezései, a proletariátus és a parasztság összefogásáról, a parasztgazdaságok bevonásáról az ország szocialista fejlődésének rendszerébe, arról, hogy a proletariátusnak a parasztság alapvető tömegeivel együtt kell a szocializmus felé haladnia, arról, hogy a parasztság milliós tömegeinek szövetkezeti megszervezése a falusi szocialista építés országútja, hogy szocialista iparunk fejlődésével a „szövetkezetek egyszerű növekedése számunkra azonos a szocializmus növekedésével" (Lenin Művei. XXVII. köt. 396. old.)**.

S csakugyan, milyen úton lehet és kell haladnia a parasztgazdaság fejlődésének országunkban?

A parasztgazdaság nem kapitalista gazdaság. A parasztgazdaság, ha túlnyomó többségét vesszük, kisárutermelő gazdaság. De mi a kisárutermelő parasztgazdaság? Olyan gazdaság, mely a válaszúton áll kapitalizmus és szocializmus között. Fejlődhetik a kapitalizmus felé, mintahogy most a kapitalista országokban történik, és a szocializmus felé, ahogy nálunk kell történnie, a mi országunkban, a proletárdiktatúra alatt.

---

* Lásd e kötetben 61. old.

** *Lenin.* A szövetkezetekről. Id. kiad. 13. old.

Honnan van a parasztgazdaságnak ez az állhatatlansága, önállótlansága? Mivel magyarázható?

A parasztgazdaságok felaprózottságával, szervezetlenségükkel, azzal, hogy a várostól, az ipartól függenek, a hitelrendszertől, az országban uralkodó hatalom jellegétől, és végül azzal a közismert tétellel, hogy a falu mind anyagi, mind kulturális tekintetben a várost követi, és kell hogy kövesse.

A parasztgazdaság kapitalista fejlődésének útja azt jelenti, hogy a fejlődés a parasztság mély rétegeződésén át vezet, hogy az egyik póluson hatalmas latifundiumok vannak, a másikon tömeges elszegényedés van. Ez a fejlődési út a kapitalista országokban elkerülhetetlen, a falu, a parasztgazdaság a várostól, az ipartól függ, a városban összpontosított hiteltől, a hatalom jellegétől, a városban pedig a burzsoázia uralkodik, a kapitalista ipar, a kapitalista hitelrendszer, a kapitalista államhatalom.

Elkerülhetetlen-e a parasztgazdaság e fejlődési útja a mi országunkban, ahol a város képe egészen más, ahol az ipar a proletariátus kezében van, ahol a közlekedés, a hitelrendszer, az államhatalom stb. a proletariátus kezében összpontosul, ahol a föld nacionalizálása az ország általános törvénye? Persze, hogy nem elkerülhetetlen. Ellenkezőleg. Éppen azért, mert a város a falu vezetője, s a városban nálunk a proletariátus uralkodik, amely a nemzetgazdaság összes parancsnoki magaslatait elfoglalta, éppen ezért a parasztgazdaságnak más fejlődési úton kell mennie, a szocialista építés útján.

Milyen út ez?

Ez az út a milliónyi parasztgazdaság tömeges megszervezése a szövetkezetek minden ágában, az elaprózott parasztgazdaságok egyesítése a szocialista ipar körül, a kollektivizmus alapelemeinek bevezetése a parasztságba, eleinte a mezőgazdasági termékek *értékesítése* és a parasztgazdaságok városi készítményekkel való *ellátása* vonalán, azután pedig a mezőgazdasági *termelés* vonalán.

És a proletárdiktatúra viszonyai között ez az út egyre elkerülhetetlenebbé válik, mert az értékesítésre irányuló szövetkezés, az ellátást célzó szövetkezés, s végül a szövetkezés a hitel és a termelés (a mezőgazdasági szövetkezetek) vonalán, egyetlen útja annak, hogy a falu jóléte emelkedjék, egyetlen eszköze

annak, hogy a nagy paraszttömegeket a nyomortól és pusztulástól megmentsük.

Mondják, hogy a parasztság nálunk, helyzete szerint, nem szocialista s hogy ezért képtelen szocialista fejlődésre. Az persze igaz, hogy a parasztság, helyzete szerint nem szocialista. De ez nem érv a parasztgazdaság szocialista fejlődése ellen, ha be van bizonyítva, hogy a parasztság a várost követi, s a városban a szocialista ipar az úr. Az Októberi Forradalom idején a parasztság, helyzete szerint, szintén nem volt szocialista, s egyáltalán nem óhajtotta a szocializmust létrehozni az országban. Akkor főképpen a földesúri hatalom megszüntetésére és a háború befejezésére, a béke megteremtésére törekedett. Mégis a szocialista proletariátust követte akkor. Miért? Mert a burzsoázia megdöntése és a hatalomnak a szocialista proletariátus kezébe jutása volt akkor az egyetlen kiút az imperialista háborúból, az egyetlen út a béke helyreállítására. Mert más út akkor nem volt és nem is lehetett. Mert pártunknak akkor sikerült kipuhatolnia, megtalálnia azt, milyen mértékben kell a külön parasztérdekeket (a földesúr megdöntése, béke) egyesíteni és alávetni az ország általános érdekének (proletárdiktatúra), ami a parasztság számára elfogadhatónak és előnyösnek bizonyult. S a parasztság, noha nem szocialista jellegű, akkor a szocialista proletariátust követte.

Ugyanezt kell mondanunk a szocialista építésről országunkban, a parasztság bevonásáról ez építésbe. A parasztság, helyzete szerint, nem szocialista. De a szocialista fejlődés útjára kell lépnie és feltétlenül erre az útra fog lépni, mert nincs és nem lehet a parasztság menekvésének a nyomor és a pusztulás elől más útja, mint az, hogy összefog a proletariátussal, összefog a szocialista iparral, hogy a parasztgazdaság, a parasztság tömeges szövetkezeti szervezése révén, belekapcsolódik az általános szocialista fejlődésbe.

Miért éppen a tömeges szövetkezeti szervezés révén?

Azért, mert a tömeges szövetkezésben „megtaláltuk egyfelől a magánérdeknek, a magánkereskedelmi érdeknek, másfelől az állami felügyeletnek és ellenőrzésnek olyfokú egybekapcsolását, a magánérdek olyfokú alárendelését a közérdeknek"*

* *Lenin.* A szövetkezetekről. Id. kiad. 4. old.

(Lenin), amely elfogadható és előnyös a parasztság számára és amely lehetővé teszi a proletariátusnak, hogy a parasztság alapvető tömegeit a szocialista építésbe bevonja. Éppen mert a parasztságnak előnyt nyujt, ha a szövetkezeten keresztül adja el áruit, s szereli fel gépekkel gazdaságát, éppen ezért kell a tömeges szövetkezés útján haladnia és fog is haladni.

De mit jelent a parasztgazdaság tömeges szövetkezése a szocialista ipar vezetése alatt?

Azt jelenti, hogy a kis árutermelő parasztgazdaság *letér* a régi kapitalista útról, mely a parasztságot tömegesen tönkre juttatja, s *áttér* az új fejlődési útra, a szocialista építés útjára.

Ezért a harc a parasztgazdaság új fejlődési útjáért, a harc az alapvető parasztttömegek bevonásáért a szocialista építésbe: pártunk legközelebbi feladata.

A SzK(b)P XIV. kongresszusa ezért helyesen hozta ezt a határozatot:

„A szocializmus építésének fő útja a faluban az, hogy a szocialista állami ipar, az állami hitelintézetek, s egyéb parancsnoki magaslatok, melyek a proletariátus kezén vannak, egyre jobban átveszik a gazdasági vezetést s a parasztság alapvető tömegét bevonjuk a szövetkezeti szervezetbe és biztosítjuk e szervezetek szocialista fejlődését azáltal, hogy kihasználjuk, leküzdjük és kiszorítjuk kapitalista elemeiket." (Lásd a pártkongresszus határozatát a Központi Bizottság beszámolójáról.)

Az új ellenzék óriási hibája az, hogy nem hisz a parasztság fejlődésének ebben az új útjában, nem látja vagy nem érti, mennyire elkerülhetetlen ez az út a proletárdiktatúra körülményei között. Éspedig azért nem érti, mert nem hisz abban, hogy a szocialista építés országunkban győz, nem hisz abban, hogy proletariátusunk magával tudja vinni a parasztságot a szocializmusba vezető úton.

Ezért nem érti a „nep" kettős jellegét, túlozza a „nep" negatív oldalait s úgy tekinti a „nep"-et, mintha az főként visszavonulás volna.

Ezért túlozza gazdaságunk kapitalista elemeinek szerepét, s lekicsinyli szocialista fejlődésünk emelőinek szerepét (szocialista ipar, hitelrendszer, szövetkezet, proletárhatalom stb.).

Ezért nem érti állami iparunk szocialista természetét s kételkedik Lenin szövetkezeti tervének helyességében.

Ezért fújja fel a falu rétegeződését, esik pánikba a kulák

miatt, kicsinyli le a középparaszt szerepét, próbálja meghiúsítani a pártnak azt a politikáját, mely tartós szövetségre törekszik a középparaszttal és általában ezért kapkod egyszer erre, egyszer arra a párt parasztpolitikája kérdésében.

Ezért nem érti meg azt az óriási munkát, amit a párt végzett, hogy a milliós munkás- és paraszttömegeket bevonja az ipari és mezőgazdasági építésbe, a szövetkezetek és Szovjetek élénkítésébe, az ország igazgatásába, a bürokrácia elleni harcba, államapparátusunk megjavításáért és átalakításáért vívott harcba, azt a munkát, amely új fejlődési szakaszt jelent s amely nélkül semminő szocialista építőmunka el nem képzelhető.

Ezért mond csütörtököt és veszti el fejét építőmunkánk nehézségei láttán és kételkedik országunk iparosításának lehetőségében, fecseg pesszimista módon a párt elfajulásáról stb.

Náluk, a burzsoáknál, minden többé-kevésbbé jó, de nálunk, proletároknál, minden többé-kevésbbé rossz; ha nem érik meg idején a nyugati forradalom, akkor ügyünk elveszett, — ez az új ellenzék közös hangja, amely, szerintem, likvidátori hang, amelyet az ellenzék valami okból (lehet, hogy tréfából), „internacionalizmusnak" nevez.

A „nep" kapitalizmus, mondja az ellenzék. A „nep" főképpen visszavonulás, mondja Zinovjev. Mindez, természetesen, nem igaz. Valójában a „nep" a pártnak az a politikája, amely megengedi a szocialista és a kapitalista elemek harcát, és számít a szocialista elemek győzelmére a kapitalista elemek fölött. Valójában a „nep" csak kezdődött visszavonulással, de arra irányul, hogy a visszavonulás során az erőket átcsoportosítsuk és támadásba menjünk át. Valójában már néhány év óta támadásban vagyunk és sikerrel támadunk, fejlesztjük iparunkat, fejlesztjük szovjet-kereskedelmünket, visszaszorítjuk a magántőkét.

De mi az értelme annak a tételnek, hogy a „nep" kapitalizmus, hogy a „nep" főképpen visszavonulás? Miből indul ki ez a tétel?

Abból a helytelen föltevésből, hogy ami most nálunk végbemegy, az egyszerűen a kapitalizmus visszaállítása, a kapitalizmus egyszerű „visszatérése". Csak ez a föltevés magyarázhatja meg azt, hogy az ellenzék kételkedik iparunk szocialista mivoltában. Csak ez a föltevés magyarázhatja meg az ellenzék pánikját a kulák miatt. Csak ez a föltevés magyarázhatja meg

azt a sietséget, mellyel az ellenzék felkapta a parasztság rétegeződéséről szóló helytelen számokat. Csak ez a föltevés magyarázza meg az ellenzék különös feledékenységét azzal szemben, hogy nálunk a középparaszt a földművelés központi tényezője. Csak ez a föltevés magyarázza meg a középparaszt fajsúlyának alábecsülését s a kétséget Lenin szövetkezeti terve iránt. Csak ez a feltevés „okolhatja" meg az új ellenzék hitetlenségét a falu fejlődésének új útjával szemben, a falu bevonásával szemben a szocialista építésbe.

Valójában nálunk most nem a kapitalizmus visszaállításának egyoldalú folyamata megy végbe, hanem a kapitalizmus fejlődésének és a szocializmus fejlődésének kétoldalú folyamata, a szocialista elemek és a kapitalista elemek harcának ellentmondásos folyamata, a kapitalista elemek legyűrésének folyamata a szocialista elemek által. Ez éppoly vitathatatlan a városra nézve, ahol az állami ipar a szocializmus alapja, mint a falura nézve, ahol a szocialista fejlődés főkapcsa a tömeges szövetkezeti szervezés, mely összefog a szocialista iparral.

A kapitalizmus egyszerű visszaállítása már csak azért sem lehetséges, mert a hatalom nálunk proletárhatalom, mert a nagyipar a proletariátus kezében van, mert a közlekedéssel és a hitellel a proletárállam rendelkezik.

A rétegződés nem öltheti a korábbi méreteket, a középparaszt megmarad a parasztság alapvető tömegének, a kulák már csak azért sem szerezheti vissza régi erejét, mert a föld nálunk nacionalizálva van, ki van vonva a forgalomból, kereskedelmünk, hitel-, adó- és szövetkezeti politikánk pedig arra irányul, hogy határt szabjon a kulákság kizsákmányoló törekvéseinek, emelje a nagy parasztttömegek jólétét, s kiegyenlítse a falun a szélsőségeket. Arról nem is beszélek, hogy a kulák elleni harc nálunk nemcsak a régi vonalon folyik, nemcsak a szegényparasztságot szervezzük meg a kulákság ellen, hanem új vonalon is: erősebbé tesszük a proletariátus és a szegényparasztság szövetségét a középparaszti tömegekkel, a kulák ellen. Az a tény, hogy az ellenzék nem érti meg a kulákság elleni második vonalon folyó harc értelmét és jelentőségét, ez a tény újból megerősíti azt, hogy az ellenzék lecsúszott a falu fejlődésének régi útjára, kapitalista fejlődése útjára, amikor a kulák és a szegényparasztság voltak a falu fő erői, a középparaszt pedig „lemorzsolódott".

A szövetkezet az államkapitalizmus egyik válfaja, mondja az ellenzék, s hivatkozik Lenin cikkére „A természetbeni adóról" s ennek alapján nem hisz abban a lehetőségben, hogy a szövetkezeteket a szocialista fejlődés főkapcsaiként lehetne kihasználni. Az ellenzék itt is a legdurvább hibát követi el. 1921-ben, amikor Lenin ezt a cikkét írta, a szövetkezeti kérdés ilyetén kezelése megfelelő és kielégítő volt, mert akkor még nem volt fejlett szocialista iparunk, mert akkor Lenin az államkapitalizmust gondolta gazdálkodásunk lehetséges alapjának, s a szövetkezeteket az államkapitalizmus keretében vizsgálta. De a kérdés ilyen kezelése ma már nem elegendő és történelmileg túlhaladott, mert azóta az idők megváltoztak, szocialista iparunk fejlődött, az államkapitalizmus nem fogant meg annyira, amennyire kívánatos lett volna, a szövetkezetek pedig, melyek most már tízmilliónál több tagot számlálnak, kezdtek összefogni a szocialista iparral.

Mi mással magyarázzuk azt a tényt, hogy már „A természetbeni adóról" írt cikke után két évvel, 1923-ban, Lenin a szövetkezetet másképp ítéli meg, azt vélvén, hogy „a szövetkezetek a mi viszonyaink között lépten-nyomon teljesen egybeesnek a szocializmussal"? (Lenin Művei. XXVII. köt. 396. old.)*

Mi mással magyarázzuk ezt, mint azzal, hogy e két év alatt a szocialista ipar megnőhetett, az államkapitalizmus pedig nem fogant meg kellő mértékben, aminek alapján Lenin a szövetkezeteket már nem az államkapitalizmussal, hanem a szocialista iparral kapcsolatban kezdte szemügyre venni?

Megváltoztak a szövetkezetek fejlődési feltételei. Meg kellett változnia a szövetkezeti kérdés kezelésének is.

Itt van például egy nagyszerű rész Leninnek „A szövetkezetekről" (1923-ban) írt brosúrájából. Az idézet megvilágítja ezt a kérdést:

„*Az államkapitalizmusban*** a szövetkezeti üzemeket az államkapitalista üzemektől az különbözteti meg, hogy először magánüzemek, másodszor kollektív üzemek. *A mi jelenlegi rendszerünkben*** a szövetkezeti üzemek különböznek a magánkapitalista üzemektől, mint kollektív üzemek, de *nem különböznek** a szocialista üzemektől,

* *Lenin.* A szövetkezetekről. Id. kiad. 12. old.
** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

ha olyan földön alapították őket, és olyan termelőeszközökkel, melyek az állam, azaz a munkásosztály birtokában vannak." (Lenin Művei. XXVII. köt. 396. old.)*

Ez a kis idézet két nagy kérdést old meg. Először azt a kérdést, hogy „jelenlegi rendszerünk" nem államkapitalizmus. Másodszor azt a kérdést, hogy a szövetkezeti üzemek, ha „jelenlegi rendszerünkkel" együtt vesszük őket, „nem különböznek" a szocialista üzemektől.

Azt hiszem, nehéz világosabban beszélni.

Itt van még egy rész Lenin ugyane brosúrájából:

„A szövetkezetek egyszerű növekedése számunkra (a fentemlített «csekélyke» kivétellel) azonos a szocializmus növekedésével s ezzel kapcsolatban el kell ismernünk, hogy a szocializmusra vonatkozó egész álláspontunk gyökeresen megváltozott." (L. ugyanott.)**

Nyilvánvaló, hogy „A szövetkezetekről" című brosúrában a szövetkezetek új megítélésével van dolgunk, amit az új ellenzék nem akar elismerni és amit, a tények ellenére, a nyilvánvaló igazság ellenére, a leninizmus ellenére, buzgón elhallgat.

Más a szövetkezet, ha az államkapitalizmussal van kapcsolatban és más a szövetkezet, ha a szocialista iparral függ össze.

Ebből azonban nem lehet azt következtetni, hogy „A természetbeni adóról" szóló cikk és „A szövetkezetekről" írott brosúra közt szakadék van. Ez, persze, nem helyes. Elég, például, „A természetbeni adóról" című cikk következő helyére utalni, hogy azonnal megleljük az eltéphetetlen kapcsot a szövetkezeti kérdés értékelésében a két írás között. Ez a rész így szól:

„Az áttérés a koncessziókról a szocializmusra: áttérés a nagyüzem egyik formájáról a nagyüzem másik formájára. Az áttérés a kisüzemtulajdonosok szövetkezeteiről a szocializmusra: áttérés a kisüzemről a nagyüzemre, vagyis bonyolultabb áttérés, amely azonban ennek fejében, ha sikerül, a lakosság nagyobb tömegeit tudja átfogni s mélyebb és elevenebb gyökereit tudja kitépni a régi, *szocializmus előtti*,*** sőt kapitalizmus előtti viszonyoknak, melyek a legmakacsabbul állnak ellen minden «újításnak»." (Lenin Művei. XXVI. köt. 337. old.)

* *Lenin.* A szövetkezetekről. Id. kiad. 12. old.
** Ugyanott, 13. old.
*** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

Ebből az idézetből látható, hogy Lenin már „A természetbeni adóról" című cikk idején, amikor még nem volt fejlett szocialista iparunk, lehetségesnek tartotta, hogy a szövetkezetek, *siker esetén*, a „szocializmus előtti", tehát többek között a *kapitalista viszonyok* elleni hatalmas harci eszközzé váljanak. Azt hiszem, hogy éppen ez a gondolat lett utóbb „A szövetkezetekről" írott brosúra kiindulópontja.

De mi következik mindebből?

Ebből az következik, hogy az új ellenzék a szövetkezeti kérdést nem marxista módra, hanem metafizikusan kezeli. A szövetkezetet nem történelmi jelenségnek tekinti, más jelenségekkel kapcsolatban, kapcsolatban mondjuk az államkapitalizmussal (1921-ben), vagy a szocialista iparral (1923-ban), hanem mint valami állandó, egyszersmindenkorra adott „magábanvaló dolgot".

Ebből származnak az ellenzék hibái a szövetkezeti kérdésben, ebből hitetlensége azzal szemben, hogy a falu a szövetkezeteken át fejlődik a szocializmus felé, ebből ered az ellenzék letérése a régi útra, a falu kapitalista fejlődésének útjára.

Általánosságban ez az új ellenzék álláspontja a szocialista építés gyakorlati kérdéseiben.

Ebből egy következik: az ellenzék vonala, amennyiben van vonala, az ellenzék ingadozása és tétovázása, hitetlensége és fejvesztettsége a nehézségek láttán — gazdaságunk kapitalista elemei előtti kapitulációra vezetnek. Mert ha a „nep" főképpen visszavonulás, ha kétségbevonják az állami ipar szocialista mivoltát, ha a kulák csaknem mindenható, ha a szövetkezetektől nincs mit várni, ha a középparaszt szerepe egyre csökken ha a falu fejlődésének új útja kétséges, ha a párt majdnem elfajul, s a forradalom Nyugatról még nincs olyan közel, — akkor mi marad mindezek után az ellenzék fegyvertárában, mire számít a gazdaságunk kapitalista elemei ellen vívott harcban? Hiszen nem lehet csak „A korszak filozófiájával"* harcba menni.

Világos, hogy az új ellenzék fegyvertára nem irígylésreméltó, ha egyáltalán fegyvertárnak lehet nevezni. Ez a fegyvertár nem harcra való. Még kevésbbé győzelemre.

Világos, hogy ilyen fegyvertárral a párt „egy-kettőre"

* Zinovjev 1925-ben írt pártellenes cikkének címe.

tönkre menne, ha nekiállna a verekedésnek, — egyszerűen kapitulálnia kellene gazdaságunk kapitalista elemei előtt.

Ezért a XIV. pártkongresszus teljesen helyesen járt el, mikor megállapította, hogy „a párt fő feladata a harc a szocialista építés győzelméért a Szovjetunióban"; hogy a feladat megoldásának egyik múlhatatlanul szükséges feltétele „a harc a hitetlenséggel a szocializmus országunkban való felépítésének ügyével szemben, és a harc azok ellen, akik üzemeinket, melyek «következetesen szocialista típusú» üzemek *(Lenin)*, «államkapitalista» üzemeknek akarják tekinteni"; hogy „ilyen eszme-áramlatok, melyek lehetetlenné teszik, hogy a tömegek öntudatosan tekintsenek a szocialista építésre általában és a szocialista ipar építésére különösen, csak arra alkalmasak, hogy a gazdaság szocialista elemeinek növekedését akadályozzák és megkönnyítsék a magántőke harcát ellenük"; hogy „a kongresszus ezért széleskörű nevelőmunkát tart szükségesnek a leninizmus ezen elferdítéseinek leküzdésére". (L. a SzK(b)P Központi Bizottságának beszámolójáról hozott határozatot.)

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja XIV. kongresszusának történelmi jelentősége abban áll, hogy gyökeréig fel tudta tárni az új ellenzék tévedéseit, félredobta annak hitetlenségét és jajveszékelését, világosan és pontosan kijelölte a szocializmusért való további harc útját, a pártnak a győzelem perspektíváját adta és ezzel a proletariátust a szocialista építés győzelmébe vetett törhetetlen hittel fegyverezte fel.

1926 január 25-én

A PÁRT HÁROM FŐ JELSZAVA A PARASZTKÉRDÉSBEN

VÁLASZ JAN—SZKIJ ELVTÁRSNAK

Jan—szkij elvtárs!

Levelét természetesen idejében megkaptam. Némi késéssel felelek, amiért bocsánatot kérek.

1. Lenin azt mondja, hogy „*minden forradalom legfőbb kérdése az államhatalom kérdése*". (Lenin Művei. XXI. köt. 142. old.) Hogy milyen osztály vagy milyen osztályok kezében van a hatalom összpontosítva, hogy milyen osztályt vagy milyen osztályokat kell megdönteni, hogy milyen osztálynak vagy milyen osztályoknak kell kezükbe venniök a hatalmat — ez „minden forradalom legfőbb kérdése".

A párt fő sztratégiai jelszavait, melyek a forradalom egyik vagy másik szakaszának egész tartamára érvényesek maradnak, nem lehet fő jelszavaknak nevezni, ha nem támaszkodnak teljesen és egészükben Leninnek erre a sarkalatos tételére.

A fő jelszavak csak akkor lehetnek helyesek, ha az osztályerők marxista analízise alapján épülnek, ha helyesen jelölik ki a forradalmi erők elosztásának sémáját az osztályharc frontján, ha megkönnyítik azt, hogy a tömegeket eljuttassák a forradalom győzelméért vívott harc frontjára, az új osztálynak a hatalom megragadásáért vívott harca frontjára, ha megkönnyítik a pártnak az e feladat megoldására szükséges széles és hatalmas politikai hadsereg megszervezését a nagy néptömegekből.

A forradalom egyik vagy másik szakasza folyamán történhetnek vereségek és visszavonulások, kudarcok és egyes taktikai tévedések, de az még nem jelenti azt, hogy a fő sztratégiai jelszó helytelen. Így például forradalmunk *első* szakaszának fő jelszava — „az egész parasztsággal együtt a cár és a földesurak ellen, semlegesítve a burzsoáziát, a polgári-demokratikus forradalom győzelméért" — teljesen helyes volt, noha az 1905-ös forradalom vereséget szenvedett.

Nem szabad tehát összekeverni a párt fő jelszavának kérdését a forradalom egyik vagy másik fejlődési fokán szenvedett vereségek vagy kudarcok kérdésével.

Megtörténhetik, hogy a forradalom során a párt fő jelszava már a régi osztályok, vagy a régi osztály hatalmának megdöntésére vezetett, de a forradalom számos e jelszóból folyó lényeges követelménye nem valósult meg, vagy megvalósulásuk hosszú időre elhúzódott, sőt, hogy új forradalom kell megvalósításukra; de ez még nem jelenti azt, hogy a fő jelszó helytelen. Így, például, az 1917-es Februári forradalom megdöntötte a cárizmus és a földesurak hatalmát, de nem valósította meg a földesúri birtokok elkobzását stb., de ez még nem jelenti azt, hogy fő jelszavunk a forradalom első szakaszában helytelen volt.

Vagy másik példa: az Októberi Forradalom megvalósította a burzsoázia megdöntését és a proletariátus hatalomrajutását, de nem vezetett el egyszerre *a)* a polgári forradalom végigviteléhez általában, és *b)* a kulákság elszigeteléséhez a faluban, különösen; ezt bizonyos időre elnyújtotta, ami azonban még nem jelenti azt, hogy fő jelszavunk a forradalom *második* szakaszára — „a proletariátus hatalmáért, a szegényparasztsággal együtt, a városi és falusi kapitalizmus ellen, semlegesítve a középparasztot" — helytelen volt.

Nem szabad tehát a párt fő jelszavának kérdését összekeverni az e jelszóból folyó egyik vagy másik követelés megvalósítási időpontjának és formáinak kérdésével.

Ezért pártunk sztratégiai jelszavait nem szabad megítélni sem a forradalmi mozgalom egyik vagy másik szakaszán elszenvedett epizódikus kudarcok vagy vereségek szempontjából, sem — még kevésbbé — a jelszavakból folyó egyik vagy másik követelés időpontjának, vagy formáinak szempontjából. A párt sztratégiai jelszavait csak az osztályerők marxista elemzése szempontjából szabad megítélni és abból a szempontból, hogy helyesen vannak-e elosztva a forradalom erői a harcban a forradalom győzelméért, a hatalomnak az új osztály kezében való összpontosításáért.

Az Ön tévedése, Jan—szkij elvtárs, abban áll, hogy megkerülte ezt a roppant fontos módszertani kérdést, vagy nem értette meg.

2. Ön ezt írja levelében:

„Helyes-e az az állítás, hogy *csak* Októberig voltunk szövetségben az egész parasztsággal? Nem, nem helyes. A «szövetség az egész parasztsággal» jelszó érvényes volt Októberig, *Október pillanatában és az Október utáni első periódusban*, amennyiben az egész parasztság érdekelve volt a polgári forradalom végigvitelében."

Ilymódon, ebből az idézetből az következik, hogy a párt sztratégiai jelszava a forradalom *első* szakaszában (1905—1917 február), mikor a cári és földesúri hatalom megdöntéséről volt szó és a proletariátus és a parasztság diktatúrájának létrehozásáról, *nem különbözött* a forradalom *második* szakaszának (1917 február—1917 október) sztratégiai jelszavától, mikor a burzsoázia hatalmának megdöntéséről és a proletariátus diktatúrájának létrehozásáról volt szó.

Ön tehát tagadja az alapvető különbséget a polgári-demokratikus és a proletár-szocialista forradalom között. S ezt a hibát azért követi el, mert, nyilván, nem akarja megérteni azt az egyszerű dolgot, hogy a sztratégiai jelszó főtémája a hatalom kérdése a forradalom adott szakaszában, az a kérdés, *melyik* osztályt döntik meg, *melyik* osztály kezébe megy át a hatalom. Aligha kell bizonyítgatni, hogy Önnek itt gyökerében nincs igaza.

Ön azt mondja, hogy Október pillanatában s az első periódusban Október után „az *egész* parasztsággal kötött szövetség" jelszavát valósítottuk meg, amennyiben az egész parasztság érdekelve volt a polgári forradalom végigvitelében. De ki mondta Önnek, hogy az Októberi átalakulás és az Októberi Forradalom kimerültek abban, hogy a polgári forradalmat végigvigyék, vagy hogy alapfeladatul tűzték azt maguk elé? Honnan vette ezt? Vajjon megfér-e a burzsoá hatalom megdöntése és a proletárdiktatúra kivívása a polgári forradalom keretében? Vajjon nem jelenti-e a proletárdiktatúra kivívása a polgári forradalom keretének túllépését?

Hogy lehet azt állítani, hogy a kulákok (akik pedig szintén parasztok) támogathatták a burzsoázia megdöntését és a proletariátus hatalomra jutását?

Hogy lehet tagadni, hogy a dekrétum a föld nacionalizálásáról, a földmagántulajdon eltörléséről, a föld-adás-vétel megtiltásáról stb., noha nem is mondható szocialista dekrétumnak, a kulákság ellen vívott *harcban* jött létre és nem szövetségben vele?

Hogy lehet azt állítani, hogy a kulákok (szintén parasztok)

támogathatták a szovjethatalom dekrétumait a gyárak, üzemek, vasutak, bankok stb. kisajátításáról, vagy a proletariátus jelszavát az imperialista háború átváltoztatásáról polgárháborúvá?

Hogy lehet azt állítani, hogy nem ezek és hasonló akciók *alapvetőek* az Októberi Forradalomban, nem a burzsoázia megdöntése és a proletárdiktatúra kivívása, hanem a polgári forradalom végigvitele?

Nem vitás, hogy az Októberi Forradalom egyik fő feladata a polgári forradalom végigvitele volt, hogy az Októberi Forradalom nélkül a polgári forradalmat nem lehetett volna végigvinni, mintahogy magát az Októberi Forradalmat nem lehetett volna megszilárdítani a polgári forradalom végigvitele nélkül, s amennyiben az Októberi Forradalom végigvitte a polgári forradalmat, annyiban valamennyi paraszt rokonszenvével kellett találkoznia. Mindez vitathatatlan. De vajjon lehet-e ezen az alapon azt állítani, hogy a polgári forradalom végigvitele nem *melléktermék* volt az Októberi Forradalom folyamán, hanem annak lényege vagy főcélja? Hova lett Önnél az Októberi Forradalom főcélja, a burzsoá hatalom megdöntése, a proletárdiktatúra kivívása, az imperialista háború átváltoztatása polgárháborúvá, a kapitalisták kisajátítása stb.?

És ha a sztratégiai jelszónak legfőbb témája minden forradalom alapvető kérdése, vagyis az a kérdés, hogy a hatalom átmegy-e egyik osztály kezéből a másikéba, akkor ebből nem világos-e, hogy a polgári forradalom végigvitelét a proletárhatalom által nem szabad összecserélni a burzsoázia megdöntésének és magának a proletárhatalom kivívásának kérdésével, vagyis azzal a kérdéssel, amely a forradalom második szakaszán a sztratégiai jelszó legfőbb témája.

A proletárdiktatúra egyik leghatalmasabb vívmánya az, hogy végigvitte a polgári forradalmat és a középkor szennyét teljesen kisöpörte. A falu számára ennek roppant nagy és igazán döntő jelentősége volt. Enélkül nem lehetett volna megvalósítani a paraszthábórúk egyesítését a proletárforradalommal, amiről Marx már a mult század második felében beszélt. Enélkül nem lehetett volna megszilárdítani magát a proletárforradalmat sem.

Emellett figyelembe kell venni a következő fontos körülményt. A polgári forradalom végigvitele nem egyszeri művelet.

Valójában egész időszakra húzódott el, és nemcsak 1918 darabkáit foglalta magában, mint ahogy Ön levelében állítja, hanem 1919 (Volgamente—Ural) és 1919—1920 (Ukrajna) darabkáit is. Kolcsak és Djenjikin offenzívájára gondolok, amikor a parasztság egészét fenyegette a földesúri hatalom visszaállításának veszedelme s amikor a parasztság, éppen mint *egész*, kénytelen volt a Szovjethatalom körül tömörülni, hogy a polgári forradalom végigvitelét biztosítsa, és megőrizze a maga számára e forradalom gyümölcseit. Az eleven életfolyamatok e bonyolultságát és sokféleségét, a diktatúra közvetlenül szocialista feladatainak e „szeszélyes" összefonódását a polgári forradalom végigvitelének feladataival mindig szem előtt kell tartani, hogy helyesen értsük meg azt, amit Ön Leninből idéz, valamint a pártjelszavak megvalósításának mechanikáját.

Lehet-e azt mondani, hogy ez az összefonódás arról beszél, hogy a párt jelszava a forradalom *második* szakaszán helytelen, hogy ez a jelszó nem különbözik az *első* szakasz jelszavától? Nem, ezt nem lehet mondani. Ellenkezőleg, ez az összefonódás csak megerősíti a pártjelszó helyességét a forradalom második szakaszán: a *szegény*parasztsággal együtt, a város és a falu kapitalista burzsoáziája ellen, a proletárhatalomért stb. Miért? Azért, mert a polgári forradalom végigvitelére *előbb* Októberben meg kellett dönteni a burzsoázia hatalmát, s létre kellett hozni a proletárhatalmat, mert csak ez a hatalom tudja végigvinni a polgári forradalmat; de ahhoz, hogy Októberben létrehozzuk a proletárhatalmat, az Októberi Forradalomra elő kellett készíteni és meg kellett szervezni a *megfelelő* politikai hadsereget, amely meg tudta dönteni a burzsoáziát, létre tudta hozni a proletárhatalmat, és nem kell bizonyítgatni, hogy *ilyen* politikai hadsereget *csak* ezzel a jelszóval készíthettünk elő és szervezhettünk meg: a proletariátus **és** a szegényparasztság szövetsége a burzsoázia ellen, a proletárdiktatúráért.

Világos, hogy *ilyen* sztratégiai jelszó nélkül, melyet 1917 áprilisától 1917 októberéig hirdettünk, nem lehetett volna *ilyen* politikai hadseregünk, tehát nem győzhettünk volna Októberben, nem dönthettük volna meg a burzsoázia hatalmát, és következésképp, nem lett volna lehetséges számunkra a polgári forradalom végigvitele.

Ezért nem szabad a polgári forradalom végigvitelét szembeállítani a forradalom második szakaszának sztratégiai jelszavá-

val, amelynek az a feladata, hogy a proletariátus hatalomrajutását biztosítsa.

Csak egy eszköz van mindezen „ellentmondások" kikerülésére: el kell ismerni az alapvető különbséget a forradalom első (polgári-demokratikus forradalmi) szakaszának sztratégiai jelszava és a forradalom második (proletár-forradalmi) szakaszának sztratégiai jelszava közt, el kell ismerni, hogy a forradalom első szakaszában az *egész* parasztsággal mentünk együtt a polgári-demokratikus forradalomért, a forradalom második szakaszában a szegényparasztsággal mentünk együtt a tőke hatalma ellen, a proletárforradalomért.

És ezt el is kell ismerni, mert erre kötelez bennünket az első és a második forradalmi szakasz osztályerőinek elemzése. Ellenkező esetben nem lehetne megmagyarázni azt a tényt, hogy 1917 februárja előtt a proletariátus és *parasziság* forradalmi *demokratikus* diktatúrájának jelszavával folytattuk munkánkat. 1917 februárja után pedig ezt a jelszót felváltottuk a proletariátus és a *szegény*parasztság *szocialista* diktatúrájának jelszavával.

Ismerje be, Jan—szkij elvtárs, hogy egyik jelszónak a másikkal való felváltását 1917 március-áprilisában, az Ön sémájával nem lehet megmagyarázni.

Ezt az alapvető különbséget a párt két sztratégiai jelszava közt Lenin már „Két taktika" című brosúrájában kiemelte. A párt jelszavát a polgári-demokratikus forradalom előkészítése során így formulázta:

„A proletariátusnak végig kell vinnie a demokratikus forradalmi átalakulást, magához kapcsolva a parasztság tömegét, hogy az önkényuralom ellenállását erőszakkal letiporja és a burzsoázia ingadozását ellensúlyozza." (Lenin Művei VIII. köt. 96. old.)*

Másként szólva: az egész parasztsággal együtt, az önkényuralom ellen, semlegesítve a burzsoáziát — a demokratikus forradalmi átalakulásért.

A párt jelszavát a szocialista forradalom előkészítési periódusában Lenin így fogalmazta meg:

* *Lenin.* A szociáldemokrácia két taktikája. Id. kiad. 85. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 643. old.

„A proletariátusnak végre kell hajtania a szocialista forradalmi átalakulást, magához kapcsolva a népesség félproletár elemeinek tömegét, hogy erőszakkal megtörje a burzsoázia ellenállását és ellensúlyozza a parasztság és a kispolgárság ingadozását." (L. ugyanott.)*

Másként szólva: a szegényparasztsággal és általában a lakosság félproletár rétegeivel együtt a burzsoázia ellen, a város és falu kispolgárságát semlegesítve, a szocialista forradalmi átalakulásért.

Ez 1905-ben volt.

1917 áprilisában Lenin az akkori politikai helyzetet úgy jellemezte, mint a proletariátus és a parasztság forradalmi-demokratikus diktatúrájának összefonódását a burzsoázia reális hatalmával és ezt mondta:

„A mai oroszországi helyzetnek az a sajátszerűsége, hogy *átmenet* a forradalom *első*** szakaszáról, mely a proletariátus kellő öntudatosságának és szervezettségének hiányában a hatalmat a burzsoázia kezeibe adta, — annak *második* szakaszára, mely a hatalmat a proletariátusnak és a parasztság *legszegényebb rétegeinek*** kezébe kell, hogy adja." (Lásd *Lenin* „Áprilisi téziseit". Lenin Művei. XX. köt. 88. old.)

1917 augusztus végén, mikor Október előkészítése teljes gőzzel folyt, Lenin a „Parasztok és munkások" című, külön e tárgynak szentelt cikkében ezt írta:

„Csak a proletariátus és a *parasztság*** döntheti meg a monarchiát — ez volt az akkori időkben (1905-ről van szó. — *J. Szt.)* osztálypolitikánk alapvető meghatározása. S ez a meghatározás helyes volt. 1917 februárja és márciusa újból megerősítette ezt. Csak a proletariátus, mely a *szegényparasztságot*** (félproletárokat, ahogy programunk mondja) vezeti, fejezheti be a háborút demokratikus békével, gyógyíthatja ki a háború sebeit s kezdheti meg a szocializmushoz vezető, feltétlenül szükségessé és *halaszthatatlanná* vált lépéseket — ez most osztálypolitikánk meghatározása." (Lenin Művei. XXI. köt. 111. old.)

Ezt nem úgy kell érteni, mintha nálunk *most* a proletariátus *és* a szegényparasztság diktatúrája volna. Ez persze nem igaz. Mi a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának jelszavával haladtunk Október felé és Októberben meg is valósítottuk formálisan, amennyiben blokkban voltunk a baloldali

* Ugyanott.
** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

eszerekkel és megosztottuk velük a vezetést, noha akkor már ténylegesen proletárdiktatúra volt nálunk, mert mi, bolsevikok, voltunk a többség. A proletariátus *és* a szegényparasztság diktatúrája azonban formálisan is megszűnt a baloldali-eszer „puccs" után, a baloldali-eszerekkel képezett blokk szétszakadása után, amikor a vezetés *teljesen* és *egészében egy* párt, a mi pártunk kezébe ment át, amely nem osztja és nem oszthatja meg az állam vezetését más párttal. Ezt nevezik nálunk a proletariátus diktatúrájának.

Végül 1918 novemberében Lenin, visszatekintve a forradalom megtett útjára, ezt írta:

„Igenis, a mi forradalmunk polgári, *amíg együtt* megyünk a parasztsággal, mint *egésszel*. Ezt mi a világosnál is világosabban felismertük, 1905 óta százszor és ezerszer megmondottuk, soha meg nem próbáltuk a történeti folyamatnak ezt az elkerülhetetlen fokát sem átugrani, sem rendeletekkel megsemmisíteni... De 1917-ben *áprilistól* fogva, *jóval az Októberi Forradalom előtt, jóval, mielőtt átvettük a hatalmat*, nyíltan megmondtuk és megmagyaráztuk a népnek: itt most a forradalom nem állhat meg, mert előrement az ország, előrehaladt a kapitalizmus, példátlan méreteket öltött a gazdasági pusztulás, amely *megköveteli* (akár akarjuk, akár nem), megköveteli *a szocializmushoz* vezető lépéseket. Mert másként előremenni, másként megmenteni a háború kimerítette országot, másként *enyhíteni* a dolgozók és kizsákmányoltak kínjain *nem lehet*. Úgy is történt, ahogy megmondtuk. A forradalom menete igazolta érvelésünk helyességét. *Kezdetben* az «egész» parasztsággal a monarchia ellen, a földesurak ellen, a középkoriság ellen (és ennyiben a forradalom burzsoá, burzsoá-demokratikus marad). *Aztán* a szegényparasztsággal együtt, a félproletariátussal együtt, valamennyi kizsákmányolttal együtt, a *kapitalizmus ellen*, ideértve *a falusi gazdagokat, kulákokat, spekulánsokat** — és ennyiben a forradalom *szocialistává* válik." (Lenin Művei. XXIII. köt. 390—391. old.)**

Látnivaló, Lenin nem egyszer hangsúlyozta a mély különbséget az első jelszó, a polgári-demokratikus forradalom előkészítési periódusának sztratégiai jelszava, és a második jelszó, Október előkészítési periódusának sztratégiai jelszava között. Ott a jelszó ez volt: az *egész parasztsággal* az önkényuralom ellen, itt a jelszó: a *szegényparasztsággal* a burzsoázia ellen.

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Id. kiad. 74—75. old.

Az a tény, hogy a polgári forradalom végigvitele Október után egy egész időszakra elhúzódott, hogy, amennyiben a polgári forradalmat végigvittük, az „egész" parasztságnak rokonszenveznie kellett velünk, — ez a tény, mint már fentebb mondtam, egy mákszemnyire sem ingatja meg azt az alaptételt, hogy Október felé a *szegényparasztsággal* együtt mentünk és Októberben együtt győztünk, hogy a *szegényparasztsággal* együtt döntöttük meg a burzsoázia hatalmát és hoztuk létre a proletárdiktatúrát (amelynek egyik feladata a polgári forradalom végigvitele volt), szemben a kulákok (szintén parasztok) ellenállásával és a középparasztság ingadozásával.

Azt hiszem, ez világos.

3. Ön ezt írja továbbá levelében:

„Helyes-e az az állítás, hogy «*Októberhez mi a falusi szegénységgel való szövetség és a középparaszt semlegesítésének* jelszavával jutottunk el»? Nem, nem helyes. A már fentebb említett megfontolásokból és az idézett Lenin-kivonatokból látható, hogy ez a jelszó csak akkor keletkezhetett, mikor «megérett az osztálymegoszlás a parasztságon belül» (Lenin), azaz «1918 nyarán és őszén»."

Ebből az idézetből az következik, hogy a párt a középparaszt semlegesítésének útjára nem Október előkészítésének idején s az Októberi Forradalomban lépett, hanem Október után és különösen 1918 után, a szegényparaszt-bizottságok után. Ez *teljesen helytelen* állítás, Jan—szkij elvtárs.

Ellenkezőleg, a középparaszt semlegesítésének a politikája nem kezdődött, hanem befejeződött a szegényparaszt-bizottságok után, 1918 után. A középparaszt semlegesítésének politikáját gyakorlatunkban *megszüntettük* (s nem bevezettük) 1918 után. Éppen 1918 után, 1919 márciusában, Lenin pártunk VII. kongresszusát megnyitva, ezt mondta:

„A régi idők szocializmusának legjobb képviselői — amikor még hittek a forradalomban s elméletileg és eszmeileg szolgálták — *a parasztság semlegesítéséről* beszéltek, azaz arról, hogy a középparasztságot olyan társadalmi réteggé tegyük, amely ha nem is nyujt aktív segítséget a proletariátus forradalmának, legalább nem akadályozza, legalább semleges, nem áll ellenségeink pártjára. A feladatnak ez az elvont, elméleti kitűzése teljesen világos számunkra. *De nem elegendő.** *A szocialista építőmunka olyan stádiumába léptünk*, amikor konkrétan,

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

részletesen, a falusi munka tapasztalatain kipróbáltan kell alapvető szabályokat és utasításokat kidolgozni, melyekhez tartani kell magunkat, avégből, hogy a középparasztot illetőleg *a tartós szövetség talajára jussunk.*" (Lenin Művei. XXIV. köt. 114. old.)

Mint látja, ez egyenesen az ellenkezője annak, amit Ön a levelében mond, mert Ön itt pártunk *valóságos* gyakorlatát fejetetejére állítja, a semlegesítés *kezdetét* összecseréli a *végével.*

A középparaszt sápítozott és ingadozott a forradalom és ellenforradalom között, míg a burzsoáziát megdöntöttük, míg a Szovjetek hatalma nem volt szilárd, amiért is a középparasztot semlegesíteni kellett. A középparaszt felénk kezdett fordulni, amikor kezdett meggyőződni arról, hogy a burzsoáziát „komolyan" megdöntöttük, hogy a Szovjetek hatalma megszilárdul, hogy a kulákot legyűrjük, hogy a Vörös Hadsereg győzni kezd a polgárháború frontjain. Csak ezen fordulat után vált lehetségessé pártunk harmadik sztratégiai jelszava, melyet Lenin a párt VIII. kongresszusán adott ki: a szegényparasztságra támaszkodva, s a középparaszttal tartós szövetséget teremtve — előre a szocialista építőmunkáért.

Hogyan feledhette el ezt a közismert tényt?

Az Ön leveléből továbbá az következik, hogy a középparaszt semlegesítésének politikája a proletárforradalomba való *átmenet* idején és e forradalom győzelme utáni *első napokban:* helytelen, alkalmatlan és ezért elfogadhatatlan. Ez *egyáltalában nem igaz,* Jan — szkij elvtárs. A dolog éppen ellenkezőleg áll. Éppen a burzsoázia hatalmának megdöntése folyamán és a proletárhatalom megszilárdítása előtt ingadozik és ellenkezik leginkább a középparaszt. Éppen ebben az időszakban van szükség a szegényparasztsággal való szövetségre és a középparaszt semlegesítésére.

Ön ragaszkodik hibájához és azt állítja, hogy a parasztság kérdése nemcsak a mi országunkra nézve nagyjelentőségű, hanem más országokra nézve is, „melyek többé-kevésbbé az október-előtti Oroszország gazdasági viszonyaira emlékeztetnek". Ez utóbbi megállapítás, persze, igaz. De mit mond Lenin a Kommunista Internacionále II. kongresszusán az agrárkérdésről szóló téziseiben a proletárpártok politikájáról a középparaszttal szemben, a proletariátus hatalomrajutása idején? Lenin a szegényparasztságot, vagy pontosabban „a falu dol-

gozó és kizsákmányolt tömegeit" külön csoportként határozza meg, mely mezőgazdasági munkásokból, félproletárokból, vagy parcellás parasztokból és kisparasztokból áll, s aztán áttér a középparasztságnak, mint a falu külön csoportjának kérdésére, és ezt mondja:

„Gazdasági értelemben «középparasztságon» kis földműveseket kell érteni, akiknek tulajdon vagy bérlet formájában, szintén kicsiny telkeik vannak, de mégis olyan telkeik, amelyek, a kapitalizmus alatt, rendesen, nemcsak a család és a gazdaság szűkös ellátását biztosítják, hanem bizonyos fölösleget is nyujthatnak, amely, legalább is jobb esztendőkben, tőkévé változhatik, olyan földműveseket, akik elég gyakran vesznek igénybe idegen munkaerőt... A forradalmi proletariátus nem tűzheti ki feladatául — legalább is *a legközelebbi jövőben nem, s a proletárdiktatúra kezdeti periódusára* nem — azt, hogy ezt a réteget a maga oldalára vonja. *Arra a feladatra kell szorítkoznia, hogy semlegesítse*, vagyis arra bírja, hogy ne nyujtson aktív támogatást a burzsoáziának a proletariátus elleni harcában."* (Lenin Művei. XXV. köt. 271—272. old.)

Hogyan lehet ezek után azt állítani, hogy a középparaszt semlegesítésének politikája nálunk „*csak*" „1918 nyarán és őszén" „keletkezhetett", vagyis a Szovjethatalom, a proletárhatalom megszilárdulásának döntő sikerei *után?*

Mint látja, a proletárpártok sztratégiai jelszavának kérdése a szocialista forradalomra való átmenet és a proletárhatalom megszilárdulása pillanatában, valamint a középparaszt semlegesítésének kérdése: nem olyan egyszerűek, mint ahogy Ön feltünteti.

4. Mint az eddig elmondottakból látnivaló, hogy az Ön Lenin műveiből vett idézeteit semmiképpen sem lehet szembeállítani a párt alapjelszavával a forradalom második szakaszában, mert ezek az idézetek: *a)* nem a párt Október-*előtti* alapjelszaváról szólnak, hanem a polgári forradalom Október *utáni* végigviteléről; *b)* nem megcáfolják, hanem megerősítik e jelszó helyességét.

Föntebb mondtam már és kénytelen vagyok mégegyszer ismételni, hogy a pártnak a forradalom második szakaszában, a proletariátus hatalomrajutása *előtt* kiadott sztratégiai jelszavával, amelynek főtémája a hatalom kérdése, nem lehet

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

szembeállitani a polgári forradalom végigvitelének feladatát, amely a proletariátus hatalomrajutása *után* áll előttünk.

5. Ön Molotov elvtársnak a „Právdá"-ban (1927 március 12-én) közölt „A polgári forradalom országunkban" című ismert cikkéről beszél, amely, mint kiderül, arra „ösztökélte" Önt, hogy hozzám forduljon felvilágositásért. Nem tudom, hogyan olvas Ön cikkeket, Jan—szkij elvtárs. Én is olvastam Molotov elvtárs cikkét és azt hiszem, hogy a legkevésbbé sem mond ellent annak, amit beszámolómban pártunk XIV. kongresszusán a pártnak a parasztságot illető jelszavairól mondottam.

Molotov elvtárs cikkében nem a párt alapjelszaváról beszél az októberi periódusban, hanem arról, hogy amennyiben a párt Október után végigvitte a polgári forradalmat, valamennyi paraszt rokonszenvezett vele. De mondtam már fentebb, hogy e tény megállapitása nem megcáfolja, hanem, ellenkezőleg, megerősiti annak az alaptételnek a helyességét, hogy a szegényparasztsággal együtt, a középparasztot semlegesitve, a városi és falusi burzsoázia elleni harcban döntöttük meg a burzsoázia uralmát és hoztuk létre a proletariátus diktatúráját, hogy enélkül nem tudtuk volna végigvinni a polgári forradalmat.

„Bolsevik" 7/8. szám,
1927 április 15.

A PROLETARIÁTUS ÉS A SZEGÉNYPARASZTSÁG DIKTATÚRÁJÁNAK JELSZAVA OKTÓBER ELŐKÉSZITÉSE IDŐSZAKÁBAN

VÁLASZ POKROVSZKIJ ELVTÁRSNAK

Pokrovszkij elvtárs!

Azt hiszem, az ön folyó évi május 2-i levele sem okot, sem alapot nem ad arra, hogy részletesen, úgyszólván pontról-pontra feleljek rá. Az ön levele, ha összehasonlítjuk Jan—szkij elvtárséval, voltaképpen semmi különösen újat nem ad. Ha mégis felelek levelére, azért teszem, mert megvannak benne az 1917 április-májusi Kámenjev-féle nézetek egyenes felújításának bizonyos elemei. Csak azért tartom szükségesnek, hogy röviden válaszoljak levelére, hogy leleplezzem a Kámenjev-féle nézetek felújításának ezeket az elemeit.

1. Ön azt mondja levelében, hogy „valójában a Februártól Októberig terjedő időszakban az *egész* parasztsággal való szövetség jelszavát követtük", hogy „a Februártól Októberig terjedő időszakban a párt a parasztságot illető *régi* jelszavát követte és védelmezte — a parasztsággal, *mint egésszel* való szövetséget".

Ebből az következnék, először, hogy a bolsevikok Október előkészítésének időszakában (áprilistól-októberig) nem tűzték ki feladatukul, hogy barázdát vonjanak a szegényparasztság és a jómódú parasztság között, hanem a parasztságot mint egészet vették.

Másodszor az következnék, hogy Október előkészítésének időszakában a bolsevikok a régi jelszót — „a proletariátus és parasztság diktatúrája" — nem váltották fel új jelszóval, — „a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrája" —, hanem megmaradtak a régi, Lenin „Két taktika" című brosúrájában, 1905-ben megadott álláspontón.

Harmadszor az következnék, hogy a bolsevik politika, mely harcolt a szovjetek ingadozása és megalkuvása ellen

Október előkészítésének időszakában (1917 márciusától októberig), a középparasztság ingadozásai ellen a szovjetekben és a fronton, a forradalom és ellenforradalom közti ingadozások ellen, azok ellen az ingadozások és megalkuvások ellen, melyek különösen a júliusi napokban öltöttek éles jelleget, amikor a szovjetek, az eszer és mensevik megalkuvókkal élükön, a bolsevikok elszigetelése ügyében együtt mentek az ellenforradalmi tábornokokkal, — az következnék, hogy a bolsevik harc a parasztság bizonyos rétegeinek ez ingadozásai és megalkuvásai ellen tárgytalan és teljességgel szükségtelen volt.

Végül az következnék, hogy Kámenjevnek volt igaza, mikor 1917 április-májusában a proletariátus és parasztság diktatúrájának régi jelszavához ragaszkodott, Leninnek pedig, aki ezt a jelszót már elavultnak tekintette s kiadta a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának új jelszavát, nem volt igaza.

Elég e kérdéseket csak feltenni, hogy megértsük, mennyire fonák az ön levele, a maga egészében.

De mert ön nagy kedvelője a Lenin műveiből vett egyes idézeteknek, forduljunk az idézetekhez.

Nem sok fáradságba kerül bebizonyítani, hogy *új* jelenségnek a Februári Forradalom utáni oroszországi agrárviszonyokban a forradalom továbbfejlődése szempontjából Lenin nem a proletariátus és az egész parasztság érdekközösségét tekintette, hanem a *szakadást* a szegényparasztság és jómódú parasztság között, melyek közül az előbbi, vagyis a szegényparasztság, a proletariátushoz húzott, az utóbbi, vagyis a jómódú parasztság pedig az Ideiglenes Kormányt követte.

Lenin, Kámenjevvel és a Kámenjev-féle nézetekkel vitatkozva, 1917 *áprilisában* ezt mondta erre vonatkozólag:

„A proletárpártnak megengedhetetlen, hogy *most** a parasztsággal való érdekközösséghez reményeket fűzzön." (Lásd *Lenin* beszédét az 1917-es áprilisi konferencián. Lenin Művei. XX. köt. 245. old.)

Továbbá:

„Már most látjuk számos parasztkongresszus határozataiban azt a gondolatot, hogy az agrárkérdés megoldásával várni kell az Alkotmányozó Gyűlésig, — ez a kadetok felé hajló *jómódú parasztság**

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

győzelme." (Lásd *Lenin* beszédét a petrográdi városi konferencián, 1917 áprilisában. Lenin Művei. XX. köt. 176. old.)

Továbbá:

„Lehetséges, hogy a parasztság magához ragadja az egész földet és az egész hatalmat. Én nemcsak hogy nem feledkezem meg erről a lehetőségről s nem korlátozom látókörömet pusztán a mai napra, hanem az agrárprogramot egyenesen és pontosan az *új* jelenség figyelembevételével fogalmazom meg, hogy t. i. egyre mélyebb és mélyebb szakadás áll be egyrészről a mezőgazdasági munkások és szegényparasztok, másrészről a parasztgazdák között." (Lásd *Lenin* „Levelek a taktikáról" című áprilisi cikkét. Lenin Művei. XX. köt. 103. old.)*

Ebben látta Lenin az *újat* és a *fontosat* abban az új helyzetben, mely a falun a Februári Forradalom *után* bekövetkezett.

Ebből indult ki Lenin az 1917 februárja utáni időszakban a párt politikájának felépítésénél.

Ebből a tételből indult ki Lenin, mikor a petrográdi városi konferencián 1917 áprilisában ezt mondta:

„Csak már itt a helyszínén tudtuk meg, hogy a Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje a hatalmat az Ideiglenes Kormánynak adta át. A Munkás- és Katonaküldöttek Szovjetje a proletariátus és a katonák diktatúrájának megvalósítása: az utóbbiak többsége paraszt. Ez nem más, mint a proletariátus és a parasztság diktatúrája. De ez a «diktatúra» egyességre lépett a burzsoáziával. Ezért itt a *«régi» bolsevizmust revideálni*** kell." (Lenin Művei. XX. köt. 176. old.)

Ugyanebből a tételből indult ki Lenin, mikor 1917 áprilisában ezt írta:

„Aki *most* csupán «a proletariátus és a parasztság forradalmi demokratikus diktatúrájáról» beszél, az elmaradt az élettől, az ennek következtében valójában *átpártolt* a kispolgársághoz s a proletár osztályharc ellen fordult, azt a forradalomelőtti «bolsevik» ritkaságok archivumába kell helyezni (úgyis mondhatnók: az «öreg bolsevikok» archivumába)." (Lenin Művei. XX. köt. 101. old.)***

Ezen a talajon született meg a proletariátus és a *szegény-*

---

* *Lenin.* Levelek a taktikáról. Lásd: *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiad. 303. old.

** Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

*** *Lenin.* Levelek a taktikáról. Lásd: *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiad. 302. old.

parasztság diktatúrájának jelszava, a régi jelszó — a proletariátus és a parasztság diktatúrája — *helyébe.*

Ön azt mondhatja, amint levelében meg is teszi, hogy ez a még be nem fejezett parasztforradalom trockista átugrása, de ez éppoly meggyőző lesz, mint amilyen meggyőző volt Kámenjev hasonló ellenvetése, amelyet 1917 áprilisában Lenin ellen irányított. Lenin teljességgel számolt ezzel az ellenvetéssel, mikor ezt mondta:

„A trockizmus ez — «le a cárral, éljen a munkáskormány!» Ez helytelen. Kispolgárság van, kidobni nem lehet. De két része van. A *szegény** része a munkásosztállyal együtt megy." (Lenin Művei. XX. köt. 182. old.)

Kámenjev hibája és most az Ön hibája, Pokrovszkij elvtárs, az, hogy nem tudják észrevenni és aláhúzni a különbséget a kispolgárság, az adott esetben a parasztság két része közt, hogy nem tudják az összes parasztság tömegéből *kiválasztani* a parasztság szegény részét s ezen az alapon *felépíteni* azt a politikát, melyet a párt az 1917-es forradalom első szakaszáról a második szakaszra való átmenet körülményei közt követett, hogy nem tudják ebből *levezetni* az új jelszót, a párt második sztratégiai jelszavát, a proletariátus és szegényparasztság diktatúrájának a jelszavát.

Kövessük sorjában Lenin műveiben a „proletariátus és szegényparasztság diktatúrája" jelszó gyakorlati történetét 1917 áprilisától októberéig.

1917 *április:*

„A mai oroszországi helyzetnek az a sajátossága, hogy *átmenet* a forradalom *első** szakaszáról, mely a proletariátus kellő öntudatosságának és szervezettségének hiányában a hatalmat a burzsoázia kezébe adta, annak *második* szakaszára, mely a hatalmat a proletariátusnak és *a parasztság legszegényebb rétegeinek** kezébe kell, hogy adja." (Lenin „Áprilisi tézisek". (Lenin Művei. XX. köt. 88. old.)

1917 *július:*

„Csak a forradalmi munkások tudják, ha a *szegényparasztok** támogatják őket, megtörni a kapitalisták ellenállását s a népet a kártalanításnélküli földelfoglalásra, teljes szabadságra, az éhség legyőzésére, a háború legyőzésére, az igazságos és tartós békére vezetni." (Lenin Művei. XXI. köt. 77. old.)

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

1917 *augusztus:*

„Csak a proletariátus, mely a *szegényparasztságot** (félproletárokat, ahogy programunk mondja) vezeti, fejezheti be a háborút demokratikus békével, gyógyíthatja be a háború sebeit s kezdheti meg a szocializmushoz vezető, feltétlenül szükségessé és *halaszthatatlanná* vált lépéseket — ez most osztálypolitikánk meghatározása." (Lenin Művei. XXI. köt. 111. old.)

1917 *szeptember:*

„Csak a proletárok és *szegényparasztok** diktatúrája törheti meg a kapitalisták ellenállását, tanúsíthatja a hatalom valóban nagyszerű merészségét és határozottságát, biztosíthatja magának a tömegek lelkes, határtalan, igazán hősies támogatását a hadseregben is, a parasztság közt is." (Lenin Művei. XXI. köt. 147. old.)

1917 *szeptember-október*, a „Megtartják-e a bolsevikok az államhatalmat?" című brosúra, ahol Lenin a „Nóvaja Zsiznj" című folyóirattal vitatkozik:

„*Vagy** az egész hatalom a burzsoáziáé — ezt az álláspontot Önök már régen nem védelmezik s maga a burzsoázia még csak mukkanni sem mer erről, mert tudja, hogy már április 20—21-én a nép egyetlen vállrándítással lerázta az ilyen hatalmat és most háromszorta határozottabban, kíméletlenebbül fogja lerázni. *Vagy** a kispolgárságé a hatalom, vagyis a kispolgárság koalíciójáé (szövetség, megegyezés) a burzsoáziával, mert önállóan és függetlenül a kispolgárság nem akarja és *nem képes* kézbe venni a hatalmat, ahogy valamennyi forradalom tapasztalata bizonyította, ahogy a közgazdaságtudomány is bizonyítja, amely megmagyarázza, hogy kapitalista országban lehetsz a tőke pártján, lehetsz a munka pártján, de középütt megállni nem lehet. Ezt a koalíció Oroszországban féléven át igen sokféleképp kipróbálta, de megbukott. *Vagy**, végül, az egész hatalmat a proletariátus és a *szegényparasztság** veszi kézbe, a burzsoázia ellen, avégből hogy ennek ellenállását megtörje. Ezt még nem próbálták ki s erről Önök, uraim, ott a «Nóvaja Zsiznj» körül, *lebeszélik* a népet, s ijesztgetik, mert saját maguk megijedtek a burzsoáziától. Negyedik eshetőséget még kigondolni sem lehet." (Lenin Művei. XXI. köt. 275. old.)

Ezek a tények.

Mindezeket az Október előkészítésének történetéből vett tényeket és eseményeket ön „szerencsésen" *kikerüli*, „szerencsésen" *kitörli* a bolsevizmus történetéből azt a *harcot*, melyet

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

a bolsevikok Október előkészítése időszakában folytattak az akkor a szovjetekben ülő „parasztgazdák" *ingadozásai* és *megalkuvása* ellen, „szerencsésen" *eltemeti* Lenin jelszavát a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájáról s egyszersmind azt képzeli, hogy ezzel nem követ el *erőszakot* a történelmen, a leninizmuson.

Ezekből az idézetekből, amelyek számát szaporítani lehetne, önnek, Pokrovszkij elvtárs, látnia kell, hogy a bolsevikok 1917 februárja után kiindulópontul nem az összes parasztságot vették, hanem annak szegény részét. Október felé nem a proletariátus és a parasztság diktatúrájának *régi* jelszavával, hanem a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájának *új* jelszavával mentek.

Ebből látható, hogy a bolsevikok ezt a jelszót abban a harcban adták ki, melyet a szovjetek ingadozásai és megalkuvása ellen, a szovjetekben ülő parasztság bizonyos részének ingadozásai és megalkuvása ellen s a kispolgári demokrácia bizonyos pártjainak ingadozásai és megalkuvása ellen vívtak. E pártok neve : eszerek és mensevikek.

Ebből látható, hogy a proletariátus és szegényparasztság diktatúrájának új jelszava nélkül nem gyüjthettünk volna eléggé hatalmas politikai hadsereget, amely képes arra, hogy legyűrje az eszerek és mensevikek megalkuvását, semlegesítse a parasztság bizonyos részének ingadozásait, megdöntse a burzsoázia hatalmát és, így a polgári forradalom végigvitelét lehetővé tegye.

Ebből látható, hogy „Október felé a szegényparasztsággal együtt mentünk s vele győztünk Októberben, szemben a kulákság (szintén parasztság) ellenállásával és a középparasztság ingadozásaival". (Lásd Jan—szkij elvtársnak szóló válaszomat.)*

Kiderül tehát, hogy 1917 április sában, éppúgy, mint Október előkészítésének egész időszakában, Leninnek volt igaza és nem Kámenjevnek, ön pedig, Pokrovszkij elvtárs, aki most a Kámenjev-féle nézeteket újítja fel, mintha nem egészen jó társaságba kerülne.

2. A fentebb mondottak ellensúlyozására ön Lenin szavait idézi arról, hogy 1917 októberében mi az *egész* parasztság támogatásával ragadtuk meg a hatalmat. Hogy a parasztság egészé-

* Lásd e kötet 195. oldalát.

nek *bizonyos* támogatásával ragadtuk meg a hatalmat, ez teljesen helyes. De ön elfeledi hozzátenni azt a „csekélységet" ,hogy Októberben és Október után az *egész* parasztság csak *annyiban* támogatott bennünket, *amennyiben* a polgári forradalmat vittük végig. Ez igen fontos „csekélység", amely az adott esetben eldönti a kérdést. Ilyen fontos „csekélységet" „elfelejteni" és ezzel egy roppant fontos kérdést elkenni bolseviknak nem szabad, Pokrovszkij elvtárs.

Az ön leveléből látnivaló, hogy ön *szembehelyezi* Lenin szavait az *egész* parasztság nyujtotta támogatásról, a párt jelszavaival „a proletariátus és *szegény*parasztság diktatúrájáról", amely szintén Lenintől való. De ahhoz, hogy Lenin e szavait szembe lehessen helyezni a Lenin műveiből vett előbbi idézetekkel ahhoz, hogy meglegyen az alap arra, hogy a proletariátus és szegényparasztság diktatúrájának jelszaváról szóló előbbi Lenin-idézeteket ugyancsak Leninnek az egész parasztságra vonatkozó, ön által idézett szavaival cáfolják meg, ahhoz legalább is két dolgot kell bebizonyítani.

Először. Be kell bizonyítani, hogy a polgári forradalom végigvitele a *fődolog* az Októberi Forradalomban. Lenin úgy véli, hogy a polgári forradalom végigvitele „melléktermé ke" az Októberi Forradalomnak, mely ezt a feladatot „mellesleg" oldotta meg. Mindenekelőtt Leninnek ezt a tételét kell megcáfolni, s be kell bizonyítani, hogy a *fődolog* az Októberi Forradalomban nem a burzsoázia hatalmának megdöntése és a proletariátus hatalomrajutása, hanem a polgári forradalom végigvitele. Próbálja meg ezt bebizonyítani, Pokrovszkij elvtárs s akkor én hajlandó leszek elismerni, hogy pártunk jelszava 1917 áprilisától októberig nem a proletariátus és a szegényparasztság, hanem a proletariátus és a parasztság diktatúrája volt. Leveléből látnivaló, hogy ön nem tartja lehetségesnek e több mint kockázatos feladat vállalását, ellenben „mellesleg" megpróbálja bebizonyítani, hogy az Októberi Forradalom egyik legfontosabb kérdésében, a béke kérdésében, állítólag az *egész* parasztság, a maga egészében, támogatott bennünket. Ez, persze, nem igaz. Ez egyáltalán nem igaz, Pokrovszkij elvtárs. A béke kérdésében ön a nyárspolgári álláspontra csúszott le. Valójában a béke kérdése nálunk akkor a hatalom kérdése volt, mert csakis, ha a hatalom a proletariátus kezébe jut, lehetett arra számítani, hogy kijutunk az imperialista háborúból. Ön, nyilván, elfeledte Lenin

szavait arról, hogy „a háborút csak egy másik osztály hatalomrajutásával lehet befejezni", hogy „le a háborúval — nem a szurony elhajítását jelenti, hanem egy másik osztály hatalomrajutását". (Lásd *Lenin* beszédét a petrográdi városi konferencián, 1917 áprilisában. Lenin Művei. XX. köt. 181. és 178. old.)

Tehát vagy-vagy: vagy be kell bizonyítania, hogy az Októberi Forradalomban *a fődolog* a polgári forradalom végigvitele, vagy pedig nem bizonyítja be ezt s akkor magától merül fel az a következtetés, hogy az *egész* parasztság Októberben csak *annyiban* támogathatott bennünket, *amennyiben* a polgári forradalmat vittük végig.

Másodszor. Be kell bizonyítani, hogy a bolsevikok megkaphatták az egész parasztság támogatását, amennyiben a polgári forradalmat vitték végig, Októberben és Október után, *anélkül* hogy rendszeresen hangoztatták volna a proletariátus és *szegény*parasztság diktatúrájának jelszavát Október előkészítésének egész időszaka alatt, *anélkül* hogy rendszeresen folytatták volna az ebből a jelszóból következő harcot a kispolgári pártok megalkuvása ellen, *anélkül* hogy a parasztság bizonyos rétegeinek és a szovjetekben ülő képviselőinek ingadozásait rendszeresen leleplezték volna, ami ugyanebből a jelszóból folyt. Próbálja bebizonyítani ezt, Pokrovszkij elvtárs. Valóban, miért sikerült megszereznünk az egész parasztság támogatását Októberben és Október után? Azért, mert lehetőségünk nyílt a polgári forradalom végigvitelére. Miért nyílt lehetőségünk? Mert sikerült megdöntenünk a burzsoá hatalmat és a proletárhatalommal felváltanunk, az egyetlen hatalommal, amely végig tudja vinni a polgári forradalmat. Miért sikerült a burzsoázia hatalmát megdöntenünk s létrehoznunk a proletariátus hatalmát? Mert Októbert a proletariátus és a *szegény*parasztság diktatúrájának jelszavával készítettük elő, mert, ebből a jelszóból kiindulva, rendszeresen harcoltunk a kispolgári pártok megalkuvó politikája ellen, mert, ebből a jelszóból kiindulva, rendszeresen harcoltunk a középparasztság ingadozásai ellen a szovjetekben, *mert csak ezzel a jelszóval* győrhettük le a középparaszt ingadozásait, zúzhattuk szét a kispolgári pártok megalkuvását és gyüjthettünk olyan politikai hadat, amely harcolni tud a proletariátus hatalomrajutásáért. Aligha kell bizonyítgatni, hogy ilyen előzetes feltételek nélkül, amelyek az Októberi Forradalom sorsát meghatározták, nem szerezhettük volna meg

az *egész* parasztság támogatását, sem Októberben, sem Október után.

Igy kell érteni, Pokrovszkij elvtárs, a paraszthaborúk egyesítését a proletárforradalommal.

Ezért: aki *szembehelyezi* az egész parasztság nyujtotta támogatást Októberben és Október után azzal a ténnyel, hogy Októbert a proletariátus és a *szegény*parasztság diktatúrájának jelszavával készítettük elő — *az semmit sem ért a leninizmushoz.*

Az ön főhibája az, Pokrovszkij elvtárs, hogy nem értette meg sem azt a tényt, hogy a *szocialista* feladatok az Októberi Forradalomban összefonódtak a *polgári* forradalom végigvitelével, sem azt a mechanizmust, ahogy megvalósultak az Októberi Forradalom egyes követelései, amelyek a párt második, a proletariátus és a szegényparasztság diktatúrájáról szóló sztratégiai jelszavából következtek.

Levelét olvasva, azt hihetné az ember, hogy nem a parasztság volt nekünk segítségünkre a proletárforradalomban, hanem megfordítva, „az egész parasztság", a kulákságot is beleértve, fogadta szolgálatába a bolsevikokat. Rosszul állna a bolsevikok ügye, ha ilyen könnyen „szegődnének" nem-proletár osztályok szolgálatába.

A Kámenjev-fajta nézetek 1917 áprilisának idejéből — ez a kölönc az ön lábán, Pokrovszkij elvtárs.

3. Ön azt állítja, hogy Sztálin nem lát különbséget az 1905-ös helyzet és 1917 februárja közt. Ez persze nem komoly beszéd. Ezt én nem mondtam és nem is mondhattam. Levelemben csak arról beszéltem, hogy a párt 1905-ben kiadott jelszava, a proletariátus és parasztság diktatúrája, megerősítést nyert az 1917-es Februári Forradalomban. S ez persze igaz is. Éppen így rajzolta Lenin a helyzetet „Parasztok és munkások" című cikkében, 1917 augusztusában:

„Csak a proletariátus és a parasztság döntheti meg a monarchiát — ez volt az akkori időkben (1905-ről van szó. — *J. Szt.*) osztálypolitikánk alapvető meghatározása. S ez a meghatározás helyes volt. 1917 *februárja és márciusa újból megerősítette ezt.*"* (Lenin Művei. XXI. köt. 111. old.)

Ön egyszerűen akadékoskodni méltóztatik, roppantul „dialektikus" elvtársam.

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

4. Ön, továbbá, ellentmondásokon akarja rajtacsípni Sztálint, azzal, hogy a középparasztnak *Október előtti* megalkuvásáról szóló tézisével szembeállit egy idézetet Sztálin „A leninizmus kérdései" című brosűrájából, ahol arról van szó, hogy *a proletárdiktatúra megszilardulása után* lehetséges a szocializmus épitése a középparasztsággal együtt. Nem sok fáradságba kerül bebizonyítani, hogy két különböző jelenségnek ilyen azonosítása teljesen tudománytalan. A középparaszt Október előtt, amikor a burzsoázia volt hatalmon s a középparaszt a proletárdiktatúra megerősödése után, mikor a burzsoáziát már kisajátítottuk, a szövetkezetek kifejlődtek s a fő termelőeszközök a proletariátus kezében összpontosultak — két különböző dolog. Ezt a kétféle középparasztot azonosítani és egy kalap alá venni, annyit jelent, mint a jelenségeket a történeti helyzet figyelembevétele nélkül szemlélni és minden perspektívát elveszíteni. Ez olyasmi, mint Zinovjevnek az a módszere, mellyel idézeteiben minden dátumot és korszakot összekever. Ha ezt „forradalmi dialektikának" hívják, akkor el kell ismerni, hogy Pokrovszkij elvtárs a „dialektikus" csűrés-csavarás minden rekordját felülmúlta.

5. A többi kérdést nem érintem mert azt hiszem, hogy már kimerítettem azokat Jan szkij elvtársnak írt levelemben.

1927 május 20

AZ OKTÓBERI FORRADALOM NEMZETKÖZI JELLEGE

OKTÓBER TIZEDIK ÉVFORDULÓJÁRA

Az Októberi Forradalom nem csupán „nemzeti keretekre" korlátozódó forradalom. Mindenekelőtt nemzetközi jellegű, világméretű forradalom, mert az emberiség világtörténetében mélyreható fordulatot jelent a régi, kapitalista világból az új szocialista világba.

A mult forradalmai rendesen azzal végződtek, hogy a kormányrúd mellett a kizsákmányolók egyik csoportját a kizsákmányolók másik csoportja váltotta fel. A kizsákmányolók változtak, a kizsákmányolás megmaradt. Igy volt ez a rabszolgák szabadságmozgalmai idején. Igy volt ez a jobbágyfelkelések periódusában. Igy volt ez az ismert „nagy" forradalmak időszakában Angliában, Franciaországban, Németországban. Nem beszélek a Párizsi Kommünről, amely a proletariátus első, dicsőséges, de mégis sikertelen kisérlete volt arra, hogy a történelmet a kapitalizmus ellen fordítsa.

Az Októberi Forradalom ezektől a forradalmaktól *elvileg* különbözik. Céljául nem azt tűzi ki, hogy a kizsákmányolás egyik formáját a kizsákmányolás másik formájával, a kizsákmányolók egyik csoportját a kizsákmányolók másik csoportjával váltsa fel, hanem azt, hogy megszüntesse az ember ember által való bárminemű kizsákmányolását, megszüntessen mindennemű kizsákmányoló csoportot, megvalósítsa a proletárdiktatúrát, megvalósítsa az eddigi elnyomott osztályok közül a legforradalmibb osztály hatalmát, megszervezze az új, osztálynélküli, szocialista társadalmat.

Éppen ezért az Októberi Forradalom *győzelme* gyökeres fordulatot jelent az emberiség történetében, gyökeres fordulatot a világkapitalizmus történelmi sorsában, gyökeres fordulatot a világproletariátus szabadságmozgalmában, gyökeres fordulatot az egész világ kizsákmányolt tömegeinek harci módszereiben,

szervezeti formáiban, mindennapi életében és hagyományaiban, kultúrájában és ideológiájában.

Ez az alapja annak, hogy az Októberi Forradalom nemzetközi jellegű, világméretű forradalom.

És ez a gyökere annak a mély szimpátiának, amelyet minden ország elnyomott osztályai éreznek az Októberi Forradalom iránt, amelyben felszabadulásuk zálogát látják.

Számos alapkérdést lehetne megjelölni, amelyek vonalán az Októberi Forradalom az egész világ forradalmi mozgalmának fejlődésére hat.

1. Az Októberi Forradalom mindenekelőtt arról nevezetes, hogy áttörte a világimperializmus frontját, megdöntötte az imperialista burzsoáziát a legnagyobb kapitalista államok egyikében, s hatalomra juttatta a szocialista proletariátust.

A bérmunkások osztálya, az üldözöttek osztálya, az elnyomottak és kizsákmányoltak osztálya az emberiség történetében *először* emelkedett *uralkodó* osztállyá, példát mutatva minden ország proletárjainak.

Ez azt jelenti, hogy az Októberi Forradalom új korszakot *nyitott, a proletár*forradalmak korszakát az *imperializmus* országaiban.

Elvette a földesuraktól és kapitalistáktól a termelőeszközöket és köztulajdonná tette őket, s ekként a polgári tulajdonnal szembeszegezte a szocialista tulajdont. Ezzel leleplezte azt a kapitalista hazugságot, hogy a polgári tulajdon érinthetetlen, szent és örök.

Kiragadta a hatalmat a burzsoázia kezéből, megfosztotta a burzsoáziát a politikai jogoktól, szétzúzta a polgári államapparátust és a hatalmat a szovjeteknek adta át, ilymódon a polgári parlamentarizmussal, mint *kapitalista* demokráciával, szembeállította a szovjetek szocialista hatalmát, mint *proletár* demokráciát. Lafarguenak igaza volt, mikor már 1887-ben azt mondta, hogy a forradalom utáni napon „az összes volt kapitalistákat meg fogják fosztani választójoguktól". Ezzel az Októberi Forradalom leleplezte azt a szociáldemokrata hazugságot, hogy manapság a polgári parlamentarizmus útján lehetséges a békés átmenet a szocializmusba.

De az Októberi Forradalom itt nem állt és nem is állhatott meg. Miután lerombolta a régit, ami polgári, hozzálátott, hogy építse az újat, ami szocialista. Az Októberi Forradalom tíz éve

a párt, a szakszervezetek, a szovjetek, a szövetkezetek, a kultúrszervezetek, a közlekedés, az ipar és a Vörös Hadsereg építésének tíz éve. A szocializmusnak a Szovjetunióban az építés frontján elért kétségtelen sikerei szemléltetően megmutatták, hogy a proletariátus *tudja* az országot sikeresen igazgatni burzsoázia *nélkül* és a burzsoázia *ellen*, hogy *tudja* az ipart sikeresen felépíteni a burzsoázia *nélkül* és a burzsoázia *ellen*, hogy *tudja* sikeresen vezetni az egész közgazdaságot burzsoázia *nélkül* és a burzsoázia *ellen*, fel *tudja* építeni sikeresen a szocializmust, a kapitalista környezet ellenére is. A régi „elmélet", amely szerint a kizsákmányoltak éppúgy nem lehetnek meg a kizsákmányolók nélkül, ahogy a fej és a többi testrészek nem lehetnek meg a gyomor nélkül — nem csupán az ókori történet híres római szenátora, Menenius Agrippa sajátja. Ez az „elmélet" most sarkköve a szociáldemokrácia politikai „filozófiájának" általában,s az imperialista burzsoáziával kötött szociáldemokrata *koalíciós* politikának különösen. Ez az „elmélet", mely előítéletté vált, most a legkomolyabb akadályok egyike a kapitalista országok proletariátusának forradalmasításához vezető úton. Az Októberi Forradalom egyik legfontosabb eredménye az a tény, hogy halálos csapást mért erre a hazug „elméletre".

Kell-e még bizonyítani, hogy az Októberi Forradalom ilyen és hasonló eredményei nem lehettek és nem lehetnek komoly hatás nélkül a kapitalista országok munkásosztályának forradalmi mozgalmára?

Olyan közismert tények, mint a kommunizmus folytonos növekedése a kapitalista országokban, valamennyi ország proletárjainak növekvő rokonszenve a Szovjetunió munkásosztálya iránt, s végül a munkáskuldöttségek özönlése a Szovjetek Országába: kétségtelenül arról beszélnek, hogy az Októberi Forradalom elvetette magvak kezdenek már gyümölcsöt hozni.

2. Az Októberi Forradalom az imperializmust nemcsak uralma központjaiban, nem csupán az „anyaországokban" ingatta meg. Csapást mért az imperializmus mögöttes területeire, perifériájára is, mert aláásta az imperializmus uralmát a gyarmati és függő országokban.

Az Októberi Forradalom, megdöntve a földesurakat és kapitalistákat, széttörte a nemzeti és gyarmati elnyomás láncait s megszabadította tőlük egy nagykiterjedésű állam összes

elnyomott népeit, kivétel nélkül. A proletariátus nem szabadíthatja fel magát, ha nem szabadítja fel az elnyomott népeket. Az Októberi Forradalom jellemző vonása az a tény, hogy ezeket a nemzeti és gyarmati forradalmakat a Szovjetunióban nem a nemzeti gyűlölködés és az egyes nemzetek közti összeütközés zászlaja alatt hajtotta végre, hanem a Szovjetunió nemzetiségeihez tartozó munkások és parasztok kölcsönös bizalmának és testvéri közeledésének zászlaja alatt, nem a *nacionalizmus*, hanem az *internacionalizmus* nevében.

Éppen azért, mert a nemzeti és gyarmati forradalmak nálunk a proletariátus vezetése alatt és az internacionalizmus zászlaja alatt mentek végbe, éppen azért a pária-népek, a rabszolga-népek az emberiség történetében *először* lettek *valóban* szabad és *valóban* egyenlő népekké, s gyujtó példájuk kihat az egész világ elnyomott népeire.

Ez azt jelenti, hogy az Októberi Forradalom új korszakot *nyitott*, a világ *elnyomott országaiban*, a proletariátussal *szövetségben*, a proletariátus *vezetése alatt* véghezvitt *gyarmati* forradalmak korszakát.

Azelőtt „szokás volt" azt gondolni, hogy a világ örök idők óta alsóbb- és felsőbbrendű fajokra oszlik, feketékre és fehérekre, akik közül az előbbiek képtelenek a civilizációra, s arra vannak kárhoztatva, hogy kizsákmányolják őket, az utóbbiak pedig a civilizáció egyedüli hordozói és arra vannak hivatva, hogy az előbbieket kizsákmányolják. Most ez a legenda szét van zúzva és sutba van dobva. Az Októberi Forradalom egyik legfontosabb eredménye az a tény, hogy erre a legendára halálos csapást mért s a gyakorlatban megmutatta, hogy a szovjet fejlődés medrébe vont felszabadított nem-európai népek éppúgy előbbre tudják vinni a *valóban* élenjáró kultúrát és a *valóban* élenjáró civilizációt, mint az európai népek.

Azelőtt „szokás volt" azt hinni, hogy az elnyomott nemzetek felszabadításának egyedüli módszere a *polgári nacionalizmus* módszere, a nemzetek egymástól való elszakadásának módszere, különválásuk módszere, a különböző nemzetek dolgozó tömegei közti nemzeti gyűlölködés fokozásának módszere. Most ez a legenda meg van cáfolva. Az Októberi Forradalom egyik legfontosabb eredménye az a tény, hogy halálos csapást mért erre a legendára és a gyakolatban megmutatta, hogy az elnyomott népek felszabadításának *proletár, nemzetközi* módszere,

lehetséges és célszerű, s az egyedül helyes módszer, a gyakorlatban megmutatta, hogy a legkülönbözőbb népek parasztjainak és munkásainak az *önkéntesség* és az *internacionalizmus* elvei alapján kötött *testvéri szövetsége* lehetséges és célszerű. Az, hogy fennáll a Szocialista Szovjetköztársaságok Szövetsége, mely mintaképe a világ dolgozói jövendő egyesülésének egy egységes világgazdaságban, feltétlenül egyenes bizonyítéka ennek.

Mondani sem kell, hogy az Októberi Forradalom ilyen és hasonló eredményei nem voltak és nem lehetnek komoly hatás nélkül a gyarmatok és függő országok forradalmi mozgalmára. Olyan tények, mint az elnyomott népek forradalmi mozgalmának növekedése Kínában, Indonéziában, Indiában stb. és e népek növekvő szimpátiája a Szovjetunió iránt, kétségtelenül erről tanúskodnak.

Elmúlt a gyarmatok és a függő országok zavartalan kizsákmányolásának és elnyomásának korszaka.

Eljött a felszabadító forradalmak kora a gyarmatokon és függő országokban, ez országok *proletariátusának* ébredési kora, a forradalomban való *hegemóniájának* kora.

3. Az Októberi Forradalom, azzal, hogy elvetette a forradalom magjait az imperializmus központjaiban és mögöttes területein, azzal, hogy meggyöngítette az imperializmus hatalmát az „anyaországokban" és megingatta uralmát a gyarmatokon — kérdésessé tette az *egész* világkapitalizmus létét.

Ha a kapitalizmus spontán fejlődése az imperializmus viszonyai között átnőtt — mert ez a fejlődés egyenetlen, mert az összeütközések és katonai összecsapások kikerülhetetlenek, s végül a példátlan imperialista mészárlás miatt — a kapitalizmus rothadásának és halódásának folyamatába, úgy az Októberi Forradalomnak és, ami vele járt, egy hatalmas ország leválásának a kapitalizmus világrendszeréről: feltétlenül gyorsítania kellett ezt a folyamatot, mert lépésről-lépésre aláásta a világimperializmus alapjait.

Sőt mi több: az Októberi Forradalom, azzal, hogy az imperializmust megingatta, az első proletárdiktatúrával egyszersmind megteremtette a világ forradalmi mozgalmának hatalmas és nyílt *bázisát*, amilyen bázisa azelőtt *sohasem volt*, s amelyre most támaszkodhatik. Megteremtette a nemzetközi forradalmi mozgalom ama hatalmas és nyílt *központját*, amilyen központja azelőtt *sohasem volt* és amely körül most tömörülhet,

szervezve *minden ország proletárjainak és elnyomott népeinek forradalmi egységfrontját az imperializmus ellen.*

Ez mindenekelőtt azt jelenti, hogy az Októberi Forradalom a világkapitalizmuson halálos sebet ejtett, melyet az soha többé ki nem hever. Éppen ezért a kapitalizmus soha többé vissza nem szerzi azt az „egyensúlyt", azt a „stabilitást", amellyel Október előtt rendelkezett. A kapitalizmus részlegesen stabilizálódhat, termelését racionalizálhatja, átadhatja a fasizmusnak az ország kormányzását, ideiglenesen lebéklyózhatja a munkásosztályt, de soha többé vissza nem szerzi magának azt a „nyugalmat" és azt a „biztonságot", azt az „egyensúlyt" és azt a „stabilitást", amellyel azelőtt kérkedett, mert a világkapitalizmus válsága a fejlődés olyan fokát érte el, hogy a forradalom lángjainak okvetlenül fel kell lobogniuk, hol az imperializmus központjaiban, hol perifériáján, semmivé téve a kapitalista foltozgatást, s nap-nap után közelebb hozva a kapitalizmus bukását. Pontról-pontra úgy, mint az ismert mesében: „Kihúzta a farkát, bent ragadt az orra, kihúzta az orrát, bentragadt a farka".

Ez, másodszor, azt jelenti, hogy az Októberi Forradalom bizonyos magasságra emelte az egész világ elnyomott osztályainak erejét és súlyát, bátorságát és harckészségét, s az uralkodó osztályokat arra kényszerítette, hogy velük, mint *új*, komoly tényezővel számoljanak. Most már nem lehet a világ dolgozó tömegeit sötétben botorkáló, perspektíva nélküli „vak tömegnek" tekinteni, mert az Októberi Forradalom számukra világító tornyot emelt, amely útjukat megvilágítja és perspektívákat nyujt. Míg azelőtt nem volt az *egész világ előtt* nyilt fórum, ahonnan demonstrálni és kifejezni lehetett volna az elnyomott osztályok reményeit és törekvéseit, addig most az első proletárdiktatúra megadja ezt a fórumot. Aligha lehet kételkedni abban, hogy e fórum megsemmisítése hosszú időre a korlátlan fekete reakció sötétjébe borítaná a „haladott országok" társadalmi és politikai életét. Tagadhatatlan, hogy a „bolsevik állam" létének puszta ténye is megzabolázza a reakció fekete erőit és megkönnyíti az elnyomott osztályok szabadságharcát. Tulajdonképpen ez a magyarázata annak az állati gyűlöletnek, amelyet minden ország kizsákmányolói a bolsevikokkal szemben táplálnak. A történelem megismétlődik, bár új alapon. Ahogy azelőtt, a *feudalizmus* bukásának idején, a „jakobinus" szó minden ország arisztokratáiban rémületet és borzadályt keltett,

akként most, a *kapitalizmus* bukása idején, a „bolsevik" szó rémületet és borzadályt kelt a burzsoáziában. És, megfordítva, ahogy azelőtt Párizs volt a felemelkedő *burzsoázia* forradalmi képviselőinek menedéke és iskolája, akként most Moszkva menedéke és iskolája a felemelkedő *proletariátus* forradalmi képviselőinek. A jakobinus-gyűlölet nem mentette meg a feudalizmust az összeomlástól. Kétséges-e, hogy a bolsevik-gyűlölet nem menti meg a kapitalizmust az elkerülhetetlen pusztulástól?

Elmúlt a kapitalizmus „stabilitásának" korszaka és magával vitte a burzsoá rend megingathatatlanságának legendáját.

Eljött a kapitalizmus összeomlásának korszaka.

4. Az Októberi Forradalom nemcsak a gazdasági, társadalmi és politikai viszonyok terén lejátszódó forradalom. Egyszersmind az elmékben, a munkásosztály ideológiájában végbemenő forradalom. Az Októberi Forradalom a marxizmus zászlaja alatt született és erősödött meg, a proletárdiktatúra eszméjének zászlaja alatt, a leninizmus zászlaja alatt, amely az imperializmus és a proletárforradalmak korszakának marxizmusa. Ezért a marxizmus győzelmét jelenti a reformizmus fölött, a leninizmus győzelmét a szociáldemokratizmus fölött, a III. Internacionále győzelmét a II. Internacionále fölött.

Az Októberi Forradalom átléphetetlen barázdát vont a marxizmus és a szociáldemokratizmus, a leninizmus politikája és a szociáldemokratizmus politikája között. Azelőtt a *proletárdiktatúra győzelme előtt*, a szociáldemokrácia kérkedhetett a marxizmus zászlajával, nem tagadta meg nyiltan a proletárdiktatúra eszméjét, csak nem tett semmit, egyáltalán semmit az eszme megvalósításának közelebbhozására, s így a szociáldemokráciának ez a viselkedése nem jelentett semmi veszedelmet a kapitalizmus számára. Akkor, abban az időszakban, a szociáldemokrácia formálisan összeolvadt vagy csaknem összeolvadt a marxizmussal. Most, a *proletárdiktatúra győzelme után*, mikor mindenki saját szemével látta, *mire* vezet a marxizmus, s *mit* jelenthet győzelme, a szociáldemokrácia már nem kérkedhetik a marxizmus zászlajával, nem kacérkodhat a proletárdiktatúra eszméjével, anélkül, hogy bizonyos mértékben ne veszélyeztetné a kapitalizmust. Miután régen szakított a marxizmus szellemével, kénytelen volt otthagyni a marxizmus zászlaját is, s nyiltan és félreérthetetlenül ellene fordult a marxizmus szülöttének, az Októberi Forradalomnak, a világ első proletárdiktatúrájának.

Most el kellett határolnia magát s el is határolta magát a marxizmustól, mert a jelenlegi viszonyok közt nem nevezheti magát marxistának, aki nem támogatja nyiltan és fenntartás nélkül a világ első proletárdiktatúráját, aki nem folytat forradalmi harcot a saját burzsoáziája ellen, aki nem teremti meg saját országában a proletárdiktatúra győzelmének feltételeit. A szociáldemokrácia és a marxizmus közt szakadék nyílott. Ezentúl a marxizmus *egyedüli* hordozója és támasza: a leninizmus, a kommunizmus.

De a dolog nem maradt ennyiben. Határvonalat húzván a szociáldemokrácia és a marxizmus között, az Októberi Forradalom tovább ment s a szociáldemokráciát azoknak a táborába dobta, akik a kapitalizmust nyiltan védelmezik a világ első proletárdiktatúrája *ellen*. Mikor az Adler és Bauer, Wels és Levi, Longuet és Blum urak a „szovjetrezsimet" piszkolják s a parlamenti „demokráciát" dicsőitik, akkor ezzel azt akarják mondani, hogy harcolnak és harcolni fognak a kapitalista rend visszaállításáért a Szovjetunióban, a kapitalista rabság fennmaradásáért a „civilizált" államokban. A jelenlegi szociáldemokratizmus a kapitalizmus *eszmei támasza*. Leninnek ezerszer igaza volt, mikor azt mondta, hogy a mostani szociáldemokrata politikusok „a burzsoázia valóságos ügynökei a munkásmozgalomban, a kapitalisták osztályának munkásmegbízottai", hogy „a proletariátus és a burzsoázia polgárháborújában" feltétlenül „a versaillesiak mellé fognak állni, a kommünárok ellen". *Nem lehet a kapitalizmussal végezni, ha nem végzünk a szociáldemokratizmussal a munkásmozgalomban.* Ezért a kapitalizmus halódásának korszaka egyszersmind a munkásmozgalomban a szocialdemokratizmus halódásának korszaka. Az Októberi Forradalom nagy jelentősége, többek közt, abban áll, hogy a leninizmus múlhatatlan győzelmét jelenti a világ munkásmozgalmában a szociáldemokratizmus felett.

Véget ért a II. Internacionále és a szociáldemokratizmus uralmának korszaka a munkásmozgalomban.

Megkezdődött a leninizmus és a III. Internacionále uralmának korszaka.

„Právda". 255. szám,
1927 november 6—7.

A GABONAFRONTON

A VÖRÖS TANÁRKÉPZŐ INTÉZET, A KOMMUNISTA AKADÉMIA ÉS A SZVERDLOV-EGYETEM HALLGATÓIVAL 1928 MÁJUS 28-ÁN FOLYTATOTT BESZÉLGETÉSBŐL

KÉRDÉS: A gabonaellátás terén észlelt nehézségeinkben mit kell a fődolognak tekinteni? Mi a kivezető út e nehézségekből? Milyen következtetéseket kell e nehézségekkel kapcsolatban iparunk fejlődésének üteme tekintetében általában, különösen pedig a könnyű- és a nehézipar közötti viszony szempontjából levonni?

FELELET: Első tekintetre úgy tűnhetik fel, hogy gabonanehézségeink véletlenek, csak a rossz tervezés eredményei, csak a gazdasági mérleg egyensúlybantartása terén elkövetett sorozatos hibák eredményei. De ez csak az első tekintetre tűnhetik így fel. A valóságban a nehézségeknek itt sokkal mélyebbenfekvő okai vannak. Semmi kétség nem fér ahhoz, hogy a rossz tervezés és a gazdasági mérleg egyensúlya körül elkövetett hibáknak itt jelentékeny szerepük volt. De durva hibába esnénk, ha mindent a rossz tervezéssel és véletlen hibákkal akarnánk megmagyarázni. Tévedés volna lebecsülni a tervezés szerepét és jelentőségét. De még nagyobb tévedés volna a tervszerűség elvének szerepét túlbecsülni, abban a hitben, hogy már elértük a fejlődésnek azt a fokát, amelyen módunkban áll mindent terv szerint intézni és szabályozni. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy a tervgazdaságunk által befolyásolható elemeken kívül népgazdaságunknak vannak olyan alkotóelemei is, amelyek a tervgazdaságnak egyelőre nem vethetők alá, s hogy vannak végül velünk szemben ellenséges osztályok, amelyeket nem lehet egyszerűen azzal leküzdeni, hogy az Állami Tervhivatal terveket dolgoz ki. Épp ezért úgy gondolom, hogy nem lehet mindent egyszerű véletlenséggel, tervezési hibákkal stb. megmagyarázni.

Mi tehát a gabonafronton felmerült nehézségeink alapja? Gabonanehézségeink alapja az, hogy nálunk az árugabona

termelésének növekedése lassúbb, mint a gabonaszükséglet növekedése. Nő az ipar. Nő a munkások száma. Nőnek a városok. Nőnek végül az ipari növények (gyapot, len, cukorrépa stb.) termelésével foglalkozó vidékek, ahol kereslet mutatkozik árugabona iránt. Mindez a gabonaszükséglet, az árugabonaszükséglet gyors növekedésére vezet. Az árugabona termelése pedig tűrhetetlenül lassú ütemben halad előre. Nem lehet azt mondani, hogy az állam rendelkezésére álló begyüjtött gabona mennyisége ebben az évben kevesebb volna, mint a mult évben, vagy a megelőző évben. Ellenkezőleg, ebben az évben sokkal több gabona volt az állam kezében, mint az elmúlt években. És mégis nehézségeink vannak a gabonaellátás terén. Ime néhány szám. 1925/26-ban április 1-ig 434 millió pud* gabonát sikerült begyüjteni. Ebből 123 millió pudot külföldre szállítottunk ki. A begyüjtött gabonából, következésképpen, 311 millió pud maradt az országban. 1926/27-ben április 1-ig 596 millió pud begyüjtött gabonánk volt. Ebből külföldre 153 millió pudot szállítottunk ki. A begyüjtött gabonából 443 millió pud maradt az országban. 1927/28-ban április 1-ig 576 millió pud begyüjtött gabonánk volt. Ebből külföldre 27 millió pudot szállítottunk ki. A begyüjtött gabonából 549 millió pud maradt az országban. Másszóval, ez év április 1-re a begyüjtött gabonából az ország szükségleteinek fedezésére 100 millió puddal több jutott, mint a mult évben és 230 millióval több, mint a megelőző évben. És mégis az idén nehézségeink vannak a gabonafronton.

Egyik beszámolómban már beszéltem arról, hogy a falu kapitalista elemei és mindenekelőtt a kulákok ezeket a nehézségeket kihasználták arra, hogy meghiúsítsák a szovjet gazdasági politikát. Önök tudják, hogy a Szovjet hatalom több olyan intézkedést tett, amelynek célja a kulákság szovjetellenes fellépésének megszüntetése. Ezért erre itt nem térek ki. A jelen esetben engem más kérdés érdekel. Arra a kérdésre gondolok, hogy mik az árugabonatermelés lassú növekedésének okai, arra a kérdésre, hogy nálunk az árugabona termelésének növekedése lassabban halad előre, mint a gabonaszükséglet növekedése, habár a vetésterület és az összes gabonatermelés tekintetében már elértük a háborúelőtti méreteket.

* 1 pud = 16.38 kg.

Nem tény-e csakugyan, hogy már elértük a vetésterületek háború előtti méreteit? De igen, tény. Hát nem tény-e, hogy az összes gabonatermelés már a mult évben elérte a háború előtti termelés méreteit, vagyis 5 milliárd pud gabonára rúgott? De igen, tény. Akkor mivel magyarázható az, hogy mindezek ellenére, félannyi árugabonát termelünk, külföldre pedig körülbelül a huszadrészét szállítjuk ki a háborúelőttinek? Ezt mindenekelőtt és főképpen az a változas magyarázza meg, amely az Októberi Forradalom eredményeképpen mezőgazdaságunk szerkezetében végbement, a földesúri és a kulák nagygazdaságról — amely legnagyobb mennyiségben szolgáltat árugabonát — a kis- és középparaszti gazdaságra való áttérés, amely gazdaság a legkisebb mennyiségű árugabonát szolgáltatja. Már egymaga az, hogy a háború előtt 15—16 millió egyéni parasztgazdaságunk volt, most pedig 24—25 millió parasztgazdaságunk van — már ez egymaga arról beszél, hogy mezőgazdaságunk főbázisa a kis parasztgazdaság, amely minimális mennyiségben szolgáltat árugabonát. A mezőgazdaságban a nagygazdaság ereje, akár földesúri, akár kulák- vagy kollektiv gazdaságról van szó, abban rejlik, hogy a nagygazdaságnak módjában van gépeket alkalmazni, a tudomány vívmanyait kihasználni, műtrágyát alkalmazni, a munka termelékenységét növelni és ilymódon képes a legnagyobb mennyiségben árugabonát adni. És megfordítva, a kisparasztgazdaság gyengesége abban áll, hogy meg van fosztva, vagy csaknem teljesen meg van fosztva ezektől a lehetőségektől, hiszen éppen ezért félig fogyasztó jellegű, a piac számára keveset termelő gazdaság. Vegyük például a kolhózokat és a szovhózokat. Ezek összes gabonatermelésük 47·2%-át adják el. Másszóval, ezek a gazdaságok több árugabonát szolgáltatnak, mint a földesúri gazdaságok a háború előtt. Hát a kis- és középparaszt gazdaságok? Ezek nálunk összes gabonatermelésünknek mindössze 11·2%-át adják el. A különbség, mint látjuk, eléggé ékesen beszél.

Ime néhány szám, amely feltárja, hogy milyen volt a gabonatermelés szerkezetének a képe a multban, a háború előtt és milyen most, az októberi forradalom utáni időszakban. Ezeket a számokat a Központi Statisztikai Hivatal kollégiumának tagja, Njemcsinov elvtárs közli. Ezek a számok, miként Njemcsinov elvtárs kísérőiratában rámutat, nem tartanak igényt a pontosságra — csak arra adnak módot, hogy megközelítő számításokat

eszközöljünk. De ezek a számok teljesen elegendők arra, hogy megértsük, mi a különbség a háborúelőtti időszak és az Októberi Forradalom utáni időszak között általában a gabonatermelésnek és különösen a piacra kerülő gabona termelésének szerkezete szempontjából.

	Összgabona-termés millió pudokban	%	A falun kívül eladásra kerülő gabona millió pudokban	%	Az árugabona %-aránya az össz gabona termeléshez viszonyítva
A háború előtt					
1. Földesurak	600	12·0	281·6	21·6	47
2. Kulákok	1900	38·0	650·0	50·0	34
3. Közép- és szegény-parasztok	2500	50·0	369·0	28·4	14·7
Összesen ..	5000	100	1300·6	100	26
1926/27-ben					
1. Szovhózok és kolhózok	80·0	1·7	37·8	6·0	47·2
2. Kulákok	617·0	13·0	126·0	20·0	20·0
3. Közép- és szegény-parasztok	4052·0	85·3	466·2	74·0	11·2
Összesen .	4749·0	100·0	630·0	100·0	13·3

Miről tanúskodik ez a táblázat?

Először arról, hogy a gabonatermékek túlnyomó tömegének termelése a földesurak és kulákok kezéből a kis- és középparasztokhoz ment át. Ez azt jelenti, hogy a kis- és középparasztok, miután teljesen megszabadultak a földesúri nyomástól és miután alapjában aláásták a kulákság erejét, módot nyertek arra, hogy igen komolyan megjavítsák anyagi helyzetüket. Ez az Októberi Forradalom eredménye. Ebben nyilvánul meg mindenekelőtt az a döntő nyereség, amelyet az Októberi Forradalom a parasztság fő tömegeinek juttatott.

Másodszor arról tanúskodik, hogy az árugabona nálunk főkép a kisparasztok és mindenekelőtt a középparasztok kezében van. Ez azt jelenti, hogy a Szovjetunió nemcsak az összes gabonatermelés szempontjából, hanem az árugabona termelése

szempontjából is, az Októberi Forradalom eredményeképpen, a kisparaszti gazdaság országává, a középparaszt pedig a „földművelés központi alakjává" lett.

Harmadszor arról tanúskodik, hogy a földesúri (nagyuzemű) gazdaság felszámolása, a kulák (nagyuzemű) gazdaságnak $^1/_3$-nál kevesebbre való csökkentése és az áttérés a kisparasztgazdaságra, amely az összes termésnek csak 11%-át viszi piacra, — amikor a gabonatermelés terén nincsen csak némileg is fejlett szocializált nagyüzem (kolhózok, szovhózok), arra kellett hogy vezessen és tényleg arra is vezetett, hogy az árugabona mennyisége a háború előtti időhöz képest erősen csökkent. Tény az, hogy most feleannyi piacra kerülő gabonánk van, bár az összes gabonatermelés elérte a háború előtti színvonalat.

Itt van a gabonafronton tapasztalt nehézségeink alapja.

Ezért nem lehet a gabonabegyüjtés terén felmerült nehézségeinket puszta véletlennek tekinteni.

Kétségtelen, hogy némi hátrányos szerepet játszott itt az a körülmény is, hogy kereskedelmi szervezeteink magukra vállalták azt a szükségtelen feladatot, hogy a kis- és középnagyságú városok egész sorát ellátják gabonával, aminek szükségképpen bizonyos fokig csökkentenie kellett az állami gabonakészleteket. De semmi okunk nincs kételkedni abban, hogy a gabonafronton beállott nehézségeink alapja nem ez a körülmény, hanem az a tény, hogy mezőgazdaságunk árutermelő képessége lassan fejlődik, holott ugyanakkor gyorsan nő az árugabonában való szükséglet.

Hol a kivezető út ebből a helyzetből?

Vannak emberek, akik ebből a helyzetből a kivezető utat a kulákgazdasághoz való visszatérésben, a kulákgazdaság fejlesztésében és föllendítésében látják. Ezek az emberek nem mernek a földesúri gazdasághoz való visszatérésről beszélni, mert nyilván megértik, hogy manapság veszélyes ilyen dolgokról tecsegni. De annál szívesebben beszélnek arról, hogy mindenképpen fejleszteni kell a kulákgazdaságot . . . a Szovjethatalom érdekében. Ezek az emberek azt hiszik, hogy a Szovjethatalom két ellentétes osztályra támaszkodhat egyszerre: a kulákok osztályára, akiknek gazdasági elve a munkásosztály kizsákmányolása és a munkások osztályára, akiknek gazdasági elve minden kizsákmányolás megszüntetése. Reakciósokhoz méltó bű-

vészmutatvány. Nem is érdemes bizonyítgatni, hogy ezeknek a reakciós „terveknek" semmi közük a munkásosztály érdekeihez, a marxizmus elveihez, a leninizmus feladataihoz. Az olyan szóbeszéd, hogy a kulák „nem rosszabb" a városi kapitalistánál, hogy a kulák cseppet sem jelent nagyobb veszedelmet, mint a városi nepman*, hogy ennek következtében nincs most mit „tartanunk" a kulákságtól, — az ilyen szóbeszéd üres liberális fecsegés, amely el akarja altatni a munkásosztálynak és a parasztság alapvető tömegeinek éberségét. Nem szabad elfelejteni azt, hogy míg az iparban a városi kistőkéssel szembeállíthatjuk a szocialista nagyipart, amely az iparcikkek összes tömegének $^{9}/_{10}$ részét adja, addig a falusi kulák nagyüzemeivel, termelés szempontjából, csak a még meg nem erősödött kolhózokat és szovhózokat állíthatjuk szembe, amelyek csak egynyolcad részét termelik annak a gabonamennyiségnek, amelyet a kulákgazdaságok termelnek. Aki nem érti meg a kulák nagygazdaság jelentőségét a falun, nem érti meg azt, hogy a kulákság súlya a falun százszorta nagyobb, mint a kapitalisták súlya a városi iparban — az elvesztette az eszét, szakít a leninizmussal és a munkásosztály ellenségeinek pártjára szegődik.

Hol van tehát a kivezető út ebből a helyzetből?

1. A kivezető út mindenekelőtt ott van, hogy az apró, elmaradt és szétforgácsolt parasztgazdaságokról át kell térnünk az egyesült, nagy, társas gazdaságokra, amelyek el vannak látva gépekkel, fel vannak fegyverezve a tudomány vívmányaival és képesek maximális mennyiségben árugabonát termelni. A kivezető út abban van, hogy az egyéni parasztgazdaságról át kell térnünk a földművelés terén a kollektív, a társas gazdaságra.

Lenin már az Októberi Forradalom első napjaitól kezdve felhívta a pártot a kolhózok szervezésére. Azóta a kolhózok eszméjének propagálása pártunkban nem szűnt meg. Azonban a kolhózok szervezésére irányuló felhívás csak az utóbbi időben talált tömegvisszhangra. Ezt mindenekelőtt az magyarázza, hogy a szövetkezeti mozgalom széleskörű kifejlődése a faluban előkészítette a parasztság hangulatában a kolhózok javára beállott fordulatot, az pedig, hogy egész sor kolhóz már most

* Nepman: magánvállalkozó, kereskedő, spekuláns az új gazdasági politika (a „nep") első szakaszában.

djeszjatjínánként* 150—200 pud termést hord be, amelyből 30—40 százalék kerül piacra, a szegényparasztság és a középparasztság alsóbb rétegei sorában komoly vonzalmat ébresztett a kolhózok iránt. Nem kis jelentősége van ama körülménynek is, hogy az államnak csak az utóbbi időben nyílott lehetősége arra, hogy komoly pénzbeli támogatásban részesítse a kolhózmozgalmat. Ismeretes, hogy ebben az évben kétszerte nagyobb összeget utalt ki a kolhózok támogatására, mint az elmult évben (több mint 60 millió rubelt). A párt XV. kongresszusának teljesen igaza volt, amikor kijelentette, hogy a kolhóz-tömegmozgalom előfeltételei már megértek, hogy a kolhózmozgalom fokozása egyik legkomolyabb eszköz arra, hogy az ország gabonatermésében növekedjék az árugabona aránya.

Az összes gabonatermelés a kolhózokban 1927-ben a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint legalább 55 millió pud volt, amiből átlag 30% került eladásra. Az új kolhózok létesítésének és a régi kolhózok kibővítésének ez év elején tapasztalt széles hulláma a kolhózokban ez év végéig a gabonatermelés jelentékeny növekedésére kell hogy vezessen. A feladat az, hogy megtartsuk a kolhózmozgalom fejlődésének mostani ütemét, nagyobbítsuk a kolhózokat, vessük el a mesterségesen felduzzasztott kolhózokat, helyükbe igazi kolhózokat állítsunk és olyan rendszert teremtsünk, hogy a kolhózok, az állam részéről élvezett segélyek és hitelek elvesztésének terhe alatt, összes árugabonájukat állami és szövetkezeti szervezeteknek szállítsák. Azt hiszem, hogy e feltételek betartása esetén el tudjuk érni azt, hogy 3—4 év mulva a kolhózoktól 40—50 millió pud árugabonát fogunk kapni.

A kolhózmozgalmat néha szembeállítják a szövetkezeti mozgalommal, nyilván azt vélvén, hogy a kolhózok és a szövetkezetek két különböző dolog. Ez persze helytelen. Egyesek egészen odáig mennek, hogy a kolhózokat szembeállítják Lenin szövetkezeti tervével. Mondani sem kell, hogy az ilyen szembeállításnak semmi köze az igazsághoz. A valóságban a kolhózok a szövetkezetek egy fajtáját, a termelőszövetkezetek legjobban kialakult fajtáját alkotják. Vannak értékesítő szövetkezetek, vannak beszerzési szövetkezetek és vannak termelőszövetkezetek is. A kolhózok általában a szövetkezeti mozgalomnak

* 1 djeszjatjína = 1.0945 hektár

és nevezetesen a lenini szövetkezeti tervnek elválaszthatatlan alkotórészei. A lenini szövetkezeti tervet megvalósítani annyi, mint a parasztságot az értékesítési és beszerzési szövetkezetek színvonaláról a termelőszövetkezetek színvonalára, hogy úgy mondjuk, a kolhózszövetkezetek színvonalára emelni. Többek között ez magyarázza meg azt a tényt, hogy a kolhózok nálunk csak az értékesítési és beszerzési szövetkezetek fejlődésének és erősödésének eredményeképpen kezdtek létrejönni és fejlődni.

2. A kivezető út másodszor az, hogy a régi szovhózokat kibővítsük és megszilárdítsuk s újabb nagy szovhózokat szervezzünk és fejlesszünk. 1927-ben, a Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint, az összes gabonatermelés a mostani szovhózokban legalább 45 millió pud volt, amiből 65% került eladásra. Kétségtelen, hogy bizonyos állami támogatással a szovhózok jelentékeny mértékben fokozhatnák a gabonatermelést. De ez nem meríti ki a feladatot. A szovjetkormánynak van egy határozata, mely szerint oly kerületekben, ahol nincsenek parasztgazdaságok, új nagy szovhózokat kell szervezni (10.000 djeszjatjinától 30.000 djeszjatjináig), amelyeknek 5—6 év multva 100 millió pud árugabonát kell termelniök. E szovhózok szervezése már megkezdődött. A feladat az, hogy a szovjetkormánynak ezt a határozatát minden áron megvalósítsuk. Azt hiszem, hogy e feladatok teljesítése esetén el tudjuk érni azt, hogy a régi és az új szovhózoktól 3—4 év multva 80—100 millió pud árugabonát kapjunk.

3. A kivezető út végül az, hogy rendszeresen emeljük az egyéni kis- és középparasztgazdaságok termésredményeit. Nem lehet és nem is szabad támogatnunk az egyéni nagy kulákgazdaságot, de lehet és kell támogatnunk az egyéni kis- és középparasztgazdaságot, emelnünk kell terméseredményeit és be kell vonnunk a szövetkezeti szervezettség medrébe. Ez a feladat régi s már 1921-ben különös nyomatékkal kijelentettük, amikor a gabonafölöslegek kötelező beszolgáltatását felváltottuk a természetbeni adóval. Ezt a feladatot megerősítette pártunk XIV. és XV. kongresszusa. E feladat fontosságát kiemelik most a gabonafronton tapasztalt nehézségek. Ezért ezt a feladatot éppoly alapossággal kell végrehajtani, mint amilyennel végre fogjuk hajtani az első két feladatot, a kolhózokat illető feladatot és a szovhózokat illető feladatot.

Minden adat amellett szól, hogy a parasztgazdaság termés-

hozadékát néhány év alatt 15—20%-kal lehetne emelni. Most nem kevesebb, mint 5 millió fa-eke van még nálunk használatban. Egymaga a fa-ekéknek vas-ekékkel való helyettesítése az ország gabonatermésének igen komoly növekedését eredményezhetné. Nem is szólok a parasztgazdaságok bizonyos minimális mennyiségű műtrágyával, tisztított vetőmaggal, kis gépekkel stb. való ellátásáról. A kontraktáció módszere, az a módszer, hogy egész falvakkal és községekkel kötünk szerződést vetőmaggal stb. való ellátásukat illetőleg, azzal a kötelező feltétellel, hogy megfelelő mennyiségű gabonaterméket kapunk tőlük — ez a módszer a legjobb mód arra, hogy a parasztgazdaságok terméshozamát emeljük és a parasztokat a szövetkezetekbe bevonjuk. Azt hiszem, hogy ha komolyan dolgozunk ebben az irányban, akkor 3—4 év mulva a kis- és középparaszti egyéni gazdaságoktól további, legalább is 100 millió pud árugabonát kaphatnánk.

Ilyenképpen abban az esetben, ha mindezeket a feladatokat teljesítjük, 3—4 év mulva újabb 200—250 millió pud árugabona állhatna az állam rendelkezésére, ami többé-kevésbbé elegendő ahhoz, hogy kellőképpen manőverezzunk az országon belül is, kívül is.

Alapjában véve ezek azok az intézkedések, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a gabonafronton tapasztalható nehézségekből kijussunk.

Ezeket az alapvető rendelkezéseket egyesiteni azokkal a részletrendelkezésekkel, amelyeknek célja a falu áruellátását felölelő tervező munka javítása és felmenteni kereskedelmi szervezeteinket azon kötelezettség alól, hogy a kis- és középvárosok egész sorát gabonával ellássák — ez most a feladat.

Nem kell-e ez intézkedések mellett még több más intézkedést tenni, pl. intézkedéseket iparunk fejlődési ütemének lassitása érdekében, mivel az ipar növekedése fokozott kenyérkeresletet teremt, amely egyelőre túlszárnyalja az árugabona termelésének növekedését? Nem, nem kell. Semmiesetre sem! Az iparfejlesztés ütemének lassítása a munkásosztály gyengitését jelenti, mert minden az iparfejlesztés útján előre tett lépés, minden új gyár, minden új üzem — mint Lenin mondja — a munkásosztály „új vára", amely erősíti a munkásosztály állásait a kispolgári spontaneitás elleni harcában, gazdaságunk kapitalista elemei elleni harcában. Ellenkezőleg, meg kell tar-

tanunk az iparfejlesztés mostani ütemét s mihelyt csak lehet, tovább kell fejlesztenünk, abból a célból, hogy árukkal árasszuk el a falut és több gabonát szerezzünk be onnan, abból a célból, hogy a mezőgazdaságot és mindenekelőtt a kolhózokat gépekkel lássuk el, abból a célból, hogy a mezőgazdaságot iparosítsuk és növeljük a termelésben az árugabona arányát.

De talán a fokozott „óvatosság" kedvéért vissza kellene tartani a nehézipar fejlődését, hogy a főképpen a parasztpiac számára dolgozó könnyűipart tegyük meg iparunk alapjává? Semmiesetre sem! Ez öngyilkosság, egész iparunknak, a könnyűiparnak is, aláásása lenne. Ez azt jelentené, hogy elfordulunk országunk iparosításának jelszavától, hogy országunkat a kapitalista gazdasági rendszer függelékévé tesszük. Itt Lenin ismeretes, irányadó tételeiből indulunk ki, melyeket a Kommunista Internacionále IV. kongresszusán fektetett le s amelyek egész pártunk számára feltétlenül kötelezőek. Lenin erre vonatkozóan a Kommunista Internacionále IV. kongresszusán a következőket mondotta:

„Oroszországot nemcsak a parasztgazdaság jó termése menti meg — ez egymagában meg kevés — és nem is csak a parasztságnak fogyasztási cikkeket szolgáltató könnyűipar jó állapota — ez szintén kevés még —, szükségünk van a *nehéz*iparra is."

Vagy vegyük ezt:

„Takarékoskodunk mindenen, még az iskolákon is. Ennek így kell lennie, mert tudjuk, hogy a nehézipar megmentése nélkül, helyreállítása nélkül nem építhetünk fel semmiféle ipart, márpedig nélküle egyáltalán elveszünk, mint önálló ország." (Lenin Művei. XXVII. köt. 349. old.)

Leninnek ezeket az utasításait nem szabad elfelejteni.

Mi lesz a munkások és parasztok szövetségével a tervezett rendszabályokkal kapcsolatban? Azt hiszem, hogy ezzel a rendszabállyal csak megkönnyíthetjük a munkások és parasztok szövetségének erősbítését. Valóban, ha a kolhózok és szovhózok gyorsított ütemben fognak fejlődni: ha a kis- és középparasztoknak nyujtott közvetlen segítség eredményeképpen gazdaságaik termeshozadéka emelkedni fog, a szövetkezetek pedig a parasztság egyre szélesebb tömegeit fogják felölelni: ha az állam százmillió pud számra kap majd újabb árugabonát, amelyre manőverezés céljából szüksége van; ha ilyen és hasonló

rendszabályok következményeképpen a kuláksá̈got megfékezzük és fokozatosan leküzdjük — akkor vajjon nem világos-e, hogy a munkások és parasztok szövetségén belül a munkásosztály és a parasztság közötti ellentétek ennek során mindjobban el fognak simulni, a gabonabeszerzés terén alkalmazott rendkívüli intézkedések feleslegessé fognak válni, a parasztság széles tömegei mindinkább a kollektív gazdasági formák felé fognak fordulni és a falu kapitalista elemeinek megszüntetéséért folyó harc mindinkább szervezett tömegjelleget fog ölteni? Vajjon nem világos-e, hogy a munkások és parasztok szövetségének ügye az ilyen rendszabályok következtében csak nyerhet?

Csak tekintetbe kell venni, hogy a munkások és parasztok szövetsége a proletárdiktatúra viszonyai közt nem egyszerű szövetség. Ez a munkásosztály és a parasztság dolgozó tömegei közti osztályszövetség különleges formája, amely *a)* a munkásosztály hadállásainak erősbítését ; *b)* e szövetségen belül a munkásosztály vezetőszerepének biztosítását és *c)* az osztályok és az osztálytársadalom megszüntetését tűzi ki céljául. A munkások és parasztok szövetségének minden más felfogása opportunizmus, mensevizmus, eszerség, minden, amit akarsz, csak nem marxizmus, csak nem leninizmus.

Hogyan kell a munkások és parasztok szövetségének eszméjét Leninnek azzal az ismert tételével összeegyeztetni, hogy a parasztság „az utolsó kapitalista osztály"? Nincs-e itt ellentmondás? Az ellentmondás itt csak színleges, látszólagos. A valóságban itt nincs semmiféle ellentmondás. Ugyanabban a Kommunista Internacionále III. kongresszusán tartott beszámolójában, ahol a parasztságot, mint az „utolsó kapitalista osztályt" jellemzi, ugyanebben a beszámolójában Lenin újból megokolja a munkások és parasztok szövetségének szükségességét, kijelentve, hogy „a diktatúra legfőbb elve a proletariátus és a parasztság szövetségének fenntartása, abból a célból, hogy a proletariátus megtarthassa a vezetőszerepet és az államhatalmat". Világos, hogy Lenin semmiesetre sem lát itt egy szemernyi ellentmondást sem.

Miképpen értendő Leninnek az a tétele, hogy a parasztság „az utolsó kapitalista osztály"? Nem jelenti-e ez azt, hogy a parasztság kapitalistákból áll? Nem, nem jelenti. Ez először azt jelenti, hogy a parasztság külön osztály, amely a gazdaságot a termelőeszközök magántulajdona alapján építi s amely ennek

következtében különbözik a proletárok osztályától, akik a gazdaságot a termelőeszközök kollektív tulajdona alapján építik. Ez másodszor azt jelenti, hogy a parasztság olyan osztály, amely soraiból kapitalistákat, kulákokat és általában különféle fajtájú kizsákmányolókat termel ki, szül és táplál.

Nem jelent-e ez a körülmény leküzdhetetlen akadályt a munkások és parasztok szövetségének szervezése számára? Nem, nem jelent. A proletariátus és a parasztság szövetsége a proletárdiktatúra viszonyai között nem az egész parasztsággal való szövetség. A proletariátus és a parasztság szövetsége: szövetség a munkásosztály és a parasztság dolgozó tömegei között. Ez a szövetség nem valósítható meg a parasztság kapitalista elemei elleni harc nélkül, a kulákság elleni harc nélkül. Ez a szövetség nem lehet tartós, ha nem szervezzük meg a szegényparasztságot, mint a munkásosztály támaszát a falun. Ezért a munkások és parasztok szövetségét a proletariátus diktatúrájának jelenlegi viszonyai közepette csak Lenin ismert jelszavával lehet megvalósítani: támaszkodj a szegényparasztságra, teremts tartós szövetséget a középparaszttal, egy pillanatra se szüntesd meg a harcot a kulákság ellen. Mert csak e jelszó érvényrejuttatása esetén lehet valóra váltani azt, hogy a parasztság alapvető tömegeit bevonjuk a szocialista építőmunka medrébe.

Látnivaló tehát, hogy a Lenin két tétele közötti ellentmondás csak képzelt, látszólagos ellentmondás. A valóságban nincs közöttük semmi ellentmondás.

LENIN ÉS A KÖZÉPPARASZTTAL VALÓ SZÖVETSÉG KÉRDÉSE*

VÁLASZ SZ. ELVTÁRSNAK

Sz. elvtárs!

Nem igaz, hogy Lenin jelszava, mely szerint „megegyezésre kell jutni a középparaszttal, egyetlen pillanatra sem mondva le a kulák elleni harcról és szilárdan csak a szegényparasztra támaszkodva", amelyet Pitjirim Szorókinról írt ismert cikkében adott, állítólag „a szegényparasztbizottságok idejének" jelszava, a „középparasztság úgynevezett semlegesítési időszaka végének" a jelszava. *Ez egyáltalán nem igaz.* A szegényparaszt-bizottságokat 1918 júniusában alakították. 1918 október végén már erőtúlsúlyunk volt a falun a kuláksággal szemben és megtörtént a középparaszt *fordulata* a Szovjethatalom felé. Éppen e fordulat alapján jött létre a Központi Bizottság döntése arra vonatkozóan, hogy meg kell szüntetni a hatalomnak a szovjetek és a szegényparaszt-bizottságok közötti megoszlását, új választásokat kell végrehajtani a járási és falusi szovjetekbe, a szegényparaszt-bizottságokat be kell olvasztani az újonnan megválasztott szovjetekbe és következésképpen, a szegényparaszt-bizottságok feloszlatandók. Szovjet vonalon ezt a döntést, mint ismeretes, 1918 november 9-én, a VI. szovjetkongresszus fogadta el. A VI. szovjetkongresszus 1918 november 9-i határozatára gondolok, mely elrendeli a falusi és járási szovjetek újraválasztását és a szegényparaszt-bizottságoknak a szovjetekbe való beolvasztását. S mikor jelent meg Leninnek „Pitjirim Szorókin értékes beismerése" című cikke, ahol a középparaszt semlegesítésének jelszava helyett a középparaszttal való megegyezés jelszavát hirdeti? 1918 november 21-én jelent meg, vagyis majdnem két héttel a VI. szovjetkongresszus szóbanforgó határozata *után*. Lenin

* Némileg rövidítve közlöm. — *J. Szt.*

ebben a cikkében egyenesen azt mondja, hogy a középparasztal való megegyezés politikája a középparasztnak felénk tett *fordulatából* következik. Ime, Lenin szavai:

„A falun feladatunk az, hogy megsemmisítsük a földesurat, megtörjük a kizsákmányoló és üzérkedő kulák ellenállását; ebből a célból szilárdan *csakis* a félproletárokra, a szegénysegre támaszkodhatunk. De a középparaszt nem ellenségünk. A középparaszt ingadozott, ingadozik és ingadozni fog: az a feladat, hogy az ingadozókra befolyást gyakoroljunk, *nem azonos* azzal a feladattal, hogy a kizsákmányolót megdöntsük és az aktív ellenséget legyőzzük. Megegyezésre kell jutni a középparaszttal, egyetlen pillanatra sem mondva le a kulák elleni harcról és szilárdan csak a szegenyparasztra támaszkodva — ez a jelen pillanat feladata, mert éppen most, a fentebb kifejtett okok következtében, a *középparasztság soraiban a fordulat felénk kikerülhetetlen.*"* (Lenin Művei. XXIII. köt., 294. old.)

Mi következik ebből?

Ebből pedig az következik, hogy Lenin jelszava nem a *régi* időszakra vonatkozik, nem a szegényparaszt-bizottságok és középparaszt semlegesítésének időszakára vonatkozik, hanem az *új* időszakra, a középparaszttal való megegyezés időszakára. Ez a jelszó tehát nem a régi időszak *végét*, hanem az új korszak *kezdetét* tükrözi.

De helytelen az Ön Lenin jelszavára vonatkozó állítása nemcsak formalis szempontból, nemcsak, hogy úgymondjuk, időrendi tekintetben, hanem helytelen a kérdés lényegét tekintve is. Ismeretes, hogy Leninnek a középparaszttal való megegyezésről szóló jelszavát, mint új jelszót, az egész párt nevében pártunk VIII. kongresszusán (1919 márciusában) hirdették ki. Ismeretes, hogy a part VIII. kongresszusa az a kongresszus, amely megindokolta a középparaszttal kötendő tartós szövetségre irányuló politikánk alapelveit. Ismeretes hogy programunkat, a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának programját is a VIII. pártkongresszuson fogadták el. Ismeretes, hogy ebben a programban a pártnak a falu különféle csoportjaival, a szegényparasztsággal, a középparasztsággal, a kuláksággal szemben követendő magatartását illetően külön pontok vannak. Mit mondanak a SzK(b)P programjának e pontjai a falu szociális csoportjairól és a pártnak velük szemben tanúsítandó magatartásáról? Halljuk csak:

* Mindenütt az én kiemelésem. — *J. Szt.*

„Az Oroszországi Kommunista Párt a falun egész munkájában továbbra is a *falu proletár és félproletár rétegeire támaszkodik*, mindenekelőtt ezeket a rétegeket szervezi önálló erővé, a falun pártsejteket, szegényparaszt-szervezeteket, a falusi proletárok és félproletárok különleges típusú szakszervezeteit stb. hozza létre, minden módon közelebb hozza őket a városi proletariátushoz és kiragadja őket a falusi burzsoázia és a kistulajdonos érdekek befolyása alól.

A kuláksággot, a falusi burzsoáziát illetőleg a KOP politikája abban áll, hogy *határozott harcot folytat e rétegek kizsákmányoló törekvése ellen, hogy elnyomja a szovjetpolitikával szemben tanúsított ellenállásukat.*

A középparasztságot illetőleg az OKP politikája abban áll, hogy fokozatosan és tervszerűen bevonja őket a szocialista építés munkájába. A párt azt tűzi ki feladatául, hogy a középparasztságot elválassza a kulákoktól, hogy szükségleteivel szemben tanúsított figyelmes magatartásával a munkásosztály oldalára vonja, elmaradottsága ellen az ideológiai befolyás eszközeivel, nem pedig az elnyomás eszközeivel harcol és minden olyan esetben, amikor a középparasztság életérdekeiről van szó, *gyakorlati megegyezésre törekszik*, a szocialista átalakulások megvalósítása módjainak meghatározása tekintetében engedményeket tesz."* („Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt VIII. kongresszusa", gyorsírói jegyzőkönyv, 396. old.)

Próbáljon meg akárcsak legkisebb, akárcsak szavakban álló különbséget találni a programnak e pontjai és Lenin jelszava között! Nem talál ilyen különbséget, mert ilyen különbség nincs. Sőt mi több, nem fér hozzá kétség, hogy Lenin jelszava nemcsak hogy nem mond ellent a VIII. kongresszus középparasztról szóló határozatainak, hanem, ellenkezőleg, a legpontosabban és legsikerültebben fejezi ki e határozatokat. Hiszen tény az, hogy a SzK(b)P programját 1919 márciusában a párt VIII. kongresszusán fogadták el, amely külön foglalkozott a középparaszt-kérdéssel, Leninnek a Pitjirim Szorókin elleni cikke pedig, amely a középparaszttal való megegyezés jelszavát hirdeti, 1918 novemberében, a párt VIII. kongresszusa előtt négy hónappal jelent meg.

Vajjon nem világos-e, hogy a párt VIII. kongresszusa *teljes egészében megerősítette* Lenin jelszavát, amelyet a Pitjirim Szorókin elleni cikke hirdet, mint olyan jelszót, amelynek a pártot falusi munkájában *a szocialista építés egész mostani időszaka alatt irányítania kell.*

* Mindenütt az én kiemelésem. — *J. Sz.*

Mi Lenin jelszavának a veleje?

Lenin jelszavának veleje az, hogy pompásan találó módon határozza meg a párt falun kifejtett munkásságának *hármas, de mégis egységes* feladatát, amelyet egy tömör formulában juttat kifejezésre: *a) támaszkodj* a szegényparasztságra, *b) egyezz meg* a középparaszttal, *c)* egy pillanatra se szüntesd meg a *harcot* a kulák ellen. Próbálja meg és vegye a formulának csak egyik részét a jelenlegi falusi munka alapjául, megfeledkezve a többi részeiről, — és feltétlenül zsákutcába kerül. Lehet-e a szocialista építés jelenlegi szakaszának viszonyai közepett a középparaszttal valóságos és tartós megegyezést létrehozni, ha nem támaszkodunk a szegényparasztságra és nem folytatunk harcot a kulák ellen? Nem lehet. Lehet-e a mostani fejlődés viszonyai közepett sikeres harcot folytatni a kulákság ellen, ha nem támaszkodunk a szegényparasztságra és nem jutottunk megegyezésre a középparasztsággal? Nem lehet. Miképpen lehet a legsikerültebben egy összefoglaló jelszóban kifejezésre juttatni a párt falusi munkájának ezt a hármas, de egységes feladatát? Azt hiszem, hogy Lenin jelszava e feladatot a legsikerültebben fejezi ki. El kell ismerni, hogy Leninnél jobban ezt nem lehet megmondani . . .

Miért kell Lenin jelszavának célszerűségét *éppen most*, éppen a falusi munka *jelenlegi viszonyai* között hangsúlyozni?

Azért, mert éppen most vehető észre egyes elvtársaknál az a törekvés, hogy a párt falusi munkájának *hármas, de egységes* feladatát részekre tépjék és a részeket elszakítsák egymástól. Ezt teljesen megerősíti ez év januárjában és februárjában folytatott gabonabeszerzési tevékenységünk gyakorlata. Hogy a középparaszttal megegyezést kell létesíteni — ezt minden bolsevik tudja. De hogy miképpen kell létrehozni ezt a megegyezést — ezt nem mindenki érti. Egyesek úgy akarnak megegyezni a középparaszttal, hogy lemondanak a kulák elleni harcról, vagy gyengítik ezt a harcot: a kulák elleni harc — mondják — elriaszthatja a középparasztság egy részét, a jómódú részt. Mások úgy akarnak megegyezni a középparaszttal, hogy lemondanak a szegényparasztság szervezésére irányuló munkáról, vagy gyengítik ezt a munkát: a szegényparasztság szervezése — mondják — a szegényparasztság elkülönülésére vezet, az elkülönülés pedig elriaszthatja tőlünk a középparasztokat. A helyes vonaltól való ezen elhajlások eredménye az, hogy

megfeledkeznek arról a marxista tételről, hogy a középparaszt ingadozó osztály, hogy a középparaszttal való megegyezést csak úgy lehet tartóssá tenni, ha határozott harcot folytatunk a kulákság ellen és fokozzuk a szegényparasztság közötti munkát, hogy e feltételek nélkül a középparaszt a kulákság felé lendülhet, mint erő felé. Emlékezzünk Lenin szavaira, amelyeket a VIII. pártkongresszuson mondott:

„Meg kell határoznunk álláspontunkat egy olyan osztállyal szemben, *amelynek nincs határozott, stabil helyzete.** A proletariátus a maga tömegében a szocializmus mellett, a burzsoázia a maga tömegében a szocializmus ellen van; e két osztály közötti viszonyt könnyű meghatározni. De amikor olyan rétegre térünk át, mint a középparasztság, akkor kitűnik, hogy *ez olyan osztály, amely ingadozik.* Ez az osztály részben birtokló, részben dolgozó osztály. Nem zsákmányolja ki a dolgozók más képviselőit. Évtizedeken át a legnagyobb fáradsággal kellett védeni helyzetét, saját bőrén próbálta ki azt, hogyan zsákmányolták ki őt a földesurak és kapitalisták, elviselt mindent, de ugyanakkor mégis kistulajdonos. Ezért roppant nehéz meghatározni magatartásunkat ezzel az ingadozó osztállyal szemben." (Lásd „Az OK(b)P VIII. kongresszusa", gyorsírói jegyzőkönyv, 346. old.)

De vannak más elhajlások is a helyes vonaltól, amelyek nem kevésbbé veszedelmesek, mint az előzőek. Megesik, hogy harcolnak ugyan a kulákság ellen, de ezt a harcot olyan otromba és értelmetlen módon folytatják, hogy az ütések a középparasztot és a szegényparasztot érik. Az eredmény az, hogy a kulák ép bőrrel ússza meg a dolgot, a középparaszttal való szövetségen csorba esik, a szegényparasztság egy része pedig ideiglenesen a szovjetpolitika ellen aknamunkát folytató kulák hálójába kerül. Vannak olyan esetek is, amikor a kulákság elleni harcot a kulákság kisajátításává, a gabonabegyüjtő munkát pedig kényszerbeszolgáltatássá akarják tenni, megfeledkezvén arról, hogy a kulákság kisajátítása viszonyaink közepette ostobaság, a kényszerbeszolgáltatás pedig nem szövetséget, hanem harcot jelent a középparaszt ellen.

Honnan erednek ezek az elhajlások a párt vonalától?

Annak meg nem értéséből, hogy a párt falusi munkájának hármas feladata *egységes és oszthatatlan* feladat. Annak meg nem

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

értéséből, hogy *nem szabad elszakítani* a kulákság elleni harc feladatát a középparaszttal való megegyezés feladatától és ezt a két feladatot attól a feladattól, hogy a szegényparasztságot a falun a párt támaszává tegyük.*

Mit kell tenni, hogy ezeket a feladatokat a falun végzett mindennapi munkánk során el ne szakítsuk egymástól?

Ehhez legalább az kell, hogy oly irányító jelszót adjunk, amely mindezeket a feladatokat egyetlen általános szabállyá egyesíti és amely következésképpen nem engedi meg, hogy ezeket a feladatokat egymástól elszakítsák.

Van-e pártunk fegyvertárában ilyen szabály, ilyen jelszó?

---

* Ebből az következik, hogy a helyes vonaltól való elhajlások a munkások és parasztok szövetségének ügye számára kétféle veszedelmet teremtenek: veszedelmet azok részéről, akik, mondjuk, a gabonabegyüjtés terén tett ideiglenes rendkívüli intézkedéseket a párt állandó vagy tartós irányzatává szeretnék átváltoztatni és veszedelmet azok részéről, akik a rendkívüli intézkedések megszüntetését arra akarják felhasználni, hogy a kulákot szabadjara eresszék, hogy teljes szabadkereskedelmet hirdessenek ki, anélkül hogy az állam szervei szabályoznák a kereskedelmet. Ezért a helyes vonal biztosítása érdekében két fronton folytatott harcra van szükség.

Felhasználom ezt az alkalmat arra, hogy kijelentsem, hogy sajtónk nem mindig követi ezt a szabályt és néha bizonyos egyoldalúságot tanúsít. Megesik például, hogy leleplezik azokat, akik a gabonabeszerzés terén tett rendkívüli intézkedéseket, amelyek ideiglenes jelleggel bírnak, politikánk állandó irányzatává akarják tenni és ezzel a munkás-paraszt összefogást veszélyeztetik. Ez nagyon jól van így. De nem jól van és nem helyes az, hogy ugyanakkor nem fordítanak kellő figyelmet és nem leplezik le kellőképpen azokat, akik a munkás-paraszt összefogást más oldalról veszélyeztetik, akik behódolnak a kispolgári spontaneitásnak, akik a falu kapitalista elemei elleni harc gyöngítését és a teljes szabadkereskedelem bevezetését követelik az állam szabályozó szerepe nélkül és ilyenképpen más oldalról veszélyeztetik a munkás-paraszt összefogást. Ez már nincs jól így. Ez egyoldalúság.

Megesik az is, hogy leleplezik azokat, akik, mondjuk, tagadják annak a lehetőségét és célszerűségét, hogy fejlesszük az egyéni kis- és középparasztgazdaságot, amely a jelenlegi stádiumban a mezőgazdaság alapja. Ez igen jól van így. De nem jól van és nem helyes az, hogy ugyanakkor nem leplezik le azokat, akik alábecsülik a kolhózok és szovhózok jelentőségét és nem látják azt, hogy az egyéni kis- és középparasztgazdaságok fejlesztésének feladatát ki kell egészíteni azzal a gyakorlati feladattal, hogy a kolhózok és szovhózok építése terén kifejtett munkát fokozzuk. Ez már egyoldalúság.

Ahhoz, hogy a helyes vonalat biztosítsuk, *két fronton* kell harcot folytatni és el kell vetni minden egyoldalúságot. *(Sztálin jegyzete.)*

Igenis van. Ilyen szabály Leninnek ez a jelszava: „megegyezésre kell jutni a középparaszttal, egyetlen pillanatra sem mondva le a kulák elleni harcról és szilárdan csak a szegényparasztra támaszkodva".

Ezért gondolom én azt, hogy ez a jelszó a legcélszerűbb és legátfogóbb jelszó, hogy ezt a jelszót *éppen most*, a falun folytatott munkánknak *éppen jelenlegi viszonyai közepett* kell előtérbe tolni.

Ön Lenin jelszavát „ellenzéki" jelszónak tekinti és levelében ezt kérdi: *„Miképen történhetett az, hogy ... a «Právda» 1928 május 1-én közölte azt az ellenzéki jelszót ... mivel lehet megmagyarázni, hogy ez a jelszó megjelent a «Právdá»-nak, a SzK(b)Pártja Központi Bizottsága orgánumának hasábjain, technikai sajtóhiba-e ez, vagy pedig a középparaszti kérdésében az ellenzékkel kötött kompromisszum?"* Nagy szavak, annyi szent! De mégis legyen óvatosabb a „fordulókon", Sz. elvtárs: buzgóságában még arra a következtetésre juthat el, hogy *meg kell tiltani* programunk kinyomtatását, amely teljesen megerősíti Lenin jelszavát (ez tény!), azét a programét, amelyet lényegében Lenin dolgozott ki (aki korántsem volt ellenzéki!) és amelyet a párt VIII. kongresszusa fogadott el (amely párt szintén nem ellenzéki!). Kissé több tiszteletet programunk ama bizonyos pontjaival szemben, amelyek a falu szociális csoportosulásairól szólnak! Kissé több tiszteletet a VIII. kongresszusnak a középparasztságról szóló határozatával szemben! ... Ami azt a kifejezését illeti, hogy „az ellenzékkel kompromisszumot kötöttek a középparaszt kérdésében", ez a kifejezés véleményem szerint nem érdemli meg, hogy cáfolgassuk: ezt Ön bizonyára a vita hevében mondta.

Önt, úgy látjuk, zavarja az a körülmény, hogy Lenin jelszavában és a SzK(b)P-nak a VIII. pártkongresszuson elfogadott programjában a középparasztsággal való *megegyezésről* van szó, míg a VIII. kongresszus megnyitásánál mondott beszédében a középparasztsággal való *tartós szövetségről* beszél. Ön ebben bizonyára valami ellentmondásfélét lát. Ön talán hajlandó még azt is feltételezni, hogy a középparasztsággal való *megegyezes* politikája holmi eltávolodás a középparasztsággal való *szövetség* politikájától. Ez nem igaz, Sz. elvtárs. Ez nagy tévedés. Igy csak olyan emberek gondolkozhatnak, akik tudják olvasni a jelszó betűit, de nem tudnak a jelszó értelmébe be-

hatolni. Így olyan emberek gondolkodhatnak, akik nem ismerik a középparasztsággal való szövetség, a vele való megegyezés jelszavának történetét. Így csak olyan emberek gondolkodhatnak, akik képesek feltételezni, hogy Lenin, aki a VIII. kongresszuson mondott megnyitó beszédében a középparasztsággal való „tartós szövetség" politikájáról beszélt, *eltávolodott* saját magától, amikor *ugyanazon* a kongresszuson egy másik beszédében és a párt VIII. kongresszusán elfogadott programban azt mondta, hogy most a középparasztsággal való „megegyezés" politikájára van szükségünk.

Mi a dolog nyitja? A dolog nyitja az, hogy Lenin és a párt, melyet a VIII. kongresszus képvisel, nem látnak *semmiféle különbséget* a „megegyezés" fogalma és a „szövetség" fogalma között. A dolog nyitja az, hogy Lenin mindenütt, a VIII. pártkongresszuson mondott valamennyi beszédében, *egyenlőségi jelet* tesz a „szövetség" fogalma és a „megegyezés" fogalma közé. Ugyanezt kell mondani a VIII. kongresszusnak „A középparasztsághoz való viszonyról" szóló határozatáról, amely a „megegyezés" fogalma és a „szövetség" fogalma közé *egyenlőségi jelet* tesz. S mivel Lenin és a párt a középparasztsággal való megegyezés politikáját nem véletlen és gyorsan elmúló, hanem *tartós* politikának tekintik, minden alapjuk megvolt és megvan arra, hogy a középparasztsággal való megegyezés politikáját a vele kötött tartós szövetség politikájának nevezzék és fordítva: a középparasztsággal való tartós szövetség politikáját a vele való megegyezés politikájának. Elegendő megismerkedni a VIII. pártkongresszus gyorsírói jegyzőkönyvével és ugyanennek a kongresszusnak a középparasztságról szóló határozatával, hogy erről meggyőződjünk.

Íme egy idézet Leninnek a VIII. kongresszuson mondott beszédéből:

„Lepten-nyomon megesett, hogy a szovjetfunkcionáriusok tapasztalatlansága és a kérdés nehéz volta következtében a kulákságnak szánt ütések a középparasztságot érték. Itt rendkívül sokat hibáztunk. Az ebben a tekintetben gyűjtött tapasztalat segíteni fog nekünk abban, hogy megtegyünk mindent annak érdekében, hogy ezt a jövőben kikerüljük. Ez oly feladat, amely nem elméletileg, hanem gyakorlatilag áll előttünk. Önök nagyon jól tudják, hogy ez nehéz feladat. Nincsenek olyan javaink, amiket mi a középparasztságnak nyújthatnánk, márpedig a középparaszt materialista, a gyakorlat embere és

konkrét anyagi javakat követel, aminőket most nem adhatunk neki és aminőket az ország a most teljes győzelmet ígérő nehéz harc során talán még hónapokon át kénytelen lesz nélkülözni. De sokat tehetünk közigazgatási gyakorlatunkban: megjavíthatjuk apparátusunkat, kiküszöbölhetünk rengeteg visszaélést. Módunkban áll és kötelességünk kijavítani és kiigazítani pártunk vonalát, amely nem eléggé irányult a középparasztsággal való *blokkra, szövetségre,* a vele való *megegyezésre.*"* („Az OK(b)P VIII. kongresszusa", gyorsírói jegyzőkönyv. 24—25. old., oroszul.)

Láthatja, hogy Lenin nem tesz különbséget „megegyezés" és „szövetség" között.

De nézzük csak meg a következő idézetet a VIII. kongresszusnak „A középparasztsághoz való viszonyról" szóló határozatából:

„Összekeverni a középparasztokat a kulákséggal, ilyen vagy amolyan mértékben kiterjeszteni reájuk a kulákság ellen irányuló intézkedéseket annyi, mint a legdurvább módon megszegni nemcsak a Szovjethatalom valamennyi dekrétumát és egész politikáját, hanem a kommunizmus minden alapvető elvét is, amelyek szerint a proletariátus és a középparasztság közötti *megegyezés* a proletariátusnak a burzsoázia megbuktatásáért folyó döntő harc időszakában egyik feltétele annak, hogy simán áttérjünk minden kizsákmányolás kiküszöbölésére.

A középparasztság, melynek, annálfogva, hogy a mezőgazdasági technika elmaradt az ipartól, még a legelőrehaladottabb kapitalista országokban is, Oroszországról nem is szólva, aránylag erős gazdasági gyökerei vannak, a proletárforradalom kezdete után elég hosszú időn át fogja magát tartani. Ezért a falun működő szovjetfunkcionáriusok, valamint a pártfunkcionáriusok taktikájának számolni kell azzal, hogy *hosszú időn át együtt kell működni* a középparasztsággal . . .

. . . A Szovjethatalomnak a falun követett teljesen helyes politikája ilyenképpen biztosítja a győzelmes proletariátus *szövetségét és megegyezését* a középparasztsággal . . .

. . . A proletariátusnak és a szegényparasztságnak a középparasztsággal való *megegyezése szellemében* kell a jövőben is folytatni a munkás- és parasztkormány és a kommunista párt politikáját."* („Az OK(b)P VIII. kongresszusa", gyorsírói jegyzőkönyv, 417—420. old.)

---

* Mindenütt az én kiemelésem. *J. Szt.*

Mint látnivaló, a határozat szintén nem tesz különbséget „megegyezés" és „szövetség" között.

Nem lesz felesleges dolog megjegyezni, hogy a VIII. kongresszus e határozatában egy árva szó sincs a középparasztsággal való „tartós szövetségről". Viszont jelenti-e ez azt, hogy a határozat ezáltal *eltér* a középparasztsággal való „tartós szövetség" politikájától? Nem, nem jelenti. Ez csak azt jelenti, hogy a határozat egyenlőségi jelet tesz a „megegyezés", „együttműködés" fogalma és a „tartós szövetség" fogalma közé. Ez érthető is: nem lehet a középparasztsággal „szövetség" anélkül, hogy ne legyen vele „megegyezés" s a középparasztsággal való szövetség nem lehet „tartós", ha nincs vele „hosszú időre szóló" megegyezés és együttműködés.

Ezek a tények.

Vagy — vagy: *vagy* igaz az, hogy Lenin és a VIII. pártkongresszus *eltért* attól a lenini kijelentéstől, amely a középparasztsággal való „tartós szövetségről" szól, *vagy pedig* félre kell vetni ezt a komolyan nem vehető feltevést és el kell ismerni, hogy Lenin és a VIII. pártkongresszus nem tesz *semmiféle* különbséget a „megegyezés" fogalma és a „tartós szövetség" fogalma között.

Így hát aki nem akar üres szőrszálhasogatás áldozata lenni, aki be akar hatolni a lenini jelszó értelmébe, amely a szegénységre való támaszkodásról, a középparasztsággal való megegyezésről és a kulákság elleni harcról szól, annak feltétlenül meg kell értenie, hogy a középparasztsággal való *megegyezés* politikája nem más, mint a vele való *tartós szövetség* politikája.

Az Ön hibája abban áll, hogy nem értette meg az ellenzék szélhámos csalafintaságait, léprecsalatta magát az ellenzék provokációja által és beleesett abba a csapdába, amit az ellenfél Önnek állított. Az ellenzéki szélhámosok arról kiáltoznak és azt hajtogatják, hogy Leninnek a középparasztsággal való megegyezésről szóló jelszava mellett vannak és provokáló módon arra céloznak, hogy a középparasztsággal való „megegyezés" és a vele való „tartós szövetség" két különböző dolog. Ezzel egy csapásra két legyet akarnak ütni: először, leplezni akarják a középparasztság kérdésében elfoglalt tényleges álláspontjukat, amely nem a középparasztsággal való megegyezésben, hanem a „középparasztsággal való *meghasonlásban*" áll (lásd az ellenzéki

Szmirnov ismert beszédet, amelyet a XVI. moszkvai kormányzósági pártkonferencián idéztem); másodszor, a „megegyezés" és a „szövetség" közötti *képzelt* különbség alapján lépre akarják csalni a bolsevikok közül a tőkfilkókat, teljesen meg akarják őket zavarni és el akarják őket taszítani Lenintől.

De mit tesznek, válaszképpen erre, egyes elvtársaink? Ahelyett, hogy letépnék az ellenzéki csalókról az álarcot, ahelyett, hogy rájukbizonyítanák azt, hogy igazi álláspontjukra vonatkozólag a pártot megcsalják — ehelyett horogra kerülnek, csapdába esnek s megengedik az ellenzéknek, hogy eltaszítsa őket Lenintől. Az ellenzék lármát csap Lenin jelszava körül, az ellenzékiek a lenini jelszó híveinek tüntetik fel magukat, — tehát el kell határolni magamat ettől a jelszótól, nehogy összetévesszenek az ellenzékkel, különben „az ellenzékkel való kompromisszummal" vádolhatnak meg — ilyen ezeknek az elvtársaknak a logikája!

S ez az ellenzék szélhámos fogásainak nem egyedüli példája. Vegyük például az önkritika jelszavát. Bolsevikoknak tudniok kell, hogy az önkritika jelszava pártunk működésének alapja, a proletárdiktatúra erősbítésének eszköze, a káder-nevelés bolsevik módszerének lelke. Az ellenzék lármát csap, azt bizonyítván, hogy az önkritika jelszavát ő, az ellenzék, gondolta ki, hogy a párt tőle kölcsönözte ki azt a jelszót és ilyenformán kapitulált az ellenzék előtt. Ezzel az eljárással az ellenzék legalább is két dolgot akar elérni: először, el akarja titkolni a munkásosztály előtt azt, meg akarja csalni arra vonatkozóan, hogy szakadék tátong az ellenzéki önkritika között, amelynek célja a pártszerűség *szétrombolása* és a bolsevik önkritika között, amely a pártszerűség *megerősítését* tűzi ki céljául; másodszor, horogra akar keríteni egyes tőkfilkókat és rá akarja bírni őket, hogy elhatárolják magukat az önkritika pártjelszavától.

De miképpen reagálnak erre egyes elvtársaink? Ahelyett, hogy letépnék az ellenzéki szélhámosokról az álarcot és megvédenék a bolsevik önkritika jelszavát, beleesnek a csapdába, cserbenhagyják az önkritika jelszavát, az ellenzék füttyszavára táncolnak és ... meghódolnak az ellenzék előtt, abban a tévedésben ringatva magukat, hogy elhatárolják magukat az ellenzéktől.

Ilyen példákat halmazával lehetne idézni.

De mi munkánkban nem táncolhatunk senki lüttyszavára. Még kevésbbé vezettethetjük magunkat azáltal, hogy mit mondanak rólunk az ellenzékiek. Nekünk a magunk útján kell haladnunk, elsöpörve az útból az ellenzék szélhámos fogásait éppúgy, mint egyes bolsevikok hibáit, akik az ellenzék provokációjának felülnek. Emlékezzen a Marx-idézte szavakra: „Menj utadon és ne bánd, hogy mit beszélnek!"

1928 június 12.
Právda 152. szám. 1928 július 3.

A JOBBOLDALI VESZÉLY A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁBAN

BESZÉD A MOSZKVAI PÁRTBIZOTTSÁG ÉS A MOSZKVAI ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁG 1928 OKTÓBER 19-I TELJES ÜLÉSÉN

Úgy gondolom, elvtársak, hogy mindenekelőtt el kell tekinteni az apróságoktól, a személyi mozzanatoktól stb. abból a célból, hogy megoldjuk a jobboldali elhajlás bennünket érdeklő kérdését. Van-e pártunkban jobboldali opportunista veszedelem; vannak-e objektív feltételek, amelyek az ilyen veszedelemnek kedveznek; miképpen kell ez ellen a veszedelem ellen harcolni, ezek a kérdések állanak most előttünk. De nem fogjuk ezt a kérdést megoldani, ha nem tisztítjuk meg mindazoktól az apróságoktól és hozzáragadt elemektől, amelyek körülvették és amelyek akadályoznak bennünket a kérdés lényegének megértésében.

Nincs igaza Zapoljszkijnak, amikor azt hiszi, hogy a jobboldali elhajlás véletlen dolga. Azt állítja, hogy az ügy lényege nem a jobboldali elhajlásban, hanem marakodásban, személyi intrikákban stb. van. Tegyük fel egy pillanatra, hogy marakodás és személyi áskálódások itt is némi szerepet játszanak, mint minden harcban. De mindent marakodással magyarázni és nem látni meg a marakodás mögött a kérdés lényegét — ez letérés a helyes, a marxista útról. Nem lehet az, hogy olyan kétségkívül nagy, régi és tömör szervezetet, amilyen a moszkvai szervezet, tetőtől talpig felforgasson és megmozgasson néhány marakodó vagy intrikáló ember erőfeszítése. Nem, elvtársak, ilyen csodák nincsenek a világon. Arról már nem is szólok, hogy nem szabad ilyen felületes módon megítélni a moszkvai szervezet erejét és képességét. Nyilvánvaló, hogy itt mélyebben rejlő okok hatottak, amelyeknek semmi közük sem a marakodáshoz, sem az intrikához.

Nincs igaza Fruntovnak sem, aki elismeri ugyan, hogy van jobboldali veszedelem, de nem tartja érdemesnek arra, hogy komoly, gyakorlati emberek komolyan foglalkozzanak vele.

Az ő felfogásából az következik, hogy a jobboldali elhajlás kérdése szájhősök, nem pedig gyakorlati emberek számára alkalmas téma. Teljesen megértem Fruntovot, aki annyira elmerült a mindennapi gyakorlati munkában, hogy nincs ideje fejlődésünk perspektíváira gondolni. De ez még nem jelenti azt, hogy egyes pártmunkásaink szűkkörű és száraz prakticizmusát építőmunkánk dogmájává tegyük. Az egészséges gyakorlati érzék jó dolog, de ha a munkában szem elől téveszti a perspektívákat és nem rendeli alá munkáját a párt fővonalának, akkor hátránnyá válik. Márpedig nem nehéz megértem, hogy a jobboldali elhajlás kérdése pártunk fővonalának kérdése, az a kérdés, hogy helyes-e, vagy nem helyes a fejlődésnek az a perspektívája, amelyet pártunk a XV. kongresszuson megállapított.

Nincs igazuk azoknak az elvtársaknak sem, akik a jobboldali elhajlás problémájának megvitatásánál a jobboldali elhajlást képviselő személyekre élezik ki a kérdést. Mutassátok meg nekünk a jobboldaliakat és a békülékenyeket — mondják ezek az elvtársak —, nevezzétek meg a személyeket, hogy leszámolhassunk velük. Ez a kérdés feltevésének helytelen módja. A személyek természetesen játszanak bizonyos szerepet. De itt nem személyekről van szó, hanem azokról a viszonyokról, arról a helyzetről, amely a pártban a jobboldali veszedelmet szüli. A személyeket félre lehet tenni, de ez még nem jelenti azt, hogy ezzel kiirtottuk pártunkban a jobboldali veszedelem gyökereit. Ezért a személyek kérdése nem oldja meg a dolgot bár kétségkívül figyelmet érdemel. Ezzel kapcsolatban eszünkbe jut egy odesszai epizód, amely 1919 végén és 1920 elején történt, amikor csapataink, miután kikergették a djenjikinistákat Ukrajnából, Odessza kerületében a Djenjikin-csapatok utolsó maradékait semmisítették meg. A vöröskatonák egy része ádáz elkeseredéssel kereste akkor Odesszában az antantot, abban a meggyőződésben, hogy ha kézrekerítik az antantot, akkor vége lesz a háborúnak. *(Általános derültség.)* Elképzelhető, hogy a vöröskatonák kézrekeríthettek volna valakit az antant képviselői közül Odesszában. De ezzel természetesen nem oldódott volna meg az antant kérdése, mert az antant nem Odesszában gyökerezik, bár Odessza akkor a djenjikinisták utolsó területe volt, hanem a világkapitalizmusban. Ugyanezt lehet mondani egyes elvtársainkról, akik a jobboldali elhajlás kérdésében a jobboldali elhajlást képviselő személyek szerepét hangsúlyozzák, ugyan-

akkor pedig megfeledkeznek azokról a viszonyokról, amelyek ezt az elhajlást szülik.

Azért itt mindenekelőtt azt a kérdést kell tisztáznunk, hogy milyen viszonyok között keletkezik a lenini vonaltól való jobboldali, valamint a „baloldali" (trockista) elhajlás.

A jobboldali elhajlás a kommunizmuson belül, a *kapitalizmus viszonyai közötti* a kommunisták egy részének tendenciája, hajlamossága, ha nem is kialakult és talán még nem tudatos, de mégis meglevő hajlamossága arra, hogy a marxizmus forradalmi vonalától eltávolodjanak a szociáldemokrácia felé. Amikor a kommunisták bizonyos körei tagadják a választási harcban az „osztály osztály ellen" jelszó célszerűségét (Franciaország), vagy fellépnek a kommunista párt önálló jelölései ellen (Anglia), vagy nem akarják kiélezni a „baloldali" szociáldemokrácia elleni harc kérdését (Németország) stb. stb., akkor ez azt jelenti, hogy a kommunista párton belül vannak emberek, akik a kommunizmust hozzá akarják idomítani a szociáldemokratizmushoz. A jobboldali elhajlásnak a kapitalista országok kommunista pártjaiban aratott győzelme a kommunista pártok ideológiai szétverését és a szociáldemokratizmus roppant megerősödését jelentené. De mit jelent a szociáldemokratizmus roppant megerősödése? Jelenti a kapitalizmus megerősödését és megszilárdulását, mert a szociáldemokrácia a kapitalizmus fő támasza a munkásosztályon belül. Vagyis, a jobboldali elhajlásnak a kapitalista országok kommunista pártjaiban aratott győzelme a kapitalizmus *fenntartásához* szükséges feltételek növekedésére vezet.

A jobboldali elhajlás a kommunizmuson belül *a szovjetfejlődés viszonyai között*, amikor a kapitalizmust már megdöntöttük, de gyökereit még nem téptük ki, a kommunisták egy részének tendenciája, hajlamossága, ha még nem is kialakult és talán még nem is tudatos, de mégis meglevő hajlamossága arra, hogy pártunk fővonalától eltávolodjanak a burzsoá ideológia felé. Amikor kommunistáink egyes körei a pártot a XV. kongresszus határozataitól visszafelé akarják vonszolni s tagadják a falu kapitalista elemei elleni offenzíva szükségességét, vagy iparunk visszafejlesztését követelik, mert az iparfejlesztés mostani ütemét az országra nézve végzetesnek tartják, vagy tagadják a kolhózok és szovhózok szervezésére kiutalt összegek célszerűségét és e kiutalásokat kidobott pénznek

tartják, vagy tagadják a bürokratizmus ellen az önkritika alapján folyó harc célszerűségét, azt vélvén, hogy az önkritika meglazítja hivatali apparátusunkat, vagy külkereskedelmi monopóliumunk enyhítését követelik stb. stb., — akkor ez azt jelenti, hogy pártunk soraiban vannak olyan emberek, akik — talán anélkül, hogy maguk észrevennék, — szocialista építőmunkánk művét a „szovjet"-burzsoázia ízléséhez és szükségleteihez igyekeznek hozzáidomítani. A jobboldali elhajlásnak pártunkban való győzelme a kapitalista elemek óriási megerősödését jelentené országunkban. De mit jelent a kapitalista elemek megerősödése országunkban? Ez a proletárdiktatúra meggyengülését és a kapitalizmus visszaállítása kilátásainak erősödését jelenti. A jobboldali elhajlásnak pártunkban aratott győzelme tehát a kapitalizmusnak országunkban való *visszaállításához* szükséges feltételek növekedését jelentené.

Megvannak-e nálunk, a mi Szovjetországunkban azok a feltételek, amelyek a kapitalizmus visszaállítását (restaurációját) *lehetségessé* teszik? Igen, megvannak. Ez talán különösnek tűnik fel, de ez tény, elvtársak. Megdöntöttük a kapitalizmust, létrehoztuk a proletariátus diktatúráját és fokozott ütemben fejlesztjük szocialista iparunkat, amelyhez szorosan hozzákapcsoljuk a parasztgazdaságot. De még nem téptük ki a kapitalizmus gyökereit. Hol vannak ezek a gyökerek? Az árutermelésben, a városi és különösen a falusi kisüzemi termelésben. A kapitalizmus ereje — mint Lenin mondja — „a *kisüzemi termelés* erejében áll. Mert kisüzem, sajnos, még nagyon-nagyon sok maradt a világon és a kisüzem szüntelenül, minden nap minden órájában, magától és tömegméretekben *szüli* a kapitalizmust és a burzsoáziát". (Lenin Művei. XXV. köt. 173. old.)* Világos, hogy amennyiben a kisüzemi termelésnek nálunk tömegjellege, sőt túlnyomó jellege van és amennyiben a kisüzemi termelés, különösen az új gazdasági politika viszonyai közt, szüntelenül és tömegméretekben *szüli* a kapitalizmust és burzsoáziát, — megvannak nálunk azok a feltételek, melyek a kapitalizmus visszaállítását *lehetségessé* teszik.

Megvannak-e nálunk, Szovjetországunkban azok az eszközök és erők, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a kapitalizmus

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége Id. kiad. 8. old.

visszaállításának *lehetőségét* megsemmisítsük, felszámoljuk? Igen, megvannak. Éppen ezen alapszik Lenin ama tételének helyessége, amely szerint a Szovjetunióban *lehetséges* a teljes szocialista társadalom felépítése. Ehhez a proletárdiktatúra megszilárdulása kell, a munkásosztály és parasztság szövetségének megerősödése, parancsnoki magaslatainknak az ország iparosítása szempontjából való fejlesztése, az iparfejlesztés gyors üteme, az ország villamosítása, az egész népgazdaság új technikai alapra helyezése, a parasztságnak a szövetkezetekben való tömeges megszervezése és a parasztgazdaság terméshozamának növelése, az egyéni parasztgazdaságoknak társas gazdaságokba való fokozatos egyesítése, a szovhózok fejlesztése, a város és falu kapitalista elemeinek korlátozása és legyőzése stb. stb.

Lenin erre vonatkozóan ezt mondja:

„Amíg kisparaszt-országban élünk, a kapitalizmus számára Oroszországban szilárdabb gazdasági alap van, mint a kommunizmus számára. Ezt meg kell jegyeznünk. Mindenki, aki gondosan figyeli a falu életét, összehasonlítva azt a város életével, tudja, hogy a kapitalizmus gyökereit még nem irtottuk ki s a belső ellenség fundamentumát, alapját még nem ástuk alá. Ez az ellenség a kisgazdaság segítségével tartja magát és arra, hogy aláássuk, egyetlen eszköz van: az, hogy az ország gazdaságát, beleértve a földmívelést is, új technikai alapra, a modern nagyüzemi termelés technikai alapjára visszük át. Ilyen alap csak az elektromosság lehet. A kommunizmus annyi, mint a Szovjethatalom plusz az egész ország villamosítása. Különben az ország kisparaszt ország marad és ennek világosan tudatában kell lennünk. Gyengébbek vagyunk, mint a kapitalizmus, nemcsak világméretekben, hanem az országon belül is. Ezt mindenki tudja. Ezt mi felismertük és el fogjuk érni azt, hogy gazdasági alapunk kisparasztiból nagyiparivá legyen. Csak akkor, amikor az ország villamosítva lesz, amikor az ipar, a mezőgazdaság és közlekedésügy alá a modern nagyipar technikai alapját helyezzük, csakis akkor győzünk majd véglegesen." (Lenin Művei. XXVI. köt. 46—47. old.)

Eszerint tehát, először, azt látjuk, hogy amíg kisparaszt-országban élünk, amíg nem irtottuk ki a kapitalizmus gyökereit, addig a kapitalizmus számára szilárdabb gazdasági alap van, mint a kommunizmus számára. Van úgy, hogy az ember kivágta a fát, de nem irtotta ki gyökereit, nem tellett az erejéből. Éppen ebből következik országunkban a kapitalizmus visszaállításának *lehetősége*.

Másodszor azt látjuk, hogy a kapitalizmus visszaállítása-

nak lehetőségén kívül megvan még nálunk a *szocializmus győzelmének lehetősége* is, mert *módunkban van* a kapitalizmus visszaállításának *lehetőségét* kiirtani, módunkban van a kapitalizmus gyökereit kiirtani és a kapitalizmus felett végleges győzelmet aratni, *ha* fokozott munkát fejtünk ki az ország villamosítása érdekében, *ha* az ipar, mezőgazdaság és közlekedésügy számára megteremtjük a modern nagyipar technikai alapját. Éppen ebből következik országunkban a szocializmus győzelmének *lehetősége*.

Végül azt látjuk, hogy nem lehet a szocializmust csak az iparban építeni, a mezőgazdaságot pedig a szervezetlen fejlődés kénye-kedvére bízni, abból indulván ki, hogy a falu majd „magától követi" a várost. A város szocialista ipara a falu szocialista átalakulásának alapvető tényezője. De ez még nem jelenti azt, hogy ez a tényező teljesen elegendő. Ahhoz, hogy a szocialista város végig magával tudja vinni a paraszti falut, ahhoz az kell, hogy — mint Lenin mondja — „az ország gazdaságát, a *földművelést is beleértve**, új technikai alapra, a modern nagyüzem technikai alapjára helyezzük".

Nem mond-e ellent ez a Lenintől vett idézet egy másik Lenin-idézetnek, amely szerint „az új gazdasági politika teljesen biztosítja számunkra a szocialista gazdasági alapzat felépítésének *lehetőségét*"? Nem, nem mond ellent. Ellenkezőleg, a két idézet teljesen egyezik egymással. Lenin egyáltalán nem mondja, hogy az új gazdasági politika készen adja nekünk a szocializmust. Lenin csupán arról beszél, hogy az új gazdasági politika biztosítja számunkra a szocialista gazdasági alap felépítésének *lehetőségét*. A szocializmus felépítésének *lehetősége* és *valóságos felépítése* között nagy különbség van. Nem szabad a lehetőséget a valósággal összekeverni. Éppen azért, hogy ezt a lehetőséget valósággá változtassuk, éppen azért javasolja Lenin az ország villamosítását és azt, hogy az ipar, a mezőgazdaság és a közlekedésügy számára teremtsük meg a modern nagyipar technikai bázisát, mint a szocializmus végleges győzelmének feltételét.

De a szocializmus felépítésének ezt a feltételét nem lehet egy-két év alatt megvalósítani. Nem lehet egy-két év alatt az országot iparosítani, hatalmas ipart telepíteni, a parasztság

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

milliós tömegeit szövetkezetekben megszervezni, a mezőgazdaság számára új technikai alapot teremteni, az egyéni parasztgazdaságokat nagy kollektív gazdaságokban egyesíteni, szovhózokat fejleszteni, a város és falu kapitalista elemeit korlátozni és legyőzni. Ahhoz a proletárdiktatúra sok éven át folyó fokozott építőmunkája szükséges. S amíg ez nem történt meg — márpedig egy csapásra ezt nem lehet megcsinálni —, addig még mindig kisparaszt ország maradunk, ahol a kisüzemi gazdaság állandóan és tömegméretben szüli a kapitalizmust és a burzsoáziát s ahol a kapitalizmus visszaállításának veszedelme fennáll. S mert a proletariátus nem légüres térben él, hanem a legvalódibb és legreálisabb, roppant sokoldalú életben. azért a kisüzemi termelés alapján létrejövő burzsoá elemek „a proletariátust a kispolgári spontaneitás légkörével minden oldalról körülveszik, áthatják, demoralizálják vele a proletariátust, a proletariátuson belül állandó visszaesést idéznek elő a kispolgári gerinctelenségbe, szétforgácsoltságba, individualizmusba, hányódásba lelkesedés és csüggedés között" (Lenin Művei. XXV. köt. 189. old.)* és így bizonyos ingadozásokat, bizonyos tétovázásokat visz a proletariátusba és a proletariátus pártjába.

Ime, itt a pártunk soraiban mutatkozó mindennemű ingadozás, a leninі vonaltól való mindennemű elhajlás gyökere és alapja.

Ime, ezért nem lehet a pártunkban való jobboldali vagy „baloldali" elhajlás kérdését lényegtelen kérdésnek tekinteni.

Miben áll pártunkban a *jobboldali*, nyiltan opportunista elhajlás veszedelme? Abban, hogy ez az elhajlás *alábecsüli* ellenségeink erejét, a kapitalizmus erejét, nem látja a kapitalizmus visszaállításának veszedelmét, nem érti meg a proletárdiktatúra viszonyai közt folyó osztályharc mechanikáját és ezért tesz oly könnyen engedményeket a kapitalizmusnak, amikor iparunk fejlesztési ütemének csökkentését követeli, amikor a város és a falu kapitalista elemei számára enyhítéseket követel, amikor a kolhózok és szovhózok kérdésének háttérbetolását követeli, amikor a külkereskedelmi monopólium enyhítését követeli stb. stb. Kétségtelen, hogy a jobboldali elhajlásnak pártunkban való győzelme kifejlesztené a kapitalizmus erőit, aláásná a prole-

* *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. Id. kiad. 30. old.

tariátus forradalmi pozícióit s emelné a kapitalizmus visszaállításának lehetőségét országunkban.

Miben áll pártunkban a „*baloldali*" (trockista) elhajlás veszedelme? Abban, hogy ez az elhajlás *túlbecsüli* ellenségeink erejét, a kapitalizmus erejét, csak a kapitalizmus visszaállításának lehetőségét látja, de nem látja annak lehetőségét, hogy országunk erejével felépíthetjük a szocializmust; kétségbeesik és kénytelen pártunk termidoriánus jellegéről szóló lecsegéssel vigasztalni önmagát. Leninnek azon szavaiból, hogy „amíg mi kisparaszti országban élünk, a kapitalizmus számára Oroszországban jóval szilárdabb gazdasági alap van, mint a kommunizmus számára" — Leninnek e szavaiból a „baloldali" elhajlás azt a helytelen következtetést vonja le, hogy a Szovjetunióban egyáltalán lehetetlen a szocializmust felépíteni, hogy a parasztsággal semmire sem megyünk, hogy a munkásosztály és a parasztság szövetségének eszméje elavult eszme, hogy ha nem érkezik meg idejekorán a nyugati győztes forradalom segítsége, akkor a proletárdiktatúrának a Szovjetunióban el kell buknia vagy el kell fajulnia, hogy, ha nem fogadjuk el a túlzott iparosítás fantasztikus tervét, amelyet még a parasztsággal való szakítás árán is meg kell valósítani, akkor a szocializmus ügyét a Szovjetunióban elveszettnek kell tekinteni. Innen ered a „baloldali" elhajlás politikájának kalandorjellege. Innen erednek az „emberfölötti" ugrások a politikában. Kétségtelen, hogy a „baloldali" elhajlásnak pártunkban való győzelme arra vezetne, hogy a munkásosztály elszakadna parasztbázisától, hogy a munkásosztály élcsapata elszakadna a munkástömegek többi részétől, — következésképpen a proletariátus vereségére és a kapitalizmus visszaállításához szükséges viszonyok megkönnyítésére.

Mint látják, mind a két veszedelem, a „baloldali" is, a jobboldali is, a lenini vonaltól való mind e két elhajlás, a jobboldali is, a „baloldali" is, bár különböző oldalról, mégis egy és ugyanazon eredményre vezet.

Melyik a rosszabb a két veszély közül? Azt hiszem, egyik rosszabb a másiknál. A különbség ezen elhajlások között az ellenük folytatott sikeres harc szempontjából abban áll, hogy a „baloldali" elhajlás a jelen pillanatban a párt számára világosabb, mint a jobboldali. Az a körülmény, hogy a „baloldali" elhajlás ellen nálunk immár néhány esztendeje fokozott harc

folyik, ez a körülmény a párt számára természetesen nem maradhatott nyom nélkül. Világos, hogy a „baloldali", trockista elhajlás ellen folytatott harc évei során a párt sokat tanult és már nem egykönnyen lehet „baloldali" frázisokkal félrevezetni. Ami a jobboldali veszedelmet illeti, amely már azelőtt is megvolt és amely most annak következtében, hogy a multévi gabonabeszerzési válsággal kapcsolatban a kispolgári spontaneitás erősbödött, határozottabban lép fel, azt hiszem, hogy ez a veszedelem pártunk bizonyos rétegei számára nem annyira világos. Ezért a feladat abban áll, hogy anélkül, hogy a „baloldali", trockista veszedelem elleni harcot akár csak egy jottányival is gyengítenők, a jobboldali elhajlás elleni harcra vessük a fősúlyt és kövessünk el mindent abból a célból, hogy ennek az elhajlásnak a veszedelme éppoly világossá váljék a párt előtt, mint amilyen világos előtte a trockista veszedelem.

A jobboldali elhajlás kérdése talán nem volna nálunk oly égető, mint amilyen most, ha nem állna kapcsolatban fejlődésünk *nehézségeinek* kérdésével. De a dologban éppen az a bökkenő, hogy a jobboldali veszedelem súlyosbítja fejlődésünk nehézségeit és akadályozza e nehézségek leküzdését. És éppen azért, mert a jobboldali veszedelem megnehezíti a nehézségek leküzdéséért folytatott harcot, éppen azért a jobboldali veszedelem leküzdésének kérdése számunkra különösen nagy jelentőségre tesz szert.

Néhány szót nehézségeink jellegéről. Szem előtt kell tartani, hogy a mi nehézségeink nem a pangás vagy a hanyatlás nehézségei. Vannak nehézségek a gazdaság hanyatlása vagy pangása idején s ilyenkor az emberek igyekeznek a pangást kevésbbé fájdalmassá, a gazdaság hanyatlását kevésbbé mélyé tenni. A mi nehézségeinknek semmi közük sincs az ilyen nehézségekhez. Nehézségeink jellemző vonása az, hogy azok a *fellendülés* nehézségei, a növekedés nehézségei. Amikor nálunk nehézségekről beszélnek, rendszerint arról van szó, hogy hány százalékkal kell az ipart *emelni*, hány százalékkal kell a vetésterületet *növelni*, hány puddal kell *fokozni* a terméshozamot stb. stb. És éppen azért, mert nehézségeink a fellendülés, nem pedig a hanyatlás vagy pangás nehézségei, — éppen ezért nem szabad, hogy a párt számára valami különös veszedelmes dolgot jelentsenek. De a nehézségek mégis csak nehézségek. És miután a nehézségek leküzdéséhez minden erő megfeszítése, szilárdság

és kitartás szükséges, szilárdságból és kitartásból pedig nem mindenkinél futja, talán azért, mert egyesek fáradtak vagy kimerültek, vagy azért, mert jobban szeretnek mennél nyugodtabban, harc és izgalom nélkül élni — éppen azért elkezdődik itt az ingadozás és tétovázás, a legkisebb ellenállás irányába való fordulás, az olyan szóbeszéd, hogy csökkenteni kell az iparfejlesztés ütemét, hogy engedményeket kell tenni a kapitalista elemeknek, hogy le kell mondani a kolhózokról és szovhózokról és általában mindarról, ami túlhaladja a mindennapi munka megszokott és nyugodt viszonyainak kereteit. De nem haladhatunk előre, ha nem küzdjük le az előttünk álló nehézségeket. A nehézségek leküzdésére pedig mindenekelőtt az kell, hogy leküzdjük a jobboldali veszedelmet, mindenekelőtt az kell, hogy legyűrjük a jobboldali elhajlást, mely akadályozza a nehézségek elleni harcot és igyekszik aláásni pártunk akaratát a nehézségek leküzdéséért folytatandó harcra. Természetesen, mi a jobboldali elhajlás elleni igazi, nem pedig a pusztán szóbeli, papíron folyó harcról beszélünk. Pártunkban akadnak olyanok, akik hajlandók a jobboldali veszedelem elleni harcot, lelkiismeretük megnyugtatására, fennhangon hirdetni, olyanformán, mintahogy a papok néha lelkiismeretük megnyugtatására „halleluja, hallelujá" kiáltoznak, de nem tesznek semmiféle, a szó szoros értelmében semmiféle gyakorlati intézkedést arra, hogy a jobboldali elhajlás elleni harcot a kellő színvonalra emeljék és ezt az elhajlást a valóságban leküzdjük. Nálunk ezt az áramlatot a jobboldali, nyiltan opportunista elhajlással szemben megnyilvánuló *békülékenységnek* nevezik. Nem nehéz megérteni, hogy az ilyenfajta békülékenység elleni harc a jobboldali elhajlás, a jobboldali veszedelem elleni általános harc alkatrésze. Mert a jobboldali, opportunista elhajlást lehetetlen leküzdeni, ha nem folytatunk rendszeres harcot a békülékenység ellen, amely az opportunistákat szárnya alá rejti.

Kik a jobboldali elhajlás hordozói? Ez kétségkívül érdekes, bár nem döntő jelentőségű kérdés. A jobboldali veszedelem hordozóival volt alkalmunk találkozni pártunk alsó szervezeteiben az elmúlt évben, a gabonabeszerzési válság idején, amikor a kommunisták egész sora a járásokban és falvakban a párt politikája ellen lépett fel és a kulák elemekkel való összefogás irányában haladt. Önök tudják, hogy az ilyen elemeket ez év tavaszán kiseprűztük a pártból, amit pártunk Központi Bizott-

ságának ez év februárjában kelt ismert nyilatkozata külön megemlít. De helytelen volna azt állítani, hogy pártunkban nem maradtak ilyen elemek. Ha feljebb mennénk, a járási, a kormányzósági pártszervezetekig és ha kissé megbolygatnók a szovjet és szövetkezeti apparátust, akkor minden erőlködés nélkül megtalálhatnók ott a jobboldali veszedelem és az irányában való békülékenység hordozóit. Ismeretesek párt- és szovjetapparátusunk számos funkcionáriusának „levelei", „nyilatkozatai" és egyéb dokumentumok, melyekben a jobboldali elhajláshoz való vonzódás teljes határozottsággal nyilvánult meg. Önök tudják, hogy a Központi Bizottság júliusi teljes ülésének gyorsírói jegyzőkönyve említést tett ezekről a levelekről és dokumentumokról. Ha még feljebb emelkedünk és a Központi Bizottságról beszélünk, akkor el kell ismernünk, hogy itt is megvannak a jobboldali veszedelemmel szemben való békülékeny magatartásnak — igaz, hogy egészen jelentéktelen — elemei. A Központi Bizottság júliusi plénumának gyorsírói jegyzőkönyve ennek egyenes bizonyítéka. Nos és mi van a Politbüróban? Vannak-e a Politbüróban valamilyen elhajlások? A Politbüróban nincsenek sem jobboldaliak, sem baloldaliak, sem olyanok, akik békülékenyek velük szemben. Ezt teljes határozottsággal meg kell itt mondani. Itt az ideje, hogy vége szakadjon a párt rosszakarói és mindenféle ellenzékiek által terjesztett pletykáknak, arról, hogy Központi Bizottságunk Politbürójában jobboldali elhajlás vagy ezzel szemben tanúsított békülékenység van.

Voltak-e a moszkvai szervezetben, vagy vezető szervében, a Moszkvai Pártbizottságban, ingadozások és tétovázások? Igen, voltak. Ostobaság volna most azt állítani, hogy ott nem voltak tétovázások és ingadozások. Penjkov nyiltszívű beszéde ennek egyenes bizonyítéka. Penjkov nem utolsó ember a moszkvai szervezetben és a Moszkvai Pártbizottságban. Önök hallották, hogy egyenesen és nyiltan beismerte hibáit, melyeket pártpolitikánk számos igen fontos kérdésében elkövetett. Ez, persze, nem jelenti azt, hogy a Moszkvai Pártbizottság a maga egészében ingadozott. Nem, nem jelenti. Olyan okmány, mint a Moszkvai Pártbizottságnak ez év októberében a moszkvai pártszervezet tagjaihoz intézett felhívása, kétségbevonhatatlanul tanúskodik arról, hogy a Moszkvai Pártbizottságnak sikerült egyes tagjainak ingadozásait

leküzdeni. Nem kételkedem abban, hogy a Moszkvai Pártbizottság vezető csoportjának sikerül majd a helyzetet véglegesen rendbehozni.

Egyes elvtársak nincsenek megelégedve azzal, hogy a kerületi szervezetek beavatkoztak a dologba és felvetették azt a kérdést, hogy véget kell vetni egyes moszkvai szervezeti vezetők hibáinak és ingadozásainak. Nem tudom, mivel lehet igazolni az ilyen elégedetlenségeket. Mi kivetni való lehet azon, hogy a moszkvai szervezet aktivistáinak kerületi gyűlései felemelték hangjukat és a hibák és ingadozások megszüntetését követelték? Vajjon nem az alulról jövő önkritika jegyében folyik-e munkánk? Nem tény-e az, hogy az önkritika fokozza a párt és általában a proletariátus alsó rétegeinek aktivitását? Mi hát a rossz vagy veszedelmes abban, hogy a kerületi aktivista gyűlések a helyzet magaslatán állottak?

Helyesen járt-e el a Központi Bizottság, amikor ebbe a dologba beavatkozott? Én azt hiszem, hogy a Központi Bizottság helyesen cselekedett. Berzin azt hiszi, hogy a Központi Bizottság túlságosan keményen jár el, amikor felveti azt a kérdést, hogy az egyik kerület vezetőjét, aki ellen e kerületi szervezet fellépett, le kell váltani. Ez teljesen helytelen felfogás. Emlékeztethetném Berzint 1919 vagy 1920 egyes epizódjaira, amikor a Központi Bizottság egyes tagjait, akik a pártvonal tekintetében bizonyos, szerintem nem nagyon komoly hibákat követtek el, Lenin javaslatára példásan megbüntették, mégpedig úgy, hogy az egyiket Turkesztánba küldték, a másik pedig majdnem a Központi Bizottságból való kizáratással lakolt. Igaza volt-e Leninnek, amikor így járt el? Én azt hiszem, hogy tökéletesen igaza volt. A Központi Bizottságban akkor a helyzet nem olyan volt, mint most. A Központi Bizottság fele Trockijt követte, magában a Központi Bizottságban pedig nem volt szilárd a helyzet. Most a Központi Bizottság összehasonlíthatatlanul enyhébben jár el. Miért? Talán mi jobbszívűek akarunk lenni Leninnél? Nem, nem erről van szó. Arról van szó, hogy a Központi Bizottság helyzete most szilárdabb, mint akkor és a Központi Bizottságnak módjában van enyhébben eljárni. Nincs igaza Szacharovnak sem, amikor az állítja, hogy a Központi Bizottság elkésett a maga beavatkozásával. Nincs igaza, mert úgylátszik nem tudja, hogy a Központi Bizottság beavatkozása tulajdonképpen ez év februárjában

kezdődött. Szachárov, ha óhajtja, meggyőződhetik erről. Igaz, a Központi Bizottság beavatkozása nem járt azonnal kedvező eredménnyel. De furcsa volna ezért a Központi Bizottságot vádolni.

Következtetések: 1. a jobboldali veszedelem komoly veszedelmet jelent pártunkban, mert országunk társadalmi és gazdasági viszonyaiban gyökerezik; 2. a jobboldali elhajlás veszedelmét fokozza az, hogy vannak nehézségek, amelyeket lehetetlen leküzdenünk, ha nem küzdjük le a jobboldali elhajlást és az irányában megnyilvánuló békülékenységet; 3. a moszkvai szervezetben voltak ingadozások és tétovázások, megvoltak az ingatagság elemei; 4. a Moszkvai Pártbizottság vezető csoportja, a Központi Bizottság és a kerületi aktivista gyűlések segítségével, minden intézkedést megtett arra, hogy az ingadozásoknak vége szakadjon; 5. nem lehet kétség aziránt, hogy a Moszkvai Pártbizottságnak sikerülni fog a régebben megnyilvánult hibákat leküzdeni; 6. a feladat az, hogy a belső harcnak végetvessünk, a moszkvai szervezetet egységbe tömöritsük és mindenre kiterjedő önkritika alapján sikeresen lefolytassuk a pártsejtekben az új választásokat. *(Taps.)*

A JOBBOLDALI ELHAJLÁS A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁBAN

A SzK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK TELJES ÜLÉSÉN 1929 ÁPRILISÁBAN MONDOTT BESZÉDBŐL

I

AZ OSZTÁLYELTOLÓDÁSOK ÉS NÉZETELTÉRÉSEINK

Miben állnak nézeteltéréseink, mivel kapcsolatosak?

Kapcsolatosak, mindenekelőtt, azon osztályeltolódások kérdésével, amelyek az utóbbi időben országunkban és a kapitalista országokban végbemennek. Egyes elvtársak azt hiszik, hogy pártunkban a nézeteltérések véletlen jellegűek. Ez, elvtársak, nem igaz. Ez egyáltalán nem igaz. A nézeteltérések pártunkban amaz osztályeltolódások talaján, az osztályharc ama kiélesedésének talaján keletkeztek, amely az utóbbi időben végbemegy és amely a fejlődésben fordulatot hoz létre. Bucharin csoportjának az a főhibája, hogy nem látja ezeket az eltolódásokat és ezt a fordulatot, nem látja és nem akarja azokat észrevenni. Tulajdonképpen ez magyarázza meg a párt és a Kommunista Internacionále új feladatainak a megnemértését, amely az új ellenzék jellemző vonása.

Észrevették-e önök, elvtársak, hogy az új ellenzék vezetői a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság plénumán mondott beszédeikben teljesen megkerülték az országunkban végbemenő osztályeltolódások kérdését, egyetlen szóval sem említették meg az osztályharc kiéleződését és még csak távoli célzást sem tettek arra hogy nézeteltéréseink az osztályharcnak éppen ezzel a kiéleződésével kapcsolatosak? Beszéltek mindenről, filozófiáról is, elméletről is, de egyetlen szót sem szóltak az osztályeltolódásokról, amelyek a jelen pillanatban pártunk irányvételét és gyakorlatát meghatározzák. Mi magyarázza meg ezt a különös jelenséget? Talán a feledékenység? Persze, hogy nem! Politikusok nem feledkezhetnek meg a fődologról. Az magyarázza meg, hogy ők nem látják és nem értik

meg azt az új forradalmi folyamatot, amely most nálunk, a mi országunkban és a kapitalista országokban egyaránt végbemegy. Az magyarázza meg, hogy nem látták meg a fődolgot, nem látták meg azokat az osztályeltolódásokat, amelyeket politikusnak nincs joga meg nem látni. Tulajdonképpen ez magyarázza meg azt a fejvesztettséget és gyámoltalanságot, amelyet az új ellenzék pártunk új feladataival szemben tanúsít.

Emlékezzünk vissza a pártunkban lejátszódott legutóbbi eseményekre. Emlékezzünk vissza azokra a jelszavakra, amelyeket a párt az országunkban végbemenő új osztályeltolódásokkal kapcsolatban az utóbbi időben kiadott. Olyan jelszavakról beszélek, mint az *önkritika* jelszava, a *bürokratizmus elleni harc kiélezésének és a szovjetapparátus megtisztításának* jelszava, *új gazdasági káderek és vörös specialisták szervezett kiképzésének* jelszava, *a kolhóz- és szovhóz-mozgalom* fokozásának jelszava, a *kulák elleni offenzíva* jelszava, az *önköltség csökkentésének* és a *szakszervezeti gyakorlati munka* gyökeres *megjavításának* jelszava, a *párttisztítás* jelszava stb. Egyes elvtársak ezeket a jelszavakat megrendítőknek és szédületeseknek találták. Pedig világos, hogy ezek a jelszavak az adott pillanatban a párt legszükségesebb és legidőszerűbb jelszavai.

A dolog azzal kezdődött, hogy a Sachti-üggyel kapcsolatban új alapon vetettük fel az új gazdasági káderek kérdését, azt a kérdést, hogy a régi szakemberek helyébe a munkásosztály soraiból kell vörös szakembereket kinevelni. Mi derült ki a Sachti-üggyel kapcsolatban? Kiderült, hogy a burzsoáziát még távolról sem tettük ártalmatlanná, hogy a burzsoázia kártevést szervez és fog még szervezni gazdasági építőmunkánkban, hogy gazdasági, szakszervezeti és részben pártszervezeteink nem vették észre osztályellenségeink aknamunkáját, hogy tehát minden módon és minden eszközzel erősíteni és javítani kell szervezeteinket, fejleszteni és fokozni kell osztályéberségüket.

Ezzel kapcsolatban kiéleződött az *önkritika* jelszavának kérdése. Miért? Azért, mert nem lehet gazdasági, szakszervezeti és pártszervezeteinket megjavítani, nem lehet a szocializmus építésének és a burzsoá kártevés megfékezésének ügyét előbbre vinni, ha nem fejlesztjük teljes erővel a kritikát s az önkritikát, ha szervezeteink munkáját nem helyezzük a tömegek ellenőrzése alá. Már pedig tény, hogy kártevés volt és tovább is van nemcsak a szénipari vidékeken, hanem a fémipar terén is, a

hadiipar terén is, a Közlekedésügyi Népbiztosságban is, az arany- és platinaiparban is stb. stb. Innen az önkritika jelszava.

Továbbá, kapcsolatban a gabonabeszerzési nehézségekkel, kapcsolatban a kulákság fellépésével a szovjet árpolitika ellen, kiéleztük a kolhózok és szovhózok minden módon való fejlesztésének, a kulák elleni offenzívának kérdését, a gabonabegyüjtés oly módon való szervezésének kérdését, hogy nyomást gyakoroljunk a tehetős kulák elemekre. Mire mutattak rá a gabonabegyüjtési nehézségek? Arra mutattak rá, hogy a kulák nem szunnyad, a kulák fejlődik és aknamunkát szervez a szovjethatalom politikája ellen, viszont párt-, szovjet- és szövetkezeti szervezeteink — legalábbis egy részük — vagy nem látják az ellenséget vagy pedig alkalmazkodnak hozzá, ahelyett, hogy harcolnának ellene.

Innen ered az önkritika jelszavának, a párt-, a szövetkezeti és általában a begyüjtő szervezetek ellenőrzéséről és megjavításáról szóló jelszónak új kiélezése.

Továbbá, az ipar és mezőgazdaság a szocialista alapon való újjáépítésének új feladataival kapcsolatban az önköltség rendszeres csökkentésének, a munkafegyelem megerősítésének, a szocialista verseny stb. kifejlesztésének jelszava jött létre. Ezek a feladatok a szakszervezetek és a szovjetapparátus egész gyakorlati tevékenységének átvizsgálását, e szervezetek gyökeres felfrissítését és e szervezeteknek a bürokratizmus elemeitől való megtisztítását követelték.

Innen ered a szakszervezeti és a szovjetapparátusban meglevő bürokratizmus elleni harc jelszavának kiélezése.

Végül a párttisztítás jelszavának kérdése. Nevetséges volna azt hinni, hogy szovjet- és gazdasági szervezeteinket, szakszervezeteinket és szövetkezeteinket meg lehet erősíteni, hogy meg lehet őket a bürokratizmus szennyétől tisztítani, ha nem fenjük élesebbre magát a pártot. Nem lehet kétség aziránt, hogy a bürokratikus elemek nemcsak a gazdasági és szövetkezeti, valamint a szakszervezetekben és szovjet szervezetekben elevenek, hanem magának a pártnak a szervezeteiben is. Ha a párt mindezen szervezeteknek vezető ereje, akkor világos, hogy a párttisztítás az a nélkülözhetetlen feltétel, mely nélkül nem lehet teljesen megvalósítani a munkásosztály egyéb szervezeteinek felfrissítését és megjavítását. Innen a párttisztítás jelszava.

Véletlenek-e ezek a jelszavak? Nem, nem véletlenek. Önök

is látják, hogy nem véletlenek. *Nélkülözhetetlen láncszemei ezek egy elszakíthatatlan láncnak, melynek neve: a szocializmus offenzívája a kapitalizmus elemei ellen.*

Ezek a jelszavak mindenekelőtt iparunknak és mezőgazdaságunknak a szocializmus alapján való újjáépítése időszakával kapcsolatosak. De mit jelent a népgazdaságnak a szocializmus alapján való újjáépítése? A szocializmus offenzíváját jelenti a népgazdaság kapitalista elemei ellen az egész fronton. Ez országunk munkásosztályának igen komoly haladása a szocializmus felépítése irányában. De ahhoz, hogy ezt az újjáépítést megvalósítsuk, mindenekelőtt javítani kell és meg kell erősíteni a szocialista építőmunkának mind gazdasági, szovjethivatali és szakszervezeti, mind párt- és szövetkezeti kádereit, élesebbre kell fenni összes szervezeteinket, meg kell őket tisztítani a szennytől, emelni kell a munkásosztály és a parasztság milliós tömegeinek aktivitását.

Továbbá, ezek a jelszavak annak az ellenállásnak a tényével kapcsolatosak, melyet a közgazdaság kapitalista elemei az előnyomuló szocializmussal szemben kifejtenek. Nem lehet véletlennek tekinteni az úgynevezett Sachtyi-ügyet. „Sachtyi-emberek" ülnek most nálunk valamennyi iparágban. Sokat közülük összefogdostak, de még távolról sem fogdosták össze valamennyit. A burzsoá értelmiség kártevése a fejlődő szocializmussal szemben megnyilvánuló ellenállás legveszedelmesebb formáinak egyike. A kártevés annál veszedelmesebb, mert a nemzetközi tőkével áll kapcsolatban. A burzsoá kártevés kétségtelen bizonyítéka annak, hogy a kapitalista elemek még korántsem tették le a fegyvert, hogy erőt gyűjtenek a szovjethatalom elleni újabb fellépés céljaira. Ami a falu kapitalista elemeit illeti, ott még kevésbbé lehet véletlennek tekinteni a kulák fellépését, amely immár második éve folyik a szovjetkormány árpolitikája ellen. Sokan még mindig nem tudják megmagyarázni azt a tényt, hogy a kulák 1927-ig magától szolgáltatott gabonát, 1927 után pedig megszűnt magától gabonát szolgáltatni. De ebben a körülményben nincs semmi csodálatos. Míg azelőtt a kulák aránylag gyenge volt, nem állt módjában gazdaságát komolyan rendbehozni, nem volt elegendő tőkéje gazdasága megerősítéséhez, aminek következtében kénytelen volt gabonatermelésének az egész, vagy csaknem az egész feleslegét piacra vinni, addig most, néhány jóterméső év után,

amikor már sikerült gazdaságát rendbeszedni, amikor sikerült neki összegyüjteni a szükséges tőkét, szert tett arra a lehetőségre, hogy a piacon manőverezzen, szert tett arra a lehetőségre, hogy a kenyér-gabonát, a valutáknak ezt a valutáját, félretegye tartalékul a maga számára és inkább visz a piacra húst, zabot, árpát és egyéb másodlagos fontosságú terményt. Nevetséges volna most azt remélni, hogy a kulák jószántából ad majd gabonát. Ime, itt van annak az ellenállásnak a gyökere, amelyet most a kulák a szovjethatalom politikájával szemben kifejt.

De mit jelent a város és falu kapitalista elemeinek ellenállása a szocializmus offenzívájával szemben? Ez a proletariátus osztályellenségeinek erőátcsoportosítása, amelynek a célja az, hogy a régit az újjal szemben megvédje. Nem nehéz megérteni, hogy ezek a körülmények szükségképpen az osztályharc kiéleződését idézik elő. De ahhoz, hogy osztályellenségeink ellenállását szétverjük és a szocializmus előnyomulása számára az utat megtisztítsuk, minden egyében kívül az kell, hogy kicsiszoljuk összes szervezeteinket, megtisztítsuk őket a bürokratizmustól, hogy kádereinket megjavítsuk és a munkásosztály és a falu dolgozó rétegeinek milliós tömegeit a város és falu kapitalista elemei ellen mozgósítsuk.

Ilyen osztályeltolódások talaján jöttek létre pártunk mostani jelszavai.

Úgyanezt kell mondani a kapitalista országokban észlelhető osztályeltolódásokról. Nevetséges volna azt hinni, hogy a kapitalizmus stabilizációja változatlan maradt. Még nevetségesebb volna azt állítani, hogy a stabilizáció erősbödik, tartóssá válik. A valóságban a kapitalizmus stabilizációját minden hónap, minden nap egyre jobban aláássa és lazítja. A piacokért és nyersanyagokért folyó harc kiéleződése, a fegyverkezés növekedése, az Amerika és Anglia közötti ellentét növekedése, a szocializmus növekedése a Szovjetunióban, a kapitalista országok munkásosztályának balratolódása, az Európa országaiban lefolyó sztrájkok és osztályösszeütközések, a forradalmi mozgalom növekedése a gyarmatokon, közöttük Indiában is, a kommunizmus növekedése a világ összes országaiban — mindezek olyan tények, amelyek kétségtelenül arról beszélnek, hogy a kapitalizmus országaiban új forradalmi fellendülés elemei vannak növekedőben.

Innen ered az a feladat, hogy kiélezzük a harcot a szociál-

demokrácia és mindenekelőtt annak „bal"-szárnya ellen, mint a kapitalizmus társadalmi támasza ellen. Innen ered az a feladat, hogy kiélezzük a harcot a kommunista pártokban meglevő jobboldali elemek ellen, mint a szociáldemokrata befolyás ügynöksége ellen. Innen ered az a feladat, hogy kiélezzük a harcot a jobboldali elhajlás irányában megnyilvánuló békülékenység ellen, amely az opportunizmus menhelye a kommunista pártokban. Innen ered a jelszó, hogy megtisztítsuk a kommunista pártokat a szociáldemokrata hagyományoktól. Innen ered a kommunizmusnak úgynevezett új taktikája a szakszervezetekben. Egyes elvtársak nem értik meg e jelszavak értelmét és jelentőségét. De a marxista mindig meg fogja érteni, hogy e jelszavak megvalósítása nélkül elképzelhetetlen a proletártömegeknek az új osztályütközetekre való előkészítése, elképzelhetetlen a szociáldemokrácia feletti győzelem, lehetetlen kiválasztani a kommunista mozgalom igazi vezéreit, akik képesek a munkásosztályt a kapitalizmus megdöntéséért vívott harcban vezetni.

Ime, elvtársak, ezek az országunkban és a kapitalizmus országaiban végbement osztályeltolódások, amelyek alapján pártunk mostani jelszavai, mind belpolitikája szempontjából, mind a Kommunista Internacionále vonalán, létrejöttek.

Pártunk látja ezeket az osztályeltolódásokat. Érti az új feladatok jelentőségét és mozgósítja az erőket e feladatok megoldása céljából. Ezért teljesen felvértezve fogadja az eseményeket. Ezért nem fél az előtte álló nehézségektől, mert kész leküzdeni őket.

Az új ellenzék baja, a Bucharin-csoport baja az, hogy nem látja ezeket az osztályeltolódásokat és nem érti a párt új feladatait. És éppen azért, mert nem érti őket, teljesen elveszti fejét, hajlandó a nehézségek elől megfutamodni, meghátrálni előttük, állásait feladni.

Láttak-e Önök halászokat vihar előtt nagy folyón, mint amilyen a Jeniszej? Én nem egyszer láttam. Előfordul, hogy az egyik halászcsoport a beállott viharral szemben mozgósítja összes erőit, lelkesíti embereit és bátran vezeti a csónakot a viharral szemben: „Kitartás, fiúk! Fogd jól a kormányt! Hasítsd a hullámot! Megbirkózunk vele!" De akadnak másfajta halászok is, olyanok, akik mikor a vihart érzik, elcsüggednek, síránkoznak és a saját soraikat demoralizálják. „Jaj nekünk! Jön a vihar! Feküdjetek le, fiúk, a csónak fenekére!

Csukjátok be a szemeteket! Hátha valahogy kijutunk a partra!" *(Általános derültség.)* Bizonyításra szorul-e még, hogy a Bucharin-csoport gondolkodása és viselkedése a nehézségek elől pánikszerűen meghátráló második halászcsoport gondolkodásának és viselkedésének szakasztott mása?

Mi azt mondjuk, hogy Európában új forradalmi fellendülés feltételei érlelődnek, hogy ez a körülmény új feladatul diktálja, hogy a kommunista pártokban fokozzuk a jobboldali elhajlás elleni harcot és űzzük ki a pártból a jobboldali elhajlás híveit, hogy fokozzuk a harcot a békülékenység ellen, mely leplezi a jobboldali elhajlást, hogy fokozzuk a kommunista pártokban a szociáldemokrata hagyományok elleni harcot stb. stb., Bucharin pedig azt feleli nekünk, hogy mindezek gyerekségek, hogy nincsenek semmiféle ilyen új feladataink, hogy a valóságban arról van szó, hogy a Központi Bizottság többsége őt, Bucharint, „ki akarja kezdeni".

Mi azt mondjuk, hogy az osztályeltolódások országunkban új feladatul diktálják az önköltség rendszeres csökkentését és az üzemek munkafegyelmének megerősítését, hogy e feladatok végrehajtása lehetetlen a szakszervezetek egész gyakorlatának gyökeres megváltozása nélkül. Tomszkij pedig azt feleli nekünk, hogy mindezek gyerekségek, hogy nincsenek semmiféle ilyen új feladatok, hogy a valóságban arról van szó, hogy a KB többsége őt, Tomszkijt „ki akarja kezdeni".

Mi azt mondjuk, hogy a közgazdaság újjáépítése új feladatokat diktál a szovjet- és a gazdasági apparátus bürokratizmusa elleni harc fokozása terén, ennek az apparátusnak a rothadt és idegen elemektől, a kártevőktől való megtisztítása terén stb. stb. Rykov azonban azt feleli nekünk, hogy mindez gyerekség, hogy nincsenek semmiféle ilyen új feladataink, hogy a valóságban arról van szó, hogy a KB többsége őt, Rykovot „ki akarja kezdeni".

Hát nem nevetséges-e ez, elvtársak? Vajjon nem világos-e, hogy Bucharin, Rykov és Tomszkij a maguk köldökén kívül semmit a világon nem látnak?

A Bucharin-csoport szerencsétlensége az, hogy nem látja az új osztályeltolódásokat és nem érti a párt új feladatait. És éppen azért, mert nem érti őket, kénytelen az események után kullogni és a nehézségek elől meghátrálni.

Ime, itt van nézeteltéréseink gyökere.

II

NÉZETELTÉRÉSEK A KOMMUNISTA INTERNACIONÁLE VONALÁN

Mondottam már, hogy Bucharin nem látja és nem érti azokat az új feladatokat, amelyeket az új, növekedő forradalmi fellendülés diktál a Kommunista Internacionálénak, a jobboldaliak kikergetését a kommunista pártokból, a békülékenység megzabolázását, a kommunista pártok megtisztítását a szociáldemokrata hagyományoktól. A Kommunista Internacionále kérdéseiben felmerült nézeteltéréseink teljesen megerősítik ezt a tételt.

Mivel kezdődtek ezen a téren a nézeteltérések?

A dolog Bucharinnak a VI. kongresszuson a nemzetközi helyzetről előterjesztett téziseivel kezdődött. A téziseket a SzK(b)P delegációja rendszerint előzőleg meg szokta vizsgálni. Az adott esetben azonban ezt a feltételt nem tartották be. Az történt, hogy a Bucharin aláírásával a SzK(b)P delegációjának megküldött téziseket egyidejűleg megküldötték a VI. kongresszus külföldi delegációinak is. De a tézisek számos pontja helytelennek bizonyult. A SzK(b)P delegációja körülbelül húsz módosítást volt kénytelen a téziseken eszközölni.

Ez a körülmény Bucharint némileg kényes helyzetbe hozta. De ki ebben a hibás? Minek küldte szét Bucharin a téziseket a külföldi delegációknak, mielőtt a SzK(b)P delegációja megvizsgálta volna őket? Megtehette-e a SzK(b)P delegációja azt, hogy ne eszközöljön módosításokat, ha a tézisek helytelennek bizonyultak? És így történt az, hogy a SzK(b)P delegációjából, a nemzetközi helyzetre vonatkozólag, lényegében új tézisek kerültek ki, amelyeket a külföldi delegációk kezdtek szembeállítani a Bucharin által aláírt régi tézisekkel. Világos, hogy ez a fonák helyzet nem állott volna elő, ha Bucharin nem sietett volna téziseit a külföldi delegációknak szétküldeni.

Négy alapvető módosítást akarok megemlíteni, amelyeket a SzK(b)P delegációja Bucharin tézisein eszközölt. Ezeket az alapvető módosításokat azért akarom megemlíteni, hogy világosabban megmutassam a Kommunista Internacionále kérdéseiben felmerült nézeteltérések jellegét.

Az első kérdés — a kapitalista stabilizáció jellegének

kérdése. Bucharin téziseiben úgy tüntette fel, hogy a jelen pillanatban nem történik semmi új, ami a kapitalista stabilizációt megingatná, hogy ellenkezőleg, a kapitalizmus *újjáépül* és alapjában véve többé-kevésbbé *szilárdan* tartja magát. Világos, hogy a SzK(b)P delegációja nem érthetett egyet az úgynevezett harmadik periódusnak, vagyis annak a periódusnak, amelyben most élünk, ilyen jellemzésével. Nem érthetett egyet ezzel, mert a harmadik periódus ilyen jellemzésének fenntartása kritikusainknak tápot adott volna arra, hogy azt mondják, hogy a kapitalizmus úgynevezett „szanálásának" álláspontjára, vagyis Hilferding álláspontjára helyezkedünk, arra az álláspontra, amelyen mi, kommunisták, nem állhatunk. Erre való tekintettel a SzK(b)P delegációja módosítást eszközölt, amelyből kitűnik, hogy a kapitalista stabilizáció nem szilárd és nem lehet szilárd, hogy a világkapitalizmus válságának kiéleződése folytán az események menete egyre inkább megrendíti és meg fogja rendíteni. Ez a kérdés, elvtársak, a Kommunista Internacionále szekciói számára döntő jelentőségű. Inog-e vagy szilárdul a kapitalista stabilizáció, ettől függ a kommunista pártok egész beirányzottsága mindennapi politikai munkájuk során. A forradalmi mozgalom hanyatlásának szakaszát, az egyszerű erőgyüjtés szakaszát éljük-e át, vagy új forradalmi fellendülés feltételeinek növekedési szakaszát, a munkásosztály küszöbön álló osztályütközetekre való előkészítésének időszakát — ettől függ a kommunista pártok taktikai iránya. A SzK(b)P módosításaiban, amiket a kongresszus később elfogadott, éppen az a jó, hogy a második perspektívára, az új forradalmi fellendülés feltételei növekedésének perspektívájára ad világos útbaigazítást.

A második kérdés — a szociáldemokrácia elleni harc kérdése. Bucharin téziseiben szó volt arról, hogy a szociáldemokrácia elleni harc a Kommunista Internacionále szekcióinak egyik főfeladata. Ez, természetesen, igaz. De ez nem elég. Ahhoz, hogy a szociáldemokrácia elleni harc sikerrel járjon, a szociáldemokrácia elleni harc kérdését a szociáldemokrácia úgynevezett „bal"-szárnya elleni harcra kell kiélezni, az ellen a „balszárny" ellen, amely „baloldali" frázisokkal játszik és ilymódon ügyesen ámítja a munkásokat és így fékezi a szociáldemokráciától való elfordulást. Világos, hogy a „baloldali" szociáldemokraták szétverése nélkül lehetetlen általában a szociáldemokrácia

leküzdése, Bucharin pedig téziseiben *teljesen megkerülte* a „baloldali" szociáldemokrácia kérdését. Ez, persze, nagy fogyatékosság. Ezért a SzK(b)P delegációjának Bucharin tézisein megfelelő módosítást kellett eszközölnie, amelyet utóbb a kongresszus elfogadott.

A harmadik kérdés — a Kommunista Internacionále szekcióin belüli békülékenység kérdése. Bucharin téziseiben szó esett a jobboldali elhajlás elleni harc szükségességéről, de nem volt ott egyetlen szó sem a jobboldali elhajlás irányában megnyilvánuló békülékenység elleni harcról. Ez, persze, nagy fogyatékosság. A dolog úgy áll, hogy ha hadat üzenünk a jobboldali elhajlásnak, a jobboldali elhajlás hívei rendszerint a békülékenyek színét öltik magukra és a pártot nehéz helyzetbe hozzák. Ahhoz, hogy a jobboldali elhajlás híveinek e manőverét megelőzzük, fel kell vetni a békülékenyek elleni határozott harc kérdését. Ezért a SzK(b)P delegációja szükségesnek találta, hogy Bucharin tézisein megfelelő módosítást eszközöljön, amit utóbb a kongresszus elfogadott.

A negyedik kérdés — a fegyelem kérdése. Bucharin téziseiben nem történt említés arról, hogy a kommunista pártokban vasfegyelmet kell fenntartani. Ez szintén nem csekély fontosságú fogyatékosság. Miért? Azért, mert amikor a jobboldali elhajlás elleni harcot fokozzuk, amikor megvalósítjuk azt a jelszót, hogy meg kell tisztítani a kommunista pártokat az opportunista elemektől, akkor a jobboldali elhajlás hívei rendszerint frakcióvá szervezkednek, saját frakció-fegyelmet teremtenek, a pártfegyelmet pedig megtörik és szétrombolják. Ahhoz, hogy a pártot megvédjük a jobboldali elhajlás híveinek frakciós kirohanásai ellen, fel kell vetni a párt vasfegyelmének kérdését és annak kérdését, hogy a párt tagjai feltétlenül alávessék magukat a fegyelemnek. Enélkül gondolni sem lehet a jobboldali elhajlás elleni komoly harcra. Ezért a SzK(b)P delegációja Bucharin tézisein megfelelő módosításokat eszközölt, amiket utóbb a VI. kongresszus elfogadott.

Megtehettük volna-e azt, hogy Bucharin tézisein ne eszközöljük ezeket a módosításokat? Világos, hogy nem tehettük. Az ókorban a filozófus Platóról ezt mondották: Mi szeretjük Platót, de az igazságot még jobban. Ugyanezt lehetne elmondani Bucharinról: Mi szeretjük Bucharint, de az igazságot, de a pártot, de a Kommunista Internacionálét még jobban szeret-

jük. Ezért a SzK(b)P delegációja kénytelen volt Bucharin tézisein ezeket a módosításokat eszközölni.

Ez, hogy úgy mondjuk, a Kommunista Internacionále kérdéseiben felmerült *nézeteltéréseink első szakasza.*

Nézeteltéréseink második szakasza az úgynevezett Wittorf-Thälmann üggyel kapcsolatos. Wittorf a hamburgi szervezet volt titkára, akit pártpénzek elsikkasztásával vádoltak. Ezért a pártból kizárták. A német kommunista párt Központi Bizottságában ülő békülékenyek kihasználták azt, hogy Wittorf közeállott Thälmann elvtárshoz, bár Thälmann elvtársnak semmi köze sem volt Wittorf bűnéhez s a Wittorf-ügyet Thälmann-ügynek tették meg és hozzáfogtak a német kommunista párt vezetőségének megbuktatásához. Önök bizonyára tudják a sajtó közléseiből, hogy a két békülékenynek, Ewertnek és Gerhartnak, sikerült akkor ideiglenesen magukkal rántaniok a német kommunista párt Központi Bizottságának többségét Thälmann elvtárs ellen. És mi történt? Eltávolították Thälmannt a vezetéstől, korrupcióval kezdték vádolni és „megfelelő" határozatot tettek közzé, a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottságának tudta és jóváhagyása nélkül. Ilymódon ahelyett, hogy végrehajtották volna a Kommunista Internacionále VI. kongresszusának utasításait a békülékenység elleni harcról, ahelyett, hogy harcoltak volna a jobboldali elhajlás és a békülékenység ellen, a valóságban a legdurvább módon megszegték ezt az utasítást, harcoltak a németországi kommunista párt forradalmi vezetősége ellen, harcoltak Thälmann elvtárs ellen, olyan harcot folytattak, amelynek célja a jobboldali elhajlás *leplezése* és a békülékenység *megszilárdítása* a német kommunisták soraiban.

Bucharin pedig ahelyett, hogy a kormányrudat megfordítaná és a helyzetet rendbehozná, ahelyett, hogy a VI. kongresszus megszegett utasításainak érvényt szerezne, rendreutasítaná a békülékenyeket, ismert levelében azt javasolja, hogy a békülékenyek államcsinyjét *jóvá kell hagyni*, a Kommunisták Németországi Pártját átadni a békülékenyeknek, Thälmann elvtársat pedig újból gyalázni a sajtóban és mégegyszer kijelenteni, hogy bűnös! És ezt az embert a Kommunista Internacionále „vezetőjének" nevezik! Hát vannak-e a világon ilyen „vezetők"?

A Központi Bizottság megvitatta Bucharin javaslatát és elvetette. Ez, persze, nem tetszett Bucharinnak. De ki itt a hibás? A VI. kongresszus határozatait nem azért hozták, hogy

megszegjék őket, hanem azért, hogy végrehajtsák. Ha a VI. kongresszus azt határozta, hogy hadat üzen a jobboldali elhajlásnak és a békülékenységnek és a vezetést a Kommunisták Németországi Pártja főcsoportja kezében hagyja, amelyet Thälmann elvtárs vezet s ha a békülékeny Ewertnek és Gerhartnak az jutott az eszébe, hogy ezt a határozatot felborítsa, akkor Bucharin kötelessége az volt, hogy a békülékenyeket rendreutasítsa, nem pedig az, hogy kezükben hagyja a német párt vezetését. Bucharin hibás, mert „megfeledkezett" a VI. kongresszus határozatairól.

Nézeteltéréseink harmadik szakasza a német kommunista pártban a jobboldaliak elleni harc kérdésével, a Brandler és Thalheimer-frakció szétverésével és e frakció vezetőinek a német kommunista pártból való kizárásával kapcsolatos. Bucharin és barátainak „álláspontja" ebben az alapvető kérdésben az volt, hogy állandóan kitértek az elől, hogy e kérdés eldöntésében résztvegyenek. A dolog lényegét tekintve a német kommunista párt sorsáról volt szó, de Bucharin és barátai, bár tudták ezt, állandóan akadályozták a dolgot, rendszeresen kitértek az elől, hogy a megfelelő szervek ülésein résztvegyenek. Miért tették ezt? Nyilvánvalóan azért, hogy „tiszták" maradjanak mind a Kommunista Internacionále, mind a német párt jobboldali elemei szemében. Azért, hogy utóbb ezt mondhassák: „Nem mi, bucharinisták, hanem ők, a KB többsége, határozták el Brandler és Thalheimer kizárását a kommunista pártból." És ezt nevezik a jobboldali veszedelem elleni harcnak!

Végül, *nézeteltéréseink negyedik szakasza.* Ez azzal kapcsolatos, hogy Bucharin a KB novemberi plénuma előtt Neumannak Németországból való visszahívását követelte és azt, hogy Thälmann elvtársat utasítsák rendre, mert egyik beszédében állítólag bírálta Bucharinnak a VI. kongresszuson mondott beszámolóját. Mi természetesen nem értettünk egyet Bucharinnal, miután nem volt kezünkben egyáltalán semmiféle okmány, amely jogossá tette volna Bucharin követelését. Bucharin igérgette, hogy majd előterjeszti a Thälmann és Neumann elleni okmányokat. Azonban nem terjesztett elő semmiféle okmányt. Okmányok helyett Humbert-Droznak a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága Politikai Titkárságában mondott ismert beszédét küldte meg a SzK(b)P-delegáció tagjainak, ugyanazt a beszédet, amelyet utóbb a Kommunista Inter-

nacionále Végrehajtó Bizottságának Elnöksége opportunista beszédnek minősített. Amikor Bucharin Humbert-Droz beszédét megküldte a SzK(b)P-delegáció tagjainak és ezt a beszédet, mint Thälmann elleni anyagot ajánlotta, annak a követelésnek helyességét akarta bebizonyítani, hogy Neumannt visszahívják, Thälmann elvtársat pedig rendreutasítsák. A valóságban pedig ezzel azt bizonyította be, hogy Humbert-Droz-val szolidáris, akinek álláspontját a Kommunista Internacionále Végrehajtó Bizottsága opportunista álláspontnak tekinti.

Ezek, elvtársak, a Kommunista Internacionále kérdéseiben felmerült nézeteltérések fő pontjai.

Bucharin úgy véli, hogy amikor a Kommunista Internacionále szekcióiban a jobboldali elhajlás és a vele szemben megnyilvánuló békülékenység ellen harcot folytatunk, amikor a német és csehszlovák kommunista pártot a szociáldemokrata elemektől és hagyományoktól megtisztítjuk, amikor a Brandlereket és Thalheimereket a kommunista pártból kidobáljuk, akkor ezzel „bomlasztjuk" a Kommunista Internacionálét, „tönkretesszük" a Kommunista Internacionálét. Mi viszont úgy véljük, hogy amikor ilyen politikát folytatunk és a jobboldali elhajlás és az irányában megnyilvánuló békülékenység elleni harc kérdését kiélezzük, akkor a Kommunista Internacionálét erősbítjük, az opportunistáktól megtisztítjuk, szekcióit bolsevizáljuk és a kommunista pártoknak segítünk a munkásosztályt a közeledő forradalmi összecsapásokra előkészíteni.

Mint látják, ezek nem egyszerű árnyalati különbségek a SzK(b)P Központi Bizottsága soraiban, hanem elég komoly nézeteltérések a Kommunista Internacionále politikájának alapvető kérdéseit illetően.

III

NÉZETELTÉRÉSEK A BELPOLITIKA TERÉN

Előbb az országunkban végbemenő osztályeltolódásokról és osztályharcról beszéltem. Mondottam, hogy Bucharin csoportja vaksággal van megverve és nem látja ezeket az eltolódásokat, nem érti a párt új feladatait. Mondottam, hogy ezen az alapon az új ellenzékben fejvesztettség, a

nehézségektől való félelem, a nehézségek előli meghátrálásra való hajlamosság jött létre. Nem lehet azt mondani, hogy az új ellenzék e hibái az égből pottyantak. Ellenkezőleg, e hibák a fejlődés ama szakaszával kapcsolatosak, amelyen már túlhaladtunk és amelyet a közgazdaság *helyreállítási* szakaszának neveznek, amikor az építő munka békés úton folyt, úgyszólván önmagától, amikor még nem voltak meg azok az osztályeltolódások, amelyek most megvannak, amikor még nem volt meg az osztályharcnak az a kiéleződése, amelyet most észlelünk. De most a fejlődés új szakaszával állunk szemben, amely elüt a régi szakasztól, a helyreállítás szakaszától. Most az építőmunka új szakaszával állunk szemben, az egész közgazdaságnak a szocializmus alapján végbemenő *újjáépítési* szakaszával. Ez az új szakasz új osztályeltolódásokat, az osztályharc kiéleződését idézi elő. Ez új harci módszereket, erőink átcsoportosítását, összes szervezeteink javítását és erősítését követeli meg. A Bucharin-csoport szerencsétlensége éppen az, hogy a multban él, hogy nem látja ez új periódus jellemző sajátságait és nem érti az új harci módszerek szükségességét. Innen ered vaksága, fejvesztettsége, pánikja a nehézségekkel szemben.

a) *Az osztályharcról*

Mi a Bucharin-csoport e vakságának és e fejvesztettségének elméleti alapja?

Azt hiszem, hogy e vakság és fejvesztettség elméleti alapja az a helytelen, nemmarxista felfogás, amellyel Bucharin az országunkban lezajló osztályharc kérdéséhez nyúl. Bucharinnak arra a nemmarxista elméletére gondolok, amely szerint a kulákság belenő majd a szocializmusba, arra, hogy nem érti a proletárdiktatúra viszonyai közt folyó osztályharc mechanikáját.

Itt több ízben idézték Bucharin «A szocializmushoz vezető út» című könyvének ismert részletét a kulákság belenövéséről a szocializmusba. De némi kihagyásokkal idézték. Engedjék hát meg, hogy teljes szövegében idézzem. Ez, elvtársak, azért szükséges, hogy bemutassam Önöknek, milyen mélyreható Bucharin eltávolodása az osztályharc marxista elméletétől. Halljuk csak:

„Szövetkezeti parasztszervezeteink fő hálózata nem kulák-, hanem «dolgozó» típusú szövetkezeti sejtekből fog állani, sejtekből, amelyek belenőnek általános állami szerveink rendszerébe és ilymódon a *szocialista gazdaság egységes láncának láncszemévé* válnak. Másrészről, *a kulák szövetkezeti jészkek* a bankok stb. útján *éppen így bele fognak nőni ugyanebbe a rendszerbe;* de *bizonyos fokig idegen testek* lesznek, *mint például a koncessziós vállalatok.*"*

Egyes elvtársak, amikor Bucharin brosúrájának ezt a helyét idézik, valami okból elhagyták a koncessziótulajdonosokról** szóló utolsó mondatot. Rozit, nyilván azért, hogy segítsen Bucharinnak, felhasználta ezt és közbekiáltott, hogy Bucharint elferditik. Holott az egész idézetnek a zamatját éppen ez az utolsó, a koncessziótulajdonosokról szóló idézet adja meg. Mert ha a koncessziótulajdonosokat egy sorba helyezik a kulákokkal, a kulákok pedig belenőnek a szocializmusba, akkor mi sül ki ebből? Ebből csak egy dolog sül ki, nevezetesen az, hogy a koncessziótulajdonosok szintén belenőnek a szocializmusba, hogy nemcsak a kulákok, hanem a koncessziótulajdonosok is belenőnek a szocializmusba. *(Általános derültség.)*

Lám mi sül ki ebből.

Rozit: Bucharin azt mondja, hogy «idegen testek lesznek».

Sztálin: Bucharin nem azt mondja, hogy «idegen testek», hanem, hogy «bizonyos fokig idegen testek». Tehát a kulákok és a koncessziótulajdonosok «bizonyos fokig» idegen testek a szocializmus rendszerében. De éppen abban áll Bucharin hibája, hogy a kulákok és koncessziótulajdonosok, habár «bizonyos fokig» idegen testek, mégis belenőnek a szocializmusba. Ilyen sületlenséghez vezet Bucharin elmélete. Városi és falusi kapitalisták, kulákok és koncessziótulajdonosok, akik belenőnek a szocializmusba — ilyen ostobaságot nem átalt kimondani Bucharin. Nem, elvtársak, ilyen «szocializmus» nem kell nekünk. Ezt csak tartsa meg Bucharin magának.

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** Koncesszió — itt annyi, mint a szovjetállam által külföldi tőkéseknek adott, bizonyos időre szóló engedély vállalatok alapítására, a szovjetállam ellenőrzése és érdekeinek megóvása mellett. Ilyen koncessziókat adott a szovjetállam az „új gazdasági politika" („nep") első szakaszában, az 1920-as évek elején. Komoly jelentőségük a nemzetgazdaság helyreállításában nem volt s a szovjetkormány fokozatosan felszámolta őket.

Eddig mi marxisták-leninisták azt hittük, hogy egyrészről a város és falu kapitalistái között és másrészről a munkásosztály között *kiengesztelhetetlen* érdekellentétek vannak. Éppen ezen alapszik az osztályharc marxista elmélete. Most azonban, Bucharin elméletének megfelelően, amely szerint a kapitalisták *békésen belenőnek* a szocializmusba, mindez fenekestül felfordul, a kizsákmányolók és kizsákmányoltak osztályérdekeinek kiengesztelhetetlen ellentétessége eltűnik, a kizsákmányolók belenőnek a szocializmusba.

Rozit: Ez nem igaz, Bucharin feltételezi a proletariátus diktatúráját.

Sztálin: De a proletariátus diktatúrája az osztályharc legélesebb formája.

Rozit: Éppen erről van szó.

Sztálin: Bucharinnál ellenben az derül ki, hogy a kapitalisták éppen ebbe a proletárdiktatúrába nőnek bele. Hogy van az, hogy ezt nem érti meg, Rozit? Ki ellen kell hát harcot folytatni, ki ellen kell a legélesebb formájú osztályharcot folytatni, ha a város és falu kapitalistái belenőnek a proletárdiktatúra rendszerébe? A proletariátus diktatúrája arra kell, hogy engesztelhetetlen harcot folytassunk a kapitalista elemek ellen, arra, hogy elnyomjuk a burzsoáziát és gyökerestől kitépjük a kapitalizmust. Ha azonban a város és falu kapitalistái, a kulák és a koncessziótulajdonos belenő a szocializmusba, szükséges-e egyáltalán ezek után a proletariátus diktatúrája, és ha szükséges, akkor milyen osztály elnyomására?

Rozit: Éppen arról van szó, hogy Bucharinnál a belenövés az osztályharcot feltételezi.

Sztálin: Látom, Rozit megesküdött, hogy szolgálatot tesz Bucharinnak. De ez olyan szolgálat, mint a mesebeli medvéé, mert amikor meg akarja menteni Bucharint, valójában vízbefojtja. Nemhiába mondják, hogy «szolgálatkész medve rosszabb az ellenségnél». *(Általános kacagás.)*

Egy a kettő közül: vagy engesztelhetetlen érdekellentét van a kapitalista osztály és a hatalomrajutott s diktatúráját megszervezett munkásosztály között, vagy nincs meg ez az érdekellentét és akkor csak egy marad hátra: kihirdetni az osztályérdekek összhangját.

Vagy az osztályharc marxi elmélete, *vagy* a kapitalisták szocializmusba való belenövésének elmélete. *Vagy* az osztály-

érdekek kibékíthetetlen ellentéte, *vagy* az osztályérdekek összhangjáról szóló elmélet. Egy a kettő közül.

Még meg lehet érteni a Brentano vagy Sidney Webb típusú «szocialistákat», akik a szocializmusnak a kapitalizmusba és a kapitalizmusnak a szocializmusba való belenövését hirdetik, mert ezek a «szocialisták» a valóságban szocialistaellenesek, burzsoá liberálisok. De nem lehet megérteni az olyan embert, aki marxista akar lenni és ugyanakkor azt az elméletet hirdeti, hogy a kapitalisták belenőnek a szocializmusba.

Bucharin beszédében azzal igyekezett alátámasztani a kulákoknak a szocializmusba való belenövéséről szóló elméletet, hogy egy ismert Lenin-idézetre hivatkozott. Mégpedig azt állítja, hogy Lenin *ugyanazt* mondja, mint Bucharin. Ez nem igaz, elvtársak. Ez Lenin durva és megengedhetetlen megrágalmazása. E Lenin-idézet szövege így szól:

„Természetesen, Szovjetköztársaságunkban a társadalmi rendszer két osztály, a munkásosztály és a parasztság együttműködésén alapszik, amelyhez most, bizonyos feltételek mellett, odaengedtük a «nepmanokat», vagyis a burzsoáziát is." (*Lenin* «Hogyan kell a Munkás- és Parasztellenőrzést újjászerveznünk». Művei. XXVII. köt. 405. old.)

Láthatjuk, hogy itt egyetlen szó sincs a kapitalisták belenövéséről a szocializmusba. Itt csak arról van szó, hogy «bizonyos feltételek mellett» a nepmanokat, azaz a burzsoáziát is «odaengedtük» a munkások és parasztok együttműködéséhez. Mit jelent ez? Jelenti-e ez azt, hogy ezzel elismerjük azt a lehetőséget, hogy a nepmanok belenőnek a szocializmusba? Természetesen nem. Lenin-idézetet így csak olyan emberek magyarázhatnak, akik elvesztették szégyenérzéküket. Ez csupán azt jelenti, hogy a burzsoáziát *most* nem semmisítjük meg, hogy vagyonát *most* nem kobozzuk el, hanem megengedjük létezését bizonyos feltételek mellett, vagyis úgy, hogy feltétlenül aláveti magát a proletárdiktatúra törvényeinek, azaz úgy, hogy a kapitalistákat egyre jobban korlátozzuk, azzal a céllal, hogy fokozatosan kiszorítsuk őket a közgazdasági életből. Meg lehet-e valósítani a kapitalisták kiszorítását és a kapitalizmus gyökereinek megsemmisítését elkeseredett osztályharc nélkül? Nem, nem lehet. Meg lehet-e szüntetni az osztályokat, a kapitalisták szocializmusba való belenövésének elmélete és gyakorlata

alapján? Nem, nem lehet. Ilyen elmélet és gyakorlat csak ápolhatja és örökkévalóvá teheti az osztályokat, mert ez az elmélet ellentmond az osztályharc elméletének. Viszont a Lenin-idézet teljesen a proletárdiktatúra viszonyai közt folyó osztályharc marxista elméletén alapszik. Mi lehet hát a közös Bucharin elméletében, hogy a kulák belenő a szocializmusba és Lenin elméletében, hogy a diktatúra elkeseredett osztályharc? Világos, hogy itt nincs és nem is lehet semmi közös. Bucharin úgy véli, hogy a proletárdiktatúra idején az osztályharcnak ki kell *aludnia* és meg kell *szűnnie* azért, hogy elérjük az osztályok megszűnését. Lenin pedig, ellenkezőleg, azt tanítja, hogy az osztályokat csakis szívós osztályharc útján lehet megszüntetni s hogy az osztályharc a proletariátus diktatúrájának viszonyai közt *még elkeseredettebbé* válik, mint amilyen a proletariátus diktatúrája előtt volt.

„Az osztályok megszüntetése — mondja Lenin — hosszú, nehéz, makacs *osztályharc* műve, amely a tőke hatalmának megdöntése *után*, a burzsoá állam lerombolása *után*, a proletárdiktatúra megteremtése *után s e m t ű n i k e l* (miként ezt a régi szocializmus és a régi szociáldemokrácia sekélyes gondolkozású képviselői képzelik), hanem csak formáit változtatja és sok tekintetben még elkeseredettebbé válik." *(Lenin:* Üdvözlet a magyar munkásoknak. Művei XXIV. köt 315. old.)*

Ezt mondja Lenin az osztályok megszüntetéséről.

Az osztályok megszüntetése *a proletariátus elkeseredett osztályharca útján*, — ez Lenin tétele.

Az osztályok megszüntetése *az osztályharc elhalása és a kapitalistáknak a szocializmusba való belenövése útján* — ez Bucharin tétele.

Mi lehet közös e két tételben? Világos, hogy nincs és nem is lehet semmi közös bennük.

Bucharin elmélete a kulákság belenövéséről a szocializmusba, tehát eltávolodás az osztályharc marxista-leninista elméletétől. Ez közeledés a katedra-szocializmus elméletéhez.

Ebben van Bucharin és barátai összes hibáinak alapja.

Azt mondhatnák, hogy nem érdemes sok időt vesztegetni a kulákság szocializmusba való benövésének bucharini elméletére, mivel ez az elmélet maga beszél — és nem csupán beszél,

* *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Szikra 1948. 361. old.

hanem kiabál — Bucharin ellen. Ez nem igaz, elvtársak! Amíg ez az elmélet véka alá volt rejtve, addig megtehettük, hogy nem fordítottunk rá figyelmet: hiszen nem kevés ostobaságot találhatunk a különböző elvtársak írásaiban! Így is jártunk el a legutóbbi időkig. De az utóbbi időben a helyzet némileg megváltozott. A kispolgári ösztönösség, amely az utóbbi években megélénkült, kezdett életet belevinni ebbe a marxista-ellenes elméletbe és aktuális jelleget adott neki. Most már nem lehet azt mondani, hogy véka alá van rejtve. Bucharinnak ez a fura elmélete arra tart igényt, hogy pártunkban a jobboldali elhajlás zászlajává, az opportunizmus zászlajává legyen. Ezért már nem mehetünk el megállás nélkül ez elmélet mellett. Ezért vagyunk kötelesek ezt az elméletet, mint helytelen és káros elméletet, ízzé-porrá törni, hogy pártbeli elvtársainknak megkönnyítsük a jobboldali elhajlás elleni harcot.

b) *Az osztályharc kiélesedéséről*

Bucharin második hibája, amely első hibájából következik, az, hogy helytelen, nemmarxista módon kezeli az osztályharc kiélesedésének, a kapitalista elemek fokozott ellenállásának kérdését a Szovjethatalom szocialista politikájával szemben. Miről van itt szó? Nem arról-e, hogy a kapitalista elemek gyorsabban nőnek, mint gazdaságunk szocialista szektora és ennek folytán fokozzák ellenállásukat, aláásva a szocialista építőmunkát? Nem, nem erről van szó. Azonfelül nem is igaz, hogy a kapitalista elemek gyorsabban nőnek, mint a szocialista szektor. Ha ez igaz volna, akkor a szocialista építőmunka már a pusztulás szélén állana. Arról van szó, hogy a szocializmus sikeresen viszi a támadást a kapitalista elemek ellen, a szocializmus *gyorsabban* nő, mint a kapitalista elemek, hogy a kapitalista elemek fajsúlya ennek folytán *csökken* és éppen azért, mert a kapitalista elemek fajsúlya *csökken*, a kapitalista elemek szimatolják a halálos veszedelmet és fokozzák ellenállásukat. S egyelőre nemcsak azért van módjuk fokozni ellenállásukat, mert a világkapitalizmus támogatja őket, hanem azért is, mert bár fajsúlyuk csökken, bár viszonylagos növekedésük csökken a szocializmus növekedéséhez képest, a kapitalista elemek abszolut mértékben mégis nőnek és ez bizonyos lehetőséget ad nekik arra, hogy erőt gyűjtsenek az

ellenállásra a szocializmus növekedésével szemben. Ezen az alapon jön létre a *fejlődés adott szakaszában, az erőviszonyok adott körülményei között,* az osztályharc kiélesedése és a városi és falusi kapitalista elemek ellenállásának fokozódása. Bucharinnak és barátainak hibája abban áll, hogy nem értik ezt az egyszerű és nyilvánvaló igazságot. Hibájuk abban áll, hogy nem marxista módon, hanem nyárspolgár módjára kezelik a dolgot, az osztályharc kiéleződését mindenféle mellékes okkal próbálják megmagyarázni, például: a szovjetapparátus „alkalmatlanságával", a helyszínen működő elvtársak „vigyázatlan" politikájával, a hajlékonyság „hiányával", „túlkapásokkal" stb., stb.

Lássunk például egy idézetet Bucharin „A szocializmushoz vezető út" című brosúrájából, amely megmutatja, hogy Bucharin mennyire nemmarxista módon kezeli az osztályharc kiélesedésének kérdését:

„Az osztályharc a falun hol itt, hol ott korábbi megnyilvánulási formájában lobban fel, s ezt a kiélesedést rendszerint kulák elemek idézik elő. Amikor például a kulákok vagy a mások rovására gazdagodó és a Szovjethatalom szerveibe befurakodott emberek a falusi sajtótudósítókra kezdenek lövöldözni — ez az osztályharc megnyilvánulása a legélesebb formában. (Ez nem igaz, mert a harc legélesebb formája a felkelés. — *J. Sztálin.*) Az ilyen esetek azonban rendszerint ott fordulnak elő, ahol a szovjet helyi apparátus még gyenge. *Amilyen mértékben javul ez az apparátus,* amilyen mértékben erősödnek a Szovjethatalom összes alsó sejtjei, amilyen mértékben javulnak és erősödnek a helyi falusi párt- és kommunista ifjúsági szervezetek —, az *ilyen jelenségek,* amint ez teljesen nyilvánvaló, egyre ritkábbá lesznek s végül *nyomtalanul el fognak tűnni.*"*

Ebből az következik, hogy az osztályharc kiélesedését az apparátussal kapcsolatos okok magyarázzák: alsó szervezeteink alkalmassága vagy alkalmatlansága, gyöngesége vagy ereje. Ebből például az következik, hogy a sachty-i burzsoá intellektuelek kártevését, amely a burzsoá elemek ellenállásának, a szovjethatalommal szemben tanúsított ellenállásuknak és az osztályharc kiéleződésének formája, nem az osztályerőviszonyok, nem a szocializmus növekedése magyarázza, hanem az, hogy rossz az apparátusunk. Ebből

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

az következik, hogy mielőtt a sachty-i körzetben a tömeges kártevés megkezdődött, apparátusunk jó volt, később pedig, amikor megkezdődött a tömeges kártevés, az apparátus, ki tudja mi okból, teljesen használhatatlanná vált. Ebből az következik, hogy a mult évig, amíg a terménybeszolgáltatás magától folyt és az osztályharc különös kiélesedése nem volt észlelhető, helyi szervezeteink jók, vagy talán még ideálisak is voltak, de a mult év óta, amikor a kulákság ellenállása különösen éles formákat öltött, szervezeteink egyszerre rosszak és teljesen használhatatlanok lettek. Ez nem magyarázat, hanem a magyarázat kicsúfolása. Ez nem tudomány, hanem kuruzslás.

Mi magyarázza meg ezt a kiélesedést ?

Két ok.

Először előrehaladásunk, támadásunk, a szocialista gazdasági formák növekedése mind az iparban, mind a mezőgazdaságban, az a növekedés, melyet a város és falu megfelelő kapitalista osztagainak megfelelő kiszorítása kísér. A dolog úgy áll, hogy Lenin „ki-kit győz le?" formulája szerint élünk : mi fogjuk-e őket, a kapitalistákat, kétvállra fektetni és, mint Lenin mondta, mi mérjük-e rájuk a döntő csapást, vagy ők fektetnek bennünket kétvállra.

Másodszor az, hogy a kapitalista elemek nem akarják a színteret saját jószántukból elhagyni : ellenállnak és ellen fognak állani a szocializmusnak, mert látják, hogy létük utolsó napjai közelednek. S egyelőre még tudnak ellenállni, mert bár fajsúlyuk csökken, abszolút értelemben mégis nőnek : a városi és a falusi kispolgárság, mint Lenin mondotta, minden nap minden órájában kapitalistákat és kiskapitalistákat termel ki soraiból, és ezek a kapitalista elemek mindent elkövetnek, hogy létüket megvédjék.

Nem volt még a történelemben olyan eset, hogy halódó osztályok önként hagyták volna el a színteret. Nem volt még a történelemben olyan eset, hogy a halódó burzsoázia ne vetette volna latba erőinek minden maradékát abból a célból, hogy létét megvédje. Akár jó lesz alsófokú szovjetapparátusunk, akár rossz, előrehaladásunk, támadásunk csökkenteni fogja a kapitalista elemeket és ki fogja őket szorítani, a halódó osztályok pedig, bármi történjék is, ellen fognak állani.

Ez az osztályharc kiélesedésének szociális alapja.

Bucharin és baratai hibája az, hogy ők a kapitalisták ellenállásának növekedését fajsúlyuk növekedésével azonosítják. De ennek az azonosításnak nincs semmi alapja. Nincs alapja azért, mert ha a kapitalisták ellenállanak, ez még korántsem jelenti azt, hogy erősebbek lettek, mint mi. Éppen ellenkezőleg. Az életük végét járó osztályok nem azért állanak ellen, mert erősebbek lettek, mint mi, hanem azért, mert a szocializmus gyorsabban nő, mint ők és ők gyengébbekké válnak, mint mi. És éppen azért, mert gyengülnek, érzik létük utolsó napjait és kénytelenek minden erővel, minden eszközzel ellenállni.

Ez az adott történelmi pillanatban az osztályharc kiélesedésének és a kapitalisták ellenállásának mechanikája.

Mi legyen a párt politikája a dolgok ilyen állása mellett?

Az, hogy a munkásosztályt és a falu kizsákmányolt tömegeit felébressze, harcképességüket emelje és mozgósítási készenlétüket a város és a falu kapitalista elemei elleni harc érdekében, az ellenállást kifejtő osztályellenségek elleni harc érdekében fejlessze. Az osztályharc marxista-leninista elméletének — egyebek közt — éppen az az előnye, hogy megkönnyíti a munkásosztály mozgósítását a proletárdiktatúra ellenségei ellen.

Miben áll a bucharini elméletnek, amely szerint a kapitalisták belenőnek a szocializmusba, és az osztályharc kiélesedése bucharini felfogásának káros volta?

Abban, hogy elaltatja a munkásosztályt, aláássa országunk forradalmi erőinek mozgósítási készenlétét, leszereli a munkásosztályt és megkönnyíti a kapitalista elemek támadását a Szovjethatalom ellen.

c) *A parasztságról*

Bucharin harmadik hibája a parasztság kérdésére vonatkozik. Ismeretes, hogy a parasztság kérdése politikánk egyik legfontosabb kérdése. A parasztság a mi viszonyaink közt különféle szociális csoportosulásokból áll, nevezetesen szegényparasztokból, középparasztokból és kulákokból. Érthető, hogy e csoportosulások irányában nem lehet egyforma a magatartásunk. A szegényparasztság a munkásosztály *támasza*, a középparasztság *szövetségesünk* és a kulák *osztály-*

ellenségünk — ez a mi viszonyunk ezekhez a szociális csoportosulásokhoz. Mindez érthető és köztudomású. Bucharin azonban kicsit másképpen ítéli meg a dolgot. A parasztság jellemzésénél nála kiesik a differenciálódás ténye, eltűnik az, hogy szociális csoportosulások vannak és csak egy falunak nevezett szürke folt marad meg. Nála a kulák sem kulák, a középparaszt sem középparaszt, hanem valami általános nyomorúság van a faluban. Beszédében itt így is mondta: hát lehet-e a mi kulákunkat kuláknak nevezni? Hiszen ez a kulák koldus! — mondotta. Hát a mi középparasztunk — vajjon hasonlít-e a középparaszthoz? — jelentette ki itt Bucharin. — Hiszen ez a középparaszt koldus, aki éhezik. Világos, hogy a parasztságot illető ilyen nézet gyökerében téves, a leninizmussal össze nem férő nézet.

Lenin azt mondta, hogy a parasztság az *utolsó kapitalisztikus osztály*. Igaz-e ez a tétel? Igen, feltétlenül igaz. Miért minősítjük a parasztságot az utolsó kapitalisztikus osztálynak? Azért, mert a két alapvető osztály közül, amelyekből társadalmunk áll, a parasztság az az osztály, amelynek gazdasága a magántulajdonon és a kis árutermelésen alapszik. Azért, mert a parasztság, amíg parasztság marad, amely kis árutermelést folytat, soraiból szükségképpen állandóan és szakadatlanul kapitalistákat termel ki. Ez a körülmény ránk nézve döntő jelentőségű a munkásosztály és parasztság szövetségének problémájával kapcsolatos marxista álláspontunk kérdésében. Ez azt jelenti, hogy nekünk a parasztsággal nem *akármilyen* szövetség kell, hanem csakis olyan *szövetség*, amely a parasztság kapitalista elemei elleni harcon alapszik. Amint látják, Leninnek az a tétele, hogy a parasztság az utolsó kapitalisztikus osztály, nemcsak hogy nem mond ellent a munkásosztály és parasztság szövetsége eszméjének, hanem ellenkezőleg, megokolja ezt a szövetséget, mint a munkásosztály és a parasztság szövetségét, amely gazdaságunk kapitalista elemei ellen irányul. Lenin ezt a tételt azért állította fel, hogy megmutassa, hogy a munkásosztály és a parasztság szövetsége csak abban az esetben lehet tartós, ha az éppen azok ellen a kapitalista elemek ellen vívott harcon alapszik, amelyeket a parasztság soraiban kitermel.

Bucharin hibája az, hogy nem érti és nem fogadja el ezt az egyszerű dolgot, megfeledkezik a falu szociális csoportosulásairól, elfűnnek látóköréből a kulákok és a szegényparasztság s csak

egyetlen általános középparaszt tömeg marad meg. Ez Bucharinnál kétségtelenül jobbfelé való elhajlás, ellentétben a trockista „baloldali" elhajlással, amely nem lát a faluban más szociális csoportosulásokat, mint szegényparasztságot és kulákságot, s amelynek látóköréből eltűnik a középparasztság.

Mi a különbség a trockizmus és Bucharin csoportja között a parasztsággal való szövetség kérdésében? Az, hogy a trockizmus a középparasztság tömegeivel való *tartós* szövetség politikája *ellen* nyilatkozik, a bucharinista csoport pedig a parasztsággal való *akármilyen* szövetség híve. Felesleges bizonyítgatni, hogy mindkét irányzat helytelen és az egyik annyit ér, mint a másik.

A leninizmus feltétlenül a parasztság alapvető tömegeivel való tartós szövetséget, a középparasztsággal való szövetséget akarja, de nem akármilyen szövetséget, hanem olyan szövetséget a középparasztsággal, amely a munkásosztály *vezető szerepét* biztosítja, *erősíti* a proletariátus diktatúráját és *megkönnyíti az osztályok megszüntetésének művét.*

„A munkásosztály és a parasztság közötti megegyezésen — mondja Lenin — azt értheti az ember, amit akar. Ha nem vesszük figyelembe, hogy ez a megegyezés a munkásosztály szempontjából csak akkor megengedhető, helyes és elvileg lehetséges, ha az a munkásosztály diktatúráját támogatja és az osztályok megszüntetésére irányuló eszközök egyike, akkor a munkásosztály és parasztság megegyezésének tétele természetesen olyan tétel marad, amelyet a Szovjethatalom valamennyi ellensége és a diktatúra valamennyi ellensége nézeteiben érvényre is juttat." (Lenin Művei. XXVI. köt. 387. old.)

Továbbá:

„Most — mondja Lenin — a proletariátus kezében tartja a hatalmat és vezet. Vezeti a parasztságot. Mit jelent ez — vezetni a parasztságot? Ez először azt jelenti, hogy az osztályok megszüntetésére vesszük az irányt, nem pedig a kistermelőre. Ha letévednénk erről az életbevágó és alapvető irányról, akkor megszűnnénk szocialisták lenni és azoknak a kispolgároknak táborába, az eszerek és mensevikek táborába jutnánk, akik most a proletariátus legádázabb ellenségei." (Ugyanott, 399—400. old.)

Ez Lenin álláspontja a parasztság alapvető tömegeivel való szövetség, a középparasztsággal való szövetség kérdéséről. Bucharin csoportjának hibája a középparaszt kérdésében

az, hogy nem látja a középparaszt kettős természetét, a munkásosztály és a kapitalisták között elfoglalt kettős helyzetét. „A középparaszt ingadozó osztály" — mondotta Lenin. Miért? Azért, mert a középparaszt egyrészről dolgozó, ami a munkásosztályhoz közeliti, másrészt pedig tulajdonos, ami a kulákhoz közelíti. Innen erednek a középparaszt ingadozásai. És ez nemcsak elméletileg igaz. Ezek az ingadozások a gyakorlatban is minden nap, minden órában megnyilvánulnak.

„A paraszt, — mondja Lenin — mint dolgozó a szocializmushoz húz, szívesebben látja a munkások diktatúráját, mint a burzsoázia diktatúráját. A paraszt mint gabonaeladó a burzsoáziához húz, a szabadkereskedelemhez, azaz vissza a «megszokott», régi, «ősidőktől» való kapitalizmushoz." (Lenin Művei. XXIV. köt. 314. old.)

Ezért a középparaszttal való szövetség csak az esetben lehet tartós, ha a kapitalista elemek ellen, általában a kapitalizmus ellen irányul, ha ez a szövetség biztosítja a munkásosztály vezető szerepét, ha megkönnyíti az osztályok megszüntetését.

Furcsa, hogy Bucharin csoportja ezekről az egyszerű és érthető dolgokról megfeledkezik.

d) *Az új gazdasági politikáról és a piaci viszonyokról*

Bucharin negyedik hibája az új gazdasági politika („nep") kérdését illeti. Bucharin hibája itt abban áll, hogy nem látja a „nep" kétoldalúságát, a „nep"-nek csak egyik oldalát látja. Mikor 1921-ben a „nep"-et bevezettük, annak élét akkor a hadikommunizmus ellen, olyan rendszer és olyan állapotok ellen irányítottuk, amelyek kizárják a kereskedelem *bárminő* szabadságát. Úgy véltük és véljük ma is, hogy a „nep" a kereskedelem *bizonyos mértékű* szabadságát jelenti. A dolognak ezt az oldalát Bucharin megjegyezte magának. És ez nagyon helyes. De Bucharin téved, ha azt hiszi, hogy a dolognak ez az oldala kimeríti a „nep"-et. Bucharin elfelejti, hogy a „nep"-nek még egy másik oldala is van. Arról van szó, hogy a „nep" egyáltalán nem jelenti a kereskedelem *teljes* szabadságát, a piaci árak *szabad* játékát. A „nep": szabad kereskedelem *bizonyos* határok között, *bizonyos* keretekben, *amikor az állam szabályozó szerepe a piacon biztosítva van.* Éppen ez a „nep" másik oldala. S a „nep"-nek ez az oldala nem kevésbbé fontos, ha ugyan nem fontosabb, mint az első oldala. Nálunk a piacon nem folyik az árak szabad

játéka, mint ez a kapitalista országokban rendszerint történik. Lényegében mi szabjuk meg a gabonaárakat. Mi szabjuk meg az iparcikkek árait. Igyekszünk az önköltségi árak csökkentésének és az iparcikkek árai csökkentésének politikáját megvalósítani és arra törekszünk, hogy fenntartsuk a mezőgazdasági termékek árainak stabilitását. Vajjon nem világos-e, hogy ilyen különleges és speciális piaci viszonyok kapitalista országokban egyáltalán nincsenek.

Ebből következik, hogy amíg fennáll a „nep", addig meg kell őrizni annak mindkét oldalát: az elsőt is, amely a hadikommunizmus rendszere ellen irányul és amelynek célja a kereskedelem *bizonyos* szabadságának biztosítása, a másodikat is, amely a kereskedelem *teljes* szabadsága ellen irányul és amelynek célja az, hogy a piacon az állam szabályozó szerepét biztosítsa. Ha megszüntetjük a kettő közül az egyiket — nem lesz „nep"-ünk.

Buchárin azt hiszi, hogy az új gazdasági politikát csak „balról", azoknak az embereknek a részéről fenyegeti veszedelem, akik *minden* szabadkereskedelmet fel akarnak számolni. Ez nem igaz. Ez a legdurvább hiba. Azonkívül az ilyen veszedelem most a legkevésbbé reális, mert helyi és központi szervezeteinkben most nincsenek, vagy alig akadnak olyan emberek, akik nem értenék meg a kereskedelem *bizonyos mértékű* szabadsága megőrzésének szükségességét és célszerűségét. Sokkal reálisabb a jobboldalról fenyegető veszedelem, az azon emberek részéről fenyegető veszedelem, akik fel akarják számolni az állam szabályozó szerepét a piacon, akik a piacot meg akarják „szabadítani" „béklyóitól" és ilyen módon meg akarják nyitni a kereskedelem teljes szabadságának korszakát. Nem fér semmi kétség ahhoz, hogy a „nep" alkalmazásának ez a jobboldalról fenyegető veszedelme most sokkal reálisabb. Nem szabad elfelejteni azt, hogy a kispolgári ösztönösség éppen ebben az irányban dolgozik, hogy jobbról ássa alá az új gazdasági politikát. Emlékezni kell arra is, hogy a kulákok és jómódú elemek siránkozása, a spekulánsok és árufelhalmozók siránkozása, amelynek elvtársaink közül sokan gyakran bedőlnek, éppen erről az oldalról bombázza a „nep"-et. Az a tény, hogy Buchárin nem látja a „nep" alkalmazásának ezt a második, valóban reális veszedelmét — ez a tény kétségtelenül arról beszél, hogy behódolt a kispolgári ösztönösség nyomásának.

Bucharin azt javasolja, hogy „normalizálják" a piacot és kerületenként „manőverezzenek" a gabona beszerzési áraival, vagyis emeljék fel a gabonaárakat. Mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy őt nem elégítik ki a szovjet piaci viszonyok, hogy az állam szabályozó szerepét a piacon fékezni akarja és azt javasolja, hogy tegyünk engedményeket a kispolgári ösztönösségnek, amely a „nep"-et jobbról ássa alá.

Tegyük fel egy pillanatra, hogy követtük Bucharin tanácsait. Mire vezet ez? Felemeljük a gabonaárakat, mondjuk ősszel, a begyüjtési időszak elején. De mivel a piacon mindig akadnak olyan emberek, mindenféle spekulánsok és felvásárlók, akik a gabonáért háromszoros árat tudnak fizetni s mivel mi nem versenyezhetünk a spekulánsokkal, mert azok mindössze vagy tízmillió pud* gabonát vásárolnak, nekünk pedig többszáz millió pudot kell vásárolni, a gabonatulajdonosok — további áremelkedésre várva — így is, úgy is vissza fogják tartani a gabonát. Vagyis tavasszal újból emelni kellene a gabona árát, amikor tulajdonképpen legnagyobb az állam gabonaszükséglete. De mit jelent a gabonaárakat tavasszal felemelni? Azt jelenti, hogy nyomorúságba döntjük a szegényparasztságot és a falu kevésbbé tehetős rétegeit, amelyek tavasszal maguk is kénytelenek gabonát vásárolni, részben vetőmagra, részben táplálkozásra, ugyanazt a gabonát, amelyet ősszel olcsóbb áron adtak el. Elérhetünk-e ezekkel a műveletekkel valami komoly eredményt elegendő gabonamennyiség beszerzése tekintetében? A legvalószínűbb az, hogy nem érhetünk el, mert mindig akadnak spekulánsok és felvásárlók, akik újból kétszeres és háromszoros árat tudnak majd fizetni ugyanazért a gabonáért. Következésképpen el kell készülnünk a gabonaárak újabb emelésére és hiába igyekszünk túlszárnyalni a spekulánsokat és felvásárlókat.

De ebből az következik, hogy a gabonaárak emelésének útjára lépve, kénytelenek leszünk tovább siklani lefelé és nem lesz biztosítékunk arra, hogy elegendő mennyiségű gabonát gyüjtünk be.

De a dolognak ezzel nincs vége. Először, ha felemeljük a gabona *beszerzési* árait, később kénytelenek leszünk a nyersanyagárakat is felemelni, hogy a mezőgazdasági termékek árai tekintetében bizonyos arányt tartsunk fenn. Másodszor, ha fel-

* 1 pud = 16·38 kg.

emeljük a gabona beszerzési árait, akkor nem tudjuk majd a városokban az alacsony kenyérárat fenntartani, kénytelenek leszünk tehát felemelni a kenyér *eladási* árát is. Mivel azonban nem bánthatjuk meg és nem szabad megbántanunk a munkásokat, kénytelenek leszünk a munkabéreket gyorsított ütemben emelni. De ez feltétlenül az iparcikkek árának emelését is maga után vonja, mert ellenkező esetben megtörténhetik, hogy az iparosítás érdekeivel ellentétben pénz szívódik át a városból a faluba. Ennek eredményeképpen kénytelenek leszünk az iparcikkek és a mezőgazdasági termékek árait nem *csökkenő*, vagy legalább is stabilizált árak alapján, hanem a gabona és iparcikkek *emelkedő* árai alapján kiegyenlíteni. Más szavakkal, kénytelenek leszünk az iparcikkek és mezőgazdasági termékek *drágulására* irányt venni. Nem nehéz megérteni, hogy az árakkal való ilyen „manőverezésnek" szükségképpen a szovjet árpolitika teljes felszámolására, az állam piacszabályozó szerepének felszámolására és a kispolgári ösztönösség teljes felszabadítására kell vezetnie. Kinek lesz az előnyös? Csak a város és a falu módos rétegeinek, mert a drága iparcikkek és mezőgazdasági termékek mind a munkásosztály, mind a szegényparasztság és a falu kevésbbé tehetős rétegei számára feltétlenül hozzáférhetetlenekké válnak. A kulákok és a tehetősek, a nepmanok* és egyéb vagyonos osztályok húznak ebből hasznot.

Ez szintén összefogás, de sajátos összefogás — a város és falu jómódú rétegeivel való összefogás. A munkások és a falu kevésbbé módos rétegei teljes joggal kérdeznék tőlünk: kinek a hatalma vagyunk, a munkásoké és parasztoké-e, vagy pedig a kulákoké és nepmanoké?

Szakítás a munkásosztállyal és a falu kevésbbé módos rétegeivel, összefogás a falu és a város jómódú rétegeivel — erre kell vezetnie a piac Bucharin-féle „normalizálásának" és a gabonaárral való kerületek szerinti „manőverezésnek".

Világos, hogy a párt nem térhet erre a végzetes útra.

Hogy mennyire összezavarodtak Bucharinnál a „nep" összes fogalmai és mennyire rabja a kispolgári ösztönösségnek, az egyebek közt kitűnik abból a több mint elutasító álláspontból, amelyet a város és falu, az állam és a parasztság közötti

* Nepman: magánvállalkozó, kereskedő, spekuláns az új gazdasági politika („nep") első szakaszában.

áruforgalom új formáinak kérdésével szemben tanúsít. Fel van háborodva és üvölt az ellen, hogy az állam a parasztság áruszállítójává, a parasztság pedig az állam gabonaszállítójává lesz. Ezt ő a „nep" összes szabályai megszegésének, úgyszólván a „nep" lerombolásának tekinti. Miért, kérdezzük — milyen alapon? Mi lehet kivetni való azon, hogy az állam, az állami ipar a parasztság áruszállítója, a parasztság pedig az ipar, az állam gabonaszállítója? Mi lehet kivetnivaló a marxizmus és a „nep" marxi politikája szempontjából azon, hogy a parasztság már *átváltozott* az állami ipar gyapot-, cukorrépa-, lenszállítójává, az állami ipar pedig városi áruk, vetőmag és termelőeszközök szállítójává lett a mezőgazdaság ez ágai számára? A termelési szerződések módszere (kontraktáció) itt a város és a falu közötti áruforgalom ez új formái létesítésének alapvető módszere. Hát vajjon a szerződéses módszer ellentmond az új gazdasági politika követelményeinek? Mi lehet kivetnivaló azon, hogy a parasztság ugyanennek a szerződéses módszernek alapján nemcsak a gyapot, cukorrépa és len, hanem a gabona tekintetében is az állam szállítójává *válik*? Miért lehet a kis tételekben folyó kereskedelmet, a kiskereskedelmet áruforgalomnak nevezni, s miért nem lehet a nagy tételekben, az áruk árát és minőségét előre meghatározó szerződés (kontraktáció) alapján folyó kereskedelmet áruforgalomnak tekinteni? Honnan ez a képtelenség? Vajjon nehéz-e megérteni, hogy a város és a falu között a szerződéses módszer szerint lebonyolódó áruforgalomnak ezek az új tömegformái éppen a „nep" alapján keletkeztek, hogy szervezeteink részéről óriási lépést jelentenek előre abban az értelemben, hogy a népgazdaság tervszerű, szocialista vezetését megerősítik?

Nem különös-e, hogy Bucharin nem tudja már megérteni ezeket az egyszerű és érthető dolgokat?

e) *Az ipar fejlődésének üteméről és a város és a falu összefogásának új formáiról*

Végül itt van az ipar fejlődési ütemének és a város és falu összefogása új formáinak kérdése. Ez a kérdés nézeteltéréseink egyik legfontosabbika. E kérdés fontossága abban áll, hogy benne fut össze a párt gazdasági politikájára vonatkozó *gyakorlati* nézeteltéréseink minden szála.

Mik az összefogás új formái, mit jelent ez gazdasági politikánk szempontjából?

Mindenekelőtt azt jelenti, hogy a város és a falu összefogásának régi formáin kívül, amikor az ipar főképpen a paraszt *személyi* szükségleteit elégítette ki (karton, lábbeli, általában textiláru stb.), az összefogás újabb formáira is szükség van, amikor az ipar a parasztgazdaság *termelési* szükségleteit fogja kielégíteni (mezőgazdasági gépek, traktorok, nemesített vetőmag, műtrágya stb.). Azelőtt *főképpen* a paraszt személyi szükségleteit elégítettük ki s kevéssé érintettük gazdaságának termelési szükségleteit, most viszont továbbra is kielégítve a paraszt személyi szükségleteit, minden erővel neki kell látnunk mezőgazdasági gépek, traktorok, műtrágya stb. szállításának, ami közvetlen kapcsolatban van a mezőgazdasági termelés új technikai alapon való rekonstruálásával.* Addig, amíg arról volt szó, hogy *helyreállítsuk* a mezőgazdaságot és a parasztok megműveljék a volt földbirtokosi és kulákföldeket, megelégedhettünk az összefogás régi formáival. De most, amikor a mezőgazdaság *rekonstruálásáról* van szó, ez már nem elegendő. Most tovább kell menni, segíteni kell a parasztságnak abban, hogy az új technika és a kollektív munka alapján újjászervezze a mezőgazdasági termelést.

Másodszor azt jelenti, hogy iparunk új felszerelésével egyidejűleg komolyan meg kell kezdenünk a mezőgazdaság új felszerelését is. Újonnan szereljük fel és részben már fel is szereltük iparunkat, új technikai alapot teremtünk számára, új, javított gépekkel, új, javított káderekkel látjuk el. Új üzemeket és gyárakat építünk, újjáépítjük és kiszélesítjük a régieket, fejlesztjük a vas- és fémipart, a vegyiipart, a gépgyártást. Ezen az alapon nőnek a városok, szaporodnak az új ipartelepek, kiszélesednek a régiek. Ezen az alapon nő az élelmiszerek, az ipari nyersanyagok kereslete. A mezőgazdaság viszont megmarad régi szerszámainál, a föld megmunkálásának régi, az ősapáktól örökölt módszereinél, a régi, primitív, most már használhatatlan vagy csaknem használhatatlan technikánál, a gazdálkodás és a munka régi, kisparaszti, egyéni formáinál. Hát mi jó van például abban a tényben, hogy a forradalom előtt körülbelül 16 millió parasztgazdaságunk volt, most pedig legalább 25 millió

* Rekonstruálás: **átépítés, újjáépítés, átszerelés, újjászervezés.**

van? Mi másról beszél mindez, ha nem arról, hogy a mezőgazdaság egyre szétforgácsoltabb, felaprózottabb jelleget ölt. A felaprózott kisgazdaságok jellemző vonása pedig az, hogy nem képesek a technikát, a gépeket és traktorokat, az agronómia vívmányait kellő módon kihasználni, hogy kevés árut termelnek a piacnak. Ez az oka annak, hogy kevés mezőgazdasági termék kerül a piacra. Ez az oka annak a veszedelemnek, hogy a város és a falu, az ipar és a mezőgazdaság között szakadás áll elő. Ez az oka annak, hogy serkenteni kell a mezőgazdaságot, hozzá kell idomítanunk iparunk fejlődési üteméhez. Ahhoz, hogy megszűnjön a szakadásnak ez a veszedelme, komolyan hozzá kell fogni a mezőgazdaság új átszereléséhez az új technika alapján. De ahhoz, hogy a mezőgazdaságot átszereljük, a szétforgácsolt parasztgazdaságokat fokozatosan nagy gazdaságokba, kollektívákba kell egyesíteni, a mezőgazdaságot a kollektív munka alapján kell megszervezni, a kollektívákat ki kell szélesíteni, fejleszteni kell a régi és új szovhózokat, rendszeresen alkalmazni kell a mezőgazdaság összes fő ágaiban a kontraktáció tömeges formáit, fejleszteni kell a gép- és traktorállomások rendszerét, amely segíti a parasztságot az új technika elsajátításában és a munka kollektivizálásában — szóval fokozatosan át kell vezetni a paraszti kisgazdaságokat a nagy kollektív termelés alapjára, mert csakis a társadalmi jellegű nagyüzem képes teljes mértékben kihasználni a tudomány és az új technika vívmányait és mezőgazdaságunk fejlődését hétmérföldes lépésekkel előbbre vinni.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy el kell hanyagolnunk az egyéni szegény- és középparaszt-gazdaságot. Nem, nem jelenti. Az egyéni szegény- és középparasztgazdaság az iparnak élelmiszerrel és nyersanyaggal való ellátásában még túlnyomó szerepet játszik és fog játszani a legközelebbi jövőben. Éppen ezért támogatni kell az egyéni szegény- és középparaszt-gazdaságot. De ez azt jelenti, hogy az egyéni parasztgazdaság egymagában *már* nem elegendő. Erről beszélnek gabonabeszerzési nehézségeink. Ezért az egyéni szegény- és középparaszt-gazdaságok fejlődését ki kell *egészíteni* a kollektiv módon üzött gazdaságok és a szovhózok minden módon való fejlesztésével. Ezért az egyéni szegény- és középparaszt-gazdaságok és a kollektiv, társas formákban üzött gazdaságok között hidat kell verni, mégpedig tömeges kontraktáció alakjában, gép- és traktorállomások

alakjában, a szövetkezeti mozgalom minden áron való fejlesztése alakjában, oly célból, hogy a parasztoknak megkönnyítsük egyéni kisgazdaságuknak átvezetését a kollektiv munka vágányára. E feltételek nélkül lehetetlen a mezőgazdaság komoly fejlesztése. E feltételek nélkül lehetetlen a gabonaprobléma megoldása. E feltételek nélkül lehetetlen megmenteni a parasztság kevésbbé tehetős rétegeit a szegénységtől, a nyomortól.

Végül azt jelenti, hogy minden módon fejleszteni kell iparunkat, mint a mezőgazdaság rekonstruálásának fő éltető forrását, fejleszteni kell a kohászatot, a vegyiipart, a gépgyártást; traktorgyarakat, mezőgazdasági gépgyárakat stb. kell épiteni. Nem szorul bizonyitásra, hogy lehetetlen a kolhózokat fejleszteni, lehetetlen a gép- és traktorállomásokat fejleszteni, ha a tömeges kontraktáció útján nem hozzuk közelebb a parasztság fő tömegeit a kollektiv gazdasági formákhoz, ha nem látjuk el a mezőgazdaságot jelentős mennyiségü traktorral, mezőgazdasági géppel stb. De a falut gépekkel és traktorokkal ellátni lehetetlen, ha nem fejlesztjük fokozott ütemben iparunkat. Ez az oka annak, hogy iparunk fejlődésének gyors üteme a mezőgazdaság rekonstruálásának kulcsa a kollektivizmus alapján.

Ez a falu és a város összefogása új formáinak értelme és jelentősége.

Bucharin csoportja szavakban kénytelen elismerni az összefogas új formáinak szükségességét. De ez csak *szavakban valo* elismerés, amelynek az volt a célja, hogy az összefogás új formái szavakban való elismerésének lobogója alatt valami olyant csempésszenek át, ami ennek egyenesen az *ellenkezője*. A valóságban Bucharin az összefogás új formái ellen van. Bucharinnál a kiindulópont nem az ipar fejlesztésének gyors üteme, mint a mezőgazdasági termelés rekonstruálásának emelője, hanem az egyéni parasztgazdaság fejlesztése. Nála a piac „normalizálása" áll előtérben, valamint az, hogy a mezőgazdasági termékek piacán engedjük meg az árak szabad játékát, azaz lényegében a teljesen szabad kereskedelmet. Innen ered a kolhózokkal szemben tanusitott bizalmatlan magatartás a Központi Bizottság júliusi plénumán elmondott beszédében és a KB júliusi plénuma előtti téziseiben. Innen ered az az elutasító magatartás, amelyet a gabonabeszerzés során a kulákság ellen alkalmazott bármiféle rendkivüli intézkedéssel szemben tanusít. Ismeretes, hogy Bucharin úgy irtózik a rendkivüli intézkedések-

től, mint az ördög a tömjéntől. Ismeretes, hogy Bucharin még mindig nem tudja megérteni, hogy a kulák a mai viszonyok között nem fog jószántából, önmagától elegendő mennyiségű gabonát beszolgáltatni. Ezt most bebizonyította gabonagyüjtő munkánk kétéves tapasztalata.

De mi történjék, ha mégsem lesz elegendő az árugabona? Bucharin erre azt válaszolja, ne nyugtalanitsátok a kulákot rendkivüli intézkedésekkel, és hozzatok be gabonát külföldről. Még nemrégiben azt javasolta, hogy vagy 50 millió pud, azaz vagy 100 millió rubel valuta értékű gabonát hozzunk be külföldről. De ha a valuta arra kell, hogy az iparnak felszerelést hozzunk be? Bucharin erre azt feleli: előnyben kell részesiteni a külföldről való gabonabehozatalt s nyilván háttérbe kell szoritani az iparnak szükséges felszerelés behozatalát.

Eszerint tehát a gabonaprobléma megoldásának és a mezőgazdaság újjáépitésének alapja nem az iparfejlesztés gyors üteme, hanem az egyéni parasztgazdaság fejlesztése, beleértve a kulákgazdaságot is, a szabad piac és a piaci árak szabad játéka alapján.

Ilymódon a gazdasági politika két különböző tervével van dolgunk.

A párt terve:

1. Újjáépitjük (rekonstruáljuk) az ipart.

2. Komolyan megkezdjük a mezőgazdaság újjáépitését (rekonstrukcióját).

3. Ebből a célból ki kell bővíteni a kolhózok és szovhózok építését, fokozni kell a termelési szerződések és a gép- és traktorállomások tömeges alkalmazását, mint eszközt az ipar és a mezőgazdaság közti *termelési összefogás* létesítésére.

4. Ami a mai gabonabeszerzési nehézségeket illeti: meg kell engednünk — a közép- és szegényparasztság tömegeinek társadalmi támogatásával — az ideiglenes rendkivüli intézkedéseket mint egyik eszközt arra, hogy a kulákság ellenállását megtörjük és a kuláktól a maximális gabonafölösleget elvegyük azért, hogy meglegyünk gabonabehozatal nélkül és a valutát az iparfejlesztésre tartsuk meg.

5. Az egyéni szegényparaszt- és középparaszt-gazdaság még túlnyomó szerepet játszik és fog játszani az ország élelmiszer- és nyersanyag-ellátásában, de egymagában véve már nem

elegendő — s ezért az egyéni szegényparaszt- és középparasztgazdaság fejlesztését *ki kell egészíteni* a kolhózok és szovhózok fejlesztésével, tömegesen kötött termelési szerződésekkel, a gép- és traktorállomások fokozott fejlesztésével, abból a célból, hogy megkönnyítsük a tőkés elemek kiszorítását a mezőgazdaságból és az egyéni parasztgazdaságok fokozatos átvezetését a nagy kollektívgazdaságok, a társasmunka vágányára.

6. De ahhoz, hogy mindezt elérjük, fokozni kell a fémipar, a vegyiipar, a gépgyártás, a traktorgyárak, a mezőgazdasági gépgyárak stb. fejlesztését. Enélkül lehetetlen a gabonaprobléma megoldása és a mezőgazdaság újjáépítése.

Következtetés: *a mezőgazdaság újjáépítésének kulcsa iparunk fejlesztésének gyors üteme.*

Bucharin terve:

1. A piacot „normalizálni", megengedni a piaci árak szabad játékát és a gabonaárak emelését, nem riadva vissza attól, hogy ez az iparcikkek, nyersanyag, kenyér drágulására vezethet.

2. Az egyéni parasztgazdaságot minden módon fejleszteni, s ugyanakkor bizonyos fokig csökkenteni a kolhózok és szovhózok fejlesztésének ütemét (Bucharin júliusi tézisei, Bucharin beszéde a júliusi plénumon.)

3. A gabonabeszerzést a dolgok szabad folyására bízni, ami mindig és minden körülmények közt kizárja a kulák ellen irányuló rendkívüli intézkedéseknek akárcsak részleges alkalmazását is, még akkor is, ha ezeket az intézkedéseket a közép- és szegényparasztság tömege támogatja.

4. Gabonahiány esetén — 100 millió rubel értékű gabonát behozni.

5. Ha pedig nem telik valuta arra, hogy mind a gabonabehozatalt, mind az iparnak szükséges felszerelés behozatalát fedezzük, akkor csökkenteni kell a felszerelés behozatalát, vagyis iparunk fejlesztésének ütemét is, — különben mezőgazdaságunk „egy helyben topog", sőt „éppenséggel visszafejlődik".

Következtetés: *a mezőgazdaság rekonstruálásának kulcsa az egyéni parasztgazdaság fejlesztése.*

Hát ide lyukad ki a dolog, elvtársak!

Bucharin terve az ipari fejlesztés üteme *csökkentésének* és a város és a falu összefogása új formái *alásásának a terve.*

Ezek a mi nézeteltéréseink.

Nem késtünk-e el az összefogás új formáinak fejlesztésével, a kolhózok, szovhózok stb. fejlesztésével?

Vannak emberek, akik azt állítják, hogy a párt legalább két évvel elkésett ezzel a dologgal. Ez nem igaz, elvtársak. Ez egyáltalán nem igaz. Igy csak „baloldali" szájhősök beszélhetnek, akiknek fogalmuk sincs a Szovjetunió gazdaságáról. Mit jelent az, hogy elkéstünk ebben a dologban? Ha arról van szó, hogy előreláttuk-e a kolhózok és szovhózok szükségességét — igenis, mi ezt a dolgot már az Októberi Forradalom idején elkezdtük. Hogy a párt már akkor, az Októberi Forradalom idején, előrelátta a kolhózok és szovhózok szükségességét, ehhez nem fér semmi kétség. Hiszen csak meg kell nézni a VIII. pártkongresszuson (1919 márciusában) elfogadott programunkat. A kolhózok és szovhózok szükségességét ott teljes világossággal számbavették. De egyedül az, hogy pártunk vezető csoportja előrelátta a kolhózok és szovhózok szükségességét, még nem elegendő ahhoz, hogy létrehozzuk és megszervezzük a *tömegmozgalmat* a kolhózok és szovhózok érdekében. Tehát nem előrelátásról van szó, hanem arról, hogy *megvalósítsuk* a kolhózok és szovhózok szervezésének tervét. De az ilyen terv megvalósításához a feltételek egész sora kell, amelyek nálunk ezideig nem voltak meg és csak az utóbbi időben jelentek meg. Ez a dolog nyitja, elvtársak.

Ahhoz, hogy a kolhózok és szovhózok érdekében való tömegmozgalom tervét megvalósítsuk, mindenekelőtt az kell, hogy a párt vezetőcsoportját ebben a dologban mindenekelőtt a párt a *maga tömegében* támogassa. Pártunk azonban, mint ismeretes, milliós párt. Tehát meg kellett győzni a széles párttömegeket a vezetőcsoport politikájának helyességéről. Ez az első feltétel.

Ehhez továbbá az kell, hogy magában a parasztságban a kolhózok érdekében tömegmozgalom induljon meg, hogy a parasztság ne féljen a kolhózoktól, hanem maga menjen a kolhózokba, miután a gyakorlatban meggyőződött a kolhózok előnyéről az egyéni gazdasággal szemben. Ez pedig komoly dolog, és bizonyos időt követel. Ez a második feltétel.

Ehhez továbbá az kell, hogy az államnak meglegyenek a mozgalom finanszírozására, a kolhózok és szovhózok finanszírozására szükséges anyagi eszközei. Erre pedig százmilliók szükségesek, kedves elvtársak. Ez a harmadik feltétel.

Ehhez, végül, az kell, hogy az ipar többé-kevésbbé kielégítő mértékben fejlett legyen ahhoz, hogy a mezőgazdaságot gépekkel, traktorokkal, műtrágyával stb. elláthassa. Ez a negyedik feltétel.

Lehet-e azt állítani, hogy két-három évvel ezelőtt már meg voltak nálunk mindezek a feltételek? Nem, ezt nem lehet állítani.

Nem szabad elfelejteni, hogy *kormányzó, nem pedig ellenzéki* párt vagyunk. Ellenzéki párt adhat ki jelszavakat — a mozgalom alapvető, gyakorlati jelszavairól beszélek — azzal, hogy majd hatalomra jutása után fogja megvalósítani őket. Senki sem vádolhatja az ellenzéki pártot azzal, hogy nem valósítja meg azonnal alapvető jelszavait, mert mindenki megérti, hogy nem az ellenzéki párt van kormányon, hanem más pártok. Teljesen más a helyzet, amikor kormányzó pártról van szó, amilyen a mi bolsevik pártunk. Az ilyen párt jelszavai nem egyszerű (agitációs) jelszavak, hanem ennél jóval többek, mert *gyakorlati határozat erejével, törvény erejével* birnak, melyeket rögtön meg kell valósítani. Pártunk nem adhat ki gyakorlati jelszót, hogy azután elhalassza megvalósítását. Ez a tömegek félrevezetése volna. Ahhoz, hogy jelszót adjunk ki, különösen ilyen komoly jelszót, mint a parasztság milliós tömegeinek a kollektivizmus vágányára való átvezetése, meg kell lenniök a jelszó közvetlen megvalósításához szükséges feltételeknek s végül meg kell teremteni, meg kell szervezni ezeket a feltételeket. Ezért nekünk nem elegendő, hogy a párt vezetőcsoportja előre látta a kolhózok és szovhózok szükségességét. Ezért kellenek nekünk a feltételek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy jelszavainkat *végrehajtsuk, megvalósítsuk.*

Készen volt-e a mi pártunk *a maga tömegében*, mondjuk két vagy három évvel ezelőtt, a kolhózok és szovhózok minden módon való fejlesztésére? Nem, nem volt még erre készen. A párt tömegeiben komoly fordulat az összefogás új formái felé csak az első komoly gabonabegyűjtési nehézségekkel kezdődött. Ezek a nehézségek kellettek ahhoz, hogy a párt a maga tömegében megérezze, hogy mennyire

szükséges az összefogás új formáinak, és mindenekelőtt a kolhózoknak és szovhózoknak sürgetése és határozottan támogassa ebben a Központi Bizottságot. Ez az egyik feltétel, amely azelőtt nem volt meg nálunk és most megvan.

Megvolt-e nálunk két vagy három évvel ezelőtt a milliós parasztttömegek komoly mozgalma a kolhózok és szovhózok érdekében? Nem, nem volt meg. Mindenki tudja, hogy két vagy három évvel ezelőtt a parasztság ellenségesen viselkedett a szovhózokkal szemben, a kolhózokról pedig lenézően azt mondta, hogy senkinek sem kellő „kommuniák". És most? Most — más a helyzet. Most vannak már a parasztságnak egész rétegei, amelyek a szovhózokat és kolhózokat a parasztgazdaságok megsegítésére szükséges vetőmag, nemesített jószág, gépek, traktorok forrásának tekintik. Most csak legyen mennél több gép és traktor, s a kolhózok ügye rohamos ütemben fog előrehaladni.

Honnan ez a fordulat a parasztság bizonyos, elég jelentékeny rétegeiben? Mi kedvezett neki? Mindenekelőtt a szövetkezetek és a szövetkezeti társadalmi mozgalom fejlődése. Nem fér kétség ahhoz, hogy a szövetkezetek, különösen a mezőgazdasági szövetkezetek hatalmas fejlődése nélkül, amelyek a parasztság körében megteremtették a kolhózok számára a lélektani alapot, nem lett volna meg nálunk az a törekvés a kolhózok felé, amely most a parasztság egész rétegeinél megnyilvánul. Nagy szerepe volt itt annak is, hogy vannak jól berendezett kolhózaink, amelyek a parasztoknak jó példákat szolgáltattak arra, hogy miképpen lehet a kis parasztgazdaságoknak nagy kollektív gazdaságokba való egyesítése útján a mezőgazdaságot javítani. Szerepet játszott itt az is, hogy vannak jól berendezett szovhózok, amelyek a parasztokat a gazdaság javításában segítették. Nem is szólva egyéb tényekről, amelyeket Önök mind jól ismernek. Itt van tehát még egy feltétel, amely azelőtt nem volt meg nálunk és most megvan.

Továbbá, lehet-e azt állítani, hogy két vagy három évvel ezelőtt módunkban volt a kolhózokat és szovhózokat komolyan finanszírozni és százmilliókat fordítani erre a célra? Nem, ezt nem lehet állítani. Önök jól tudják, hogy nem volt elég pénzünk még az ipar ama minimumának fejlesztésére sem,

amely nélkül teljesen lehetetlen minden iparosítás, nem is szólva a mezőgazdaság rekonstruálásáról. Elvehettük-e ezt a pénzt az ipartól, amely az ország iparosításának alapja és átadhattuk-e a kolhózoknak és szovhózoknak? Világos, hogy ezt nem tehettük. Na és most? Most megvannak az anyagi eszközeink a kolhózok és szovhózok fejlesztésére.

Állíthatjuk-e végül azt, hogy két vagy három évvel ezelőtt eléggé nagy ipari alapunk volt ahhoz, hogy a mezőgazdaságot fokozott mértékben lássuk el mezőgazdasági gépekkel, traktorokkal stb.? Nem, ezt nem állíthatjuk. A feladat akkor az volt, hogy megteremtsük *az ipari alapnak azt a minimumát*, amely lehetővé teszi, hogy a mezőgazdaságot a *jövőben* gépekkel és traktorokkal elláthassuk. Ennek az alapnak a megteremtésére fordítottuk akkor szűkös pénzügyi eszközeinket. És most? Most megvan ez az ipari alapunk a mezőgazdaság számára. Mindenesetre gyorsított ütemben teremtjük meg ezt az alapot.

Eszerint tehát a kolhózok és szovhózok tömeges fejlesztésére szükséges feltételek nálunk csak az utolsó időben jöttek létre.

Így áll a dolog, elvtársak.

Ezért nem lehet azt mondani, hogy elkéstünk a város és a falu közti kapcsolat új formáinak fejlesztésével.

f) *Bucharin mint teoretikus*

Ezek nagyjában Bucharinnak, a jobboldali ellenzék teoretikusának fő hibái politikánk alapvető kérdéseiben.

Mondják, hogy Bucharin pártunk teoretikusa. Bucharin természetesen teoretikus és nem kicsiny teoretikus. De a dolog úgy áll, hogy az elmélet dolgában nincs minden rendben nála. Ez már abból is kitűnik, hogy a pártpolitika kérdéseiben egész sereg hibát halmozott egymásra, amelyeket az imént jellemeztem. Nem lehet az, hogy ezek a hibák, a Kommunista Internacionále területén elkövetett hibák, az osztályharc, az osztályharc kiélesedése, a parasztság, a „nep", a város és a falu új formái kérdéseiben elkövetett hibák, — nem lehet, hogy mindezek a hibák véletlenül léptek fel nála. Nem, ezek a hibák nem véletlenek. Bucharin e hibái hamis beállítottságából, elméleti fogyatékosságaiból következnek. Igen, Bucharin teoretikus, de nem teljesen marxista teoretikus, olyan

teoretikus, akinek még tanulnia kell ahhoz, hogy teljesen marxista teoretikussá legyen.

Hivatkoznak Lenin elvtársnak Bucharinról, mint teoretikusról irt ismert levelére. Olvassuk csak el ezt a levelet:

„A KB fiatal tagjai közül — mondja Lenin — néhány szót akarok mondani Bucharinról és Pjatakovról. Ezek, véleményem szerint, a legkimagaslóbb erők (a legfiatalabb erők között) és rájuk vonatkozólag a következőket kellene figyelembe venni: Bucharin nemcsak a párt igen értékes és igen jeles teoretikusa, hanem méltán tekintik az egész párt kedvencének is, *de elméleti nézeteit csak igen nagy fenntartással lehet teljesen marxista nézeteknek tekinteni, mert van benne valami szkolasztikus (sohasem tanulta meg és azt hiszem, sohasem értette meg teljesen a dialektikát).*"* (Az 1926. júliusi plénum jegyzőkönyve, IV. füzet, 66. old.)

Tehát: teoretikus, dialektika nélkül. Szkolasztikus teoretikus. Olyan teoretikus, akinek „elméleti nézeteit csak igen nagy fenntartással lehet teljesen marxista nézeteknek tekinteni". Igy jellemzi Lenin Bucharin elméleti arculatát.

Az elvtársak meg fogják érteni, hogy az ilyen teoretikusnak még tanulnia kell. És ha Bucharin megértené azt, hogy ő még nem teljesen kész teoretikus, hogy még szüksége van arra, hogy tanuljon, hogy ő olyan teoretikus, aki még nem teljesen sajátította el a dialektikát — a dialektika pedig a marxizmus lelke — ha ezt Bucharin megértené, akkor szerényebb lenne és ez a pártnak csak előnyére válna. De a baj az, hogy Bucharin nem szenved szerénységben. A baj az, hogy nemcsak szerénységben nem szenved, hanem még arra is vállalkozik, hogy Lenint, tanitónkat, egész sor kérdésben, főleg az állam kérdésében kioktassa. Ez a baj, elvtársak.

Engedjék meg, hogy ebből az alkalomból arra az ismert elméleti vitára hivatkozzam, amely Lenin és Bucharin között az állam kérdéséről 1916-ban folyt le. Ez azért fontos számunkra hogy feltárjuk mind Bucharin szertelen igényeit arra, hogy Lenint oktassa, mind elméleti gyengéinek gyökereit olyan fontos kérdésekben, mint a proletárdiktatúra, az osztályharc stb. kérdése. Mint ismeretes a «Jugend-Internationale» című folyóiratban 1916-ban Nota Bene aláírással Bucharinnak cikke jelent meg, amely lényegében, Lenin elvtárs ellen irányult.

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

Ebben a cikkben Bucharin ezt írja:

„Teljesen téves dolog a szocialisták és anarchisták közt abban keresni a különbséget, hogy az előbbiek az állam hívei, az utóbbiak az állam ellenségei. A különbség valójában az, hogy a forradalmi szociáldemokrata az új társadalmi termelést központosított, vagyis technikailag legprogresszívebb termelésként akarja megszervezni, míg a decentralizált anarchikus termelés csak visszafelé tett lépést jelentene a régi technika, a régi üzemi forma felé . . ."

„. . . A szociáldemokráciának, amely a tömegek nevelője vagy legalább is annak kellene lennie, most inkább mint valaha, hangsúlyoznia kell elvileg ellenséges álláspontját az állammal szemben . . . A jelenlegi háború megmutatta, mily mélyen hatoltak be az államiság gyökerei a munkásság lelkébe."

Lenin 1916-ban közzétett külön cikkben bírálja Bucharin e nézeteit és ezt feleli:

„Ez nem igaz. A szerző azt a kérdést veti fel, miben különbözik a szocialistáknak az *állammal* szemben elfoglalt álláspontja az anarchistákétól, de *nem* erre, hanem *más* kérdésre felel, arra, hogy miben különbözik a jövő társadalom gazdasági alapjával szemben elfoglalt álláspontjuk. Ez természetesen igen fontos és szükséges kérdés. De ebből nem következik az, hogy meg szabad feledkezni a *legfontosabb* dologról, amiben a szocialistáknak és anarchistáknak az állammal szemben elfoglalt álláspontja különbözik egymástól. A szocialisták amellett vannak, hogy a modern államot és intézményeit a munkásosztály felszabadításáért folyó harcban ki kell használni, valamint amellett is, hogy az államot ki kell használni a kapitalizmusból a szocializmusba vezető sajátságos átmeneti formaként. Ilyen átmeneti forma, *szintén* állam, a proletárdiktatúra. Az anarchisták «eltörülni» akarják az államot, «felrobbantani» (sprengen), mint Nota Bene elvtárs egy helyen írja, amikor is ezt a nézetet tévesen a szocialistáknak tulajdonítja. A szocialisták — a szerző sajnos túlságosan hiányosan idézte Engels idevágó szavait — elismerik az állam elhalását, «fokozatos» «elalvását» a burzsoázia kisajátítása *után* . . ."

„Ahhoz, hogy valaki az állammal szemben tanúsított «elvi ellenséges álláspontját» «hangsúlyozza», ezt az álláspontot valóban «világosan» meg kell értenie, a szerzőnél azonban éppen ez a világosság hiányzik. Az «államiság gyökereiről» szóló mondat pedig már egyenesen zavaros, nem marxista, nem szocialista kijelentés. Nem az «államiság» ütközött össze az államiság tagadásával, hanem az opportunista politika (vagyis az állammal szemben tanúsított opportunista, reformista burzsoá magatartás) ütközött össze a forradalmi szociáldemokrata politikával (azaz a burzsoá államhoz való szociáldemokrata viszonnyal,

valamint azzal, hogy az államot kihasználjuk a burzsoázia ellen, a burzsoázia megdöntésére). Ezek egészen, de egészen különböző dolgok." (Lenin Művei. XIX. köt. 296. old. „Az Ifjúsági Internacionále" c. cikk.)

Azt hiszem, világos, hogy miről van itt szó és milyen félanarchista pocsolyába került Buchárin!

Szten: Lenin akkor még nem fogalmazta meg teljesen kialakított formában az állam «felrobbantásának» szükségességét. Buchárin, bár anarchista hibákat követett el, megközelítette e kérdés megfogalmazását.

Sztálin: Nem, most nem erről van szó, hanem általában az állammal szemben tanusított magatartásról, arról van szó, hogy Buchárin nézete szerint, a munkásosztálynak *elvből* ellenségesen kell viselkednie *minden* állammal szemben, a munkásosztály államát is beleértve.

Szten: Lenin akkor csak az állam kihasználásáról beszélt, es Buchárint illető birálatában egyáltalán nem beszélt a «felrobbantásról».

Sztálin: Ön téved. Merem állítani, hogy itt arról van szó, hogy, Buchárin (és az anarchisták) véleménye szerint, a munkásoknak hangsúlyozniok kell elvileg ellenséges álláspontjukat, minden állammal, tehát az átmeneti korszak államával, a munkásosztály államával szemben is. Próbálja csak megmagyarázni munkásainknak, hogy a munkásosztálynak elvileg ellenséges magatartást kell tanúsítani a proletárdiktatúrával szemben, amely tudvalevőleg szintén állam. Buchárin álláspontja, melyet a «Jugend-Internationale»-ban közzétett cikkében kifejtett, az, hogy elveti a kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmeneti időszak államát. Buchárin itt egy «apróságot» nem vett észre éspedig nem vette észre az egész átmeneti időszakot, amikor a munkásosztály nem ehet meg a saját állama nélkül, ha valóban el akarja nyomni a burzsoáziát és építeni akarja a szocializmust. Ez az első dolog. A második az, hogy nem igaz, hogy Lenin elvtárs akkor birálatában nem érintette általában az állam «felrobbantásáról», «eltörléséről» szóló elméletet. Lenin nemcsak érintette ezt az elméletet, mint ez az általam idézett részekből látható, hanem még élesen bírálta is, mint anarchista elméletet és szembeállította vele azt az elméletet, hogy a burzsoázia megdöntése után új államot kell *teremteni*,

mégpedig a proletárdiktatúra államát. Végül az állam „felrobbantásáról" szóló anarchista elméletet nem szabad összetéveszteni a *burzsoa* államgépezet „összetöréséről", „szétzúzásáról" szóló marxista elmélettel. Egyes elvtársak hajlandók ezt a két különböző fogalmat összekeverni, abban a hiszemben, hogy ez a két fogalom egy és ugyanannak a gondolatnak a kifejezése. De ez nem igaz. Egyáltalán nem igaz, elvtársak. Lenin éppen a *burzsoá* államgépezet „összetöréséről" szóló marxista elméletből indult ki, amikor az általában az állam „felrobbantásáról" és „eltörléséről" szóló anarchista elméletet bírálta.

Nagyobb világosság kedvéért talán nem lesz felesleges, ha idézek Leninnek egy kéziratából, mely az államról szól s amelyet, minden jel szerint, 1916 végén, vagy 1917 elején (az 1917-es Februári Forradalom előtt) írt. Ebből a kéziratból könnyen megállapítható, hogy: *a)* Lenin, amikor Bucharinnak az állam kérdésében elkövetett félig anarchista hibáit bírálta, a burzsoá államgépezet „összetörésének" marxista elméletéből indult ki; *b)* hogy, bár Bucharin, Lenin kifejezése szerint, „közelebb ál az igazsághoz, mint Kautsky", mégis, „ahelyett, hogy a kautskystákat leleplezné, saját hibáival segíti őket". A szóbanforgó kézirat szövege így szól:

„*Rendkívül* nagyfontosságú az állam kérdésében *Engels* 1875 március 18—20-án *Bebelhez* intézett levele.

A legfontosabb rész szószerint a következő:

«... A szabad népállamot szabad állammá változtatták át. A szó nyelvtani értelmében szabad állam az olyan állam, amelyben az állam polgáraival szemben szabad, tehát egy zsarnoki kormányzatú állam. *Az államot illető egész fecsegést abba kellene hagyni*, különösen *a Kommün óta, amely már nem volt tulajdonképpeni értelemben vett állam.* A ‚népállamot' az anarchisták únos-untalan a fejünkhöz vágták, noha már Marx Proudhon elleni műve és utána a ‚Kommunista kiáltvány' határozottan megmondja, hogy a *szocialista társadalmi rend bevezetésével az állam magától feloszlik* (sich auflöst) *és eltűnik.* Minthogy tehát az állam mégiscsak átmeneti intézmény, melyet a harcban, forradalomban veszünk igénybe, hogy ellenfelünket erőszakkal fékentartsuk, tiszta ostobaság ‚szabad népállamról' beszélni: amíg a proletariátus az államot *igénybeveszi, nem a szabadság érdekében, hanem ellenfeleinek fékentartása érdekében veszi igénybe és mihelyt szabadságról lehet szó, az állam mint olyan megszűnik létezni.* Ezért mi azt javasolnók, hogy

az *állam* helyett mindenütt írjanak ‚*közösséget*' (Gemeinwesen), ezt a régi jó német szót, amely megfelel a francia ‚kommün' kifejezésnek.»" (Engels kiemelései.)

Ez Marxnál és Engelsnél talán a legjelentősebb és bizonyára a legélesebb hely, amely úgyszólván «az állam *ellen*» irányul.

(1) «Az államot illető egész fecsegést abba kellene hagyni.»

(2) «A Kommün már *nem* volt tulajdonképpeni értelemben vett állam.» (Mi volt tehát? Az államból a nem-államba vezető átmenet formája, nyilván!)

(3) Az anarchisták eleget «vágták a fejünkhöz» (in die Zähne geworfen — szószerint: vágták arcunkba) a «népállamot». (Marx és Engels tehát szégyelték német barátaik nyilvánvaló hibáját; azonban ezt a hibát *az akkori viszonyok között*, természetesen joggal, sokkal kevésbbé fontosnak tartották, mint az anarchisták hibáját. Ezt N. B.!!)

(4) Az állam «magától felbomlik («feloszlik») (Nota Bene) és eltűnik . . .» (v. ö. később: «elhal» «a szocialista társadalmi rendszer bevezetésével» . . .

(5) Az állam «átmeneti intézmény», amelyre a «harcban, a forradalomban» . . . van szükség (természetesen a *proletariátusnak* van rá szüksége) . . .

(6) Az államra *nem a szabadság*, hanem a *proletariátus ellenfeleinek elnyomása* (Niederhaltung tulajdonképpen nem elnyomás, hanem a restaurációtól való visszatartás, fékentartás) *érdekében* van szükség.

(7) Amikor szabadság lesz, akkor nem lesz állam.

(8) «Mi (azaz Engels és *Marx*) azt javasolnók, hogy ‚*mindenütt*' (a programban) ‚állam' helyett írják, hogy ‚közösség' (Gemeinwesen) ‚kommün'»!!!

Ebből látható, hogy nemcsak az opportunisták, hanem Kautsky is mennyire ellaposította, beszennyezte Marxot és Engelst.

Az opportunisták e nyolc, szerfelett gazdag gondolat egyikét sem értették meg!

Csak a jelen gyakorlati szükségletét vették figyelembe: kihasználni a politikai harcot, kihasználni a *modern* államot a proletariátus tanítására, nevelésére, «engedmények kicsikarására». Ez igaz (az anarchistákkal szemben), de ez a marxizmusnak csak 1/100 része, ha lehet ezzel a számtani kifejezéssel élnünk.

Kautsky propagandisztikus és általában publicisztikai munkáiban teljesen eltusolta (vagy elfelejtette? vagy nem értette meg?) az 1., 2., 5., 6., 7., 8. pontot s Marxnak «zerbrechen» kifejezését (a Pannekoekkal folytatott vitában 1912-ben vagy 1913-ban Kautsky (lásd alább a 45—47. old.) ebben a kérdésben már nyakig merült az opportunizmusba) . . .

Az anarchistáktól megkülönböztet bennünket (α) az állam kihasználása *most* és (β) a proletariátus *forradalma* («a proletárdiktatúra») idején — oly pontok, amelyek a gyakorlat számára — már most — szerfelett fontosak. (Éppen ezekről *feledkezett* meg Bucharin!)

Az opportunistáktól mélyebb, «örökkévalóbb» igazságok különböztetnek meg bennünket, amelyek arról szólnak, hogy (αα) az állam «átmeneti» jellegű; hogy (ββ) erről most «fecsegni» *káros;* hogy (γγ) a proletariátus diktatúrája nem egészen államjellegű; hogy (δδ) az állam ellentmond a szabadságnak; hogy (εε) az állam helyett helyesebb eszme (fogalom, programbeli meghatározás) a «közösség»; hogy (ξξ) a bürokratikus és katonai gépezetet «szét kell zúzni» (zerbrechen). Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy Németország nyílt opportunistái (Bernstein, Kolb stb.) a *proletárdiktatúrát* egyenesen elvetik, a hivatalos program és Kautsky pedig *közvetve* teszik ezt, amikor a mindennapi agitációban hallgatnak róla és *túrik* Kolbék és társaik renegátságát.

Bucharinnak 1916 augusztusában megírták: «hagyd az államot illető gondolataidat *megérni*». Ő azonban *nem hagyta* őket megérni, mint «Nota Bene» beruccant a sajtóba és ezt úgy tette, hogy a kautskysták hibáinak leleplezése helyett a saját hibáival *segített nekik!!* De a dolog lényegét tekintve Bucharin közelebb van az igazsághoz, mint Kautsky." *(N. Lenin.)*

Ez az állam kérdésében folytatott elméleti vita rövid története.

Az ember azt hihetné, hogy a dolog világos: Bucharin fél-anarchista hibákat követett el, ideje ezeket a hibákat kijavítani és továbbhaladni Lenin nyomdokain. De így csak leninisták gondolkozhatnak. Bucharin, mint kiderül, ezzel nem ért egyet. Ő, ellenkezőleg, azt állítja, hogy nem ő tévedett, hanem Lenin, hogy nem ő haladt vagy nem neki kell haladnia Lenin nyomdokaiban, hanem, ellenkezőleg, Lenin volt kénytelen Bucharin nyomdokaiban haladni. Nem hiszik-e elvtársak? Akkor hallják csak tovább. E vita után, mely 1916-ban folyt, 9 év múlt el, amely évek folyamán Bucharin hallgatott, de *egy évvel Lenin halála után*, nevezetesen 1925-ben, Bucharin „A jog forradalma" című cikkgyűjteményben közzétette „Az imperialista állam elméletéhez" című cikkét, amelyet annak idején a „Szbornjik Szociáldemokrata" szerkesztősége (azaz Lenin) nem fogadott el közlésre és egy ehhez a cikkhez fűzött *megjegyzésben* egyenesen kijelenti, hogy ebben a vitában nem Leninnek, hanem neki, Bucharinnak volt igaza. Ez hihetetlennek tűnhetik fel, de tény, elvtársak, hogy Bucharin ezt állítja.

Hallgassák meg ennek a megjegyzésnek szövegét:

„A «Jugend-Internationalé»-ban közölt cikk ellen Vladimir Iljics (azaz Lenin) lépett fel egy megjegyzéssel. Az olvasó könnyen belátha tja, hogy én nem követtem el a nekem tulajdonított hibát, mert világosan láttam a proletárdiktatúra szükségességét; másrészről Iljics megjegyzéséből látható, hogy ő akkor *nem helyes álláspontot foglalt el az állam* (magától értetődik, burzsoá állam) *«felrobbantásáról» szóló tétellel szemben* és *ezt a kérdést összekeverte a proletárdiktatúra elhalásának kérdésével.** Meglehet, hogy nekem akkor jobban ki kellett volna fejtenem a proletárdiktatúra témáját. De mentségül felhozhatom, hogy *akkor* a burzsoá állam felmagasztalása a szociáldemokraták részéről annyira járványszerű volt, hogy természetes volt egész figyelmünket e gépezet *felrobbantására* összpontosítani.

Amikor Amerikából megérkeztem Oroszországba és találkoztam Nadjezsda Konsztantjinovnával,** (az illegális VI. kongresszuson történt ez és ebben az időben Vladjimir Iljics rejtőzködött), első szavai ezek voltak: «Vladjimir Iljics kért, mondjam meg Önnek, hogy az állam kérdésében nincsenek most Önnel nézeteltérései». *Iljics* a kérdéssel való foglalkozás során a «felrobbantás» tekintetében *ugyanazokra a következtetésekre jutott*,* de ő továbbfejlesztette ezt a témát, majd pedig a diktatúráról szóló tanítást annyira, hogy egész korszakot teremtett az elméleti gondolkozás eziránvú fejlődésében."

Így ír Bucharin Leninről *egy évvel* Lenin halála után.

Ime, ízelítő a félig kitanult teoretikus túltengő nagyzolásából!

Teljesen lehetséges, hogy Nadjezsda Konsztjantinovna valóban mondta Bucharinnak ezt, amiről itt Bucharin írt. De mi következik ebből? Ebből csak az az egy következik, hogy Leninnek némi oka volt azt hinni, hogy Bucharin lemondott, avagy kész lemondani hibáiról. Ez az egész. De Bucharin másképpen számított. Úgy gondolta, hogy ezentúl a marxista államelmélet megteremtőjének vagy legalább is sugalmazójának nem Lenint, hanem őt, azaz Bucharint kell tartani.

Eddig mi leninistáknak tartottuk s ezentúl is leninistáknak tartjuk magunkat. De most kiderül, hogy Lenin is, mi tanítványai is, bucharinisták vagyunk. Kicsit nevetséges a dolog, elvtársak. De mit tegyen az ember, amikor Bucharin felfújt nagyzolásával áll szemben.

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** Krupszkája, Lenin felesége

Azt lehetne gondolni, hogy a fentebb említett cikkhez fűzött megjegyzésében Bucharin csak elszólta magát, hogy ostobaságot mondott és azután megfeledkezett róla. De ez. mint kitűnik, nem igaz. Bucharin, mint kitűnik, egészen komolyan beszélt. Ez már abból látható, hogy Bucharin e megjegyzésben tett kijelentését, amely Lenin *hibáiról* és Bucharin *igazairól* beszél, nemrég újból közzétették, nevezetesen 1927-ben, azaz két évvel Bucharin Lenin elleni első kirohanása után, Marjeckijnek Bucharinról írt életrajzi vázlatában, és Bucharinnak eszeágában sem volt tiltakozni Marjeckijnek ez ellen a . . . merészsége ellen. Világos, hogy Bucharin Lenin elleni fellépését nem lehet véletlennek tekinteni.

Eszerint tehát Bucharinnak, nem pedig Leninnek lenne igaza, a marxista államelmélet sugalmazója nem Lenin, hanem Bucharin lenne.

Ez, elvtársak, Bucharin elméleti botlásainak és elméleti nagyzolásának képe.

És ez az ember mindezek után azt meri itt beszédében állítani, hogy pártunk elméleti beállításában „valami rothadt", hogy pártunk elméleti beállításában elhajlás van a trockizmus felé! És ezt ugyanaz a Bucharin mondja, aki a legdurvább elméleti és gyakorlati hibák sorát követi el (és követte el a multban), aki még nemrégiben Trockij tanítványa volt, aki tegnap még tömböt akart alakítani a trockistákkal a leninisták ellen és a hátsó lépcsőn futkosott a trockistakhoz! Hát nem nevetséges ez, elvtársak?

g) *Ötéves terv vagy kétéves terv?*

Engedjék meg, hogy most Rykov beszédére térjek át. Míg Bucharin a jobboldali elhajlás elméleti indokolását próbálta megadni, addig Rykov beszédében a jobboldali elhajlást gyakorlati javaslatokkal igyekszik alátámasztani és a mezőgazdaság területén felmerült nehézségeink köréből vett „rémségekkel" ijesztget bennünket. Ez nem jelenti azt, hogy Rykov nem érintett elméleti kérdéseket. Igenis, ilyen kérdéseket is érintett. De ennek során legalább két komoly hibát követett el.

Az ötéves tervről szóló határozati javaslatában, amelyet a Politbüró bizottsága elvetett, Rykov azt mondja, hogy „az

ötéves terv központi eszméje a népi munka termelékenységének növelése". Annak ellenére, hogy a Politbüró bizottsága ezt a teljesen helytelen irányvonalat elvetette, Rykov itt beszédében mégis védelmezte. Igaz-e az, hogy az ötéves terv központi eszméje a *szovjetek országában* a munka termelékenységének növelése? Nem, nem igaz. Hisz nekünk a népi munka termelékenységének *nem akármilyen* növekedése kell. Nekünk a népi munka termelékenységének *bizonyos meghatározott* növekedése kell, mégpedig olyan növekedése, amely biztosítja *a népgazdaság szocialista szektorának rendszeres túlsúlyát a kapitalista szektorral szemben.* Ez a dolog lényege, elvtársak. Az az ötéves terv, amely erről a központi eszméről megfeledkezik, nem ötéves terv, hanem ötéves süketlenség. A munka termelékenységének növelése általában minden társadalom érdeke, mind a kapitalista, mind a kapitalizmust megelőző társadalomé. A *szovjet*társadalom éppen abban különbözik minden más társadalomtól, hogy érdekei nem a munka termelékenységének akármilyen növelését követelik meg, hanem olyan növekedést, amely a szocialista gazdasági formák túlsúlyát biztosítja, más formákkal és mindenekelőtt a kapitalista gazdasági formákkal szemben, amely ilymódon biztosítja a kapitalista gazdasági formák leküzdését és kiszorítását. De Rykov megfeledkezett a *szovjet* társadalmi fejlődés ötéves tervének erről a valóban központi eszméjéről. Ez Rykov első elméleti hibája.

Rykov második hibája az, hogy az áruforgalom szempontjából nem tesz különbséget, vagy nem akarja megérteni a különbséget, mondjuk a kolhózok és bármiféle egyéni gazdaság, köztük az egyéni kapitalista gazdaság között. Rykov azt bizonygatja, hogy a gabonapiacon az áruforgalom szempontjából, a gabona megszerzése szempontjából, nem lát különbséget a kolhóz és a magános gabonatulajdonos között s így tehát mindegy neki, hogy a kolhóztól, a magántulajdonostól, vagy pedig holmi argentínai gabonakupectől vásárolunk-e gabonát. Ez nem igaz, elvtársak. Ez egyáltalán nem igaz. Ez Frumkin ismert kijelentésének megismétlése, aki egy időben azt bizonygatta, hogy neki mindegy, hol vásárolunk és kinél vásárolunk gabonát, a magántulajdonostól-e, vagy a kolhóztól? Ez a gabonapiacon folyó kulák mesterkedések védelmének, rehabilitálásának, igazolásának burkolt formája. Az a tény, hogy ez a védelmezés az áruforgalom szempontjából történik — ez a tény nem változtat

azon, hogy mégiscsak a gabonapiacon folyó kulák mesterkedések igazolása. Ha az áruforgalom szempontjából nincs semmi különbség a kollektív és nem kollektív gazdasági formák között, akkor érdemes-e a kolhózokat fejleszteni, érdemes-e kedvezményeket adni nekik, érdemes-e a mezőgazdaság kapitalista elemei leküzdésének nehéz feladatával foglalkozni? Világos, hogy Rykov irányvonala helytelen. Ez Rykov második elméleti hibája.

De ezt csak mellesleg. Térjünk át a Rykov beszédében felvetett gyakorlati kérdésekre.

Rykov azt állította itt, hogy az ötéves terven kívül kell még egy másik, párhuzamos terv, mégpedig a mezőgazdaság fejlesztésének kétéves terve. A párhuzamos kétéves tervről szóló javaslatát a mezőgazdaságban észlelt nehézségekkel indokolta. Ezt mondta: az ötéves terv — jó dolog s ő a terv mellett van, de ha egyúttal egy mezőgazdasági kétéves tervet adunk, akkor még jobb lesz — ellenkező esetben a mezőgazdaság kátyuba kerül. Látszólag ezen a javaslaton nincs semmi kivetnivaló. Ha azonban közelebbről szemügyre vesszük a dolgot, akkor kitűnik, hogy a mezőgazdaság kétéves tervét azért gondolták ki, hogy hangsúlyozzák az ötéves terv irreális, papirosjellegét és megfordítva. Beleegyezhettünk mi ebbe? Világos, hogy nem tehettük. Mi azt mondtuk Rykovnak: ha Ön nincs megelégedve a mezőgazdaságot illetőleg az ötéves tervvel, ha Ön elégtelennek tartja azokat az összegeket, amelyeket az ötéves terv szerint a mezőgazdaság fejlesztésére kiutalunk, akkor beszéljen nyiltan kiegészítő javaslatairól, javasoljon kiegészítő befektetéseket — mi hajlandók vagyunk felvenni az ötéves tervbe ezeket a mezőgazdaság fejlesztésére szánt befektetéseket. És mi történt? Kiderült, hogy Rykovnak nincsenek semmiféle kiegészítő javaslatai a mezőgazdaság fejlesztésére szánt kiegészítő befektetéseket illetően. Kérdezzük: minek akkor a mezőgazdaság párhuzamos kétéves terve? Továbbá ezt mondtuk neki: az ötéves terven kívül vannak még évi tervek, melyek az ötéves terv egy-egy részét alkotják, vegyük hát fel az első két esztendő egyéves terveibe azokat a kiegészítő konkrét javaslatokat a mezőgazdaság fellendítését illetően, amelyeket tenni akar, ha ugyan Rykovnak egyáltalán vannak tervei. És mi történt? Kiderült, hogy Rykov nem tud ilyen konkrét tervet adni a kiegészítő kiutalásokra vonatkozólag. Ekkor megértettük, hogy Rykov kétéves tervének nem a mezőgazdaság fellendítése a célja, hanem az, hogy

hangsúlyozza az ötéves terv irreális, papirosjellegét, hogy lejárassa az ötéves tervet. „Megnyugtatásul", a látszat kedvéért, legyen ötéves terv, a valóság céljaira, a gyakorlati munka céljaira pedig — kétéves terv kell; ez Rykov sztratégiai terve. A kétéves terv azért lépett Rykovnál a színtérre, hogy utóbb, az ötéves terv gyakorlati megvalósítása során, az ötéves tervvel szembeállítsák a kétéves tervet, az ötéves tervet átalakítsák és a kétéves tervhez hozzáidomítsák, hogy az iparra szánt kiutalásokat csökkentsék és megnyirbálják.

Ilyen meggondolások alapján vetettük el Rykov javaslatát a párhuzamos kétéves tervet illetően.

h) *A vetésterületek kérdése*

Rykov itt rémítgette a pártot és azt bizonygatta, hogy a vetésterületeknek a Szovjetunióban rendszeresen csökkenő irányzatuk van. Eközben a párt felé sandított, arra célozva, hogy a vetésterületek csökkenésében a párt politikája a hibás. Nem mondta egyenesen, hogy a degradáció felé haladunk. De beszéde azt a benyomást kelti, mintha nálunk valami degradációféle mutatkoznék. Igaz-e az, hogy a vetésterületek rendszeresen csökkenő irányzatot mutatnak fel? Nem, nem igaz. Rykov itt az országos vetésterület átlagszámait sorakoztatta fel. De az átlagszámok módszere, ha nem helyesbítik a kerületekre vonatkozó adatok alapján, nem tudományos módszer. Rykov olvasta talán valaha Lenin: „A kapitalizmus fejlődése" című művét? Ha olvasta, emlékeznie kell arra, hogyan szidja ott Lenin a polgári közgazdászokat, akik a vetésterületek növekedéséről szóló átlagszámok módszerével élnek és nem veszik figyelembe a kerületek szerinti adatokat. Különös, hogy Rykov most megismétli a polgári közgazdászok hibáit. És ha szemügyre vesszük a vetésterületek kerületek szerinti változásait, vagyis ha tudományosan közelítjük meg a kérdést, akkor kiderül, hogy egyes kerületekben a vetésterületek *rendszeresen* növekednek, a másikban pedig *néha*, főleg az időjárási viszonyok következtében, csökkennek és nincsenek olyan adatok, amelyek arról szólnának, hogy valahol, akárcsak egyetlen jelentős gabonavidéken is, a vetésteruletek *rendszeresen* csökkennének.

Valóban, a vetésterületek a kései fagy vagy szárazság által

sujtott vidékeken, például Ukrajna egyes területein, az utóbbi időben csökkenést mutatnak.

Egy hang: Nem egész Ukrajnában.

Slichter: Ukrajnában a vetésterületek 2·7%-kal nőttek.

Sztálin: Az ukrajnai sztjep övezetre gondolok. Más kerületekben viszont, mondjuk Szibériában, a Volga mellékén, Kazachsztánban, Baskiriában, ahol nem voltak kedvezőtlen időjárási viszonyok, a vetésteruletek rendszeresen növekednek. Mivel magyarázható, hogy a vetésterületek egyes kerületekben rendszeresen nőnek, másokban pedig néha csökkennek? Hiszen csak nem lehet valóban azt állítani, hogy a párt politikája Ukrajnában más, mint keleten, vagy a Szovjetunió központi részében. Hiszen ez képtelenség, elvtársak. Világos, hogy az időjárási viszonyok itt nem csekély jelentőségűek.

Igaz az, hogy a kulákok az időjárási viszonyoktól függetlenül csökkentik a vetésterületeket. Ebben, alkalmasint, a párt politikája a „hibás", amely abban áll, hogy a szegény- és középparaszttömegeket támogatja a kulákság *ellen*. De mi következik ebből? Vajjon köteleztük-e magunkat valaha arra, hogy olyan politikát fogunk folytatni, amely ki tudná elégíteni a falu minden társadalmi csoportját, a kulákokat is beleértve? És egyáltalában, vajjon folytathatunk-e olyan politikát, amely mind a kizsákmányolókat, mind a kizsákmányoltakat kielégíti, ha egyáltalán marxista politikat akarunk folytatni? Mi hát a különös abban, ha leninista politikánk eredményeképpen, amelynek a célja a falu kapitalista elemeinek korlátozása és leküzdése, a kulákok részben csökkenteni kezdik vetéseiket? Hát lehet-e ez másképpen? Talán helytelen ez a politika, — mondják csak meg nekunk nyíltan. Nem különös-e, hogy magukat marxistáknak nevező emberek azt, hogy a kulákok részben csökkentik a vetésterületet, ijedtükben a vetésterület *általános* csökkentésének igyekeznek feltuntetni, megfeledkezve arról, hogy a kulákokon kívül vannak meg szegényparasztok és középparasztok is, akiknek a vetésterületei nagyobbodnak, vannak kolhózok és szovhózok, amelyeknek vetésterületei fokozott ütemben nőnek.

Végül van még egy helytelen állítás Rykov beszédében a vetésterületekre vonatkozólag. Rykov arról panaszkodott itt, hogy egyes helyeken, nevezetesen ott, ahol a kolhózok a legnagyobb mértékben fejlődtek, a szegényparasztok és közép-

parasztok egyéni vetésterülete kezd csökkenni. Ez igaz. De mi van ezen kivetnivaló? Hát hogy is lehetne másképpen? Ha a szegény- és középparasztgazdaságok kezdik elhagyni az egyéni földművelést és a kollektív gazdálkodásra térnek át, vajjon nem világos-e, hogy a kolhózok kiszélesedése és szaporodása szükségképpen maga után vonja az egyéni szegény- és középparaszti vetésterület bizonyos mértékű csökkenését? Hát hogyan lehetne másképp? Most a kolhózoknak több mint kétmillió hektár földjük van. Az ötéves terv végén több mint 25 millió hektáruk lesz. Kinek a rovására nő itt a kolhózok vetésterülete? Az egyéni szegényparaszt és középparaszt vetésterület rovására. Hát hogyan lehetne másképp? Hát hogyan lehet másképpen átvezetni a szegény- és középparaszti egyéni gazdaságokat a kollektív gazdaság vágányára? Nem világos-e, hogy a kolhóz-vetésterület a kerületek egész sorában az egyéni vetésterület rovására fog nőni? Különös, hogy egyes emberek nem akarják ezeket az egyszerű dolgokat megérteni.

I) *A gabonabegyűjtésről*

Gabonabegyűjtési nehézségeinkről itt egész halom mesét hordtak össze. Átmeneti gabonanehézségeink főmozzanatait azonban figyelmen kivül hagyták. Megfeledkeztek mindenekelőtt arról, hogy ebben az évben rozsot és búzát — az összes termésről beszélek — körülbelül 500—600 millió puddal kevesebbet takarítottunk be, mint a mult évben. Ki kellett-e ennek hatnia gabonabegyűjtésünkre? Természetesen ki kellett hatnia. Talán a Központi Bizottság politikája hibás ebben? Nem, a Központi Bizottság politikájának ehhez semmi köze. Ez azzal magyarázható, hogy az ukrajnai sztjep-területen (fagy és szárazság következtében) igen rossz, Észak-Kaukázusban, a Központi Feketeföld Területen és az Északnyugati területen pedig részben rossz volt a termés. Főképpen ez a magyarázata annak, hogy az elmúlt évben április elsejéig Ukrajnában 200 millió pud gabonát (rozsot és búzát), ebben az évben pedig csak 26—27 millió pudot szereztünk be. Ezzel magyarázható az is, hogy a Központi Feketeföld Területen a búza- és rozsbeszerzés $^1/_8$-ára, Észak-Kaukázusban $^1/_4$-ére csökkent. Kelcten a gabonabeszerzés ebben az évben az egyes kerületekben csaknem a két-

szeresére nőtt. De ez nem pótolhatta és természetesen nem is pótolta azt a gabonahiányt, amely Ukrajnában, Észak-Kaukázusban és a Központi Feketeföld Területen előállt. Nem szabad elfelejteni, hogy normális termés esetén Ukrajna és Észak-Kaukázus az egész Szovjetunióban beszerzett gabonának több mint felét, néha pedig több mint kétharmadát szolgáltatja. Különös, hogy ezt a körülményt Rykov figyelmen kívül hagyta.

Végül a második körülmény, amely átmeneti gabonabegyüjtési nehézségeinknek fő mozzanata. Arra az ellenállásra gondolok, amelyet a falu kulák- és jómódú elemei a gabonabegyüjtés terén a Szovjethatalom politikájával szemben kifejtenek. Rykov ezt a körülményt elhallgatta. Elhallgatni ezt a mozzanatot azonban annyi, mint elhallgatni azt, ami a gabonabegyüjtés terén a legfontosabb. Miről beszélnek az utóbbi két évben a gabonabegyüjtés terén szerzett tapasztalatok? Arról beszélnek, hogy a falu tehetős rétegei, amelyek jelentékeny gabonafölöslegeket tartanak kezükben és a gabonapiacon döntő szerepet játszanak, nem akarják nekünk jószántukból, a Szovjethatalom által megszabott áron a szükséges gabonamennyiséget átadni. A városok és ipari vidékek, a Vörös Hadsereg és az ipari növényeket termesztő kerületek gabonaellátására évenként körülbelül 500 millió pud gabonára van szükségünk. Erőltetés nélkül körülbelül 300—350 millió pudot sikerül beszereznünk. A többi 150 millió pudot a falu kulák és jómódú elemeire gyakorolt szervezett nyomás útján vagyunk kénytelenek beszerezni. Erről beszél a gabonabegyüjtés terén az utóbbi két évben szerzett tapasztalatunk.

Mi történt ez alatt a két év alatt, honnan ezek a változások, miért segített azelőtt az önkéntesség, s miért nem elégséges most? Az történt, hogy a kulák és a jómódú elemek ez évek alatt megnőttek, a jóterméső évek nem tűntek el nyomtalanul felettük, gazdaságilag megerősödtek, némi tőkét gyüjtöttek és most manőverezhetnek a piacon azáltal, hogy, magas árakra várva, visszatartják gabonafeleslegeiket és gabona helyett más termékekkel kereskednek. A gabona nem egyszerű áru. A gabona nem gyapot, amit nem lehet megenni és amit nem lehet bárkinek eladni. A gyapottól eltérően a gabona mai viszonyaink között olyan áru, amelyet mindenki megvesz és amely nélkül nem lehet meg az ember. A kulák számol ezzel s visszatartja a gabonát és ezzel megmételyezi a gabonatulajdonosokat általá-

ban. A kulák tudja, hogy a gabona a valuták valutája. A kulák tudja, hogy a gabonafelesleg nemcsak saját meggazdagodásának, hanem a szegényparasztság gúzsbakötésének is eszköze. A gabonafelesleg a kulák kezében az adott viszonyok között a kulákelemek gazdasági és politikai megerősödésének eszköze. Ezért, amikor a kulákoktól elvesszük ezeket a feleslegeket, nemcsak a városok és a Vörös Hadsereg gabonaellátását könnyítjük meg, hanem a kulákság gazdasági és politikai megerősödésének eszközét is aláássuk.

Mit kell tenni, hogy ezeket a gabonafeleslegeket megszerezzük? Mindenekelőtt véget kell vetni a dolgok szabad folyására számító pszichológiának, mint káros és veszedelmes valaminek. A gabonabegyüjtést *meg kell szervezni*. A szegényparaszti és középparaszti tömegeket mozgósítani kell a kulákság ellen és meg kell szervezni azt, hogy társadalmilag támogassák a Szovjethatalom intézkedéseit a gabonabegyüjtés fokozása érdekében. Az Urálban és Szibériában az önmegadóztatási elv alapján alkalmazott gabonabegyüjtési módszernek jelentősége éppen az, hogy módot nyujt a falu dolgozó rétegeinek mozgósítására a kulákság ellen, a gabonabegyüjtés fokozása érdekében. A tapasztalat megmutatta, hogy ez a módszer kedvező eredménnyel jár. A tapasztalat megmutatta, hogy ezeket a kedvező eredményeket két irányban érjük el: először, elvesszük a falu vagyonos rétegeitől a gabonafeleslegeket és ezzel megkönnyítjük az ország ellátását; másodszor, ezzel mozgósítjuk a szegényparaszti és középparaszti tömegeket a kulákság ellen, politikailag felvilágosítjuk őket és a faluban hatalmas, sokmilliós politikai hadsereget szervezünk belőlük. Egyes elvtársak ezt az utóbbi körülményt nem veszik számba. Holott éppen ez a körülmény az uráli és szibériai gabonabegyüjtési módszer egyik legfontosabb, ha ugyan nem legfontosabb eredménye. Igaz, ez a módszer néha a kulákság elleni rendkívüli intézkedések alkalmazásával jár együtt, ami Bucharint és Rykovot nevetséges siránkozásra bírja. Hát mi van ezen kivetni való? Miért nem lehet néha, bizonyos körülmények között, rendkívüli intézkedéseket alkalmazni osztályellenségünk ellen, a kulákság ellen? Miért lehet a városokban százával letartóztatni a spekulánsokat és a turuchánszki vidékre száműzni őket és miért nem lehet a kulákoktól, akik a Szovjethatalmat torkon akarják ragadni és a szegényparasztságot le akarják igázni, a gabona-

feleslegeket társadalmi kényszer útján, olyan áron elvenni, amilyen áron a szegényparasztok és a középparasztok szolgáltatják be a gabonát begyüjtő szerveinknek? Miből következik ez? Vajjon nyilatkozott-e pártunk *elvileg* valaha is a kuláksággal szemben alkalmazott rendkívüli intézkedések ellen? Rykov és Buchárin nyilván *elvből* ellenzik azt, hogy a kuláksággal szemben bármiféle rendkívüli intézkedést alkalmazzunk. De hiszen ez burzsoá-liberális politika, nem pedig marxista politika. Önöknek tudniok kell, hogy Lenin az új gazdasági politika („nep") bevezetése után még a szegényparasztbizottságok politikájához való visszatérés mellett is nyilatkozott, természetesen bizonyos feltételek mellett. Hát mit jelent valójában a kulák elleni rendkívüli intézkedések részleges alkalmazása? Az egykori szegényparasztbizottságok politikájához képest ez kevesebb, mint csepp a tengerben.

Buchárin csoportjának hívei azt remélik, hogy sikerül rábírni az osztályellenséget arra, hogy önként mondjon le érdekeiről és jószántából adja le nekünk gabonafeleslegeit. Azt remélik, hogy a kulák, aki megnőtt, akinek módjában van más termékekkel kárpótolni magát és aki gabonafeleslegeit elrejti — hogy ez a kulák jószántából hivatalos beszolgáltatási áron fogja nekünk gabonafeleslegeit ideadni. Ép eszüknél vannak-e ezek az emberek? Nem világos-e, hogy nem értik az osztályharc mechanikáját, nem tudják, hogy mik az osztályok? Tudják-e azt, hogy a kulákok a falusi gyüléseken, amelyeket a gabonabeszolgáltatás fokozása érdekében rendezünk, funkcionáriusainkból és a Szovjethatalomból csúfot űznek? Tudnak-e olyan tényekről, hogy például Kazachsztánban, amikor egyik agitátorunk két órán át igyekezett a gabonatulajdonosokat rábeszélni, hogy gabonájukat az ország ellátása céljából szolgáltassák be, egy kulák pipával a szájában előrelépett és ezt felelte neki: „Járj el egy táncot, fiam, akkor adok néked vagy két pud gabonát".

Egy hang: Gazemberek!

Sztálin: Próbálják csak meg az ilyen embereket meggyőzni. Igenis, elvtársak, az osztály — osztály. Ez elől az igazság elől nem lehet kitérni. Az urali és szibériai módszer tulajdonképpen azért helyes, mert megkönnyíti azt, hogy a szegényparaszt- és a középparasztrétegeket a kulákokkal szembeszegezzük, megkönnyíti azt, hogy a kulákok ellenállását megtörjük

és kényszeríti őket arra, hogy gabonafeleslegüket a Szovjethatalom szerveinek beszolgáltassák.

A legdivatosabb szó most az új ellenzék soraiban, a Buchárin csoportja soraiban, a gabonabegyüjtés során elkövetett „túlkapások". Ez a szó náluk a legkelendőbb áru, mert ez segíti nekik saját vonalukat leplezni. Amikor vonalukat leplezni akarják, rendszerint ezt mondják: mi természetesen nem vagyunk a kulákra gyakorolt nyomás ellen, de ellenezzük a túlkapásokat, amelyeket e téren elkövetnek és amelyek a középparasztot érintik. Azután pedig jönnek a túlkapások borzalmairól szóló elbeszélések, felolvassák „parasztok" leveleit, felolvassák egyes elvtársaknak, mint például Markovnak, pánikhangulattal telt leveleit és azután ezt a következtetést vonják le: meg kell szüntetni a kulákra gyakorolt nyomás politikáját. Nem úgy óhajtják-e: *minthogy* a helyes politika megvalósításában vannak túlkapások, *ezért tehát meg kell szüntetni magát ezt a helyes politikát.* Ez az opportunisták szokásos fogása: a helyes irányvonal megvalósítása körül elkövetett túlkapások miatt — meg kell szüntetni ezt a vonalat és opportunista vonallal kell ezt helyettesíteni. Emellett Buchárin csoportjának hívei gondosan elhallgatják, hogy van a túlkapásoknak egy másik fajtája is, amely veszedelmesebb és károsabb, nevezetesen — a kulákkal való összelorrásra, a falu jómódú rétegeihez való hozzáidomulásra irányuló túlkapások, túlkapások, amelyek arra irányulnak, hogy a párt forradalmi politikáját a jobboldali elhajlás híveinek opportunista politikájával helyettesítsék.

Természetesen mi mindnyájan ellenezzük az ilyen túlkapásokat. Mi mindnyájan ellene vagyunk annak, hogy a kulákoknak szánt ütések a középparasztokat érjék. Ez világos, ehhez nem fér semmi kétség. De határozottan ellene vagyunk annak, hogy a túlkapásokról szóló lecsegésekkel, amelyeket Buchárin csoportja olyan buzgón űz, megsemmisítsék pártunk forradalmi politikáját és azt Buchárin csoportja opportunista politikájával helyettesítsék. Nem, „ebből nem esznek!"

Nevezzék meg a pártnak csak egyetlen olyan politikai intézkedését, amelyet nem kísért volna egy vagy más túlkapás. Ebből az következik, hogy harcolni kell a túlkapások ellen. De lehet-e *ezen az alapon* magát a vonalat becsmérelni, amely az egyetlen helyes vonal? Vegyük például az olyan intézkedést, mint a hétórás munkanap bevezetése. Nem fér semmi kétség

ahhoz, hogy ez az intézkedés egyike a legforradalmibb intézkedéseknek amelyeket pártunk a legutóbbi időben végrehajtott. Ki nem tudja azt, hogy ezt a lényegében mélyen forradalmi intézkedést úton-útfélen túlkapások, olykor a legvisszataszítóbb túlkapások egész sora kíséri? Azt jelenti-e ez, hogy meg kell szüntetnünk a 7 órás munkanap megvalósításának politikáját? Megértik-e az új ellenzék hívei, hogy milyen pocsolyába kerülnek, amikor a gabonabeszerzés terén elkövetett túlkapásokat akarják ütőkártyaként kihasználni?

IV

A JOBBOLDALI ELHAJLÁS ELLENI HARCRÓL

Ilyképpen sorravettük nézeteltéréseink valamennyi fő kérdését, mind az elmélet, mind a Kommunista Internacionále és pártunk belső politikája területén. Az elmondottakból kitűnik, hogy Rykovnak az a kijelentése, hogy *egységes* vonalunk van, nem felel meg a valóságnak. Az elmondottakból kitűnik, hogy a valóságban *két* vonal van nálunk. Az egyik vonal — ez a párt vezérvonala, pártunk forradalmi, lenini vonala. A másik vonal — Buchárin csoportjának vonala. Ez a második vonal még nem alakult ki teljesen, részben azért, mert a Buchárin-csoport soraiban a nézetek hihetetlen zűrzavara uralkodik, részben azért, mert ez a második vonal a pártban való fajsúlyát tekintve gyenge és igyekszik egy vagy más módon leplezni magát. De ez a vonal, amint látják, mégis megvan, mégpedig mint a párt vonalától *eltérő* vonal, mint olyan vonal, amely politikánknak csaknem valamennyi kérdésében *szembehelyezkedik* a párt vezérvonalával. Ez a második vonal, alapjában tekintve, a *jobboldali* elhajlás vonala.

Buchárin beszél itt a Politbüró három tagjának „polgári kivégzéséről", akiket, mint mondja, pártunk szervezeteiben „kikezdenek". Azt mondja, hogy a párt a Politbüró három tagját, Buchárint, Rykovot és Tomszkijt „állampolgári kivégzésnek" vetette alá azzal, hogy a sajtóban és a gyűléseken bírálja hibáikat, míg ők, a Politbürónak ez a három tagja, „kénytelenek" voltak hallgatni. Ezek gyerekségek, elvtársak. Ezek egy liberáliskodó kommunista hamis szavai, aki a pártnak a jobboldali elhajlás elleni harcát lazítani akarja.

Bucharinnál úgy fest a dolog, hogy ha ő és a barátai a jobboldali elhajlás hibáinak sarában megrekedtek, akkor a pártnak nincs joga leleplezni ezeket a hibákat, a párt szüntesse be a harcot a jobboldali elhajlás ellen és várjon arra a pillanatra, amikor Bucharin és barátai szívesek lesznek hibáikról lemondani. Nem túlságosan sokat követel-e tőlünk Bucharin? Nem azt hiszi-e, hogy a párt az ő kedvéért van, nem pedig ő a párt kedvéért? De ki kényszeríti hallgatásra, arra, hogy nyugodtan maradjon, amikor az egész párt mozgósítva van a jobboldali elhajlás ellen és erélyes támadásokat intéz a nehézségek ellen? Hát miért ne léphetnének fel most Bucharin és legközelebbi barátai, miért ne harcolhatnának erélyesen a jobboldali elhajlás és a békülékenység ellen? Vajjon kételkedhetik-e valaki abban, hogy a párt szívesen fogadná Bucharint és legközelebbi barátait, ha elszánnák magukat erre a nem is oly nehéz lépésre? Miért nem szánják el magukat erre a számukra végül is kötelező lépésre? Nem azért-e, mert csoportjuk érdekeit a párt érdekei és a párt vezérvonalának érdekei fölé helyezik? Ki az oka annak, hogy a jobboldali elhajlás elleni harcban Bucharinnak, Rykovnak és Tomszkijnak még csak hült helyét sem láttuk? Nem világos-e, hogy a Politbüró három tagjának „állampolgári kivégzéséről" folytatott szóbeszéd nem más, mint a Politbüró három tagjának rosszul leplezett kísérlete arra, hogy a pártot arra kényszerítsék, hogy elhallgasson és a jobboldali elhajlás elleni harcot beszüntesse?

A jobboldali elhajlás elleni harc pártunknak nem másodrendű feladata. A jobboldali elhajlás elleni harc pártunk egyik döntő feladata. Ha saját körünkben, saját pártunkban, a proletariátus politikai vezérkarában, amely a mozgalmat vezeti és amely a proletariátust előre viszi, ha mi ebben a vezérkarban megtűrjük, hogy a jobboldali elhajlás hívei, akik a pártot demobilizálni, a munkásosztályt bomlasztani, politikánkat a „szovjet"-burzsoázia ízléséhez hozzáidomítani próbálják és ilyenképpen építőmunkánk nehézségei előtt be akarnak hódolni, szabadon létezzenek és szabadon működjenek — ha mindezt megengedjük, akkor mit fog ez jelenteni? Nem azt fogja-e jelenteni, hogy fékezni akarjuk a forradalom menetét, hogy bomlasztani akarjuk szocialista építőmunkánkat, hogy meg akarunk futamodni a nehézségek elől, hogy ki akarjuk szolgáltatni állásainkat a kapitalista elemeknek? Megérti-e Bucharin

csoportja, hogy a jobboldali elhajlás elleni harcról lemondani annyi, mint a munkásosztályt *elárulni*, a forradalmat *elárulni?* Megérti-e Bucharin csoportja, hogy a jobboldali elhajlás és a békülékenység leküzdése nélkül lehetetlen leküzdeni az előttünk álló nehézségeket s e nehézségek leküzdése nélkül lehetetlen szocialista építőmunkánkban döntő sikereket elérni? Mit érnek mindezek után a Politbüró három tagjának „állampolgári kivégzéséről" szóló szánalmas szavak?

Nem, az „állampolgári kivégzésről" szóló liberális fecsegéssel Önök a pártot nem fogják megijeszteni! A párt azt követeli Önöktől, hogy pártunk Központi Bizottságának tagjaival együttműködve erélyes harcot folytassanak a jobboldali elhajlás és a békülékenység ellen. Azért követeli ezt Önöktől, hogy megkönnyítse a munkásosztály mozgósításának művét, megszervezze a szocializmus offenzíváját az egész arcvonalon, megtörje az osztályellenség ellenállását és biztosítsa építőmunkánkban a nehézségek leküzdését. Vagy teljesítik Önök a párt e követelését s akkor a párt örömmel fogja fogadni Önöket. Vagy nem teszik ezt meg — s akkor önmagukra vessenek.

A NAGY FORDULAT ÉVE

AZ OKTÓBERI FORRADALOM XII. ÉVFORDULÓJÁRA

Az elmúlt év a nagy fordulat éve volt a szocialista építés valamennyi frontján. Ez a fordulat a szocializmus döntő *támadásának* jegyében ment és megy végbe a város és a falu kapitalista elemei ellen. Ennek a támadásnak az a jellemző sajátossága, hogy már eddig is számos döntő *sikert* hozott gazdaságunk szocialista újjáépítésének (rekonstrukciójának) fő területein.

Ebből következik, hogy a párt célszerűen ki tudta használni a „nep" első szakaszában végrehajtott visszavonulást arra, hogy aztán következő szakaszaiban megszervezze a *fordulatot* és *sikeres támadást* vezessen a kapitalista elemek ellen.

Az új gazdasági politika („nep") bevezetése idején Lenin ezt mondta:

„Mi most visszavonulunk, mintegy hátrálunk, de ezt csak azért tesszük, hogy kezdetben hátrábbmenve, aztán nekiszaladjunk és még erősebben ugorjunk előre. Csakis ezzel a feltétellel vonultunk vissza, amikor új gazdasági politikánkat bevezettük . . . hogy a visszavonulás után majd annál erélyesebben kezdjük meg az előnyomulást." (Lenin Művei. XXVII. köt. 361—362. old.)

Az elmúlt év eredményei kétségtelenül arról tanúskodnak, hogy a párt munkájában sikerrel hajtja végre Leninnek ezt a döntő fontosságú útmutatását.

* * *

Ha az elmúlt évnek a gazdasági építés terén elért, számunkra döntő jelentőségű eredményeit vesszük szemügyre, akkor az ezen a fronton az elmúlt év alatt végrehajtott támadásunk *sikereit*, elért *eredményeinket* három fő pontban foglalhatjuk össze.

I

A MUNKA TERMELÉKENYSÉGE TERÜLETÉN

Alig kétséges, hogy multévi építőmunkánk egyik legfontosabb, ha ugyan nem legfontosabb ténye az, hogy sikerült *döntő fordulatot* elérnünk a munka termelékenységének területén. Ez a fordulat abban fejeződött ki, hogy a munkásosztály milliós tömegei *alkotó kezdeményezést* és hatalmas *munkalendületet* fejtettek ki a szocialista építés frontján. Ez az elmult év első és legnagyobb *vívmánya.*

A tömegek alkotó kezdeményezésének és munkalendületének kibontakozását három fő vonalon mozdítottuk elő: *a)* a tömegek munkakezdeményezését és munka-aktivitását lebéklyózó bürokratizmus elleni harc vonalán — az *önkritika* útján; *b)* a munkakerülők és a proletár munkafegyelem megszegői elleni harc vonalán — a *szocialista verseny* útján; végül *c)* a termelésben mutatkozó maradiság és tespedés elleni harc vonalán *a megszakítatlan munkahét** megszervezése útján. Mindennek eredményeképpen nagy sikert értünk el a munka frontján, mely a munkásosztály milliós tömegeinek a munka iránti lelkesedésében s a munka teruletén való vetélkedésében nyert kifejezést óriási országunk minden szögletében. E siker jelentősége igazán felbecsülhetetlen, mert csakis a milliós tömegek munkalendülete és munkalelkesedése biztosíthatja a munka termelékenységének azt a folytonos növekedését, mely nélkül a szocializmus végleges győzelme a kapitalizmus fölött elképzelhetetlen.

„A munka termelékenysége — mondja Lenin — ez, végeredményben, az új társadalmi rend győzelme szempontjából a legfontosabb, a legfőbb dolog. A kapitalizmus a munka termelékenységének olyan fokát hozta létre, aminőt a hűbériség nem ismert. A kapitalizmust azzal lehet véglegesen legyőzni és azzal fogjuk véglegesen legyőzni, hogy a szocializmus a munkának új, sokkal magasabb termelékenységét hozza létre." (Lenin Művei. XXIV. köt. 342. old.)**

---

* *Megszakítatlan munkahét* — l. a jegyzetet a 406. oldalon.

** *Lenin.* A nagy kezdeményezés. Lásd: *Lenin.* Marx, Engels, marxizmus. Id. kiad. 374. old.

Ebből kiindulva Lenin azt tartja, hogy:

„Át kell hatnia bennünket annak a munka iránti lelkesedésnek, annak a munka-akarásnak, annak a szívósságnak, amelytől most a munkások és parasztok lehető leggyorsabb megmentése, országunk gazdaságának megmentése függ." (Lenin Művei. XXV. köt. 477. old.)

Ez az a feladat, melyet Lenin a párt elé kitűzött.

Az elmult év megmutatta, hogy a párt sikerrel oldja meg ezt a feladatot, eltökélten küzdve le az útjában álló nehézségeket.

Igy áll a helyzet pártunk első fontos multévi vívmányával.

II

AZ IPAR KIÉPITÉSE TERÉN

A pártnak ezzel az első vívmányával szoros kapcsolatban áll második vívmánya. A párt e második vívmánya az, hogy az elmult évben alapjában sikerült kedvezően megoldanunk az *akkumuláció problémáját* a nehézipar alapvető építkezései számára, *meggyorsitottuk* a termelőeszközök termelésének fejlődését és megteremtettük az előfeltételeket arra, hogy országunkat a *vas- és fémipar* országává tegyük. Ez az elmult év alatt elért második nagy *vívmányunk.*

A könnyűipar problémája nem jár különös nehézségekkel. Ezt a kérdést már néhány évvel ezelőtt megoldottuk. Nehezebb és fontosabb a nehézipar problémája. *Nehezebb*, mert óriási befektetéseket igényel s emellett, mint azt az iparilag elmaradt országok története mutatja, a nehézipar nem lehet meg óriási hosszúlejáratú kölcsönök nélkül. *Fontosabb*, mert a nehézipar kifejlesztése nélkül semilyen ipart nem tudunk létrehozni, semilyen iparosítást nem tudunk megvalósítani. Miután pedig nekünk nem voltak és nincsenek sem hosszúlejáratú kölcsöneink, sem valamennyire is hosszú időre szóló hitelünk, napnál világosabb, hogy számunkra ez a kérdés égető. Éppen ebből indulnak ki a világ kapitalistái, amikor megtagadják tőlünk a kölcsönöket és a hitelt, gondolván, hogy saját erőnkből nem tudunk majd megbirkózni az akkumuláció problémájával, kudarcot fogunk vallani a nehézipar újjáépítésével és kénytelenek leszünk meghajolni előttük és járműkat magunkra venni.

Mit mondanak errevonatkozólag az elmult év eredményei? Az elmult év eredményeinek jelentősége az, hogy ízzé-porrá zúzzák a kapitalista urak számításait. Az elmult év meg-

mutatta, hogy, a Szovjetunió ellen alkalmazott nyilt és burkolt pénzügyi blokád ellenére, nem vettük magunkra a kapitalisták jármát, az akkumuláció problémáját sikeresen megoldottuk a saját erőnkből és leraktuk nehéziparunk alapjait. Ezt ma már a munkásosztály legádázabb ellenségei sem tagadhatják. És valóban, míg a nagyiparra fordított alapvető beruházásaink az elmult évben több mint 1600 millió rubelt tettek ki, mely összegből körülbelül 1300 milliót a nehéziparba ruháztunk be, addig az idén a nagyiparba való alapvető beruházásaink több mint 3400 millió rubelt tesznek ki, amely összegből több mint 2500 milliót kap a nehézipar ; míg nagyiparunk összes termelése a mult évben 23%-os növekedést mutatott s annak nehézipari része 30%-osat, addig az idén nagyiparunk összes termelésének 32%-kal kell növekednie, nehéziparunkénak pedig 46%-kal — nem világos-e akkor, hogy a nehézipar kiépítéséhez szükséges akkumuláció problémája nem jár számunkra leküzdhetetlen nehézségekkel. Lehet-e kételkedni abban, hogy nehéziparunk fejlesztése terén gyorsított léptekkel haladunk előre, magunk mögött hagyva a régi iramot és „ősi" elmaradottságunkat?

Lehet-e mindezek után csodálkozni azon, ha ötéves tervünk előirányzatai az elmult évben túlhaladottaknak bizonyultak s ha az ötéves terv *optimális* változata, melyet a burzsoá firkászok „elérhetetlen fantasztikumnak" tartottak s melytől a mi jobboldali opportunistáink (Bucharin csoportja) úgy rémüldöznek, a valóságban az ötéves terv *minimális* változatává lett?

„Oroszországot — mondja Lenin — nemcsak a parasztgazdaság jó termése menti meg — ez egymagában még kevés —, és nem is csak a parasztságnak fogyasztási cikkeket szolgáltató könnyűipar jó állapota — ez szintén kevés még —, szükségünk van a *nehéz*iparra is . . . A nehézipar megmentése nélkül, annak helyreállítása nélkül, semilyen ipart nem építhetünk fel, ipar nélkül pedig egyáltalán elpusztulunk, mint önálló ország nem maradhatunk meg . . . A nehéziparnak állami segítségre van szüksége. Ha ennek a módját nem találjuk meg, akkor mint civilizált állam — arról nem is beszélve, hogy mint szocialista állam — elvesztünk." (Lenin Művei. XXVII. köt. 349. old.)

Ime, milyen élesen határozza meg Lenin az akkumuláció problémáját és a párt feladatát a nehézipar felépítése terén.

Az elmult év megmutatta, hogy a párt sikerrel oldja meg ezt a feladatot és eltökélten küzdi le az útjában álló nehézségeket.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az iparban nem

lesznek többé komoly nehézségeink. A nehézipar kiépítésének feladata nemcsak az akkumuláció kérdésébe ütközik, hanem ezenkívül még a káderek kérdésébe is, abba a kérdésbe: *a)* hogy a szocialista építőmunkába a szovjethez hű technikusok és szakemberek tízezreit kell *bevonnunk* és *b)* hogy a munkásosztály soraiból új, vörös technikusokat és vörös szakembereket kell *kiképeznünk*. Míg az akkumuláció kérdését alapjában véve ma már megoldottnak tekinthetjük, addig a káderkérdés még megoldásra vár. Pedig most, az ipar technikai újjáépítésével kapcsolatban, a káderkérdés a szocialista építés döntő kérdése.

„A fődolog, aminek híjával vagyunk — mondja Lenin — a kultúráltság, a hozzáértő igazgatás... A «nep» gazdaságilag és politikailag teljesen biztosítja számunkra annak lehetőségét, hogy a szocialista gazdaság talapzatát felépítsük. A dolog éppen «csak» a proletariátusnak és a proletariátus élcsapatának kulturális erőin múlik." (Lenin Művei. XXVII. köt. 207. old.)

Nyilvánvaló, hogy itt mindenekelőtt azoknak a „kulturális erők"-nek, azoknak a káderekne k kérdéséről van szó, amelyek a gazdasági építőmunkához általában és különösen az iparszervezéshez és iparigazgatáshoz szükségesek.

Ebből azonban az következik, hogy az akkumuláció terén elért igen komoly eredmények ellenére, melyek a nehézipar szempontjából lényeges jelentőséggel bírnak, a nehézipar-szervezés problémáját még nem tekinthetjük teljesen megoldottnak mindaddig, míg meg nem oldjuk a káderkérdést.

Ezért a párt feladata — a káderkérdést alaposan kézbevenni s ezt a várat is mindenáron elfoglalni.

Igy áll a helyzet a második eredménnyel, melyet pártunk az elmult esztendőben elért.

III

A MEZŐGAZDASÁG KIÉPITÉSE TERÉN

Szólnom kell végül a pártnak az elmult esztendőben elért harmadik vívmányáról, mely az előbbi kettővel szervesen összefügg. Arról a *gyökeres fordulatról* van szó, mely földművelésünk fejlődésében ment végbe, az elmaradt, kisüzemű *egyéni* gazdaságtól a modern, nagyüzemű *kollektiv* földműveléshez, a föld közös megmunkálásához, a gép- és traktorállomásokhoz, a

modern technikával dolgozó arteljekhez és kolhózokhoz és végül a traktorok és kombájnok százaival fölszerelt óriás szovhózokhoz. A párt vívmánya e téren az, hogy a kerületek egész sorában sikerült a parasztság alapvető tömegeit a fejlődés régi, *kapitalista* útjáról — amely mellett csak a falusi gazdagok, kapitalisták jelentéktelen kis csoportja van előnyös helyzetben, a parasztok óriási többsége viszont nyomorban kénytelen tengődni — a fejlődésnek új, *szocialista* útja felé *fordítani*, mely a falusi gazdagokat, kapitalistákat kiszorítja, a középparasztokat és a szegényparasztokat viszont új, modern munkaeszközökkel, traktorokkal és mezőgazdasági gépekkel fegyverzi föl, ezzel módot adva nekik arra, hogy a nyomorból és a kulákok igájából kiszabadulva, a föld társas, kollektív megmunkálásának széles útjára térjenek. A párt vívmánya az, hogy sikerult ezt a *gyökeres fordulatot* magának a parasztságnak soraiban megszerveznünk s elérni azt, hogy a szegényparasztság és középparasztság széles tömegei velünk jöjjenek, tekintet nélkül a hihetetlen nehézségekre, tekintet nélkül a minden néven nevezendő sötét erők kétségbeesett ellenállására, kezdve a kulákokon és papokon egészen a nyárspolgárokig és a jobboldali opportunistákig.

Vegyünk néhány számadatot. 1928-ban a szovhózok bevetett területe 1,425.000 hektárt tett ki s az összes szovhózok együttvéve több mint 6 millió métermázsa (több mint 36 millió pud) piacra kerülő gabonát termeltek, a kolhózok bevetett területe pedig 1,390.000 hektárt tett ki s a piacra kerülő gabonatermésük körülbelül 3½ millió métermázsa volt (több mint 20 millió pud). 1929-ben a szovhózok bevetett területe 1,816.000 hektárt tett ki, piacra kerülő gabonatermésük körülbelül 8 millió métermázsát (körülbelül 47 millió pudot), a kolhózok bevetett területe pedig 4,262.000 hektárt tett ki és piacra kerülő gabonatermésük körülbelül 13 millió métermázsát (körülbelül 78 millió pudot). A most beköszöntő 1930-as évben a szovhózok bevetett területének az előirányzat szerint 3,280.000 hektárt kell kitennie, a piacra kerülő gabonatermésnek pedig 18 millió métermázsát (körülbelül 110 millió pudot), a kolhózok bevetett területének viszont — 15 millió hektárt és piacra kerülő gabonatermésüknek — körülbelül 49 millió métermázsát (körülbelül 300 millió pudot). Másszóval, a most beköszöntő 1930-as évben a szovhózok és kolhózok piacra kerülő gabonatermésének több mint 400 millió pudot kell kitennie, vagyis *egész* mezőgazdasá-

gunk piacra kerülő gabonatermésének (falun kívüli forgalmának) több mint 50 százalékát.

El kell ismernünk, hogy a fejlődésnek ezt a viharos ütemét még a mi szocializált nagyiparunk *sem ismeri*, amelynek növekedési üteme pedig általában nagy lendületéről nevezetes.

Nem világos-e, hogy zsenge nagyüzemű szocialista földművelésünknek (kolhózainknak és szovhózainknak) nagy jövője van, hogy az a növekedés csodáit fogja még felmutatni?

Ezt a kolhózépítés terén elért példátlan sikert az okok egész sora magyarázza, melyek közül legalább is a következőket kell kiemelnünk.

Magyarázza mindenekelőtt az, hogy a párt a tömegek nevelésének lenini politikáját vitte keresztül, a szövetkezetek társadalmi mozgalmának kifejlesztése útján következetesen a kolhózokhoz vezetve a paraszttömegeket. Magyarázza az, hogy a párt sikeres harcot folytatott azok ellen is, akik megkísérelték a mozgalmat megelőzni és a kolhózok fejlődését elrendelni („baloldali" frázishősök) s azok ellen is, akik a pártot hátrafelé akarták vonszolni és a mozgalom uszályában akartak maradni (jobboldali fajankók). Enélkül a politika nélkül a párt nem tudta volna a kolhózmozgalmat maguknak a parasztoknak valódi tömegmozgalmává kifejleszteni.

„Mikor a petrográdi proletariátus és a petrográdi helyőrség katonái a hatalmat megragadták — mondja Lenin —, nagyon jól tudták, hogy az építőmunka a falun nagy nehézségekbe fog ütközni, hogy itt lépésről-lépésre kell majd előrehaladni, hogy a legnagyobb ostobaság lenne dekrétumok, törvényes rendelkezések útján megkísérelni a föld társadalmi megmunkálásának bevezetését, hogy ebbe csak jelentéktelen számú öntudatos elem ment volna esetleg bele, a parasztság óriási többsége azonban ezt a feladatot nem tűzte maga elé. Ezért mi arra szorítkoztunk, ami a forradalom továbbfejlesztése érdekében feltétlenül szükséges: a tömegek fejlődésének semmiesetre se elébekerülni, hanem kivárni, míg a további előrehaladást a tömegek saját tapasztalata, saját harca fogja megindítani." (Lenin Művei. XXIII. köt. 252. old.)

Ha a párt nagy győzelmet aratott a kolhózépítés frontján, ez csak azért van, mert pontosan követte Leninnek ezt a taktikai útmutatását.

Magyarázza, másodszor, a mezőgazdasági építőmunkának ezt a hallatlan sikerét az, hogy a Szovjethatalom helyesen vette

számba a parasztságnak új felszerelésre, új technikára irányuló növekvő szükségletét, helyesen vette számba azt, hogy milyen kilátástalan helyzetben volt a parasztság a föld megmunkálásának régi formái mellett és, mindezeket számbavéve, idejében megszervezte a parasztság megsegítését gép-kikölcsönzés, traktor-csoportok, gép- és traktorállomások formájában, a föld társas megművelésének megszervezése, kolhózok létesítése formájában s végül annak a minden téren érvényesülő segítségnek formájában, melyet a szovhózok nyujtanak a parasztgazdaságnak. Az emberiség történetében először jelent meg a világon olyan hatalom, a Szovjethatalom, amely a valóságban bizonyította be készségét és képességét arra, hogy a parasztság dolgozó tömegeinek rendszeres és tartós *termelési* segítséget nyujtson. Hát nem világos-e, hogy a parasztság dolgozó tömegei, amelyek ősidőktől fogva szükséget szenvedtek felszerelés dolgában, kapva kaptak ezen a segítségen és a kolhózmozgalom útjára tértek? S lehet-e csodálkozni azon, ha mostantól kezdve a munkások régi jelszavát: „arccal a falu felé" a kolhózparasztok új jelszava: „arccal a város felé" fogja kiegészíteni?

Végül magyarázza a kolhózépítésnek ezt a példátlan sikerét az, hogy ezt az ügyet országunk legelőrehaladottabb munkásai vették a kezükbe. Azokra a munkásbrigádokra gondolok, melyek tízével és százával vannak szétszórva országunk összes főbb kerületeiben. El kell ismerni, hogy a kolhózmozgalom összes létező és lehetséges propagandistái közül a munkáspropagandisták a legalkalmasabbak a parasztttömegek közötti propagandamunkára. Mi van azon csodálnivaló, hogy a munkásoknak sikerült a parasztokat meggyőzniök a nagyüzemű kollektív gazdálkodás előnyeiről az egyéni kisgazdasággal szemben, annál is inkább, mert a létező kolhózok és szovhózok, amelyek ezeket az előnyöket szemmelláthatóan megmutatták, szemléltető például szolgálnak?

Ez az a talaj, melyen a kolhózépítés terén elért vívmányunk létrejött, amely vívmány, véleményem szerint, az utóbbi évek valamennyi vívmánya közül a legfontosabb és legdöntőbb jelentőségű.

Összeomlottak és szétfoszlottak a „tudomány" ellenvetései az 50—100 ezer hektáros nagy gabonagyárak szervezésének lehetősége és célszerűsége ellen. A gyakorlat megcáfolta a „tudomány" ellenvetéseit és újból megmutatta, hogy nemcsak

a gyakorlatnak kell tanulnia a „tudománytól", hanem a „tudománynak" sem ártana tanulni egyetmást a gyakorlattól. A kapitalista országokban a nagyüzemű óriás gabonagyárak nem tudnak gyökeret verni. De a mi országunk nem kapitalista ország. Nem szabad elfelejteni ezt a „kis" különbséget. Ott, a kapitalistáknál, nem lehet nagyüzemű gabonagyárat szervezni nagy telekvásárlások vagy abszolut földjáradék fizetése nélkül, ami a termelésre szükségképpen óriási kiadásokat ró, miután ott a föld magántulajdonban van. Nálunk, ellenkezőleg, nincs abszolut földjáradék s nem létezik a telkek adásvétele, ami szükségképpen kedvező feltételeket hoz létre a nagyüzemű gabonagazdaság kifejlődésére, minthogy nálunk a föld nincsen magántulajdonban. Ott, a kapitalistáknál, a nagyüzemű gabonagazdaságok célja az, hogy maximális hasznot vagy legalábbis akkora hasznot hozzanak, amely megfelel az úgynevezett átlagos haszonrátának, mert enélkül, általában szólva, a tőkének nem ál érdekében, hogy a gabonagazdaság szervezésével foglalkozzék. Nálunk, ellenkezőleg, a nagyüzemű gabonagazdaságoknak, melyek egyúttal állami gazdaságok is, ahhoz, hogy fejlődhessenek, nincs szükségük sem maximális haszonra, sem átlagos haszonrátára, hanem megelégedhetnek minimális haszonnal is, sőt néha meglehetnek minden haszon nélkül is — ami megint csak kedvező feltételeket teremt a nagyüzemű gabonagazdaságok fejlődésére. Végül a kapitalista rendszer mellett a nagyüzemű gabonagazdaságok számára nincsenek sem különös hitelkedvezmények, sem különös adókedvezmények, a szovjetrendszer mellett viszont, amely a szocialista gazdasági formák támogatására törekszik, ilyen kedvezmények vannak és a jövőben is lesznek. A mélyen tisztelt „tudomány" minderről megfeledkezett.

Összeomlottak és szétfoszlottak a jobboldali opportunisták (Buchárin-csoport) állításai arról, hogy *a)* a parasztok nem fognak belépni a kolhózokba, hogy *b)* a kolhózok fejlődésének fokozott üteme nem vezethet másra, mint tömeges elégedetlenségre és a parasztságnak a munkásosztállyal való meghasonlására, hogy *c)* a falun a szocialista fejlődés „főútja" *nem* a kolhózok, *hanem* a szövetkezetek, hogy *d)* a kolhózok fejlődése és a falu kapitalista elemei elleni előnyomulás eredményeképpen az ország kenyér nélkül maradhat. Mindez összeomlott és szertefoszlott, mint ócska burzsoá-liberális limlom.

Először, a parasztok beléptek a kolhózokba, egyszerre léptek be egész falvak, járások, kerületek.

Másodszor, a kolhóz-tömegmozgalom nem gyengíti, hanem erősíti a munkásosztály és a parasztság kapcsolatát, mert új bázist ad neki, magában a termelésben. Ma már a vak is látja, hogy ha észlelhető is bizonyos komoly elégedetlenség a parasztság alapvető tömegei között, ez az elégedetlenség nem a Szovjethatalom kolhóz-politikája miatt van, hanem amiatt, hogy a parasztoknak gépekkel és traktorokkal való ellátása terén a Szovjethatalom nem tud lépést tartani a kolhózmozgalom növekedésével.

Harmadszor, a falu szocialista fejlődésének „főútjáról" szóló vita — szkolasztikus vita, mely olyan kispolgári liberális ifjakhoz méltó, mint Ajchenvald és Szlepkov. Világos, hogy addig, amíg nem volt kolhóztömegmozgalom, a szövetkezetek alsóbbrendű formái, a beszerzési és terményértékesítő szövetkezetek alkották a „főutat", amikor azonban megjelent a porondon a szövetkezetek magasabb formája, a kolhóz-forma, akkor az lett a fejlődés „főútjává". Ha idézőjelek nélkül akarunk beszélni, akkor azt kell mondanunk, hogy a falu szocialista fejlődésének főútja Lenin szövetkezeti terve, mely a mezőgazdasági szövetkezeteknek minden formáját magában foglalja, az alsóbbfokúaktól (beszerzési és terményértékesítési szövetkezetek) a magasabb fokúakig (termelőszövetkezetek — kolhózok). Aki *szembeállítja* a kolhózokat a szövetkezetekkel, az csúfot űz a leninizmusból és a saját tudatlanságát bizonyítja be.

Negyedszer, ma már a vak is látja, hogy a falu tőkés elemei elleni offenzíva és a kolhóz- és szovhózmozgalom kifejlődése nélkül ma nem lennének sem azok a döntő sikereink az állami gabonabegyüjtés terén, amelyeket az idei évben elértünk, sem azok a tízmilliókra menő érintetlen gabonatartalékaink, amelyek az állam kezében már eddig felhalmozódtak. Sőt tovább megyek: bátran elmondhatjuk, hogy hála a kolhóz- és szovhózmozgalom növekedésének, a gabonaválságból már véglegesen kilábolóban vagyunk, vagy már ki is lábaltunk. S ha a kolhózok és szovhózok fejlődése fokozott iramban fog továbbhaladni, akkor semmi okunk kételkedni benne, hogy körülbelül három év mulva országunk gabonában a világ egyik leggazdagabb országává lesz — ha ugyan nem a leggazdagabbá.

Mi az *új* a mostani kolhózmozgalomban? Az új és döntő

a mostani kolhózmozgalomban az, hogy a parasztok nem egyes csoportokban lépnek be a kolhózba, mint azelőtt, hanem egész falvak, egész járások, egész kerületek, sőt egész körzetek parasztsága lép be egyszerre. És mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy *a középparaszt megy már a kolhózba.* Ez a lényege annak a mezőgazdaság fejlődésében beállott gyökeres fordulatnak, amely a Szovjethatalom legfontosabb vívmánya az elmúlt évben.

Összeomlik és izzé-porrá törik a trockizmus mensevik „elgondolása" arról, hogy a munkásosztály nem tudja a parasztság zömét maga után vinni a szocialista építőmunkára. Ma már a vak is látja, hogy a középparaszt a kolhózok útjára tért. Ma már mindenki számára világos, hogy az ipar és mezőgazdaság ötéves terve — a szocialista társadalom felépítésének ötéves terve; hogy azoknak az embereknek, akik nem hisznek abban, hogy a szocializmust országunkban fel lehet építeni, nincs joguk arra, hogy ötéves tervünket üdvözöljék.

Összeről és porrá lesz a „magántulajdon szentségének elve", ez az utolsó reménysége a világ összes kapitalistáinak, akik a kapitalizmusnak a Szovjetunióban való visszaállításáról álmodoznak. A parasztok, akiket ők úgy tekintenek, mint anyagot a kapitalizmus talajának trágyázására, tömegesen hagyják ott a „magántulajdon" annyit dicsőített zászlaját és mennek át a kollektivizmus, a szocializmus útjára. Összeről az utolsó reménység a kapitalizmus visszaállítására.

Ez magyarázza meg, többek között, országunk tőkés elemeinek elkeseredett kísérleteit arra, hogy az előnyomuló szocializmus ellen a régi világ minden erejét harcba vigyék, mely kísérletek az osztályharc kiélesedéséhez vezetnek. A tőke sehogysem akar „belenőni" a szocializmusba.

Ugyanez magyarázza meg azt a bolsevizmus elleni ádáz vonítást is, melyet az utóbbi időben a tőke láncos ebei, a különböző Sztrúvék és Gesszenek, Miljukovok és Kerenszkijek, Danok és Abramóvicsok véghezvisznek. Hiszen nem tréfáról van szó: eltűnőben van a kapitalizmus visszaállításának reménysége is.

Miről tanúskodik még osztályellenségeinknek ez az elkeseredett dühöngése és a tőke lakájainak ez az őrjöngő üvöltése, ha nem arról, hogy a párt valóban döntő győzelmet aratott a szocialista építőmunka legnehezebb arcvonalán?

„Csakis abban az esetben — mondja Lenin —, ha sikerül a föld társas, kollektív, szövetkezeti, arteljszerű megművelésének előnyeit

a parasztnak a gyakorlatban bemutatni, csak ha sikerül a szövetkezeti, arteljgazdaság segítségével a parasztnak segítséget nyujtani, csakis ez esetben tudja az államhatalmat kezében tartó munkásosztály a maga igazát a parasztnak ténylegesen bebizonyítani, csakis így vonhatja tényleg szilárdan és igazán a maga oldalára a sokmilliós paraszttömeget." (Lenin Művei. XXIV. köt. 579. old.)

Igy teszi fel Lenin azt a kérdést, hogy milyen utakon kell a sokmilliós parasztságot a munkásosztály oldalára vonnunk, hogy milyen utakon kell a parasztságot a kolhózépités vágányára átállitanunk.

Az elmúlt év megmutatta, hogy a párt sikeresen birkózik meg ezzel a feladattal és eltökélten küzd le minden útjában álló nehézséget.

„A középparasztság — mondja Lenin — a kommunista társadalomban csak akkor lesz a mi oldalunkon, ha majd gazdasági életviszonyait megkönnyítjük és megjavítjuk. Ha holnap százezer elsőrendű traktort tudnánk adni a parasztságnak, ellátva azokat benzinnel és hozzáértő gépészekkel (önök nagyon jól tudják, hogy ez egyelőre fantázia), a középparaszt azt mondaná: «én is a kommuna mellett vagyok» (vagyis a kommunizmus mellett). De hogy ezt megtehessük, ahhoz előbb le kell győznünk a nemzetközi burzsoáziát és arra kényszeritenl, hogy bocsássa rendelkezésünkre ezeket a traktorokat, vagy pedig oly mértékben kell emelnünk termelőképességünket, hogy mi magunk állithassuk őket elő. Ez ennek a kérdésnek egyedüli helyes feltevése." (Lenin Művei. XXIV. köt. 170. old.)

Igy teszi fel Lenin azt a kérdést, hogy milyen utakon kell a középparasztot technikailag átszerelnünk és a kommunizmus számára megnyernünk.

Az elmúlt év megmutatta, hogy a párt ezt a feladatot is sikerrel oldja meg. Ismeretes, hogy a most beköszöntő 1930-as év tavaszán szántóföldeinken már több mint 60.000 traktor fog dolgozni, egy évvel később több mint 100.000 traktor, még két év mulva pedig — több mint 250.000 traktor. Ma megvan a lehetőségünk arra, hogy azt, ami néhány évvel ezelőtt még „fantáziának" számitott, bőségesen megvalósitsuk.

Ez az oka annak, hogy a középparaszt a „kommuna" oldalára állott.

Igy áll a helyzet a párt harmadik vivmányával.

Ezek azok a főeredmények, melyeket pártunk az elmúlt esztendőben elért.

ÖSSZEFOGLALÁS

Teljes gőzzel haladunk az iparosítás útján — a szocializmus felé, magunk mögött hagyva évszázados „ős-orosz" elmaradottságunkat. Vas- és fémtermelő országgá, az automobilok országává, a traktorok országává leszünk. S ha egyszer a Szovjetuniót automobilra, a muzsikot pedig traktorra ültettük — akkor próbálják majd meg a „civilizációjukkal" kérkedő tisztelt kapitalisták, hogy utólérjenek bennünket. Akkor majd meglátjuk, hogy melv országokat lehet elmaradottaknak „minősíteni" és melyeket előrehaladottaknak.

„Právda", 259 sz.,
1929 november 7.

A SZOVJETUNIÓ AGRÁRPOLITIKÁJÁNAK KÉRDÉSEIHEZ

BESZÉD A MARXISTA AGRÁR-SZAKEMBEREK KONFERENCIÁJÁN 1929 DECEMBER 27-ÉN

Elvtársak! A jelen pillanatban társadalmi és gazdasági életünk főténye, az a tény, mely az általános figyelmet magára vonja, a kolhózmozgalom hatalmas növekedésének ténye.

A mostani kolhózmozgalom jellegzetes vonása az, hogy a kolhózokba nemcsak a szegényparasztság egyes csoportjai lépnek be, ahogy eddig történt, hanem a kolhózba tömegestől megy a középparaszt. Ez azt jelenti, hogy a kolhózmozgalom a dolgozó parasztok egyes csoportjainak és rétegeinek mozgalmából a parasztság sokmilliós alapvető tömegeinek mozgalmává lett. Többek között ez magyarázza azt az óriási fontosságú tényt, hogy a kolhózmozgalom, mely hatalmas, egyre növekedő *kulákellenes* lavinává lett, elsöpri útjából a kulák ellenállását, szétzúzza a kulákságot és utat tör a nagyarányú szocialista építőmunka számára a faluban.

De ha van is okunk arra, hogy a szocialista építés *gyakorlati* sikereire büszkék legyünk, nem mondhatjuk el ugyanezt *elméleti* munkánk sikereiről, általában a gazdaság és különösen a mezőgazdaság terén. Sőt el kell ismernünk, hogy elméletünk nem tud lépést tartani gyakorlati sikereinkkel, hogy bizonyos szakadás állott be gyakorlati sikereink és az elméleti munka fejlődése között. Pedig feltétlenül szükséges, hogy az elméleti munka ne csak lépést tartson a gyakorlati munkával, hanem meg is előzze a gyakorlati munkát és felfegyverezze gyakorlati funkcionáriusainkat a szocializmus győzelméért vívott harcukban.

Most nem szólok bővebben az elmélet jelentőségéről. Ezt önök eléggé ismerik. Ismeretes, hogy az elmélet, ha valóban elmélet, a gyakorlat embereinek tájékozódó erőt, világos perspektívát ad, biztonságot a munkában, hitet ügyünk győzelmében. Mindennek feltétlenül roppant jelentősége van szo-

cialista építőmunkánkra. Baj, hogy éppen ezen a téren kezdünk sántítani: gazdasági kérdéseink elméleti kidolgozása terén. Mert különben mivel magyarázhatjuk meg azt a tényt, hogy nálunk, a mi társadalmi és politikai életünkben, még mindig forgalomban vannak különböző polgári és kispolgári elméletek gazdasági kérdéseinket illetően? Mivel magyarázhatjuk meg, hogy ezek az elméletek és elméletkék még mindig nem részesülnek a kellő visszautasításban? Mivel magyarázhatjuk, hogy a marxi-lenini politikai gazdaságtan alaptételeinek egész sorát, amelyek a polgári és kispolgári teóriák legbiztosabb ellenmérgei, kezdjük elfelejteni, nem népszerűsítjük sajtónkban és valami okból nem toljuk előtérbe? Nehéz-e megérteni, hogy ha nem folytatunk könyörtelen harcot a polgári teóriák ellen a marxi-lenini elmélet alapján, akkor lehetetlen teljesen legyőznünk az osztályellenséget?

Az új gyakorlat azt követeli, hogy új módon nyúljunk az átmeneti szakasz gazdasági kérdéseihez. Új módon tesszük fel most az új gazdasági politikának, az osztályoknak, az építőmunka ütemének, a munkás-paraszt összefogásnak, a párt politikájának kérdését. Hogy a gyakorlattól el ne maradjunk, azonnal hozzá kell fognunk ahhoz, hogy mindezeket a kérdéseket az új helyzet szempontjából kidolgozzuk. Enélkül lehetetlen leküzdeni azokat a polgári teóriákat, amelyek gyakorlati funkcionáriusaink fejében burjánzanak. Enélkül lehetetlen kiirtani ezeket az elméleteket, melyek már az előítélet szívósságára tettek szert. Mert csak úgy erősíthetjük a marxizmus-leninizmus pozícióit, ha harcolunk a polgári előítéletek ellen az elméletben.

Engedjék meg, hogy áttérjek néhány ilyen, elméletnek nevezett polgári előítélet jellemzésére és építőmunkánk egynéhány legfontosabb kérdésének megvilágítása során, kimutassam tarthatatlanságukat.

I

AZ „EGYENSÚLY" ELMÉLETE

Önök persze tudják, hogy a kommunisták között még mindig divatban van az az úgynevezett elmélet, amely közgazdaságunk szektorainak „egyensúlyáról" szól. Ennek az elméletnek persze semmi köze a marxizmushoz. Mégis ezt,

éppen ezt az elméletet sokan ter esztik a jobboldaliak táborából. Ez az elmélet valahogy úgy képzeli, hogy van nekünk mindenekelőtt egy szocialista szektorunk — ez olyan ládaféle — és van nekünk ezenkívül egy nem-szocialista, ha úgy tetszik kapitalista szektorunk — ez egy másik láda. Ez a két láda különböző síneken mozog, békésen gördül előre, egyik a másikat nem érinti. Tudjuk a geometriából, hogy a párhuzamos vonalak nem találkoznak. De ennek a nagyszerű teóriának a szerzői azt hiszik, hogy valamikor ez a két párhuzamos találkozni fog, és ha találkozni fog, akkor minálunk elkövetkezik a szocializmus. Emellett ez az elmélet figyelmen kívül hagyja, hogy az úgynevezett „ládák" mögött osztályok állnak, a „ládák" mozgása pedig elszánt osztályharcban történik, élethalálharcban, a „ki kit győz le" elve alapján folyó harcban.

Nem nehéz megérteni, hogy ennek az elméletnek semmi köze a leninizmushoz. Nem nehéz megérteni, hogy ennek az elméletnek objektíve az a célja, hogy az egyéni parasztgazdaság pozícióit védje, hogy a kulák-elemeket a kolhózok elleni harcukban „új" elméleti fegyverrel vértezze fel és diszkreditálja a kolhózok pozícióit. S mégis ez, ez a teória, mind a mai napig divatos a mi sajtónkban. És nem mondhatjuk, hogy teoretikusaink részéről komoly vagy éppen megsemmisítő visszautasításba ütköznék. Mivel mással magyarázhatjuk meg ezt a képtelenséget, ha nem elméleti munkánk elmaradottságával?

Pedig csak elő kellett volna venni a marxizmus kincstárából az újratermelés elméletét és szembeállítani a szektorok egyensúlyának elméletével, hogy ez utóbbinak nyoma se maradjon. Valóban, az újratermelés marxista elmélete azt tanítja, hogy a modern társadalom nem fejlődhetik, ha évről-évre nem akkumulál, akkumulálni pedig lehetetlen évről-évre folyó bővített újratermelés nélkül. Ez világos és érthető. Központosított szocialista nagyiparunk a bővített újratermelés marxista elmélete szerint fejlődik, mert terjedelemében évről-évre nő, akkumulál és hétmérföldes léptekkel halad előre. De népgazdaságunk nemcsak nagyiparból áll. Ellenkezőleg, népgazdaságunkban még mindig a kisparaszti gazdaság van túlsúlyban. Mondhatjuk-e, hogy kisparasztgazdaságunk a bővített újratermelés elve szerint fejlődik? Nem, nem mondhatjuk. Kisparasztgazdaságunk a maga tömegében nemcsak, hogy nem valósítja meg minden évben a bővített újratermelést, hanem, ellenkező-

ieg, arra sincs mindíg módja, hogy az egyszerű újratermelést megvalósítsa. Lehet-e szocializált iparunkat gyorsított ütemben előrevinni, ha olyan mezőgazdasági alapunk van, mint amilyen a kisparasztgazdaság, amely nem képes a bővített újratermelésre és ráadásul olyan erő, mely közgazdaságunkban túlsúlyban van? Nem, nem lehet. Lehet-e többé-kevésbbé hosszú időn át a Szovjethatalmat és a szocialista építést két *különböző* alapra fektetni — a legnagyobb üzemű és egyesített szocialista ipar alapjára és a legfelaprózottabb és legelmaradottabb kisárutermelő parasztgazdaság alapjára? Nem, nem lehet. Ennek valamikor az egész népgazdaság teljes felbomlásával kell végződnie. Hol van hát a kivezető út? A kivezető út az, hogy a mezőgazdaságot nagyüzeművé, akkumulálásra, bővített újratermelésre képessé kell tennünk és ilyen módon át kell alakítanunk a népgazdaság mezőgazdasági alapját. De hogyan tehetjük mezőgazdaságunkat nagyüzeművé? Ennek két útja van. Van a *kapitalista* út, mely a mezőgazdaságot úgy teszi nagyüzeművé, hogy kifejleszti benne a kapitalizmust. Ez az út oda vezet, hogy a parasztság koldusbotra jut és a mezőgazdaságban kapitalista üzemek fejlődnek. Mi ezt az utat elvetjük, mint olyan utat, amely összeegyeztethetetlen a szovjetgazdasággal. Van egy másik út, a *szocialista* út, amely a mezőgazdaságban kolhózokat és szovhózokat létesít. Ez az út odavezet, hogy a kis parasztgazdaságok nagy, kollektív, a technika és a tudomány minden vívmányával felszerelt gazdaságokká egyesülnek és a földmüvelésből kiszorulnak a kapitalista elemek. Mi e második út mellett vagyunk.

Tehát a kérdés így áll: vagy az egyik út vagy a másik út, vagy *vissza* — a kapitalizmushoz, vagy *előre* — a szocializmushoz. Harmadik út nincs és nem is lehet. Az „egyensúly"-elmélet: kísérlet egy harmadik út megállapítására. És éppen azért, mert egy harmadik (nemlétező) útra számít, utópikus, antimarxista.

Lám, elegendő volt Marx újratermelési elméletét szembeállítani a szektorok „egyensúlyának" elméletével és az utóbbinak nyoma sem maradt.

Miért nem teszik ezt marxista agrárszakembereink? Kinek van szüksége arra, hogy sajtónkban divatos legyen a nevetséges „egyensúly"-elmélet, a marxi újratermelési elmélet pedig véka alatt maradjon?

II

A SZOCIALISTA ÉPITÉS „AUTOMATIZMUSÁNAK" ELMÉLETE

Térjünk át a politikai gazdaságtan egy másik előítéletére, a második polgári tipusú elméletre. A szocialista építés „automatizmusának" elméletére gondolok, amely teóriának semmi köze a marxizmushoz, de amelyet mégis buzgón hirdetnek a jobboldaliak táborában. Ennek az elméletnek a szerzői körülbelül a következőket állítják: Volt nálunk kapitalizmus, az ipar kapitalista alapon fejlődött, a falu pedig ösztönösen, automatikusan a kapitalista várost követte és átalakult a kapitalista város mintájára és képére. Ha a kapitalizmus alatt *így* ment a dolog, miért ne menne most, a szovjetgazdaság alatt is *így*, miért ne követhetné a falu, a kisparasztgazdaság automatikusan a szocialista várost, miért ne alakulhatna át ösztönösen a szocialista város mintájára és képére? Ez elmélet szerzői ezen az alapon azt állitják, hogy a falu automatikusan követheti a szocialista várost. Ebből következik a kérdés: érdemes-e felizgatni magunkat a szovhózok és kolhózok építése miatt, érdemes-e viaskodnunk, ha a falu amúgy is követheti a szocialista várost?

Itt ismét egy olyan elmélettel van dolgunk, amelynek objektív célja az, hogy új fegyvert adjon a kolhózok ellen harcoló kapitalista elemek kezébe. Ennek az elméletnek antimarxista lényegéhez nem fér semmi kétség.

Nem furcsa-e, hogy teoretikusaink még mindig nem kegyeskedtek ízzé-porrá zúzni ezt a furcsa elméletet, amely megzavarja a kolhózban dolgozó gyakorlati funkcionáriusaink fejét?

Nem kétséges, hogy a szocialista városnak nagy és felbecsülhetetlen szerepe van a kisparaszti falu vezetésében. Éppen ezen alapszik az iparnak a mezőgazdaságot átalakító szerepe. De elegendő-e ez a tényező ahhoz, hogy a kisparaszti falu magától kövesse a várost a szocialista építőmunka tekintetében? Nem, nem elegendő. A kapitalizmus alatt a falu ösztönösen követte a várost, mert a város kapitalista gazdasága és a paraszt kisárugazdasága alapjukban *egytípusú* gazdaságok. A kisparaszti árugazdaság természetesen még nem kapitalista gazdaság, de alapjaiban a kapitalista gazdasággal egytípusú, minthogy a termelési eszközök magántulajdonára támaszkodik. Lenninnek

ezerszeresen igaza van, mikor Buchárin „Az átmeneti időszak gazdasága" című könyvéhez fűzött megjegyzéseiben „a parasztság árutermelő-*kapitalista* tendenciájáról" beszél, ellentétben a proletariátus *szocialista* tendenciájával.* Éppen ez a magyarázata annak, hogy „a kisüzem állandóan, minden nap, minden órában, ösztönösen és tömegesen *szüli* a kapitalizmust és burzsoáziát" *(Lenin**)*. Tehát mondhatjuk-e, hogy a paraszti kisárúgazdaság alapjában egytípusú a városi szocialista termeléssel? Nyilvánvaló, hogy ezt nem mondhatjuk, ha a marxizmussal nem akarunk szakítani. Különben Lenin nem mondotta volna, hogy „amíg kisparaszti országban élünk, a kapitalizmus számára Oroszországban szilárdabb gazdasági alap van, mint a kommunizmus számára". Tehát a szocialista építés automatizmusának teóriája rothadt, antileninista elmélet. Tehát ahhoz, hogy a kisparaszti falu a szocialista várost kövesse, többek között még az is kell, hogy a faluban szovhózok és kolhózok formájában a szocializmus bázisaként, szocialista nagygazdaságokat *szervezzünk*, amelyek képesek arra, hogy a szocialista várossal az élükön magukkal *vigyék* a parasztság alapvető tömegeit.

A dolog világos. A szocialista építés „automatizmusának" elmélete antimarxista elmélet. A szocialista városnak magával kell *vinnie* a kisparaszti falut, azáltal, hogy a faluban kollektív gazdaságokat és szovjetgazdaságokat *honosít meg* és a falut új, szocialista módon átformálja.

Furcsa, hogy a szocialista építés „automatizmusának" elmélete mindeddig nem talált kellő visszautasításra agrár-eo.etikusaink részéről.

III

A KISPARASZTI GAZDASÁG „STABILITÁSÁNAK" ELMÉLETE

Térjünk át a politikai gazdaságtan egy harmadik előítéletére, a kisparaszti gazdaság „stabilitásának" elméletére. Mindenki tudja, hogy a polgári politikai gazdaságtan ta-

---

* Lenin kiemelése. — *J. Szt.*

** *Lenin.* „Baloldaliság" — a kommunizmus gyermekbetegsége. (A Marxizmus-Leninizmus Kis Könyvtára 19—20. sz.) Szikra 1948. 8. old.

gadja a marxizmus ismert tételét a nagyüzem fölényéről a kisüzemmel szemben. Szerinte ez a tétel csak az iparban érvényes, de nem alkalmazható a mezőgazdaságban. A David- és Hertz-típusú szociáldemokrata teoretikusok, akik ezt az elméletet hirdetik, arra a tényre próbáltak „támaszkodni", hogy a kisparaszt kitartó, türelmes, kész bármilyen nélkülözést vállalni, csakhogy megvédje a maga darabka földjét, hogy a kisparaszti gazdaság ennélfogva stabilisnak mutatkozik a mezőgazdasági nagyüzem elleni harcban. Nem nehéz megérteni, hogy az ilyenfajta „stabilitás" rosszabb minden labilitásnál. Nem nehéz megérteni, hogy ennek a marxista-ellenes elméletnek csak egy célja van: a kapitalista rend dicsőítése és megszilárdítása. És éppen azért, mert ilyen célja van, éppen ezért sikerült a marxistáknak olyan könnyen izzéporrá zúzni ezt az elméletet. De most nem erről van szó. Arról van szó, hogy a mi gyakorlatunk, a mi viszonyaink új érveket szolgáltatnak ez ellen az elmélet ellen, a mi teoretikusaink viszont különösképpen nem akarják, vagy nem tudják ezt az új fegyvert a munkásosztály ellenségeivel szemben alkalmazni. A földmagántulajdon megszüntetésének gyakorlatára, a föld nacionalizálásának gyakorlatára gondolok, arra a gyakorlatra, amely megszabadítja a kisparasztot a szolgai ragaszkodástól, amellyel darabka földjén csüggött, és ezzel megkönnyíti a *kisüzemű* parasztgazdaság áttérését a *nagyüzemű* kollektív gazdaságra.

Valóban, mi kötötte, köti és fogja még kötni Nyugat-Európa kisparasztját kis árugazdaságához? Mindenekelőtt és főképpen az, hogy saját kis földdarabja van, azaz a földmagántulajdon. Éveken át gyüjtötte a pénzt, hogy egy darabka földet vásárolhasson, meg is vásárolta és érthető, hogy nem akar tőle megválni, hogy inkább mindenféle nélkülözést eltűr, inkább a legbarbárabb életmódig süllyed, csakhogy megvédje a maga földdarabját — egyéni gazdaságának alapját. Mondhatjuk-e, hogy ez a tényező ebben a formában tovább érvényesül nálunk is, a szovjetrendszer viszonyai közt? Nem, nem mondhatjuk, mert nálunk nincs földmagántulajdon. S éppen azért, mert nálunk nincs földmagántulajdon, a paraszt nem csügg olyan szolgai ragaszkodással a földjén, mint Nyugaton. S ez a körülmény szükségképpen megkönnyíti a kisparaszti gazdaság áttérését a kolhózok vágányára.

Ez az egyik oka annak, hogy a falusi *nagyüzemű* gazdaságoknak, a falusi kollektívgazdaságoknak olvan könnyen sikerül nálunk a föld nacionalizálásának viszonyai között bemutatni *fölényüket* a *kis* paraszti gazdasággal szemben.

Ez a nagy, forradalmi jelentősége a szovjet agrártörvényeknek, amelyek megszüntették az abszolút járadékot, eltörölték a földmagántulajdont és megvalósították a föld nacionalizálását.

De ebből az következik, hogy új érv áll rendelkezésünkre a polgári közgazdászok ellen, akik a kisparaszti gazdaság stabilitását hirdetik a nagygazdaság elleni harcában.

Miért nem használják hát ki agrárteoretikusaink eléggé ezt az új érvet harcukban a mindenféle és fajta polgári elmélet ellen?

Amikor a föld nacionalizálását megvalósítottuk, többek között az elmélet leggazdagabb kincstáraiban, a „Tőke" III. kötetében, Marx „Értéktöbbletelméletek" című ismert könyvében és Lenin agrárműveiben adott elméleti tételekből indultunk ki. Általában a földjáradék-elméletre és különösen az abszolút földjáradék elméletére gondolok. Most mindenki előtt világos, hogy városi és falusi szocialista építőmunkánk gyakorlata fényesen megerősítette e művek elméleti tételeit.

Csak az érthetetlen, hogy a Csajánov-féle „szovjet" közgazdászok tudománytalan elméletei otthonosak sajtónkban, míg Marx—Engels—Lenin zseniális műveit a földjáradék és abszolút földjáradék elméletéről nem népszerűsítik, nem tolják előtérbe, hanem véka alá rejtik.

Önök bizonyára emlékeznek Engels ismert brosúrájára a „Parasztkérdésről". Természetesen emlékeznek arra, hogy Engels milyen körültekintéssel kezeli a kisparasztok átvezetésének kérdését a szövetkezeti gazdaság útjára, a kollektív gazdaság útjára. Engedjék meg, hogy idézzem a megfelelő helyet Engels brosúrájából:

„Mi határozottan a kisparaszt oldalán vagyunk; meg fogunk tenni minden lehetőt, hogy sorsa elviselhetőbbé váljék, és hogy megkönnyítsük neki az átmenetet a szövetkezetre, feltéve, hogy rászánja magát; sőt, ha erre még nem tudta magát elhatározni, hogy *meghosszabbított gondolkodási időt* biztosítunk neki *saját darabka földjén*."*

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

Látjuk, hogy Engels milyen körültekintéssel kezeli ezt a kérdést, az egyéni parasztgazdaság átállítását a kollektivizmus vágányára. Mivel magyarázhatjuk Engelsnek ezt az első pillantásra túlzott körültekintését? Miből indult itt ki Engels? Nyilvánvaló, hogy a föld magántulajdonából, abból a tényből, hogy a parasztnak „saját darabka földje" van, amelytől nehéz lesz megválnia. Ilyen a parasztság Nyugaton. Ilyen a parasztság a kapitalista országokban, ahol földmagántulajdon van. Érthető, hogy itt nagy körültekintésre van szükség. Mondhatjuk-e, hogy nálunk, a Szovjetunióban, ilyen a helyzet? Nem, nem mondhatjuk. Nem mondhatjuk, mert nálunk nincs földmagántulajdon, amely a parasztot egyéni gazdaságához láncolná. Nem mondhatjuk, mert nálunk a föld nacionalizálva van, ami megkönnyíti az egyéni gazdálkodást folytató paraszt áttérését a kollektivizmus vágányára.

Ez az egyik oka annak, hogy a kolhózmozgalom nálunk az utóbbi időben aránylag könnyen és gyorsan fejlődik.

Bosszantó, hogy agrárteoretikusaink még nem kísérelték meg, hogy kellő világossággal feltárják ezt a különbséget a mi parasztunk és a nyugati paraszt helyzete között. Pedig az ilyen munkának roppant jelentősége volna, nemcsak a mi számunkra, a szovjet funkcionáriusok számára, hanem az egész világ kommunistái számára is. Mert a kapitalista országok proletárforradalmának nem mindegy, hogy ott a szocializmust, mihelyt a proletariátus megragadta a hatalmat, nyomban a föld nacionalizálása alapján, vagy ilyen alap nélkül kell-e építenie.

A sajtóban nemrég megjelent cikkemben („A nagy fordulat éve")* a nagy szovhózokat tartva szem előtt, bizonyos érveket fejtettem ki amellett, hogy a mezőgazdaságban a nagyüzem fölényben van a kisüzemmel szemben. Nem szorul bizonyításra, hogy mindezek az érvek teljes mértékben vonatkoznak a kolhózokra is, mint nagy gazdasági egységekre. Nemcsak a fejlett gép- és traktorbázissal bíró kolhózokról beszélek, hanem a kezdetleges kolhózokról is, amelyek, hogy úgy mondjuk, a kolhózépítés kézműipari időszakát alkotják és a paraszti gazdasági felszerelésre támaszkodnak. Azokra a kezdetleges kolhózokra gondolok, amelyeket mostan szerveznek a teljes kollektivizálás körzeteiben és amelyek a paraszti termelőeszközök egyszerű össze-

* Lásd ebben a kötetben 320—332. old.

tevésére támaszkodnak. Nézzük például a kolhózokat a Chopr folyó körzetében, a volt Doni-területen. Látszatra ezek a kolhózok a technika szempontjából mintha nem is különböznének a kisparaszti gazdaságtól (kevés a gépük, kevés a traktoruk). Valójában azonban csupán azzal, hogy összetették a paraszti termelőeszközöket, a kolhózokban olyan eredményeket értek el, amilyenekről gyakorlati funkcionáriusaink még csak nem is álmodtak. Miben jutott kifejezésre ez az eredmény? Abban, hogy az áttérés a kolhózok vágányára azt eredményezte, hogy 30, 40 és 50 százalékkal nőtt a vetésterület. Mivel magyarázhatjuk ezt a „szédítő" eredményt ? Azzal, hogy a parasztok, akik az egyéni munka viszonyai közt tehetetlenek voltak, hatalmas erővé váltak, amikor termelőeszközeiket összetették és a kollektívgazdaságokban egyesültek. Azzal, hogy a parasztoknak lehetővé vált, hogy az egyéni munka viszonyai közt nehezen megművelhető, parlagon heverő földeket és szűzföldeket megműveljék. Azzal, hogy a parasztok módot nyertek arra, hogy a szűzföldeket kezükbe vegyék. Azzal, hogy lehetővé vált puszta földeket, félreeső földdarabokat, mesgyéket munkába venni stb., stb.

A parlagon heverő földek és szűzföldek megművelésének kérdése roppant jelentőségű mezőgazdaságunk szempontjából. Önök tudják, hogy a régi időben az agrárkérdés volt az oroszországi forradalmi mozgalom tengelye. Önök tudják, hogy az agrármozgalom egyik célja a földhiány megszüntetése volt. Akkor sokan azt gondolták, hogy a földhiány abszolút, azaz, hogy a Szovjetunióban nincs több megművelésre alkalmas szabad föld. A valóságban pedig mi derült ki ? Ma mindenki előtt világos, hogy a Szovjetunióban sok tízmillió hektár szabad föld volt és van. De a paraszt, a maga szánalmas fölszerelésével sehogy sem tudta azt megművelni. És éppen azért, mert nem volt lehetősége arra hogy a szűzföldet és a parlagon heverő földeket megművelje, éppen azért húzódott a „lágy földhöz", a földesúri földekhez, az olyan földekhez, melyeket az egyéni munkaviszonyok között, a paraszti felszereléssel is meg lehetett művelni. Ez volt a „földhiány" alapja. Ezért nincs mit csodálkoznunk azon, ha ma Gabonatrösztünknek módjában van művelés alá venni vagy húszmillió hektár szabad földet, amely nincs a parasztok kezén és amelyet nem lehet kisparaszti felszereléssel, egyéni munkával megművelni.

A kolhózmozgalom jelentősége a mozgalom valamennyi szakaszában — kezdeti szakaszában is, és fejlettebb szakaszában is, amikor traktorokkal van felszerelve — az, hogy a parasztoknak most módjukban van megművelni a parlagon heverő földeket és a szűzföldeket. Ez a titka annak, hogy a parasztok áttérésével a kollektív munkára, a vetésterület óriási mértékben megnő. Ez az egyik alapja a kolhózok fölényének az egyéni parasztgazdasággal szemben.

Mondani sem kell, hogy a kolhózok fölénye az egyéni parasztgazdasággal szemben még elvitathatatlanabbá lesz, ha majd a teljes kollektivizálás körzeteiben a kezdetleges kolhózok segítségére érkeznek gép- és traktorállomásaink és osztagaink, amikor lehetővé válik majd, hogy maguk a kolhózok saját kezükben összpontosítsák a traktorokat és az aratócséplőgépeket.

IV

A VÁROS ÉS A FALU

Van egy, a polgári közgazdászok által ápolgatott előítélet, az úgynevezett „ollóról", és ennek az előítéletnek kíméletlen háborút kell üzenni, mint az összes többi polgári elméleteknek is, amelyek a szovjet sajtóban, sajnos, el vannak terjedve. Arra az elméletre gondolok, hogy az Októberi Forradalom állítólag kevesebbet adott a parasztságnak, mint a Februári Forradalom, hogy az Októberi Forradalom tulajdonképpen semmit sem adott a parasztságnak. Ezt az előítéletet egyidőben sajtónkban egyik „szovjet" közgazdász terjesztette. Igaz, hogy ő, ez a „szovjet" közgazdász, később elállt ettől az elmélettől. *(Egy hang:* „Ki az ?") Ez — Groman. De ezt az elméletet felkapta a trockista-zinovjevista ellenzék és kihasználta a párt ellen. Emellett semmi alapja sincs annak az állításnak, hogy ez az elmélet ma már nincs „szovjet" körökben forgalomban. Ez, elvtársak, igen fontos kérdés. Érinti a város és a falu kölcsönös viszonyának problémáját. Érinti a város és a falu közti ellentét megszüntetésének problémáját, Érinti az „olló" rendkívül időszerű kérdését. Ezért úgy vélem, hogy ezzel a különös elmélettel érdemes foglalkozni.

Igaz-e, hogy a parasztok semmit sem kaptak az Októberi Forradalomtól? Nézzük a tényeket.

Itt van a kezemben Njemcsinov elvtársnak, az ismert statisztikusnak ismert táblázata, amelyet „A gabonafronton" című cikkemben közzétettem. Ez a táblázat azt mutatja, hogy a forradalomelőtti időben a földesurak legalább 600 millió pud gabonát „termeltek". Eszerint tehát a *földesurak* kezében 600 millió pud gabona volt. A *kulákok* akkor 1900 millió pud gabonát „termeltek". Ez igen nagy erő, és ez az erő a kulákok kezében volt akkor. A *szegényparasztok* és a *középparasztok* pedig 2500 millió pud gabonát termeltek. Ez volt a helyzet a régi faluban, az Októberi Forradalom előtti faluban.

Milyen változások történtek a faluban Október után? Ugyanebből a táblázatból veszem az adatokat. Vegyük például az 1927-es évet. Mennyit termeltek ebben az évben a *földesurak*? Világos, hogy semmit sem termeltek és nem is termelhettek, mert a földesurakat az Októberi Forradalom megsemmisítette. Világos, hogy ez feltétlenül nagy könnyítés volt a parasztságnak, mert a parasztok megszabadultak a földesúri járomtól. Ez természetesen, nagy nyeresége a parasztoknak, és ezt az Októberi Forradalomnak köszönhetik. Mennyit termeltek 1927-ben a *kulákok*? 600 millió pud gabonát 1900 millió pud helyet. Tehát az Októberi Forradalmat követő időszakban a kulákok ereje egyharmadánál is kevesebbre csökkent. Világos, hogy ez feltétlenül megkönnyítette a szegényparasztság és középparasztság helyzetét. És mennyit termeltek 1927-ben a *szegény-* és *középparasztok*? 4 milliárd pudot 2.5 milliárd pud helyett. Tehát a szegény- és középparasztok az az Októberi Forradalom után másfélmilliárd pud gabonával többet termelnek, mint a forradalomelőtti időben.

Ezek a tények arról tanúskodnak, hogy a szegény- és középparasztok rengeteget nyertek az Októberi Forradalom eredményeképpen.

Ezt adta az Októberi Forradalom a szegény- és középparasztoknak.

Hogyan lehet ezekután azt állítani, hogy az Októberi Forradalom semmit sem adott a parasztoknak?

De ez még nem minden, elvtársak. Az Októberi Forradalom megszüntette a földmagántulajdont, megszüntette a föld adás-vételét, nacionalizálta a földet. Mit jelent ez? Ez azt jelenti,

hogy a parasztnak ahhoz, hogy gabonát termeljen, egyáltalán nem kell földet vásárolnia. Azelőtt évekig gyüjtötte a pénzt arra, hogy földet szerezzen, adósságba verte magát, a hitelező markába került, csakhogy földet szerezzen. A földvásárlás költségei természetesen fokozták a gabonatermelés költségeit. Most a parasztnak nincsen erre szüksége. Most termelhet gabonát, anélkül, hogy földet vásárolna. Megkönnyíti-e ez a paraszt helyzetét, vagy nem könnyíti meg? Világos, hogy megkönnyíti.

Menjünk tovább. Egészen a legutóbbi időkig a paraszt egyéni munkája során kénytelen volt régi felszerelésével túrni a földet. Mindenki tudja, hogy a régi, most már alkalmatlan termelőeszközökkel ellátott egyéni munka nem eléggé jövedelmező ahhoz, hogy a paraszt tűrhetően élhessen, rendszeresen javíthassa anyagi helyzetét, fejlesztheesse kultúráját és kijuthasson a szocialista építőmunka széles országútjára. Most, hogy a kolhózmozgalom erős fejlődésnek indult, a parasztnak módjában van munkáját a szomszédok munkájával egyesíteni, kolhózban egyesülni, szűzföldet fölszántani, kihasználni a parlagon heverő földeket, gépek és traktorok állnak rendelkezésére és ilymódon kétszeresen, sőt háromszorosan fokozhatja munkája termelékenységét. Mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy most a parasztok, annak következtében, hogy kolhózokba egyesültek, ugyanazzal a munkával jóval többet tudnak termelni, mint azelőtt. Tehát azt jelenti, hogy a gabonatermelés jóval olcsóbb lesz, mint amilyen a legutóbbi időkig volt. Végül azt jelenti, hogy a paraszt stabil árak mellett gabonájáért jóval többet kaphat, mint amennyit eddig kapott.

Hogyan lehet mindezek után azt állítani, hogy az Októberi Forradalom semmit sem adott a parasztságnak?

Nem világos-e, hogy az ilyen sületlenségeket beszélő emberek nyilvánvalóan rágalmazzák a pártot, a Szovjethatalmat.

De mi következik mindebből?

Az következik, hogy az „olló" kérdését, az „olló" felszámolásának kérdését most újmódon kell feltenni. Az következik, hogy ha a kolhózmozgalom úgy nő, mint eddig, az „olló" a legközelebbi jövőben meg fog szűnni. Az következik, hogy a város és a falu kölcsönös viszonyának kérdése új alapot kap, hogy a város és a falu közötti ellentét gyorsított ütemben fog elmosódni.

Ennek a körülménynek, elvtársak, roppant jelentősége

van egész építőmunkánk szempontjából. Átformálja a paraszt pszichológiáját és a parasztot arccal a város felé fordítja. Megteremti az alapot a város és a falu közti ellentét megszüntetésére. Megteremti az alapot ahhoz, hogy a pártnak „arccal a falu felé" jelszavát kiegészítse a kolhózparasztok jelszava: „arccal a város felé". És ezen nincs mit csodálkozni, mert a paraszt most gépet, traktort, gazdászt, szervezőt kap a várostól, és végül egyenes segítséget is a kulák elleni harcra és a kulák leküzdésére. A régi paraszt típusa, aki állati bizalmatlansággal nézett a városra, mint kirablójára, háttérbe szorul. Felváltja az új paraszt, a kolhózparaszt, aki a városra azzal a reménnyel tekint, hogy reális *termelési* segítséget kap onnan. A régi típusú parasztot, aki fél, hogy lesüllyed a szegény parasztság sorába és aki csak titokban mert felemelkedni a kuláksorig (hiszen megfoszthatják választójogától!), felváltja az új paraszt, aki előtt új távlatok vannak: beléphet a kolhózba és kijuthat a nyomorból a gazdasági fellendülés széles útjára.

Igy fordulnak meg a dolgok, elvtársak.

Annál bosszantóbb, elvtársak, az, hogy agrárteoretikusaink nem tettek meg mindent, hogy ízzé-porrá zúzzák és gyökerestől kiirtsák a burzsoá elméletnek minden fajtáját, amely az Októberi Forradalom vívmányait és a növekvő kolhózmozgalmat diszkreditálni akarja.

V

A KOLHÓZOK TERMÉSZETÉRŐL

A kolhóz, mint gazdasági *típus*, a szocialista gazdaság egyik formája. Ehhez nem fér semmi kétség.

Felszólalt itt egy szónok és diszkreditálta a kolhózokat. Azt állította, hogy a kolhózoknak, mint gazdasági szervezeteknek, semmi közük a gazdaság szocialista formájához. Ki kell jelentenem, elvtársak, hogy a kolhózoknak ez a jellemzése teljesen helytelen. Kétség sem fér ahhoz, hogy ennek a jellemzésnek semmi köze a leninizmushoz.

Mi határozza meg a gazdaság típusát? Nyilvánvaló, hogy az emberek viszonya a termelés folyamatában. Mi egyéb határozhatná meg a gazdaság típusát? De vajjon van-e a kolhózokban olyan emberekből álló osztály, akik termelőeszközök tulaj-

donosai, és olyan emberekből álló osztály, akik ezektől a termelőeszközöktől meg vannak fosztva? Van-e a kolhózokban kizsákmányoló és kizsákmányolt osztály? Nem jelenti-e a kolhóz azt, hogy a fő termelőeszközök társadalmasítva vannak és még hozzá olyan földön, amely az államé? Milyen alapja van annak az állításnak, hogy a kolhóz, mint gazdasági típus, nem egyike a szocialista gazdasági formáknak?

A kolhózokban természetesen vannak ellentmondások. A kolhózokban természetesen vannak individualista, sőt kulák csökevények, amelyek még nem szűntek meg, de amelyeknek idővel, a kolhózok megerősödésével, gépekkel való ellátásával, okvetlenül meg kell szűnniök. De vajjon lehet-e tagadni, hogy a kolhózok a maguk egészében, ellentmondásaikkal és fogyatékosságaikkal együtt, a kolhózok, mint *gazdasági* tény, lényegében a falu fejlődésének új útját, a falu *szocialista* fejlődésének útját képviselik, *ellentétben* a fejlődés kulák, *kapitalista* útjával? Lehet-e tagadni, hogy a kapitalista elemek elleni elszánt küzdelemben megnőtt kolhózok (én kolhózokról beszélek és nem álkolhózokról) a mi viszonyaink között a falusi szocialista építőmunka alapja és tűzhelye?

Nem világos-e, hogy teljesen alaptalan egyes elvtársaknak az a próbálkozása, hogy a kolhózt diszkreditálják és burzsoá gazdasági formának nyilvánítsák?

1923-ban még nem volt nálunk tömeges kolhózmozgalom. Lenin „A szövetkezetekről" című brosúrájában a szövetkezetek minden fajtájára gondolt, az alsóbb formákra (beszerzési és értékesítő szövetkezetek) és a felsőbb (kolhózi) formákra egyaránt. Mit is mondott akkor Lenin a szövetkezetekről, a szövetkezeti üzemekről? Idézek Lenin „A szövetkezetekről" című brosúrájából:

„A mi társadalmi berendezésünk mellett a szövetkezeti üzemek különböznek a magánkapitalista üzemektől, mint kollektív üzemek de *nem különböznek** a szocialista üzemektől, ha olyan földön és olyan termelőeszközökkel dolgoznak, amelyek az állam, vagyis a munkásosztály tulajdonában vannak." (Lenin Művei. XXVII. köt. 396. old.)**

Lenin tehát a szövetkezeti üzemeket nem egymagukban, hanem fennálló rendszerünkkel kapcsolatban vizsgálja, azzal

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*
** *Lenin.* A szövetkezetekről. Szikra 1948. 12. old.

kapcsolatban, hogy olyan földön működnek, amely az államé, olyan országban, ahol a termelőeszközök az állam tulajdonában vannak, és, ebből a szempontból vizsgálva meg a szövetkezeteket, Lenin azt állítja, hogy nem különböznek a szocialista üzemektől.

Így beszél Lenin a szövetkezeti üzemekről általában.

Nem világos-e, hogy méginkább mondhatjuk ugyanezt jelenlegi kolhózainkról?

Többek között ez a magyarázata annak, hogy Lenin „a szövetkezetek egyszerű növekedését" viszonyaink között „a szocializmus növekedésével azonosnak" tartja.

Látjuk, hogy az említett szónok, amikor diszkreditálta a kolhózokat, igen durva hibát követett el a leninizmus ellen.

Ebből a hibából a szónoknak egy másik hibája következik, amely a kolhózokban folyó osztályharcra vonatkozik. A szónok olyan ékesszólóan ecsetelte a kolhózokban folyó osztályharcot, hogy az ember azt hinné, hogy a kolhózokban folyó osztályharc *nem különbözik* a kolhózokon kívül folyó osztályharctól. Sőt, az ember azt hinné, hogy az osztályharc ott még elkeseredettebb. Egyébként nemcsak az említett szónok követi el ezt a hibát. Az osztályharcról való fecsegés, a siránkozás és óbégatás a kolhózokban folyó osztályharcról most összes „baloldali" szájhőseink jellegzetes vonása. A legkomikusabb ebben az egész siránkozásban az, hogy ezek az óbégatók ott „látják" az osztályharcot, ahol nincs, vagy alig van, de nem látják ott, ahol van és ahol módfelett dúl.

Vannak-e a kolhózokban az osztályharcnak elemei? Igenis vannak. Lehetetlen, hogy a kolhózokban ne legyenek elemei az osztályharcnak, ha ott még megvannak az individualista, sőt kulák lelkületnek a csökevényei, ha ott még van bizonyos egyenlőtlenség. Mondhatjuk-e, hogy a kolhózokban folyó osztályharcnak ugyanaz a jelentősége, mint a kolhozókon kívül folyó osztályharcnak? Nem, nem mondhatjuk. „Baloldali" szószátyáraink hibája éppen az, hogy nem látják ezt a különbséget. Mit jelent az osztályharc a kolhózokon *kívül*, a kolhózok megalakulása *előtt?* Harcot jelent a kulák ellen, a termelési és munkaeszközök *tulajdonosa ellen*, aki a termelési és munkaeszközök segítségével *leigázza* a szegényparasztot. Ez a harc — élet-halál harc. De mit jelent a kolhózok *alapján* folyó osztályharc? Ez mindenekelőtt azt jelenti, hogy a kulákot szétzúzták és meg-

fosztották a termelési és munkaeszközöktől. Másodszor azt jelenti, hogy a szegény- és középparasztok, a fő termelési és munkaeszközök társadalmasítása alapján kolhózokba egyesültek. Ez végül azt jelenti, hogy kolhóztagok közti harcról van szó, akik közül egyesek még nem szabadultak meg az individualista és kulákcsökevényektől és igyekeznek a maguk javára kihasználni a kolhózokban meglevő bizonyos egyenlőtlenséget, mások pedig szeretnék a kolhózokból ezeket a csökevényeket és ezt az egyenlőtlenséget száműzni. Nem világos-e, hogy csak a vak nem látja a különbséget a kolhózok alapján folyó osztályharc és a kolhózon kívül folyó osztályharc között?

Tévedés volna azt hinni, hogy ha kolhózok vannak, minden megvan, ami a szocializmus felépítéséhez szükséges. Még nagyobb tévedés volna azt hinni, hogy a kolhóztagok már szocialistákká lettek. Nem, még sokat kell majd dolgozni azon, hogy a kolhózparasztot átformáljuk, hogy individualista lelkületét kiigazítsuk és őt a szocialista társadalom igazi dolgozójává neveljük. S ez annál gyorsabban következik be, minél hamarabb ellátjuk a kolhózokat gépekkel, traktorokkal. De ez a legkevésbbé sem csökkenti a kolhóznak, mint a falu szocialista átalakítása emelőjének roppant jelentőségét. A kolhózok óriási jelentősége éppen abban áll, hogy megadják a fő alapot a gépek és traktorok alkalmazására a földművelésben, hogy megadják a fő alapot a paraszt átnevelésére, lelkületének átformálására, a proletár-szocializmus szellemében. Leninnek igaza volt, mikor ezt mondta:

„A kis földművelő átformálása, lelkületének és összes szokásainak átformálása olyan dolog, amelyhez nemzedékek kellenek. Megoldani ezt a kérdést, a kis földművelő egész lelkületét, hogy úgy mondjuk, meggyógyítani, csupán az anyagi bázis tudja, a technika, a traktorok és gépek tömeges alkalmazása a földművelésben, a nagyméretű villamosítás." (Lenin Művei. XXVI. köt. 239. old.)

Ki tagadhatja, hogy éppen és csakis a kolhóz az a szocialista gazdasági forma, melyen át a sokmilliós kisparasztság a gépekhez és traktorokhoz, mint a gazdasági fellendülés emelőihez, a mezőgazdaság szocialista fejlődésének emelőihez, közelebb juthat és hozzáalakulhat.

Minderről megfeledkeztek „baloldali" szószátyáraink.

Megfeledkezett erről szónokunk is.

VI

AZ OSZTÁLYELTOLÓDÁSOK ÉS A FORDULAT A PÁRT POLITIKÁJÁBAN

Végül az osztályeltolódások és a szocializmus támadásának kérdése a falusi kapitalista elemek ellen.

Az utóbbi évben végzett munkánkat az jellemzi, hogy mint párt, mint Szovjethatalom: *a)* az egész fronton támadásba lendültünk a falu kapitalista elemei ellen; *b)* hogy ez a támadás, mint tudjuk, igen kézzelfogható *pozitív* eredményekkel járt és jár még mindig.

Mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy a kulákság kizsákmányoló törekvéseit *korlátozó* politikáról áttértünk a kulákságot mint osztályt *felszámoló* politikára. Ez azt jelenti, hogy egész politikánk egyik döntő fordulatát hajtottuk végre és hajtjuk végre továbbra is.

A párt a legutóbbi időkig a kulákság kizsákmányoló törekvései *korlátozásának* álláspontján volt. Ismeretes, hogy ezt a politikát már a VIII. kongresszuson kihirdettük. Az új gazdasági politika bevezetésekor és pártunk XI. kongresszusán újból kihirdettük ezt a politikát. Mindenki emlékszik Leninnek Preobrazsenszkijhez intézett ismert levelére (1922), amelyben Lenin újból visszatér arra a kérdésre, hogy okvetlenül éppen ilyen politikát kell folytatni. Végül ezt a politikát megerősítette pártunk XV. kongresszusa. Ezt a politikát folytattuk a legutóbbi időkig.

Helyes volt-e ez a politika? Igen, feltétlenül helyes volt. Indíthattunk volna-e öt, vagy akár három évvel ezelőtt ilyen támadó harcot a kulákság ellen? Számíthattunk-e akkor arra, hogy egy ilyen támadás sikerrel jár? Nem, nem számíthattunk. Ez a legveszedelmesebb kalandorpolitika lett volna. Ez a legveszedelmesebb játék lett volna a támadással. Mert minden bizonnyal kudarcot vallottunk volna és kudarcot vallva, megerősítettük volna a kulákság állásait. Miért? Mert akkor nem álltak rendelkezésünkre a faluban, a szovhózok és kolhózok széles hálózata formájában, azok a támaszpontok, amelyekre a kulákság elleni elszánt offenzívában támaszkodni lehetett volna. Mert akkor még nem volt rá lehetőségünk, hogy a kulák kapitalista termelését, a kolhózok és szovhózok formájában a szocialista termeléssel *helyettesítsük.*

1926—27-ben a zinovjevista-trockista ellenzék buzgón igyekezett rákényszeríteni a pártra a kulákság elleni haladéktalan támadás politikáját. A párt nem ment bele ebbe a veszedelmes kalandba, mert tudta, hogy komoly emberek nem engedhetik meg maguknak, hogy játékszámba vegyék a támadást. A kulákság elleni támadás komoly dolog. Nem szabad összetéveszteni a kulák elleni szavalással. Nem szabad összetéveszteni a kulákkal való torzsalkodás politikájával sem, amelyet a zinovjevista-trockista ellenzék akart a pártra rákényszeríteni. Támadást intézni a kulákság ellen — ez annyi, mint szétzúzni a kulákságot és felszámolni mint osztályt. A támadás, ha nem ezt a célt szolgálja, csak szavalás, torzsalkodás, üres szóbeszéd, minden, csak nem valódi bolsevik támadás. A kulákság elleni támadás azt jelenti, hogy fel kell készülni, és rá kell csapni a kulákra, de úgy rácsapni, hogy többé nem áll lábra. Ezt nevezzük mi, bolsevikok, valódi támadásnak. Kezdhettünk-e öt évvel vagy három évvel ezelőtt ilyen támadásba a siker reményével? Nem, nem kezdhettünk.

Valóban, a kulák 1927-ben több mint 600 millió pud gabonát termelt és ebből mintegy 130 millió pudot vitt a falun kívül piacra. Ez meglehetősen komoly erő, amellyel számolni kell. S mennyit termeltek akkor kolhózaink és szovhózaink? Körülbelül 80 millió pudot, amiből körülbelül 35 millió pudot (árugabonát) vittek piacra. Itéljenek, *helyettesíthettük-e* akkor a kulák termelését, a kulák árugabonáját a kolhózok és szovhózok termelésével és árugabonájával? Világos, hogy nem *helyettesíthettük*. Mit jelent az, ha ilyen körülmények között megindítjuk a döntő támadást a kulákság ellen? Azt jelenti, hogy biztosan kudarcot vallunk, megerősítjük a kulák állásait és gabona nélkül maradunk. Ezért mi akkor nem indíthattunk és nem is kellett támadást indítanunk a kulákság ellen a zinovjevista-trockista ellenzék kalandori handabandázása ellenére.

Na és most? Hogy áll most a dolog? Most eléggé nagy anyagi alapunk van ahhoz, hogy rácsapjunk a kulákságra, megtörjük ellenállását, felszámoljuk mint osztályt, és *helyettesítsük* termelését a kolhózok és szovhózok termelésével. Tudjuk, hogy 1929-ben a kolhózok és szovhózok gabonatermelése nem volt kevesebb, mint 400 millió pud (200 millió puddal kevesebb, mint a kulákgazdaságok össztermelése 1927-ben). Tudjuk továbbá, hogy 1929-ben a kolhózok és szovhózok több mint

130 millió pud árugabonát adtak (azaz többet, mint a kulákság 1927-ben). Tudjuk végül, hogy 1930-ban a kolhózok és szovhózok összgabonatermelése nem lesz kevesebb, mint 900 millió pud (azaz több lesz, mint a kulákság össztermelése 1927-ben), árugabonát pedig nem kevesebb, mint 400 millió pudot fognak adni (azaz összehasonlíthatatlanul többet, mint a kulák 1927-ben).

Ez a helyzet ma nálunk, elvtársak.

Ilyen eltolódás ment végbe nálunk az ország gazdaságában.

Az osztályerők ilyen eltolódása ment végbe nálunk az utóbbi időben.

Látjuk, hogy most megvan az anyagi alapunk ahhoz, hogy a kulák termelését a kolhózok és szovhózok termelésével *helyettesítsük*. Ezért van most kétségtelen sikere a kulákság ellen indított támadásunknak. Így kell támadni a kulákot, ha valóban támadni akarunk, nem pedig üres szavalásra szorítkozni a kulákság ellen.

Ezért tértünk át az utóbbi időben a kulákság kizsákmányoló törekvései *korlátozásának* politikájáról a *kulákság mint osztály likvidálásának* politikájára.

De hogy is állunk a kulákok kisajátításának politikájával, megengedhető-e a kulákok kisajátítása a teljes kollektivizálás körzeteiben? — kérdezik különböző oldalról. Nevetséges kérdés! A kulák kisajátítását nem engedhettük meg, amíg a kulák kizsákmányoló tendenciái korlátozásának álláspontján állottunk, amíg nem volt módunkban áttérni elszánt támadásra a kulákság ellen, amíg nem volt módunkban a kulákok termelését a kolhózok és szovhózok termelésével helyettesíteni. Akkor szükséges és helyes volt a politika, amely nem engedte a kulákot kisajátítani. És most? Most más a helyzet. Most módunk van arra, hogy döntő támadást intézzünk a kulákság ellen, hogy megtörjük ellenállását, hogy felszámoljuk, mint osztályt, és termelését a kolhózok és szovhózok termelésével helyettesítsük. Most a kulákok kisajátítását maga a teljes kollektivizálást megvalósító szegény- és kisparasztok tömege intézi. Most a teljes kollektivizálás körzeteiben a kulákok kisajátítása már nem egyszerű közigazgatási intézkedés. Most a kulákok kisajátítása a kolhózok alakulásának és fejlődésének alkotórésze. Ezért nevetséges és komolytalan dolog most a kulákok kisajátításáról szónokolni. Akinek a fejét veszik, nem siratják a haját.

Nem kevésbbé nevetséges a másik kérdés: befogadhatjuk-e a kulákot a kolhózba? Persze, hogy nem fogadhatjuk be. Nem fogadhatjuk be, mert a kulák a kolhózmozgalom esküdt ellensége. Azt hiszem, ez világos.

VII

KÖVETKEZTETÉSEK

Ez, elvtársak, az a hat főkérdés, melyet marxista agrárszakembereink elméleti munkájukban nem hagyhatnak figyelmen kívül.

E kérdések jelentősége mindenekelőtt abban áll, hogy marxista feldolgozásuk módot nyujt arra, hogy gyökeresen kiirtsuk a mindenféle és fajta polgári elméleteket, melyeket — szégyenünkre — kommunista elvtársaink terjesztenek és amelyek elburjánzanak gyakorlati funkcionáriusaink fejében. Ezeket az elméleteket már régen ki kellett volna irtani és sutba kellett volna dobni. Mert a marxista agrárszakemberek elméleti alkotómunkája csak ilyen elméletek ellen vivott kíméletlen harcban fejlődhet és kaphat erőre.

E kérdések jelentősége végül abban áll, hogy új arculatot adnak az átmeneti időszak régi problémáinak.

Új módon tesszük fel most a „nep", az osztályok, a kolhózok, az átmeneti időszak gazdaságának kérdéseit. Fel kell tárni azoknak a hibáit, akik a „nep"-et mint visszavonulást és csak mint visszavonulást fogják fel. Valójában Lenin már a „nep" bevezetésekor megmondotta, hogy a „nep" nemcsak visszavonulás, hanem ugyanakkor előkészülés is új, döntő támadásra a város és a falu kapitalista elemei ellen. Fel kell tárni azoknak a hibáját, akik azt hiszik, hogy a „nep" csak a város és a falu közötti kapcsolat érdekében kell. Nekünk a város és a falu közötti kapcsolatoknak nem mindegyik fajtája kell. Nekünk olyan kapcsolat kell, mely a szocializmus győzelmét biztosítja. És ha mi ragaszkodunk a „nep"-hez, akkor ezt azért tesszük, mert a „nep" a szocializmus ügyét szolgálja. Amikor pedig már nem fogja a szocializmus ügyét szolgálni, azt fogjuk mondani, hogy menjen a pokolba. Lenin azt mondta, hogy a „nep"-et komolyan és hosszú időre vezettük be. De sohasem mondotta, hogy örökre vezettük be.

Ugyancsak fel kell vetni a marxi újratermelés-elmélet népszerűsítésének kérdését. Ki kell dolgozni népgazdasági mérlegünk felépítésének sémáját. Az, amit a Központi Statisztikai Hivatal 1926-ban népgazdasági mérleg címen közzétett, nem mérleg, hanem számokkal való játék. Az sem megfelelő, ahogy Bazárov és Groman kezelik a népgazdaság mérlegének problémáját. A Szovjetunió népgazdasági mérlegének sémáját forradalmi marxistáknak kell kidolgozniok, ha egyáltalán foglalkozni akarunk azzal, hogy kidolgozzuk az átmeneti időszak gazdasági kérdéseit.

Jó lenne, ha marxista közgazdászaink külön csoportot alakítanának abból a célból, hogy az átmeneti időszak gazdaságának kérdéseit az új beállításban kidolgozzák.

A KULÁKSÁG MINT OSZTÁLY FELSZÁMOLÁSÁNAK POLITIKÁJÁRÓL

A „Krasznaja Zvjezdá" 16. számában „A kulákság mint osztály felszámolása" című, általában kétségkívül helyes cikkben, a megfogalmazás körül két pontatlanság van. Úgy vélem, hogy ezeket a pontatlanságokat helyre kell igazítani.

1. A cikk azt mondja:

„A helyreállítás időszakában a városi és falusi kapitalista elemek korlátozásának politikáját folytattuk. Az újjáépítési időszak kezdetével áttértünk a korlátozás politikájáról a városi és falusi kapitalista elemek kiszorításának politikájára."

Ez a tétel hamis. A kapitalista elemek korlátozásának politikája és kiszorításuk politikája nem két különböző politika, hanem egy és ugyanaz a politika. A falu kapitalista elemeinek kiszorítása elkerülhetetlen következménye és *alkotó* része a kapitalista elemeket korlátozó politikának, a kulákság kizsákmányoló tendenciáit korlátozó politikának. A falu kapitalista *elemeinek* kiszorítása még nem jelenti a kulákságnak, mint *osztálynak* kiszorítását. A falu kapitalista elemeinek kiszorítása a kulákság *egyes osztagainak* kiszorítását és leküzdését jelenti, amely osztagok nem bírták ki az adónyomást, nem bírták ki a szovjethatalom korlátozó rendszabályainak rendszerét. Érthető, hogy a kulákság kizsákmányoló tendenciáit korlátozó politika, a falusi kapitalista elemek korlátozásának politikája, szükségképpen a kulákság egyes osztagainak kiszorításához vezet. Ezért a kulákság egyes osztagainak kiszorítását csakis a falusi kapitalista elemeket korlátozó politika elkerülhetetlen eredményének és alkotó részének tekinthetjük.

Ezt a politikát nemcsak a helyreállítás időszakában folytattuk, hanem az újjáépítés időszakában is, a XV. kongresz

szus (1927 december) utáni időszakban is, pártunk XVI. konferenciájának (1929 április) időszakában is, valamint a XVI. konferencia után is, egészen 1929 nyaráig, amikor bekövetkezett nálunk a teljes kollektivizálás szakasza, amikor beállt a *fordulat*, a kulákságot *mint osztályt felszámoló* politika irányában.

Ha szemügyre vesszük a párt legfontosabb okmányait, kezdve, mondjuk, az 1925 decemberében lefolyt XIV. kongresszustól (lásd a Központi Bizottság beszámolójához elfogadott határozatot) és végezve az 1929 áprilisában megtartott XVI. konferencián (lásd „A mezőgazdaság fellendítésének útjairól" szóló határozatot), lehetetlen észre nem venni, hogy „a kulákság kizsákmányoló tendenciái korlátozásáról", vagy „a falusi kapitalizmus növekedésének korlátozásáról" szóló tétel *mellett* állandóan ott van „a falu kapitalista elemeinek kiszorításáról", „a falu kapitalista elemeinek leküzdéséről" szóló tétel.

Mit jelent ez?

Ez azt jelenti, hogy a párt *nem választja külön* a falusi kapitalista elemek kiszorítását a kulákság kizsákmányoló tendenciáit korlátozó politikától, a falu kapitalista elemei korlátozásának politikájától.

A párt XV. kongresszusa, valamint a XVI. konferencia teljesen „a mezőgazdasági burzsoázia kizsákmányolási törekvéseit korlátozó politika" alapján (a XV. kongresszus határozata „A falusi munkáról"), „a falusi kapitalizmus fejlődését korlátozó új rendszabályok bevezetése" politikájának alapján (lásd ugyanott), „a kulákság kizsákmányolási törekvéseinek erélyes korlátozása politikájának alapján" (lásd a XV. kongresszus határozatát az ötéves tervről), „a kulák elleni támadás" mégpedig „a kulák és a magánkereskedő további, még rendszeresebb és állhatatosabb korlátozása értelmében felfogott támadás" politikájának alapján (lásd ugyanott), a városi és falusi „magánkapitalista gazdaság elemeinek" „még erélyesebb gazdasági kiszorítása" politikájának alapján áll (lásd a XV. kongresszusnak a Központi Bizottság beszámolójához elfogadott határozatát).

Eszerint tehát *a)* az említett cikk írójának nincs igaza, mikor úgy tünteti fel a kapitalista elemek korlátozásának politikáját és kiszorításuk politikáját, mint két különböző politikát. A tények azt mutatják, hogy itt a kapitalizmus

korlátozásának egy és ugyanazon általános politikájával van dolgunk, melynek alkatrésze és eredménye az egyes kulák-osztagok kiszorítása.

Eszerint tehát *b)* az említett cikk írójának nincs igaza, mikor azt állítja, hogy a falu kapitalista elemeit csak az újjáépítés időszakában, a XV. kongresszus időszakában kezdték kiszorítani. Valójában a kiszorítás politikája a XV. kongresszus előtt, a helyreállítás időszakában is, a XV. kongresszus után, az újjáépítés időszakában is folyt. A XV. kongresszus időszakában a kulákság kizsákmányoló tendenciáit korlátozó politikát csak új, kiegészítő rendszabályokkal fokoztuk és ezzel kapcsolatban fokozódnia kellett az egyes kulák-osztagok kiszorításának is.

2. A cikk azt mondja:

„A kulákságot mint osztályt felszámoló politika teljes egészében következik a kapitalista elemek kiszorításának politikájából és folytatása ennek a politikának egy új szakaszban."

Ez a tétel nem pontos és ennélfogva — hamis. Magától értetődik, hogy a kulákot mint osztályt felszámoló politika nem az égből hullott. Ezt a politikát előkészítette a falusi kapitalista elemek korlátozásának, tehát kiszorításának is egész megelőző időszaka. De ez még nem jelenti azt, hogy ez a politika nem különbözik *gyökeresen* a falu kapitalista elemei korlátozásának (és kiszorításának) politikájától, hogy ez a politika a korlátozási politika *folytatása*. Úgy beszélni, ahogy szerzőnk beszél — annyi, mint tagadni azt, hogy 1929 nyara óta a falu fejlődésében *fordulat* történt. Úgy beszélni annyi, mint tagadni azt a tényt, hogy ez alatt az időszak alatt *fordulat* állt be a politikában, melyet pártunk a faluban követett. Úgy beszélni annyi, mint bizonyos ideológiai fedezéket teremteni pártunk jobboldali elemei számára, akik most a XV. pártkongresszus határozataiba kapaszkodnak pártunk *új* politikája ellen, ugyanúgy, ahogy annakidején Frumkin kapaszkodott a XIV. kongresszus határozataiba a kolhózok és szovhózok létesítésének politikája ellen.

Miből indult ki a XV. kongresszus, mikor a falusi kapitalista elemeket korlátozó (és kiszorító) politika fokozását kimondotta? Abból, hogy e korlátozás ellenére, a kulákságnak mint *osztálynak* ideig-óráig mégis *meg kell maradnia. Ezen az*

alapon a XV. kongresszus érvényben hagyta a földbérleti törvényt, bár nagyon jól tudta, hogy a bérlők zöme kulák. *Ezen az alapon* a XV. kongresszus érvényben hagyta a falusi bérmunkáról szóló törvényt és annak pontos végrehajtását követelte. *Ezen az alapon* mégegyszer kijelentettük, hogy a kulákok kisajátítása megengedhetetlen. Ellentmondanak-e ezek a törvények és ezek a határozatok a falu kapitalista elemeit *korlátozó* (és kiszorító) politikának ? *Semmi esetre.* Ellentmondanak-e ezek a törvények és ezek a határozatok a kulákot mint osztályt *felszámoló* politikának ? *Feltétlenül!* Tehát most ezeket a törvényeket és ezeket a határozatokat a teljes kollektivizálás körzeteiben, amelyek nem napról-napra, hanem óráról-órára terjednek félre kell tenni. Egyébként a teljes kollektivizálás körzeteiben már félre is tette őket magának a kolhózmozgalomnak a menete.

Lehet-e ezekután azt állítani, hogy a kulákságot mint osztályt felszámoló politika a falusi kapitalista elemeket korlátozó (és kiszorító) politikának *folytatása?* Világos, hogy nem lehet.

Az említett cikk írója elfelejti, hogy nem lehet kiszorítani a kulákságot mint osztályt adó- és egyéb korlátozó rendszabályokkal, ha *meghagyjuk* ennek az osztálynak a kezében a munkaeszközöket a szabad földhasználat jogával, és ha gyakorlatunkban *fenntartjuk* a falusi bérmunkáról szóló törvényt, a bérletről szóló törvényt és megtiltjuk a kulákok kisajátítását. A cikkíró elfelejti, hogy a kulákok kizsákmányolási tendenciáit korlátozó politika mellett csak arra lehet számítani, hogy a kulákság egyes osztagait kiszorítjuk, ami nem mond ellent annak, hogy a kulákság mint osztály ideig-óráig *megmarad*, sőt ellenkezőleg, feltételezi azt. Ahhoz, hogy a kulákságot, mint osztályt, kiszorítsuk, nem elegendő a kulákság egyes osztagait korlátozó és kiszorító politika. Ahhoz, hogy a kulákságot mint osztályt kiszorítsuk, nyílt harcban meg kell *törni* ennek az osztálynak az ellenállását és meg kell *fosztani* létének és fejlődésének termelési forrásaitól (szabad földhasználat, munkaeszközök, bérlet, bérmunka alkalmazásának joga stb.). Éppen ez a *fordulat* a kulákságot mint osztályt felszámoló politika irányában. Enélkül minden szóbeszéd a kulákságnak mint osztálynak kiszorításáról üres fecsegés, mely csak a jobboldali elhajlóknak kedvez és csak nekik előnyös. Enélkül a falu minden komoly kollekti-

vizálása, és méginkább teljes kollektivizálása elképzelhetetlen. Ezt jól megértették falvaink szegény- és középparasztjai, akik szétverik a kulákságot és megvalósítják a teljes kollektivizálást. Egyes elvtársak ezt még nyilván nem értik.

Tehát: a politika, melyet a párt most folytat a faluban, nem a régi politikának a *folytatása*, hanem *fordulat* a falu kapitalista elemeit *korlátozó* (és kiszorító) politikától a kulákot mint osztályt *felszámoló* új politika felé.

„Krasznaja Zvjezdá"
18. sz. 1930 január 21.

AKIKNEK A SIKER FEJÜKBE SZÁLLT

A KOLHÓZMOZGALOM KÉRDÉSEIHEZ

Most mindenki azokról a sikerekről beszél, amelyeket a Szovjethatalom a kolhózmozgalom terén elért. Még az ellenség is kénytelen elismerni, hogy komoly sikereink vannak. És ezek a sikerek valóban nagyok.

Tény, hogy folyó év február 20-án a Szovjetunió parasztgazdaságainak már 50%-a volt kollektivizálva. Ez azt jelenti, hogy 1930 február 20-ára az ötéves tervet több mint kétszeresen *túlhaladtuk.*

Tény, hogy a kolhózok ez év február 28-ára *már* több mint 36 millió métermázsa, vagyis körülbelül 220 millió pud vetőmagot gyüjtöttek össze a tavaszi vetés számára, azaz a tervnek több mint 90%-át teljesítették. Tagadhatatlan, hogy 220 millió pud vetőmag összegyüjtése pusztán a kolhózok vonalán — a gabonabegyüjtési terv sikeres teljesítése után — hatalmas vívmány.

Miről tanúskodik mindez?

Arról, hogy *már biztosítottnak tekinthetjük a falu gyökeres fordulatát a szocializmus felé.*

Nem szorul bizonyításra, hogy országunk sorsára, az egész munkásosztályra, mint országunk vezetőerejére, és végül magára a pártra nézve ezek a sikerek óriási jelentőségűek. Ezeknek a sikereknek — nem is szólva a közvetlen gyakorlati eredményekről — roppant jelentőségük van magának a pártnak belső életére, pártunk nevelésére. A bátorság és a saját erőnkbe vetett hit szellemét öntik pártunkba. Ügyünk győzelmébe vetett hittel vértezik fel a munkásosztályt. Uj, milliós tartalékokat hoznak közel pártunkhoz.

Ezért a párt feladata: az elért sikereket *megszilárdítani* és további előnyomulásunkra tervszerűen *kihasználni.*

De a sikernek megvan a maga árnyoldala is, különösen akkor, ha a sikert aránylag „könnyen", úgyszólván „váratlanul" érik el. Az ilyen siker néha önhittségre és elbizakodottságra vezet: „Mi mindent meg tudunk csinálni!", „Nekünk minden gyerekjáték!" Ez a siker gyakran megrészegíti az embereket, az emberek elszédülnek a sikertől, elvesztik a mértéket, elvesztik képességüket a valóság megértésére, kezdik túlbecsülni saját erejüket és alábecsülni az ellenség erejét, kalandorkísérletekbe kezdenek, hogy a szocialista építés minden kérdését „egy-kettőre" megoldják. S ilyenkor már nem azon törik a fejüket, hogy az elért sikereket *megszilárdítsák* és tervszerűen *kihasználják* a további előnyomulásra. Minek szilárdítsuk meg az elért sikereket — úgyis „egy-kettőre" eljutunk a szocializmus teljes győzelméig: „Mi mindent meg tudunk csinálni!", „Nekünk minden gyerekjáték!"

Ezért a párt feladata: elszántan harcolni az ilyen, az ügyet veszélyeztető és káros hangulatok ellen és kiküszöbölni őket pártunkból.

Nem mondhatjuk ugyan, hogy ezek az ügyet veszélyeztető és káros hangulatok csak valamennyire is szélesen elterjedtek volna pártunk soraiban, de mégis vannak ilyen hangulatok pártunkban s alaptalan volna azt állítani, hogy ezek a hangulatok nem fognak fokozódni. És biztosra vehetjük, hogy ha ezek a hangulatok nálunk polgárjogot nyernek, a kolhózmozgalom jelentékenyen meggyengül és reálissá válik e mozgalom meghiúsulásának veszélye.

Ezért sajtónk feladata: rendszeresen leleplezni az ilyen és hasonló antileninista hangulatokat.

Néhány tény:

1. Kolhózpolitikánk sikerének többek között az a magyarázata, hogy ez a politika a kolhózmozgalom *önkéntes voltára* és a Szovjetunió különböző kerületeiben uralkodó *viszonyok különféleségének figyelembevételére* támaszkodik. Nem szabad erőszakkal kollektív gazdaságokat létesíteni. Ez ostoba és reakciós dolog volna. A kolhózmozgalomnak a parasztság alapvető tömegei aktív támogatására kell támaszkodnia. Nem szabad mechanikusan átültetni a fejlett kerületek kolhóz-építésének példáit a fejletlen kerületekbe. Ez ostoba és reakciós dolog volna. Az ilyen „politika" egycsapásra lejáratná a kollektivizáció eszmé-

jét. A kolhózszervezés ütemének és módszereinek meghatározásánál alaposan figyelembe kell venni a viszonyok különféleségét a Szovjetunió különböző kerületeiben.

A kolhózmozgalomban az élen haladnak nálunk a gabonatermelő kerületek. Miért? Először azért, mert ezekben a kerületekben van a legtöbb már megerősödött szovjet- és kollektívgazdaságunk, amelyek révén a parasztoknak módjukban volt meggyőződni az új technika erejéről és jelentőségéről, a gazdaság új, kollektív szervezésének erejéről és jelentőségéről. Másodszor azért, mert ezek a kerületek a gabonabegyüjtő kampányok idején a kulákság ellen vívott kétéves harc iskoláját járták meg, ami feltétlenül meg kellett hogy könnyítse a kolhózmozgalom ügyét. Végül azért, mert az utóbbi évek során az ipari központokból fokozott mértékben küldtük e kerületekbe legjobb kádereinket.

Állíthatjuk-e azt, hogy más kerületekben például a fogyasztó-kerületekben, mint amilyenek északi területeink, vagy pedig a még mindig elmaradt nemzetiségek kerületeiben például Turkesztánban, szintén ilyen különösen kedvezők a viszonyok?

Nem, nem állíthatjuk.

Világos, hogy az az elv, mely szerint a Szovjetunió különböző kerületeiben uralkodó viszonyok különféleségét figyelembe kell venni, az önkéntesség elve mellett egyik legkomolyabb előfeltétele az egészséges kolhózmozgalom létesítésének.

De mi történik nálunk néha a valóságban? Mondhatjuk-e, hogy az önkéntességnek és a helyi sajátosságok figyelembevételének elvét a kerületek egész sorában nem szegik meg? Nem, ezt sajnos nem mondhatjuk. Tudjuk például, hogy a fogyasztókerületek északi kerületeinek egész sorában, ahol aránylag kevésbbé kedvezők a viszonyok a kollektívgazdaságok azonnali megszervezésére, mint a gabonatermő kerületekben, nemritkán igyekeznek a kolhózszervezés előkészítő munkálatait azzal *pótolni*, hogy bürokrata rendeletekkel parancsolnak oda kolhózmozgalmat, papíron maradó határozatokat fogadnak el a kolhózok számának növekedéséről, papírkolhózokat létesítenek, amelyek ugyan a valóságban nem léteznek, de a „létezésükről" már egy egész rakás hencegő határozat jött létre. Vagy nézzünk néhány turkesztáni kerületet, ahol még kevésbbé kedvezők a viszonyok a kollektívgazdaságok azonnali megszerve-

zésére, mint a fogyasztóövezet északi kerületeiben. Tudjuk, hogy számos turkesztáni kerületben már megpróbálták a Szovjetunió élenjáró kerületeit „utólérni és túlhaladni" olymódon, hogy katonai beavatkozással fenyegetőztek és azzal, hogy a kolhózokba egyelőre belépni vonakodó parasztokat megfenyegettek az öntözővíz és az iparcikkek megvonásával.

Mi köze ennek a Prisibéjev őrmesteri* „politikának" a párt politikájához, amely a kolhózszervezésben önkéntességre, a helyi sajátosságok figyelembevételére támaszkodik ? Világos hogy nincs és nem is lehet semmi köze.

Kinek kellenek az ilyen torzítások, a kolhózmozgalom ilyen bürokrata elrendelése, ezek a méltatlan fenyegetődzések a parasztokkal szemben ? Ellenségeinken kívül senkinek !

Mire vezethetnek ezek a torzítások ? Ellenségeink megerősödésére és a kolhózmozgalom eszméjének lejáratására.

Nem világos-e, hogy az ilyen torzítások szerzői, akik magukat „baloldaliaknak" tartják, a valóságban a jobboldali opportunizmus malmára hajtják a vizet ?

2. Pártunk politikai sztratégiájának egyik legnagyobb érdeme az, hogy minden adott percben ki tudja választani a mozgalom *legfontosabb láncszemét*, amelyet megragad, hogy az egész láncot az általános cél felé vonja, hogy így érje el a feladat megoldását. Mondhatjuk-e, hogy a párt már kiválasztotta a kolhózmozgalom legfontosabb láncszemét a kolhózszervezés rendszerében ? Mondhatjuk és mondanunk kell.

Melyik ez a legfontosabb láncszem ?

Talán a *társulás a föld közös megművelésére ?* Nem, nem ez. A föld közös megművelésére irányuló társulás, amelyben a termelőeszközök még nincsenek társadalmasítva, a kolhózmozgalomnak már túlhaladott foka.

Talán a *mezőgazdasági kommúna ?* Nem, nem a kommúna. A kommúna egyelőre még szórványos jelenség a kolhózmozgalomban. A mezőgazdasági kommúna számára, ahol nemcsak a termelés, hanem az elosztás is társadalmasítva van, mint *uralkodó* forma számára, a viszonyok még nem értek meg.

A kolhózmozgalom legfőbb láncszeme, *uralkodó* formája

---

* *Prisibéjev őrmester* — bakafántos altiszt, a rend és erkölcs kéretlen őre. Csehov hasonló című elbeszélésének hőse.

a jelen pillanatban, az a forma, melyet most meg kell ragadni, a *mezőgazdasági artelj.**

A *mezőgazdasági arteljben* társadalmasítva vannak a legfőbb termelőeszközök, főleg ami a gabonagazdaságot illeti: a a munka, a földhasználat, a gépek és egyéb felszerelés, az igavonó jószág, a gazdasági épületek. *Nincsenek társadalmasítva:* a ház körüli földek (kis veteményes és egyéb kertek), a lakóépületek, a tejelő marhaállomány bizonyos része, az aprómarha, a baromfi stb. Az artelj azért a *kolhózmozgalom fő láncszeme*, mert a gabonaprobléma megoldásának legcélszerűbb formája. A gabonaprobléma pedig az *egész mezőgazdaság rendszerében* azért *fő láncszem*, mert megoldása nélkül sem az állattenyésztés (apró- és szarvasmarha-tenyésztés) problémája nem oldható meg, sem az ipar legfontosabb nyersanyagát adó ipari és speciális növényeké. Ezért van az, hogy a jelen pillanatban a kolhózmozgalom rendszerének legfőbb láncszeme a mezőgazdasági artelj.

Ebből indul ki a kollektívgazdaságok „Minta-alapszabálya", melynek végleges szövege ma jelenik meg a sajtóban.**

Ugyanebből kell kiindulniok párt- és szovjetfunkcionáriusainknak, akiknek többek között az a kötelességük, hogy ezeket az alapszabályokat behatóan tanulmányozzák és teljes egészükben megvalósítsák.

Ez a párt álláspontja a jelen pillanatban.

Mondhatjuk-e, hogy a pártnak ezt az álláspontját megvalósítják, hogy nem szegik meg, hogy nem ferdítik el? Nem, sajnos, ezt nem mondhatjuk. Tudjuk, hogy a Szovjetunió kerületeinek egész sorában, ahol a kollektívgazdaságok létéért folytatott harc még korántsem ért véget s ahol az arteljek még nem szilárdultak meg, kísérleteket tesznek arra, hogy az arteljek kereteit átlépjék és egyszerre a mezőgazdasági kommúnára ugorjanak át. Az artelj még nem szilárdult meg, de ezek az emberek máris „társadalmasítják" a lakóházakat, az aprómarhát, a baromfit, emellett ez a „társadalmasítás" bürokratikus, papíron maradó parancsolgatássá fajul, mert még nincsenek meg azok a feltételek, amelyek az ilyen társadalmasítást szükségessé teszik. Azt hihetné az ember, hogy a kollektív-

* Artelj — termelőszövetkezet.
** „Právda" 1930 március 2.

gazdaságokban már megoldották a gabonaproblémát, hogy ez a probléma már túlhaladott lépcsőfok, hogy a jelen pillanatban a fő feladat nem a gabonakérdés megoldása, hanem az állattenyésztés és a baromfitenyésztés problémájának megoldása. Kérdezzük, kinek kell ez a fejetlen „munka", mely a kolhózmozgalom különböző formáit egy rakásra hányja? Kinek kell ez a buta és káros előreszaladás? A kolhózparasztot azzal ingerelni, hogy „társadalmasítják" a lakóházakat, az összes fejősteheneket, az egész aprómarha- és baromfiállományt, amikor még *nincs megoldva* a gabonaprobléma, amikor a kollektívgazdaságok arteljformája még *nincs megszilárdítva* — hát nem világos-e, hogy az ilyen „politika" csak esküdt ellenségeinknek lehet kedvére való és előnyös? Az egyik ilyen buzgó „társadalmasító" odáig megy, hogy elrendeli: az arteljben „három napi határidőn belül minden egyes gazdaság baromfiállományát számba kell venni", külön „parancsnokokat" jelöl ki a számbavétel és a felügyelet céljaira, hogy ezek „foglalják el az arteljben az uralkodó magaslatokat", „parancsnokoljanak a szocialista harcban, nem hagyva el a posztot" és — természetesen — vasmarokkal tartsák kezükben az egész arteljt. Mi ez? A kollektívgazdaság vezetésének politikája, vagy pedig a kollektívgazdaság *bomlasztásának* és *lejáratásának* politikája? Nem is szólva azokról a tisztesség ne essék szólván „forradalmárokról", akik azzal *kezdik* az artelj megszervezését, hogy leszedik a templomok harangjait. Leszedi a harangot — ez aztán a for-r-radalmár!

Hogyan eshetett meg, hogy körünkben ilyen hebehurgya próbálkozások történhettek a „társadalmasítás" körül, ilyen nevetséges kísérletek, hogy átugorjunk sajátmagunkon, kísérletek, amelyeknek célja megkerülni az osztályokat és az osztályharcot és amelyek a valóságban osztályellenségeink malmára hajtják a vizet? Ezek a próbálkozások csakis a kolhóz-szervezés frontján kivívott „könnyű" és „váratlan" sikerek légkörében történhettek. Csakis a párt egy részében uralkodó hebehurgyaság eredményeképpen: „Mi mindent meg tudunk csinálni!" „Nekünk minden gyerekjáték!" Csakis azért történhettek ezek a dolgok, mert egyes elvtársainknak a siker fejükbe szállt és egy pillanatra elvesztették világos eszüket és józan ítélőképességüket.

Hogy a kolhóz-szervezés terén helyreigazíthassuk munkánk irányvonalát, *véget kell vetni az ilyen hangulatoknak.*

Ez most a párt egyik soronlevő feladata.

A vezetés művészete komoly dolog. Nem szabad elmaradni a mozgalomtól, mert elmaradni annyit jelent mint elszakadni a tömegektől. De nem szabad előreszaladni sem, mert előreszaladni annyit jelent, mint elveszíteni a tömegekkel való kapcsolatot. Aki a mozgalmat vezetni akarja és egyúttal meg akarja tartani a kapcsolatot a milliós tömegekkel, annak két fronton kell harcolnia — az elmaradók ellen is, az előreszaladók ellen is.

Pártunk erős és győzhetetlen, mert, amikor a mozgalmat vezeti, egyúttal meg tudja tartani és meg tudja sokszorozni kapcsolatát a munkások és parasztok milliós tömegeivel.

„Právda", 60. szám.
1930 március 2.

VÁLASZ A KOLHÓZPARASZT ELVTÁRSAKNAK

Az ujságokból ismeretes, hogy Sztálinnak „Akiknek a siker fejükbe szállt" című cikke és a Központi Bizottság ismert határozata „A párt vonalának elferdítése elleni harcról a kolhózmozgalomban", nagy visszhangot keltett a kolhózmozgalom gyakorlati munkásainak soraiban. Ezzel kapcsolatban az utóbbi időben számos levelet kaptam kolhózparaszt elvtársaktól, melyekben feleletet kérnek kérdéseikre. Kötelességem volt, hogy ezekre a levelekre magánlevelezés útján válaszoljak. Ez azonban lehetetlennek bizonyult, mert a leveleknek több mint felében nincs megadva a szerzőjük címe (elfelejtették megírni a címüket). A levelekben felvetett kérdések viszont összes elvtársaink számára roppant politikai jelentőséggel bírnak. Azonkívül érthető, hogy azokat az elvtársakat sem hagyhattam válasz nélkül, akik elfelejtették megadni a címüket. Ennek folytán szükségessé vált, hogy a kolhózparaszt elvtársak leveleire nyilvánosan, vagyis a sajtóban válaszoljak, kiválasztva ezekből a levelekből mindazokat a kérdéseket, amelyek az ügy szempontjából fontosak. Erre annál is szívesebben vállalkoztam, mert a Központi Bizottság erre vonatkozóan egyenes határozatot hozott.

Első kérdés. Mi a parasztkérdésben elkövetett hibák *gyökere?*

Felelet. A középparaszt helytelen kezelése. Az, hogy erőszakot alkalmaztak a középparaszttal szemben a gazdasági kapcsolat terén. Az, hogy elfelejtették, hogy a középparaszti tömegekkel való gazdasági együttműködést nem erőszakos intézkedések alapján, hanem a középparaszttal való megegyezés alapján, a középparaszttal való szövetség alapján kell felépíteni. Az, hogy elfelejtették, hogy jelenleg a kolhózmozgalom alapja a munkásosztály és a szegényparasztság szövetsége a közép-

paraszttal a kapitalizmus ellen általában és a kulákság ellen különösen.

Amíg a kulákság elleni támadást a középparaszttal egységfrontban vezettük, minden jól ment. De amikor egyes elvtársaink, a sikerektől megrészegedve, kezdtek észrevétlenül átcsúszni a kulák elleni támadás útjáról a középparaszt elleni harc útjára, amikor, a kollektivizálás magas százalékát hajszolva, erőszakot kezdtek alkalmazni a középparaszttal szemben, megfosztották a középparasztot választójogától, „mint kulákot" kisajátították a középparasztot — akkor a támadás kezdett elferdülni, a középparaszttal tartott egységfront repedezni kezdett s világos, hogy a kulák lehetőséget kapott arra, hogy megpróbáljon újra lábraállni.

Elfelejtették, hogy az erőszak, amely nélkülözhetetlen és hasznos az osztályellenségeink elleni harcban, megengedhetetlen és végzetes, ha a középparaszttal szemben alkalmazzuk, aki szövetségesünk.

Elfelejtették, hogy a lovasrohamok, amelyek szükségesek és hasznosak, mikor hadijellegű feladatokat kell megoldani, alkalmatlanok és végzetesek, ha a kolhózépítés feladatainak megoldásáról van szó, méghozzá ha a szervezést a középparasztsággal szövetségben hajtjuk végre.

Ez a parasztkérdésben elkövetett hibák gyökere.

A középparasztsággal való gazdasági kapcsolatra vonatkozóan Lenin ezt mondja:

„Mindenekelőtt abból az igazságból kell kiindulnunk, hogy itt erőszakos módszerekkel a dolog természete szerint semmit sem lehet elérni. Itt a gazdasági feladat egészen másképp áll. Itt nincs meg az a felső réteg, amelyet le lehet vágni, meghagyva az egész talapzatot, az egész épületet. Olyan felsőréteg, mint amilyen a városban a kapitalisták voltak, itt nincsen. *Itt erőszakot alkalmazni annyit jelent, mint az egész ügyet tönkretenni . . . Nincs ostobább dolog, mint akárcsak gondolni is arra, hogy a középparaszttal szemben a gazdasági viszonylatok terén erőszakot alkalmazzunk.*" (Lenin Művei. XXIV. köt. 168. old.)

És más helyen:

„*Erőszak a középparasztsággal szemben — a legnagyobb mértékben káros dolog.* A középparasztság — nagyszámú, sokmilliós réteg. Még Európában sem javasolta senki, ahol pedig a középparasztság seholsem ilyen erős, ahol óriási fejlődést ért el a technika és a kultúra, a városi

élet, a vasutak, ahol tehát a legkönnyebben lehetne ilyesmire gondolni, — még a legforradalmibb szocialisták közül sem javasolta senki, hogy a középparasztsággal szemben erőszakos rendszabályokat alkalmazzanak." (Lenin Művei. XXIV. köt. 167. old.)

Azt hiszem, a dolog világos.

Második kérdés. Melyek a főhibák a kolhózmozgalomban?

Felelet. Ilyen hiba legalább három van.

1. A kolhózok szervezése során megszegték az önkéntesség lenini elvét. Megszegték a párt alapvető utasításainak és a mezőgazdasági arteljek minta-alapszabályának a kolhózok önkéntes felépítéséről szóló pontjait.

A leninizmus arra tanít, hogy a parasztokat az önkéntesség elve alapján kell a kollektív gazdaság vágányára átvezetni, meggyőzve őket arról, hogy a kollektív, társadalmi gazdaság előnyösebb az egyéni gazdaságnál. A leninizmus arra tanít, hogy a parasztokat a kollektív gazdaság előnyeiről meggyőzni csak úgy lehet, ha *megmutatjuk* és a valóságban, tapasztalatilag *bebizonyítjuk* nekik, hogy a kolhóz jobb az egyéni gazdálkodásnál, előnyösebb az egyéni gazdálkodásnál, hogy a kolhóz az inségből és nyomorból kivezető utat jelenti a szegény- és középparaszt számára. A leninizmus arra tanít, hogy ezeknek a feltételeknek a betartása nélkül a kolhózok nem lehetnek szilárdak. A leninizmus arra tanít, hogy minden olyan kísérlet, amely a kolhózt rá akarja erőszakolni a parasztra, minden olyan kísérlet, amely a kolhózokat kényszer útján akarja megteremteni, csak negatív eredményekre vezethet, csak elriasztja a parasztokat a kolhózmozgalomtól.

És valóban, amíg ezt a főszabályt betartották, a kolhózmozgalomban egyik siker a másikat követte. Egyes elvtársaink azonban, megrészegedve a sikerektől, kezdték figyelmen kívül hagyni ezt a szabályt, kezdtek túlságosan sietni és magas kollektivizálási százalékot hajhászva, kényszer útján kezdtek újabb és újabb kolhózokat létrehozni. Nincs mit csodálkozni azon, ha ennek a „politikának" negatív eredményei nem sokáig várattak magukra. A sebtében létrejött kolhózok kezdtek éppoly gyorsan szétmállni, mint amilyen gyorsan létrejöttek, a parasztság egy része pedig, mely tegnap még nagy bizalommal viseltetett a kolhóz iránt, kezdett elfordulni tőle.

Ez az első és legfőbb hiba a kolhózmozgalomban.

A kolhózok felépítésének önkéntességére vonatkozóan Lenin ezt mondja:

„Feladatunk most — a föld *társadalmi* megművelésére, a *nagyüzemi* közös gazdálkodásra való áttérés. A Szovjethatalom részéről azonban semmiféle kényszerről szó nem lehet; semmiféle törvény erre nem kényszerít. A mezőgazdasági *kommúnák önkéntesen* alakulnak meg, a föld *társadalmi megművelésére* való áttérés csakis *önkéntes* lehet, ebben a kérdésben a munkás- és parasztkormány részéről a legcsekélyebb kényszerről sem lehet szó, s a törvény ilyet nem enged meg. Ha valaki közületek ilyen kényszernek lenne tanúja, tudnotok kell, hogy az ilyesmi — visszaélés, hogy az ilyesmi — törvényszegés, amelyet minden erőnkkel igyekszünk és fogunk is jóvátenni."* (Lenin Művei. XXIV. köt. 43. old.)

És más helyen:

„Csakis abban az esetben, ha sikerül a föld társadalmi, kollektív, szövetkezeti, arteljszerű megmunkálásának előnyeit a parasztnak a gyakorlatban *bemutatni*, csak ha sikerül a szövetkezeti, arteljgazdaság segítségével a parasztnak segítséget nyujtani, csakis ez esetben tudja az államhatalmat kezében tartó munkásosztály a maga igazát a parasztnak ténylegesen bebizonyítani, csakis így vonhatja ténylegesen szilárdan és igazán a maga oldalára a sokmilliós parasztömeget. Ezért nem lehet eléggé értékelni a különböző intézmények jelentőségét, amelyek a szövetkezeti, arteljszerű földművelés segítését célozzák. Millió és millió felaprózott, eldugott falvakban elszórt, egyes gazdaságunk van ... Csak ha majd *gyakorlatilag*, a parasztok számára kézzelfogható *tapasztalati* úton *bebizonyítottuk*, hogy a társas, arteljszerű földművelésre való áttérés szükséges és lehetséges, csak akkor lesz majd jogunk azt mondani, hogy ilyen óriási parasztországban, mint Oroszország, komoly lépést tettünk előre a szocialista földművelés útján."* (Lenin Művei. XXIV. köt. 579—580. old.)

Végül még egy hely Lenin műveiből:

„Támogatva különféle szövetkezeteket, valamint a középparasztok mezőgazdasági kommúnáit, a Szovjethatalom képviselőinek azok létrehozása körül *a legkisebb kényszert sem* szabad megtűrniük. Csak az olyan egyesülések értékesek, melyeket a parasztok maguk létesítenek, szabad elhatározásukból s amelyeknek előnyös voltáról ők maguk a gyakorlatban meggyőződtek. *A túlnagy sietség ezen a téren káros*, mert csak erősítheti a középparasztság előítéleteit az újítások-

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

kal szemben. A Szovjethatalom azon képviselőit, akik a parasztoknak a kommúnákhoz való csatlakozása érdekében kényszer alkalmazását engedik meg maguknak, még ha nem egyenes, hanem csak közvetett kényszerről van is szó, a legszigorúbban felelősségre kell vonni és el kell távolítani a falusi munkától."* (Lenin Művei. XXIV. köt. 174. old.)

Azt hiszem, a dolog világos.

Aligha szorul bizonyításra, hogy a párt Leninnek ezt az utasítását teljes szigorral végre is fogja hajtani.

2. A kolhózszervezés körül megszegték azt a lenini elvet, mely annak számbavételét követeli, hogy a viszonyok a Szovjetunió különböző kerületeiben különbözők. Elfelejtették, hogy a Szovjetuniónak igen sokféle tája van, és ezeknek gazdasági formái és kulturális színvonala különbözők. Elfelejtették, hogy e területek közt vannak a fejlődés magas fokán álló, vannak közepes és vannak elmaradt területek. Elfelejtették, hogy a kolhózmozgalom üteme és a kolhózszervezés módszerei ezeken a távolról sem egyforma területeken *nem lehetnek egyformák.*

„Téves lenne — mondja Lenin — ha Oroszország minden vidéke számára egyszerűen egy mintára másolgatnánk a rendeleteket, ha Ukrajna és a Don-vidék bolsevik kommunistái, szovjet-funkcionáriusai válogatás nélkül az összes rendeletek érvényét kiterjesztenék más vidékekre"... mert „mi semmi szín alatt sem kötjük magunkat egyöntetű sablónhoz, nem határozzuk el egyszersmindenkorra, hogy a mi tapasztalatainkat, Közép-Oroszország tapasztalatait, teljes egészükben alkalmazni lehet valamennyi, a központtól távoleső vidéken is." (Lenin Művei. XXIV. köt. 125—126. old.)

Más helyen Lenin azt mondja, hogy:

„A legnagyobb ostobaság volna Közép-Oroszországot, Ukrajnát, Szibériát egy kaptafára húzni, egy és ugyanazon meghatározott sablón szerint kezelni." (Lenin Művei. XXVI. köt. 243. old.)

Végül Lenin kötelezi a Kaukázus kommunistáit, hogy:

„értsék meg *helyzetüknek, köztársaságaik helyzetének sajátszerű, az Oroszországi Szocialista Szövetséges Szovjetköztársaság helyzetétől és viszonyaitól eltérő voltát, értsék meg annak szükségességét, hogy taktikánkat nem lemásolniok, hanem a különböző konkrét viszonyokra alkalmazva, meggondoltan módosítaniok kell.*" (Lenin Művei. XXVI. köt. 191. old.)

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

Azt hiszem, a dolog világos.

Lenin ez útmutatásai alapján pártunk Központi Bizottsága „A kollektivizálás üteméről" hozott határozatában (l. a „Právda" 1930 január 6-i számát) a Szovjetunió területeit a kollektivizálás üteme szempontjából három csoportra osztotta, melyek közül az Észak-Kaukázus, a Közép-Volgavidék és az Alsó-Volgavidék a kollektivizálást alapjában már 1931 tavaszára befejezhetik, a többi gabonatermelő területek (Ukrajna, Központi Feketeföld Terület, Szibéria, Urálvidék, Kazachsztán stb.) 1932 tavaszára, a többi területek viszont a kollektivizálást elnyújthatják egészen az ötéves terv végéig, vagyis 1933-ig.

Azt hiszem, a dolog világos.

És mi történt a valóságban? Kitűnt, hogy egyes elvtársaink, a kolhózmozgalom első sikereitől megrészegedve, Lenin útmutatásairól is, a Központi Bizottság határozatáról is szerencsésen megfeledkeztek. A Moszkvai Terület, felfújt kollektivizálási eredményeket hajhászva, funkcionáriusait úgy kezdte irányítani, hogy a kollektivizálást már 1930 tavaszára befejezzék, holott legalább is három év állt rendelkezésére (1932 végéig). A Központi Feketeföld Terület sem akart „elmaradni mások mögött" és kezdte funkcionáriusait olyan irányban utasítani, hogy a kollektivizálást 1930 első felében fejezzék be, holott legalább is két év állott rendelkezésére (1931 végéig). Kaukázusontúli és turkesztáni elvtársaink pedig, lázas igyekezetükben, hogy az élenjáró kerületeket „utólérjék és túlhaladják", arra kezdtek irányt venni, hogy a kollektivizálást a „legrövidebb idő alatt" befejezzék, holott négy teljes év állt még rendelkezésükre (1933 végéig). Érthető, hogy a kollektivizálásnak ilyen gyorstüzelő „üteme" mellett a kolhózmozgalomra gyengén előkészített kerületek, buzgalmukban, hogy a jobban előkészített kerületeket „utólérjék", erős adminisztratív nyomást voltak kénytelenek gyakorolni, saját adminisztratív buzgalmukkal igyekezve pótolni a kolhózmozgalom gyors fejlődésének hiányzó tényezőit. Az eredmény ismeretes. Közismert az a zűrzavar, amely ezeken a vidékeken keletkezett s amelyet aztán a Központi Bizottságnak kellett beavatkozásával megszüntetnie.

Ez a második hiba a kolhózmozgalomban.

3. A kolhózszervezés körül megszegték azt a lenini elvet, hogy a mozgalom még ki nem fejlődött formáját nem lehet

átugrani. Megszegték a lenini elvet, mely azt mondja: ne kerüljünk elébe a tömegek fejlődésének, ne rendeletekkel kormányozzuk a tömegmozgalmat, ne szakadjunk el a tömegektől, de haladjunk együtt a tömegekkel és vigyük őket előbbre úgy, hogy elvezetjük őket jelszavainkhoz és megkönnyítjük nekik azt, hogy saját tapasztalataik alapján győződjenek meg jelszavaink helyességéről.

„Mikor a petrográdi proletariátus és a petrográdi helyőrség katonái — mondja Lenin — a hatalmat megragadták, nagyon jól tudták, hogy az építőmunka a falun nagy nehézségekbe fog ütközni, hogy itt lépésről-lépésre kell majd előrehaladni, hogy a *legnagyobb ostobaság* lenne *dekrétumok, törvényes rendelkezések útján megkísérelni a föld társadalmi megmunkálásának bevezetését*, hogy ebbe csak jelentéktelen számú öntudatos elem ment volna esetleg bele, a parasztság óriási többsége azonban ezt a feladatot nem tűzte maga elé. Ezért mi arra szorítkoztunk, ami a forradalom továbbfejlesztése érdekében feltétlenül szükséges: *a tömegek fejlődésének semmiesetre se elébevágni*, hanem kivárni, míg a további előrehaladást a tömegek saját tapasztalata, saját harca fogja megindítani."* (Lenin Művei. XXIII. köt. 252. old.)

Leninnek ezen útmutatásaiból kiindulva, a Központi Bizottság „A kollektivizálás üteméről" szóló ismert határozatában (l. a „Právda" 1930 január 6-i számát) elismerte, hogy *a)* a kolhózmozgalom fő formája a jelen viszonyok között a mezőgazdasági artelj, hogy *b)* erre való tekintettel ki kell dolgozni a mezőgazdasági arteljnek, mint a kolhózmozgalom fő formájának minta-alapszabályát, hogy *c)* gyakorlati munkánkban nem szabad megtűrnünk a kolhózmozgalom felülről való „elrendelését" és nem szabad „kolhózosdit játszani".

Ez azt jelenti, hogy jelenleg nem a kommúnára, hanem a mezőgazdasági arteljre kell irányt vennünk, mint a kolhózszervezés fő formájára, hogy nem szabad megtűrnünk a mezőgazdasági arteljen keresztül a kommúnára való átugrást, hogy a parasztoknak a kolhózok irányában haladó tömegmozgalmát nem szabad a kolhózok „elrendelésével", „kolhózosdival" felcserélnünk.

Azt hiszem, a dolog világos.

És mi történt a valóságban? Kitűnt, hogy egyes elvtár-

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

saink, a kolhózmozgalom első sikereitől megrészegulve, szerencsésen elfelejtkeztek Lenin utasításairól is, a Központi Bizottság határozatáról is. Ezek az elvtársak, ahelyett, hogy tömegmozgalmat szerveztek volna mezőgazdasági arteljek létesítésére, kezdték az egyéni gazdaságot űző parasztokat egyenesen a kommúna-rendszerre „átvinni". Ahelyett, hogy megszilárdították volna a mozgalomnak arteljszerű formáját, kezdték kényszer útján „társadalmasítani" az aprómarhát, baromfit, a nem piacra szánt fejősjószágot, a lakóházakat. Ennek a leninisták számára megengedhetetlen elhamarkodottságnak eredményei ma már közismertek. Szilárd kommúnákat, természetesen, a legtöbb esetben nem sikerült létrehozniok. Viszont a mezőgazdasági arteljek egész sora siklott ki a kezükből. A „szép" határozatok ugyan megmaradtak, de mi a köszönet bennük?

Ez a harmadik hiba a kolhózmozgalomban.

Harmadik kérdés. Hogyan eshettek meg ezek a hibák és hogyan kell a pártnak kijavítani őket?

Felelet. Ezek a hibák a kolhózmozgalom terén elért gyors sikereink alapján merültek fel. A siker néha az emberek fejébe száll. Nemritkán túlságos önhittséget és elbizakodottságot szül. Ez különösen könnyen történhetik meg egy hatalmon levő párt képviselőivel. Különösen olyan párt képviselőivel, mint a mienk, amelynek ereje és tekintélye úgyszólván megmérhetetlen. Nálunk igenis előfordulhatnak a kommunista hencegés megnyilvánulásai, melyek ellen Lenin olyan elszánt harcot folytatott. Nálunk igenis akadhatnak olyanok, akik hisznek a rendeletek, határozatok, utasítások mindenhatóságában. Nálunk igenis megvan az a veszély, hogy rengeteg nagy országunk egyik vagy másik sarkában a párt egyes képviselői a pártnak forradalmi intézkedéseit üres, bürokratikus rendelet-kiadássá változtatják. Nemcsak helyi funkcionáriusokra gondolok itt, hanem egyes területi méretekben dolgozókra is, sőt a Központi Bizottság egyes tagjaira is. „A kommunista hencegés — mondja Lenin — azt jelenti, hogy egy ember, aki benne van a kommunista pártban és akit onnan még nem tisztogattak ki, azt képzeli, hogy minden feladatot meg tud oldani kommunista rendeletgyártással." (Lenin Művei. XXVII. köt. 50—51. old.)

Ez az a talaj, amelyből a kolhózmozgalomban elkövetett hibák, a párt vonalának a kolhózszervezés terén történt elferdítései kinőttek

Miért veszélyesek ezek a hibák és ferdítések, ha továbbra is folytatódni fognak, ha gyorsan és maradék nélkül nem számoljuk fel őket?

A veszedelem ott van, hogy ezek a hibák egyenes úton visznek bennünket a kolhózmozgalom lejáratásához, a középparaszttal való meghasonláshoz, a szegényparasztság dezorganizálásához, soraink megzavarásához, egész szocialista építőmunkánk meggyengüléséhez, a kulákság visszaállításához. Röviden szólva: ezeknek a hibáknak az a tendenciájuk, hogy letérítsenek bennünket a parasztság alapvető tömegeivel kötött szövetségünk megszilárdításának útjáról, a proletárdiktatúra megszilárdításának útjáról és az ezekkel a tömegekkel való szakítást, a proletárdiktatúra aláásását idézzék elő.

Ez a veszedelem már február második felében jelentkezett, akkor, amikor elvtársaink egy része, az előző sikerektől elvakítva, vágtában kezdett letérni a lenini útról. Pártunk Központi Bizottsága számbavette ezt a veszedelmet és késedelem nélkül beavatkozott a dologba, megbízást adva Sztálinnak, hogy a kolhózmozgalomról szóló külön cikkel figyelmeztesse az elvtársakat, hogy túllőttek a célon. Vannak, akik azt hiszik, hogy az „Akiknek a siker fejükbe szállt" című cikk Sztálin egyéni kezdeményezésének gyümölcse. Ez persze nevetséges. Nem azért van Központi Bizottságunk, hogy ilyen ügyben akárkinek is átengedje az egyéni kezdeményezést. A Központi Bizottság alaposan áttanulmányozta az ügyet. S amikor kiderült, milyen mélyek és súlyosak a hibák, akkor a Központi Bizottság haladéktalanul, tekintélyének egész erejével csapott rá a hibákra, közzétéve 1930 március 15-én hozott nevezetes határozatát.

Nehéz idejében megállítani és a helyes útra téríteni az embereket, akik őrült iramban száguldanak egyenesen a szakadék felé. De Központi Bizottságunk nem azért viseli a lenini párt Központi Bizottságának nevét, hogy ne tudna leküzdeni még nagyobb nehézségeket is. S lényegében már le is győzte ezeket a nehézségeket.

Ilyen esetekben nehéz a párt egész osztagait iramukban megállítani, idejében a helyes útra vinni és soraikat menet közben átcsoportosítani. De pártunk nem azért viseli Lenin pártjának nevét, hogy ne volna meg a kellő hajlékonysága az ilyen nehézségek leküzdésére. S lényegében már le is győzte ezeket a nehézségeket.

A fő dolog itt az, hogy bátran beismerjük hibáinkat és legyen erőnk arra, hogy a legrövidebb időn belül megszüntessük őket. A fő nehézség itt az, hogy a nemrégiben elért sikerek után félnek a hibák beismerésétől, félnek az önkritikától s nem akarják hibáikat gyorsan és határozottan kijavítani. Csak le kell küzdeni ezt a nehézséget, csak félre kell dobni a felduzzasztott számokkal operáló terveket és az irodai, bürokratikus maximalizmust, csak át kell terelni figyelmünket a kolhózok szervezeti és gazdasági felépítésének feladataira — és a hibáknak meg a nyoma sem marad meg. Semmi alapunk sincs kételkedni benne, hogy pártunk lényegében már le is küzdötte ezt a veszedelmes nehézséget.

„Az összes forradalmi pártok — mondja Lenin —, amelyek eddig elpusztultak, azért pusztultak el, mert *elbízták magukat* és nem tudták megérteni azt, hogy miben van az erejük *és féltek attól, hogy a saját gyöngéikről beszéljenek*. De mi nem pusztulunk el, mert nem félünk attól, hogy gyöngéinkről beszéljünk és megtanuljuk, hogyan kell a gyöngeséget leküzdeni."* (Lenin Művei. XXVII. köt. 260—261. old.)

Lenin e szavait nem szabad elfelejtenünk.

Negyedik kérdés. Nem jelent-e a pártvonal elferdítései elleni harc meghátrálást, visszavonulást?

Felelet. Persze, hogy nem! Visszavonulásról itt csak az beszélhet, aki a hibák és torzítások folytatását előnyomulásnak tartja, a hibák elleni harcot pedig visszavonulásnak. Ha az előrenyomulás hibák és torzítások halmozásából áll, szép kis „előnyomulás" az ilyen.

Napirendre tűztük a mezőgazdasági artelt, mint a jelenlegi kolhózmozgalom fő formáját, megfelelő minta-alapszabályt dolgoztunk ki a kolhószervezési munka vezérfonalául. Lemondunk-e róla? Persze, hogy nem!

Napirendre tűztük a munkásosztály és a szegényparasztság termelési összefogásának megszilárdítását a középparasztal, mert ez a jelenlegi kolhózmozgalom alapja. Lemondtunk-e erről? Persze, hogy nem!

Napirendre tűztük a kulákság mint osztály felszámolásának jelszavát, mint a falun végzett gyakorlati munkánk fő jelszavát a jelen helyzetben. Lemondunk-e róla? Persze, hogy nem!

---

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

Még 1930 januárjában kijelöltük az egész Szovjetunió részére a mezőgazdaság kollektivizálásának bizonyos meghatározott ütemét, meghatározott csoportokra osztva a Szovjetunió különböző területeit és kijelölve mindegyik csoport részére a maga külön ütemét. Lemondunk-e erről? Persze, hogy nem! Hát hol van akkor itt a párt „visszavonulása"?

Azt akarjuk, hogy azok, akik hibákat és torzításokat követtek el, abbahagyják hibáikat. Azt akarjuk, hogy a hebehurgyák vonuljanak vissza hebehurgyaságukból a leninizmus állásaiba. Akarjuk ezt, mert csak ilyen feltétel mellett lehet majd folytatnunk a *valódi* előnyomulást osztályellenségeink ellen. Azt jelenti-e ez, hogy hátrafelé megyünk? Persze, hogy nem! Ez csak azt jelenti, hogy *helyes* előnyomulást akarunk vezetni, nem pedig hebehurgya módra előnyomulást játszani.

Hát nem világos-e, hogy csak tökfilkók és túlzó „baloldaliak" minősíthetik a pártnak ezt az álláspontját visszavonulásnak?

Azok, akik visszavonulásról fecsegnek, nem értenek meg legalább is két dolgot.

1. Nem ismerik az előnyomulás törvényeit. Nem értik, hogy az az előnyomulás, melyet a már elfoglalt állások *megerősítése nélkül* hajtanak végre — már eleve kudarcra van kárhoztatva. Mikor járhat az előnyomulás sikerrel, például katonai téren? Ha az emberek nem szorítkoznak arra, hogy csak előnyomuljanak, hanem igyekeznek egyúttal *megerősíteni* a már elfoglalt állásokat, erőiket a megváltozott helyzetnek megfelelően *átcsoportosítani*, a frontmögötti területet *rendbehozni*, a tartalékokat *fölzárkóztatni*. Miért van minderre szükség? Azért, hogy biztosítsuk magunkat meglepetések ellen, betöltsük a front egyes helyein támadt réseket, amelyek minden előnyomulásnál előfordulhatnak s hogy ilymódon előkészítsük az ellenség teljes megsemmisítését. A lengyel csapatok 1920-ban azt a hibát követték el, ha a dolognak csak a katonai oldalát tekintjük, hogy nem vették figyelembe ezt a szabályt. Ez magyarázza meg többek közt azt, hogy előbb egész seregükkel Kievig hömpölyögtek, aztán kénytelenek voltak ugyanúgy Varsóig visszahömpölygni. A szovjetcsapatok viszont 1920-ban azt a hibát követték el, ha megint csak a katonai oldalát tekintjük a dolognak, hogy Varsó felé való előnyomulásuk során ismételték a lengyelek hibáját.

Ugyanezt kell mondanunk az osztályharc frontján vezetett előnyomulás törvényeiről is. Nem lehet sikerrel előnyomulni az osztályellenségek megsemmisítésére, *ha nem erősítjük meg* a már elfoglalt állásokat, *ha nem csoportosítjuk át* erőinket, ha nem biztosítjuk a frontot *tartalékokkal*, ha nem hozzuk rendbe a *frontmögötti* területet és így tovább.

A dolog lényege az, hogy a hebehurgya emberek nem értik meg az előnyomulás törvényeit. A dolog lényege az, hogy a párt érti és megvalósítja őket.

2. Nem értik az előnyomulás osztályjellegét. Előnyomulásról kiabálnak. De hát: előnyomulás — *melyik* osztály ellen, *melyik* osztállyal szövetségben? Mi a falu kapitalista elemei ellen nyomulunk előre, szövetségben a középparaszttal, mert csakis ilyen előnyomulás vezethet bennünket győzelemre. De mi a teendő, ha a párt egyes osztagainak túlbuzgósága folytán az előnyomulás kezd lesiklani a helyes útról és kezd élével szövetségesünk, a középparaszt ellen fordulni? Hát nekünk *akármilyen* előnyomulás kell, nem pedig egy meghatározott osztály elleni előnyomulás, szövetségben egy meghatározott osztállyal? Don Quijote is azt képzelte, hogy ellenségei ellen nyomul előre, amikor a szélmalom ellen ment rohamra. Ismeretes azonban, hogy ennek a tisztesség ne essék szólván, előnyomulásnak a során betörte a fejét.

Úgylátszik Don Quijote babérai nem hagyják aludni a mi „baloldali" túlzóinkat.

Ötödik kérdés. Melyik nálunk a főveszély: a jobboldali, vagy a „baloldali"?

Felelet. Főveszély nálunk a jobboldali. A jobboldali veszély volt és marad nálunk a főveszély.

Nem mond-e ellent ez az állítás a Központi Bizottság 1930 március 15-i határozatában foglalt ismert tételnek, mely szerint a kolhózmozgalom főakadálya ma a „baloldali" túlzók hibái és torzításai? Nem, nem mond ellent. A dolog úgy áll, hogy a „baloldali" túlzóknak a kolhózmozgalom terén elkövetett hibái olyan hibák, melyek kedvező feltételeket teremtenek arra, hogy a pártban megerősödjék a jobboldali elhajlás. Miért? Azért, mert ezek a hibák a párt vonalát fonák színben tüntetik fel, tehát megkönnyítik a párt diszkreditálását — következésképp megkönnyitik a jobboldali elemek harcát a párt vezetősége ellen. A párt vezetőségének diszkreditálása — ez az a legelemibb

és az egyetlen talaj, amelyen a jobboldali elhajlók harca a párt ellen kifejlődhet. A „baloldali" túlzók, azoknak hibái és ferdítései, ezt a talajt teremtik meg a jobboldali elhajlók számára. Ezért, ha sikerrel akarunk küzdeni a jobboldali opportunizmus ellen, le kell küzdenünk a „baloldali" opportunisták hibáit. A „baloldali" túlzók, ha tárgyilagosan nézzük a dolgot, a jobboldali elhajlók szövetségesei.

Ilyen sajátszerű kapcsolat áll fenn a „baloldali" opportunizmus és a jobboldali elhajlás között.

Ezzel a kapcsolattal kell megmagyaráznunk azt a tényt, hogy egyes „baloldaliak" meglehetősen gyakran beszélnek a jobboldaliakkal való blokk kérdéséről. Ezzel kell magyaráznunk azt a sajátszerű jelenséget is, hogy a „baloldaliaskodók" egy része, akik tegnap még hangos hurrázással „vezettek" előnyomulást és az egész Szovjetuniót két-három kurta hét alatt akarták kollektivizálni, ma passzivitásba esnek, karjuk lehanyatlik és szerencsésen átengedik a harcteret a jobboldali elhajlóknak, ilymódon a kulák előli tényleges visszavonulásra (idézőjel nélkül!) véve irányt.

A jelen helyzet sajátszerűsége abban rejlik, hogy a „baloldali" túlzók elleni harc ma nálunk előfeltétele és sajátszerű formája a jobboldali opportunizmus elleni sikeres harcnak.

Hatodik kérdés. Hogyan kell értékelnünk azt, hogy a parasztság egy része kivált a kolhózokból?

Felelet. A parasztság egy részének kiválása azt jelenti, hogy az utóbbi időben nálunk bizonyos számú nem-szilárd kolhóz jött létre, és ezek most megtisztulóban vannak az állhatatlan elemektől. Ez azt jelenti, hogy a felfújt kolhózok eltűnnek, a szilárdak viszont megmaradnak és erősödni fognak. Véleményem szerint ez teljesen normális jelenség. Egyes elvtársak kétségbeesnek emiatt, pánikba esnek és görcsösen ragaszkodnak a felduzzasztott százalékszámokhoz. Mások, kárörvendve, a kolhózmozgalom „kudarcát" jósolgatják. Ezek is, azok is, súlyosan tévednek. Ezek is, azok is, távol állnak a kolhózmozgalom lényegének marxista felfogásától.

A kolhózokból mindenekelőtt az úgynevezett holt lelkek válnak ki. Ezeknek a kiválása nem is kivalás, csak annak nyilvánvalóvá válása, hogy ezeknek az embereknek a helyén eddig is üresség volt. Hát van szükségünk holt lelkekre? Persze

hogy nincsen. Véleményem az, hogy az észak-kaukázusiak és az ukrajnaiak feltétlenül helyesen járnak el, mikor feloszlatják a holt lelkekből álló kolhózokat és tényleg eleven, tényleg szilárd kolhózokat szerveznek. A kolhózmozgalom számára ez csak nyereség.

Kiválnak, másodszor, az idegen, ügyünkkel szemben határozottan ellenséges elemek. Világos, hogy mennél hamarabb megszabadulunk az ilyenfajta elemektől, annál jobb a kolhózmozgalomnak.

Kiválnak, végül, ingadozó elemek, akiket nem lehet sem idegeneknek, sem holt lelkeknek nevezni. Ezek azok a parasztok, akiket *ma* még nem sikerült meggyőznünk ügyünk helyességéről, de akiket *holnap* egész biztosan meg fogunk győzni. Ezeknek a parasztoknak a kiválása a kolhózmozgalom számára komoly, bár csak ideiglenes veszteséget jelent. Ezért a kolhózmozgalom ingadozó elemeiért folyó harc ma a kolhózmozgalom egyik legfontosabb feladata.

Kitűnik, hogy a parasztok egy részének kiválása a kolhózokból nemcsak káros jelenség. Kitűnik, hogy ezek a kiválások, amennyiben megszabadítják a kolhózokat a holt lelkektől és az egyenesen idegen elemektől, jótékony folyamatot jelentenek, mert egészségesebbé és erősebbé teszik a kolhózokat.

Egy hónappal ezelőtt úgy számítottuk, hogy a gabonatermelő területeken a kollektivizálást már több mint 60 százalékra végrehajtottuk. Most világos, hogy ha az igazi és valamennyire is szilárd kolhózokat tekintjük, akkor ez a szám nyilvánvalóan túlzott volt. Ha a kolhózmozgalom a gabonatermelő területeken, a parasztok egy részének kiválása után, a kollektivizálás 40 százalékának erejéig megszilárdul — ezt pedig egész biztosan el lehet érni —, akkor ez a jelen helyzetben a kolhózmozgalom óriási eredménye lesz. Én itt a gabonatermelő területek átlagos százalékszámát veszem, jól tudva, hogy emellett vannak egyes olyan kerületeink, ahol a kollektivizálás általános és elérte a 80—90 százalékot. A gabonatermelő területek 40 százalékos kollektivizálása — ez azt jelenti, hogy a kollektivizálás eredeti ötéves tervének 1930 tavaszáig terjedő részét *kétszeresen* tudtuk teljesíteni.

Ki merné tagadni azt, hogy ennek a Szovjetunió szocialista fejlődése terén elért *történelmi jelentőségű* eredménynek ***döntő*** jellege van?

Hetedik kerdés. Helyesen cselekszenek-e az ingadozo parasztok, amikor kiválnak a kolhózokból?

Felelet. Nem, helytelenül cselekszenek. A kolhózokból kiválva saját érdekeik ellen cselekszenek, mert a parasztoknak csakis a kolhózok hozzák meg a szabadulást a nyomorból es sötétségből. A kolhózokból kiválva rosszabb helyzetbe kerülnek, mert megfosztják magukat azoktól a kedvezményektől és előnyöktől, melyeket a Szovjethatalom a kolhózoknak nyujt. A kolhózokban elkövetett hibák és torzítások nem ok a kilépésre. A hibákat közös erővel kell kijavítani, bennmaradva a kolhózban. Kijavítani a hibákat annál is könnyebb, mert a Szovjethatalom teljes erővel harcolni fog ellenük.

Lenin azt mondja, hogy:

„Az árutermelő kisgazdaság rendszere *képtelen* megszabaditani az emberiséget a tömegek nyomorától és elnyomatásától." (Lenin Művei. XX. köt. 122. old.)

Lenin azt mondja, hogy:

„A kisgazdasággal a nyomorból nem lehet kijutni." (Lenin Művei. XXIV. köt. 540. old.)

Lenin azt mondja, hogy:

„Ha tovább is régimódra a kisgazdaságokban fogunk ülni, még ha szabad polgárokként is, szabad földön, akkor is fenyegetni fog bennünket az elkerülhetetlen pusztulás veszélye." (Lenin Muvei. XX. köt. 417. old.)

Lenin azt mondja, hogy:

„Csakis a közös, arteljszerű, társas munka segítségével juthatunk ki abból a zsákutcából, amelybe az imperialista háború kergetett bennünket." (Lenin Művei. XXIV. köt. 537. old.)

Lenin azt mondja, hogy:

„Feltétlenül át kell térnünk a földnek nagyüzemű mintagazdaságokban való közös megmunkálására", mert „enélkül abból a bomlásból, s abból az egyenesen kétségbeesett helyzetből, amelyben ma Oroszország van, ki nem juthatunk." (Lenin Művei. XX. köt. 418. old.)

Mindez mit jelent?

Ez azt jelenti, hogy a kolhóz az *egyedüli* út, amelyen a parasztok a nyomorból és sötétségből kijuthatnak.

Világos, hogy a parasztok helytelenül cselekszenek, amikor kiválnak a kolhózból.

Lenin azt mondja, hogy:

„Önök természetesen valamennyien tudják, a Szovjethatalom egész tevékenysége arról beszél, hogy milyen *óriási jelentőséget* tulajdonítunk mi a kommúnáknak, arteljeknek és általában mindenféle olyan szervezetnek, melynek az a célja, hogy az apró, egyéni parasztgazdaságokat társadalmi jellegű, szövetkezetszerű vagy arteljszerű gazdaságokká alakítsa át, hogy ezt az átalakulást fokozatosan elősegítse."* (Lenin Művei. XXIV. köt. 579. old.)

Lenin azt mondja, hogy:

„A Szovjethatalom egyenesen *előnyben* részesítette a kommúnákat és szövetkezeteket, azokat állítva az *első helyre**." (Lenin Művei. XXIII. köt. 399. old.)**

Mit jelent ez?

Ez azt jelenti, hogy a Szovjethatalom kedvezményeket és előnyöket fog adni a kolhózoknak az egyéni gazdaságokkal szemben. Ez azt jelenti, hogy kedvezményekben fogja részesíteni a kolhózokat a nekik juttatandó földek átengedése terén is, a gépekkel, traktorokkal, vetőmaggal stb. való ellátás terén is, az adóterhek megkönnyítése terén is, a hitelnyújtás terén is.

Miért ad a Szovjethatalom kedvezményeket és előnyöket a kolhózoknak?

Azért, mert a kolhóz az egyetlen eszköz arra, hogy a parasztokat a nyomortól megszabadítsuk.

Azért, mert azzal, hogy elsősorban a kolhózokat segítjük — a leghatékonyabb formában segítjük a szegényparasztot és a középparasztot.

A Szovjethatalom a napokban határozatot hozott arról, hogy *két évre adómentesse tesz*' a kolhózok összes társadalmasított igás állatát (lovat, ökröt stb.), valamint az összes teheneket, disznókat, juhokat és baromfit, akár a kolhózok kollektív tulajdonában, akár az egyes kolhózparasztok egyéni tulajdonában vannak.

A Szovjethatalom ezenkívül elhatározta, hogy ez év végéig

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Lenin.* A proletárforradalom és a renegát Kautsky. Id. kiad. 85. old.

haladékot ad a kolhózparasztoknak az összes kölcsöntartozások visszafizetésére és *törli* mindazokat a pénzbüntetéseket és bíróságok által kiszabott bírságokat, melyeket a kolhózokba belépett parasztokra április elseje előtt róttak ki.

Végül határozatot hozott arról, hogy okvetlenül meg kell valósítani a kolhózparasztok számára még ez évben 500 millió rubel összegű hitel folyósítását.

Ezek a kedvezmények a kolhózparasztoknak nyujtanak segítséget. Azoknak a kolhózparasztoknak, akik kitartottak a kiválások idején, akik megedződtek a kolhózok ellenségei ellen folytatott harcban, akik megvédték a kolhózokat és nem adták ki kezükből a kolhózmozgalom dicső zászlaját. Ezek a kedvezmények azoknak a kolhózokban levő szegény- és középparasztoknak nyujtanak segítséget, akik ma kolhózaink gerincét alkotják, akik meg fogják szilárdítani és végleg ki fogják alakítani kolhózainkat s akik a kolhózok számára a parasztok sokmilliós tömegeit fogják meghódítani. Ezek a kedvezmények azoknak a kolhózparasztoknak nyujtanak segítséget, akik ma a kolhózok alapkáderei s akik feltétlenül rászolgáltak arra, hogy a kolhózmozgalom hőseinek nevezzék őket.

Ezeket a kedvezményeket *nem kapják meg* azok a parasztok, akik kiléptek a kolhózokból.

Hát nem világos-e, hogy hibát követnek el a parasztok, amikor a kolhózokból kiválnak?

Hát nem világos-e, hogy csakis a kolhózokba való visszatéréssel biztosíthatják maguknak azt, hogy ezeket a kedvezményeket megkapják?

Nyolcadik kérdés. Mi történjék a kommúnákkal, nem kell-e őket feloszlatni?

Felelet. Nem, nem kell és nincs miért feloszlatni őket. A valódi, nem pedig a csak papíron létező kommúnákról beszélek. A Szovjetunió gabonatermelő területein egész sor nagyszerű kommúna működik, és ezek rászolgáltak arra, hogy buzdítsuk és támogassuk őket. Azokat a régi kommúnákat értem, amelyek kiállták az évek viszontagságait, megedződtek a harcban és bebizonyították létjogosultságukat. Ami az új, csak most nemrégiben keletkezett kommúnákat illeti, azok létüket csak abban az esetben fogják biztosítani, ha az *önkéntesség* elve alapján, a parasztok aktív támogatása mellett jöttek létre, nem úgy,

hogy *kényszer*társadalmasításnak vetették alá a mindennapi életmódot.

Kommúnák alakítása és vezetése — bonyolult és nehéz feladat. Nagyméretű és szilárd kommúnák csak úgy létezhetnek és fejlődhetnek, ha tapasztalt káderekkel és kipróbált vezetőkkel rendelkeznek. Az artelj-rendszerről kommúna-rendszerre való elhamarkodott áttérés csak elriaszthatja a parasztokat a kolhózmozgalomtól. Azért ezt a dolgot különösen komolyan kell kezelni és semmi szín alatt sem szabad elhamarkodni. Az artelj könnyebb dolog és a széles paraszttömegek számára könnyebben is felfogható. Ezért a jelen viszonyok között az artelj a kolhózmozgalom legelterjedtebb formája. Csakis abban a mértékben, amelyben megerősödnek és megszilárdulnak a mezőgazdasági arteljek, érlelődhetik a talaj a parasztoknak a kommúnáért folyó tömegmozgalma számára. Ezért a kommúna, mint magasabb forma, csak a jövőben válhatik a kolhózmozgalom fő láncszemévé.

Kilencedik kérdés. Mi történjék a kulákokkal?

Felelet. Eddig a középparasztról beszéltünk. A középparaszt a munkásosztály szövetségese és politikánknak vele szemben baráti politikának kell lennie. Másként áll a dolog a kulákkal. A kulák — ellensége a Szovjethatalomnak. Vele nem élünk és nem élhetünk békében. Politikánk a kulákkal szemben — a kulákság, mint osztály, felszámolásának politikája. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy együttünkben felszámolhatjuk a kulákot. De jelenti azt, hogy a dolgot odáig visszük majd, hogy a kulákot bekerítsük és felszámoljuk.

Lenin a kulákról ezt mondja:

„A kulákok — a legállatiasabb, legdurvább, legvadabb kizsákmányolók, akik más országokban a történelem során nem egyszer állították már vissza a földesurak, cárok, papok, kapitalisták hatalmát. A kulákok többen vannak, mint a földesurak és a kapitalisták. A népnek azonban a kulákság mégis csak kisebbsége... A háború alatt ezek a vérszopók a nép nyomorán nyerészkedtek, ezreket és százezreket harácsoltak össze, a gabona és egyéb termékek árának emelése útján. Ezek a pókok a háború által tönkretett parasztok és az éhező munkások vérén híztak kövérre. Ezek a piócák, a dolgozók vérét itták és annál jobban gazdagodtak, mennél jobban éhezett a munkás a városokban és a gyárakban. Ezek a vámpírok kezükbe ragadták és ragadják a földesúri földeket s újra meg újra igába görnyesztik a szegényparasztokat." (Lenin Művei. XXIII. köt. 206—207. old.)

Mi tűrtük ezeket a vérszopókat, piócákat, vámpírokat és kizsákmányoló törekvéseik korlátozása volt a politikánk. Tűrtük azért, mert nem volt mivel felcserélnünk a kulákgazdaságot, a kuláktermelést. Ma már megvan a lehetőségünk arra, hogy a kulákgazdaságot kolhózaink és szovhózaink gazdaságával bőségesen pótoljuk. Nincs miért tovább tűrnünk ezeket a pókokat és vérszopókat. Tovább tűrni ezeket a pókokat és vérszopókat, akik gyujtogatják a kolhózokat, gyilkolják a kolhózok vezető embereit és meghiúsítani igyekeznek a vetést, — annyit jelentene, mint a munkások és parasztok érdekei ellen cselekedni.

Ezért azt a politikát, mely a kulákságot mint osztályt, felszámolja, olyan állhatatossággal és következetességgel kell végigvinnünk, amilyenre a bolsevikok csak képesek.

Tizedik kérdés. Mi a kolhózok legközelebbi gyakorlati feladata?

Felelet. A kolhózok legközelebbi gyakorlati feladata — a harc a vetésért, harc a bevetett területek minél nagyobb kiszélesítéséért, harc a vetés helyes megszervezéséért.

Ma a kolhózok minden egyéb feladatát a vetéssel kapcsolatos feladatoknak kell alárendelni.

Ma a kolhózok minden más munkájának a vetésmegszervezés munkájához kell alkalmazkodnia.

Ez azt jelenti, hogy a kolhózok és pártonkívüli aktivistáik szilárdságát, a kolhózvezetők s a kolhózokban működő bolsevikok képességeit nem fellegzős határozatok és nagyhangú üdvözlő-iratok, hanem a vetés helyes megszervezésének eleven kérdése alapján fogjuk megítélni.

De hogy ezt a gyakorlati feladatot becsülettel megvalósíthassuk, ahhoz az kell, hogy a kolhóz-funkcionáriusok figyelmét ráterejük a kolhózszervezés *gazdasági* kérdéseire, a kolhózok *belső* felépítésének kérdéseire.

A kolhózfunkcionáriusok figyelmének központjában egészen a legutóbbi időkig a kollektivizálás magas százalékának hajhászása állott és ezért nem akarták észrevenni a különbséget a valódi kollektivizálás és a papiros-kollektivizálás között. Ezt a százalékhajhászást most sutba kell dobni. Most a funkcionáriusok figyelmét a kolhózok *megerősítésére*, a kolhózok szervezeti *kialakítására*, a kolhózok gyakorlati munkájának *megszervezésére* kell összpontosítani.

A kolhózfunkcionáriusok figyelme egészen a legutóbbi

időkig nagyszabású kolhózegységek szervezésére, úgynevezett „óriáskolhózok" szervezésére volt összpontosítva s ezért ezek az „óriáskolhózok" nemritkán nehézkes papiros-parancsnokságokká fajultak, amelyeknek a falvakban és községekben nem volt meg a megfelelő gazdasági gyökerük. Vagyis a kirakatmunka elnyelte az igazi, a tárgyilagos munkát. A kirakati teljesítményeknek ezt a hajhászását most sutba kell dobni. Most a funkcionáriusok figyelmét a falvakban és községekben végzendő szervezeti és gazdasági jellegű kolhózmunkára kell kiélezni. Ha majd ez a munka megfelelő eredményeket mutat fel, akkor az „óriás-kolhózok" maguktól meg fognak születni.

A legutóbbi időkig kevés figyelmet fordítottak arra, hogy a középparasztokat a kolhózok vezetése körüli munkába bevonják. Pedig a középparasztok között vannak kitűnő gazdák, akikből elsőrangú gazdasági funkcionáriusok válhatnának a kolhózok kiépítése terén. Munkánknak ezt a fogyatékosságát most helyre kell hoznunk. A feladat most az, hogy a középparasztok legjobbjait bevonjuk a kolhózok vezetése körüli munkába és módot adjunk nekik arra, hogy képességeiket ezen a téren kifejthessék.

A legutóbbi időkig nem fordítottunk kellő figyelmet a parasztasszonyok közötti munkára. A lefolyt időszak megmutatta, hogy a parasztasszonyok közötti munka, munkánk leggyöngébb pontja. Ezt a fogyatékosságot most határozottan és egyszersmindenkorra ki kell küszöbölnünk.

A kommunisták a kerületek egész sorában a legutóbbi időkig abból indultak ki, hogy a kolhózszervezés minden feladatát saját erőikkel oldhatják meg. Ebből kiindulva, nem fordítottak kellő figyelmet arra, hogy a kolhózokban a pártonkívülieket bevonják a felelős munkába, hogy pártonkívülieket emeljenek a kolhózok vezető állásaiba, hogy a kolhózokban széles pártonkívüli aktivát szervezzenek. Pártunk története bebizonyította, a kolhózszervezés elmúlt szakasza pedig mégegyszer megmutatta, hogy ez az álláspont gyökerében helytelen. Ha a kommunisták behúzódtak volna a maguk csigaházába, fallal választva el magukat a pártonkívüliektől, mindent tönkretettek volna. Annak, hogy a kommunistáknak sikerült a szocializmusért folytatott harcaikban dicsőséget szerezniök, a kommunizmus ellenségei pedig megsemmisültek, többek közt az az oka, mert a kommunisták értettek hozzá, hogy a pártonkívüliek legjobbjait ügyükbe bevonják, hogy a pártonkívüliek

széles rétegeiből újabb és újabb erőket meríltsenek, hogy pártjukat a pártonkívüli aktivisták tömegével vegyék körül. A pártonkívüliek közti munkánknak ezt a fogyatékosságát most határozottan és egyszersmindenkorra ki kell küszöbölnünk.

Kiküszöbölni munkánk e fogyatékosságait, gyökerestől kiirtani őket — erről van éppen szó, amikor arról beszélünk, hogy a kolhózok *gazdasági* munkáját a helyes vágányra tereljük.

Tehát:

1. A vetés helyes megszervezése — ez a feladat.

2. Figyelmünknek a kolhózmozgalom gazdasági kérdéseire való összpontosítása — ez az az eszköz, melyre e feladat megoldásához szükségünk van.

„Právda" 92. szám,
1930 április 3.

A GAZDASÁGI VEZETŐK FELADATAIRÓL

BESZÉD A SZOCIALISTA IPAR FUNKCIONÁRIUSAINAK ELSŐ ORSZÁGOS ÉRTEKEZLETÉN 1931 FEBRUÁR 4-ÉN

Elvtársak! Értekezletük vége felé jár és önök most a határozati javaslatokat fogják megszavazni. Nem kételkedem, hogy egyhangúlag fogadják el őket. Ezekben a határozati javaslatokban — egy kissé ismerem őket — önök jóváhagyják az ipar 1931-es ellenőrző számait és kötelezettséget vállalnak megvalósításukra.

A bolsevik szava — komoly szó. A bolsevikok megszokták, hogy beváltsák adott ígéreteiket. De mit jelent az, hogy kötelezettséget vállalnak az 1931-es ellenőrző számok megvalósítására? Annyit jelent, hogy biztosítani kell az ipari termelés 45 százalékos általános növekedését. Ez pedig igen nagy feladat. Mi több, ez a kötelezettség azt jelenti, hogy önök nemcsak arra tesznek ígéretet, hogy ötéves tervünket négy év alatt megvalósítják — ez már elintézett dolog és ehhez már nem kell semmiféle határozat — *azt jelenti, hogy vállalják, hogy ezt a tervet az ipar alapvető, döntő ágaiban három év leforgása alatt megvalósítják.*

Hogy az értekezlet megigéri az 1931-es terv megvalósítását, az ötéves terv megvalósítását három év alatt — ez jó dolog. De mi okultunk a „keserű tapasztalatokon". Tudjuk, hogy az ígéreteket nem mindig teljesítik. 1930 elején szintén ígéretet kaptunk az évi terv megvalósítására. Akkor 31—32%-kal kellett volna emelni iparunk termelését. De ezt az ígéretet nem egészen teljesítették: 1930-ban a valóságban 25% volt az ipari termelés növekedése. Fel kell tennünk a kérdést: nem fog-e ugyanez megismétlődni ebben az évben is? Iparunk vezetői, funkcionáriusai most ígéretet tesznek, hogy az ipari termelést 1931-ben 45%-kal fogják emelni. De milyen biztosítékunk van arra, hogy ezt az ígéretet csakugyan teljesítik?

Mi kell ahhoz, hogy az ellenőrző számokat megvalósítsuk, a termelést 45%-kal növeljük, az ötéves tervet nem négy, hanem, az alapvető és döntő területeken, három év alatt megvalósítsuk?

Két alapvető feltétel teljesítése.

Először is meg kell lenniök a reális, vagy, ahogy nálunk mondani szokás, az „objektív" lehetőségeknek.

Másodszor meg kell lennie az akaratnak és a tudásnak, úgy vezetni üzemeinket, hogy ezek a lehetőségek valósággá váljanak.

Megvoltak-e nálunk a mult évben a terv teljes megvalósításának „objektív" lehetőségei? Igen, megvoltak. Ezt kétségbevonhatatlan tények tanúsítják. Ezek a tények abban állnak, hogy az ipar a mult év márciusában és áprilisában az előző évhez viszonyítva 31%-kal növekedett. Kérdezzük, miért nem teljesítettük az egész évi tervet? Mi volt az akadály? Mi hiányzott? *Hiányzott a hozzáértés, hogy a meglevő lehetőségeket kihasználjuk. Hiányzott a hozzáértés, hogy helyesen vezessük az üzemeket, a gyárakat, a bányákat.*

Megvolt az első feltétel: a terv végrehajtásának „objektív" lehetőségei. De nem volt meg kellő mértékben a második feltétel: a hozzáértés a termelés vezetéséhez. És éppen azért, mert nem értettünk kellőképpen az üzemek vezetéséhez — éppen azért nem teljesítettük a tervet. 31—32% növekedés helyett csak 25%-ot értünk el.

Persze: 25% *növekedés* nagy dolog. 1930-ban egyetlen kapitalista ország termelése sem *növekedett* és most sem növekszik. Kivétel nélkül minden kapitalista országban erősen *csökken* a termelés. Ilyen körülmények között a termelés 25%-os *növekedese* — nagy lépés előre. De mi többet adhattunk volna. Meg voltak ehhez az összes szükséges „objektív" feltételek.

Tehát mi biztosítja, hogy ebben az évben nem ismétlődik meg a multévi eset, hogy a tervet teljesen végrehajtjuk, hogy úgy fogjuk kihasználni a meglevő lehetőségeket, ahogyan ki kell őket használni, hogy az önök ígéretei nem maradnak bizonyos mértékben papír-ígéretek?

Az államok történetében, az országok történetében, a hadseregek történetében voltak esetek, amikor megvolt a siker, a győzelem minden lehetősége, de ezek a lehetőségek kihasználatlanul maradtak, mert a vezetők nem vették észre ezeket

a lehetőségeket, nem tudták őket kihasználni és a hadseregek vereséget szenvedtek.

Megvannak-e nálunk mindazok a lehetőségek, amelyek az 1931-es ellenőrző számok megvalósításához szükségesek?

Igen, ezek a lehetőségek nálunk megvannak.

Miben állnak ezek a lehetőségek, mi kell ahhoz, hogy ezek a lehetőségek valósággá váljanak?

Mindenekelőtt az kell, hogy az ország elegendő *természeti kinccsel* rendelkezzék: vasérccel, kőszénnel, kőolajjal, gabonával, gyapottal. Megvan-e mindez nálunk? Megvan. Több van, mint akármelyik más országban. Vegyük akár az Urált, ahol a kincseknek olyan választéka van együtt, amilyent egyetlen más országban sem találni. Érc, kőszén, kőolaj, gabona — mi minden van az Urálban! Minden van országunkban, talán az egy kaucsukon kívül. De egy-két év mulva kaucsukunk is lesz. Ebben a tekintetben, természeti kincsek tekintetében, mi teljesen el vagyunk látva. Sőt többünk is van a kelleténél.

Mi kell még?

Kell *olyan hatalom*, amely a nép javára akarja és tudja kihasználni ezt a roppant természeti gazdagságot. Van-e nálunk ilyen hatalom? Van. Igaz, hogy a természeti kincsek kiaknázására irányuló munkánk nem mindig mentes a funkcionáriusok közti surlódástól. Tavaly például a Szovjethatalom kénytelen volt némi harcot vívni a második kőszén- és fémipari bázis létesítésének kérdése körül, amely bázis nélkül nem fejlődhetünk tovább. De ezeket az akadályokat már leküzdöttük. S a közeljövőben meglesz ez a bázis.

Mi kell még?

Még az kell, hogy ezt a hatalmat a munkások és parasztok milliós tömege *támogassa*. Támogatja-e a milliós tömeg hatalmunkat? Igen, támogatja. Nincs az egész világon egyetlen másik hatalom, amely olyan mértékben élvezné a munkások és parasztok támogatását, mint a Szovjethatalom. Nem hivatkozom a szocialista verseny növekedésének tényeire, az élmunkás-mozgalom növekedésének tényeire, az ipari és pénzügyi terv fokozását célzó tömegmozgalomra. Mindezek közismert tények, amelyek szemmelláthatóan bizonyítják, hogy a milliós tömegek támogatják a Szovjethatalmat.

Mi kell még ahhoz, hogy az 1931-es ellenőrző számokat végrehajtsuk és túlhaladjuk?

Kell még *olyan rendszer*, amely mentes a kapitalizmus gyógyíthatatlan betegségeitől és komoly előnyöket nyujt a kapitalizmussal szemben. Válság, munkanélküliség, pazarlás, a széles tömegek nyomora — ezek a kapitalizmus gyógyíthatatlan betegségei. A mi rendszerünk mentes ezektől a betegségektől, mert a hatalom a mi kezünkben, a munkásosztály kezében van, mert tervgazdaságot folytatunk, tervszerűen halmozzuk fel az erőforrásokat és helyesen osztjuk el őket a népgazdaság ágaiban. Mi mentesek vagyunk a kapitalizmus gyógyíthatatlan betegségeitől. Ebben különbözünk a kapitalizmustól, ez a mi döntő előnyünk a kapitalizmussal szemben. Nézzék csak meg, hogyan akarnak a kapitalisták kijutni a válságból. Maximálisan csökkentik a munkások munkabérét. Maximálisan csökkentik a nyersanyagok és élelmiszerek árát. De nem akarják csak valamennyire is komolyan csökkenteni az ipari termékek árát. Ez azt jelenti, hogy a válságból az áruk fő fogyasztói rovására, a munkások rovására, a parasztok rovására, a nyersanyagot és élelmiszert termelő országok dolgozóinak rovására akarnak kijutni. A kapitalisták maguk alatt vágják a fát. S a válságból kivezető út helyett az eredmény a válság kimélyülése, újabb feltételek halmozódása, amelyek újabb, még súlyosabb válsághoz vezetnek. A mi előnyünk az, hogy nem ismerünk túltermelési válságokat, hogy nincsenek és nem is lesznek milliószámra munkanélkülijeink, hogy a mi termelésünkben nincsen anarchia, mert tervgazdaságot folytatunk. De ez nem minden. Mi a legkoncentráltabb ipar országa vagyunk. Ez azt jelenti, hogy iparunkat a legjobb technika alapján építhetjük és ennek következtében biztosíthatjuk a munka példátlan termelékenységét, az akkumuláció példátlan ütemét. A multban az volt a gyengénk, hogy ez az ipar szétforgácsolt és apró parasztgazdaságokon alapult. De ez *volt*. Ez most már nincsen. Holnap, talán egy év mulva a világ első országa leszünk a nagyüzemi mezőgazdaság tekintetében. A szovhózok és kolhózok — márpedig ezek nagyüzemi formák — már az idén a felét adták az egész piacra kerülő gabonánknak. Ez pedig azt jelenti, hogy a mi rendszerünk, a szovjetrendszer, olyan lehetőségeket nyujt, amilyenekről semmiféle burzsoá ország mégcsak nem is álmodhat.

Mi kell még ahhoz, hogy hétmérföldes lépésekkel haladjunk előre?

Olyan *párt*, amely eléggé összeforrott és egységes ahhoz, hogy a munkásosztály legjobbjainak erőfeszítéseit *egy pontra* irányítsa és amely eléggé tapasztalt ahhoz, hogy ne hátráljon meg a nehézségek elől és rendszeresen folytasson helyes, forradalmi, bolsevik politikát. Van-e ilyen pártunk? Igen, van. Helyes-e politikája? Igen, helyes, mert komoly sikerei vannak. Ezt most nemcsak a munkásosztály barátai, hanem a munkásosztály ellenségei is elismerik. Nézzék, hogy tajtékzanak és üvöltenek pártunk ellen a közismert „tisztelt" dzsentlmének — Fish Amerikában, Churchill Angliában, Poincaré Franciaországban. Miért tajtékzanak és miért üvöltenek? Mert pártunk politikája helyes, mert pártunk politikája egyik sikert a másik után aratja.

Ezek, elvtársak, mindazok a lehetőségek, amelyek megkönnyítik számunkra az 1931-es ellenőrző számok megvalósítását, amelyek lehetővé teszik nekünk, hogy az ötéves tervet négy év alatt, a döntő területeken pedig már három év alatt végrehajtsuk.

Ilyenformán a terv végrehajtásának első feltétele — az „objektív" lehetőségek — megvannak nálunk.

Megvan-e a második feltétel, a lehetőségek kihasználásának feltétele?

Más szavakkal, megvan-e nálunk a gyárak, üzemek, bányák helyes vezetése? Minden rendben van-e ezen a vonalon?

Sajnos, itt nincs minden rendben. S nekünk, mint bolsevikoknak, ezt nyiltan és egyenesen meg kell mondanunk.

Mit jelent a termelés vezetése? Nálunk nem mindig nézik bolsevik módon az üzemek vezetésének kérdését. Nálunk nem ritkán azt gondolják, hogy vezetni annyi, mint papírokat aláírni. Ez szomorú, de tény. Néha önkénytelenül Scsedrin bürokratáira gondol az ember. Emlékeznek rá, hogyan oktatta az ifjú bürokratát felesége: ne törd a fejed a tudományon, ne tanulmányozd az ügyet, ezzel foglalkozzanak mások, ez nem a te dolgod — a te dolgod, hogy vezess, hogy papírokat írj alá. Szégyenünkre el kell ismerni, hogy köztünk, bolsevikok közt is szép számmal akadnak olyanok, akik úgy vezetnek, hogy papírokat írnak alá. Hogy az ügyet tanulmányoznák, elsajátanák a technikát, hogy úrrá lennének a dolgon — erről szó sincs.

Hogyan eshetett meg, hogy mi, bolsevikok, akik három forradalmat harcoltunk végig, akik a kemény polgárháborúból

győztesen kerültünk ki, akik megoldottuk az ipar létrehozásának roppant feladatát, akik a parasztságot a szocializmus útjára térítettük — hogyan eshetett meg, hogy a termelés vezetése ügyében meghátrálunk a papíros előtt?

Ennek az az oka, hogy könnyebb egy papírost aláírni, mint a termelést vezetni. És sok gazdasági vezető a legkisebb ellenállásnak ezen a vonalán haladt. Hibásak vagyunk ebben mi is, a központ. Vagy tíz évvel ezelőtt kiadtuk a jelszót: „Mivel a kommunisták még nem értenek kellőképpen a termelés technikájához, mivel az ipar igazgatását még meg kell tanulniok, hadd vezessék a termelést a régi technikusok és mérnökök, a szakemberek; ti kommunisták pedig ne avatkozzatok a dolog technikai részébe, de, bár nem avatkoztok bele, szünet nélkül tanulmányozzátok a technikát, tanulmányozzátok a termelés vezetésének tudományát, hogy később, a hozzánk hű szakemberekkel együtt, a termelés igazi vezetőivé, igazi uraivá váljatok." Ez volt a jelszó. De mi történt a valóságban? Ennek a tételnek a második részét sutbadobták, mert tanulni nehezebb, mint papirosokat aláírni, a tétel első részét pedig ellaposították s a benemavatkozást úgy magyarázták, hogy lemondtak a termelési technika tanulmányozásáról. Így a dologból süketlenség, káros és veszedelmes süketlenség lett és minél hamarabb szabadulunk ettől a süketlenségtől, annál jobb.

Maga az élet nem egyszer jelezte, hogy ebben a tekintetben bajok vannak. Az első jeladás a Sachty-i ügy volt. A Sachty-i ügy megmutatta, hogy a pártszervezetekben és a szakszervezetekben nem volt meg kellő mértékben a forradalmi éberség. Megmutatta, hogy gazdasági vezetőink botrányosan elmaradtak technikai tekintetben, hogy egyes régi mérnökök és technikusok, azáltal, hogy ellenőrzés nélkül dolgoznak, könnyebben siklanak le a kártevés útjára, annál is inkább, mert az ellenség külföldről szüntelenül megkörnyékezi őket „ajánlataival". A második jeladás az „Ipar-párt" pöre.

Persze, hogy a kártevés bázisa az osztályharc. Persze, hogy az osztályellenség eszeveszett ellenállást fejt ki a szocialista előnyomulással szemben. De ez egymagában nem elegendő ahhoz, hogy megmagyarázzuk a kártevés ilyen buja kivirágzását.

Hogyan eshetett meg, hogy a kártevés ilyen széles méreteket öltött? Ki a hibás? Mi vagyunk a hibásak. Ha másképp

szerveztük volna meg a gazdaság vezetését, ha jóval előbb tértünk volna át a dolgok technikájának tanulmányozására, ha a technikát elsajátítottuk volna, ha gyakrabban és értelmesen avatkoztunk volna a gazdaság vezetésébe, akkor a kártevőknek nem lett volna módjukban ennyit ártani.

Szakemberekké, az üzemek uraivá kell válnunk saját magunknak, figyelmünket a technikai ismeretek felé kell fordítanunk — ebbe az irányba terelt bennünket az élet. De sem az első, sem a második jeladás nem hozta még meg a szükséges fordulatot. Itt az ideje, régen itt az ideje annak, hogy arccal a technika felé forduljunk. Ideje, hogy sutbadobjuk a technikába való benemavatkozás régi, elavult jelszavát és hogy mi magunk váljunk specialistákká, szakértőkké, a legteljesebb értelemben üzemeink uraivá.

Gyakran kérdik tőlünk, hogy miért nincs nálunk egyéni vezetés? Nincs és nem is lesz, amíg a technikát el nem sajátítottuk. Amíg köztünk, bolsevikok között, nem lesz elegendő ember, aki jól ismeri a technikát, a gazdaság, a pénzügy kérdéseit, addig nem lesz nálunk igazi egyéni vezetés. Irhatunk akárhány határozatot, esküdözhetünk életre-halálra, de ha nem fogjuk elsajátítani az üzemek, gyárak, bányák technikáját, gazdaságát, pénzügyét — mindez semmit sem ér és egyéni vezetés nem lesz.

Az tehát a feladatunk, hogy mi magunk sajátítsuk el a technikát, hogy magunk legyünk üzemeink uraivá. Csak ez a biztosítéka annak, hogy terveinket maradéktalanul teljesítsük és megvalósítsuk az egyéni vezetést.

Ez, persze, nem könnyű dolog, de teljességgel meg lehet vele birkózni. A tudomány, a technikai tapasztalatok, ismeretek — mindez olyan dolog, amit meg lehet szerezni. Ma még hiányoznak, de holnap meglesznek. A fődolog itt, hogy meg legyen bennünk a technika elsajátításához, a termelés tudományának az elsajátításához szükséges szenvedélyes bolsevik akarat. Szenvedélyes akarással mindent el lehet érni, minden akadályt le lehet küzdeni.

Néha azt kérdezik, nem lehetne-e az ütemet valamivel lassítani, haladásunkat valamennyire fékezni? Nem, elvtársak, nem lehet! Az ütemet lassítani nem lehet! Ellenkezőleg, erőnktől telhetőleg és a lehetőségekhez képest gyorsítani kell. Ezt megkövetelik tőlünk a Szovjetunió munkásaival és paraszt-

jaival szemben vállalt kötelezettségeink. Ezt követelik tőlünk az egész világ munkásosztályával szemben vállalt kötelezettségeink.

A tempót fékezni annyit jelent, mint elmaradni. Aki elmarad, azt verik. Mi pedig nem akarjuk, hogy bennünket verjenek. Nem, mi nem akarjuk! A régi Oroszország történelme többek között abból áll, hogy az országot szüntelenül verték elmaradottságáért. Verték a mongol kánok. Verték a török bégek. Verték a svéd feudális urak. Verték a lengyel meg a litván földesurak. Verték az angol meg a francia kapitalisták. Verték a japán bárók. Mindenki verte — elmaradottsága miatt. Katonai elmaradottsága miatt, kulturális elmaradottsága miatt, állami elmaradottsága miatt, ipari elmaradottsága miatt, mezőgazdasági elmaradottsága miatt. Verték, mert ez jövedelmező volt és mert büntetlenül verhették. Emlékezzünk a forradalom előtti költő szavaira: „Szegény is, dús is, hatalmas is, erőtlen is vagy te, édesanyánk, Oroszország". Ezek az urak jól megtanulták a régi költő szavait. Verték Oroszországot: „te dús vagy" — mondották, tehát dúskálódhatunk benned. Verték Oroszországot: „te szegény és erőtlen vagy" — mondották, tehát büntetlenül verhetünk és fosztogathatunk. Ilyen már a kizsákmányolók törvénye — verni azokat, akik elmaradnak és akik gyengék. A kapitalizmus farkasainak törvénye. Elmaradtál, gyenge vagy — tehát nincs igazad, tehát verhetünk és leigázhatunk. Hatalmas vagy — tehát igazad van, tehát óvakodnunk kell tőled.

Ezért nem szabad többé elmaradnunk.

A multban nem volt hazánk és nem is lehetett. De most, hogy megdöntöttük a kapitalizmust és a munkások vannak nálunk hatalmon — most van hazánk és védeni fogjuk függetlenségét. Azt akarjuk talán, hogy szocialista hazánkat leverjék, hogy elveszítse függetlenségét? De ha ezt nem akarjuk, akkor a legrövidebb időn belül meg kell szüntetni elmaradottságát és valódi bolsevik tempóban fel kell építeni szocialista gazdaságát. Más út nincs. Ezért mondotta Lenin az Októberi Forradalom idején: „Vagy meghalunk, vagy elérjük és túlszárnyaljuk a legelőrehaladottabb kapitalista országokat."

Mi a gazdasági téren vezető országok mögött 50—100 évvel elmaradtunk. Ezt a távolságot be kell futnunk tíz év alatt. Vagy meg tudjuk ezt tenni, vagy agyonnyomnak bennünket.

Ezt rójják ránk azok a kötelezettségek, amelyeket a Szovjetunió munkásaival és parasztjaival szemben vállaltunk.

De vannak még más, komolyabb és fontosabb kötelezettségeink is. Ezek a világproletariátussal szemben vállalt kötelezettségek. Ezek a kötelezettségek egybeesnek az előbbi kötelezettségekkel. De mi magasabb polcra helyezzük őket. A Szovjetunió munkásosztálya a világ munkásosztályának egy része. Nemcsak a Szovjetunió munkásosztálya juttatott bennünket győzelemre, hanem a világ munkásosztályának támogatása is. E támogatás nélkül már régen szétmarcangoltak volna bennünket. Mondják, hogy országunk a világ proletariátusának rohambrigádja. Jól mondják. De ez a legkomolyabb kötelezettségeket rója ránk. Miért támogat bennünket a nemzetközi proletariátus, mivel érdemeltük ki támogatását? Azzal, hogy elsőnek vetettük magunkat a harcba a kapitalizmus ellen, elsőnek teremtettük meg a munkáshatalmat, elsőnek fogtunk hozzá a szocializmus építéséhez. Azzal, hogy belefogtunk egy olyan dologba, amely, ha sikerül, felforgatja az egész világot és felszabadítja az egész munkásosztályt. De mi kell a sikerhez? Elmaradottságunk megszüntetése, erős, bolsevik építési lendület. Úgy kell előrehaladnunk, hogy az egész világ munkásosztálya reánk mutasson és azt mondhassa: ez az én élcsapatom, ez az én rohambrigádom, ez az én munkáshatalmam, ez az én hazám — jól csinálják a maguk dolgát, a mi dolgunkat. Támogassuk hát őket a kapitalisták ellen és lobbantsuk lángra a világforradalmat. Kell-e igazolnunk a világ munkásosztályának reményeit? Kell-e teljesítenünk az irányában vállalt kötelezettségeket? Igen, kell, ha nem akarunk végérvényesen szégyent vallani.

Ezek belső és nemzetközi kötelezettségeink.

Látnivaló, hogy ezek a kötelezettségek parancsolóan követelik a fejlődés bolsevik lendületét.

Nem mondom, hogy ezekben az években semmit sem tettünk a gazdaság vezetése tekintetében. Tettünk egyet-mást, sőt igen sokat. A háborúelőttihez képest kétszeresére emeltük az ipar termelését. Megteremtettük a világ legnagyobb üzemű mezőgazdasági termelését. De még többet tehettünk volna, ha ez alatt az idő alatt igyekeztünk volna igazában elsajátítani a termelés ismeretét, a termelés technikáját, pénzügyi és gazdasági kérdéseit.

Legfeljebb tíz év alatt kell befutnunk azt a távolságot,

amellyel elmaradtunk a kapitalizmus vezető országai mögött. Ennek elérésére megvan minden „objektív" lehetőségünk. Csak a hozzáértés hiányzik ennek a lehetőségnek igazi kihasználásához. Ez pedig tőlünk függ. *Kizárólag* tőlünk! Itt az ideje, hogy megtanuljuk, hogyan kell ezt a lehetőséget kihasználni. Itt az ideje, hogy véget vessünk a termelésbe való benemavatkozás rothadt álláspontjának. Itt az ideje, hogy elsajátítsunk egy más, új, a jelen periódusnak megfelelő álláspontot: azt, hogy mindenbe be kell avatkozni. Ha gyárigazgató vagy — avatkozz be minden ügybe, hatolj be mindenbe, semmit figyelmen kívül ne hagyj, tanulj és egyre tanulj. A bolsevikoknak el kell sajátítaniok a technikát. Itt az ideje, hogy a bolsevikok maguk specialistákká váljanak. Az újjáépítés időszakában minden a technikától függ. És az a gazdasági vezető, aki nem óhajtja a technikát tanulmányozni, a technikát elsajátítani — paprikajancsi, de nem gazdasági vezető.

Mondják, hogy nehéz a technikát elsajátítani. Nem igaz! Nincs az a vár, melyet a bolsevikok ne tudnának bevenni. Megoldottuk a legnehezebb feladatok egész sorát. Megdöntöttük a kapitalizmust. Megragadtuk a hatalmat. Felépítettük a nagyüzemű szocialista ipart. A középparasztot a szocializmus útjára térítettük. Az épités szempontjából a legfontosabbat már megtettük. Kevés maradt hátra: megtanulni a technikát, elsajátítani a tudományt. S*ha ezt megtesszük, olyan ütemben fogunk haladni, amilyenről ma álmodni sem merünk. És meg is tesszük ezt, ha igazán akarjuk!

ÚJ HELYZET — ÚJ FELADATOK A GAZDASÁGI ÉPITŐMUNKÁBAN

BESZÉD A GAZDASÁGI FUNKCIONÁRIUSOK ÉRTEKEZLETÉN 1931 JÚNIUS 23-ÁN

Elvtársak! Az értekezlet anyagából látható, hogy iparunk az előirányzott tervek megvalósítása szempontjából meglehetősen tarka képet mutat. Vannak iparágak, amelyek az elmúlt öt hónapban a tavalyi évhez viszonyítva 40—50 százalékos növekedést értek el. Vannak iparágak, ahol a növekedés nem nagyobb 20—30 százaléknál. Végül vannak egyes iparágak, amelyeknél a növekedés csak minimális, nem nagyobb 6—10 százaléknál, vagy még annyi sem. Az utóbbiak közé kell sorolnunk a szénipart és a vasipart. A kép, mint látható, tarka.

Mi e tarkaság magyarázata? Mi az oka annak, hogy egyes iparágaink elmaradnak? Mi az oka annak, hogy egyes iparágaink mindössze 20—25 százalékos növekedést érnek el, a szénipar meg a vas- és acélgyártás pedig még kisebbet, úgyhogy a többi iparág mögött kullog?

Oka ennek az, hogy az utóbbi időben az ipar fejlődésének feltételei gyökeresen megváltoztak, új helyzet állt elő, mely a vezetésnek új módszereit követeli meg, egyes gazdasági funkcionáriusaink azonban, ahelyett, hogy munkájuk módszereit megváltoztatnák, továbbra is a régi módon folytatják munkájukat. A dolog veleje tehát az, hogy az ipar fejlődésének új feltételei újfajtájú munkát követelnek meg, egyes gazdasági funkcionáriusaink azonban ezt nem értik, nem látják, hogy ma másképp kell vezetni, mint eddig.

Ez az oka egyes iparágaink elmaradásának.

Melyek iparunk fejlődésének ezek az új feltételei? Honnan bukkantak elő?

Ilyen új feltétel van legalább is hat.

Vegyük sorra ezeket a feltételeket.

I

A MUNKAERŐ

Mindenekelőtt arról van szó, hogy az üzemeket el kell látni *munkaerővel*. Azelőtt a munkások rendszerint maguk mentek a gyárakba, úgyhogy ezen a téren, hogy úgy mondjuk, a dolog magától ment. Ez annak volt a következménye, hogy volt munkanélküliség, a falun rétegeződés ment végbe, nyomor uralkodott, az embereket az éhség veszedelme fenyegette, az kergette őket a faluból a városba. Emlékeznek a kifejezésre: „A muzsik menekülése a faluból a városba"? Mi késztette a parasztot, hogy a faluból a városba meneküljön? Az éhség veszedelme, a munkanélküliség, az a körülmény, hogy a falu mostoha volt a paraszthoz, úgyhogy a paraszt szívesen menekült akár a pokolba is, csakhogy valamilyen munkát kapjon.

Ez, vagy majdnem ez volt nálunk a helyzet a közelmultban.

Mondhatjuk-e, hogy ma pontosan ugyanez nálunk a helyzet? Nem, ezt nem lehet mondani. Ellenkezőleg, a helyzet most gyökeresen megváltozott. És éppen azért, mert a helyzet megváltozott, a munkaerő nálunk többé nem megy magától az üzemekbe. De hát mi változott meg tulajdonképpen ez alatt az idő alatt? Először, megszüntettük a munkanélküliséget, vagyis megsemmisítettük azt az erőt, amely nyomást gyakorolt a „munkapiacra". Másodszor, radikálisan megszüntettük a falu rétegekre tagozódását — vagyis megszüntettük azt a tömegnyomort, mely a parasztot a faluból a városba kergette. Végül, a traktorok és mezőgazdasági gépek tízezreivel láttuk el a falut, megsemmisítettük a kulákot, kolhózokat szerveztünk és megadtuk a parasztnak a lehetőséget arra, hogy emberi módon éljen és dolgozzon. Ma már nem lehet azt mondani, hogy a falu mostohája a parasztnak. És éppen ezért, mert a falu nem mostoha többé, a paraszt nem egykönnyen válik meg a falujától; s híre-hamva se maradt nálunk sem a „muzsik menekülésének a faluból a városba", sem a munkaerő magától való özönlésének.

Amint látjuk, ma teljesen új helyzettel és az üzemek munkaerő-ellátása szempontjából új viszonyokkal van dolgunk.

Mi következik ebből?

Ebből, először, az következik, hogy nem számíthatunk

többé arra, hogy a munkaerő csak úgy magától özönlik hozzánk. Ez azt jelenti, hogy a dolgoknak szabad folyást engedő „politikáról" át kell térnünk arra a politikára, mely az ipar számára a munkásokat *szervezett úton* toborozza. Ennek viszont csak egy útja van — a gazdasági szervezeteknek szerződést kell kötniök a kolhózokkal és kolhózparasztokkal. Önök tudják, hogy egyes gazdasági szervezetek és kolhózok már csakugyan rátértek erre az útra s a tapasztalat megmutatta, hogy az ilyen szerződések kötése komoly eredményeket hoz a kolhózok számára és az ipari üzemek számára is.

Ebből, másodszor, az következik, hogy haladéktalanul át kell térnünk a legnehezebb munkafolyamatok *mechanizálására*, a leggyorsabb ütemben és mindenütt (az erdőipar, az építkezés, a szénipar, a vasúti be- és kirakodás, a szállításügy, a vasgyártás stb. terén). Ez persze nem jelenti azt, hogy a kézi munkát sutba kell dobni. Ellenkezőleg, a kézi munka a termelésben még sokáig komoly szerepet fog játszani. De ez azt jelenti, hogy a munkafolyamatok mechanizálása az a számunkra *új* és *döntő* erő, mely nélkül az előirányzott ütemet és a termelés új méreteit betartanunk lehetetlen.

Szép számmal vannak még olyan gazdasági funkcionáriusaink, akik „nem hisznek" sem a mechanizálásban, sem a kolhózokkal kötött szerződésekben. Ezek azok a funkcionáriusok, akik nem értik az új helyzetet, nem akarnak új módszerekkel dolgozni és visszasóhajtozzák a „régi jó időket", amikor a munkaerő még „magától jött" az üzemekbe. Mondanunk sem kell, hogy az ilyen funkcionáriusok olyan messze vannak a gazdasági építőmunkának azoktól az új feladataitól, melyeket az új helyzet ró ránk, mint az ég a földtől. Ezek az emberek nyilvánvalóan azt hiszik, hogy a munkaerő körüli nehézségek véletlen jelenségek, hogy a munkaerőhiány majd csak úgy magától eltűnik, hogy úgy mondjam, a dolgok szabad folyása során. Ez, elvtársak, tévedés. A munkaerő körüli nehézségek nem tűnhetnek el csak úgy maguktól. Eltünésük csak saját erőfeszítésünk eredménye lehet.

Tehát: *szervezett úton toborozni a munkaerőt a kolhózokkal kötendő szerződések segítségével és mechanizálni a munkát* — ez a feladat.

Igy áll a dolog iparunk fejlődésének első új feltételével. Térjünk át a második feltétel kérdésére.

11

A MUNKABÉR

Az imént arról szóltam, hogy a munkásokat ipari üzemeink számára szervezetten kell toboroznunk. De a munkások toborzásával még nem tettünk meg mindent. Ahhoz, hogy üzemeink számára a munkaerőt biztosítsuk, el kell érnünk azt, hogy a munkásokat az iparágakhoz kössük és az egyes üzemek munkásállományát többé-kevésbbé állandósítsuk. Aligha szorul bizonyításra, hogy ha a munkásállomány nem állandó, ha nem olyan munkásokból áll, akik a termelés technikáját többé-kevésbbé már elsajátították és az új gépekhez hozzaszoktak — lehetetlen előrehaladnunk, lehetetlen a termelési terveket megvalósítanunk. Ellenkező esetben a munkásokat minden alkalommal újra kellene betanítanunk, az idő felét betanításukra kellene fordítanunk, ahelyett, hogy ezt az időt a termelés számára használnánk ki. No és hogy áll ma nálunk a helyzet a valóságban? Mondhatjuk-e azt, hogy a munkásállomány üzemeinkben többé-kevésbbé állandó? Nem, sajnos, ezt nem mondhatjuk. Ellenkezőleg, üzemeinkben még mindig megvan a munkaerő úgynevezett *hullámzása*. Tovább megyek: egész sor üzemben a munkaerő hullámzása nemcsak, hogy nincsen eltűnőben, hanem ellenkezőleg: nő és erősödik. Mindenesetre kevés olyan üzemet találunk, melynek munkásállománya ne változnék félévenként, sőt esetleg negyedévenként, legalább 30—40 százalékban.

Azelőtt, az ipar helyreállításának időszakában, mikor technikai felszerelésünk nem volt bonyolult, a termelés méretei pedig nem voltak nagyok — úgy-ahogy még „tűrni" lehetett a munkaerő úgynevezett hullámzását. Ma — más a helyzet. Ma a helyzet gyökeresen megváltozott. Ma, a szélesen kibontakozó újjáépítés időszakában, amikor a termelés gigászi méreteket öltött, technikai felszerelésünk pedig a végletekig bonyolult lett — a munkaerő hullámzása a termelésnek valóságos csapásává lett, amely dezorganizálja üzemeinket. Tovább „tűrni" a munkaerő hullámzását, ez annyit jelent, mint iparunkat tönkretenni, a termelési tervek megvalósítását lehetetlenné tenni, aláásni annak lehetőségét, hogy a termelés minőségét megjavítsuk.

Mi az oka a munkaerő hullámzásának?

A munkabér helytelen rendszere, a fizetési tarifák rendszerének helytelensége, a „baloldalias" egyenlősdi a munkabérek terén. Az üzemek egész sorában a fizetési tarifák úgy vannak nálunk megállapítva, hogy a különbség szakmunka és nem-szakképzett munka, nehéz és könnyű munka között majdnem teljesen eltűnik. Az egyenlősdi odavezet, hogy a tanulatlan munkás nincs érdekelve abban, hogy szakmunkás váljék belőle és ilymódon meg van fosztva az előrehaladás perspektívájától, és emiatt az üzemben „nyaralónak" érzi magát, aki csak ideiglenesen dolgozik, csak azért, hogy „keressen egy kis pénzt" és aztán továbbálljon „szerencsét próbálni" valahová máshova. Az egyenlősdi odavezet, hogy a képzett munkás kénytelen egyik üzemből a másikba átmenni mindaddig, amíg végre olyan üzemre nem akad, ahol kellőképpen tudják értékelni a képzett munkást.

Ez az oka az üzemből üzembe való „általános vándorlásnak", a munkaerő hullámzásának.

Ahhoz, hogy ezt a bajt kiküszöböljük, meg kell szüntetnünk az egyenlősdit és el kell vetni az elavult tarifarendszert. Ahhoz, hogy ezt a bajt kiküszöböljük, olyan tarifarendszert kell megszerveznünk, amely számol a nem-szakképzett munka és a szakmunka, a nehéz és a könnyű munka közti különbséggel. Nem szabad tűrnünk, hogy a vasiparban egy képzett vasmunkás ugyanannyi fizetést kapjon, mint az, aki a padlót söpri. Nem szabad tűrnünk, hogy a vasútnál a mozdonyvezető ugyanannyit keressen, mint az írnok. Marx és Lenin azt mondják, hogy a szakmunka és nem-szakképzett munka közti különbség még a szocializmusban is meglesz, még az osztályok megszüntetése után is, hogy ennek a különbségnek csak a kommunizmusban kell eltűnnie és hogy ennek következtében a „munkabért" még a szocializmusban is a munka arányában, nem pedig a szükségletek arányában kell fizetni. Egyenlősdit játszó gazdasági és szakszervezeti funkcionáriusaink azonban ezzel nem értenek egyet, ők feltételezik, hogy ez a különbség a mi szovjetrendszerünkben már eltűnt. Kinek van igaza: Marxnak és Leninnek, vagy az egyenlősítőknek? Fel kell tételeznünk, hogy Marxnak és Leninnek van igaza. Ebből azonban az következik, hogy aki ma a tarifarendszert az egyenlősdi „elveire" építi fel, számításon kívül hagyva a szakmunka és nem-szakképzett

munka közti különbséget, az szakít a marxizmussal, szakít a leninizmussal.

Minden iparágnak, minden üzemnek, minden műhelynek megvan a maga többé-kevésbbé szakképzett munkásokból álló vezető csoportja. Mindenekelőtt és főképpen ezeket a vezető csoportokat kell lekötnünk a termelésben, ha valóban biztosítani akarjuk az üzemek munkásállományának állandóságát. Ők, ezek a vezető munkáscsoportok alkotják a termelés fő láncszemét. Ezeket a munkásokat az üzem számára, a műhely számára lekötni — annyit jelent, mint lekötni az egész munkásállományt, alapjában megakadályozni a munkaerő hullámzását. De hogyan köthetjük le őket az üzem számára? Lekötni őket csakis úgy lehet, ha előléptetjük őket, ha emeljük munkabérük színvonalát, ha olyan munkabérrendszert vezetünk be, amely megadja a munkás képzettségének azt, ami annak jár. És mit jelent az, hogy elő kell léptetni a munkásokat és fel kell emelni munkabérük színvonalát? Ez, minden mástól eltekintve, azt jelenti, hogy perspektívát kell nyitnunk a nem-szakképzett munkások számára, sarkalnunk kell őket arra, hogy előre menjenek, hogy felküzdjék magukat a szakmunkások sorába. Önök tudják, hogy nekünk ma a szakmunkások százezreire és millióira van szükségünk. De ahhoz, hogy szakmunkásokat teremtsünk, ösztökélnünk kell a tanulatlan munkásokat, perspektívát kell nyitnunk nekik az előrehaladásra, az emelkedésre. És mennél bátrabban térünk rá erre az útra, annál jobb, mert ez a legfőbb eszköz a munkaerő hullámzásának megszüntetésére. Takarékoskodni ezen a téren bűnt jelent, szocialista iparunk érdekei elleni cselekvést jelent.

De ez még nem minden.

Ahhoz, hogy a munkásokat az üzem számára lekössük, szükség van még a munkások ellátásának és lakásviszonyainak további megjavítására is. Tagadhatatlan, hogy a lakásépítés és a munkások ellátása terén az utóbbi évek alatt nem keveset tettünk. De az, amit eddig tettünk, egyáltalán nem elég még arra, hogy a munkások gyorsan növekvő szükségleteit kielégítsük. Nem szabad arra hivatkozni, hogy azelőtt kevesebb lakás volt, mint ma s hogy ennek következtében megelégedhetünk a már elért eredményekkel. S arra sem szabad hivatkozni, hogy azelőtt a munkások ellátása sokkal rosszabb volt, mint ma, s hogy ennek következtében megelégedhetünk a fennálló helyzettel. Csak

rothadt és keresztül-kasul megzápult emberek vigasztalhatják magukat a multra való hivatkozással. Nem a multból kell kiindulni, hanem a munkások jelenlegi növekvő szükségleteiből. Meg kell érteni, hogy a munkások életviszonyai nálunk gyökeresen megváltoztak. Ma a munkás nem az, aki azelőtt volt. A mai munkás, a mi szovjetmunkásunk, úgy akar élni, hogy minden anyagi és kulturális szükségletét kielégíthesse, az élelemmel való ellátás terén is, a lakás terén is, kulturális és minden egyéb különféle szükségletének biztosítása terén is. Neki joga van erre, mi pedig kötelesek vagyunk biztosítani számára ezeket a feltételeket. Igaz, a mi munkásunk nem szenved a munkanélküliségtől, szabad a kapitalizmus jármától, nem rabszolga többé, hanem a maga gazdája. De ez még kevés. A mi munkásunk összes anyagi és kulturális szükségleteinek biztosítását követeli és mi kötelesek vagyunk teljesíteni ezt a követelést. Ne felejtsük el, hogy mi magunk is bizonyos követelésekkel lépünk fel ma a munkássággal szemben — munkafegyelmet követelünk tőle, megfeszített munkát, részvételt a munkaversenyben, rohammunkát. Ne felejtsük el, hogy a munkások óriási többsége nagy lelkesedéssel fogadta a Szovjethatalomnak ezeket a követeléseit és hősiesen teljesíti azokat. Ezért ne csodálkozzanak, ha a munkások, akik a Szovjethatalom követeléseit megvalósítják, a maguk részéről szintén követelik a Szovjethatalomtól, hogy az is teljesítse kötelezettségeit a munkások anyagi és kulturális helyzetének megjavítása terén.

Tehát: *megszüntetni a munkaerő hullámzását, megszüntetni az egyenlősdit, helyesen szervezni meg a munkabérek ügyét, javítani a munkások mindennapi életviszonyait* — ez a feladat.

Így áll a dolog iparunk fejlődésének második új feltételével.

Térjünk át a harmadik feltétel kérdésére.

III

A MUNKA MEGSZERVEZÉSE

Fentebb annak szükségességéről beszéltem, hogy a munkaerő hullámzását meg kell szüntetnünk s a munkásokat le kell kötnünk az üzemek számára. De a munkások lekötésével a dolog

még nincs elintézve. Nem elég elérni azt, hogy a hullámzás megszűnjék. A munkások számára még olyan munkaviszonyokat is kell teremteni, amelyek megadják nekik a lehetőséget arra, hogy eredményesen dolgozzanak, emeljék a munka termelékenységét, javítsák a termelés minőségét. A munkát tehát az üzemekben úgy kell megszervezni, hogy termelékenysége hónapról hónapra, évnegyedről évnegyedre emelkedjék.

Mondhatjuk-e azt, hogy a munka tényleges szervezettsége üzemeinkben jelenleg megfelel a termelés korszerű követelményeinek? Ezt, sajnos, nem mondhatjuk. Mindenesetre egész sor olyan üzemünk van még, ahol a munka megszervezése terén nagyon rossz a helyzet, ahol a munkában rend és összhang helyett rendetlenség és zűrzavar honol, ahol a munkáért való felelősség helyett teljes felelőtlenség és *a személyes felelősség hiánya* uralkodik.

Mi ez: a személyes felelősség hiánya? A személyes felelősség hiánya az, amikor az emberek egyáltalán nem éreznek felelősséget a rájuk bízott munkáért, nem éreznek felelősséget a gépekért, munkapadokért, munkaszerszámokért. Érthető, hogy ha hiányzik a személyes felelősség, akkor szó sem lehet a munka termelékenységének némileg is komoly emelkedéséről, a termelés minőségének javításáról, a gépek, munkapadok, szerszámok kíméletes kezeléséről. Önök tudják, hogy mire vezetett a személyes felelősség hiánya a vasútnál. Ugyanolyan eredményekre vezet az iparban is. A vasúton megszüntettük a személyes felelősség hiányát és megjavítottuk a vasút munkáját. Ugyanezt kell tennünk az iparban is, hogy munkáját magasabb színvonalra emeljük.

Azelőtt valahogy még csak „meglehettünk" a munkának azzal a helytelen szervezésével, amely békén megfér a személyes felelősség hiányával és annak hiányával, hogy minden ember bizonyos meghatározott konkrét munkáért viselje a felelősséget. Ma a dolog másként áll. Ma a helyzet egészen más. Ma, amikor a termelés roppant méreteket ölt és üzemóriásaink vannak, a személyes felelősség hiánya olyan ostora az iparnak, amely összes termelési és szervezeti eredményeinket az üzemekben veszéllyel fenyegeti.

Hogyan verhetett gyökeret üzemeink egész sorában a személyes felelősség hiánya? Úgy hatolt be üzemeinkbe, mint

a megszakítatlan* munkahét törvénytelen kísérője. Helytelen lenne azt mondani, hogy a megszakítatlan munkahét okvetlenül magával hozza a termelésben a személyes felelősség hiányát. A munka helyes megszervezése mellett, annak megszervezése mellett, hogy minden ember meghatározott munkáért feleljen, olyan rendszer mellett, mely az egyes gépekhez és munkapadokhoz meghatározott munkáscsoportokat köt le, a váltásoknak olyan módon való helyes megszervezése mellett, hogy egyik csoport se legyen rosszabb a másiknál minőség és képzettség tekintetében — ilyen feltételek mellett a megszakítatlan munkahét a munka termelékenységének óriási növekedéséhez, a munka minőségének javításához, a személyes felelősség hiányának kiirtásához vezet. Így áll a dolog például a vasútnál, ahol ma megvan a megszakítatlan munkahét, a személyes felelősség hiánya ellenben nincs meg többé. Mondhatjuk-e azt, hogy ipari üzemeinkben ugyanilyen kedvező a helyzet a megszakítatlan munkahét tekintetében? Ezt, sajnos, nem mondhatjuk. A dolog úgy áll, hogy egész sor üzemben túlságosan sietve tértek át a megszakítatlan munkahétre, anélkül hogy gondoskodtak volna a megfelelő előfeltételekről, anélkül hogy kellőkép megszervezték volna a váltásokat úgy, hogy azok minőség és képzettség szempontjából többé-kevésbbé egyenlő értékűek legyenek, anélkül hogy megszervezték volna minden egyes embernek felelősségét valamely meghatározott konkrét munkáért. Ez pedig arra vezetett, hogy a megszakítatlan munkahétből, melyet az ösztönösségnek szolgáltattak ki, a személyes felelősség hiánya lett. Ennek eredményeképpen egész sor üzemünkben a papíron, szóban megszakítatlan munkahét van, nem-papíron pedig, a valóságban — a személyes felelősség hiánya. Az eredmény — a munkáért való felelősségérzet hiánya, a gépek nemtörődöm kezelése, a munkapadok tömeges megrongálása, a munka termelékenységének emelése iránti közöny. Nem hiába mondják a munkások: „mi emelnénk a munka termelékenységét és

* *Megszakítatlan munkahét* — a munkaidő olyan beosztása, melynek alapján az üzemek (és hivatalok) mindennap, munkaszünet nélkül, dolgoznak; a munkások és alkalmazottak, különböző sorrend szerint, minden ötödik napon kapnak pihenőt. Ez a rendszer azóta feleslegessé vált, megszűnt; ma — kevés kivétellel — a dolgozók közös heti munkaszüneti napja a vasárnap.

javítanánk a dolgok állását, de ki becsüli meg a munkánkat, mikor senki sem felel semmiért?"

Ebből következik, hogy egyes elvtársaink egyes helyeken elsiették a megszakítatlan munkahét bevezetését és elsietve a dolgot, eltorzították a megszakítatlan munkahetet, abból a személyes felelősség hiányát csinálták. Annak, hogy ezt a helyzetet megszüntessük és a személyes felelősség hiányát kiküszöböljük, két útja van. Vagy meg kell változtatni a megszakítatlan munkahét alkalmazásának feltételeit, úgy, hogy ne váljék a megszakítatlan munkahétből a személyes felelősség hiánya — arra a mintára, ahogy azt a vasútnál csinálták. Vagy pedig — ott, ahol ma az ilyen kísérlet számára nem kedvezőek a viszonyok — félre kell dobni a csak papíron létező megszakítatlan munkahetet és ideiglenesen át kell térni a hatnapos megszakított munkahétre, úgy, ahogy azt nemrégiben a sztálingrádi traktorgyárban tették és elő kell készíteni annak előfeltételeit, hogy később majd vissza lehessen térni az igazi, nem papíroson létező megszakítatlan munkahétre, a megszakítatlan munkahétre a személyes felelősség hiánya nélkül.

Más kivezető út nincs.

Kétségtelen, hogy gazdasági funkcionáriusaink mindezt elég jól értik. De mégis hallgatnak. Miért? Nyilván azért, mert félnek az igazságtól. De mióta félnek a bolsevikok az igazságtól? Hát talán nem igaz, hogy a megszakítatlan munkahétből egész sor üzemben a személyes felelősség hiánya lett, hogy a megszakítatlan munkahetet ilymódon a végletekig eltorzították? Kérdezem, kinek kell az ilyen megszakítatlan munkahét? Ki meri azt mondani, hogy az ilyen papíron létező és eltorzított megszakítatlan munkahét fenntartásának érdekei előbbrevalók, mint a munka helyes megszervezésének érdekei, mint a valóságos megszakítatlan munkahét érdekei, mint szocialista iparunk érdekei? Nem világos-e, hogy mennél hamarabb temetjük el a papíron létező megszakítatlan munkahetet, annál hamarább érjük el a valóságos, nemcsak papíron létező megszakítatlan munkahét megszervezését?

Egyes elvtársak azt hiszik, hogy a személyes felelősség hiányát ki lehet küszöbölni ráolvasásokkal, hangos szónoklatokkal. Mindenesetre ismerek egész sor olyan gazdasági funkcionáriust, akik a személyes felelősség hiánya elleni harcukban arra szorítkoznak, hogy a gyűléseken felszólalva hangosan át-

kozódnak a személyes felelősség hiánya ellen, nyilván azt tételezve fel, hogy az ilyen beszédek után a személyes felelősség hiánya majd magától eltűnik, hogy úgy mondjuk, a dolgok szabad folyása során. Ezek az elvtársak súlyosan tévednek, ha azt hiszik, hogy a személyes felelősség hiányát ki lehet küszöbölni a gyakorlatból beszédekkel és ráolvasásokkal. Nem, elvtársak, a személyes felelősség hiánya magától sohasem fog eltűnni. Csak nekünk magunknak lehet és kell azt megsemmisítenünk, mert mi vagyunk a hatalmon, mi és ti, mi felelünk mindenért, többek közt a személyes felelősség hiányáért is. Azt hiszem, hogy sokkal jobb lenne, ha gazdasági vezetőembereink, ahelyett hogy szónoklatokkal és ráolvasásokkal foglalkoznának, ott ülnének egy-két hónapig, mondjuk, a bányában vagy a gyárban, kitanulmányoznák a munkaszervezés ügyének minden részletét és „apróságát", ott a helyszínen, a valóságban semmisítenék meg a személyes felelősség hiányát, aztán annak az adott üzemnek a tapasztalatait átvinnék a többi üzemekbe is. Ez sokkal jobb lenne. Ez lenne aztán az igazi harc a személyes felelősség hiánya ellen, harc a munka helyes, bolsevik megszervezéséért, harc az erők helyes elosztásáért az üzemeken belül.

Tehát: *megszüntetni a személyes felelősség hiányát, megjavítani a munka megszervezését, helyesen osztani szét az erőket az üzemen belül* — ez a feladat.

Így áll a dolog iparunk fejlődésének harmadik új feltételével.

Térjünk át a negyedik feltétel kérdésére.

IV

A MUNKÁSOSZTÁLY ÜZEMI MŰSZAKI ÉRTELMISÉGÉNEK KÉRDÉSE

Megváltozott a helyzet az ipar parancsnoki állománya szempontjából is általában és a mérnöki és technikusi személyzet szempontjából különösen.

Azelőtt a dolog nálunk úgy állt, hogy egész iparunk fő forrása az ukrajnai szén- és fémtelep volt. Ukrajna látta el fémekkel minden ipari kerületünket, a Délvidéket is, Moszkvát és Leningrádot is. Ugyancsak Ukrajna látta el szénnel a Szovjetunió főbb üzemeit. Itt kikapcsolom az Urált, mert annak szerepe

a Donjec-medencével összehasonlítva jelentéktelen volt. Ennek megfelelően az ipari vezetőemberek rétege nálunk főleg három környéken alakult ki: a Délvidéken, a moszkvai kerületben és a leningrádi kerületben. Érthető, hogy a dolgok ilyen állása mellett, így vagy amúgy, beérhettük a mérnöki és technikusi erőknek azzal a minimumával, amelynél többel országunk akkor nem is rendelkezhetett.

Így állt a dolog a közelmultban.

Ma azonban a helyzet egészen más. Ma már, azt hiszem, teljesen világos, hogy ha a fejlődés jelenlegi ütemét és a termelés gigászi méreteit továbbra is meg akarjuk tartani, nem elégedhetünk meg többé az egyetlen ukrajnai szén-, vas- és fémbázissal. Önök tudják, hogy az ukrajnai szén és fém nekünk ma már nem elegendő, noha termelésük folytonosan növekedik. Tudják, hogy ennek folytán kénytelenek vagyunk új szén-, vas- és fémbázist teremteni keleten — az Uráli és Kuznjec-medencei bázist. Tudják, hogy ennek a bázisnak a létesítésén nem eredménytelenül dolgozunk. De ez még kevés. Tovább kell mennünk és magában Szibériában kell vas- és fémipart létesítenünk, hogy Szibéria növekvő szükségleteit kielégíthessük. És már dolgozunk is létesítésén. Azonkívül új színesfémipari bázist kell létesítenünk Kazachsztánban, Turkesztánban. Végül széles méretekben kell kifejlesztenünk a vasútépítést. Ezt a Szovjetunió egészének érdekei diktálják nekünk, a határszéli köztársaságok érdekei és a központ érdekei egyaránt.

Ebből azonban az következik, hogy nem elégedhetünk meg többé a mérnöki és technikusi erőknek és az ipari vezetőemberek rétegének azzal a minimumával, mellyel azelőtt valahogy csak megvoltunk. Ebből az következik, hogy a régi műhelyek, amelyekben a mérnöki és technikusi erők kikovácsolódtak, már nem elégségesek, hogy újabb ilyen műhelyek egész hálózatát kell létrehoznunk az Urálban, Szibériában, Közép-Ázsiában. Ha a Szovjetunió szocialista iparosításának programját valóban meg akarjuk valósítani, akkor ma háromszor, ötször annyi mérnöki és technikusi erőt és ipari vezetőembert kell a magunk számára biztosítanunk, mint eddig.

De nekünk nem *akármilyen* vezetőemberek és mérnöki és technikusi erők kellenek. Nekünk *olyan* vezetőemberek, mérnökök és technikusok kellenek, akik meg tudják érteni országunk munkásosztályának politikáját, képesek ezt a politikát magukévá

tenni és készek azt lelkiismeretesen megvalósítani. És mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy országunk a fejlődésnek abba a szakaszába lépett, amikor a *munkásosztálynak meg kell teremtenie a maga számára a saját technikai értelmiségét*, amely meg tudja védelmezni a termelésben a munkásosztály, mint uralkodó osztály érdekeit.

Egyetlen uralkodó osztály sem lehetett meg a saját értelmisége nélkül. Semmi alapunk sincs kételkedni abban, hogy a Szovjetunió munkásosztálya sem lehet meg a saját műszaki értelmisége nélkül.

A Szovjethatalom számbavette ezt a körülményt s a közgazdaság minden ágában megnyitotta a főiskolák kapuit a munkásosztály fiai számára. Önök tudják, hogy a főiskolákban ma a munkás- és parasztifjúság tízezrei tanulnak. Míg azelőtt, a kapitalista rendszerben, a főiskolák az úrigyerekek monopóliuma voltak, addig ma, a szovjetrendszerben, a munkás- és parasztfiatalság a főiskolai hallgatók közt az uralkodó csoport. Kétségtelen, hogy iskoláinkból hamarosan ezrével kapjuk az új mérnököket és technikusokat, iparunk új vezetőembereit.

Ez azonban a dolognak csak egyik oldala. A dolog másik oldala, hogy a munkásosztály mérnöki és technikusi értelmisége nemcsak a főiskolát végzettekből fog kialakulni, hanem üzemeink gyakorlati munkásaiból is, képzett munkásainkból, a munkásosztálynak a gyárakban, bányákban dolgozó kulturált elemeiből. A szocialista verseny kezdeményezői, a rohambrigádok vezetői, a munkalendület gyakorlati serkentői, a munka szervezői az építőmunka egyik vagy másik frontján — ez a munkásosztálynak az az új rétege, mely a főiskolát végzett elvtársakkal együtt a munkásosztály értelmiségének, iparunk vezetőrétegének magvát kell, hogy alkossa. A feladat az, hogy ne szorítsuk háttérbe ezeket a kezdeményező elvtársakat, merészebben léptessük őket elő vezető állásokba, adjunk nekik lehetőséget arra, hogy szervezőképességüket kifejtsék, hogy tudásukat gyarapítsák s teremtsük meg számukra a szükséges feltételeket, nem sajnálva erre a pénzt.

Ezek között az elvtársak között nem kevés a pártonkívüli. De ez nem lehet akadálya annak, hogy merészebben léptessük őket elő vezető állásokba. Ellenkezőleg, éppen ezekre a pártonkívüli elvtársakra kell különös figyelmet fordítanunk, őket kell vezető állásokba előléptetnünk, hogy a valóságban győződjenek

meg arról, hogy a párt értékelni tudja a tehetséges és nagyképességű munkaerőket. Egyes elvtársak azt gondolják, hogy a vezető állásokba gyárainkban csakis pártbeli elvtársakat lehet előléptetni. Ezen az alapon nem ritkán háttérbe szorítják a tehetséges és kezdeményező pártonkívüli elvtársakat, az első sorba a párttagokat állítva, még ha azok kevésbbé tehetségesek és kevésbbé kezdeményezők is. Mondanom sem kell, hogy nincs ostobább és reakciósabb az ilyen, tisztesség ne essék szólván „politikánál". Aligha szorul bizonyításra, hogy ezzel a „politikával" csak ronthatják a párt hitelét és csak elriaszthatják a párttól a pártonkívüli munkásokat. A mi politikánk egyáltalán nem az, hogy a pártból zárt kasztot csináljunk. A mi politikánk az, hogy a pártbeli és pártonkívüli munkások között a „kölcsönös bizalom" légköre, a „kölcsönös ellenőrzés" légköre uralkodjék. *(Lenin.)* Pártunknak, többek között, éppen azért van olyan erős befolyása a munkásosztályra, mert ezt a politikát folytatja.

Tehát: *elérni azt, hogy a Szovjetunió munkásosztályának meglegyen a maga saját üzemi műszaki értelmisége* — ez a feladat.

Így áll a dolog iparunk fejlődésének negyedik új feltételével.

Térjünk át az ötödik feltétel kérdésére.

V

FORDULAT JELEI A RÉGI ÜZEMI MŰSZAKI ÉRTELMISÉG SORAIBAN

Másképpen áll ma a régi, polgári üzemi műszaki értelmiséghez való viszonyunk kérdése is.

Két évvel ezelőtt úgy állt nálunk a dolog, hogy a régi műszaki értelmiség legképzettebb része a kártevés betegségével volt megmételyezve. Sőt mi több: a kártevés akkor bizonyos sajátszerű divat volt. Egyesek kártevéssel foglalkoztak, mások fedezték a kártevőket, ismét mások mosták kezeiket és semlegesek voltak, míg mások ingadoztak a Szovjethatalom és a kártevők között. A régi műszaki értelmiség többsége, természetesen, tovább is többé-kevésbbé tisztességesen folytatta munkáját. Itt azonban nem a többségről van szó, hanem a műszaki értelmiség legképzettebb részéről.

Mi hozta létre és mi táplálta a kártevő mozgalmat? Az osztályharc kiéleződése a Szovjetunióban, a Szovjethatalom támadó politikája a falu és a város kapitalista elemei ellen, ez utóbbiak ellenállása a Szovjethatalom politikájával szemben, a nemzetközi helyzet bonyolult volta, a kolhózok és szovhózok szervezésének nehézségei. Míg a kártevők harcias részének aktivitását a kapitalista országok imperialistáinak intervenciós tervei és az itthoni gabonanehézségek fokozták, addig a régi műszaki értelmiség másik részének az aktív kártevők oldalára való hajladozását növelték a trockista-mensevik fecsegők divatos frázisai arról, hogy a „kolhózokból és szovhózokból úgysem lesz semmi", hogy „a Szovjethatalom úgyis elfajulóban van és hamarosan meg fog dőlni", hogy „a bolsevikok maguk segítik elő politikájukkal az intervenciót" és így tovább, és így tovább. Azonkívül, ha még egyes régi bolsevikok is — a jobboldali elhajlók közül — nem álltak meg a helyüket a „ragály szelével" szemben és elhajladoztak ebben az időszakban a párttól, akkor nincs okunk csodálkozni azon, hogy a régi technikai értelmiség bizonyos része, amely sohasem szippantott fel semmiféle bolsevizmust, isten segítségével szintén ingadozott.

Érthető, hogy a dolgok ilyetén állása mellett a Szovjethatalom csak egyféle politikát folytathatott a régi műszaki értelmiséggel szemben: az aktív kártevők *megsemmisítésének*, a semlegesek *rétegekre bontásának* és a lojális elemek *megnyerésének* politikáját.

Így állt a dolog — két évvel ezelőtt.

Lehet-e azt mondani, hogy ma ugyanez nálunk a helyzet? Nem, ezt nem lehet mondani. Ellenkezőleg, ma nálunk teljesen új helyzet állott be. Először is tönkrevertük és sikeresen kiszöböljük ki a város és a falu kapitalista elemeit. Ez természetesen nem okozhat örömet a régi értelmiségnek. Nagyon valószínű, hogy a réginiódi értelmiségiek még mindig részvétüket fejezik ki tönkrevert barátaiknak. De nem igen fordul elő, hogy együttérzők — és még kevésbbé a semlegesek és ingadozók — önként beleegyeznének abba, hogy aktív barátaik sorsában osztozzanak azután, hogy ez utóbbiak oly kegyetlen és jóvátehetetlen vereséget szenvedtek. Továbbá kiküszöböltük a gabonanehézségeket és nemcsak hogy kiküszöböltük, hanem olyan mennyiségű gabonát viszünk ki külföldre, amennyit még soha ki nem vittünk, mióta a Szovjethatalom fennáll.

Elesik tehát az ingadozóknak ez az „érve" is. Továbbá: most már a vak is látja, hogy a kolhózok és szovhózok szervezésének frontján határozottan győzelmet arattunk, rendkívül nagy sikereket érve el. A régi értelmiség „fegyvertárának" legfőbb fegyvere tehát csütörtököt mondott. Ami a burzsoá értelmiség intervenciós reményeit illeti — el kell ismerni, hogy azok, legalább is egyelőre, homokra épített háznak bizonyultak. Hiszen tényleg, már hat éve ígérgetik az intervenciót, de még egyszer se próbálták meg, hogy interveniáljanak. Ideje már elismerni, hogy a mi éleslátású burzsoá értelmiségünket egyszerűen az orránál fogva vezették. Arról már nem is beszélek, hogy maguknak az aktív kártevőknek viselkedése az ismert moszkvai bírósági tárgyaláson kellett, hogy kompromittálja és tényleg kompromittálta is a kártevés eszméjét.

Érthető, hogy ezek az új körülmények nem maradhattak hatás nélkül régi műszaki értelmiségünkre. Az új helyzetnek a régi műszaki értelmiség soraiban új hangulatot kellett teremtenie, s az új helyzet ezt valóban meg is teremtette. Ez a magyarázata tulajdonképpen annak a ténynek, hogy ennek az értelmiségnek egy részénél, amely azelőtt a kártevőkkel érzett együtt, ma a fordulat határozott jelei mutatkoznak a Szovjethatalom javára. Az a tény, hogy nemcsak a régi értelmiségnek ez a rétege, hanem még némely tegnapi kártevő is, a tegnapi kártevők egy tekintélyes része, kezd a gyárak egész sorában a munkásokkal vállvetve dolgozni, — ez a tény kétségkívül arról beszél, hogy a fordulat a régi műszaki értelmiségnél már megkezdődött. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy kártevők nálunk többé nincsenek. Nem, ezt nem jelenti. Kártevők vannak és lesznek is mindaddig, amíg osztályok vannak nálunk, amíg kapitalista környezet van. De jelenti azt, hogy mivel a régi műszaki értelmiségnek, mely ezelőtt, így vagy amúgy, a kártevőkkel rokonszenvezett, tekintélyes része ma már arccal a Szovjethatalom felé fordult, — az aktív kártevők már csak kevesen maradtak, elszigetelődtek és kénytelenek lesznek egyelőre mély illegalitásba menni.

Ebből azonban az következik, hogy ennek megfelelően meg kell változnia a régi műszaki értelmiséggel szemben folytatott politikánknak is. Míg a kártevés virágkorában a régi műszaki értelmiséggel szemben folytatott politikánk főleg a megsemmisítés politikája volt, addig most, a fordulat időszaká-

ban, mikor az értelmiség áttérőben van a Szovjethatalom oldalára, a vele szemben folytatott politikánk főleg a megnyerés politikája, a róla való gondoskodás politikája kell hogy legyen. Helytelen és nem dialektikus dolog volna az új, megváltozott viszonyok között is tovább folytatni a régi politikát. Ostoba és észszerűtlen dolog volna úgy tekinteni ma a régi iskolához tartozó minden szakembert és mérnököt, mint rajtnemkapott bűnöst és kártevőt. A „szakemberfalás" nálunk mindig káros és szégyenletes jelenségnek számított s annak számít ma is.

Tehát: *megváltoztatni a régi iskolához tartozó mérnöki és technikusi erőkkel szemben alkalmazott bánásmódot, több figyelmet fordítani rájuk és jobban gondoskodni róluk, merészebben vonni be őket a munkába* — ez a feladat.

Így áll a dolog iparunk fejlődésének ötödik új feltételével.

Térjünk át az utolsó feltétel kérdésére.

VI

A GAZDASÁGI SZÁMVETÉSRŐL*

A kép nem lenne teljes, ha nem érintenénk még egy új feltételt. Az ipar számára, az egész gazdaság számára való akkumuláció forrásairól, az akkumuláció ütemének gyorsításáról van szó.

Mi az új és különös iparunk fejlődésében az akkumuláció szempontjából? Az, hogy az akkumuláció régi forrásai kezdenek már elégtelenek lenni az ipar további fejlesztésére. Az, hogy ha valóban meg akarjuk tartani és gyorsítani akarjuk az akkumuláció bolsevik ütemét, akkor az akkumuláció új forrásait kell felfedeznünk s a régieket megerősítenünk.

A kapitalista országok történetéből ismeretes, hogy egyetlen, iparát magasabb színvonalra emelni akaró fiatal állam sem tudott meglenni hosszúlejáratú hitelek és kölcsönök formájában nyujtott külföldi segítség nélkül. Ebből kiindulva, a nyugati országok kapitalistái kereken megtagadták országunktól a hiteleket és kölcsönöket, feltételezve, hogy a hitelek és kölcsönök hiánya minden bizonnyal el fogja vágni országunk iparosításának lehetőségét. A kapitalisták azonban tévedtek. Nem

* Oroszul: chozjajsztvennyj raszcsot, összevonva: chozraszcsot.

számoltak azzal, hogy országunk, a kapitalista országoktól eltérően, az akkumulációnak bizonyos különös forrásaival rendelkezik, melyek elégségesek arra, hogy iparunkat helyreállítsuk és továbbfejlesszük. S valóban, nemcsak helyreállítottuk iparunkat, nemcsak helyreállítottuk a mezőgazdaságot és a közlekedést, de sikerült már megindítanunk a nehézipar, mezőgazdaság és közlekedés újjáépítésének hatalmas munkáját is. Érthető, hogy ebbe a rubelek tízmilliárdjait kellett befektetnünk. Honnan vettük ezeket a milliárdokat? A könnyűiparból, a mezőgazdaságból, a költségvetési akkumulációból. Így ment ez a legutóbbi időkig.

Ma a dolog egészen másképp áll. Míg azelőtt az akkumuláció régi forrásai elégségesek voltak az ipar és a közlekedés újjáépítésére, ma már kezdenek nyilvánvalóan elégtelenek lenni. Ma már nem arról van szó, hogy a régi iparunkat újjáépítsük. Arról van szó, hogy új, technikailag jól felszerelt ipart teremtsünk az Urálban, Szibériában, Kazachsztánban. Új, nagyüzemű mezőgazdasági termelés megteremtéséről van szó a Szovjetunió gabonatermő, állattenyésztő és nyersanyagtermelő kerületeiben. Új vasúti hálózat létrehozásáról van szó a Szovjetunió keleti és nyugati részei között. Érthető, hogy ezeknek a nagyszerű feladatoknak a megvalósítására az akkumuláció régi forrásai nem lehetnek elégségesek.

S ez még nem minden. Mindehhez hozzájárul még az a körülmény, hogy üzemeink és gazdasági szervezeteink egész sorában a gondatlan gazdálkodás a gazdasági számvetés elvét teljesen aláásta. Tény, hogy üzemeink és gazdasági szervezeteink egész sora már régen megszűnt számolni, kalkulálni, a bevételekről és kiadásokról megalapozott mérlegeket összeállítani. Tény, hogy üzemeink és gazdasági szervezeteink egész sorában az olyan fogalmak, mint a „takarékosság rendszere", „a nem közvetlenül a termelésre fordított kiadások csökkentése", „a termelés észszerűsítése" már régen kimentek a divatból. Nyilván arra számítanak, hogy az Állami Bank „úgyis kiutalja nekünk a szükséges összegeket". Tény, hogy az utóbbi időben az áruk önköltsége az üzemek egész sorában emelkedni kezdett. Utasítást kaptak arra, hogy csökkentsék az önköltséget 10 vagy még több százalékkal s ők ehelyett fölemelték. Pedig hát mit jelent az önköltség csökkentése? Önök tudják, hogy az önköltség csökkentésének minden egyes százaléka 150—200 millió rubeles akkumulációt jelent az iparon belül. Világos, hogy ilyen körül-

mények között az önköltség emelése sok százmillió rubel elvesztését jelenti az ipar és az egész gazdaság számára.

Mindebből az következik, hogy nem nyargalhatunk tovább is csak a könnyűiparon, csak a költségvetési akkumuláción, csak a mezőgazdaságból eredő bevételeken. A könnyűipar az akkumuláció rendkívül gazdag forrása s ma minden lehetősége megvan arra, hogy tovább fejlődjék, ez a forrás azonban nem kimeríthetetlen. A mezőgazdaság nem kevésbbé gazdag forrása az akkumulációnak, de ma, a mezőgazdaság újjáépítésének időszakában, maga is az állam pénzügyi támogatására szorul. Ami a költségvetési akkumulációt illeti, önök maguk is tudják, hogy az nem mehet vég nélkül és nem szabad, hogy vég nélkül menjen. Mi marad hát? Marad a nehézipar. El kell tehát érnünk azt, hogy a nehézipar — és mindenekelőtt annak gépipari része — szintén akkumuláljon. Tehát, míg egyrészt erősítjük és fejlesztjük az akkumuláció régi forrásait, ugyanakkor el kell érnünk azt, hogy a nehézipar — és elsősorban a gépipar — szintén akkumuláljon.

Ez a megoldás.

S mit kell tenni, hogy ezt elérjük? Meg kell szüntetni a gondatlan gazdálkodást, mozgósítani kell az ipar belső erőforrásait, összes üzemeinkben be kell vezetni és meg kell erősíteni a gazdasági számvetés elvét, rendszeresen csökkenteni kell az önköltséget, kivétel nélkül az ipar összes ágaiban erősíteni kell az iparonbelüli akkumulációt.

Ez a megoldás útja.

Tehát: *bevezetni és erősíteni a gazdasági számvetést, fejleszteni az iparonbelüli akkumulációt* — ez a feladat.

VII

ÚJ MÓDON DOLGOZNI, ÚJ MÓDON VEZETNI

Ezek, elvtársak, iparunk fejlesztésének új feltételei.

Ezeknek a feltételeknek a jelentősége az, hogy az ipar számára új helyzetet teremtenek, amely a munkának és a vezetésnek új módszereit követeli meg.

Igy tehát:

a) Arra az eredményre jutunk, hogy többé már nem számíthatunk arra, hogy a munkaerő a régi módon majd csak úgy

magától jön hozzánk. Ahhoz, hogy az ipart munkaerővel ellássuk, a munkaerőt szervezetten kell toboroznunk és mechanizálnunk kell a munkát. Azt hinni, hogy a mi munkatempóink és termelési méreteink mellett meglehetünk a munka mechanizálása nélkül — annyit jelent, mint abban reménykedni, hogy kikanalazhatjuk a tengert.

b) Továbbá arra az eredményre jutunk, hogy nem szabad tovább tűrnünk a munkaerő hullámzását az iparban. Ahhoz, hogy ettől a bajtól megszabaduljunk, új módon kell megszerveznünk a munkabérrendszert s az üzemek munkásállományát többé-kevésbbé állandóvá kell tennünk.

c) Továbbá arra az eredményre jutunk, hogy nem szabad tovább tűrnünk a termelésben a személyes felelősség hiányát. Ahhoz, hogy ettől a bajtól megszabaduljunk, új módon kell megszerveznünk a munkát, úgy kell szétosztani az erőket, hogy a munkásoknak minden egyes csoportja felelős legyen a munkájáért, a gépszerkezetekért, a munkapadokért, a munka minőségéért.

d) Továbbá arra az eredményre jutunk, hogy nem lehetünk meg tovább is a régi módon, a régi mérnöki és technikusi erőknek azzal a minimális számával, melyet a burzsoá Oroszországtól örököltünk. Ahhoz, hogy a termelés jelenlegi ütemét és méreteit fokozzuk, el kell érnünk azt, hogy a munkásosztálynak meglegyen a maga saját műszaki értelmisége.

e) Továbbá arra az eredményre jutunk, hogy nem szabad a régi módon egy kalap alá vennünk a régi iskolához tartozó összes szakembereket, mérnököket és technikusokat. Ahhoz, hogy számbavegyük a megváltozott helyzetet, meg kell változtatnunk politikánkat s a legnagyobb gondoskodást kell tanúsítanunk azok iránt a szakemberek, mérnökök és technikusok iránt, akik határozottan a munkásosztály mellé állnak.

f) Végül arra az eredményre jutunk, hogy nem elégedhetünk meg régi módra az akkumuláció régi forrásaival. Ahhoz, hogy az ipar és a mezőgazdaság további fejlődését biztosítsuk, el kell érnünk azt, hogy az akkumulációnak új forrásait nyissuk meg, megszüntessük a gondatlan gazdálkodást, bevezessük a gazdaságos számvetés elvét, csökkentsük az önköltséget és fejlesszük az iparonbelüli akkumulációt.

Ezek az ipar fejlődésének új feltételei, melyek új munka-

módszereket, a gazdasági építőmunka vezetésének új módszereit követelik meg.

Mi kell ahhoz, hogy az új módszer szerinti vezetést megvalósítsuk?

Ehhez mindenekelőtt az kell, hogy gazdaságunk vezetőemberei megértsék az új helyzetet, konkrétan kitanulmányozzák az ipar fejlődésének új feltételeit s munkájukat az új helyzet követelményeinek megfelelően átépítsék.

Ehhez továbbá az kell, hogy gazdaságunk vezetőemberei az üzemeket ne „általában", ne „a levegőből" vezessék, hanem konkrétan, tárgyismerettel, hogy minden egyes kérdést ne az általánosságban való fecsegés szempontjából, hanem szigorúan az ügy lényegét nézve kezeljenek, hogy ne szorítkozzanak az ügyeknek papiroson való elintézésére, vagy általános frázisokra és jelszavakra, hanem mélyedjenek bele a dolgok technikájába, a dolgok részleteibe, foglalkozzanak minden „kicsiséggel", mert ezekből a „kicsiségekből" jönnek létre ma a nagy dolgok.

Ehhez továbbá az kell, hogy mai túlnagy és nehézkes üzemcsoportjainkat, melyek néha 100—200 üzemet is magukba foglalnak, haladéktalanul szervezzük át kevésbbé nagyméretűekké és osszuk fel őket több külön üzemcsoportra. Érthető, hogy egy olyan üzemcsoport elnöke, akinek száz és még több gyárral van dolga nem ismerheti igazában ezeket a gyárakat, lehetőségeiket, munkájukat. Érthető, hogy nem ismerve a gyárakat, nem tudja vezetni őket. Tehát ahhoz, hogy az üzemcsoportok elnökeinek megadjuk a lehetőséget arra hogy a gyárakat igazában kitanulmányozzák és vezessék, fel kell őket mentenünk a túlnagyszámú gyár vezetésétől, az üzemcsoportokat több kisebb üzemcsoportra kell felosztanunk s a csoportvezetőségeket közelebb kell hoznunk a gyárakhoz.

Ehhez továbbá az kell, hogy üzemcsoportjaink vezetőségei a testületi igazgatásról az egyéni igazgatásra térjenek át. Most úgy áll az ügy, hogy az üzemcsoportok testületeiben 10—15 ember is ül, írják a papír-rendelkezéseket, vitatkoznak. Ilyen módon igazgatni, elvtársak, tovább nem lehet. Be kell szüntetni a papíron való „vezetést" és át kell térni a valóságos, az ügy érdemét néző, bolsevik munkára. Maradjon meg az üzemcsoport vezetősége élén az elnök s néhány helyettese. Ez teljesen elegendő lesz az egyes üzemcsoportok igazgatására. A testületek többi tagjait jobb volna alsóbbfokú munkára küldeni — a

gyárakba, az üzemekbe. Ez sokkal hasznosabb lenne az ő számukra is, az ügy számára is.

Ehhez továbbá az kell, hogy az üzemcsoportok elnökei és helyetteseik minél gyakrabban utazzanak ki a gyárakba, minél tovább maradjanak és dolgozzanak ott a gyárakban, minél alaposabban ismerkedjenek meg a gyárakban dolgozó elvtársakkal és ne csak tanítsák a helyi embereket, hanem tanuljanak is tőlük. Aki azt hiszi, hogy ma lehet vezetni az irodából, ott ülve, távol a gyáraktól, a hivatalban — téved. Ahhoz, hogy a gyárakat vezethessük, minél gyakrabban kell érintkeznünk az üzemekben dolgozó elvtársakkal, eleven kapcsolatot kell velük fenntartanunk.

Végül néhány szót az 1931-es évre szóló termelési tervünkről. Vannak egyes pártkörüli filiszterek, akik azt bizonyítgatják, hogy termelési programunk nem reális, nem teljesíthető. Olyanfélék ezek, mint a Scsedrin „nagybölcseségű halai", amelyek mindig készek maguk körül a „gondolattalanság ürességét" terjeszteni. Reális-e mai termelési programunk? Feltétlenül reális! Reális már csak azért is, mert megvalósításának minden szükséges előfeltételével rendelkezünk. Reális már csak azért is, mert teljesítése ma kizárólag tőlünk magunktól függ, attól, hogy tudjuk-e és akarjuk-e kihasználni a rendelkezésünkre álló gazdag lehetőségeket. Mi mással lehet megmagyarázni azt a tényt, hogy az üzemek és iparágak egész sora már eddig *túlteljesítette* ezt a tervet? Ostobaság volna azt gondolni, hogy a termelési terv nem egyéb, mint számok és feladatok felsorolása. A valóságban a termelési terv az emberek millióinak eleven és gyakorlati tevékenysége. Termelési tervünk realitása — a dolgozók milliói, akik új életet alkotnak. Programunk realitása — az eleven emberek, mi mindannyian, a mi munkaakaratunk, készségünk, hogy újmódon dolgozzunk, eltökéltségünk, hogy ezt a tervet teljesítsük. Megvan-e ez az eltökéltségünk? Igen, megvan. Akkor tehát termelési programunkat meg lehet és meg kell valósítani. *(Hosszantartó taps.)*

A BOLSEVIZMUS TÖRTÉNETÉNEK NÉHÁNY KÉRDÉSÉRŐL

LEVÉL A „PROLETARSZKAJA REVOLJÚCIJA"* C. FOLYÓIRAT SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

Tisztelt elvtársak!

Határozottan tiltakozom az ellen, hogy Szluckij „A bolsevikok a német szociáldemokráciáról, annak háborúelőtti válsága idején" c. pártellenes és fél-trockista cikkét a „Proletarszkaja Revoljúcija" c. folyóiratban (1930. évi 6. sz.) mint vitacikket közölték.

Szluckij azt állítja, hogy Lenin (a bolsevikok) nem értékelte kellőkép a *centrizmus* veszedelmét a német és általában a háborúelőtti szocialdemokrácián belül, vagyis nem értékelte kellőkép a burkolt opportunizmus veszélyét, az opportunizmussal szembeni békülékenység veszélyét. Másszóval, Szluckij szerint, Lenin (a bolsevikok) nem folytatott engesztelhetetlen harcot az opportunizmus ellen, mert a centrizmus alábecsülése lényegében az opportunizmus elleni teljes szélességében kibontakozó harc feladását jelenti. Ilymódon ebből az következik, hogy a háború előtti periódusban Lenin még nem volt igazi bolsevik, hogy Lenin csak az imperialista háború alatt, sőt annak is csak a végefelé lett igazi bolsevikká. Igy adja ezt elő cikkében Szluckij. És önök, ahelyett, hogy ezt az újdonsült „történészt", mint rágalmazót és hamisítót megbélyegeznék, vitába bocsátkoznak vele, szószéket adnak neki. Tiltakoznom kell az ellen, hogy önök folyóiratukban Szluckij cikkét mint vitacikket közlik, mert nem lehet vita tárgyává tenni Lenin *bolsevizmusának* kérdését, azt a kérdést, hogy *folytatott-e* Lenin kérlelhetetlen elvi harcot a centrizmus ellen, mint az opportunizmus bizonyos formája ellen, vagy *nem folytatott*, igazi bolsevik *volt-e* Lenin, vagy *nem volt* az.

---

* „Proletarszkaja Revoljúcija" — „Proletárforradalom".

A „Szerkesztőségi nyilatkozat'-ban, melyet önök október 20-án a Központi Bizottságnak beküldtek, elismerik, hogy a szerkesztőség hibát követett el azzal, hogy Szluckij cikkét mint vitacikket közölte. Ez természetesen helyes, bár a szerkesztőség nyilatkozata nagy késéssel jelenik meg. Nyilatkozatukban azonban újabb hibát követnek el, mikor kijelentik, hogy „a szerkesztőség politikailag szerfölött aktuálisnak és szükségesnek tartja a bolsevikok és a háborúelőtti II. Internacionále egymás közötti viszonyával kapcsolatos egész problémakörnek a «Proletarszkaja Revoljúcija» hasábjain való további feldolgozását". Ez azt jelenti, hogy önök az embereket újabb vitába szándékoznak bevonni olyan kérdésekről, melyek sarktételei a bolsevizmusnak. Ez azt jelenti, hogy Lenin bolsevizmusának kérdését sarktételből ismét problémává akarják átváltoztatni, amely még „további feldolgozásra" szorul. Miért, milyen alapon? Közismert, hogy a leninizmus a mindenfajta opportunizmus, közte a nyugati centrizmus (Kautsky) és a nálunk levő centrizmus (Trockij és mások) ellen folytatott könyörtelen harcban született, nőtt fel és erősödött meg. Ezt még a bolsevizmus egyenes ellenségei sem tagadhatják. Ez sarktétel. Önök pedig hátrafelé vonszolnak bennünket, a sarktételből „további feldolgozásra" szoruló problémát igyekeznek csinálni. Miért? Milyen alapon? Talán azért, mert nem ismerik a bolsevizmus történetét? Vagy talán ama rothadt liberalizmus kedvéért, hogy Szluckij és Trockij más tanitványai ne mondhassák, hogy betömik a szájukat? Elég furcsa liberalizmus ez, mely a bolsevizmus életbevágó érdekeinek rovására megy . . .

Tulajdonképpen mit tart a szerkesztőség Szluckij cikkében érdemesnek arra, hogy vita formájában tárgyalja?

1. Szluckij azt állítja, hogy Lenin (a bolsevikok) politikai vonala nem irányult szakadásra, szakításra a németországi szociáldemokrácia opportunistáival, a háborúelőtti időszak II. Internacionáléjának opportunistáival. Önök vitázni akarnak Szluckijnak ezzel a trockista tételével. De mi van itt vitáznivaló? Hát nem világos, hogy Szluckij csak rágalmazza Lenint, a bolsevikokat? A rágalmat meg kell bélyegezni, nem pedig vita tárgyává tenni.

Minden bolsevik, ha valóban bolsevik, tudja azt, hogy Lenin politikája már jóval a háború előtt, körülbelül 1903 – 1904-től fogva, amikor Oroszországban kialakult a bolsevikok

csoportja, s amikor a németországi szociáldemokrácián belül először hallattak magukról a baloldaliak, — szakadásra, az opportunistákkal való szakításra vette az irányt, nálunk is, az Oroszországi Szociáldemokrata Pártban s ott is, a II. Internacionáléban, és, különösen, a németországi szociáldemokráciában. Minden bolsevik tudja, hogy épp ezért a bolsevikok a II. Internacionále opportunistáinak köreiben már akkor (az 1903—1905-ös években) a „szakadárok" és „bomlasztók" megtisztelő hírében állottak. De mit tehetett Lenin, mit tehettek a bolsevikok, ha a baloldali szociáldemokraták a II. Internacionálében és mindenekelőtt a németországi szociáldemokráciában, még gyönge és csenevész, szervezetileg ki nem alakult, ideológiailag ki nem kovácsolódott csoportot alkottak, amely még azt a szót is félt kiejteni, hogy „szakadás", „szakítás". Nem lehet azt követelni, hogy Lenin, hogy a bolsevikok Oroszországból hajtsák végre a szakadást a nyugati pártokban a baloldaliak helyett. Arról nem is szólok, hogy a baloldali szociáldemokratáknak egyik jellemző vonása volt a szervezeti és ideológiai gyöngeség, mégpedig nemcsak a háborúelőtti periódusban. Ezt a negatív tulajdonságukat a baloldaliak, mint ismeretes, megőrizték a háború utáni periódusban is. Közismert a németországi baloldali szociáldemokraták értékelése Lenin ismert cikkében „Junius brosúrájáról",* amely 1916 októberében íródott, vagyis több mint két évvel a háború kezdete után s melyben Lenin a baloldali szociáldemokraták Németországban elkövetett egész sor igen komoly politikai hibáját bírálva *„az összes német baloldaliak gyöngeségéről"* beszél, *„akiket minden oldalról a kautskyánus képmutatás, kicsinyeskedés s az opportunistákkal való «barátságos viszony» förtelmes hálója fon körül"*, melyben Lenin arról beszél, hogy *„Junius nem tudta magát teljesen kiszabadítani a német szociáldemokraták, méghozzá a baloldali szociáldemokraták «környezetéből», akik félnek a szakadástól, félnek egészen kimondani a forradalmi jelszavakat"*.

A II. Internacionále valamennyi csoportja közül az orosz bolsevikoké volt akkor az egyetlen olyan csoport, amely, szervezeti tapasztalatai és ideológiai felkészültsége alapján, képes volt valamely komoly lépésre a nyílt szakadás, a saját

* Junius álnéven jelent meg Rosa Luxemburg „A szociáldemokrácia válsága" c. brosúrája.

opportunistáival való szakítás irányában, a saját oroszországi szociáldemokráciáján belül. Ha, mondjuk, a Szluckijak megkísérelnék, ha nem is bebizonyítani, hanem csak egyszerűen feltételezni, hogy Lenin és az orosz bolsevikok nem vetették latba minden erejüket arra, hogy megszervezzék az opportunistákkal (Plechánovval, Martovval, Dannal) való szakadást és hogy kiűzzék a centristákat (Trockijt és az Augusztusi blokk többi híveit) — akkor lehetne vitatkozni Lenin bolsevizmusáról, a bolsevikok bolsevizmusáról. De a dolog veleje éppen ott van, hogy a Szluckijak meg se mernek mukkanni e képtelen föltevés mellett. Nem mernek, mert tudják, hogy annak az eltökélt politikának közismert tényei, melyet az orosz bolsevikok a mindenfajta opportunistákkal való szakítás érdekében folytattak, (1904—1912), kiáltó ellentétben vannak az ilyen feltevéssel. Nem mernek, mert tudják, hogy másnap már szégyenletesen pellengérre lennének állítva.

De a kérdés így áll: megvalósíthatták-e az orosz bolsevikok jóval az imperialista háború előtt (1904—1912) a saját opportunistáikkal és békülékeny centristáikkal való szakadást anélkül, hogy ugyanakkor ne vettek volna irányt a II. Internacionále opportunistáival és centristáival való szakításra, szakadásra is? Ki kételkedhetik abban, hogy az orosz bolsevikok a maguk politikáját, melyet az opportunistákkal és centristákkal szemben folytattak, politikai példaadásnak tekintették a nyugati baloldaliak számára? Ki kételkedhetik abban, hogy az orosz bolsevikok mindenképpen serkentették a Nyugat baloldali szociáldemokratáit, és különösen a németországi szociáldemokrácia baloldali elemeit a saját opportunistáikkal és centristáikkal való szakításra, a szakadásra? Nem Lenin és az orosz bolsevikok voltak a hibásak abban, ha a Nyugat baloldali szociáldemokratái nem voltak elég érettek arra, hogy az orosz bolsevikok nyomdokaiban haladjanak.

2. Szluckij azzal vádolja Lenint és a bolsevikokat, hogy nem támogatták határozottan és elszántan a németországi szociáldemokrácia baloldali elemeit, hogy csak komoly fenntartásokkal támogatták őket, hogy frakciós meggondolások akadályozták őket a baloldaliak következetes támogatásában. Önök ezzel a szédelgő és minden ízében hamis váddal vitát akarnak folytatni? De tulajdonképpen mi itt a vitatni való? Hát nem világos, hogy Szluckij részéről ez az egész csak manőver

és hogy Szluckij Lenin és a bolsevikok elleni hamis vádjával csak a németországi baloldaliak álláspontjának tényleges réseit igyekszik takargatni? Hát nem világos, hogy a bolsevikok a németországi baloldaliakat, akik állandóan ingadoztak a bolsevizmus és a mensevizmus között, komoly fenntartások *nélkül*, hibáiknak komoly bírálása *nélkül* nem támogathatták, ha nem akarták *elárulni* a munkásosztályt és annak forradalmát? Szédelgők mesterkedéseit megbélyegezni kell, nem pedig vita tárgyává tenni.

Igen, a bolsevikok a németországi baloldali szociáldemokratákat csak bizonyos komoly fenntartásokkal támogatták, bírálva azok félmensevik hibáit. Ezért azonban dícséret jár nekik, nem pedig szemrehányás.

Van olyan ember, aki ebben kételkedik?

Vegyük a legismertebb történelmi tényeket.

a) 1903-ban Oroszországban a bolsevikok és mensevikek közt komoly nézeteltérések mutatkoztak a párttagság kérdésében. A bolsevikok a párttagságról szóló formulájukkal szervezeti gátat akartak emelni a nemproletár elemeknek a pártba való beözönlése ellen. Tekintettel az orosz forradalom polgári-demokratikus jellegére, ilyen beözönlésnek a veszedelme akkoriban nagyon is reális volt. Az orosz mensevikek ellenkező álláspontra helyezkedtek, amely a párt ajtaját a nemproletár elemek előtt szélesre tárta. Tekintve az orosz forradalom kérdéseinek fontosságát a nemzetközi munkásmozgalom szempontjából, a nyugateurópai szociáldemokraták elhatározták, hogy beavatkoznak ebbe az ügybe. Beavatkoztak a németországi baloldali szociáldemokraták is, Parvus és Rosa Luxemburg, a baloldaliak akkori vezetői. És mi történt? Mind a ketten a bolsevikok ellen foglaltak állást. Sőt a bolsevikok ellen még az ultracentralizmus és blanquista tendenciák vádját is emelték. Később ezeket az ízetlen kispolgári frázisokat felkapták és világba kiáltották a mensevikek.

b) 1905-ben Oroszországban a bolsevikok és mensevikek között nézeteltérések fejlődtek ki az orosz forradalom jellegére vonatkozóan. A bolsevikok a munkásosztály és parasztság szövetségének eszméjéért, a proletariátus hegemóniájáért szálltak síkra. A bolsevikok álláspontja az volt, hogy a proletariátus és parasztság forradalmi demokratikus diktatúráját kell kiharcolni azzal, hogy a polgári-demokratikus forradalomból azonnal

át kell menni a szocialista forradalomba, biztosítva a magunk számára a szegényparasztság támogatását. Az oroszországi mensevikek elvetették a proletariátus hegemóniájának eszmé-jét a polgári-demokratikus forradalomban, a munkásosztály és parasztság szövetségét hirdető politikának elébehelyezték a liberális burzsoáziával való megegyezés politikáját, a proletariátus és parasztság forradalmi demokratikus diktatúráját pedig reakciós blanquista sémának nyilvánították, mely ellentétben áll a polgári forradalom fejlődésével. Milyen álláspontot foglaltak el ezzel a vitával szemben a németországi baloldali szociáldemokraták, Parvus és Rosa Luxemburg? Kitalálták a permanens forradalom utopisztikus és fél-mensevik sémáját (a forradalom marxista sémájának ezt az eltorzított kiadását), amelyet teljesen átitat a munkásosztály és parasztság szövetségét hirdető politika mensevik tagadása és szembehelyezték azt a proletariátus és parasztság forradalmi demokratikus diktatúrájáról szóló bolsevik sémával. Később a permanens forradalomnak ezt a fél-mensevik sémáját felkapta Trockij (részben Martov is) és fegyvert csinált belőle a leninizmus elleni harc számára.

c) A háborúelőtti időszakban a II. Internacionále pártjaiban szőnyegre került mint a legaktuálisabb kérdések egyike, a nemzetiségi és gyarmati kérdés, az elnyomott nemzetek és gyarmatok kérdése, az elnyomott nemzetek és gyarmatok felszabadításának kérdése, az imperializmus elleni harc útjainak kérdése, az imperializmus megdöntéséhez vezető utak kérdése. A bolsevikok a proletárforradalom kibontakozása és az imperializmus bekerítése érdekében olyan politikát javasoltak, mely támogatja az elnyomott nemzetek és gyarmatok felszabadító mozgalmait a nemzetek önrendelkezési joga alapján, és kidolgozták az egységfront sémáját az előrehaladott országok proletárforradalma és a gyarmati és elnyomott országok népeinek forradalmi felszabadító mozgalma között. Ezzel kapcsolatban az egész világ opportunistái, az egész világ szociálsovinisztái és szociálimperialistái habozás nélkül rávetették magukat a bolsevikokra. Hajszolták őket, mint a veszett kutyákat. Milyen álláspontot foglaltak el akkor a Nyugat baloldali szociáldemokratái? Kidolgozták az imperializmusnak fél-mensevik elméletét, elvetették a nemzetek önrendelkezési jogának marxista értelmezés szerinti elvét, (beleértve a különválás és önálló államalko-

tás jogát), elvetették a gyarmatok és elnyomott országok felszabadító mozgalmának komoly forradalmi jelentőségéről szóló tételt, elvetették a proletárforradalom és a nemzeti felszabadító mozgalom közötti egységfront lehetőségéről szóló tételt s ezt az egész fél-mensevik kotyvalékot, mely elejétől végig a nemzetiségi és gyarmati kérdés jelentőségének lebecsülése, szembeállították a bolsevikok marxista sémájával. Ismeretes, hogy ezt a fél-mensevik kotyvalékot kapta fel később Trockij és használta mint fegyvert a leninizmus elleni harcban.

Ezek a németországi baloldali szociáldemokraták közismert hibái.

Nem is beszélek a németországi baloldaliak egyéb hibáiról, melyeket Lenin megfelelő cikkeiben megbírált.

Nem beszélek azokról a hibákról sem, amelyeket a bolsevikoknak az Októberi Forradalom időszakában folytatott politikája értékelésében követtek el.

Miről beszélnek a németországi baloldaliaknak a háború előtti időszak történetéből kiragadott ezen hibái, ha nem arról, hogy a baloldali szociáldemokraták baloldaliságuk ellenére sem szabadultak még meg mensevik poggyászuktól?

A németországi baloldaliaknak persze nemcsak komoly hibáik voltak. Voltak nagy és komoly forradalmi tetteik is. Gondolok számos érdemükre és forradalmi fellépésükre belpolitikai kérdésekben, különösen a választási harc kérdéseiben, a parlamenti és parlamentenkívüli harc kérdéseiben, az általános sztrájk, a háború, az 1905-ös oroszországi forradalom kérdéseiben stb. Éppen ezért számoltak velük a bolsevikok úgy, mint baloldaliakkal és támogatták őket, sarkalták őket előre. Ez azonban nem másítja és nem másíthatja meg azt a tényt, hogy a németországi baloldali szociáldemokratáknak egyszersmind egész sor igen komoly politikai és elméleti hibájuk is volt, hogy nem szabadultak még meg a mensevik kölönctől és ezért szükség volt rá, hogy a bolsevikok igen komoly bírálatot gyakoroljanak velük szemben.

Itéljék meg most már önök maguk: támogathatták-e Lenin és a bolsevikok a Nyugat baloldali szociáldemokratáit *komoly fenntartások nélkül*, hibáik *komoly bírálata nélkül*, ha nem akarták elárulni a munkásosztály érdekeit, a forradalom érdekeit, a kommunizmust?

Nem világos-e, hogy Szluckij, amikor Lenint és a bolseviko-

kat azzal vádolja amiért dícsérnie kellene őket, ha maga bolsevik volna, saját magát leplezi le végérvényesen, mint félmenseviket mint álarcos trockistát ?

Szluckij feltételezi, hogy Lenin és a bolsevikok a nyugati baloldaliak értékelésében saját frakciós meggondolásaikból indultak ki, hogy tehát az orosz bolsevikok a világforradalom nagy ügyét feláldozták saját frakciós érdekeiknek. Aligha szorul bizonyításra, hogy ennél a feltevésnél sekélyesebb és aljasabb már nem is lehetséges. Nem lehetséges sekélyesebb, mert már a mensevikek legostobább tökfilkói is kezdik megérteni, hogy az orosz forradalom nem az oroszok magánügye, hanem ellenkezőleg, az egész világ munkásosztályának ügye, a proletár világforradalom ügye. Nem lehetséges aljasabb, mert már a II. Internacionále hivatásos rágalmazói is kezdik megérteni, hogy a bolsevikok következetes és minden ízében forradalmi internacionalizmusa az egész világ munkásai számára a proletár internacionalizmus mintaképe.

Igen, az orosz bolsevikok az orosz forradalom főkérdéseit tolták előtérbe, olyan kérdéseket, mint a párt kérdése, a marxisták álláspontjának kérdése a polgári-demokratikus forradalommal szemben, a munkásosztály és parasztság szövetségének, a proletariátus hegemóniájának, a parlamenti és parlamentenkívüli harcnak, az általános sztrájknak, a polgári-demokratikus forradalom szocialista forradalomba való átnövésének, a proletariátus diktatúrájának, az imperializmusnak, a nemzetek önrendelkezési jogának, az elnyomott nemzetek és gyarmatok felszabadító mozgalmának és az e mozgalmat támogató politikának kérdése és így tovább. Ezeket a kérdéseket állították előtérbe, mint próbakövet a nyugati baloldali szociáldemokraták következetes forradalmiságának ellenőrzésére. Volt-e erre joguk? Igenis, volt. Nemcsak hogy joguk volt, hanem kötelességük is. Kötelességük volt, mert mindezek a kérdések egyúttal főkérdései voltak a világforradalomnak is s a világforradalom feladatainak a bolsevikok a maguk politikáját, a maguk taktikáját alárendelték. Kötelességük volt, mert csakis az ilyen kérdéseken lehetett igazán ellenőrizni a II. Internacionále egyik vagy másik csoportjának forradalmiságát. Kérdezem: hol itt az orosz bolsevikok „frakciózása" és mi köze ehhez a dologhoz „frakciós" meggondolásoknak ?

Lenin a „Mi a teendő ?' című brosúrájában még 1902-ben

azt írta, hogy *„a történelem, mint legközelebbi teendőt, oly feladatot tűzött most elénk, amely bármely más ország proletariátusának legközelebbi feladatai között a legforradalmibb"*, hogy *„ennek a feladatnak a megvalósítása — nemcsak az európai, hanem ... egyben az ázsiai reakció leghatalmasabb támaszának megdöntése — az orosz proletariátust a nemzetközi forradalmi proletariátus élcsapatává tenné"*.* A „Mi a teendő?" című brosúra megjelenése óta 30 év telt el. Ki merné tagadni, hogy az elmult időszak eseményei Lenin szavait fényesen igazolták? De nem következik-e ebből, hogy az orosz forradalom a világforradalom gócpontja volt (és marad), hogy az orosz forradalom főkérdései a világforradalom főkérdései voltak (és ma is azok)?

Nem világos-e, hogy a nyugati baloldali szociáldemokraták forradalmiságát csakis ezeken a főkérdéseken lehetett igazában ellenőrizni?

Nem világos-e, hogy akik ezeket a kérdéseket „frakciós" kérdéseknek tekintik — leleplezik magukat, hogy minden ízükben elrohadtak és elfajultak?

3. Szluckij azt állítja, hogy eddig még nem találtak elég hivatalos okmányt, mely Leninnek (a bolsevikoknak) a centrizmus ellen folytatott eltökélt és kíméletlen harcáról tanúskodnék. Ezzel a bürokratikus tétellel ügyeskedik Szluckij, mint megdönthetetlen érvvel annak az állításának bizonyítására, hogy Lenin (a bolsevikok) tehát nem értékelték kellőkép a centrizmus veszedelmét a II. Internacionáléban. Önök vitatkozni akarnak ezzel a badarsággal, ezzel a szédelgő szemfényvesztéssel? De tulajdonkép mi van itt vitatnivaló? Hát nem világos így is, hogy, okmányokról beszélve, Szluckij csak kendőzni akarja a saját úgynevezett álláspontjának szánalmas és hamis voltát?

Szluckij a létező pártokmányokat nem tartja elégségesnek. Miért, milyen alapon? Hát a II. Internacionále, valamint az oroszországi szociáldemokrácia belső harcaira vonatkozó közismert okmányok nem elégségesek-e arra, hogy teljes világossággal bizonyítsák Lenin és a bolsevikok forradalmi könyörtelenségét az opportunisták és centristák ellen vívott harcukban? Ismeri-e Szluckij ezeket az okmányokat? Milyen okmányokat akar még?

---

* *Lenin.* Mi a teendő? Id. kiad. 50. old., vagy: *Lenin.* Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 198. old.

Tegyük fel, hogy a már ismert okmányokon kívül előkerül még egy csomó más okmány, mondjuk például bolsevik határozatok, amelyek a centrizmus megsemmisítésének szükségességét ismételten tárgyalják? Jelenti-e ez azt, hogy a puszta papiros-okmányok léte elégséges arra, hogy a bolsevikok tényleges forradalmiságát és a centrizmussal szemben tanúsított tényleges engesztelhetetlenségét bizonyítsa? Ki az, a menthetetlen bürokratákon kívül, aki megelégszik azzal, hogy kizárólag papiros-okmányokra támaszkodjék? Ki nem érti azt, a levéltári patkányokon kívül, hogy pártokat és pártvezéreket elsősorban *cselekedeteik* alapján, nem pedig csak nyilatkozataik alapján kell megítélni? A történelem nem kevés olyan szocialistát ismer, akik készséggel írtak alá bármilyen forradalmi nyilatkozatot, csakhogy a kellemetlenkedő bírálóktól megszabaduljanak. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy ezeket a határozatokat a *gyakorlatban meg is valósították*. A történelem továbbá nem kevés olyan szocialistát ismer, akik habzó szájjal követelték *más* országok munkáspártjaitól a legforradalmibb cselekvéseket. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy a saját pártjukban, vagy saját országukban *nem adták be a derekukat, saját* opportunistáik, *saját* burzsoáziájuk előtt. Nem ezért tanított-e bennünket Lenin arra, hogy a forradalmi pártokat, irányzatokat, vezetőket ne nyilatkozataik és határozataik, hanem *cselekedeteik* szerint ítéljük meg?

Nem világos-e, hogy ha Szluckij igazán ellenőrizni akarta volna Lenin és a bolsevikok engesztelhetetlenségét a centrizmussal szemben, cikkének *alapjává* nem egyes okmányokat és nem két-három magánlevelet kellett volna tennie, hanem *cselekedeteik, történetük, tényleges tevékenységük* alapján kellett volna ellenőriznie a bolsevikokat. Hát nekünk, oroszországi szociáldemokratáknak nem voltak-e meg a magunk opportunistái, centristái? Hát nem folytattak a bolsevikok eltökélt és engesztelhetetlen harcot mindezen áramlatok ellen? Hát nem volt ezeknek az áramlatoknak eszmei és szervezeti kapcsolatuk is a nyugati opportunistákkal és centristákkal? Hát nem semmisítették meg a bolsevikok az opportunistákat és centristákat úgy, ahogy még a világ egyetlenegy baloldali csoportja sem semmisítette meg őket? Hogyan lehet mindezek után azt mondani, hogy Lenin és a bolsevikok nem értékelték kellőképp a centrizmus veszedelmét? Miért hagyta Szluckij figyelmen

kívül ezeket a tényeket, amelyeknek a bolsevikok jellemzése szempontjából döntő jelentőségük van ? Miért nem használta ki a legmegbízhatóbb módszert, mely abban áll, hogy Lenint és a bolsevikokat cselekedeteik, tevékenységük alapján ellenőrizzük ? Miért részesítette előnyben a véletlenül kezébe került papirosok között való turkálás kevésbbé megbízható módszerét ?

Azért, mert ha a megbízhatóbb módszerhez fordulva, cselekedeteik alapján ellenőrizte volna a bolsevikokat, ez egyszeriben fejetetejére állította volna Szluckij egész koncepcióját.

Azért, mert a bolsevikoknak cselekedeteik alapján való ellenőrzése megmutatta volna, hogy a bolsevikok az *egyetlen* olyan forradalmi szervezet a világon, amely maradék nélkül szétverte az opportunistákat és centristákat és kiűzte őket a pártból.

Azért, mert ha a bolsevikok valódi cselekedeteihez és valódi történetéhez fordult volna, az megmutatta volna, hogy Szluckij tanítómesterei, a trockisták voltak az a *fő* és *alapvető* csoport, mely Oroszországba a centrizmust beplántálta s erre a célra, a centrizmus fészke gyanánt külön szervezetet létesített az Augusztusi blokk formájában.

Azért, mert a bolsevikoknak cselekedeteik alapján való ellenőrzése végleg leleplezte volna Szluckijt, mint pártunk történetének meghamisítóját, aki a háború előtti időszak trockizmusának centrista jellegét azzal igyekszik takargatni, hogy Lenint és a bolsevikokat rágalmazó módon a centrizmus veszedelmének lebecsülésével vádolja meg.

Így áll a dolog, szerkesztő elvtársak, Szluckijjal és cikkével.

Látják, hogy a szerkesztőség hibát követett el, amikor vitát engedett meg pártunk történetének meghamisítójával.

Mi vihette a szerkesztőséget erre a helytelen útra ? Véleményem az, hogy erre az útra az a rothadt liberalizmus taszította, amely mostanában a bolsevikok egy részénél bizonyos mértékben elterjedt. Egyes bolsevikok azt hiszik, hogy a trockizmus a kommunizmusnak egy frakciója, igaz, olyan frakciója, amely téved, sok ostobaságot csinál, néha még szovjetellenes is, de mégiscsak a kommunizmusnak egy frakciója. Ebből bizonyos liberalizmus származik a trockistákkal és a trockista módon gondolkodó emberekkel szemben. Aligha szorul bizonyításra, hogy a trockizmusnak ez a feltogása sulyosan téves és káros. A valóságban a trockizmus régen megszűnt a kommunizmus

frakciója lenni. A valóságban a trockizmus az ellenforradalmi burzsoázia élcsapata, mely harcot folytat a kommunizmus ellen, a Szovjethatalom ellen, a szocializmus építése ellen a Szovjetunióban.

Ki adott az ellenforradalmi burzsoázia kezébe szellemi fegyvert a bolsevizmus ellen, ama tétel formájában, hogy a szocializmus felépítése országunkban lehetetlen, ama tétel formájában, hogy a bolsevikok elfajulása kikerülhetetlen és így tovább ? Ezt a fegyvert a trockizmus adta. Nem lehet véletlennek tekinteni azt a tényt, hogy a Szovjetunióban alakult összes szovjetellenes csoportosulások, amikor a Szovjethatalom elleni harc elkerülhetetlenségét igyekeztek megalapozni, a trockizmusnak arra az ismert tételére hivatkoztak, hogy a szocializmus felépítése országunkban lehetetlen, hogy a Szovjethatalom elfajulása elkerülhetetlen, hogy minden valószínűség szerint vissza fogunk térni a kapitalizmusra.

Ki adott az ellenforradalmi burzsoázia kezébe a Szovjetunióban taktikai fegyvert a Szovjethatalom elleni nyílt fellépések kísérleteinek formájában ? Ezt a fegyvert a trockisták adták neki, akik 1927 november 7-én Moszkvában és Leningrádon szovjetellenes tüntetéseket próbáltak rendezni. Tény és való, hogy a trockisták szovjetellenes fellépései felbátorították a burzsoáziát és megnyitották a zsilipeket a burzsoá szakemberek kártevő munkája számára.

Ki adott az ellenforradalmi burzsoázia kezébe szervezeti fegyvert illegális szovjetellenes szervezetek létesítésének formájában ? Ezt a fegyvert a trockisták adták, akik megszervezték a maguk antibolsevik illegális csoportját. Tény és való, hogy a trockisták földalatti szovjetellenes munkája megkönnyítette a Szovjetunióban a szovjetellenes csoportosulások szervezeti kialakulását.

A trockizmus az ellenforradalmi burzsoázia élcsapata.

Ezért van az, hogy a trockizmussal szemben tanúsított liberalizmus, még a már levert és az álarc mögé rejtőzködő trockizmussal szemben is, — olyan bárgyúság, amely bűncselekménnyel, a munkásosztály elárulásával határos.

Ezért van az, hogy egyes „irodalmároknak" és „történészeknek" olyirányú kísérleteit, hogy irodalmunkba dugáru gyanánt álcázott trockista limlomot csempésszenek be, a bolsevikoknak erélyesen vissza kell verniük.

Ezért nem szabad trockista csempészekkel irodalmi vitába bocsátkozni.

Úgy látom, hogy a trockista csempészek sorából való „történészek" és „irodalmárok" csempészi tevékenységüket egyelőre két vonalon igyekeznek folytatni.

Először, igyekeznek bebizonyítani, hogy a háborúelőtti időszakban Lenin nem értékelte kellőkép a centrizmus veszedelmét — a tapasztalatlan olvasóra bízva, hogy az magától jöjjön rá, hogy Lenin, következésképp, akkor még nem volt igazi forradalmár, hogy csak a háború után lett azzá, miután Trockij segítségével „fegyverzetet váltott". Az effajta csempészek tipikus képviselőjének tekinthető Szluckij. Fentebb láttuk, hogy Szluckij és társai nem érdemlik meg azt, hogy sokat foglalkozzunk velük.

Másodszor, igyekeznek bebizonyítani, hogy a háborúelőtti időszakban Lenin nem értette még azt, hogy a polgári demokratikus forradalomnak elkerülhetetlenül szocialista forradalomba kell átnőnie, — a tapasztalatlan olvasóra bízva, hogy az magától jöjjön rá, hogy Lenin, következésképp, akkor még nem volt igazi bolsevik, hogy ennek az átnövésnek szükségszerűségét csak a háború után értette meg, miután Trockij segítségével „fegyverzetet váltott". Az effajta csempészek tipikus képviselőjének Voloszjévicset tekinthetjük, „A SzK(b)P története" című könyv szerzőjét. Igaz, Lenin még 1905-ben megírta, hogy „*a demokratikus forradalomból mi rögtön megkezdjük az átmenetet, mégpedig teljesen erőinkhez mérten, az öntudatos és szervezett proletariátus erejéhez mérten, megkezdjük az átmenetet a szocialista forradalom felé*", hogy „*mi a szakadatlan forradalom mellett vagyunk*", hogy „*mi nem állunk meg félúton*".* Igaz, Lenin műveiben a hasonló jellegű tények és dokumentumok töméntelen sokasága található. De hát mit érdeklik a Voloszjévicseket Lenin életének és tevékenységének tényei? A Voloszjévicsek azért irkálnak, hogy, bolsevik színt véve magukra, becsempészhessék a maguk antileninista dugáruját, megrágalmazhassák a bolsevikokat és meghamisíthassák a bolsevik párt történetét.

---

* *Lenin.* A szociáldemokracia viszonya a parasztmozgalomhoz. Lásd: Válogatott művek. 1. köt. Id. kiad. 686—687. old.

Látnivaló, hogy a Voloszjévicsek épp annyit érnek mint a Szluckijak.

Ilyenek a trockista csempészek „útjai és keresztútjai".

Önök maguk is megértik, hogy nem a szerkesztőség dolga megkönnyíteni az ilyenfajta „történészek" csempészi tevékenységét azzal, hogy szószéket bocsát a rendelkezésükre a vitához.

A szerkesztőség feladata véleményem szerint az, hogy a bolsevizmus történetének kérdéseit magas színvonalra emelje, hogy pártunk történetének tanulmányozását tudományos, bolsevik vágányokra terelje és fokozott figyelmet fordítson pártunk történetének trockista és minden másfajta meghamisítóira rendszeresen leleplezze őket.

Erre annál is inkább szükség van, mert még a mi történészeink közül is — most az idézőjel nélküli történészekről, pártunk *bolsevik* történészeiről beszélek — egyesek nem mentesek olyan hibáktól, melyek a Szluckijak és Voloszjévicsek malmára hajtják a vizet. E téren sajnos Jaroszlavszkij elvtárs sem kivétel, akinek a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának történetéről írott könyveiben, érdemeik ellenére, egész sor elvi és történeti jellegű hiba van.

Kommunista üdvözlettel

J. Sztálin

„Proletarszkaja Revoljúcija"
(Proletárforradalom)
1931. 6. (113.) sz.

AZ ELSŐ ÖTÉVES TERV EREDMÉNYEI

BESZÁMOLÓ A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÉS KÖZPONTI ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁGÁNAK 1933 JANUÁR 7-ÉN TARTOTT KÖZÖS TELJES ÜLÉSÉN

I

AZ ÖTÉVES TERV NEMZETKÖZI JELENTŐSÉGE

Elvtársak! Amikor az ötéves terv napvilágot látott, aligha tételezték fel az emberek, hogy az ötéves tervnek óriási nemzetközi jelentősége lehet. Ellenkezőleg, sokan azt hitték, hogy az ötéves terv a Szovjetunió magánügye, fontos és komoly ügy, de mégis csak magánügy, a Szovjetunió nemzeti ügye.

A történelem azonban megmutatta, hogy az ötéves terv nemzetközi jelentősége mérhetetlen. A történelem megmutatta, hogy az ötéves terv nem a Szovjetunió magánügye, hanem az egész nemzetközi proletariátus ügye.

Még jóval az ötéves terv megjelenése előtt, abban az időszakban, mikor, az intervenciós hatalmak ellen folytatott harcunkat befejezve, áttérőben voltunk a gazdasági építőmunka vágányaira — még abban az időben mondotta Lenin, hogy gazdasági építőmunkánknak mély nemzetközi jelentősége van, hogy minden lépés, amivel a Szovjethatalom a gazdasági építőmunka terén előbbre jut, mély visszhangot kelt a kapitalista országok lakosságának legkülönbözőbb rétegeiben és az embereket két táborra osztja — a proletárforradalom híveire és ellenfeleire.

Lenin akkor ezt mondta:

„A nemzetközi forradalomra mi most főleg gazdasági politikánkkal gyakorolunk befolyást. Ma mindenki az Oroszországi Szovjetköztársaságra néz, minden dolgozó a világ minden országában, kivétel nélkül — ebben nincs túlzás. Ezt már elértük ... Ezen a téren a harc világméretekben folyik. Ha ezt a feladatot megoldjuk, akkor nemzet-

közi méretekben is győztünk, biztosan és véglegesen. Ezért a gazdasági építőmunka kérdései számunkra rendkívül nagy jelentőségre tesznek szert. Ezen a fronton a győzelmet nem gyorsan, mert az lehetetlen, hanem lassú, fokozatos, de megállás nélküli emelkedés és előrehaladás útján kell kivívnunk." (Lenin Művei. XXVI. köt. 410—411. old.)

Ezt abban az időszakban mondta Lenin, mikor befejeztük a háborút az intervenciós hatalmak ellen, mikor a kapitalizmus ellen vívott háborús küzdelmekről áttérőben voltunk a gazdasági fronton vívott harcra, a gazdasági építőmunka időszakára.

Azóta sok év telt el s a Szovjethatalom minden lépése a gazdasági építőmunka terén, minden év, minden évnegyed fényesen igazolta Lenin elvtars e szavainak helyességét.

De Lenin e szavainak helyességét legfényesebben építőmunkánk ötéves terve igazolta be, e terv létrejötte, fejlődése és megvalósítása. És tényleg, úgylátszik, e lépések közül, melyeket országunk a gazdasági építőmunka útján tett, egyik sem keltett még olyan erős visszhangot Európa, Amerika és Ázsia kapitalista országainak legkülönbözőbb rétegeiben, mint az ötéves terv kérdése, e terv fejlődésének és megvalósításának kérdése.

Eleinte a burzsoázia és sajtója az ötéves tervet gúnnyal fogadta. „Fantázia", „agyrém", „utópia" — így keresztelték el akkoriban ötéves tervünket. Később, amikor kezdett kiderülni, hogy az ötéves terv megvalósítása reális eredményeket hoz — megkondították a vészharangot, azt állítva, hogy az ötéves terv a kapitalista országok létét fenyegeti, hogy megvalósítása az európai piacoknak árukkal való elárasztására, a dumping erősödésére és a munkanélküliség elmélyülésére fog vezetni. Aztán, mikor ez a fogás, melyet a Szovjethatalom ellen alkalmaztak, nem hozta meg a várt eredményt — megindult az utazások sorozata a Szovjetunióba, mindenféle cégek, sajtóorgánumok, különböző társaságok stb. képviselői jöttek ide hozzánk, hogy saját szemükkel győződjenek meg róla, mi is megy végbe tulajdonképpen a Szovjetunióban. Nem beszélek itt a munkásküldöttségekről, amelyek kezdettől fogva, mihelyt az ötéves terv megjelent, elragadtatásukat fejezték ki a Szovjethatalom kezdeményezései és sikerei láttán és készenek nyilatkoztak a Szovjetunió munkásosztályának támogatására.

Ettől fogva kezdett az úgynevezett közvélemény, a bur-

zsoá sajtó és mindenféle burzsoá társaságok stb. két táborra szakadni. Egyesek azt erősítgették, hogy az ötéves terv teljesen csődöt mondott s a bolsevikok a pusztulás szélén állanak. Mások, ellenkezőleg, azt bizonyítgatták, hogy bár a bolsevikok rossz emberek, az ötéves terv mégis sikerre vezet s nyilvánvalóan el fogják érni céljukat.

Nem lesz talán felesleges, ha egy kis szemlét tartok itt a különböző burzsoá sajtószervek véleményei fölött.

Vegyük például a „New York Times" című amerikai újságot. 1932 november végén ezt írja:

„Az ipar ötéves terve, amely céljául tűzte ki, hogy megsértse a proporcióérzéket és amely — mint azt Moszkva gyakran büszkén hangoztatta — «tekintet nélkül a költségekre» igyekszik célját elérni — a valóságban nem terv, hanem spekuláció."

Szóval az ötéves terv még csak nem is terv, hanem puszta spekuláció. Vagy vegyük a „Daily Telegraph" című angol burzsoá újságnak 1932 november végén leadott véleményét:

„Ha a tervet mint a «tervgazdaság» próbakövét nézzük, akkor azt kell mondanunk, hogy teljességgel csődöt mondott."

A „New York Times" véleménye 1932 novemberében:

„A kollektivizálás szégyenletesen megbukott. Oroszországot az éhség szélére juttatta."

A „Gazeta Polska" című lengyel burzsoá lapnak 1932 nyarán ez volt a véleménye:

„A helyzet, úgylátszik, azt mutatja, hogy a szovjetkormány a falu kollektivizálásának politikájával zsákutcába jutott."

A „Financial Times" című angol burzsoá ujság 1932 novemberében ilyen véleményt adott le:

„Sztálin és pártja politikájuk eredményeképpen ma az ötéves terv rendszerének csődjével s mindazon feladatok meghiúsulásával állnak szemben, melyeket az ötéves tervnek kellett volna megvalósítania."

A „Politica" című olasz folyóirat véleménye:

„Képtelenség volna azt hinni, hogy egy 160 milliós népnek négyéves munkája, hogy egy olyan erős rezsimnek, mint a bolsevik rezsim, négyéves emberfeletti gazdasági és politikai erőfeszítése semmit

sem alkotott. Ellenkezőleg, sokat alkottak ... És mindamellett beállt a katasztrófa, ez mindenki számára szemmelláthatő tény. Erről egyaránt meggyőződtek barátok és ellenségek, bolsevikok és antibolsevikok, jobboldali és baloldali ellenzékiek"

Végül a „Current History" című amerikai burzsoá folyóirat véleménye ez volt:

„Oroszország jelenlegi helyzetének áttekintése tehát annak megállapítására vezet bennünket, hogy az ötéves program csődöt mondott, a kitűzött célok tekintetében is és, még alaposabban, a program fő társadalmi elvei tekintetében."

Ilyen volt a burzsoá sajtó egy részének véleménye.

Aligha érdemes bírálni e vélemény szerzőit. Azt hiszem, nem érdemes. Nem érdemes, mert ezek a „keménykoponyájú" emberek az olyanfajta középkori leletekhez tartoznak, amelyek számára a tényeknek nincs jelentőségük s bárhogy meg is valósítsuk ötéves tervünket, ezek mégiscsak a maguk nótáját fújják.

Térjünk át a burzsoázia táborához tartozó sajtóorgánumok másik csoportjának véleményére.

A „Temps" című ismert francia burzsoá ujság 1932 januárjában ilyen véleménynek adott kifejezést:

„A Szovjetunió megnyerte az első fordulót, a külföldi tőke segítsége nélkül iparosítva az országot"

Ugyane „Temps" véleménye 1932 nyarán:

„A kommunizmus gigászi tempóban viszi véghez az újjáépítést, ugyanakkor, amikor a kapitalista rendszer csak a lassú léptekben való mozgást engedi meg ... Franciaországban, ahol a földtulajdon a végletekig fel van aprózva egyes tulajdonosok között, a mezőgazdaságot mechanizálni lehetetlen; a szovjeteknek viszont a mezőgazdaság iparosítása útján sikerült ezt a problémát megoldaniuk ... A bolsevikok győztek a velünk folytatott versenyben."

A „Round Table" című angol burzsoá folyóirat véleménye:

„Az ötéves terv eredményei — csodálatos jelenségek. A charkovi és sztálingrádi traktorgyárak, az «Amo» automobilgyár Moszkvában, a njizsnjij-novgorodi automobilgyár, a dnjepr-menti vízművek és villanytelep, a grandiózus acélművek Magnjitogorszkban és Kuznjeckben, a gépgyárak és vegyigyárak egész hálózata az Urálban, amely valóságos szovjet Ruhr-vidékké változik át — mindezek és egyéb ipari eredmények szerte az országban arról tanúskodnak, hogy a szovjet-

ipar, bármily nehézségekkel kell is megküzdenie, nő és erősödik, mint a jól öntözött növény ... Az ötéves terv lefektette a jövendő fejlődés alapjait és rendkívül megnövelte a Szovjetunió hatalmát."

A „Financial Times" című angol burzsoá ujság ezt írja:

„A gépiparban elért eredmények minden kétségen felül állanak. E sikerek magasztalása a sajtóban és beszédekben egyáltalán nem alaptalan. Nem szabad elfelejteni, hogy Oroszországban azelőtt csak a legegyszerűbb gépeket és munkaeszközöket állitották elő. Igaz, a gépek és szerszámok behozatala abszolút számokban ma is nő, de a behozott gépek részaránya azokhoz a gépekhez viszonyítva, amelyeket magában a Szovjetunióban állítottak elő, állandóan csökken. A Szovjetunió ma maga állítja elő a vas- és fémipara és villamosipara számára szükséges egész felszerelést. Sikerült saját automobilipart létrehoznia. Olyan gép- és szerszámgyártó ipart teremtett, mely a gépipar egész skáláját átfogja, a legapróbb, igen fontos műszerektől kezdve egészen a legnehezebb sajtókig. Ami pedig a mezőgazdasági gépeket illeti, a Szovjetunió nem függ többé a külföldről való behozataltól. Ugyanakkor a szovjetkormány megteszi az intézkedéseket az irányban, hogy a szén- és vastermelés elmaradása ne akadályozza meg az ötéves terv megvalósítását négy év alatt. Kétség nem fér hozzá, hogy az újonnan felépített óriási üzemek a nehézipari termelés jelentékeny fejlődését biztosítják."

A „Neue Freie Presse" című osztrák burzsoá ujság véleménye 1932 elejéről:

„Átkozni lehet a bolsevizmust, de ismerni kell. *Az ötéves terv új kolosszus*, amelyet figyelembe kell venni s amellyel legalább is gazdaságilag számolni kell."

Gibson Jarvie angol kapitalistának, a „United Dominion Bank" elnökének véleménye 1932 októberében:

„Ki kell jelentenem, hogy nem vagyok sem kommunista, sem bolsevik; határozottan kapitalista és individualista vagyok ... Oroszország halad előre, ugyanakkor, amikor nálunk rengeteg gyár áll tétlenül és népünknek körülbelül három milliója kétségbeesetten keres munkát. Az ötéves tervet kinevették és bukását jósolták. De most már nem fér hozzá kétség, hogy az ötéves terv vonalán többet csináltak, mint amennyit előirányoztak ... Az összes ipari városokban, melyeket meglátogattam, új kerületek keletkeznek, melyek meghatározott terv szerint épülnek, fákkal és virágágyakkal diszített széles utcákkal, a legmodernebb tipusú házakkal, iskolákkal, kórházakkal, munkásklubokkal s az elkerülhetetlen bölcsődékkel és gyermek-

otthonokkal, ahol a dolgozó anyák gyermekeiről gondoskodnak... Ne igyekezzünk lebecsülni az orosz terveket és ne kövessük el azt a hibát, hogy a szovjetkormány bukásában reménykedünk. A mai Oroszország olyan ország, amelynek lelke és ideáljai vannak. Oroszország a bámulatos aktivitás országa. Én hiszek abban, hogy Oroszország törekvései egészségesek. A legfontosabb talán az, hogy Oroszországban az egész fiatalság és az összes munkások olyasvalamivel rendelkeznek, ami a kapitalista országokban ma sajnos hiányzik — reménységgel."

A „Nation" című amerikai burzsoá folyóirat véleménye 1932 novemberében:

„Az ötéves terv négy éve valóban *nagyszerű eredményeket* hozott. A Szovjetunió a háborús idők intenzitásával dolgozott azon az alkotó feladaton, hogy az új élet alapjait felépítse. *Az ország arculata a szó szoros értelmében a felismerhetetlenségig megváltozik*... Ez áll Moszkvára, annak száz és száz újonnan aszfaltozott utcájával és fásított terével, új épületeivel, új külvárosaival s a város szélén az új gyárak egész övével. De áll ez a viszonylag kevésbbé jelentős városokra is. Új városok keletkeztek a sztyeppéken és pusztaságokon, mégpedig nemcsak egy-kettő, hanem legalább ötven város, egyenként ötven-kétszázötvenezernyi lakossággal. Mindezek az utolsó négy év alatt jöttek létre s mindegyikük egy-egy, a természeti kincsek feldolgozására épített üzemnek, vagy az üzemek egész csoportjának központja. Az új kerületi villanytelepek százai s a Dnjeprosztrojhoz hasonló óriástelepek egész sora valósítja meg fokozatosan Leninnek azt a tételét, hogy «A szocializmus annyi, mint Szovjethatalom plusz villamosítás...» A Szovjetunió olyan cikkek végtelen sokaságának tömegtermelését szervezte meg, amelyeket Oroszország soha azelőtt nem termelt, mint a traktorok, kombájnok, finom acél, mesterséges kaucsuk, golyóscsapágyak, soklóerős Diesel-motorok, 50.000 kilowattos turbinák, telefonfelszerelés, villanygépek a bányászok számára, repülőgépek, automobilok, kerékpárok s az új gépek száz és száz különböző típusa... A történelemben először termelnek ma Oroszországban aluminiumot, magnezitot, apatitokat, jódot, hamuzsírt és sok más értékes anyagot. *A szovjetstkságok útmutatói ma már nem a keresztek és templomkupolák, hanem a gabonaelevátorok és szilosz-bástyák.* A kolhózok házakat, csűröket, disznóólakat építenek. Behatol a falvakba a villany, a rádió és az ujságok már meghódították a falut. A munkások eltanulják a legmodernebb gépek kezelését. Parasztlegények olyan mezőgazdasági gépeket állítanak elő és kezelnek, melyek nagyobbak és bonyolultabbak, mint amilyeneket Amerika valaha is látott. *Oroszország kezd «gépekben gondolkozni»*, Oroszország gyors lépésben tér át a fa korszakáról a vas, acél, beton és a motor korszakára."

A „Forward" című angliai „baloldali" reformista folyóirat véleménye 1932 szeptemberében:

„Szembeötlő az a roppant munka, amely a Szovjetunióban folyik. Új gyárak, új iskolák, új mozik, új klubok, új óriás házak — mindenütt új épületek. Sok közülük már kész, másokat még állványok vesznek körül. Elmondani is nehéz az angol olvasónak azt, amit az utóbbi két év alatt csináltak s amit tovább csinálnak. Mindezt látni kell ahhoz, hogy az ember elhigyje. A mi háború alatt elért eredményeink — semmi ahhoz képest, ami a Szovjetunióban végbemegy. Az amerikaiak elismerik, hogy még Amerika nyugati államaiban, azok legnagyobb alkotó lázában sem volt ahhoz a lázas alkotó tevékenységhez fogható, ami ma a Szovjetunióban végbemegy. Az utóbbi két év alatt a Szovjetunióban olyan sok változás történt, hogy az ember el sem tudja képzelni, mi lesz itt ebben az országban további tíz év mulva . . . Verjük ki a fejünkből azokat a fantasztikus rémhistóriákat, melyeket az angol ujságok mesélnek oly makacsul és oly esztelenül hazudozva a Szovjetunióról. Ugyancsak verjük ki a fejünkből mindazt a félreértésen alapuló felemás igazságot és benyomást, melyeket hozzánemértő intellektuelek bocsátanak világgá, akik a középosztály szemüvegén keresztül vállveregetve nézik a Szovjetuniót, de a leghalványabb fogalmuk sincs arról, ami ott végbemegy . . . A Szovjetunió új társadalmat épít, egészséges alapokon. Ahhoz, hogy ezt a célt el lehessen érni, kockázatot kell vállalni és lelkesen kell dolgozni, olyan energiával, aminőt a világ eddig még nem látott, óriási nehézségekkel kell megküzdeni, amelyek elkerülhetetlenek, amikor a világ többi részétől elszigetelt, óriási területű országban fel akarják építeni a szocializmust. Nekem azonban, aki két év alatt másodszor látogattam meg ezt az országot, az a benyomásom, hogy ez az ország szilárdan halad előre, tervez, alkot és épít s mindezt olyan méretekben, hogy azt az ellenséges kapitalista világ egyenes kihívásának lehet tekinteni."

Ilyen hangzavar hallatszik és ilyen szakadás észlelhető a burzsoá körök táborában, amelyek közül egyesek amellett vannak, hogy a Szovjetuniót, állítólag csődöt mondott ötéves tervével együtt, meg kell semmisíteni, mások viszont úgylátszik a Szovjetunióval való kereskedelmi együttműködés mellett vannak, nyilván arra számítva, hogy az ötéves terv sikereiből majd ők is húzhatnak valami hasznot.

Külön kérdés a kapitalista országok munkásosztályának állásfoglalása az ötéves tervhez, a Szovjetunió szocialista építőmunkájának sikereihez. Elég lesz, ha arra szorítkozunk, hogy a Szovjetuniót évenként meglátogató nagyszámú munkásküldöttségek egyikének, mondjuk például a belga munkásküldöttség-

nek a véleményét idézzük. Ez a vélemény tipikus, kivétel nélkül valamennyi munkásküldöttségre, akár az angol vagy francia, akár a német vagy amerikai vagy más országok küldöttségeiről van is szó. Ez a vélemény így szól:

„El vagyunk ragadtatva attól a nagyszabású építőmunkától, melyet utazásunk alatt megfigyeltünk. Moszkvában éppúgy, mint Makéjevkán, Gorlovkában, Charkovban és Leningrádon mindenütt tapasztalhattuk, hogy milyen lelkesedéssel dolgoznak az emberek. Az összes gépek a legmodernebbek. A gyárakban — tisztaság, világosság és sok levegő. Láttuk, hogy a munkások a Szovjetunióban orvosi és egészségügyi segélyben részesülnek. A munkáslakások a gyárak közelében épültek. A munkástelepeken iskolákat és bölcsődéket szerveztek; a gyermekeket a legodaadóbb gondoskodás veszi körül. Láthattuk a különbséget a régi és az újonnan felépített gyárak, a régi és az új lakások között. Mindaz, amit láttunk, világos képet adott nekünk a dolgozók óriási erejéről, akik a kommunista párt vezetése alatt az új társadalmat építik fel. A Szovjetunióban nagy kulturális fellendülésnek voltunk tanúi ugyanakkor, amikor a többi országban minden vonalon hanyatlás észlelhető és munkanélküliség uralkodik. Láthattuk, hogy milyen borzasztó nehézségekkel kell a szovjetdolgozóknak útjukon megküzdeniük. Annál jobban meg tudjuk érteni azt a büszkeséget, mellyel győzelmeiket nekünk bemutatják. Meg vagyunk győződve arról, hogy minden akadályt legyőznek."

Ime, az ötéves terv nemzetközi jelentősége. Csak az kellett, hogy két-három évi építőmunkát végezzünk, hogy az ötéves terv első sikereit felmutassuk s az egész világ két táborra szakadt, azoknak a táborára, akik fáradhatatlanul ugatnak ránk s azokéra, akiket az ötéves terv sikerei bámulatba ejtenek, nem is szólva arról, hogy megvan és erősödik az egész világon a mi saját táborunk — a kapitalista országok munkásosztályának tábora, amelyet örömmel töltenek el a Szovjetunió munkásosztályának sikerei és amely, az egész világ burzsoáziájának rémületére, kész a Szovjetunió munkásságát támogatni.

Mit jelent ez?

Ez azt jelenti, hogy az ötéves terv nemzetközi jelentősége, sikereinek és vívmányainak nemzetközi jelentősége — kétségen felül áll.

Ez azt jelenti, hogy a kapitalista országok proletárforradalommal terhesek és éppen azért, mert proletárforradalommal terhesek, a burzsoázia szeretne új érveket meríteni a forradalom ellen az ötéves terv balsikereiből, a proletariátus viszont

éppen ellenkezőleg: az ötéves terv sikereiből új érveket igyekszik meríteni és valóban merít is, a forradalom mellett, az egész világ burzsoáziája ellen.

Az ötéves terv sikerei minden ország munkásosztályának forradalmi erőit mozgósítják a kapitalizmus ellen — ez kétségbevonhatatlan tény.

Nem kétséges, hogy az ötéves terv nemzetközi forradalmi jelentősége valóban megmérhetetlen.

Annál nagyobb figyelmet kell fordítanunk az ötéves terv kérdésére, az ötéves terv tartalmának, fő feladatainak kérdésére.

Annál behatóbban kell elemeznünk az ötéves terv eredményeit, az ötéves terv teljesítésének és megvalósításának eredményeit.

II

AZ ÖTÉVES TERV FŐ FELADATA ÉS E FELADAT MEGVALÓSITÁSÁNAK ÚTJA

Térjünk át érdemben az ötéves terv kérdésére.

Mi az ötéves terv?

Mi volt az ötéves terv fő feladata?

Az ötéves terv fő feladata az volt, hogy országunkat elmaradt, helyenként középkori technikájáról az új, modern technika vágányaira vigye át.

Az ötéves terv fő feladata az volt, hogy a Szovjetuniót gyönge, a kapitalista országok szeszélyeitől függő agrárországból erős, teljesen önálló és a világkapitalizmus szeszélyeitől független ipari országgá változtassa át.

Az ötéves terv fő feladata az volt, hogy, a Szovjetuniót ipari országgá téve, végleg kiszorítsa a kapitalista elemeket, kiszélesítse a gazdaság szocialista formáinak frontját és gazdasági alapot teremtsen arra, hogy a Szovjetunióban megszüntessük az osztályokat, felépítsük a szocialista társadalmat.

Az ötéves terv fő feladata az volt, hogy országunkban olyan ipart teremtsen, amely képes nemcsak az egész ipart, hanem a közlekedést és a mezőgazdaságot is átszerelni és átszervezni, mégpedig — a szocializmus alapján.

Az ötéves terv fő feladata az volt, hogy a kisüzemű és szét-

tagolt mezőgazdaságot a nagyüzemű kollektív gazdaság vágányaira vigye át, ezzel a szocializmus gazdasági bázisát a falun biztosítsa és ilymódon a kapitalizmus visszaállításának lehetőségét a Szovjetunióban megsemmisítse.

Végül, az ötéves terv feladata az volt, hogy megteremtse az országban a szükséges technikai és gazdasági előfeltételeket az ország véderejének maximális emelésére s ezzel megadja nekünk a lehetőséget arra, hogy eredményesen visszaverjünk minden kívülről jövő katonai intervenciós kísérletet, minden kívülről jövő háborús támadó kísérletet.

Mi diktálta nekünk az ötéves tervnek ezt a fő feladatát, min alapult ez a feladat?

Diktálta az a szükség, hogy megszüntessük a Szovjetunió technikai és gazdasági elmaradottságát, amely az országot tengődésre kárhoztatta ; az a szükség, hogy az országban olyan előfeltételeket teremtsünk, amelyek nemcsak arra adják meg a lehetőséget, hogy utólérje, hanem hogy idővel maga mögött is hagyja technikai és gazdasági téren a fejlett kapitalista országokat.

Diktálta az a meggondolás, hogy az elmaradt ipar alapján a Szovjethatalom sokáig nem tarthatja magát, hogy a Szovjethatalomnak valódi és megbízható alapul csakis olyan modern nagyipar szolgálhat, amely nemcsak nem marad el a kapitalista országok ipara mögött, hanem idővel azt túlhaladni is képes.

Diktálta az a meggondolás, hogy a Szovjethatalom nem állhat sokáig két egymásnak ellentmondó alapon : a szocialista nagyiparén, amely *megsemmisíti* a kapitalista elemeket, és apró egyéni parasztgazdaságokén, amelyek kapitalista elemeket *szülnek*.

Diktálta az a meggondolás, hogy mindaddig, amíg a mezőgazdaság nincs a nagyüzemi termelés alapjára helyezve, amíg az apró parasztgazdaságok nincsenek nagy kollektív gazdaságokba egyesítve — a kapitalizmus visszaállításának veszélye a Szovjetunióban az összes lehető veszedelmek közül a legreálisabb veszély.

Lenin azt mondta :

„A forradalom azt eredményezte, hogy Oroszország *politikai* rendszere szempontjából egynéhány hónap alatt utólérte a legfejlettebb országokat.

Ez azonban még kevés. A háború könyörtelen és kíméletlen élességgel teszi fel a kérdést: vagy elpusztulni, vagy utólérni a fejlett országokat és elhagyni őket *gazdasági szempontból is...* Elpusztulni vagy teljes gőzzel igyekezni előre. Így tette fel a kérdést a történelem." (Lenin Művei. XXI. köt. 191. old.)

Lenin azt mondta:

„Amíg kisparaszti országban élünk, a kapitalizmus számára Oroszországban szilárdabb gazdasági alap van, mint a kommunizmus számára. Ezt meg kell jegyeznünk. Mindenki, aki gondosan figyeli a falu életét, összehasonlítva azt a város életével, tudja, hogy a kapitalizmus gyökereit még nem irtottuk ki s a belső ellenség fundamentumát, alapját még nem ástuk alá. Ez az ellenség a kisüzemi gazdaság segítségével tartja magát és arra, hogy aláássuk, egyetlen eszköz van: az ország gazdaságát, beleértve a földművelést is, új technikai alapra, a modern nagyüzemi termelés technikai alapjára átvinni... Csak akkor, amikor az ország villamosítva lesz, amikor az ipar, a mezőgazdaság és a közlekedés alá a modern nagyipar technikai alapját helyezzük, csakis akkor győzünk majd véglegesen." (Lenin Művei. XXVI. köt. 46—47. old.)

Ezek a tételek szolgáltak a párt ama meggondolásainak alapjául, amelyek az ötéves terv kidolgozásához, az ötéves terv fő feladatának megállapításához vezettek.

Így áll a dolog az ötéves terv fő feladatával.

De ilyen nagyszabású terv megvalósítását nem lehet akárhogy megkezdeni, össze-vissza, ahogy éppen jön. Ilyen terv megvalósításához mindenekelőtt az kell, hogy a terv fő láncszemét megtaláljuk, mert csak ez, e fő láncszem megtalálása és megragadása tehette lehetővé azt, hogy a terv összes többi láncszemeit is magunk után húzzuk.

Mi volt az ötéves terv fő láncszeme?

Az ötéves terv fő láncszeme a nehézipar és annak magja: a gépipar volt. Mert csakis a nehézipar képes újjáépíteni és lábraállítani az ipart is a maga egészében, a közlekedést is, a mezőgazdaságot is. Az ötéves terv megvalósítását tehát a nehéziparon kellett elkezdeni. Vagyis az ötéves terv megvalósításának alapjává a nehézipar helyreállítását kellett tennünk.

Erre vonatkozóan is van Lenintől útmutatásunk:

„Oroszországot nemcsak a parasztgazdaság jó termése menti meg — ez egymagában még kevés — és nem is csak a parasztgazdaságnak fogyasztási cikkeket szolgáltató könnyűipar jó állapota — ez

szintén kevés még —, nekünk szükségünk van a *nehéz*iparra is . . . A nehézipar megmentése nélkül, annak helyreállítása nélkül, semilyen ipart föl nem építhetünk, ipar nélkül pedig egyáltalán elpusztulunk, mint önálló ország meg nem maradhatunk . . . A nehéziparnak állami segítségre van szüksége. Ha ennek a módját meg nem találjuk, akkor mint civilizált állam — arról nem is beszélve, hogy mint szocialista állam — elvesztünk." (Lenin Művei, XXVII. köt. 349. old.)

A nehézipar helyreállítása és kifejlesztése azonban, különösen az olyan elmaradt és szegény országban, mint amilyen a mi országunk az ötéves terv elején volt, rendkívül nehéz dolog, mert a nehézipar, mint ismeretes, óriási pénzügyi befektetéseket követel s megköveteli azt, hogy legyen bizonyos minimális számú tapasztalt technikai szakember, ami nélkül általában a nehézipar helyreállítása lehetetlen. Tudott-e erről a párt és számításba vette-e ezt? Igen, tudott. És nemcsak tudott, hanem ország-világ hallatára ki is jelentette. A párt tudta, hogyan jött létre a nehézipar Angliában, Németországban, Amerikában. Tudta, hogy a nehézipart ezekben az országokban vagy nagy kölcsönök segítségével építették, vagy más országok kifosztása útján, vagy egyidejűleg így is, meg úgy is. A párt tudta, hogy ezek az utak országunk elől el vannak zárva. Mire számított tehát? Számított országunk saját erőire. Arra számított, hogy a Szovjethatalom birtokában, a föld, az ipar, a közlekedés, a bankok és a kereskedelem államosítására támaszkodva, meg tudjuk valósítani a legszigorúbb takarékosság rendszerét, hogy annak segítségével megfelelő mennyiségben akkumuláljuk azokat az eszközöket, amelyek a nehézipar helyreállításához és fejlesztéséhez szükségesek. A párt nyíltan megmondta, hogy ez a dolog komoly áldozatokat követel és hogyha célunkat el akarjuk érni, ezeket az áldozatokat nyíltan és tudatosan magunkra kell vennünk. Pártunk arra számított, hogy országunk belső erőivel megbirkózik ezzel a feladattal nyomasztó külföldi hitelek és kölcsönök nélkül.

Lenin erre vonatkozóan ezt mondta:

„Igyekeznünk kell olyan államot felépíteni, amelyben a munkások vezetőszerepüket a parasztsággal szemben s a parasztság bizalmát maguk iránt megtartsák s a legnagyobb takarékossággal kiküszöböljék társadalmi viszonyaikból mindenféle pazarlásnak még a nyomát is.

Államapparátusunkat a legteljesebb takarékosság szellemében

kell berendeznünk. Ki kell küszöbölnünk belőle a pazarlásnak minden nyomát, amilyen pedig sok maradt benne még a cári Oroszország idejéből, a bürokratikus kapitalista államapparátus örökségeképpen.

Nem lesz-e ez a paraszti korlátoltság birodalma?

Nem. Ha a munkásosztály vezetőszerepét a parasztsággal szemben megőrizzük, akkor államunkban a lehető legtakarékosabb gazdálkodás árán elérhetővé válik, hogy minden megtakarítást, a legkisebbet is, nagy gépiparunk fejlesztésére, a villamosításra, a tőzegtermelés szervezésére, a Volchovsztroj befejezésére stb. fordítsunk.

Ebben és csakis ebben lesz a mi reménységünk. Csakis akkor leszünk képesek átülni, hogy képletesen fejezzem ki magamat, egyik lóról a másikra, mégpedig a nyomorúságos, paraszti, muzsik gebéről, a tönkrejutott parasztországhoz illő takarékoskodás gebéjéről — arra a lóra, amelyet a proletariátus keres és amelyet keresnie kell a maga számára — a nagy gépipar, a villamosítás, a Volchovsztroj stb. lovára." (Lenin Művei. XXVII. köt. 417. old.)

Átülni a nyomorúságos muzsik-gebéről a nagy gépipar lovára, ez az a cél, amelyet a párt maga elé tűzött, mikor az ötéves tervet kidolgozta s megvalósításáért harcolt.

A legszigorúbb takarékosság rendszerét bevezetni és akkumulálni az ország iparosításának finanszírozásához szükséges anyagi eszközöket — ez volt az az út, amelyre rá kellett lépnünk, hogy a nehézipar helyreállítását és az ötéves terv megvalósítását elérjük.

Merész feladat? Nehéz út? De hát pártunkat épp azért nevezik lenini pártnak, hogy ne legyen joga félni a nehézségektől.

Tovább megyek. A párt hite az ötéves terv megvalósíthatóságában és a munkásosztály erejében olyan erős volt, hogy lehetségesnek találta feladatként maga elé állítani, hogy ezt a nehéz dolgot ne öt év alatt hajtsa végre, ahogyan az ötéves terv követelte, hanem négy év alatt, helyesebben négy év és három hónap alatt, ha a külön évnegyedet is hozzávesszük.

Ezen az alapon született meg a híres jelszó: „Ötéves terv négy év alatt".

És mi az eredmény?

A tények utólag megmutatták, hogy a pártnak igaza volt.

A tények megmutatták, hogy e merészség nélkül s a munkásosztály erejébe vetett hit nélkül a párt nem vívhatta volna ki azt a győzelmet, amelyre ma joggal vagyunk büszkék.

III

AZ ÖTÉVES TERV NÉGY ÉV ALATT ELÉRT EREDMÉNYEI AZ IPAR TERÉN

Térjünk át az ötéves terv megvalósításának eredményeire.

Melyek a négy év alatt teljesített ötéves terv eredményei az *ipar* terén?

Értünk-e el sikert ezen a téren?

Igen, elértünk. És nemcsak, hogy sikert értünk el, hanem többet tettünk, mint amennyit magunk vártunk, többet, mint amennyit pártunk legvérmesebb elemei is várhattak. Ezt ma már ellenségeink sem tagadják. Annál kevésbbé tagadhatják barátaink.

Nem volt vas- és fémiparunk, az ország iparosításának ez az alapja. Ma van vas- és fémiparunk.

Nem volt traktoriparunk. Ma van.

Nem volt automobiliparunk. Ma van.

Nem gyártottunk szerszámgépeket. Ma gyártunk.

Nem volt komoly és modern vegyiparunk. Ma van.

Nem volt igazi, komoly iparunk modern mezőgazdasági gépek gyártására. Ma van.

Nem volt repülőgépiparunk. Ma van.

Villamos energia termelése szempontjából az utolsó helyen álltunk. Ma az első helyek egyikét foglaljuk el.

Kőolaj és széntermelés szempontjából az utolsó helyen álltunk. Ma az első helyek egyikét foglaljuk el.

Egyetlenegy szén- és vasbázisunk volt — Ukrajnában, azzal is csak nehezen boldogultunk. Elértük azt, hogy nemcsak ezt a bázist emeltük magasabb színvonalra, hanem még egy új szén- és vasbázist teremtettünk — keleten, melyre országunk büszke lehet.

Egyetlenegy textilipari bázisunk volt — országunk északi részén. Elértük azt, hogy a legközelebbi jövőben két új textilipari bázisunk lesz — Közép-Ázsiában és Nyugat-Szibériában.

És nemcsak megteremtettük ezeket az új, óriási iparágakat, hanem olyan méretekben és akkora arányokban teremtettük meg őket, amelyekkel szemben elhalványodnak az európai ipar méretei.

Mindez pedig azt eredményezte, hogy a kapitalista elemeket az iparból végleg és visszavonhatatlanul kiszorítottuk s a szocialista ipar a Szovjetunióban az ipar kizárólagos formájává lett.

Mindez pedig azt eredményezte, hogy országunk agrárországból ipari országgá lett, mivel az ipari termelés részaránya a mezőgazdaság termelésével szemben, mely az ötéves terv elején (1928-ban) 48 százalékot tett ki, az ötéves terv negyedik évének végére (1932) 70 százalékra emelkedett.

Mindez pedig azt eredményezte, hogy az egész ipari termelés öt évre tervezett programját sikerült az ötéves terv negyedik évének végére 93·7 százalékra megvalósítanunk, több mint *háromszorosára* emelve az ipari termelés mennyiségét a háborúelőtti színvonalhoz viszonyítva és kétszeresére az 1928-as év színvonalához viszonyítva. Ami viszont a nehézipar termelési programját illeti, ezen a téren az ötéves tervet 108 százalékra valósítottuk meg. Igaz, az ötéves terv általános programját 6 százalék hijával valósítottuk meg. Ennek azonban az a magyarázata, hogy miután a szomszédos országok nem voltak hajlandók velünk megnemtámadási szerződéseket kötni, a Távolkeleten pedig bonyodalmak merültek fel, országunk védelmének megerősítése céljából kénytelenek voltunk egész sor gyárat gyorsan modern védelmi eszközök termelésére átszervezni. Ez az átszervezés pedig, tekintettel arra, hogy bizonyos előkészítő szakaszon kellett keresztülmennünk, azt eredményezte, hogy ezekben a gyárakban a termelés négy hónapon át szünetelt, aminek következményei természetesen az ötéves terv 1932-re szóló általános termelési programjának megvalósítására is kihatottak. Ez az eljárás azt eredményezte, hogy országunk védőerejének fogyatékosságait teljesen és egészen kiküszöböltük. De az ötéves terv termelési programjának megvalósítására ez persze kedvezőtlen hatással volt. Kétségtelen, hogy ha ez az előre nem látott körülmény közbe nem jön, nemcsak hogy teljesítettük, hanem valószínűleg túl is haladtuk volna az ötéves terv számszerű előirányzatait.

Végül mindez azt eredményezte, hogy a Szovjetunió gyönge és védelemre fel nem készült országból védelmi képesség szempontjából hatalmas országgá lett, amelyet semmi váratlan esemény készületlenül nem érhet, olyan országgá, amely kívülről jövő támadás esetén tömegméretekben képes termelni az

összes modern védelmi eszközöket és hadseregét el tudja látni velük.

Ezek főbb vonásokban az ötéves terv négy év alatt elért eredményei az ipar terén.

Itéljék meg most már maguk, mit ér mindezek után a burzsoá sajtó fecsegése arról, hogy az ötéves terv az ipar terén „csődöt mondott"?

Hogyan áll viszont a dolog az ipari termelés növekedése szempontjából a *kapitalista* országokban, melyek most kegyetlen válságot élnek át?

Vegyük a közismert hivatalos adatokat.

Ugyanakkor, amikor a Szovjetunió ipari termelésének mennyisége 1932 végére a háborúelőtti színvonal 334 százalékára *nőtt*, az Északamerikai Egyesült Államok ipari termelésének mennyisége ugyanez idő alatt a háborúelőttinek 84 százalékára, Angliáé 75 százalékára, Németországé 62 százalékára *süllyedt*.

Ugyanakkor, amikor a Szovjetunió ipari termelésének mennyisége 1932 végére az 1928-as évhez képest 219 százalékra *nőtt*, az Északamerikai Egyesült Államok ipari termelése ugyanez idő alatt annak 56 százalékára, Angliáé — 80 százalékára, Németországé — 55 százalékára, Lengyelországé — 54 százalékára *süllyedt*.

Miről beszélnek ezek az adatok, ha nem arról, hogy az ipar kapitalista rendszere nem állta ki a vizsgát a szovjet rendszerrel való versenyben, hogy az ipar szovjet rendszerének minden előnye megvan a kapitalista rendszer fölött?

Azt mondják nekünk, hogy mindez szép, sok új gyár épült és az iparosítás alapjai meg vannak vetve, de sokkal jobb lett volna letenni az iparosítás politikájáról, a termelési eszközök fokozott termelésének politikájáról, vagy legalább is háttérbe tolni ezt azzal, hogy mennél több szövetet, cipőt, ruhát és egyéb tömegfogyasztási cikket termeljünk. Tömegfogyasztási cikket kevesebbet termelünk, mint amennyire szükség van és ez bizonyos nehézségeket idéz elő.

De akkor tudnunk kell és számot kell adnunk magunknak arról, hová vezetett volna bennünket az olyan politika, amely az iparosítás feladatait a háttérbe szorítja. Természetesen megtehettük volna, hogy abból a másfél milliárd rubelnyi valutából, amit ez alatt az idő alatt nehéziparunk felszerelésére fordítottunk, a felét gyapot, bőr, gyapjú, kaucsuk stb. behoza-

talára tegyük félre. Akkor több volna a szövetünk, cipőnk, ruhánk. Ellenben akkor nem volna sem traktor-iparunk, sem automobil-iparunk, nem volna valamennyire is komoly vas- és fémiparunk, nem volnának fémeink gépek gyártására — és fegyvertelenül állnánk a modern technikával felszerelt kapitalista környezettel szemben. Akkor megfosztottuk volna magunkat annak lehetőségétől, hogy mezőgazdaságunkat traktorokkal és mezőgazdasági gépekkel lássuk el — vagyis itt állnánk gabona nélkül. Megfosztottuk volna magunkat annak lehetőségétől, hogy legyőzzük országunkban a kapitalista elemeket — vagyis rendkívül megnöveltük volna a kapitalizmus visszaállításának esélyeit. Nem volnának meg mindazok a modern védelmi eszközeink, amelyek nélkül országunk állami önállósága lehetetlen, amelyek nélkül országunk a külső ellenségek hadműveleteinek tárgyává válnék. Helyzetünk akkor többékevésbbé a mai Kína helyzetéhez volna hasonló, melynek nincs nehézipara, nincs hadiipara és amelybe ma mindenki, akinek eszébe jut, beleharap.

Egyszóval, ebben az esetben katonai intervencióval állnánk szemben, nem volnának megnemtámadási szerződéseink, hanem háborút kellene viselnünk, veszélyes és halálos háborút, véres és egyenlőtlen háborút, mert ebben a háborúban mi csaknem teljesen fegyvertelenek volnánk ellenségeinkkel szemben, akiknek a támadó háború összes modern eszközei rendelkezésükre állnak.

Ime, elvtársak, hová vezet ez a dolog.

Világos, hogy olyan államhatalom, olyan párt, amely ad valamit saját magára, ezt a pusztulást jelentő álláspontot nem fogadhatta el.

És éppen azért, mert a párt elvetette ezt a forradalomellenes álláspontot, — éppen azért sikerült neki döntő győzelmet elérnie az ipar ötéves tervének teljesítése terén.

A párt, amikor az ötéves tervet megvalósította és az iparépítés terén a győzelmet megszervezte, az iparfejlesztés leggyorsítottabb ütemének politikáját követte. A párt mintegy sarkalta az országot, hogy gyorsítsa előrerohantát.

Helyesen járt-e el a párt, amikor a leggyorsítottabb ütem politikáját követte?

Igen, feltétlenül helyesen járt el.

Feltétlenül előre kell hajtani egy olyan országot, amely száz évvel elmaradt és amelyet, elmaradottsága folytán, halálos veszedelem fenyeget. Csakis így lehetett magadni az országnak a módot arra, hogy a modern technika alapján gyorsan átfegyverkezzék és kijusson végre a széles országútra.

Nem tudhattuk továbbá, hogy mely napon támadnak rá a Szovjetunióra az imperialisták és szakítják félbe építőmunkánkat, — abban viszont, hogy országunk technikai és gazdasági gyöngeségét kihasználva bármely pillanatban ránk támadhattak, semmi kétségünk nem lehetett. Ezért volt kénytelen a párt sürgetni az országot, hogy ne veszítsünk időt, hogy a lélekzetvételi szünetet a végsőkig kihasználjuk és idejében megteremtsük a Szovjetunióban az iparosítás alapjait — az ország hatalmának bázisát. A pártnak nem volt lehetősége arra, hogy várjon és manőverezzék, a párt kénytelen volt a leggyorsítottabb ütem politikáját követni.

Végül a pártnak a lehető legrövidebb idő alatt meg kellett szüntetnie az ország gyöngeségét a védelem terén. A pillanatnyilag adott viszonyok, a fegyverkezés növekedése a kapitalista országokban, a lefegyverzés eszméjének csődje, a nemzetközi burzsoázia gyűlölete a Szovjetunió iránt — mindez arra ösztönözte a pártot, hogy az ország véderejének, függetlensége alapjának erősítését forszírozza.

De volt-e a pártnak reális lehetősége arra, hogy a leggyorsítottabb ütem politikáját megvalósítsa? Igen, volt. Megvolt ez a lehetősége nemcsak azért, mert idejében gyors előnyomulásra tudta bírni az országot, de mindenekelőtt azért, mert a szélesméretű új építőmunkában régi vagy újjáépített gyárakra támaszkodhatott, amelyekben a munkások, a mérnöki és technikusi személyzet már elsajátították az üzem vitelének helyes módszereit és amelyek, ennek következtében, megadták a lehetőséget a fejlődés leggyorsítottabb ütemének megvalósítására.

Ez az az alap, melyen az első ötéves terv időszakában létrejött nálunk az új építőmunka gyors fellendülése, a kiszélesített méretű építőmunka páthosza, az épülő új nagyüzemek hősei és élmunkásai, a fejlődés viharos ütemének gyakorlata.

Mondhatjuk-e, hogy a második ötéves terv szakaszában pontosan ugyanezt a politikát, a leggyorsítottabb ütem politikáját kell majd követnünk?

Nem, ezt nem mondhatjuk.

Először, az ötéves terv sikeres megvalósításának eredményeképpen lényegében *már megvalósítottuk* a terv fő feladatát: az ipar, a közlekedés és a mezőgazdaság számára megteremtettük az új, modern technikai alapot. Van-e értelme ezekután annak, hogy tovább is sarkalljuk és hajszoljuk az országot? Világos, hogy erre most már nincs szükség.

Másodszor, az ötéves terv sikeres megvalósításának eredményeképp *már sikerült* országunk véderejét a kellő színvonalra emelnünk. Van-e értelme annak, hogy tovább is sarkalljuk és hajszoljuk az országot? Világos, hogy erre most már nincs szükség.

Végül, az ötéves terv sikeres megvalósításának eredményeképp sikerült az új, bonyolult technikával dolgozó új, nagy gyárak és gyártelepek tízeit és százait létrehoznunk. Ez azt jelenti, hogy a második ötéves terv szakaszában, az ipari termelés méretei szempontjából, a főszerepet már nem a régi gyárak fogják vinni, amelyeknek technikáját már elsajátítottuk, mintahogy az első ötéves terv szakaszában történt, hanem az új gyárak, amelyeknek technikáját még nem sajátítottuk el, pedig ezt el kell sajátítanunk. De az új üzemek és az új technika elsajátítása sokkal több nehézséggel jár, mint a régi vagy az újjáépített gyárak kihasználása, amelyeknek technikáját már elsajátítottuk. Ahhoz, hogy az új üzemek munkásai, mérnöki és technikusi személyzete fokozzák szakképzettségüket és az új technika teljes kihasználásához szükséges új munkamódszereket magukévá tegyék, több időre van szükség. Nem világos-e mindezek után, hogy még ha akarnánk is, a második ötéves terv szakaszában, főleg az első két-három évben, nem tudnánk megvalósítani a fejlődés leggyorsítottabb ütemének politikáját.

Ezért azt hiszem, hogy a második ötéves tervben az ipari termelés fejlődésének kevésbbé gyorsított ütemét kell előirányoznunk. Az első ötéves terv idején az ipari termelés évi növekedése átlagban 22 százalék volt. Azt hiszem, hogy a második ötéves tervben az ipari termelésnek évi 13—14 százalékos átlagos növekedését kell előirányoznunk. A kapitalista országok számára az ipari termelés növekedésének ez az üteme elérhetetlen ábránd. S nemcsak hogy az ipari termelés növekedésének ez az üteme, hanem még 5 százalékos átlagos évi növe-

kedés is elérhetetlen ábránd ma számukra. Hiszen éppen ezért kapitalista országok. Máskép áll a dolog a szovjetországgal, a szovjet gazdasági rendszerrel. A mi gazdasági rendszerünk mellett megvan a teljes lehetőségünk arra, hogy megvalósítsuk — és meg is kell valósítanunk — a termelésnek évi 13—14 százalékos növekedését, mint *minimumot*.

Az első ötéves terv idején meg tudtuk szervezni az *új építőmunka* lelkesedését, lendületét és döntő sikereket értünk el. Ez nagyon szép. De ma ez már nem elég. Most az elért eredményeket ki kell egészítenünk azzal a lelkesedéssel és lendülettel, amely az új gyárak munkáját és az új technikát *sajátítja el*, ki kell egészítenünk a munka termelékenységének komoly emelésével, az önköltség komoly csökkentésével.

Ez most a legfőbb feladat.

Mert csakis ezen az alapon érhetjük el azt, hogy, mondjuk a második ötéves terv időszakának második felében, az építőmunkát is, az ipari termelés növelését is újra erősen meggyorsítsuk.

Végül néhány szót magáról a termelés évenkénti növekedésének üteméről és százalékairól. Ipari funkcionáriusaink keveset foglalkoznak ezzel a kérdéssel. Pedig ez igen érdekes kérdés. Mit jelentenek a termelés növekedésének százalékai és mi rejlik tulajdonképpen a növekedés minden egyes százaléka mögött? Vegyük például az 1925-ös évet, a helyreállítás időszakát. A termelés évi növekedése akkor 66 százalékot tett ki Az ipari összes termelés értéke 7700 millió rubel volt. A 66 százalékos növekedés akkor abszolút számokban valamivel több volt 3 milliárdnál. A növekedés minden egyes százaléka tehát akkor 45 millió rubellel volt egyenlő. Vegyük most az 1928-as évet. Ez az év 26 százalékos növekedéssel járt, vagyis százalékokban majdnem háromszor kisebbel, mint az 1925-ös év. Az ipar összes termelésének értéke 1928-ban 15.500 millió rubel volt. Az egész évi növekedés abszolút számokban 3280 millió rubelt tett ki. Vagyis a növekedésnek minden egyes százaléka akkor 126 millió rubellel volt egyenlő, azaz körülbelül háromszor akkora összeget tett ki, mint 1925-ben, amikor pedig a növekedés 66 százalékos volt. Végül vegyük az 1931-es évet. A növekedés 22 százalékos volt, vagyis háromszor kisebb, mint 1925-ben. Az ipar összes termelésének értéke akkor 30.800 millió rubel volt. Az egész növekedés abszolút számokban több mint

5600 millióra rúgott. A növekedésnek minden egyes százaléka tehát több mint 250 millió rubelt tett ki, vagyis hatszor annyit, mint 1925-ben, amikor a növekedés 66 százalékos volt és kétszer annyit, mint 1928-ban, amikor a növekedés több mint 26 százalékos volt.

Mindez miről tanúskodik? Arról, hogy amikor a termelés növekedésének ütemét vizsgáljuk, nem szabad arra szorítkoznunk, hogy csakis a növekedés általános százalékszámát vesszük figyelembe, tudnunk kell azt is, hogy mi rejlik a növekedés minden egyes százaléka mögött s hogy mekkora a termelés évi növekedésének általános összege. Az 1933-as évre például 16 százalékos növekedést irányoztunk elő, vagyis négyszer kisebbet, mint 1925-ben volt. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy a termelés növekedése is négyszer kisebb lesz ebben az évben. A termelés növekedése 1925-ben abszolút számokban több mint három milliárdot tett ki, minden egyes százalék pedig 45 millió rubellel volt egyenlő. Nincs okunk kételkedni abban, hogy 1933-ban a termelés növekedése abszolút számokban, 16 százalékos növekedési norma mellett, legalább 5 milliárd rubelt fog kitenni, vagyis majdnem kétszer annyit, mint 1925-ben, a növekedésnek minden egyes százaléka pedig legalább is 320—340 millió rubelre fog rúgni, azaz legalább is hétszer akkora összeget fog kitenni, mint amekkorát a növekedés minden egyes százaléka 1925-ben kitett.

Láthatjuk, elvtársak, hová vezet a dolog, ha a növekedés ütemének és százalékainak kérdését konkrét vizsgálat alá vesszük.

Így áll a dolog az ötéves tervnek négy év alatt elért eredményeivel az ipar terén.

IV

AZ ÖTÉVES TERV NÉGY ÉV ALATT ELÉRT EREDMÉNYEI A MEZŐGAZDASÁG TERÉN

Térjünk át az ötéves tervnek a mezőgazdaság terén négy év alatt elért eredményeire.

Az ötéves terv a mezőgazdaság terén — a kollektivizálás ötéves terve. Miből indult ki a párt a kollektivizálás megvalósításánál?

A párt abból indult ki, hogy a proletariátus diktatúrájának megszilárdításához és a szocialista társadalom felépítéséhez az iparosításon kívül szükség van még arra is, hogy az apró egyéni parasztgazdaságról áttérjünk a nagyüzemű, traktorokkal és modern mezőgazdasági gépekkel felszerelt, kollektív mezőgazdaságra, mint a Szovjethatalom egyedüli szilárd alapjára a falun.

A párt abból indult ki, hogy kollektivizálás nélkül lehetetlen kivezetni országunkat a fejlődés széles útjára, mely a szocializmus gazdasági alapzatának felépítéséhez vezet, lehetetlen megszabadítani a sokmilliós dolgozó parasztságot a nyomortól és tudatlanságtól.

Lenin azt mondta, hogy:

„A kisgazdaságokkal a nyomorból ki nem jutunk." (Lenin Művei. XXIV. köt. 540. old.)

Lenin azt mondta, hogy:

„Ha tovább is régi módra a kisgazdaságokban fogunk ülni, még ha szabad polgárokként is szabad földön, akkor is fenyegetni fog bennünket az elkerülhetetlen pusztulás veszélye." (Lenin Művei. XX. köt. 417. old.)

Lenin azt mondta, hogy:

„Csakis a közös, artelszerű, társas munka segítségével juthatunk ki abból a zsákutcából, amelybe az imperialista háború kergetett bennünket." (Lenin Művei. XXIV. köt. 537. old.)

Lenin azt mondta, hogy:

„Feltétlenül át kell térnünk a földnek nagyüzemi mintagazdaságokban való közös megmunkálására; enélkül abból a bomlásból, abból az egyenesen kétségbeesett helyzetből, melyben *ma* Oroszország van, ki nem juthatunk." (Lenin Művei. XX. köt. 418. old.)

Ebből kiindulva Lenin a következő főkövetkeztetésre jutott:

„Csakis abban az esetben, ha sikerül a föld társadalmi, kollektív, szövetkezeti, artelszerű megmunkálásának előnyeit a parasztnak a gyakorlatban bemutatni, csak ha sikerül a szövetkezeti, artelgazdaság segítségével a parasztnak segítséget nyujtani, csakis ez esetben tudja az államhatalmat kezében tartó munkásosztály a maga igazát

a parasztnak ténylegesen bebizonyítani, csakis így vonhatja tényleg szilárdan és igazán a maga oldalára a sokmilliós paraszttömeget." (Lenin Művei. XXIV. köt. 579. old.)

Leninnek ezekből a tételeiből indult ki a párt, amikor a mezőgazdaság kollektivizálásának programját, a mezőgazdaság fejlesztésének ötéves programját keresztülvitte.

Ezzel kapcsolatban az ötéves terv feladata a mezőgazdaságban az volt, hogy a traktorok és mezőgazdasági gépek kihasználására képtelen, szétszórt és apró egyéni parasztgazdaságokat a magasan fejlett mezőgazdaság minden modern eszközével felszerelt nagyüzemű kollektívgazdaságokba egyesítse, a szabadon maradt földeken pedig mintaszerű állami gazdaságokat, szovhózokat létesítsen.

Az ötéves terv feladata a mezőgazdaságban az volt, hogy a Szovjetuniót kisparaszti és elmaradt országból a kollektív munka alapján megszervezett és maximális mértékben árugazdaságot folytató nagyüzemű mezőgazdaság országává változtassa át.

Mit ért el a párt a mezőgazdaság ötéves tervének négy év alatt való megvalósítása terén? Teljesítette a párt a kitűzött programot, vagy kudarcot vallott?

A párt elérte, hogy rövid három év alatt több mint 200 ezer kollektívgazdaságot (kolhózt) és körülbelül 5000 gabonatermelő és állattenyésztéssel foglalkozó állami gazdaságot (szovhózt) tudott megszervezni és egyidejűleg elérte azt, hogy a bevetett terület négy év alatt 21 millió hektárral megnövekedett.

A párt elérte azt, hogy a kolhózok ma a parasztgazdaságoknak több mint 60 százalékát foglalják magukban és a parasztság összes földterületének 70 százalékát fogják át, ami azt jelenti, hogy az ötéves tervet *háromszorosan túlhaladtuk.*

A párt elérte azt, hogy 500—600 millió pud árugabona helyett, amennyi abban az időszakban gyült be, amikor még az egyéni parasztgazdaság volt túlnyomó, ma megvan a lehetősége, hogy évenként 1200—1400 millió pud gabonát gyüjtsön be.

A párt elérte azt, hogy a kulákság, mint osztály, szét van verve, bár még nincs egészen megsemmisítve, hogy a dolgozó parasztság megszabadult a kulákság jármától és a kizsákmányolástól s hogy a Szovjethatalom a falun a kollektívgazdaságok alakjában szilárd gazdasági alaphoz jutott.

A párt elérte azt, hogy a Szovjetunió kisparaszti ország-

ból már a világ legnagyobb méretű mezőgazdaságának országává vált.

Ezek fő vonásokban az ötéves terv négy év alatt elért eredményei a mezőgazdaság terén.

Ítéljék meg önök maguk: mit lehet adni mindezek után a burzsoá sajtó fecsegésére a kollektivizálás „csődjéről", az ötéves terv „kudarcáról" a mezőgazdaság terén?

Hogy áll a dolog a *kapitalista* országok mezőgazdaságával, amelyek ezidőszerint súlyos mezőgazdasági válságot élnek át?

Vegyük a közismert hivatalos adatokat.

A bevetett területek a fő gabonatermelő országokban 8—10 százalékkal csökkentek. Az Északamerikai Egyesült Államok gyapotgazdaságában a bevetett terület 15 százalékkal csökkent, Németországban és Csehszlovákiában a művelés alatt álló cukorrépa-földek 22—30 százalékkal, Litvániában és Lettországban a lentermelés művelés alatt levő területei 25—30 százalékkal csökkentek.

Az amerikai földművelésügyi minisztérium adatai szerint a mezőgazdaság összes termésének értéke az Északamerikai Egyesült Államokban az 1929-ben elért 11 milliárd dollárról 1932-ben 5 milliárdra *esett*, vagyis több mint 50 százalékkal csökkent. Gabonában az összes termelés értéke ugyanott az 1929-ben elért 1288 millió dollárról 1932-ben 391 millió dollárra *esett*, vagyis több mint 68 százalékkal csökkent. A gyapottermelésben ugyanott szintén *esés* állt be — az 1929-ben elért 1389 millió dollárról 1932-ben 397 millió dollárra, vagyis a csökkenés több mint 70 százalék.

Nem a mezőgazdaság szovjetrendszerének előnyeiről beszélnek-e ezek a tények a kapitalista rendszerrel szemben? Nem arról beszélnek-e ezek a tények, hogy a kolhóz életrevalóbb formája a gazdaságnak, mint az egyéni és kapitalista gazdaság?

Azt mondják, hogy a kolhózok és szovhózok nem teljesen jövedelmezőek, hogy rengeteg beléjük fektetett pénzt nyelnek el, hogy nincs értelme ilyen üzemek fenntartásának, hogy célszerűbb lenne feloszlatni őket, csak azokat hagyva meg közülük, amelyek jövedelmezők. Így azonban csak olyan emberek beszélhetnek, akik mitsem konyítanak a népgazdaság kérdéseihez, a gazdasági élet kérdéseihez. Néhány évvel ezelőtt textilgyárainknak több mint a fele nem volt jövedelmező. Elvtársaink egy része akkor azt javasolta, hogy csukjuk be ezeket az üzeme-

ket. Mi lett volna velünk, ha hallgattunk volna rájuk? Nagy bűnt követtünk volna el országunkkal, munkásosztályunkkal szemben, mert ezzel tönkretettük volna emelkedőben levő iparunkat. Hogyan jártunk el akkor? Kivártunk valamivel több mint egy évet és elértük azt, hogy egész textiliparunk jövedelmezővé vált. És hogy áll a dolog a Gorkij városában levő automobilgyárunkkal? Hiszen egyelőre még az sem hoz jövedelmet. Vajjon ne zárjuk-e be azt is, elvtársak? Vagy vas- és fémiparunkkal, amely egyelőre még szintén nem hoz jövedelmet? Ne szüntessük-e be azt is, elvtársak? Ha így nézzük a jövedelmezőséget, akkor csak egyes olyan iparágakat kellett volna teljes erővel fejlesztenünk, amelyek maximális jövedelmet hoznak, például — a cukrászipart, malomipart, az illatszerek, kötöttáruk, gyerekjátékok gyártását stb. Én természetesen nem ellenzem ezeknek az iparágaknak a fejlesztését. Sőt: fejleszteni kell őket, mert a lakosságnak ezekre is szüksége van. Azonban, először: ezeket sem lehet fejleszteni felszerelés és fűtőanyag nélkül, amit a nehézipar ad nekik. Másodszor: ezeknek az iparágaknak az alapján az iparosítást nem lehet megvalósítani. Így áll a dolog, elvtársak.

A jövedelmezőséget nem szabad kupeckedve, az adott pillanat szempontjából megítélni. A jövedelmezőséget az ország egész gazdaságának szempontjából, több év keresztmetszetében kell néznünk. Csak ezt az álláspontot lehet igazán lenini, igazán marxista álláspontnak nevezni. És ez az álláspont kötelező nemcsak az iparra nézve, hanem méginkább a kolhózokra és szovhózokra nézve. Gondoljuk csak meg: rövid három év alatt több mint 200 ezer kolhózt és körülbelül 5000 szovhózt létesítettünk, vagyis teljesen új nagyüzemeket hoztunk létre, amelyeknek a mezőgazdaság szempontjából ugyanolyan jelentőségük van, mint a gyáraknak az ipar szempontjából. Mutassanak nekem olyan országot, amelyik három év alatt nemhogy 205 ezer új nagyüzemet, hanem csak 25 ezer ilyen üzemet is tudott volna létesíteni. Nem tudnak mutatni, mert ilyen ország nincs és sohase volt. Mi pedig 205 ezer új üzemet hoztunk létre a mezőgazdaságban. S még akadnak a világon olyanok, akik azt követelik, hogy ezek az üzemek azonnal jövedelmezőkké váljanak, ha pedig azonnal nem válnak jövedelmezőkké, akkor oszlassuk fel és szüntessük be őket. Nem világos-e, hogy ezek a már nem is csak furcsa emberek Herosztrátesz babéraira vágynak?

Amikor arról beszélek, hogy a kolhózok és szovhózok nem jövedelmezők, egyáltalán nem azt akarom mondani, hogy mind ilyenek. Szó sincs róla! Közismert, hogy a kolhózok és szovhózok egész sora már ma nagy jövedelmet hoz. Ezrével vannak olyan kolhózaink és tízével olyan szovhózaink, melyek már most teljes mértékben jövedelmezők. Ezek a kolhózok és szovhózok büszkeségei pártunknak és a Szovjethatalomnak. A kolhózok és szovhózok persze, nem mindenütt egyformák. A kolhózok és szovhózok közt vannak régiek, újak és egészen fiatalok. Ezek még gyönge, nem teljesen kiformálódott gazdasági szervezetek. A szervezeti felépítés terén körülbelül azt az időszakot élik most át, amelyet gyáraink az 1920—1921-es években éltek át. Érthető, hogy többségük nem lehet még jövedelmező. Ahhoz azonban, hogy két-három év alatt jövedelmezőkké fognak válni, mint ahogy jövedelmezőkké váltak gyáraink 1921 után — ahhoz semmi kétség nem férhet. Megtagadni tőlük a segítséget és támogatást azon az alapon, hogy a jelen pillanatban még nem mind jövedelmezők — annyit jelentene, mint nagy bűnt követni el a munkásosztály és a parasztság rovására. Csak a nép ellenségei és ellenforradalmárok tehetik úgy fel a kérdést, hogy a kolhózokra és szovhózokra nincs szükség.

A párt, a mezőgazdaság ötéves tervét megvalósítva, gyorsított ütemben vitte keresztül a kollektivizálást. Helyesen járt-e el a párt, hogy a kollektivizálás gyorsított ütemének politikáját követte? Igen, feltétlenül helyesen járt el, bár a dolog itt nem ment bizonyos túlzások nélkül. A párt, amikor a kulákság mint osztály megszüntetésének politikáját követte és irtotta a kulákfészkeket, nem állhatott meg félúton — ezt az ügyet következetesen végig kellett vinnie.

Ez az első tényező.

Másodszor, a pártnak, amely egyrészt traktorokkal és mezőgazdasági gépekkel rendelkezett és másrészt módjában volt kihasználni azt, hogy nincs föld-magántulajdon (a föld nacionalizálását!), minden lehetősége megvolt arra, hogy siettesse a mezőgazdaság kollektivizálását. És a párt csakugyan rendkívül nagy sikert ért el ezen a téren, mivelhogy a kollektivizálás ötéves tervének programját háromszorosan meghaladta.

Jelenti-e ez azt, hogy a második ötéves terv szakaszában is a kollektivizálás gyorsított ütemének politikáját kell követnünk? Nem, nem jelenti. A dolog úgy áll, hogy a Szovjetunió

főbb kerületeinek kollektivizálását nagyjából *már befejeztük*. Ezen a téren tehát többet tettünk, mint amennyi várható volt. És nemcsak hogy nagyjából befejeztük a kollektivizálást; elértük azt, hogy a kolhóz a parasztság óriási többségének tudatában a gazdaság legelfogadhatóbb formájává lett. Ez, elvtársak, nagy vívmány. Van-e értelme ezekután még heveskednünk a kollektivizálás gyors üteme miatt? Világos, hogy nincs értelme.

Most nem a kollektivizálás gyorsított üteme számunkra a kérdés, és mégkevésbbé az, hogy létezzenek-e kolhózok vagy ne — ez a kérdés már eldőlt, pozitív értelemben. A kolhózok megszilárdultak és a régi, egyéni gazdasághoz visszavezető út végleg lezárult. Most a feladat az, hogy *szervezetileg* megerősítsük a kolhózokat, kiűzzük belőlük a kártevő elemeket, igazi, kipróbált bolsevik káderekét válogassunk össze a kolhózok számára és a kolhózokat valóban bolsevik kolhózokká tegyük.

Ez most a fő feladat.

Így áll a dolog a négy év alatt teljesített ötéves tervvel a mezőgazdaság terén.

V

AZ ÖTÉVES TERV NÉGY ÉV ALATT ELÉRT EREDMÉNYEI A MUNKÁSOK ÉS PARASZTOK ANYAGI HELYZETÉNEK JAVITÁSA TERÉN

Beszéltem föntebb az ipar és mezőgazdaság terén elért sikerekről, az ipar és mezőgazdaság fellendüléséről a Szovjetunióban. Milyen következményei voltak ezeknek a sikereknek a munkások és parasztok anyagi helyzetének javítása szempontjából? Mik az ipar és mezőgazdaság terén elért sikereink fő következményei a dolgozók anyagi helyzetének gyökeres megjavítása szempontjából?

Először — a *munkanélküliség megszüntetése* és a holnap bizonytalanságának megszüntetése a munkások között.

Másodszor — az, hogy a kolhózépítés csaknem az egész szegényparasztságot felölelte, hogy ezen az alapon kihúztuk a talajt a parasztságnak kulákokra és szegényparasztokra való rétegeződése alól *s ezzel kapcsolatban a falun megszüntettük az elszegényedést és a nyomort.*

Ez, elvtársak, nagy vívmány, olyan, amilyenről egyetlen burzsoá állam sem álmodozhat, még a leg-„demokratikusabb" állam sem.

Nálunk, a Szovjetunióban, a munkások már régen elfelejtették, hogy mi a munkanélküliség. Három évvel ezelőtt körülbelül másfélmillió munkanélkülink volt. Ime, már két éve, hogy megszüntettük a munkanélküliséget. És a munkások ez idő alatt már el is felejtették a munkanélküliséget, annak nyomását és szörnyűségeit. Nézzék meg a kapitalista országokat, milyen szörnyűségek mennek ott végbe a munkanélküliség következtében. Ezekben az országokban ma nem kevesebb, mint 30—40 millió munkanélküli van. Miféle emberek ezek? Rendszerint azt szokták róluk mondani, hogy „elveszett emberek".

Napról-napra igyekeznek munkát kapni, keresik a munkát s már készek lennének csaknem bármilyen munkafeltételt is elfogadni, de nem veszik fel őket, mert ők már „fölösleges emberek". S ez így van ugyanakkor, amikor az áruknak és termékeknek óriási tömegei fecsérlődnek el, hogy a sors elkényeztetettjeinek, a kapitalisták és földesurak csemetéinek szeszélyeit kielégítsék. A munkanélküliektől megtagadják az ételt, mert nincs mivel fizetniök az ételért, megtagadják tőlük a hajlékot, mert nincs miből kifizetniök a lakást. Miből és hol élnek hát? Az úri asztalok silány hulladékaiból, rothadt ételmaradékokat kaparva ki a szemétládákból, élnek a nagy városok sikátoraiban vagy még gyakrabban a városon kívül, ládadeszkákból és fakéregből sebtében maguk összetákolta kunyhókban. De ez még nem minden. A munkanélküliségtől nemcsak a munkanélküliek szenvednek. Szenvednek tőle azok a munkások is, akiknek van munkájuk. Szenvednek, mert az, hogy nagy számmal vannak a munkanélküliek, megingatja az ő helyzetüket is az üzemekben, bizonytalanná teszi számukra a holnapi napot. Ma még dolgoznak az üzemben, de semmi biztosítékuk sincs arra, hogy holnap, amikor felébrednek, nem fogják-e megtudni, hogy már el vannak bocsátva.

Az ötéves terv négy év alatt elért egyik fővívmánya az, hogy megszüntettük a munkanélküliséget és megszabadítottuk a Szovjetunió munkásságát annak szörnyűségeitől.

Ugyanezt kell mondanunk a parasztokról is. Ők szintén elfelejtették már a parasztoknak kulákokra és szegényparasztokra való rétegeződését, a szegényparasztság kizsákmányolását

a kulákok által, a tönkremenést, amely évenként a szegényparasztok százezreit és millióit juttatta koldusbotra. 3—4 évvel ezelőtt a parasztok között nem kevesebb, mint az egész parasztlakosság 30 százaléka volt szegényparaszt. Ez több mint 10 millió embert tett ki. Még régebben, az Októberi Forradalom előtt, a szegényparasztok a parasztlakosságnak nem kevesebb, mint 60 százalékát tették ki. Mi a szegényparaszt? A szegényparasztok azok az emberek, akiknek gazdaságuk folytatásához nem volt meg vagy a szükséges vetőmagjuk, vagy lovuk, vagy szerszámuk, vagy egyik sem ezek közül. A szegényparasztok olyan emberek, akik éhen tengődtek és rendszerint a kulákok járma alatt nyögtek, a régebbi időkben pedig a kulákok és a földesurak járma alatt. Még nem is olyan régen évenként körülbelül másfélmillió, de néha teljes kétmillió szegényparaszt vándorolt munkaalkalomért délre — Észak-Kaukázusba és Ukrajnába, hogy ott elszegődjék a kulákokhoz, régebben pedig — a kulákokhoz és a földesurakhoz. Még többen gyűltek évenként a gyárkapuk elé, a munkanélküliek sorait gyarapítva. És nemcsak a szegényparasztok voltak ilyen irigylésre nem méltó helyzetben. A középparasztoknak több mint fele ugyanúgy nyomorgott és nélkülözött, mint a szegényparasztok. Mindezt a parasztok már elfelejtették.

Mit adott a négy év alatt megvalósított ötéves terv a szegényparasztoknak és a középparasztság alsó rétegeinek? Aláásta és szétverte a kulákságot mint osztályt és felszabadította a szegényparasztokat és a középparasztságnak nagyobbik felét a kulákok járma alól. Bevonta őket a kolhózokba és szilárd helyzetet teremtett számukra. Ezzel megszüntette annak lehetőségét, hogy a parasztság kizsákmányolókra — kulákokra —, és kizsákmányoltakra — szegényparasztokra — rétegeződjék. A szegényparasztságot és a középparasztság alsó rétegeit a kolhózokban a biztos helyzetű emberek színvonalára emelte és ezzel megszüntette a parasztság pusztulásának és elszegényedésének folyamatát. Ma már nem esik meg nálunk, hogy a parasztok milliói hagyják el évente lakóhelyüket és vándorolnak távoli vidékekre kereset után. Aki a parasztot a saját kolhózán kívüli munkára akarja elvinni, annak szerződést kell kötnie a kolhózzal s méghozzá biztosítania kell a kolhóztag számára az ingyenes utazást a vasúton. Ma már nem esik meg nálunk, hogy a parasztok százezrei és milliói mennek tönkre és koptatják a gyárak

küszöbét. Volt itt ilyesféle, de végeztünk vele. Ma a paraszt — biztos helyzetű gazda, kolhóztag, akinek traktorok, mezőgazdasági gépek, vetőmag-alapok, tartalék-alapok stb. stb. állanak rendelkezésére.

Íme, ezt adta az ötéves terv a szegényparasztoknak és a középparasztság alsó rétegeinek.

Ez a lényege az ötéves terv fő vívmányainak a munkások és parasztok anyagi helyzetének javítása terén.

Ezeknek a munkások és parasztok anyagi helyzetének javítása terén elért fő vívmányoknak eredményeképpen az első ötéves terv folyamán:

a) a nagyipar munkásainak és alkalmazottainak száma az 1928-as évhez viszonyítva *kétszeresére* nőtt, ami az ötéves tervnek 57 százalékos túlhaladását jelenti;

b) megnőtt a nemzeti jövedelem — vagyis a munkások és parasztok jövedelme — 45·1 milliárd rubelt ért el 1932-ben, ami az 1928-as évhez viszonyítva 85 százalékos növekedést jelent;

c) a nagyipar munkásainak és alkalmazottainak átlagos évi munkabére az 1928-as évhez viszonyítva 67 százalékkal emelkedett, ami az ötéves tervnek 18 százalékos túlhaladását jelenti;

d) a társadalmi biztosítási alap az 1928-as évhez viszonyítva 292 százalékkal nőtt (1932-ben 4120 millió rubelt tett ki, szemben az 1928-as év 1050 millió rubelével), ami az ötéves tervnek 111 százalékos túlhaladását jelenti;

e) megnőtt a társadalmi élelmezés, a döntő fontosságú iparágak munkásainak több mint 70 százalékát ölelve fel, ami az ötéves tervnek hatszoros túlhaladását jelenti.

Természetesen még nem értük el azt, hogy teljes mértékben biztosíthatnánk a munkások és parasztok anyagi szükségleteit. S aligha is érjük el ezt a legközelebbi években. Azt azonban kétségtelenül elértük, hogy a munkások és parasztok anyagi helyzete évről-évre javul. Ebben csak a Szovjethatalom elkeseredett ellenségei kételkedhetnek, vagy esetleg a burzsoá sajtó egyes képviselői, köztük e sajtó moszkvai levelezőinek egy része, akik aligha értenek jobban a népek gazdasági életének és a dolgozók helyzetének kérdéseihez, mint, mondjuk, az abesszín király a felsőbb matematikához.

Milyen viszont a munkások és parasztok helyzete a kapitalista országokban?

Vegyük a hivatalos adatokat.

A munkanélkülek száma a kapitalista országokban katasztrofálisan megszaporodott. Az Északamerikai Egyesült Államokban a hivatalos adatok szerint egyedül a feldolgozó iparban az alkalmazásban levő munkások száma, mely 1928-ban 8·5 millióra rúgott, 1932-ben 5·5 millióra apadt le, az Amerikai Szakszervezeti Szövetség (AFL) adatai szerint pedig a munkanélküliek száma az Északamerikai Egyesült Államok egész iparában 1932 végére 11 millióra emelkedett. Angliában a munkanélküliek száma a hivatalos statisztika adatai szerint 1928-ban 1,290.000 volt, 1932-ben ez a szam 2·8 millióra emelkedett. Németországban a hivatalos adatok szerint a munkanélküliek száma 1928-ban 1.376 ezret tett ki, 1932-ben 5·5 miliót. Ugyanez a kép tárul elénk az összes kapitalista országokban s amellett a hivatalos statisztika rendszerint csökkentett adatokat nyujt a munkanélküliségről. A munkanélküliek száma a kapitalista országokban 35 és 40 millió között ingadozik.

Rendszeresen folyik a munkások munkabérének leszállítása. A hivatalos adatok szerint az Északamerikai Egyesült Államokban az átlagos havi munkabér leszállitása az 1928-as év színvonalához viszonyitva 35 százalék volt, Angliában ugyanez idő alatt — 15 szazalék, Németországban pedig még több — 50 száza'ék. Az AFL számitásai szerint az amerikai munkások bérvesztesege az 1931—1932-es év bérleszállitásai következtében több mint 35 milliárd dollárt tett ki.

Angliában és Németországban lényegesen csökkentek az eddig is jelentéktelen munkásbiztosítási alapok. Az Északamerikai Egyesült Államokban és Franciaországban a munkanélkülibiztosítás bármilyen formája teljesen, vagy majdnem teljesen hiányzik, minek következtében a hajléktalan munkások és elhagyott gyermekek száma hatalmas méretekben nő, különösen az Északamerikai Egyesült Államokban.

Nem jobb a kapitalista országokban a paraszttömegek helyzete sem, mert a mezőgazdasági válság gyökerében ássa alá a parasztgazdaságot s a tönkrement parasztok és farmerek millióit juttatja koldusbotra.

Ezek a négy év alatt teljesített ötéves terv eredményei a Szovjetunióban élő dolgozók anyagi helyzetének megjavitása terén.

VI

AZ ÖTÉVES TERV NÉGY ÉV ALATT ELÉRT EREDMÉNYEI A VÁROS ÉS A FALU KÖZÖTTI ÁRUFORGALOM TERÉN

Térjünk át azokra az eredményekre, melyeket a négy év alatt teljesített ötéves terv a város és a falu közötti áruforgalom növekedésének terén elért.

Az ipar és a mezőgazdaság termelésének óriási növekedése, az árufölöslegek növekedése az iparban és a mezőgazdaságban és végül a munkások és parasztok szükségleteinek növekedése — mindennek a város és a falu közötti áruforgalom felélénküléséhez és kiszélesedéséhez kellett vezetnie, aminthogy tényleg oda is vezetett.

A város és a falu közötti összefogás fő formája a termelési összefogás. A termelési összefogás azonban egymagában még nem elég. Ahhoz, hogy a város és a falu közötti kapocs szilárd és megszakíthatatlan legyen, a termelési kapcsolathoz árukapcsolatnak is kell járulnia. Ezt csakis a szovjetkereskedelem kifejlesztése útján érhetjük el. Helytelen volna azt hinni, hogy a szovjetkereskedelmet ki lehet fejleszteni valamilyen egyetlen, kizárólagos vonalon, például a szövetkezeteken keresztül. A szovjetkereskedelem kifejlesztésére minden vonalat ki kell használni: a szövetkezetek hálózatát is, az állami kereskedelmi hálózatot is, a kolhózkereskedelmet is.

Egyes elvtársak azt hiszik, hogy a szovjetkereskedelem kifejlesztése, elsősorban pedig a kolhózkereskedelem kifejlesztése, a „nep" (új gazdasági politika) első szakaszába való visszatérést jelent. Ez teljességgel helytelen.

A szovjetkereskedelem — a kolhózkereskedelmet is beleértve — és a „nep" első szakaszának kereskedelme között lényeges különbség van.

A „nep" első szakaszában megengedtük a kapitalizmus felélénkülését, megengedtük a magán áruforgalmat, megengedtük a magánkereskedők, tőkések, spekulánsok „tevékenységét".

Többé-kevésbbé szabad kereskedelem volt az, melyet csak az állam szabályozó szerepe korlátozott. Akkoriban az ország áruforgalmában meglehetős nagy helyet foglalt el még a magankapitalista szektor. Nem is beszélek arról, hogy akkor még nem

volt sem olyan fejlett iparunk, mint most, nem voltak sem kolhózaink és szovhózaink, amelyek terv szerint dolgoznak s a mezőgazdasági termékeknek és városi készítményeknek óriási tartalékait bocsátják az állam rendelkezésére.

Lehet-e azt mondani, hogy ma is ugyanez nálunk a helyzet? Természetesen nem lehet.

Először is a szovjetkereskedelmet nem lehet egy kalap alá vonni a „nep" első szakaszának kereskedelmével, habár ez utóbbit az állam szabályozta is. Míg a „nep" első szakaszának kereskedelme megengedte a kapitalizmus felélénkülését és a magánkapitalista szektor működését az áruforgalomban, addig a szovjetkereskedelem mind e kettőnek tagadásából indul ki. Mi a szovjetkereskedelem? A szovjetkereskedelem — kereskedelem kis- és nagykapitalisták nélkül, kis és nagy spekulánsok nélkül. Különös fajtája ez a kereskedelemnek, melyet a történelem eddig még nem ismert s amely csak a mi gyakorlatunkban, a bolsevikok gyakorlatában, a szovjet fejlődés körülményei között létezik.

Másodszor, ma meglehetősen fejlett állami iparral s a kolhózok és szovhózok egész rendszerével rendelkezünk, s ezek a kolhózok és szovhózok az államnak biztosítják a mezőgazdasági és ipari áruk óriási tartalékait a szovjetkereskedelem kifejlesztéséhez. Az új gazdasági politika első szakaszának viszonyai között ez nem volt meg és nem lehetett meg.

Harmadszor, elértük azt, hogy az utóbbi időben az áruforgalomból teljesen kiebrudaltuk a magánkereskedőket, kupeceket, a közvetítők mindenféle fajtáját. Ez persze nem zárja ki azt, hogy az atavizmus erejénél fogva, az áruforgalomban ismét meg ne jelenjenek magánkereskedők és spekulánsok, kihasználva e célra a számukra legalkalmasabb terepet — a kolhózkereskedelmet. Sőt mi több: a kolhózparasztok maguk sem restelnek néha spekulálni, ami természetesen nem válik becsületükre. Ezek ellen az egészségtelen jelenségek ellen azonban megvan a fegyverünk — a Szovjethatalom nemrégiben hozott törvényt a spekulációt megakadályozó rendszabályokról és a spekulánsok megbüntetéséről. Önök természetesen tudják, hogy ez a törvény nem mondható valami nagyon enyhének. Megértik természetesen, hogy ilyen törvényünk a „nep" első szakaszának viszonyai között nem volt és nem is lehetett.

Látnivaló, hogy aki ezekután arról beszél, hogy a „nep"

első szakaszának kereskedelméhez térünk vissza, — annak semmi, de semmi fogalma sincs szovjetgazdaságunkról.

Azt mondják nekünk, hogy kereskedelmet, még ha az szovjetkereskedelem is, nem lehet kifejleszteni egészséges pénzügyi rendszer és egészséges valuta nélkül, hogy mindenekelőtt pénzgazdaságunkat kell kigyógyítanunk és szovjetvalutánkat, melynek állítólag semmi értéke nincsen. Ezt mondják nekünk a kapitalista országok közgazdászai. Véleményem szerint ezek a tisztelt közgazdászok nem értenek jobban a politikai gazdaságtanhoz, mint, mondjuk, a canterbury-i érsek a vallásellenes propagandához. Hogy lehet azt állítani, hogy a mi szovjetvalutánknak semmi értéke sincsen? Vajjon nem tény-e, hogy ezen a valután épitettük fel a Magnjitosztrojt, a Dnjeprosztrojt, a Kuznjecksztrojt, a sztálingrádi és charkovi traktorgyárakat, a gorkiji és moszkvai automobilgyárakat, a kolhózok százezreit és a szovhózok ezreit? Talán azt gondolják azok az urak, hogy mindezek az üzemek szalmából vagy agyagból épültek, nem pedig igazi, meghatározott értékű anyagból? Mi biztosítja a szovjetvaluta szilárdságát? — természetesen most a szervezett piacot vesszük figyelembe, melynek országunk áruforgalma szempontjából döntő jelentősége van, nem pedig a szervezetlen piacot, melynek csak alárendelt jelentősége van. Magától értetődően nemcsak az aranytartalék. A szovjetvaluta szilárdságát mindenekelőtt az állam kezében levő áruk óriási mennyisége biztosítja, amelyek szabott árakon kerülnek az áruforgalomba. Ki tagadhatja a közgazdászok közül, hogy ez a fedezet, mely csak a Szovjetunióban van meg, reálisabb biztosítéka a valuta szilárdságának, mint bármilyen aranytartalék? Megértik-e valaha a kapitalista országok közgazdászai, hogy azzal az elméletükkel, amely szerint a valuta szilárdságának egyedüli biztosítéka az aranytartalék, végkép zsákutcába kerültek?

Igy áll a dolog a szovjetkereskedelem kifejlesztésével kapcsolatos kérdésekkel.

Mit értünk el annak eredményeképpen, hogy a szovjetkereskedelem kifejlesztésének ötéves tervét megvalósitottuk?

Az ötéves terv eredményeképpen:

a) nagyobb lett a könnyűipar termelése, 187 százalékos emelkedést mutat az 1928-as évhez viszonyítva;

b) megnőtt a kicsinyben való szövetkezeti és állami áruforgalom, mely jelenleg, az 1932-es év áraiban számítva, 39·6

milliárd rubel, vagyis a kicsiben való kereskedelem árutömege 1928 óta annak 175 százalékára emelkedett;

c) az állami és szövetkezeti kereskedelmi hálózat 1929 óta 158 ezer bolttal és áruházzal szaporodott meg;

d) a kolhózkereskedelem és az egyes állami és szövetkezeti szervezetek mezőgazdasági árubegyüjtése egyre növekvő fejlődést mutat.

Ezek a tények.

Egészen más képet mutat az áruforgalom helyzete a *kapitalista* országokban, ahol a válság a kereskedelem katasztrofális csökkenéséhez vezetett, az üzemek tömeges bezárásához, a kis- és középkereskedők tömeges tönkremenéséhez, nagy kereskedő cégek csődjéhez s az áruknak a kereskedelmi vállalatoknál való megrekedéséhez, ugyanakkor, amikor a dolgozó tömegek vásárlóképessége folyton csökken.

Ezek a négy év alatt teljesített ötéves terv eredményei az áruforgalom fejlesztése terén.

VII

AZ ÖTÉVES TERV NÉGY ÉV ALATT ELÉRT EREDMÉNYEI AZ ELLENSÉGES OSZTÁLYOK MARADVÁNYAI ELLENI HARC TERÉN

Annak eredményeképpen, hogy az ötéves tervet az ipar, mezőgazdaság és kereskedelem terén megvalósítottuk, országunk gazdaságának összes ágaiban megszilárditottuk a szocializmus elvét, kiűzve belőlük a kapitalista elemeket.

Mire kellett ennek vezetnie a kapitalista elemek számára és mire vezetett a valóságban?

Ez odavezetett, hogy kisiklottak vágányukból a haldokló osztályok utolsó maradékai: a gyárosok és azok pereputtya, a kereskedők és azok szekértolói, a volt nemesek és papok, kulákok és kulákbérencek, a volt fehér tisztek és csendőrőrmesterek, a volt rendőrök és zsandárok, a mindenféle soviniszta irányzatú burzsoá értelmiségiek és minden másfajta szovjetellenes elemek.

Ezek a vágányukból kisiklott, levitézlett emberek szétszóródtak a Szovjetunió egész területén, belérkőztek gyárainkba,

intézményeinkbe és kereskedelmi szervezeteinkbe, vasuti és hajózási vállalatainkba és főleg — a kolhózokba és szovhózokba. Beférkőztek és elrejtőztek bennük, „munkások" és „parasztok" álarcát öltve magukra, sőt egyesek közülük még a pártba is befurakodtak.

Mit hoztak oda magukkal? Természetesen a Szovjethatalom iránti gyűlöletet, a legvadabb, legellenségesebb érzést a gazdaság, az élet és a kultúra új formái iránt.

Ezeknek az uraknak már nincs erejük ahhoz, hogy nyilt támadásba menjenek a Szovjethatalom ellen. Ilyen támadásokat ők és osztályaik már néhányszor intéztek ellenünk, de levertük és szétszórtuk őket. Ezért az egyedüli lehetőség, amely még megmaradt számukra — az, hogy ártsanak és károkat okozzanak a munkásoknak és kolhózparasztoknak, a Szovjethatalomnak, a pártnak. S csöndes aknamunkával ártanak is, ahol csak tudnak. Felgyujtják a raktárakat és eltörik a gépeket. Szabotázst szerveznek. Megszervezik a kolhózokban és szovhózokban a kártevőmunkát és egyesek közülük, akiknek sorában itt-ott holmi professzorok is akadnak, kártevő buzgalmukban annyira mennek, hogy pestissel, szibériai fekéllyel oltják be a kolhózok és szovhózok jószágát, agyhártyagyulladást terjesztenek el a lovak között és így tovább.

De a legfőbb nem ez. A legfőbb ezeknek a levitézlett embereknek a „tevékenységében" az, hogy tömegméretekben szervezik az államvagyon, szövetkezeti vagyon, kolhóztulajdon meglopását és kirablását. Lopás és rablás a gyárakban, a vasúti szállítmányok ellopása és megrablása, lopás és rablás a raktárakban és kereskedelmi üzemekben — különösen pedig lopás és rablás a szovhózokban és kolhózokban —, ez a fő formája az ilyen levitézlett emberek „tevékenységének". Mintegy megérzik osztályösztönükkel, hogy a szovjetgazdaság alapja a társadalmi tulajdon, hogy ez az alap az, amit meg kell ingatni, ha valaki kárt akar okozni a Szovjethatalomnak, — és tényleg igyekeznek megingatni a társadalmi tulajdont, lopások és rablások tömeges méretekben való szervezése útján.

A rablások megszervezése céljából kihasználják a kolhózparasztok magántulajdonosi szokásait és csökevényeit, azokét a kolhózparasztokét, akik tegnap még egyénileg gazdálkodó parasztok voltak, ma pedig kolhóztagok. Önöknek, mint marxistáknak, tudniok kell, hogy az emberek tudatának fejlődése

hátramaradt tényleges helyzetük mögött. A kolhóztagok, helyzetük szempontjából, már nem egyénileg gazdálkodó parasztok, hanem kollektivisták, tudatuk azonban egyelőre még a régi magántulajdonosi tudat. És a kizsákmányoló osztályok soraiból származó levitézlett emberek éppen a kolhózparasztok magántulajdonosi szokásait használják ki arra, hogy megszervezzék a társadalmi vagyon kirablását és ezzel a szovjetrendszer alapját, a társadalmi tulajdont, megingassák.

Sokan elvtársaink közül egykedvűen nézik ezt a jelenséget, nem értve meg a tömeges lopások és rablások tényének értelmét és jelentőségét. Úgy mennek el ezek mellett a tények mellett, mint a vakok, gondolván, hogy „nincsen ebben semmi különös". Ezek az elvtársak azonban súlyosan tévednek. Rendszerünknek alapja a társadalmi tulajdon, éppen úgy, mint ahogy a kapitalizmus alapja a magántulajdon. Ha a kapitalisták szentnek és sérthetetlennek nyilvánították a magántulajdont s ezzel annakidején elérték a kapitalista rendszer megszilárdítását, akkor nekünk, kommunistáknak, annál inkább szentnek és sérthetetlennek kell nyilvánítanunk a társadalmi tulajdont, hogy ezzel a gazdaság új, szocialista formáit a termelés és a kereskedelem minden ágában megszilárdítsuk. Megtűrni a társadalmi tulajdon lopását és fosztogatását — akár állami vagy szövetkezeti tulajdonról, akár kolhóztulajdonról van szó — és szó nélkül menni el ilyen felháborító ellenforradalmi jelenségek mellett, annyit jelent, mint elősegíteni a szovjetrendszer aláásását, amely rendszer, mint alapra, a társadalomi tulajdonra támaszkodik. Ebből indult ki szovjetkormányunk, mikor nemrégiben törvényt bocsátott ki a társadalmi tulajdon védelméről. Ez a törvény ma a forradalmi törvényesség alapja. Legszigorúbb gyakorlati keresztülvitele — elsőrendű kötelessége minden kommunistának, minden munkásnak és kolhózparasztnak.

Azt mondják, hogy napjaink forradalmi törvényessége miben sem különbözik a „nep" első szakaszának forradalmi törvényességétől, hogy napjaink forradalmi törvényessége visszatérés a „nep" első szakaszának forradalmi törvényességéhez. Ez teljesen helytelen. A „nep" első szakaszának forradalmi törvényessége élével elsősorban a hadikommunizmus szélsőségei ellen, a „törvénytelen" elkobzások és önkényes adókivetések ellen irányult. Biztosította a magángazdák, egyénileg gazdál-

kodó parasztok, kapitalisták számára vagyonuk sértetlenségét, feltéve, hogy a szovjettörvényeket szigorúan betartják. Egészen másképp áll a dolog a forradalmi törvényességgel napjainkban. Napjaink forradalmi törvényessége élével nem a hadikommunizmus szélsőségei ellen irányul, amelyek már régen nem léteznek, hanem a társadalmi gazdaság tolvajai és kártevői ellen, a társadalmi tulajdont fosztogató bitangok ellen. A forradalmi törvényesség főgondja tehát napjainkban a társadalmi tulajdon megvédelmezése és semmi egyéb.

Ez az oka annak, hogy a társadalmi tulajdonnak minden, a Szovjethatalom törvényei részéről rendelkezésünkre bocsátott módon és eszközzel való megvédelmezése, az azért való harc — pártunk egyik fő feladata.

Erős és hatalmas proletárdiktatúra — ez az, amire nekünk ma szükségünk van ahhoz, hogy a haldokló osztályok utolsó maradványait is pozdorjává zúzzuk és tolvaj mesterkedéseiket meghiúsítsuk.

Egyes elvtársak úgy értették az osztályok megszüntetéséről, az osztálymentes társadalom létesítéséről és az állam elhalásáról szóló tételt, mint a lustaság és közönyösség igazolását, mint az osztályharc kialvásáról és az államhatalom elgyöngüléséről szóló ellenforradalmi elmélet igazolását. Mondanunk sem kell, hogy az ilyen embereknek semmi közük sem lehet pártunkhoz. Elfajult vagy kétkulacsos emberek ezek, akiket ki kell kergetni a pártból. Az osztályok megszüntetését nem az osztályharc kialvása, hanem csakis annak erősítése útján lehet elérni. Az állam elhalása nem az államhatalom gyöngülésén, hanem annak maximális erősödésén keresztül fog bekövetkezni, amire okvetlen szükség van ahhoz, hogy a haldokló osztályok maradványait végkép megszüntessük s hogy megszervezzük védelmünket a kapitalista környezet ellen, amely még korán sincs megsemmisítve s egyhamar nem is lesz.

Az ötéves terv eredményeképpen elértük azt, hogy az ellenséges osztályok utolsó maradékait végleg kivetettük a termelésben elfoglalt állásaikból, megdöntöttük a kulákságot és előkészítettük a talajt megszüntetésére. Ez az ötéves terv eredménye a burzsoázia utolsó csapatai elleni harc terén. Ez azonban még kevés. A feladat az, hogy ezeket a levitézlett embereket saját üzemeinkből és intézményeinkből is kidobjuk és végleg ártalmatlanná tegyük.

Nem lehet azt mondani, hogy ezek a levitézlett emberek kártevő és tolvaj mesterkedéseikkel a Szovjetunió jelenlegi helyzetén valamit is változtatni tudnak. Túlságosan gyöngék és erőtlenek ahhoz, hogy a Szovjethatalom rendszabályaival szembeszálljanak. Ha azonban elvtársaink nem fegyverkeznek fel forradalmi éberséggel és a gyakorlatban nem szüntetik meg a közönyös nyárspolgári viselkedést a társadalmi tulajdon meglopásának és megrablásának tényeivel szemben, akkor ezek a levitézlett emberek még sok bajt csinálhatnak.

Szem előtt kell tartanunk, hogy a Szovjetállam erejének növekedése erősíteni fogja a haldokló osztályok utolsó maradékainak ellenállását. Éppen azért, mert haldoklanak és utolsó napjaikat élik, egyik támadási formáról a másikra fognak áttérni, élesebb formákra, a lakosság elmaradt rétegeihez fordulva és mozgósítva azokat a Szovjethatalom ellen. Nincs az a förtelem, nincs az a rágalom, amit ezek a levitézlett emberek rá ne kennének a Szovjetunióra s ami körül ne igyekeznének mozgósítani az elmaradt elemeket. Ezen a talajon megtörténhet, hogy felelevenednek és újra mozgolódni kezdenek a régi ellenforradalmi pártok szétvert csoportjai, az eszerek, a mensevikek, Közép-Oroszország és a határszélek burzsoá nacionalistái, megtörténhet, hogy felelevenednek és újra mozgolódni kezdenek az ellenforradalmi ellenzéki elemeknek, a trockistáknak és a jobboldali elhajlás híveinek maradékai. Ettől persze mi nem félünk. Mindezt azonban szem előtt kell tartanunk, ha ezekkel az elemekkel gyorsan és különösebb áldozatok nélkül végezni akarunk.

Ez az oka annak, hogy a forradalmi éberség az a tulajdonság, mely a bolsevikok számára ma különösen elengedhetetlen.

VIII

ÁLTALÁNOS KÖVETKEZTETÉSEK

Ezek az ötéves terv gyakorlati megvalósításának fő eredményei az ipar és a mezőgazdaság terén, a dolgozók mindennapi életviszonyainak javítása és az áruforgalom fejlesztése terén, a Szovjethatalom megerősítése, az utolsó napjaikat élő osztályok maradványai és csökevényei ellen folytatott osztályharc kifejlesztése terén.

Ezek a Szovjethatalom sikerei és vívmányai az utolsó négy év alatt.

Téves volna ezeknek az eredményeknek az alapján azt gondolni, hogy nálunk már minden jól áll. Persze, hogy nem minden áll jól. Munkánknak még éppen elég hibája és fogyatékossága van. Gyakorlatunkban előfordul még a gondatlan gazdálkodás és a fejetlenség. Sajnos, a hiányokra és hibákra most nem térhetek ki, mert a rámbízott összefoglaló beszámoló keretei nem engedik meg. Most azonban nem erről van szó. Arról van szó, hogy a hiányok és hibák ellenére, amelyeknek meglétét senki közülünk nem tagadja, olyan komoly eredményeket értünk el, melyek lelkesedést keltenek az egész világ munkásosztályában, olyan győzelmet vívtunk ki, melynek igazán világtörténelmi jelentősége van.

Mi játszhatta és mi játszotta a valóságban a főszerepet abban, hogy, a hibák és hiányok ellenére, pártunk mégis döntő sikereket ért el az ötéves terv négy év alatt való megvalósítása terén?

Hol vannak azok a fő erők, amelyek, mindenek ellenére, ezt a történelmi győzelmet számunkra biztosították?

Ez az erő mindenekelőtt a munkások és kolhózparasztok milliós tömegeinek aktivitása és önfeláldozása, lelkesedése és kezdeményezése, azoké a munkásoké és kolhózparasztoké, akik, a mérnökökkel és technikusokkal egyetemben, hatalmas energiát fejtettek ki a szocialista verseny és az élmunkás-mozgalom kifejlesztése érdekében. Kétség nem férhet hozzá, hogy enélkül célunkat nem tudtuk volna elérni, egy lépésnyire sem tudtunk volna előrehaladni.

Ez az erő, másodszor, a párt és a kormány biztoskezű vezetése, mely a tömegeket erre az előrenyomulásra felhívta s a célhoz vezető úton minden néven nevezendő akadályt legyőzött.

Ez az erő, végül, a gazdaság szovjet rendszerének különös előnye és fölénye, mely magában hordja a minden akadály legyőzésére szükséges hatalmas lehetőségeket.

Ez az a három fő erő, mely a Szovjetunió történelmi győzelmét meghatározta.

Általános következtetések:

1. Az ötéves terv eredményei felborították a burzsoá és szociáldemokrata politikusoknak azt az állítását, hogy az ötéves terv képzelet szüleménye, agyrém, megvalósíthatatlan ábránd.

Az ötéves terv eredményei megmutatták, hogy az ötéves terv már megvalósult.

2. Az ötéves terv eredményei szétzúzták a burzsoáziának azt az ismert „hitvallását", hogy a munkásosztály képtelen valami újat felépíteni, csak a régit képes lerombolni. Az ötéves terv eredményei megmutatták, hogy a munkásosztály éppúgy képes újat építeni, mint a régit lerombolni.

3. Az ötéves terv eredményei megdöntötték a szociáldemokratáknak azt a tételét, hogy a szocializmust *egy* különálló országban felépíteni lehetetlen. Az ötéves terv eredményei megmutatták, hogy a szocialista társadalmat *egy* országban fölépíteni igenis lehetséges, mert ennek a társadalomnak gazdasági alapzata a Szovjetunióban már fel van épitve.

4. Az ötéves terv eredményei felborították a burzsoá közgazdászoknak azt az állítását, hogy a gazdaság kapitalista rendszere a legjobb rendszer, hogy semilyen más gazdasági rendszer nem tartós és nem képes kiállni a próbát a gazdasági fejlődés nehézségei közepette. Az ötéves terv eredményei megmutatták, hogy a gazdaság kapitalista rendszere nem tudja megállni a helyét és nem szilárd, hogy már végnapjait éli s hogy át kell adnia helyét a gazdaság egy más, magasabbfokú, szocialista rendszerének, a szovjetrendszernek, hogy az egyetlen olyan gazdasági rendszer, amely nem fél a válságoktól és képes legyőzni a kapitalizmus számára megoldhatatlan nehézségeket — az a gazdaság szovjet rendszere.

5. Végül az ötéves terv eredményei megmutatták, hogy a párt legyőzhetetlen, *ha* tudja, hogy milyen irányban kell vezetnie az ügyeket és nem fél a nehézségektől.

(Viharos, sokáig nem szűnő taps, mely ünneplésbe megy át, az egész terem feláll és állva eljenzi Sztálin elvtársat.)

A FALUSI MUNKÁRÓL

BESZÉD A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÉS KÖZPONTI ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁGÁNAK 1933 JANUÁR 11-I KÖZÖS TELJES ÜLÉSÉN

Elvtársak! Azt hiszem, hogy a szónokok helyesen vázolták a pártmunka állapotát a falun, annak hiányait és jó oldalait, — de főleg hiányait. És mégis, úgy tűnik fel nekem, hogy nem szóltak éppen a legfontosabbról falusi munkánk hiányaival kapcsolatban, nem tárták fel e hiányok gyökereit. Pedig számunkra a dolognak ez az oldala a legérdekesebb. Azért engedjék meg, hogy elmondjam véleményemet falusi munkánk hiányairól a bolsevikoknál szokásos nyiltsággal.

Mi volt falusi munkánk legfőbb hiányossága az elmúlt, 1932-es évben?

A legfőbb hiány az volt, hogy az állami gabonabegyüjtés ebben az évben nagyobb nehézségek közt folyt le, mint az előző, az 1931-es évben.

Ezt semmiképp sem lehet azzal magyarázni, hogy rossz volt a termés, mert terménsünk ebben az évben nem rosszabb, de jobb volt, mint az előző évben. Senki sem tagadhatja, hogy az összes gabonatermés 1932-ben nagyobb volt, mint 1931-ben, mikor a szárazság, mely a Szovjetunió északkeleti vidékének öt fő kerületét sujtotta, lényegesen csökkentette az ország gabonamérlegét. Igaz, 1932-ben is volt némi termés-veszteségünk a rossz időjárás következtében a Kubán és a Terek vidékén, valamint Ukrajna egyes kerületeiben is. De kétség nem fér hozzá, hogy ezek a veszteségek felét sem teszik ki azoknak a veszteségeknek, melyeket 1931-ben szenvedtünk a Szovjetunió északkeleti kerületeit sujtó szárazság folytán. 1932-ben tehát több gabona volt országunkban, mint 1931-ben. És mégis, ennek ellenére is, 1932-ben az állami gabonabegyüjtés nagyobb nehézségek között ment végbe, mint az előző évben.

Miről van itt szó? Mik az okai munkánk e fogyatékosságának? Mi magyarázza meg ezt az aránytalanságot?

1. Ezt mindenekelőtt az magyarázza, hogy a vidéken, a falvakban dolgozó elvtársaink nem tanultak meg számolni azzal az új helyzettel, mely a faluban annak következtében állt elő, hogy megengedtük a kolhózoknak a gabonával való kereskedést. És éppen azért, mert nem számoltak az új helyzettel, éppen ezért nem tanulták meg, hogyan kell munkájukat az új helyzetnek megfelelően új alapokra átépíteni. Amíg a kolhózok nem kereskedtek a gabonával, amíg nem volt a gabonának kétféle ára, állami és piaci, addig a faluban egyértelmű volt a helyzet. Azzal, hogy a kolhózoknak megengedtük a gabonakereskedelmet, a helyzetnek élesen meg kellett változnia, mert a kolhózkereskedelem megengedése a megállapított állami gabonaáraknál magasabb piaci gabonaárak legalizálását jelenti. Nem szorul bizonyításra, hogy ez a körülmény a parasztságnál szükségképpen bizonyos tartózkodást okozott az államnak való gabonabeszolgáltatással szemben. A paraszt így okoskodott: „megengedték a kolhózoknak a gabonakereskedelmet, legalizálták a piaci árakat, a piacon ugyanannyi gabonáért többet kaphatok, mint ha leadom az államnak — tehát, ha nem vagyok bolond, vissza kell tartanom a gabonát, kevesebbet kell leadnom az államnak, többet meghagyni a kolhózkereskedelem számára, s ilymódon elérhetem azt, hogy ugyanannyi eladott gabonáért többet fogok kapni".

Ez a legegyszerűbb és legtermészetesebb logika!

A baj azonban itt az, hogy a falun dolgozó funkcionáriusaink, vagy legalább is sokan közülük, nem értették meg ezt az egyszerű és természetes dolgot. A kommunistáknak, hogy a Szovjethatalom előtt álló feladatok megoldását meg ne hiúsítsák, ebben az új helyzetben, a betakarítás első napjaitól kezdve, vagyis már 1932 július havában, mindenképpen szorgalmazniok és siettetniök kellett volna az állami gabonabegyüjtést. Ezt követelte a helyzet. És mit csináltak a valóságban? Ahelyett, hogy siettették volna az állami begyüjtést, azon voltak, hogy mindenféle alapokat létesítsenek, kezére járva ilyen módon a gabonaeladóknak abban, hogy az állammal szemben fennálló kötelezettségeik teljesítését húzzák, halasszák. Nem értve meg az új helyzetet, nem attól kezdtek félni, hogy a parasztoknak a gabonabeszolgáltatástól való tartózkodása az állami begyüjtés

akadályává válhatik, hanem attól, hogy a parasztok nem jönnek majd rá arra, hogy a gabonát visszatartsák azért, hogy később majd a kolhózkereskedelem vonalán vihessék piacra, és még megeshetik, hogy fogják magukat és minden gabonájukat leadják az elevátorokba.

Más szóval: falun dolgozó kommunistáink, legalább is többségük, a kolhózkereskedelmet csak annak *pozitív* oldaláról ismerték ki, megértették és magukévá tették *pozitív* oldalát, de egyáltalában nem értették meg és nem tették magukévá *negatív* oldalait, — nem értették meg azt, hogy ha ők, t. i. a kommunisták, nem kezdik el mindjárt a gabonabetakarítás legelső napjaitól fogva minden módon siettetni a gabonabegyüjtési kampányt, akkor a kolhózkereskedelem negatív oldalai nagy károkat okozhatnak az államnak.

S ezt a hibát nemcsak a kolhózokban dolgozó funkcionáriusok követték el. Elkövették ezt a szovhózok igazgatói is, akik bűnös módon visszatartották azt a gabonát, amit az államnak kellett volna beszolgáltatniok s kezdték magasabb árakon másfelé eladni.

Számított-e a Népbiztosok Tanácsa és a Központi Bizottság a kolhózkereskedelem kiszélesítéséről szóló ismeretes határozatuknak meghozatalakor ezzel az új helyzettel, mely azzal kapcsolatban állt elő, hogy a kolhózoknak megengedtük a gabonaeladást? Igen, számított. Ez a határozat egyenesen megmondja, hogy a kolhózok csak akkor kezdhetik el a gabonaárusítást, ha az állami gabonabeszolgáltatási tervet már teljesen és egészében teljesítették és a vetőmagnak szánt gabonát összegyüjtötték. A határozat egyenesen kimondja, hogy csakis az állami beszolgáltatás befejezése és a vetőmagnak szánt gabona felraktározása után, vagyis körülbelül 1933 január 15-étől fogva, csakis ezeknek a feltételeknek teljesítése után szabad majd a kolhózoknak a gabonával való kereskedést megkezdeni. A Népbiztosok Tanácsa és a Központi Bizottság ezzel a határozatukkal mintegy ezt mondták falusi funkcionáriusainknak: ne hagyjátok elterelni figyelmeteket a mindenféle alapokról és készletekről való gondoskodással, ne feledkezzetek meg a főfeladatról, mindjárt a betakarítás első napjaitól kezdve fejlesszétek ki és sürgessétek a gabonabeszolgáltatást, mert a legelső parancsolat — a gabonabeszolgáltatási terv teljesítése, második parancsolat — a vetőmagnak szánt gabona felraktá-

rozása és csak ezeknek a feltételeknek a teljesítése után szabad megkezdeni és kifejleszteni a kolhózok gabonaárusitását.

A Központi Bizottság Politikai Irodája és a Népbiztosok Tanácsa talán azzal követtek el hibát, hogy nem eléggé erélyesen hangsúlyozták a dolognak ezt az oldalát és nem elég hangosan figyelmeztették falun dolgozó funkcionáriusainkat azokra a veszedelmekre, melyeket a kolhózkereskedelem hoz magával. De hogy ezekre a veszedelmekre figyelmeztették, mégpedig elég világos formában figyelmeztették őket, ehhez semmi kétség sem férhet. El kell ismernünk, hogy a Központi Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa némileg túlértékelték helyi funkcionáriusaink lenini edzettségét és tisztánlátását, mégpedig nemcsak a kerületiekét, hanem még a területi funkcionáriusok egy részéét is.

Talán nem kellett volna megengednünk a kolhózoknak a gabonaárusítást? Talán hibát követtünk el ezzel, különösen ha figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy a kolhózkereskedelemnek nemcsak pozitiv, hanem bizonyos negatív oldalai is vannak?

Nem, ezzel nem követtünk el hibát. Egyetlen forradalmi rendelkezés sincs biztosítva bizonyos negatív jelenségek ellen, ha helytelenül hajtják végre. Ugyanezt kell elmondani a kolhózok gabonakereskedelméről is. A kolhózkereskedelem szükséges és hasznos a falunak is, a városnak is, a munkásosztálynak éppúgy, mint a parasztságnak. S éppen azért, mert hasznos, be kellett vezetnünk.

Mi vezérelte a Népbiztosok Tanácsát és a Központi Bizottságot, amikor bevezették a kolhózok gabonaárusítását?

Mindenekelőtt az, hogy kiszélesítsék a város és a falu közötti áruforgalom alapját és megjavítsák a munkások mezőgazdasági terményekkel, valamint a parasztok városi készítményekkel való ellátását. Nem kétséges, hogy az állami és szövetkezeti kereskedelem egymagában erre nem elegendő. Az áruforgalomnak ezeket a csatornáit ki kellett egészíteni egy új csatornával — a kolhózkereskedelemmel. És mi ki is egészítettük, bevezetve a kolhózkereskedelmet.

Vezérelte őket továbbá az, hogy a kolhózok gabonakereskedelmének segítségével a kolhózparaszt keresetforrását kiegészítsék és gazdasági helyzetét javítsák.

Vezérelte őket végül az, hogy a kolhózkereskedelem be-

vezetésével a parasztot a kolhózok munkájának további javítására sarkalják, mind a vetés, mind a betakarítás terén.

Önök tudják, hogy az, ami a kolhózok életében az utóbbi időben történt, a Népbiztosok Tanácsának és a Központi Bizottságnak mindezeket a meggondolásait teljesen és egészében megerősítette. A kolhózok megszilárdulási folyamatának fokozódása, a kolhózokból való kilépések megszűnése, az egyénileg gazdálkodó parasztok egyre növekvő hajlandósága a kolhózokba való belépésre, a kolhóztagok törekvése arra, hogy az új tagok felvételénél gondos válogatással járjanak el — mindez és még sok más hasonló jelenség kétségtelenül arról tanúskodik, hogy a kolhózkereskedelem nemcsak nem gyöngítette, hanem, ellenkezőleg, megerősítette és megszilárdította a kolhózok helyzetét.

Falusi munkánk hiányait tehát nem a kolhózkereskedelem magyarázza meg, hanem annak nem mindig helyes végrehajtása, azok hozzánemértése, akik nem tudtak számolni az új helyzettel, nem tudták soraikat a kolhózok gabonakereskedelmének megengedésével előállott új helyzetnek megfelelően átcsoportosítani.

2. Falusi munkánk hiányainak második oka az, hogy a helyi szervezetekben dolgozó elvtársaink — és nemcsak ezek az elvtársak — nem értették meg falusi munkánk megváltozott feltételeit azzal kapcsolatban, hogy a kolhózok uralkodó helyzete a fő gabonatermő kerületekben megszilárdult. Valamennyien örülünk annak, hogy a gazdaság kolhóz-formája gabonatermő kerületeinkben uralkodó formává lett. De nem mindenki érti meg azt, hogy ez a körülmény nem csökkenti, hanem növeli feladatainkat és felelősségünket a mezőgazdaság fejlesztésének terén. Sokan azt gondolják, hogy ha egyszer ebben vagy abban a kerületben, ezen vagy azon a területen, a kollektivizálást már, mondjuk, 70 vagy 80 százalékra keresztülvittük, akkor ezzel már mindent megtettünk és a továbbiakat rábízhatjuk a dolgok természetes folyására, az ösztönös fejlődésre, abban a hiszemben, hogy a kollektivizálás majd maga megteszi a magáét, majd magától felvirágoztatja a mezőgazdaságot. Ez azonban, elvtársak, nagy tévedés. Valójában az áttérés a kollektív gazdálkodásra, mint a gazdaság uralkodó formájára, nem csökkenti, hanem növeli feladatainkat a mezőgazdaság terén, nem csökkenti, hanem növeli a kommunisták vezető szerepét a mezőgazdaság felvirágoztatásának ügyében. Az ösztönösség a mező-

gazdaság fejlődésére ma még veszedelmesebb, mint bármikor. Az ösztönösség ma mindent tönkre tehet.

Amíg a falun az egyénileg gazdálkodó paraszt volt túlsúlyban, a párt a mezőgazdaság fejlesztésének ügyébe való beavatkozását a segítés, tanácsadás vagy figyelmeztetés egyes aktusaira korlátozhatta. Akkor az egyénileg gazdálkodó parasztnak magának kellett a maga gazdaságáról gondoskodnia, mert nem volt kire hárítania a felelősséget ezért a gazdaságért, amely az ő egyéni gazdasága volt, és senkire sem számíthatott saját magán kívül. Akkor az egyénileg gazdálkodó parasztnak magának kellett gondoskodnia a vetésről, a betakarításról és általában a mezőgazdasági munka minden mozzanatáról, ha nem akarta, hogy kenyér nélkül maradjon és az éhségnek essék áldozatul. A kollektív gazdálkodásra való áttéréssel a helyzet lényegesen megváltozott. A kolhóz nem egyéni gazdaság. A kolhózparasztok tehát ma így beszélnek: „a kolhóz enyém is, nem is, az enyém, de ugyanakkor Iváné is, Fülöpé is, Mihályé is, a kolhóz többi tagjaié is, a kolhóz közös". Ma ő, ez a kolhózparaszt, aki tegnap még egyénileg gazdálkodott, ma pedig kollektivista — a kolhóz többi tagjaira háríthatja a felelősséget, azokra számíthat, tudva, hogy a kolhóz nem hagyja kenyér nélkül. Ezért neki, az egyes kolhózparasztnak, kevesebb lett a gondja, mint volt az egyéni gazdálkodás mellett, mert a gondok és a gazdaságért való felelősség most megoszlik az összes kolhóztagok között.

Mi következik ebből? Ebből viszont az következik, hogy a gazdasag vezetéséért való felelősség fősúlya most az egyes parasztról a kolhóz vezetőségére, a kolhóz vezető csoportjára helyeződött. Most a parasztok nem sajátmaguktól követelik meg a gazdaságról való gondoskodást és a dolgoknak észszerű vezetését, hanem a kolhóz vezetőségétől, vagy helyesebben: nem annyira sajátmaguktól, mint a kolhóz vezetőségétől. Ez pedig mit jelent? Ez azt jelenti, hogy a párt most már nem korlátozhatja magát a mezőgazdaság fejlődési folyamatába való beavatkozás egyes aktusaira. Most kezébe kell vennie a kolhózok vezetését, magára kell vennie a felelősséget a munkáért és segítenie kell a kolhózparasztoknak abban, hogy gazdaságukat a tudomány és a technika eredményei alapján vigyék előre.

De ez még nem minden. A kolhóz — nagygazdaság. Nagygazdasagot azonban nem lehet terv nélkül vezetni. Földművelő

nagygazdaság, amely a parasztgazdaságok százait, sőt nemritkán ezreit öleli fel, nem lehet meg tervszerű vezetés nélkül. Enélkül az ilyen gazdaságnak el kell pusztulnia és szét kell hullania. Ez szintén olyan új vonása a kolhózrendszernek, amely az egyéni kisgazdaság vezetésének körülményeitől lényegesen különbözik. Rá lehet-e hagyni az ilyen gazdaság vezetését a dolgok úgynevezett természetes folyására, az ösztönös fejlődésre? Világos, hogy nem lehet. Az ilyen gazdaság vezetéséhez az kell, hogy a kolhóznak bizonyos minimális számú elemi műveltséggel bíró embert adjunk, akik ki tudják dolgozni a gazdaság termelési terveit és a gazdaságot szervezetten vezetni tudják. Érthető, hogy a Szovjethatalom rendszeres beavatkozása nélkül a kolhózszervezés ügyébe, a Szovjethatalom rendszeres segítsége nélkül, ilyen gazdaságot rendbehozni lehetetlen.

Ebből viszont mi következik? Ebből az következik, hogy a kolhózrendszer nem csökkenti, hanem növeli a párt és a kormány gondoskodását és felelősségét a mezőgazdaság fejlesztését illetőleg. Ebből az következik, hogy a pártnak, ha vezetni akarja a kolhózmozgalmat, be kell hatolnia a kolhózok életének és vezetésének minden részletébe. Ebből az következik, hogy a pártnak nem csökkenteni kell a kolhózokkal való kapcsolatait, hanem meg kell sokszoroznia ezeket a kapcsolatokat, hogy a pártnak tudnia kell mindarról, ami a kolhózokban végbemegy, hogy idejében segítségükre siessen, és megelőzze a fenyegető veszélyeket.

S mit látunk a valóságban? A valóságban azt látjuk, hogy a kerületi és területi szervezeteknek egész sora elszakadt a kolhózok életétől, szükségleteitől. Ülnek az emberek az irodákban, önelégülten sercegtetik tollukat és nem veszik észre, hogy a kolhózok fejlődése a bürokratikus irodáktól függetlenül megy végbe. A kolhózoktól való elszakadottság egyes esetekben annyira ment, hogy némely vidékek szervezeteinek egyes tagjai a vidékük kolhózaiban végbemenő dolgokról nem a megfelelő kerületi szervezetektől értesültek, hanem Moszkvában, a Központi Bizottság tagjaitól. Ez szomorú, elvtársak, de tény. Az egyéni gazdaságról a kolhózokra való áttérésnek a kommunista vezetés megerősödéséhez kellett volna vezetnie a falun. A valóságban azonban ez az áttérés sok esetben arra vezetett, hogy a kommunisták pihentek babéraikon, hivalkodva a kollektivizálás elért magas százalékával s az ügyek menetét ráhagyták

az ösztönös fejlődésre, a dolgok természetes folyására. A kolhózgazdaság tervszerű vezetésének kérdése a kommunista vezetés megerősödésére kellett volna hogy vezessen a kolhózokban. A valóságban azonban sok esetben az történt, hogy a kommunisták nem voltak láthatók és a kolhózokban volt fehér tisztek, Petljura* volt emberei és általában a munkások és parasztok ellenségei tartották a gyeplőt.

Így áll a helyzet falusi munkánk fogyatékosságainak második okával.

3. Falusi munkánk fogyatékosságának harmadik oka az, hogy elvtársaink közül sokan túlértékelték a kolhózokat, mint a gazdaság új formáját, túlértékelték és szentképet csináltak belőle. Azt gondolták, hogy ha egyszer megvan a kolhóz, mint a gazdaság szocialista formája, akkor már minden megvan, ezzel már biztosítva van a kolhózok ügyeinek helyes vezetése, a kolhózgazdaság helyes tervezése, a kolhózok átalakulása mintaszerű szocialista gazdaságokká. Nem értették meg azt, hogy a kolhózok szervezeti berendezésük szempontjából még gyöngék és komoly segítségre van szükségük a párt részéről, egyrészt kipróbált bolsevik káderekkel való ellátásuk szempontjából, másrészt a kolhózügyek folyó vezetése terén. De ez még nem minden, sőt nem is ez a legfőbb. A főhiba itt az, hogy sokan elvtársaink közül túlértékelték magának a kolhóznak, mint a mezőgazdaság új szervezeti formájának, erejét és lehetőségeit. Nem értették meg azt, hogy a kolhóz önmagában, bár a gazdaságnak szocialista formája, egyáltalán nincs biztosítva mindenféle veszedelem ellen, az ellen, hogy a kolhóz vezetőségébe mindenféle ellenforradalmi elemek ne kerüljenek bele, nincs biztosítva az ellen, hogy szovjetellenes elemek bizonyos körülmények között ki ne használhassák a kolhózokat a saját céljaikra.

A kolhóz a *gazdaság* szocialista szervezeti formája, éppúgy, mint ahogy a szovjetek a *politikai* szervezet szocialista formája. A kolhózok, éppúgy mint a szovjetek, forradalmunk hatalmas vívmánya, a munkásosztály hatalmas vívmánya. De a kolhózok és a szovjetek csak szervezeti *formák*, igaz hogy szocialista formák, de mégis csak szervezeti *formák*. Minden attól függ, hogy ezeket a formákat milyen *tartalommal* töltik meg. Tudunk eseteket, mikor a Munkás- és Katona-küldöttek Szovjetjei bizo-

* Petljura — ukrajnai ellenforradalmár a polgárháború éveiben.

nyos ideig az ellenforradalmat támogatták a forradalommal szemben. Így volt például nálunk a Szovjetunióban 1917 júliusában, amikor a Szovjeteket mensevikek és eszerek vezették s a Szovjetek hátvédül szolgáltak az ellenforradalomnak a forradalom ellen. Így volt Németországban 1918 végén, mikor a Tanácsokat szociáldemokraták vezették s azok az ellenforradalomnak szolgáltak hátvédül a forradalom ellen. A dolog tehát nemcsak a Szovjeteken, mint szervezeti formán múlik, bár maga ez a forma igen nagy forradalmi vívmány. A dolog mindenekelőtt a Szovjetek munkájának tartalmán múlik, a Szovjetek munkájának jellegén, azon, hogy *ki* vezeti a Szovjeteket: forradalmárok vagy ellenforradalmárok. Ez magyarázza meg tulajdonképpen azt a tényt, hogy az ellenforradalmárok nem mindig foglalnak állást a Szovjetek ellen. Ismeretes például, hogy az orosz ellenforradalom feje, Miljukov, a kronstadti fölkelés idején a Szovjetek mellett foglalt állást, de kommunisták nélkül. „Szovjetek kommunisták nélkül" — ez volt akkor az orosz ellenforradalom fejének, Miljukovnak, jelszava. Az ellenforradalmárok megértették, hogy a dolog nemcsak magukon a Szovjeteken múlik, hanem mindenekelőtt azon, ki vezeti a Szovjeteket.

Ugyanezt kell mondanunk a kolhózokról is. A kolhóz, mint a gazdaság szervezetének szocialista formája, a gazdaság megszervezésének csodáit művelheti, ha élén igazi forradalmárok, bolsevikok, kommunisták állanak. És viszont — a kolhózok bizonyos időre mindenféle ellenforradalmi tevékenység hátvédévé válhatnak, ha a kolhózokban eszerek és mensevikek, Petljura-tisztek és más fehérgárdisták, volt Djenjikin és Kolcsak-emberek tartják a gyeplőt. Emellett figyelembe kell venni azt, hogy a kolhóz, mint szervezeti forma, nemcsak nincs biztosítva a szovjetellenes elemek behatolása ellen, hanem az első időben bizonyos tekintetben még alkalmas teret is ad arra, hogy ideiglenesen az ellenforradalmárok használják ki. Amíg a parasztok egyéni gazdálkodást vezettek, szét voltak szórva és el voltak választva egymástól, és ennek következtében a szovjetellenes elemek ellenforradalmi törekvései nem érhettek el nagy eredményeket a parasztok között. Egészen más a helyzet, amikor a parasztok áttérnek a kolhózgazdaságra. A parasztoknak itt már megvan a kész tömegszervezeti formájuk, a kolhózok képében. Ennek következtében a szovjetellenes elemek behatolása

a kolhózokba és szovjetellenes tevékenysége sokkal nagyobb eredményeket érhet el. Fel kell tételeznünk, hogy mindezt a szovjetellenes elemek is számba veszik. Ismeretes, hogy az ellenforradalmárok egy része, például Észak-Kaukázusban, maga igyekszik kolhózféléket létesíteni, kihasználva azokat illegális szervezetei számára, mint legális fedezéket. Ugyancsak ismeretes, hogy a szovjetellenes elemek egyes kerületekben, ahol még nincsenek leleplezve és szétverve, szívesen lépnek be a kolhózokba, még magasztalják is a kolhózokat, abból a célból, hogy a kolhózokon belül fészket rakhassanak az ellenforradalmi munka számára. Ugyancsak ismeretes, hogy a szovjetellenes elemek egy része most maga is a kolhózok mellett foglal állást, de azzal, hogy a kolhózokban ne legyenek kommunisták. „Kolhózok kommunisták nélkül" — ez a jelszó van most érőfélben a szovjetellenes elemek között. A dolog tehát nemcsak magától a kolhóztól, mint szocialista szervezeti formától függ, hanem mindenekelőtt attól, hogy milyen tartalom tölti meg ezt a formát, — a dolog lényege az, hogy *ki* áll a kolhózok élén és *ki* vezeti őket.

A leninizmus szempontjából a kolhóz, éppúgy mint a Szovjet, ha mint szervezeti formát tekintjük — fegyver, és csakis fegyver. Ezt a fegyvert bizonyos körülmények között a forradalom ellen lehet fordítani. Lehet az ellenforradalom ellen fordítani. Szolgálhat a munkásosztálynak és a parasztságnak. Szolgálhat bizonyos körülmények között a munkásosztály és a parasztság ellenségeinek. Minden attól függ, hogy kinek a kezében van ez a fegyver és ki ellen fordítják.

Ezt kezdik megérteni, osztályösztönüktől vezetve, a munkások és parasztok ellenségei.

Egyes kommunistáink ezt eddig, sajnos, még nem értik.

És éppen azért, mert egyes kommunistáink ezt az egyszerű dolgot nem értették meg — éppen ezért ma az a helyzet, hogy egész sor kolhózban jól álcázott szovjetellenes elemek vezetik az ügyeket, szervezve ott a kártevést és a szabotálást.

4. Falusi munkánk fogyatékosságának negyedik oka az, hogy az egyes helyeken dolgozó elvtársaink egész sora nem ért hozzá, hogyan kell a kulákság elleni harc frontját átépíteni, nem értik, hogy az osztályellenség arculata az utóbbi időben megváltozott, hogy megváltozott az osztályellenség taktikája

a faluban s hogyha eredményt akarunk elérni, ennek megfelelően nekünk is meg kell változtatnunk taktikánkat. Az ellenség megértette a helyzetváltozást, megértette a falu új rendjének erejét és hatalmát és, megértve ezt, átépítette munkáját, megváltoztatta taktikáját — áttért a kolhózok elleni egyenes támadásról a csöndes aknamunkára. Mi viszont ezt nem értettük meg, az új helyzetet nem vettük észre és továbbra is ott keressük az osztályellenséget, ahol már nincsen, tovább folytatjuk a kulákság elleni leegyszerűsített harc régi taktikáját, holott ez a taktika már régen elévült.

Keresik az osztályellenséget a kolhózokon kívül, keresik baromarcú, agyaras, vastagnyakú, kurtapuskás emberek formájában. Olyan alakban keresik a kulákot, amilyenben a plakátokról ismerjük. De ilyen kulákok már régóta nincsenek a felszínen. A mai kulákok és kulákbérencek, a falu mai szovjetellenes elemei — nagyobbrészt „csöndes", „édeskés", csaknemhogy „szent" emberek. Nem a kolhózoktól messze kell őket keresni, ott ülnek bent magukban a kolhózokban, raktárnoki, gazdaságvezetői, számvivői, titkári stb. állásokban. Ezek a kulákok sohasem fogják azt mondani, hogy „le a kolhózzal!" Ezek a kolhóz „mellett" vannak. De olyan szabotáló és kártevő munkát végeznek a kolhózon belül, hogy a kolhóz arról koldul. Ezek sose mondják, hogy „le a gabonabeszolgáltatással!" Ezek a gabonabeszolgáltatás „mellett" vannak. Ezek „csak" demagógiát űznek és azt követelik, hogy létesítsen a kolhóz állattenyésztési alapot, mégpedig háromszor akkorát, mint amilyenre az ügy érdekében szükség van, hogy létesítsen a kolhóz biztosítási alapot, mégpedig háromszor akkorát, mint amilyenre az ügy érdekében szükség van, hogy adjon ki a kolhóz a közös étkezés céljaira naponta 6—10 font gabonát fejenként és így tovább. Érthető, hogy ilyen „alapok" mellett és a közös étkezés céljára történő ilyen pazarlás mellett, ilyen szédelgő demagógia mellett, a kolhóz gazdaságilag szükségképp meggyöngül és nem képes beszolgáltatni az előírt gabonamennyiséget.

Ahhoz, hogy észrevegyük az ilyen ügyes ellenséget és ne üljünk föl a demagógiának, forradalmi éberségre van szükségünk, érteni kell ahhoz, hogy letépjük az ellenség álarcát s megmutassuk a kolhózparasztoknak annak igazi, ellenforradalmi arcát. De sok olyan kommunistánk van-e a falun, aki képes erre? A kommunisták nemritkán nemcsak nem leple-

zik le az ilyen osztályellenséget, hanem ellenkezőleg: maguk is bedőlnek szédelgő demagógiájának és az ellenség uszályában vonszolódnak.

Egyes elvtársaink nem veszik észre az osztályellenséget ebben az új álarcában és nem tudják leleplezni szédelgő mesterkedéseit, s emellett nemritkán azzal nyugtatják meg magukat, hogy kulákok már nincsenek, hogy ama politika eredményeképp, mely a kulákságot mint osztályt felszámolta, a falu szovjetellenes elemei már szét vannak zúzva s hogy ennek folytán meg lehet békülni az olyan „semleges" kolhózok létezésével, amelyek sem nem bolsevikok, sem nem szovjetellenesek, de amelyek maguktól, hogy úgymondjuk ösztönösen, át kell hogy menjenek majd a jövőben a Szovjethatalom oldalára. Ez azonban nagy tévedés, elvtársak. A kulákok szét vannak verve, de még távolról sincsenek megsemmisítve. Sőt tovább megyek — nem is fogjuk egyhamar megsemmisíteni őket, ha a kommunisták nyugodt egykedvűséggel fognak ásítozni, feltételezve, hogy a kulákok maguktól hullnak sírba, hogy úgymondjam, az ösztönös fejlődés útján. Ami a „semleges" kolhózokat illeti, ilyenek egyáltalán nincsenek és nem is lehetnek a világon. „Semleges" kolhózok csak az olyan emberek képzeletében vannak, akiknek azért van szemük, hogy ne lássanak. Az éles osztályharc mellett, amely most nálunk a szovjetek országában folyik, a „semleges" kolhózok számára nem marad hely, ilyen helyzetben a kolhózok csak *vagy* bolsevik, *vagy* szovjetellenes kolhózok lehetnek. És ha ebben vagy abban a kolhózban a vezetés nem a mi kezünkben van, ez azt jelenti, hogy azt a kolhózt szovjetellenes elemek vezetik. Ehhez semmi kétség nem fér.

5. Végül van falusi munkánk fogyatékosságának még egy oka. Ez az ok a kommunisták szerepének és felelősségének lebecsülése a kolhózok kiépítésében, a kommunisták szerepének és felelősségének lebecsülése a gabonabeszolgáltatás kérdésében. A gabonabeszolgáltatás nehézségeiről beszélve, a kommunisták rendszerint a parasztokra hárítják a felelősséget és azt állítják, mindenben a paraszt a hibás. Ez azonban teljesen helytelen és feltétlenül igazságtalan. A paraszt erről nem tehet. Ha arról van szó, hogy ki a felelős és ki a hibás, az egész felelősség teljesen a kommunistákra hárul, hibásak pedig itt mindenben csakis mi, kommunisták vagyunk.

Nincs és soha nem volt még a világon olyan hatalmas és tekintélyes hatalom, mint a mi hatalmunk, a Szovjethatalom. Nincs és soha nem volt még a világon olyan hatalmas és tekintélyes párt, mint a mi pártunk, a kommunista párt. Senki sem zavar és nem zavarhat meg bennünket abban, hogy a kolhózok ügyeit úgy intézzük, ahogy a kolhózok érdekei, az állam érdekei követelik. És ha nem mindig sikerül a kolhózok ügyeit úgy intéznünk, ahogy a leninizmus megköveteli, ha nemritkán egész sor megbocsáthatatlan, goromba hibát követünk el, mondjuk a gabonabeszolgáltatás terén, ebben hibásak mi magunk, és csakis mi magunk vagyunk.

Mi vagyunk a hibásak abban, hogy nem vettük észre a kolhózgabonakereskedelem negatív oldalait és egész sor goromba hibát követtünk el. *Mi* vagyunk a hibásak abban, hogy egész sor szervezetünk elszakadt a kolhózoktól, babérain pihent és átengedte a dolgok menetét az ösztönösségnek. *Mi* vagyunk a hibásak abban, hogy elvtársaink egész sora még mindig túlbecsüli a kolhózt, mint tömegszervezeti formát, nem értve meg, hogy a dolog nem annyira magán a formán múlik, mint azon, hogy mi magunk vegyük kezünkbe a kolhózok vezetését és kidobjuk a kolhózok vezetőségeiből a szovjetellenes elemeket. *Mi* vagyunk a hibásak abban, hogy nem láttuk át az új helyzetet és nem alkottunk magunknak tiszta képet a csöndes aknamunkával dolgozó osztályellenség új taktikájáról.

Kérdezem: mit tehetnek erről a parasztok?

Tudok a kolhózok egész csoportjairól, amelyek feljődnek és virágzanak, pontosan teljesítik az állam által kiszabott feladatokat és gazdaságilag napról-napra gyarapodnak. Másrészről tudok olyan kolhózokról, amelyek az előbbiekkel szomszédosak és amelyek, bár termésük ugyanakkora és ugyanazon objektív feltételek közt dolgoznak, mint azok, — tengődnek és széthullóban vannak. Mi ennek az oka? Ennek az oka az, hogy az előbbi kolhóz-csoportot igazi kommunisták vezetik, az utóbbit pedig fajankók, igaz, hogy pártkönyv van a zsebükben, de mégis csak fajankók.

Kérdezem: mit tehetnek erről a parasztok?

A kommunisták szerepének és felelősségének alábecsülése azt eredményezi, hogy falusi munkánk fogyatékosságainak okát

gyakran nem ott keresik, ahol keresni kell s ennek következtében a fogyatékosságok továbbra is megmaradnak.

A gabonabeszolgáltatás körül felmerült nehézségek okát nem a parasztokban kell keresni, hanem saját magunkban, saját sorainkban. Mert *mi* vagyunk a hatalmon, *mi* rendelkezünk az állam anyagi eszközeivel, *mi* vagyunk hivatva vezetni a kolhózokat és *nekünk* kell viselnünk az egész felelősséget a falusi munkáért.

Ezek azok a főokok, amelyek falusi munkánk fogyatékosságait előidézték.

Egyesek talán úgy gondolják, hogy túlságosan sötét képet rajzoltam, hogy egész falusi munkánk csakis csupa fogyatékosságból áll. Ez persze nem áll. A valóságban falusi munkánknak e fogyatékosságok mellett sok komoly és döntő vívmánya is van. De beszédem elején már megmondtam, hogy feladatom nem vívmányaink jellemzése, hogy falusi munkánknak csupán fogyatékosságairól szándékozom beszélni.

Ki lehet-e javítani ezeket a fogyatékosságokat? Igen, feltétlenül ki lehet. Kijavítjuk-e őket a legrövidebb időn belül? Igen, feltétlenül kijavítjuk. Ehhez semmi kétség nem férhet.

Azt hiszem, hogy a gép- és traktorállomások és szovhózok politikai osztályai — egyike azoknak a döntő fontosságú eszközöknek, melyeknek segítségével ezeket a hiányokat a legrövidebb időn belül ki tudjuk majd küszöbölni. *(Viharos, sokáig nem szűnő taps.)*

BESZÉD AZ ÉLMUNKÁS KOLHÓZPARASZTOK ELSŐ SZOVJETUNIÓI KONGRESSZUSÁN

1933 FEBRUÁR 19

Kolhózparaszt elvtársak és elvtársnők! Nem szándékoztam felszólalni kongresszustokon. Nem szándékoztam azért, mert az előttem szóló elvtársak beszédeikben már mindazt elmondták, amit mondani kellett, mégpedig jól és találóan. Érdemes-e ezek után még beszédet mondani? Minthogy azonban ti ragaszkodtok hozzá, az erő pedig a ti kezetekben van *(hosszas taps)*, köteles vagyok engedelmeskedni.

Szólok néhány szót az egyes kérdésekről.

A KOLHÓZOK ÚTJA — AZ EGYEDÜL HELYES ÚT

Első kérdés: helyes-e az az út, amelyre a kolhózparasztság lépett, helyes-e a kolhózok útja?

Ez nem meddő kérdés. Ti, a kolhózok élmunkásai, természetesen nem kételkedtek abban, hogy a kolhózok helyes úton járnak. Ezért lehet, hogy nektek ez a kérdés feleslegesnek tünik. De nem minden paraszt gondolkodik úgy, mint ti. A parasztok közt, még a kolhózparasztok közt is, még szép számmal akadnak olyanok, akik kételkednek a kolhóz-út helyességében. S ezen nincs is semmi csodálnivaló. Hiszen valóban évszázadokon át éltek az emberek régimódra, mentek a régi úton, hajtották meg derekukat a kulák és a földesúr előtt, az uzsorások és spekulánsok előtt. Nem mondhatjuk ugyan, hogy ezt a régi, kapitalista utat a parasztok helyeselték. De ez az út, a régi út volt a járt, a megszokott út, s a gyakorlatban mindeddig még senki sem bizonyította be, hogy lehet valahogy másként is, jobban is élni. Annál is inkább, mert az összes burzsoá

országokban az emberek még mindig a régi módon élnek... S egyszerre csak ebbe a régi, mocsaras életbe berontanak a bolsevikok, berontanak mint a vihar és azt mondják: itt az ideje szakítanod a régi úttal, itt az ideje új életet kezdened, kolhóz-életet, nem úgy kell élned, ahogyan a burzsoá országokban élnek az emberek, hanem új módon, arteljmódra. De hát mi fán terem ez az újfajta élet, ki tudná azt megmondani? Csak rosszabbra ne sikerüljön, mint a régi volt. Annyi mindenesetre bizonyos, hogy az új út nem megszokott út, nem járt út még, nem is derítették fel teljesen. Nem jobb-e megmaradni a régi út mellett? Nem jobb-e egyelőre várni az új, a kolhózútra való áttéréssel? Érdemes-e kockáztatni?

Ilyen kételyek gyötrik ma a dolgozó parasztság egy részét.

El kell-e oszlatnunk ezeket a kételyeket? Napfényre kell-e teregetnünk ezeket a kételyeket és megmutatnunk — mit érnek? Világos, hogy ezt kell tennünk.

Vagyis a föntebb feltett kérdést nem lehet meddőnek nevezni.

Tehát: helyes-e az az út, amelyre a kolhózparasztság rátért?

Egyes elvtársak azt gondolják, hogy az áttérés az új útra, a kolhózok útjára, nálunk három évvel ezelőtt kezdődött meg. Ez csak részben igaz. A tömeges kolhózépítés nálunk természetesen három évvel ezelőtt kezdődött. Ezt az átmenetet, mint ismeretes, a kulákság megsemmisítése és a szegény- és középparasztság milliós tömegeinek kolhózok szervezésére irányuló mozgalma jellemezte. Mindez igaz. Ahhoz azonban, hogy ezt a tömeges áttérést a kolhózokra elkezdhessük, bizonyos előfeltételekkel kellett rendelkeznünk, amelyek nélkül a tömeges kolhózmozgalom egyáltalában elképzelhetetlen. Mindenekelőtt a Szovjethatalomra volt szükség, amely segítette és továbbra is segíti a parasztokat abban, hogy a kolhózok útjára térjenek. Másodszor, el kellett kergetnünk a földesurakat és a tőkéseket, el kellett vennünk gyáraikat és földjeiket s a nép tulajdonává kellett azokat nyilvánítanunk. Harmadszor, meg kellett zaboláznunk a kulákságot és el kellett tőle vennünk a gépeket és traktorokat. Negyedszer, el kellett rendelnünk, hogy a gépeket és traktorokat csakis a kolhózokba egyesült szegény- és középparasztok használhatják. Végül iparosítanunk kellett az országot, új traktoripart kellett teremtenünk és új mezőgazdasági gépgyárakat építenünk, hogy a kolhózparasztságot bőségesen

el tudjuk látni traktorokkal és gépekkel. Ezek nélkül az előfeltételek nélkül gondolni sem lehetett volna a kolhózok útjára való tömeges áttérésre, amelyet három évvel ezelőtt elkezdtünk.

Vagyis ahhoz, hogy a kolhózok útjára áttérhessünk, mindenekelőtt véghez kellett vinnünk az Októberi Forradalmat, meg kellett döntenünk a tőkéseket és földesurakat, el kellett vennünk földjüket és gyáraikat, és új ipart kellett teremtenünk.

Az áttérés az új útra, a kolhózok útjára, valóban az Októberi Forradalommal kezdődött. Új erővel azért csak három évvel ezelőtt bontakozott ki, mert csak akkor mutatkoztak a maguk egész terjedelmében az Októberi Forradalom gazdasági eredményei, csak akkor sikerült országunk iparosítását előbbre vinni.

A népek története sok forradalmat ismer. Ezek a forradalmak abban különböznek az Októberi Forradalomtól, hogy valamennyi egyoldalú forradalom volt. A dolgozók kizsákmányolásának egyik formáját felváltotta a kizsákmányolás másik formája, de maga a kizsákmányolás megmaradt. A régi kizsákmányolók és elnyomók helyébe új kizsákmányolók és elnyomók jöttek, de maguk a kizsákmányolók és az elnyomók megmaradtak. Csakis az Októberi Forradalom tűzte ki céljául *minden* kizsákmányolás megszüntetését, *minden néven nevezendő* kizsákmányoló és elnyomó felszámolását.

A rabszolgák forradalma felszámolta a rabszolgatartókat és megszüntette a dolgozók kizsákmányolásának rabszolgasági formáját. De helyükbe a hűbéri földesurakat és a dolgozók kizsákmányolásának hűbéri formáját állította. A kizsákmányolók egyik csoportját a kizsákmányolók másik csoportja váltotta fel. A rabszolgarendszerben a „törvény" megengedte a rabszolgatartóknak, hogy rabszolgáikat megöljék. A hűbéri rendszerben a „törvény" a jobbágytartóknak „csak" azt engedte meg, hogy jobbágyaikat eladhassák.

A jobbágyparasztok forradalma felszámolta a jobbágytartó urakat és megszüntette a kizsákmányolás hűbéri formáját. De helyükbe a tőkéseket és földbirtokosokat állította, a dolgozók kizsákmányolásának kapitalista és földesúri formáját. A kizsákmányolók egyik csoportját a kizsákmányolók másik csoportja váltotta fel. A hűbéri rendszerben a „törvény" megengedte a jobbágyok eladását. A kapitalista rendszerben a „törvény" „csak" azt engedi meg, hogy a dolgozókat munkanélküli-

ségre és nyomorra kárhoztassák, pusztulásba és elhalálozásra döntsék.

Csakis a mi szovjet forradalmunk, csakis a mi Októberi Forradalmunk tette fel a kérdést úgy, hogy nem felcserélni kell a kizsákmányolók egyik csoportját egy másikkal, és nem felváltani kell a kizsákmányolás egyik formáját egy másikkal, hanem ki kell irtani minden kizsákmányolást, minden névre nevezendő kizsákmányolót, minden néven nevezendő gazdagot és elnyomót, régit és újat egyaránt. *(Hosszas taps.)*

Ezért volt az Októberi Forradalom elkerülhetetlen előfeltétele annak, hogy a parasztok új útra, a kolhózok útjára térhessenek.

Helyesen cselekedtek-e a parasztok, amikor az Októberi Forradalmat támogatták? Igen, helyesen cselekedtek. Helyesen cselekedtek, mert az Októberi Forradalom segített nekik lerázni nyakukról a földesurakat és tőkéseket, az uzsorásokat és kulákokat, a kereskedőket és spekulánsokat.

De ez a kérdésnek csak egyik oldala. Elkergetni az elnyomókat, elkergetni a földesurakat és tőkéseket, megzabolázni a kulákokat és spekulánsokat — mindez jó dolog. De ez még kevés. Ahhoz, hogy végleg megszabaduljunk a régi bilincsektől, ahhoz a kizsákmányolók szétzúzása egymagában még nem elégséges. Ehhez még az is kell, hogy új életet építsünk, olyan életet, amely megadja a lehetőséget a dolgozó parasztságnak anyagi és kulturális helyzete megjavítására és arra, hogy napról-napra, évről-évre egyre magasabbra emelkedjék. Ehhez az kell, hogy a faluban megteremtsük az új rendszert, a kolhózrendszert. Ez a kérdés másik oldala.

Miben különbözik a régi rendszer az új, a kolhózrendszertől?

A régi rendben a parasztok egyenként dolgoztak, ősapáik módjára, elavult munkaeszközökkel, a földesurak és tőkések, kulákok és spekulánsok javára, úgy, hogy ők maguk éheztek, mások pedig gazdagodtak rajtuk. Az új, a kolhózrendben a parasztok közösen dolgoznak, arteljmódra, modern szerszámokkal — traktorok és mezőgazdasági gépek — segítségével, saját maguknak és saját kolhózaiknak, földesurak és tőkések, kulákok és spekulánsok nélkül, dolgoznak azért, hogy napról-napra javítsák anyagi és kulturális helyzetüket. Ott, a régi rendben, a kormány burzsoá kormány, amely a dolgozó paraszt-

tokkal szemben a gazdagokat támogatja. Itt, az új, a kolhózrendben, a kormány munkás- és parasztkormány, amely a munkásokat és parasztokat támogatja a mindenrendű és rangú gazdagokkal szemben. A régi rend a kapitalizmushoz vezet. Az új rend — a szocializmushoz.

Ime: két út, a kapitalista út, és a szocialista út, az út előre — a szocializmushoz és az út vissza — a kapitalizmushoz.

Vannak emberek, akik azt hiszik, hogy lehet valamilyen harmadik útra térni. Különösen szívesen kapnak ez után a még senki nem látta harmadik út után egyes ingadozó elvtársaink, akik eddig még nem győződtek meg teljesen a kolhózok útjának helyességéről. Ők azt akarják, hogy térjünk vissza a régi rendhez, térjünk vissza az egyéni gazdálkodáshoz, de tőkések és földesurak nélkül. Emellett azt akarják, hogy „csak" a kulákot és egyéb kis tőkéseket ismerjük el gazdasági rendszerünk törvényes jelenségeinek. A valóságban ez nem harmadik út, hanem a második, a kapitalizmushoz vezető út. Mert mit jelent az egyéni gazdálkodásra való visszatérés és a kulákság visszaállítása? Ez annyit jelent, mint visszaállítani a kulákjármot, visszaállítani azt, hogy a kulákság a parasztságot kizsákmányolja, és hatalmat adni a kuláknak. De hát vissza lehet-e állítani a kulákságot s ugyanakkor fenntartani a Szovjethatalmat? Nem, nem lehet. A kulákság visszaállítása szükségképpen kulákhatalom megteremtésére és a szovjethatalom felszámolására, vagyis szükségképpen polgári kormány alakulására vezet. Polgári kormány alakulása pedig szükségkép a földesurak és tőkések visszaállítására, a kapitalizmus visszaállítására vezet. Az úgynevezett harmadik út a valóságban nem egyéb, mint a második út, a kapitalizmushoz való visszatérés útja. Kérdezzétek csak meg a parasztokat, akarják-e visszaállítani a kulákjármot, vissza akarnak-e térni a kapitalizmushoz, akarják-e felszámolni a Szovjethatalmat és visszaállítani a földesurak és tőkések hatalmát? Kérdezzék csak meg őket s megtudják, melyik utat tartja a dolgozó parasztok többsége az egyetlen helyes útnak.

Tehát csak két út van: *vagy* előre, fölfelé — az új, a kolhózrendszerhez, *vagy* vissza, lefelé — a régi, kulák és kapitalista rendszerhez.

Harmadik út nincs.

A dolgozó parasztság helyesen járt el, amikor a kapitalista úttól elfordult és a kolhózszervezés útjára lépett.

Azt mondják, hogy a kolhózok útja helyes út, de nehéz út. Ez csak részben igaz. Nehézségek természetesen vannak ezen az úton. A jó életet ingyen nem adják. A helyzet azonban az, hogy a fő nehézségeken már túlvagyunk, azok a nehézségek pedig, amelyek még előttetek állanak, azt sem érdemlik meg, hogy komolyan beszéljünk róluk. Legalább is azokhoz a nehézségekhez képest, amelyeket a munkások 10—15 évvel ezelőtt éltek át, a mai nehézségeitek, kolhózparaszt elvtársak, gyerekjátéknak tűnnek fel. Szónokaitok, akik itt a kongresszuson felszólaltak és dicsérték Leningrád, Moszkva, Charkov, a Donjec-medence munkásait, arról beszéltek, hogy ők, ezek a munkások nagy eredményeket értek el, viszont ti, kolhózparasztok, jóval kisebb eredményeket tudtok felmutatni. Sőt úgy láttam, hogy szónokaitok beszédeibe bizonyos elvtársias irígység is vegyült: hogy hát milyen jó is volna, ha nekünk, kolhózparasztoknak is olyan eredményeink volnának már, mint nektek, Leningrád, Moszkva, Charkov, Donjec-medence munkásainak ... Mindez igen szép. De tudjátok-e, mibe kerültek ezek az eredmények Leningrád és Moszkva munkásainak, milyen nélkülözéseket kellett átélniök, hogy ezeket az eredményeket végre elérjék? Elmondhatnék nektek egyet s mást arról, hogyan éltek a munkások 1918-ban, amikor heteken át egy darabka kenyeret se kaptak, hogy a húsról és egyéb élelmiszerekről ne is beszéljek. Akkoriban azok a napok számítottak a legjobb napoknak, amikor sikerült Leningrád és Moszkva munkásainak ¼ font feketekenyeret kiosztani, azt is felében olajpogácsával keverve. S ez az állapot nem egy hónapig, nem is félévig, hanem teljes két esztendeig tartott. De a munkások tűrtek és nem estek kétségbe, mert tudták, hogy jönnek majd jobb idők, hogy döntő sikereket fognak elérni. És, látjátok, a munkások nem is tévedtek. Hasonlítsátok csak össze a ti nehézségeiteket és nélkülözéseiteket azokkal a nehézségekkel és nélkülözésekkel, amelyeket a munkások átéltek, s meglátjátok, hogy azokról még csak beszélni sem érdemes komolyan.

Mi kell ahhoz, hogy a kolhózmozgalmat továbbvigyük és a kolhózok építését a lehető legszélesebb méretekben továbbfejlesszük?

Ehhez mindenekelőtt az kell, hogy a kolhózoknak egyszersmindenkorra biztosított és megművelésre alkalmas földjük legyen. Van ilyen földetek? Igen, van. Ismeretes, hogy

a kolhózoknak odaadtuk s egyszersmindenkorra biztosítottuk a legjobb földeket. A kolhózparasztok tehát kedvükre művelhetik és javíthatják földjüket, nem kell félniök, hogy a föld kicsúszik a kezükből és idegen kézbe kerül.

Másodszor az kell hozzá, hogy a kolhózparasztok traktorokat és gépeket használhassanak. Vannak traktoraitok és gépeitek? Igen, vannak. Közismert, hogy traktorgyáraink és mezőgazdasági gépgyáraink mindenekelőtt és főleg a kolhózoknak dolgoznak és ellátják őket mindenféle modern munkaeszközökkel.

Végül az kell hozzá, hogy a kormány minden erejével támogassa a kolhózparasztokat, emberrel is, pénzzel is és ne tűrje, hogy az ellenséges osztályok maradványai a kolhózokat aláássák. Van-e ilyen kormányotok? Igen, van. A neve: munkás és paraszt szovjet kormány. Nevezzetek meg nekem még egy országot, ahol a kormány nem a tőkéseket és földesurakat, nem a kulákokat és egyéb pénzeszsákokat támogatja, hanem a dolgozó parasztokat. Nincs és soha nem is volt a világon ilyen ország. Csakis nálunk, a Szovjetországban van olyan kormány, amely bástyaként áll a munkások és kolhózparasztok mellett, a város és a falu összes dolgozói mellett, szemben az összes pénzeszsákokkal és kizsákmányolókkal. *(Hosszas taps.)*

Szóval nektek megvan mindenetek ahhoz, hogy a kolhózok építését kifejlesszétek és teljesen megszabaduljatok a régi bilincsektől.

Tőletek csak egyet várunk el: azt, hogy becsületesen dolgozzatok, a kolhóz jövedelmét a végzett munka arányában osszátok szét, kíméljétek a kolhóz tulajdonát, kíméljétek a traktorokat és gépeket, gondozzátok ahogy illik lovaitokat, teljesítsétek azokat a feladatokat, amelyeket munkás és paraszt államotok elétek kitűz, erősítsétek a kolhózokat és kergessétek ki a kolhózokból az oda beférkőzött kulákokat és kuláktámogatókat.

Egyet kell értenetek velem abban, hogy ezeket a nehézségeket legyőzni, vagyis becsületesen dolgozni és a kolhóz tulajdonát kímélni, nem is olyan nagyon nehéz dolog. Annál is inkább, mert hiszen most nem pénzeszsákoknak és nem kizsákmányolóknak, hanem magatoknak, saját kolhózaitoknak dolgoztok.

Mint látjátok, a kolhózok útja, a szocializmus útja — az egyedül helyes út a dolgozó parasztok számára.

2.

LEGKÖZELEBBI FELADATUNK JÓMÓDÚVÁ TENNI VALAMENNYI KOLHÓZPARASZTOT

Második kérdés: mit értünk el eddig az új úton, kolhózútunkon és milyen eredményeket remélünk elérni a legközelebbi két-három évben?

A szocializmus — jó dolog. A boldog szocialista élet, kétség nem fér hozzá, jó dolog. De mindez még a jövőre tartozik. A fő kérdés most nem az, hogy mit fogunk elérni a jövőben. A fő kérdés az, mit értünk el már a jelenben. A parasztság a kolhózok útjára tért. Ez nagyon rendjén van. De milyen eredményeket ért el ezen az úton? Mik azok a kézzelfogható eredmények, amelyeket a kolhózok útján haladva elértünk?

Elértük azt, hogy segítettünk a szegényparasztok milliós tömegeinek belépni a kolhózokba. Elértük azt, hogy a szegényparasztság milliós tömegei, a kolhózokba belépve és ott a legjobb minőségű földeket és legjobb termelési eszközöket használva a középparasztok színvonalára emelkedtek. Elértük azt, hogy a szegényparasztok milliós tömegei, akik azelőtt éheztek, most a kolhózokban középparasztokká, anyagilag biztosított emberekké lettek. Elértük azt, hogy aláástuk a parasztoknak a szegényparasztokra és kulákokra való rétegeződését, szétzúztuk a kulákokat és segítettünk a szegényparasztoknak, hogy a kolhózokon belül munkájuk gazdájává, középparasztokká váljanak.

Hogyan állt a dolog úgy négy évvel ezelőtt, a kolhózépítés fellendülése előtt? A kulákok gazdagodtak és emelkedtek. A szegényparasztok nyomorban éltek és tönkrementek, a kulákok jármába kerültek. A középparasztok igyekeztek fölkapaszkodni a kulákok sorába, de újra meg újra lebuktak és a kulákok örömére a szegényparasztság sorait gyarapították. Nem nehéz megérteni, hogy ebből az egész kavarodásból csak a kulákoknak volt hasznuk, meg legfeljebb egyeseknek a jómódúak közül. A faluban 100 gazdaság közül 4—5 kulákgazdaság, 8—10 jómódú gazdaság, 45—50 középparaszti és vagy 35 szegényparaszti gazdaság volt. Tehát az összes parasztgazdaságoknak legalább 35 százalékát szegényparasztok tették, akik kénytelenek voltak a kulákság jármát viselni. Nem is beszélek a középparasztok szegényebb rétegeiről, amelyek a

középparasztságnak több mint felét tették — ezek a középparasztok, helyzetüket tekintve, csak kevéssé különböztek a szegényparasztságtól s közvetlenül függtek a kulákoktól.

Széles méretekben kifejlesztve a kolhózok építését, elértük azt, hogy megszüntettük ezt a kavarodást és igazságtalanságot, összetörtük a kulákság jármát, a szegényparasztság egész tömegét bevontuk a kolhózokba, biztosítottuk megélhetésüket és fölemeltük őket a középparasztok színvonalára, ilymódon lehetővé téve nekik, hogy használják a kolhózföldeket, élvezzék a kolhózoknak adott kedvezményeket, használják a traktorokat és mezőgazdasági gépeket.

S mit jelent ez? Ez azt jelenti, hogy nem kevesebb mint 20 millió főnyi parasztlakosságot, nem kevesebb mint 20 millió szegényparasztot megmentettünk a nyomortól és a tönkremenéstől, megmentettük őket a kulákság jármától, és a kolhózok segítségével biztosítottuk megélhetésüket.

Ez, elvtársak, nagy eredmény. Ez olyan eredmény, amilyet a világ még nem látott s amilyet még egyetlen másik állam sem ért el a világon.

Ezek, lássátok, a kolhózépítés gyakorlati, kézzelfogható eredményei, annak eredményei, hogy a parasztság a kolhózok útjára tért.

De ez csak *első* lépésünk, *első* vívmányunk a kolhózszervezés útján.

Helytelen volna azt gondolni, hogy meg kell elégednünk ezzel az első lépéssel, ezzel az első vívmánnyal. Nem, elvtársak, nem elégedhetünk meg ezzel a vívmánnyal. Ahhoz, hogy tovább haladjunk előre és a kolhózokat végleg megszilárdítsuk, meg kell tennünk a *második* lépést, *új* eredményeket kell elérnünk. Mi ez a második lépés? Az, hogy a kolhózparasztokat — a volt szegény és középparasztokat — még magasabb életszínvonalra emeljük. Az, hogy *minden kolhózparasztot jómódúvá tegyünk.* Igen, elvtársak, jómódúvá. *(Hosszantartó taps.)*

Elértük azt, hogy a kolhózok segítségével a szegényparasztokat a középparasztok színvonalára emeltük. Ez nagyon rendjén van. De ez még kevés. Most azt kell elérnünk, hogy még egy lépést tegyünk előre és segítsünk az összes kolhózparasztoknak — a volt szegényparasztoknak és középparasztoknak egyaránt — abban, hogy jómódú emberek színvonalára emelkedjenek. Ezt elérhetjük és ezt minden áron el kell érnünk.

(Hosszantartó taps.) Ma mindenünk megvan ahhoz, hogy ezt a célunkat megvalósítsuk. De gépeinket és traktorainkat ma rosszul használjuk ki. Földjeinket nem valami jól munkáljuk meg. Csak meg kell javítanunk a gépek és traktorok kihasználását, meg kell javítanunk a föld megmunkálását — és elérjük azt, hogy terményeink mennyiségét kétszeresére, háromszorosára emeljük. Ez pedig teljesen elegendő ahhoz, hogy az összes kolhózparasztokat a kolhózföldek jómódú dolgozóivá tegyük.

Hogy állt régebben a helyzet a jómóddal? Ahhoz, hogy valaki jómódúvá váljék, meg kellett károsítania szomszédait, ki kellett zsákmányolnia őket, drágábban eladni nekik, olcsóbban venni tőlük, ezt vagy azt béresnek fölfogadni, a béreseket alaposan kizsákmányolni, tőkécskét összeharácsolni, s aztán, így megerősödve, kuláksorba felkapaszkodni. Tulajdonképpen ez a magyarázata annak, hogy azelőtt, amíg egyéni gazdálkodás folyt, a szegény- és középparasztok bizalmatlanok voltak a jómódúak iránt és gyűlölték őket. Ma más a helyzet. Ma a viszonyok is mások. Ma ahhoz, hogy a kolhózparasztok jómódúakká váljanak, egyáltalán nincs szükségük arra, hogy a szomszédaikat megkárosítsák vagy kizsákmányolják. De ma nem is egykönnyen lehet valakit kizsákmányolni, mert nálunk nincs már földmagántulajdon vagy földbérlet, a gépek és a traktorok az állam tulajdonában vannak, a tőkével bíró emberek pedig a kolhózokban ma nincsenek divatban. Volt ilyen divat, de elfújta örökre a szél. Ahhoz, hogy a kolhóztagok jómódúakká váljanak, most már csak egyre van szükség: arra, hogy a kolhózban becsületesen dolgozzanak, helyesen használják ki a gépeket és traktorokat, helyesen használják ki az igásjószágot, helyesen munkálják meg a földet és óvják a kolhóz tulajdonát.

Néha azt mondják: ha egyszer szocializmus van — minek akkor még dolgoznunk? Dolgoztunk azelőtt, most is dolgozunk — nincs-e itt már az ideje, hogy abbahagyjuk? Az ilyen beszéd, elvtársak, nagyon helytelen. Semmittevők filozófiája ez, nem pedig becsületes dolgozóké. A szocializmus egyáltalán nem tagadja a munkát. Ellenkezőleg: a szocializmus a munkán épül fel. A szocializmus és a munka elválaszthatatlanok egymástól. Nagy tanítómesterünk Lenin azt mondta: „Aki nem dolgozik, ne is egyék". Mit jelent ez, ki ellen irányulnak Leninnek e szavai? A kizsákmányolók ellen, azok ellen, akik maguk nem dolgoznak, hanem másokat kényszerítenek munkára és

mások terhére gazdagodnak. És még ki ellen? Azok ellen, akik maguk tétlenkednek és másokon akarnak élősködni. A szocializmus nem tétlenkedést követel, hanem azt, hogy minden ember becsületesen dolgozzék, ne másoknak, ne a gazdagoknak és a kizsákmányolóknak, hanem sajátmagának, a társadalomnak. S ha becsületesen fogunk dolgozni, magunknak dolgozni, a saját kolhózainknak, akkor elérjük azt, hogy alig két-három év alatt az összes kolhózparasztokat — a volt szegény- és középparasztokat — jómódú emberek színvonalára emeljük, olyan emberek színvonalára, akik a termékek bőségét élvezik és minden tekintetben kultúréletet élnek.

Ez most a mi legközelebbi feladatunk. Ezt elérhetjük és ezt mindenáron el kell érnünk. *(Hosszantartó taps.)*

3.

EGYES MEGJEGYZÉSEK

Most pedig engedjétek meg, hogy áttérjek néhány külön megjegyzésre.

Mindenekelőtt a falun dolgozó *párttagjainkról*. Soraitokban vannak párttagok, de még több a pártonkívüli. Ez nagyon jó, hogy a kongresszusra több pártonkívüli gyűlt össze, mint párttag, mert mindenekelőtt éppen a pártonkívülieket kell bevonnunk a mi munkánkba. Vannak kommunisták, akik a pártonkívüli kolhózparasztokat bolsevik módon kezelik. De vannak olyanok is, akik kérkednek párttagságukkal és közelükbe se engedik a pártonkívülieket. Ez nem helyes és káros. A bolsevikok, a kommunisták ereje abban van, hogy az aktív pártonkívüliek millióit tudják pártunk köré csoportosítani. Nekünk, bolsevikoknak nem lettek volna azok a sikereink, amelyeket ma felmutathatunk, ha nem tudtuk volna a párt részére a pártonkívüli munkások és parasztok millióinak bizalmát megnyerni. Ehhez pedig mi kell? Ehhez az kell, hogy a párttagok ne határolják el magukat a pártonkívüliektől, hogy a pártemberek ne gubózzanak be párttagságukba, ne kérkedjenek párttagságukkal, hanem hallgassák meg a pártonkívüliek szavát, hogy a párttagok ne csak tanítsák a pártonkívülieket, hanem maguk is tanuljanak tőlük.

Nem szabad elfelejteni, hogy a párttagok nem az égből

hullnak. Jusson eszünkbe, hogy minden párttag valamikor maga is pártonkívüli volt. Ma pártonkívüli valaki, holnap párttag lesz belőle. Tulajdonképpen mi van ezen kérkednivaló? Köztünk, öreg bolsevikok közt nem kevés olyan ember akad, aki már 20—30 éve dolgozik a pártban. De hiszen valamikor mi magunk is pártonkívüliek voltunk. Mi történt volna velünk, ha húsz-harminc évvel ezelőtt pártunk akkori tagjai fölülről kezeltek volna bennünket és nem engedtek volna a párt közelébe? Lehetséges, hogy akkor mi is sok évre távol maradtunk volna a párttól. Pedig mi, öreg bolsevikok, nem éppen utolsó emberek vagyunk, elvtársak. *(Élénk derültség, hosszantartó taps.)*

Ezért párttagjainknak, azoknak a mai fiatal párttagoknak, akik gyakran magasan hordják orrukat a pártonkívüliek előtt, mindezt figyelembe kell venniük, nem szabad elfelejteniök, hogy nem a kérkedés, hanem a szerénység ékesíti a bolsevikot.

Néhány szót a *nőkről, a kolhózok női tagjairól.* A nőkérdés a kolhózokban — fontos kérdés, elvtársak. Tudom, hogy sokan közületek lebecsülik a nőket, sőt tréfát űznek belőlük. Ez azonban hiba, elvtársak, még pedig komoly hiba. Nemcsak arról van itt szó, hogy a lakosság felét nők teszik. Mindenekelőtt arról van szó, hogy a kolhózmozgalom számos kiváló és tehetséges nőt vezető állásba emelt. Nézzétek meg ezt a kongresszust, összetételét és meglátjátok, hogy a nők az elmaradottak sorából már régen az élenjárók sorába emelkedtek. A kolhózokban a nők nagy erőt képviselnek. Ezt az erőt véka alatt tartani — bűn. Kötelességünk az, hogy a nőket a kolhózokban előtérbe toljuk s ennek az erőnek teret engedjünk.

Igaz, a közelmultban a Szovjethatalom és a női kolhóztagok közt egy kis félreértés történt. A tehénről volt szó. A tehénkérdést azonban elintéztünk s így ez a félreértés megszűnt. *(Hosszas taps.)* Elértük azt, hogy a kolhózparasztok többségének már van gazdaságonként egy-egy tehene. Még egy-két év és nem találtok egyetlen kolhózparasztot sem, akinek ne volna saját tehene. Mi, bolsevikok, mindent megteszünk, hogy minden kolhózparasztnak meglegyen a saját tehene. *(Hosszas taps.)*

Ami magukat a kolhóz női tagjait illeti, azoknak meg kell gondolniok, mily ereje és jelentősége van a kolhóznak a nők

számára, meg kell gondolniok, hogy csak a kolhózban válhatnak a férfiakkal egyenlőkké. Ha nincs kolhóz — egyenlőtlenség van, a kolhózban — egyenlő a jog. Gondolják ezt meg a kolhózbeli elvtársnők és vigyázzanak a kolhózrendre, mint a szemük fényére. *(Hosszas taps.)*

Néhány szót a kolhózokban dolgozó *kommunista ifjúságról.* Az ifjúság a mi jövőnk, a mi reménységünk, elvtársak. Az ifjúságnak kell majd felváltania bennünket, öregeket. Nekik kell majd zászlónkat a végleges győzelemre vinni. A parasztok közt nem kevés az olyan öregember, akit lenyűgöz a régi teher, lenyűgöz a megszokás hatalma és a régi élet emléke. Érthető, hogy az ilyeneknek nem mindig sikerül a párttal, a Szovjethatalommal lépést tartaniuk. Más az ifjúságunk. Az ifjúság mentes minden régi tehertől s könnyeben teszi magáévá a lenini eszméket, mint bárki más. S éppen azért, mert az ifjúság könnyebben teszi magáévá a lenini eszméket, mint bárki más, éppen ezért van hivatva arra, hogy az elmaradókat és ingadozókat előre vigye. Igaz, nincs elég tudása. De a tudás olyan dolog, amit meg lehet szerezni. Ma nincs meg, holnap meglesz. Ezért a feladat: tanulni és megint csak tanulni, elsajátítani a leninizmust. Komszomol elvtársak és komszomol elvtársnők! Sajátítsátok el a bolsevizmust és vezessétek az ingadozókat előre! Kevesebbet fecsegjetek, többet dolgozzatok s ügyeteket siker koronázza. *(Taps.)*

Néhány szót az *egyéni gazdálkodást folytató parasztokról.* Az egyéni gazdálkodást folytató parasztokról itt a kongresszuson kevés szó esett. De ez még nem jelenti azt, hogy már nem léteznek. Nem, nem jelenti ezt. Egyénileg gazdálkodó parasztok még vannak és nem szabad őket kihagynunk számításainkból, mert ők a mi holnapi kolhózparasztjaink. Tudom, hogy az egyéni gazdálkodást űző parasztok egyrésze végkép elfajult és spekuláns lett. Nyilván ez magyarázza meg azt, hogy kolhózparasztjaink csak nagy válogatással vesznek fel a kolhózokba egyénileg gazdálkodó parasztokat, sőt néha egyáltalán nem is veszik fel őket. Ez természetesen helyes s ez ellen semmi ellenvetésünk nem lehet. De van az egyénileg gazdálkodó parasztoknak egy másik, nagyobb része, amely nem lett spekuláns, hanem tisztességes munkával keresi meg a kenyerét. Ezek az egyénileg gazdálkodó parasztok talán már hajlandók is volnának belépni a kolhózba. De akadályozza őket ebben egyrészt

a saját ingadozásuk a kolhózút helyességének kérdésében, másrészt az az elkeseredés, amely ma a kolhózparasztok közt uralkodik az egyénileg gazdálkodó parasztokkal szemben.

Természetesen meg kell értenünk a kolhózparasztokat, bele kell képzelnünk magunkat az ő helyzetükbe. Az elmúlt évek alatt nem kevés sértésben és gúnyban volt részük az egyénileg gazdálkodó parasztok részéről. De a sértésnek és gúnynak nem lehet itt döntő jelentősége. Rossz vezető az, aki nem tudja elfelejteni a sértést és a saját érzéseit a kolhózügy érdekei fölé helyezi. Ha vezetők akartok lenni, értenetek kell ahhoz, hogy elfelejtsétek a sértést, amit egyes egyénileg gazdálkodó parasztok részéről elszenvedtetek. Két évvel ezelőtt levelet kaptam a Volga-vidékről, egy özvegy parasztasszonytól. Panaszkodott, hogy nem akarják felvenni a kolhózba és támogatásomat kérte. Érdeklődtem a kolhóznál. A kolhóztól azt a feleletet kaptam, hogy nem vehetik fel az asszonyt a kolhózba, mert megsértette a kolhózparasztok gyűlését. Miről volt ott szó? Arról, hogy a parasztok gyűlésén, ahol a kolhózparasztok felszólították az egyénileg gazdálkodó parasztokat, hogy lépjenek be a kolhózba, ez az özvegyasszony, mint kitűnt, feleletül fölemelte a szoknyáját és azt mondta: nesze nektek kolhóz. *(Élénkség, nevetés.)* Kétségtelen, hogy ez az asszony helytelenül járt el és megsértette a gyűlést. De megtagadhatjuk-e felvételét a kolhózba, ha egy év mulva őszintén megbánta, amit tett és elismerte a hibáját? Azt hiszem, nem tagadhatjuk meg. Ezt meg is írtam a kolhóznak. Az özvegyet felvették. És mi lett az eredmény? Most ott dolgozik a kolhózban, éspedig nem az utolsó, hanem az első sorokban. *(Taps.)*

Ez is egy példa, amely arról beszél, hogy a vezetőknek, ha igazi vezetők akarnak maradni, el kell tudni felejteniök a sértést, ha az ügy érdekei ezt követelik.

Ugyanezt kell mondanunk az egyénileg gazdálkodó parasztokról általában. Én nem vagyok az ellen, hogy a kolhózokba megválogatva vegyék föl az embereket. De ellene vagyok annak, hogy az összes egyénileg gazdálkodó parasztok elől válogatás nélkül elzárják az utat a kolhózokba. Ez nem a mi politikánk, nem bolsevik politika. A kolhózparasztoknak nem szabad elfelejteniök, hogy nemrégen még ők maguk is egyénileg gazdálkodó parasztok voltak.

Végül még néhány szót *a bezencsuki kolhózparasztok leveléről.* Ezt a levelet közölték az ujságok s ti valószínűleg olvastátok. Szó sem fér hozzá — jó levél. Ez a levél arról tanúskodik, hogy kolhózparasztjaink között a kolhózügynek már szép számmal vannak tapasztalt és öntudatos szervezői és agitátorai, akikre országunk büszke lehet. De van a levélben egy helytelen pont, amellyel semmiképp sem lehet egyetérteni. Arról van szó, hogy a bezencsuki elvtársak a saját, a kolhózban végzett munkájukat szerény és csaknem jelentéktelen munkának, tüntetik fel, a szónokok és vezetőemberek munkáját pedig, akik néha háromöles beszédeket — mondanak nagy, alkotó munkának. Egyetérthetünk-e ezzel ? Nem, elvtársak, ezzel semmiképp sem érthetünk egyet. A bezencsuki elvtársak itt hibát követtek el. Lehet, hogy ezt a hibát szerénységükben követték el. Ettől azonban a hiba nem szűnik meg hiba lenni. Elmúltak azok az idők, amikor úgy tekintették, hogy a történelmet kizárólag a vezérek csinálják, a munkásokat és parasztokat pedig számításba se vették. A népek és államok sorsát ma nem egyedül a vezérek döntik el, hanem elsősorban és főleg a dolgozók milliós tömegei. A munkások és parasztok, akik minden zaj és lárma nélkül építik a gyárakat, bányákat és vasutakat, kolhózokat és szovhózokat, akik az élet összes javait létrehozzák, az egész világot táplálják és ruházzák — ezek az új élet igazi hősei és alkotói. Erről bezencsuki elvtársaink, úgy látszik, megfeledkeztek. Nem jó, ha az emberek túlbecsülik erőiket s kérkedni kezdenek érdemeikkel. Ez hencegésre vezet, a hencegés pedig nem jó. De még rosszabb, ha az emberek kezdik lebecsülni saját erőiket s nem látják, hogy „szerény" és „észre sem vehető" munkájuk valójában nagy és alkotó munka, amelynek döntő hatása van a történelem folyására.

Szeretném, ha a bezencsuki elvtársak jóváhagynák ezt a kis helyesbítésemet levelükhöz.

Ezzel, elvtársak, be is fejeztem mondanivalómat.

(Sokáig nem szűnő taps, mely ovációba megy át. Valamennyien felállnak és ünneplik Sztálin elvtársat. „Éljen!" kiáltások. A teremben kiáltások hangzanak fel: „Éljen Sztálin elvtárs! Éljenek az élenjáró kolhózparasztok! Éljen vezérünk, Sztálin elvtárs!")

BESZÁMOLÓ A PÁRT XVII. KONGRESSZUSÁN A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK MUNKÁJÁRÓL

1934 JANUÁR 26

I

A VILÁGKAPITALIZMUS EGYRE TARTÓ VÁLSÁGA ÉS A SZOVJETUNIÓ KÜLPOLITIKAI HELYZETE

Elvtársak! A XVI. kongresszus óta több mint három év telt el. Ez nem túlságosan nagy időszak. De tartalomban gazdagabb, mint bármely másik. Véleményem az, hogy az utolsó évtized időszakai közül egy sem volt olyan gazdag eseményekben, mint ez az időszak.

Gazdasági téren ezek az évek az egyre tartó gazdasági világválság évei voltak. A válság kiterjedt nemcsak az iparra, hanem az egész mezőgazdaságra is. A válság nemcsak a termelés és a kereskedelem területén dühöngött. Átcsapott a hitel- és a pénzforgalom területére is és fejetetejére állította az országok között kialakult hitel- és valutaviszonyokat. Ha azelőtt itt vagy ott még vitatkoztak arról, hogy van-e gazdasági világválság vagy nincsen, ma már erről nem vitatkoznak, mert a válság jelenléte és pusztító hatása ma már túlontúl világos. Most már másról vitatkoznak: arról, hogy van-e kiút a válságból vagy nincs és ha van kivezető út, hogyan lehet azt megtalálni?

Politikai téren ezek az évek a kapitalista országok egymásközti és belső viszonyainak további kiélesedésére vezettek. Japán háborúja Kína ellen és Mandzsúria elfoglalása, a viszonyok kiéleződése a Távolkeleten; a fasizmus győzelme Németországban és a revans eszméjének diadala, a viszonyok kiéleződése Európában; Japán és Németország kilépése a Népszövetségből, ami újabb lökést adott a fegyverkezés növekedésének és az imperialista háború előkészítésének; a fasizmus veresége Spanyolországban, amely ismételten megmutatta, hogy a

forradalmi válság érőben van s hogy a fasizmus távolról sem hosszúéletű — ezek a legfontosabb tényei az időszaknak, amelyről be kell számolnom. Nincs mit csodálkozni azon, hogy a burzsoá pacifizmus végét járja s a leszerelési tendenciák nyiltan és egyenesen átengedik helyüket a fölfegyverkezés és a továbbfegyverkezés tendenciáinak.

A gazdasági megrázkódtatások s háborús és politikai katasztrófák e tomboló hullámai között a Szovjetunió sziklaként áll egymagában és folytatja tovább szocialista építőmunkáját és harcát a béke megőrzéséért. Míg ott, a kapitalista országokban, még mindig tombol a gazdasági válság, a Szovjetunióban tovább folytatódik a fellendülés, mind az ipar, mind a mezőgazdaság terén. Míg ott, a kapitalista országokban lázasan készítik elő az új háborút a világnak és a befolyási övezetnek újrafelosztásáért, a Szovjetunió tovább folytatja rendszeres, kitartó harcát a háború veszedelme ellen a békéért és nem lehet azt mondani, hogy a Szovjetunió erőfeszítéseinek ezen a téren semmi eredménye sem volna.

Ez a nemzetközi helyzet általános képe a jelen pillanatban.

Vegyük szemügyre a kapitalista országok gazdasági és politikai helyzetének fő mozzanatait.

1. A gazdasági válság fejlődése a kapitalista országokban

A kapitalista országokban jelenleg zajló gazdasági válság, többek között abban különbözik az összes hasonló válságoktól, hogy ez a válság valamennyi között a legtartósabb és leghosszadalmasabb. Míg azelőtt a válságok 1—2 év alatt véget értek, a jelenlegi válság immár ötödik éve tart, évről-évre pusztítja a kapitalista országok gazdaságát és kiszívja belőlük az előző évek alatt összegyüjtött zsírt. Nincs mit csodálkozni azon, hogy ez a válság az összes válságok között a legsúlyosabb.

Mi magyarázza meg a jelenlegi ipari válságnak ezt az eddig ismeretlen elhúzódását?

Mindenekelőtt az, hogy az ipari válság kivétel nélkül valamennyi kapitalista országra kiterjedt s ezzel megnehezítette azt, hogy egyik ország a másik rovására manőverezzen.

Másodszor az magyarázza, hogy az ipari válság összekapcsolódott az agrárválsággal, mely utóbbi kivétel nélkül az összes

agrár és félig-agrár országokra kiterjedt, ez a körülmény viszont szükségszerűen még bonyolultabbá tette és még jobban elmélyítette az ipari válságot.

Harmadszor az magyarázza, hogy az agrárválság ez alatt az idő alatt kimélyült és a mezőgazdaság összes ágaira átterjedt, köztük az állattenyésztésre is, ami a mezőgazdaságban visszafejlődésre, a gépektől a kézi munkához való visszatérésre, a traktornak lóval való helyettesítésére, a műtrágya alkalmazásának lényeges csökkentésére, sőt néhol teljes beszüntetésére vezetett, s e körülmények még jobban elnyujtották az ipari válságot.

Negyedszer az magyarázza, hogy az iparban uralkodó monopolista kartellek fenntartani igyekeznek az áruk magas árait. Ez a körülmény a válságot különösen fájdalmassá teszi és akadályozza az árutartalékok fölszívódását.

Végül pedig az magyarázza, — és ez a legfőbb ok —, hogy az ipari válság a kapitalizmus *általános* válságának keretei közt folyt le, akkor, amikor a kapitalizmusnak már nincs meg és nem lehet meg, sem a vezető államokban, sem a gyarmatokban és függő országokban az az ereje és szilárdsága, mely a háború és az Októberi Forradalom előtt megvolt, akkor, amikor a kapitalista országok ipara az imperialista háborútól az üzemek krónikus megrendelés-hiányát kapta örökségül, valamint a munkanélküliek milliós hadseregeit, amelyektől többé nem képes megszabadulni.

Ezek azok a körülmények, melyek a jelenlegi ipari válság rendkívül elhúzódó jellegét előidézték.

Ugyancsak ezek a körülmények magyarázzák meg azt a tényt is, hogy a válság nem szorítkozott a termelés és a kereskedelem területére, hanem a hitelrendszert, a valutaügyeket, a hitelviszonyok körét stb. is átölelte, felborítva a hagyományos, megállapodott viszonyokat az egyes országok között, valamint az egyes országok társadalmi csoportjai között.

Nagy szerepet játszott itt az áruk árának esése. Az árak esése, bárhogy is ellenálltak a monopolista kartellek, elemi erővel növekedett, mégpedig mindenekelőtt és legerősebben estek a nem-szervezett árutulajdonosok — parasztok, kézművesek, kistőkések — áruinak az árai, a szervezett árutulajdonosok, vagyis a kartellekbe egyesült kapitalisták áruinak árai viszont csak fokozatosan és kisebb mértékben estek. Az árak esése az adósok (ipari vállalkozók, kézművesek, parasztok stb.) helyzetét

tarthatatlanná tette, a hitelezők helyzetét viszont hallatlanul kiváltságossá. E helyzetnek az egyes cégek és vállalkozók hatalmas méretű csődjéhez kellett vezetnie és ide is vezetett. Ennek következtében az utolsó három év alatt az Északamerikai Egyesült Államokban, Németországban, Angliában, Franciaországban a részvénytársaságok tizezrei mentek tönkre. A részvénytársaságok csődjét a valuták elértéktelenedése követte, ami bizonyos mértékben megkönnyítette az adósok helyzetét. A valuták elértéktelenedését követte a külső és belső adósságok államilag törvényesített megnemfizetése. Közismert, hogy olyan bankok mentek csődbe, mint a Darmstadti és a Drezdai Bank Németországban, a Creditanstalt Ausztriában és olyan konszernek, mint a Kreuger-konszern Svédországban, az Insull-konszern az Északamerikai Egyesült Államokban és így tovább.

Érthető, hogy ilyen, a hitelrendszer alapjait megingató jelenségek után nem maradhatott el és tényleg be is következett a hitelek és külföldi kölcsönök törlesztésének beszüntetése, a szövetségesek egymásközti tartozásaira fizetett törlesztések beszüntetése, a tőkekivitel beszüntetése, a külkereskedelem újabb csökkenése, az árukivitel újabb csökkenése, a külső piacokért folytatott harc erősödése, a kereskedelmi háború az országok között és — a dömping.* Igen, elvtársak, a dömping. Nem a képzelt szovjet-dömpingről beszélek, amelyről még csak nemrégiben rekedtre kiabálták magukat Európa és Amerika tisztes parlamentjeinek egyes tisztes képviselői. Én a tényleges dömpingről beszélek, melyet ma csaknem az összes „civilizált" államok gyakorolnak, amiről bölcsen hallgatnak ugyanezek a bátor és tisztes képviselők.

Érthető az is, hogy ezek az ipari válságot kísérő pusztító jelenségek, melyek a termelés területén kívül játszódtak le, a maguk részéről szintén befolyásolták az ipari válság menetét, abban az értelemben, hogy elmélyítették és bonyolultabbá tették.

Ez az ipari válság fejlődésének általános képe.

Vegyünk néhány számot a hivatalos adatokból, melyek az ipari válság fejlődését a szóbanforgó időszak alatt megvilágítják.

* Dömping — árukivitel a belföldi áruáraknál sokkal alacsonyabb arakon (még az önköltségi áron alul is). A veszteséget a tőkések a belföldi árak emelése útján fedezik. A dömping a tőkések egyik fegyvere a külföldi felvevő piacokért folyó versenyharcban.

AZ IPARI TERMELÉS MÉRETEI
1929-HEZ VISZONYÍTOTT SZÁZALÉKOKBAN

	1929	1930	1931	1932	1933
Szovjetunió	100	129·7	161·9	184·7	201·6
Északamerikai Egyesült Államok	100	80·7	68·1	53·8	64·9
Anglia	100	92·4	83·8	83·8	86·1
Németország	100	88·3	71·7	59·8	66·8
Franciaország	100	100·7	89·2	69·1	77·4

Ez a táblázat, mint látható, önmagáért beszél.

Ugyanakkor, amikor a főbb kapitalista országok ipara az 1929-es év színvonalához viszonyítva évről-évre esett és csak 1933-ban kezdett kissé helyreállni, de korántsem érte el az 1929-es év színvonalát, — a Szovjetunió ipara évről-évre nőtt, a szakadatlan fellendülés folyamatát élte át.

Ugyanakkor, amikor az alapvető kapitalista országok ipara 1933 végén a termelés méreteinek átlagban 25 százalékos vagy még nagyobb *csökkenését* mutatja az 1929-es évi színvonallal szemben, — a Szovjetunió ipara ugyanez idő alatt több mint kétszeresére *nőtt*, vagyis több mint 100 százalékkal. *(Taps.)*

E táblázatból ítélve úgy látszanék, mintha a négy kapitalista ország közül Anglia volna a legkedvezőbb helyzetben. Ez azonban nem egészen így van. Ha ez országok iparát összehasonlítjuk a háborúelőtti színvonallal, akkor némileg más képet kapunk.

A megfelelő táblázat ilyen képet mutat:

AZ IPARI TERMELÉS MÉRETEI A HÁBORÚELŐTTI SZINVONALHOZ VISZONYÍTOTT SZÁZALÉKOKBAN

	1913	1929	1930	1931	1932	1933
Szovjetunió	100	194·3	252·1	314·7	359·0	391·9
Északamerikai Egyesült Államok	100	170·2	137·3	115·9	91·4	110·2
Anglia	100	99·1	91·5	83·0	82·5	85·2
Németország	100	113·0	99·8	81·0	67·6	75·4
Franciaország	100	139·0	140·0	124·0	96·1	107·6

Mint látjuk, Anglia és Németország ipara még mindig nem érte el a háború előtti színvonalat, ugyanakkor, amikor az Északamerikai Egyesült Államok és Franciaország már néhány százalékkal túlhaladták, a Szovjetunió pedig a maga ipari termelését ez időszak alatt, a háborúelőtti színvonalhoz viszonyítva, több mint 290 százalékkal fokozta, gyarapította. *(Taps.)*

Ezekből a táblázatokból azonban még valami következik.

Míg 1930-tól, és különösen 1931-től fogva, az alapvető kapitalista országok ipara az egész idő alatt esett, elérve 1932-ben az esés legmélyebb pontját, — addig 1933-ban kezdett bizonyos mértékben helyreállni és emelkedni. Ezt a következtetést még jobban megerősíti az, ha az 1932-es és 1933-as évek egyes hónapjainak adatait vesszük, mert ezek az adatok arról tanúskodnak, hogy ezeknek az országoknak az ipara, bár a termelés az 1933-as év folyamán ingadozott, nem mutatott tendenciát arra, hogy az 1932-es év nyarán észlelt legmélyebb esési pontig szálljon le.

Mit jelent ez?

Ez azt jelenti, hogy az alapvető kapitalista országok ipara nyilván már túlhaladta a süllyedés legmélyebb pontját, melyhez 1933 folyamán többé már nem tért vissza.

Egyesek hajlanak arra, hogy ezt a jelenséget kizárólag mesterséges tényezőknek tulajdonítsák, például a háborús-inflációs konjunktúrának. Kétségtelen, hogy a háborús-inflációs konjunktúrának itt nem kis szerepe van. Ez főleg Japánra vonatkozólag áll, ahol ez a mesterséges tényező az a döntő és fő erő, mely egyes iparágaknak, főleg hadiipari ágaknak, bizonyos föllendülését idézi elő. De durva hiba lenne mindent a háborús-inflációs konjunktúrával magyarázni. Ez a magyarázat már csak azért is helytelen lenne, mert az iparban bekövetkezett némi javulás, amelyet föntebb jellemeztem, nemcsak véletlenül, egyes vidékeken észlelhető, hanem az összes, vagy majdnem az összes ipari országokban, köztük azokban az országokban is, amelyeknek szilárd valutájuk van. Világos, hogy ebben a háborús-inflációs konjunktúrán kívül a kapitalizmus belső gazdasági erőinek hatása szintén szerepet játszik.

A kapitalizmusnak sikerült bizonyos mértékben megkönnyítenie az ipar helyzetét *a munkások rovására* — azáltal, hogy kizsákmányolásukat a munka-intenzitás növelése segítségével fokozta, a *farmerek rovására* — azzal, hogy árpolitikájá-

val a farmerek munkatermékei, az élelmiszer és részben a nyersanyagok számára a lehető legalacsonyabb árakat vezette be, a *gyarmatok és gazdaságilag gyönge országok paraszljai rovására* — azzal, hogy munkatermékeik, főleg a nyersanyagok és az élelmiszerek árát még jobban leszállította.

Jelenti-e ez azt, hogy a válságról közönséges depresszióra való átmenettel van dolgunk, amely után újabb fellendülés és az ipar újabb felvirágzása következik? Nem, nem jelenti. Legalább is jelenleg nincsenek olyan adatok, sem közvetlenek, sem közvetettek, amelyek arról beszélnének, hogy a kapitalista országokban ipari fellendülés kezdődik. Sőt mi több: az összes jelek arra vallanak, hogy ilyen adatok nem is lehetnek, legalább is a közeljövőben. Nem lehetnek azért, mert tovább is működésben vannak mindazok a kedvezőtlen körülmények, melyek nem engedik meg a kapitalista országok iparának, hogy valamennyire is komolyan emelkedjék. A kapitalizmus egyre folytatódó *általános* válságáról van itt szó, melynek körülményei között a *gazdasági* válság lefolyik, az üzemek krónikus megrendeléshiányáról, a krónikus tömeges munkanélküliségről, az ipari válságnak a mezőgazdasági válsággal való összefonódásáról, arról, hogy hiányzik a tendencia az álló tőkének némileg is komoly megújítására, amely a fellendülés beálltát meg szokta előzni stb. stb.

Nyilvánvaló, hogy átmenettel van dolgunk az ipar legmélyebb süllyedési pontjától, az ipari válság legmélyebb pontjától — a depresszióhoz, de nem közönséges, hanem különösfajtájú depresszióhoz, amely nem vezet az iparnak újabb fellendüléséhez és felvirágzásához, de nem is veti vissza az ipart annak legmélyebb süllyedési pontjára.

2. *A politikai helyzet kiéleződése a kapitalista országokban*

Az elhúzódó gazdasági válság következménye a kapitalista országok politikai helyzetének eddig még nem tapasztalt kiéleződése lett, mind ezeken az országokon belül, mind ez országok között is.

A külső piacokért folytatott harc erősödése, a szabadkereskedelem utolsó maradványainak megsemmisítése, a védővámok, a kereskedelmi háború, a valutaháború, a dömping és sok más hasonló rendszabály, melyek a gazdasági politikában

kifejezésre jutó szélsőséges *nacionalizmusról* tanúskodnak, a végsőkig kiélezték az országok egymáshoz való viszonyát, megteremtették a talajt a háborús összeütközések számára és napirendre tűzték a háborút, mint a világ és a befolyási övezetek újrafelosztásának — az erősebb államok javára való újrafelosztásának — eszközét.

Japán háborúja Kína ellen, Mandzsúria elfoglalása, Japán kilépése a Népszövetségből és előnyomulása Észak-Kínában — még jobban kiélezték a helyzetet. Ennek a kiéleződésnek a következményei: a Csendes Óceánért folytatott harc erősödése és a tengeri haderők növekedése Japánban, az Északamerikai Egyesült Államokban, Angliában, Franciaországban.

Németország kilépése a Népszövetségből és a revans kísérlete újabb lökést adtak a helyzet kiéleződésének s a fegyverkezés növekedésének Európában.

Nincs mit csodálkozni azon, hogy a burzsoá pacifizmus ma már csak tengődik, a leszerelésről szóló fecsegést pedig „reális" hangok váltják fel fegyverkezésről és továbbfegyverkezésről.

Ismét a harcias imperializmus, a háború és revans pártjai lépnek előtérbe, úgy mint 1914-ben.

A dolgok nyilvánvalóan új háború irányában haladnak.

Ugyanezen tényezők következtében még jobban élesedik a kapitalista országok belső helyzete. Az ipari válság négy éve kimerítette és elkeseredésbe vitte a munkásosztályt. A mezőgazdasági válság négy éve végkép tönkretette a parasztság vagyontalan rétegeit, nemcsak az alapvető kapitalista országokban, hanem — különösen — a függő és a gyarmati országokban is. Tény, hogy a mindenféle statisztikai mesterkedések ellenére, amelyek a munkanélküliek számának kisebbítését célozzák, ez a szám, burzsoá intézmények hivatalos adatai szerint, eléri Angliában a 3 milliót, Németországban az 5 milliót, az Északamerikai Egyesült Államokban a 10 milliót, nem is szólva Európa többi országairól. Adjuk hozzá ehhez a részben-munkanélküliek számát, mely szám meghaladja a tízmilliót és a tönkrement parasztok milliós tömegeit, — s akkor körülbelül megkapjuk a dolgozó tömegek nyomorának és elkeseredésének képét. A néptömegek még nem jutottak el odáig, hogy rohamra menjenek a kapitalizmus ellen, de hogy a roham eszméje már érik a tömegek öntudatában — abban aligha lehet kétség. Erről ékesszólóan beszélnek például olyan tények, mint a spanyol

forradalom, mely megdöntötte a fasiszta rezsimet és a szovjetterületek növekedése Kínában, amelyet a kínai és külföldi burzsoázia egyesült ellenforradalma sem képes megállítani.

Ez magyarázza meg tulajdonképpen azt a tényt, hogy a kapitalista országok uralkodó osztályai buzgón semmisítik meg vagy teszik teljesen értéktelenekké a parlamentarizmus és a burzsoá demokrácia utolsó maradványait, melyeket a munkásosztály kihasználhatna elnyomói elleni harcában, illegalitásba kergetik a kommunista pártokat és diktatúrájuk megvédése érdekében nyiltan terrorisztikus módszerekre térnek át.

A sovinizmus és a háború előkészítése, mint a külpolitika fő elemei, a munkásosztály bilincsbeverése és a terror a belpolitika terén, mint szükséges eszköz a jövendő háborúk frontmögötti területeinek megerősítésére, — ez az, ami a mai imperialista politikusokat különösen foglalkoztatja.

Nincs mit csodálkozni azon, hogy a kardcsörtető burzsoá politikusok számára ma a fasizmus lett a legdivatosabb árucikk. Nemcsak általában beszélek a fasizmusról, hanem mindenekelőtt a némettípusú fasizmusról, melyet helytelenül neveznek nemzeti szocializmusnak, minthogy a legbehatóbb vizsgálat mellett sem lehet benne a szocializmusnak csak egy parányát is felfedezni.

Ezzel kapcsolatban a fasizmus győzelmét Németországban nemcsak úgy kell tekinteni, mint a munkásosztály gyöngeségének a jelét s mint annak következményét, hogy a szociáldemokrácia a munkásosztályt elárulta és a fasizmus számára az utat megtisztította. A fasizmus győzelmét Németországban úgy is kell tekinteni, mint a burzsoázia gyöngeségének jelét, mint annak jelét, hogy a burzsoázia már nem képes tovább a parlamentarizmus és a polgári demokrácia régi módszereivel uralkodni, minek folytán kénytelen a belpolitikában a kormányzás terrorisztikus módszereihez folyamodni, — mint annak a jelét, hogy békés külpolitika útján már nem képes többé megtalálni a jelen helyzetből a kivezető utat, minek következtében kénytelen a háború politikájához folyamodni.

Ilyen a helyzet.

Mint látjuk, a dolog új imperialista háború irányában halad, ezt tekintik kivezető útnak a jelen helyzetből.

Természetesen nincs alapunk feltételezni, hogy a háború csakugyan ki is fog vezetni ebből a helyzetből. Ellenkezőleg,

a háború szükségkép még jobban össze fogja bogozni a helyzetet. Többet mondok: a háború minden valószínűség szerint elindítja a forradalmat s egész sor országban magát a kapitalizmus létezését fogja kérdésessé tenni, mint ahogy ez az első imperialista háború során történt. S ha, az első imperialista háború tapasztalatai ellenére, a burzsoá politikusok mégis kapva-kapnak a háború után, mint a vízbefúló a szalmaszál után, ez azt jelenti, hogy végkép megzavarodtak, zsákutcába jutottak és készek fejjel menni a falnak.

Ezért nem árt röviden szemügyre venni a háború megszervezésének azokat a terveit, melyeket ma a burzsoá politikusok köreiben főzögetnek.

Egyesek úgy vélik, hogy a háborút a nagyhatalmak egyike ellen kell megszervezni. Erre a nagyhatalomra megsemmisítő vereséget kell mérni és annak rovására akarják rendbehozni saját ügyeiket. Tegyük föl, hogy megszervezték ezt a háborút. Mi lehet ennek az eredménye? Mint ismeretes, az első imperialista háború idején szintén meg akartak semmisíteni egy nagyhatalmat — Németországot és meg akarták szedni magukat annak számlájára. És mi lett az eredmény? Németországot nem semmisítették meg, de olyan gyűlöletet vetettek el Németországban a győztesek iránt és olyan termékeny talajt teremtettek a revans számára, hogy mind mostanáig nem tudják és bizony nem fogják tudni egyhamar kikanalazni azt a förtelmes kását, amit maguk főztek. Viszont megkapták a kapitalizmus bukását Oroszországban, a proletárforradalom győzelmét Oroszországban és — világos dolog — a Szovjetuniót. Hol a biztosíték, hogy a második imperialista háború „jobb" következményekkel fog járni számukra, mint az első? Nem helyesebb-e az ellenkezőjét feltételezni?

Mások úgy vélik, hogy a háborút valamelyik, katonai szempontból gyönge, de viszont terjedelmes piacot jelentő ország, például Kína ellen kell megszervezni, melyet még hozzá, mint most kitünik, nem is lehet a szó tulajdonképpeni értelmében államnak nevezni, hanem csak „szervezetlen területnek", melynek szüksége van arra, hogy erős államok ragadják magukhoz. Nyilván végképp fel akarják osztani és Kína számlájára akarják a dolgaikat rendbehozni. Tegyük fel, hogy megszervezték ezt a háborút. Mi lehet ennek az eredménye? Ismeretes, hogy a 19. század elején ugyanúgy néztek Olaszországra és Német-

országra, ahogyan ma Kínára néznek, vagyis „szervezetlen területeknek", nem pedig államoknak tekintették és leigázták őket. És mi lett az eredmény? Az eredmény, mint ismeretes, Németország és Olaszország függetlenségi háborúi lettek és ezeknek az országoknak önálló államokká egyesülése. Az eredmény a leigázók elleni gyűlölet erősödése lett ez országok népeinek szívében, aminek következményei mindmostanig sem tüntek el, s bizony aligha is fognak egyhamar eltünni. Kérdezem: hol a biztosíték, hogy az imperialisták Kína elleni háborújának nem ugyanez lesz a következménye?

Ismét mások úgy vélik, hogy a háborút egy „magasabbrendű fajnak", mondjuk a német „fajnak", kell megszerveznie egy „alacsonyabbrendű faj", mindenekelőtt — a szlávok ellen, hogy csak ilyen háború hozhatja meg a helyzetből a kivezető utat, mert a „magasabbrendű faj" arra van hivatva, hogy megtermékenyítse az „alacsonyabbrendűt" és uralkodjék fölötte. Tegyük föl, hogy ezt a különös elméletet — mely olyan messzire esik a tudománytól, mint az ég a földtől —, tegyük föl, hogy ezt a különös elméletet átültették a gyakorlatba. Mi lehet ennek az eredménye? Ismeretes, hogy a régi Róma éppen úgy nézett valamikor a mai németek és franciák őseire, mint ahogy ma a „magasabbrendű faj" képviselői néznek a szláv törzsekre. Ismeretes, hogy a régi Róma úgy kezelte őket, mint „alacsonyabbrendű fajt", mint „barbárokat", akiknek az a hivatásuk, hogy örökre alá legyenek rendelve a „magasabbrendű fajnak", a „dicső Rómának", amire — magunk közt maradjon a szó — a régi Rómának volt is valamelyes alapja, amit a mai „magasabbrendű faj" képviselőiről nem lehet elmondani. *(Viharos taps.)* És mi lett az eredmény? Az eredmény az lett, hogy a nemrómaiak, vagyis az összes „barbárok", egyesültek a közös ellenség ellen és megdöntötték Rómát, hogy csak úgy ropogott. Kérdezem: hol a biztosíték, hogy a mai „magasabbrendű faj" képviselőinek igényei nem fognak ugyanilyen siralmas következményekre vezetni? Hol a biztosíték, hogy Berlin fasiszta és irodalmár politikusainak jobban fog kedvezni a szerencse, mint Róma régi és kipróbált hódítóinak? Nem helyesebb-e az ellenkezőt feltételezni?

Végül, megint mások, úgy vélik, hogy a háborút a Szovjetunió ellen kell megszervezni. Le akarják verni a Szovjetuniót, fel akarják osztani területét és a Szovjetunió számlájára akarják

megszedni magukat. Téves volna azt gondolni, hogy csak Japán egyes katonai körei vélekednek így. Tudomásunk van róla, hogy ugyanilyen terveket szőnek egyes európai államok vezető politikai köreiben is. Tegyük fel, hogy ezek az urak áttértek a szóról a tettre. Mi lehet ennek az eredménye? Aligha lehet kételkedni abban, hogy ez a háború a legveszedelmesebb háború lesz a burzsoázia számára. Nemcsak azért lesz a legveszedelmesebb, mert a Szovjetunió népei életre-halálra fognak harcolni a forradalom vívmányaiért, legveszedelmesebb lesz a burzsoázia számára azért, mert a háború nemcsak a frontokon fog folyni, hanem az ellenfél frontja mögött is. A burzsoáziának nincs oka kételkedni benne, hogy a Szovjetunió munkásosztályának nagyszámú barátai Európában és Ázsiában igyekezni fognak hátbatámadni elnyomóikat, akik az egész világ munkásosztályának hazája ellen indítottak bűnös háborút. És ne nekünk tegyenek szemrehányást a burzsoá urak, ha e háború után eltűnnek egyes hozzájuk közelálló kormányok, amelyek ma még „isten kegyelméből" szerencsésen uralkodnak. *(Viharos taps.)* Egy ilyen háború a Szovjetunió ellen már volt, ha emlékeznek, 15 évvel ezelőtt. Mint ismeretes, a tiszteletreméltó Churchill e háború számára költői kifejezést is talált: „14 állam hadjárata". Emlékeznek rá, persze, hogy ez a háború országunk összes dolgozóit az önfeláldozó harcosok egységes táborává tömörítette, és ezek a harcosok testükkel védelmezték meg hazájukat, a munkások és parasztok hazáját, a külső ellenség ellen. Tudjuk, mivel végződött ez a háború. Végződött az intervenciós seregek kikergetésével országunkból és forradalmi „akcióbizottságok" létesítésével Európában. Aligha fér hozzá kétség, hogy a második Szovjetunió elleni háború a támadók teljes vereségére, Európa és Ázsia számos országában forradalomra s ez országok burzsoá és földbirtokos kormányainak megsemmisítésére fog vezetni.

Ezek a zsákutcába jutott burzsoá politikusok háborús tervei.

Látnivaló, hogy sem észről, sem vitézségről nem tanúskodnak. *(Taps.)*

De míg a burzsoázia a háború útját választja, a kapitalista országok munkásosztálya, melyet a négyéves válság és munkanélküliség a kétségbeesésig elkeserített, a forradalom útjára lép. Ez azt jelenti, hogy érik és tovább fog érni a forra-

dalmi válság. S a forradalmi válság annál gyorsabban fog érlelődni, mennél jobban belegabalyodik a burzsoázia a maga háborús tervezgetéseibe, mennél gyakrabban folyamodik a munkásosztály és a dolgozó parasztok elleni harcban terrorisztikus módszerekhez.

Egyes elvtársak azt gondolják, hogy ha egyszer forradalmi válság van, a burzsoáziának olyan helyzetbe kell jutnia, amelyből nincs kivezető út, hogy tehát a burzsoázia bukása már eleve elintézett kérdés, hogy a forradalom győzelme ezzel már biztosítva is van és hogy számukra nincs más hátra, mint bevárni a burzsoázia bukását és rezolúciókat írni a győzelemről. Ez súlyos tévedés. A forradalom győzelme soha nem jön el magától. Azt elő kell készíteni és ki kell vívni. Előkészíteni és kivívni pedig csak erős forradalmi proletárpárt tudja. Vannak pillanatok, amikor a helyzet forradalmi, a burzsoázia hatalma alapjában inog s a forradalom győzelme mégsem következik be, mert nincs forradalmi proletárpárt, amely elég erős és tekintélyes lenne ahhoz, hogy a tömegeket magával vigye és a hatalmat kezébe ragadja. Oktalanság volna azt gondolni, hogy ilyen „esetek" nem állhatnak elő.

Nem ártana ezzel kapcsolatban visszaemlékeznünk Leninnek a Kommunista Internacionále II. kongresszusán a forradalmi válságról mondott látnoki szavaira.

„Elérkeztünk a forradalmi válságnak, mint forradalmi cselekvésünk alapjának kérdéséhez. És itt mindenekelőtt két elterjedt hibára kell rámutatni. Az egyik az, hogy burzsoá közgazdászok, az angolok választékos kifejezésmódján, egyszerű «nyugtalanságnak» tüntetik fel ezt a válságot. A másik pedig, hogy forradalmárok néha azt igyekeznek bebizonyítani, hogy a válságból egyáltalán nincs kivezető út. Ez tévedés. Nincs olyan helyzet, amelyből egyáltalán nincs kivezető út. A burzsoázia úgy viselkedik, mint egy nekivadult és fejét vesztett ragadozó, ostobaságot ostobaságra halmoz, kiélezve a helyzetet, gyorsítva saját pusztulását. Mindez igaz. De nem lehet «bebizonyítani», hogy egyáltalán semmi lehetőség ne lenne arra, hogy a burzsoázia a kizsákmányoltak egyik-másik kisebbségét valamelyes engedményekkel elkábítsa, az elnyomottak és kizsákmányoltak egyik-másik részének valaminő mozgalmát vagy fölkelését leverje. Vállalkozni arra, hogy előre «bebizonyítsuk», hogy «egyáltalán» nincs kivezető út: üres tudálékosságnál vagy fogalmakkal és szavakkal való játéknál nem egyéb. Valódi «bizonyíték» ilyen és hasonló kérdésekben csak a gyakorlat lehet. A burzsoá rendszer az egész világon hatalmas

forradalmi válságot él át. A forradalmi pártoknak most a gyakorlatban kell «bebizonyítani», hogy elég öntudatossággal, szervezettséggel, a kizsákmányolt tömegekkel való kapcsolattal, határozottsággal, hozzáértéssel rendelkeznek, hogy felhasználják ezt a válságot a sikeres, a győzelmes forradalom céljaira." (Lenin Művei. XXV. köt. 340—341. old.)

3. *A Szovjetunió és a kapitalista államok közti viszony*

Könnyű megérteni, hogy milyen nehéz volt a Szovjetuniónak ebben, a háborús tervezgetések miazmáival megmérgezett légkörben a maga békepolitikáját keresztülvinnie.

Az országok egész sorát átfogó eme háborúelőtti zenebona közepett, a Szovjetunió ez évek alatt szilárdan és hajthatatlanul megmaradt a maga békés álláspontján, harcolt a háborús veszedelem ellen, harcolt a béke megőrzéséért, együttműködött azokkal az országokkal, amelyek így vagy amúgy a béke fenntartása mellett vannak, leleplezte és leálcázta azokat, akik előkészítik, provokálják a háborút.

Mire számított a Szovjetunió ebben a békéért folytatott nehéz és bonyolult harcban?

a) A saját növekvő gazdasági és politikai erejére.

b) Minden ország munkásosztálya milliós tömegeinek erkölcsi támogatására, melyeknek életfontosságú érdeke a béke fenntartása.

c) Azoknak az országoknak józanságára, amelyeknek ilyen vagy amolyan indítóokból nem érdekük a béke megbontása és amelyek fejleszteni akarják kereskedelmi viszonyaikat az olyan jólfizető szerződő féllel, mint amilyen a Szovjetunió.

d) Végül — dicső hadseregünkre, amely kész megvédelmezni országunkat a külső támadásoktól.

Ezen az alapon indult meg kampányunk, hogy a szomszéd államokkal megnemtámadási egyességet kössünk és egyességet a támadó fél megállapításáról. Tudnivaló, hogy ez a kampány sikerrel járt. Mint ismeretes, megnemtámadási egyezményt kötöttünk nemcsak a velünk nyugaton és délen szomszédos államok többségével, köztük Finnországgal és Lengyelországgal, hanem olyan országokkal is, mint Franciaország, Olaszország, a támadó fél megállapításáról szóló egyezményt pedig ugyanezekkel a szomszéd államokkal, beleértve a Kisántantot is.

Ugyanezen az alapon erősödött meg a barátság a Szovjetunió és Törökország között, javult meg és vált vitán fölül ki-

elégítővé a viszony a Szovjetunió és Olaszország között, javult meg a viszonyunk Franciaországgal, Lengyelországgal és a többi balti államokkal, állítottuk helyre a diplomáciai viszonyt az Északamerikai Egyesült Államokkal, Kínával stb.

A Szovjetunió békés politikájának sikereit visszatükröző tények sorából le kell szögezni és ki kell emelni két tényt, amelyeknek komoly jelentősége vitán felül áll.

1. Először, a Szovjetunió és Lengyelország s a Szovjetunió és Franciaország közti viszony jobbrafordulását értem, ami a legutóbbi időben állt be. A multban, mint ismeretes, viszonyunk Lengyelországgal nem volt valami jó. Lengyelországban meggyilkolták államunk képviselőit. Lengyelország magát a nyugati államok védőbástyájának tekintette a Szovjetunió ellen. Lengyelországra úgy számítottak a minden néven nevezendő imperialisták, mint előhadra a Szovjetunió ellen intézendő háborús támadás esetén. Nem állt jobban a helyzet a Szovjetunió és Franciaország közötti viszony tekintetében sem. Hogy a Szovjetunió és Franciaország közötti viszony képét emlékezetünkben felidézzük, elég a Ramzin-féle kártevő csoport ügyének moszkvai bírósági tárgyalásával kapcsolatos tényekre visszaemlékeznünk. És lám, ez a nem kívánatos viszony kezd fokozatosan eltűnni. Másféle viszony lép a helyére s ezt nem lehet másképp nevezni, mint a közeledés viszonyának. Nemcsak arról van szó, hogy megnemtámadási egyezményt írtunk alá ezekkel az országokkal, bár már ennek az egyezménynek magában véve is komoly jelentősége van. Mindenekelőtt arról van szó, hogy a kölcsönös bizalmatlanságtól megfertőzött légkör kezd tisztulni. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a közeledésnek kialakulóban levő folyamatát úgy lehet tekinteni, mintha már eléggé szilárd volna és biztosítaná az ügy végleges sikerét. Esetleges meglepetéseket és politikai cikk-cakkokat például Lengyelországban, ahol a szovjetellenes hangulatok még erősek, korántsem lehet kizártnak tartani. De hogy kölcsönös viszonyunk jobbrafordult — függetlenül attól, minő eredményei lesznek ennek a jövőben —, olyan tény, amely megérdemli, hogy leszögezzük és előtérbe toljuk mint olyasvalamit, ami a béke ügyének javulását jelenti.

Mi az oka ennek a fordulatnak, mi segíti elő?

Mindenekelőtt a Szovjetunió erejének és hatalmának növekedése.

A mi időnkben a gyöngékkel nem szoktak számolni — csak az erősekkel számolnak. Azután — bizonyos változások Németország politikájában, amelyek azt tükrözik vissza, hogy Németországban nőnek a revánsot célzó és imperialista hangulatok.

Egyes német politikusok ezzel kapcsolatban azt mondják, hogy a Szovjetunió most Franciaországra és Lengyelországra orientálódik, hogy a Versailles-i béke ellenségéből annak hívévé lett, hogy ezt a változást a fasiszta rezsimnek Németországban való uralomrajutása magyarázza. Ez nem áll. Mi, természetesen, távolról sem vagyunk elragadtatva a németországi fasiszta rendszertől. Itt azonban nem a fasizmusról van szó, már csak azért sem, mert például Olaszországban a fasizmus nem volt akadálya annak, hogy a Szovjetunió a legjobb viszonyt létesítse ezzel az országgal. Nem is a Versailles-i szerződéshez való viszonyunkban beállt állítólagos változásokról van itt szó. Nekünk, akik a breszti béke szégyenét elszenvedtük, eszünk ágában sincs a Versailles-i szerződést magasztalni. Mi csak azzal nem értünk egyet, hogy e miatt a szerződés miatt a világot újabb háború örvényébe döntsék. Ugyanezt kell mondani a Szovjetunió állítólagos irányváltoztatásáról. Mi nem orientálódtunk Németországra, éppúgy nem, ahogy most sem orientálódunk Lengyelországra és Franciaországra. Mi a multban is, a jelenben is a Szovjetunióra és csakis a Szovjetunióra orientálódtunk és orientálódunk. *(Viharos taps.)* És ha a Szovjetunió érdekei azt követelik, hogy közeledjünk egyik vagy másik, a béke megbontásában nem érdekelt országhoz, mi ezt habozás nélkül megtesszük.

Nem, nem erről van itt szó. Németország politikájának megváltozásáról van szó. Arról van szó, hogy még mielőtt a mai németországi politikusok hatalomra jutottak — különösen pedig hatalomrajutásuk után —, Németországban elkezdődött a harc két politikai vonal között, a régi politika között, mely a Szovjetunió és Németország között megkötött ismert szerződésekben tükröződött vissza és az „új" politika között, mely lényegében a volt német császár politikájára emlékeztet, aki annak idején megszállta Ukrajnát és hadat vezetett Leningrád ellen, felvonulási területté változtatva e hadjárat céljára a balti országokat, — s ez az „új" politika nyilvánvalóan fölébe kerekedik a réginek. Nem lehet véletlennek tekinteni, hogy az „új" politika emberei mindenben fölénybe kerülnek, a régi politika hívei pedig kegyvesztettekké lesznek. Ugyancsak nem véletlen Hugenberg

ismert londoni föllépése, valamint nem véletlenek Rosenbergnek, a Németországban kormányzó párt külpolitikai vezetőjének nem kevésbbé ismert nyilatkozatai sem. Erről van itt szó, elvtársak.

2. Másodszor, a Szovjetunió és az Északamerikai Egyesült Államok közti normális viszony helyreállítására gondolok. Nem lehet kétséges, hogy ennek a lépésnek igen komoly jelentősége van a nemzetközi viszonyok egész rendszere szempontjából. Nemcsak arról van szó, hogy ez a lépés növeli a béke fenntartásának esélyeit, megjavítja a két ország közötti viszonyt, megszilárdítja közöttük a kereskedelmi kapcsolatokat és alapot teremt a kölcsönös együttműködés számára. Arról van szó, hogy ez a lépés határkövet állít a régi és az új állapot közé ; a régi az volt, hogy az Északamerikai Egyesült Államokat különböző országokban úgy tekintették, mint a mindenféle szovjetellenes irányzatok védőbástyáját, az új állapot az, hogy ezt a bástyát, mindkét ország kölcsönös előnyére, önként eltávolították az útból.

Ez a két legfontosabb tény, mely a szovjet békepolitika sikereit visszatükrözi.

De helytelen lenne azt gondolni, hogy a lefolyt idő alatt nálunk minden símán ment. Nem, távolról sem ment nálunk minden símán.

Emlékezzünk csak vissza az Anglia részéről gyakorolt nyomásra, kivitelünk zárlat alá helyezésére, arra a kísérletre, hogy beavatkozzanak belügyeinkbe s ezen keresztül tapogassanak ki bennünket, — így próbálják ki ellenálló erőnket. Ebből a kísérletből, igaz, semmi sem lett, a zárlatot később megszüntették, de az a kellemetlen utóíz, ami e kirohanások után megmaradt, még mindig érezhető mindabban, ami az Anglia és Szovjetunió közötti viszonnyal kapcsolatos, többek közt a kereskedelmi szerződésről folytatott tárgyalásokban is. Ezeket a Szovjetunió ellen intézett kirohanásokat pedig nem lehet véletleneknek tekinteni. Ismeretes, hogy az angol konzervatívok egy része nem tud élni ilyesmi nélkül. És éppen azért, mert nem véletlenek, számolnunk kell vele, hogy a továbbiakban meg fognak ismétlődni, hogy mindenféle fenyegetéseket alkalmaznak majd a Szovjetunió ellen, hogy károkat okoznak neki stb.

Nem szabad szem elől tévesztenünk a Szovjetunió és Japán közötti viszonyt sem, amely komoly javulásra szorul. Az, hogy Japán megtagadta a megnemtámadási egyezmény aláírását, amelyre pedig Japánnak nem kisebb szüksége van, mint a

Szovjetuniónak, újabb jele annak, hogy Japánnal való viszonyunkban nincs minden rendben. Ugyanezt kell mondanunk a Kínai Keleti Vasút ügyében folyó tárgyalások megszakadásáról, ami nem a Szovjetunió hibájából történt, valamint arról, hogy japán ágensek a Kínai Keleti Vasúton megengedhetetlen dolgokat művelnek, törvénytelenül letartóztatják a Kínai Keleti Vasút szovjet alkalmazottait stb. Arról már nem is beszélek, hogy a japán katonai vezető körök egy része nyiltan hirdeti a sajtóban a Szovjetunió elleni háborúnak és a Tengermellék elfoglalásának szükségességét, a katonai vezető körök másik részének nyilvánvaló helyeslése mellett, a japán kormány pedig, ahelyett, hogy rendreutasítaná a háborús uszítókat, úgy tesz, mintha ez a dolog őt nem érintené. Nem nehéz megérteni, hogy ilyen körülmények szükségképp a nyugtalanság és bizonytalanság légkörét teremtik meg. Mi természetesen ezután is rendületlenül a béke politikáját fogjuk folytatni és Japánnal való viszonyunk megjavítására fogunk törekedni, mert mi akarjuk ennek a viszonynak a megjavulását. Itt azonban nem minden függ tőlünk. Ezért egyúttal mindent meg kell tennünk az irányban, hogy országunkat megóvjuk a meglepetésektől és felkészültek legyünk arra, hogy támadás ellen megvédjük. *(Viharos taps.)*

Mint látjuk, békepolitikánk sikerei mellett számos negatív jelenséget is fel kell jegyeznünk.

Ez a Szovjetunió külpolitikai helyzete.

A mi külpolitikánk világos. A béke megőrzésének és a kereskedelmi kapcsolatok fejlesztésének politikája ez valamennyi ország felé. A Szovjetuniónak esze ágában sincs, hogy akárkit is fenyegessen, még kevésbbé, hogy akárkire is rátámadjon. Mi a béke mellett vagyunk és a békéért harcolunk. De nem félünk a fenyegetésektől és készek vagyunk rá, hogy a háborús uszítók csapására csapással feleljünk. *(Viharos taps.)* Aki békét akar és kereskedelmi kapcsolatokat igyekszik velünk létesíteni, az mindenkor támogatásra talál nálunk. Azokat pedig, akik megpróbálnak rátámadni országunkra: úgy visszaverjük, hogy belepusztulnak, nehogy mégegyszer kedvük kerekedjék disznóormányukat a mi szovjet-kertünkbe bedugni. *(Dörgő tapsvihar.)*

Ez a mi külpolitikánk. *(Dörgő tapsvihar.)*

A feladat az, hogy ezt a politikát ezentúl is teljes állhatatossággal és következetességgel vigyük keresztül a gyakorlatban.

II

A NÉPGAZDASÁG TOVÁBBI FELLENDÜLÉSE ÉS A SZOVJETUNIÓ BELSŐ HELYZETE

Áttérek a Szovjetunió belső helyzetének kérdésére.

A Szovjetunió belső helyzete szempontjából az időszak, amelyről beszámolok, a népgazdaság terén is, kulturális téren is, az egyre jobban kibontakozó fellendülés képét mutatja.

Ez a fellendülés nemcsak az erők egyszerű mennyiségi felhalmozása volt. Ez a fellendülés arról nevezetes, hogy elvi jelentőségű változásokat idézett elő a Szovjetunió szerkezetében és gyökeresen megváltoztatta az ország képét.

A Szovjetunió ez alatt az időszak alatt gyökeresen átalakult, ledobva magáról az elmaradottság és középkoriság köntösét. Agrárországból ipari országgá lett. Az apró egyéni mezőgazdaság országából a kollektív gépesített mezőgazdasági nagyüzemek országává változott át. Sötét, írástudatlan, kulturálatlan országból átváltozott — helyesebben: átváltozóban van — írástudó és kulturált, a Szovjetunió népeinek nyelvein működő felső-, közép- és alsó iskolák óriási hálózatával átfont országgá.

Új termelési ágak jöttek létre: szerszámgépek gyártása, automobilipar, traktoripar, vegyipar, motorgyártás, repülőgépgyártás, kombájngyártás, hatalmas turbinák és generátorok, minőségi acél, vasöntvények, mesterséges kaucsuk, nitrogén, műselyem stb. stb. *(Hosszantartó taps.)*

Az új, teljesen modern ipari üzemek ezreit építettük fel és indítottuk meg ez alatt az időszak alatt. Olyan óriásokat építettünk fel, mint a Dnjepr-menti, magnjitogorszki, kuznjecki, cseljábinszki, bobrikovi, uráli és kramatorszki üzemek. A régi üzemek ezreit szereltük át a modern technika alapján. Új üzemeket építettünk és ipari központokat létesítettünk a nemzeti köztársaságokban és a Szovjetunió határszéli vidékein: Bjelorussziában, Ukrajnában, Észak-Kaukázusban, a Kaukázusontúl, Közép-Ázsiában, Kazachsztánban, Burját-Mongóliában, Tatáriában, Baskiriában, az Urálban, Kelet- és Nyugat-Szibériában, a Távolkeleten stb.

Több mint 200.000 kolhózt és 5000 szovhózt létesítettünk új kerületi központokkal és ipari telepekkel.

Olyan helyeken, ahol azelőtt majdnem semmi sem volt, új nagyvárosok nőttek ki, nagyszámú lakossággal. A régi városok és ipartelepek hatalmas méretekben megnőttek.

Lefektettük az Urál-Kuznjecki kombinált ipartelep alapjait, — amely összekapcsolja a kokszgyártásra alkalmas kuznjecki szenet az urali vasérccel. Ilymódon ma már el lehet mondani hogy az új keleti vas- és fémipari bázis ábrándból valósággá vált.

Új, hatalmas kőolajbázis alapjait fektettük le az Urálhegylánc nyugati és déli lejtőinek kerületeiben — az Urál-területen, Baskiriában, Kazachsztánban.

Szemmellátható, hogy a közgazdaság összes ágait felölelő óriási állami tőkebefektetések, amelyek a beszámolómban tárgyalt időszak alatt több mint 60 milliárd rubelt tettek ki, nem voltak hiábavalók s már kezdenek eredményeket hozni.

E vívmányaink eredményeképpen a nemzeti jövedelem a Szovjetunióban az 1929-es év 29 milliárdjával szemben 1933-ban 50 milliárdra emelkedett ugyanakkor, amikor kivétel nélkül az összes kapitalista országokban a nemzeti jövedelem ez alatt az időszak alatt óriási mértékben esett.

Érthető, hogy mindezeknek a vívmányoknak s ennek az egész fellendülésnek a Szovjetunió belső helyzete további megerősödésére kellett vezetniök s tényleg ide is vezettek.

Hogyan mehettek végbe rövid 3—4 év alatt ilyen hatalmas változások egy óriási, elmaradt technikájú és elmaradt kultúrájú állam területén? Nem csoda-e ez? Csoda lenne, ha a fejlődés a kapitalizmus és az egyéni kisgazdaság alapján történt volna. De nem lehet csodának nevezni ezt, ha figyelembe vesszük, hogy a fejlődés nálunk a szocialista építés kifejlesztése alapján ment végbe.

Érthető, hogy ez a gigászi fellendülés csakis a szocializmus eredményes építése alapján, sok tízmillió ember társadalmi munkája alapján, amaz előnyök alapján jöhetett létre, melyek a gazdaság szocialista rendszerének sajátságai, szemben a kapitalista és az egyénileg gazdálkodó paraszti rendszerrel.

Ezért nem lehet csodálkozni azon, hogy a Szovjetuniónak a beszámolómban tárgyalt időszak alatt bekövetkezett hatalmas gazdasági és kulturális fellendülése egyúttal a kapitalista elemek likvidálását és az egyéni parasztgazdaság háttérbeszorítását is jelentette. Tény, hogy a szocialista rendszerű gazdaság rész-

aránya az ipar terén jelenleg 99%, a mezőgazdaság terén pedig, ha a gabonával bevetett területek nagyságát vesszük — 84.5%, míg az egyéni parasztgazdaságra mindössze 15.5% esik.

Ebből következik, hogy a kapitalista gazdaság a Szovjetunióban már ki van küszöbölve, az egyénileg gazdálkodó parasztok szektora pedig a falun másodrangú állásokba szorult.

Az új gazdasági politika bevezetése idején Lenin arról beszélt, hogy országunkban öt társadalmi-gazdasági forma elemei vannak jelen: 1. patriarchális gazdaság (jelentékeny mértékben naturális gazdaság), 2. kis árutermelés (a gabonát piacra vivő parasztok többsége), 3. magánkapitalizmus, 4. államkapitalizmus, 5. szocializmus. Lenin véleménye az volt, hogy mindezen formák közül végeredményben a szocialista formának kell felülkerekednie. Most már azt mondhatjuk, hogy az első, harmadik és negyedik társadalmi-gazdasági forma már nem létezik, a második társadalmi-gazdasági forma másodrangú helyre szorult, az ötödik társadalmi-gazdasági forma pedig, a szocialista forma, kizárólagosan uralkodó és egyedül parancsnokló tényezővé vált az egész népgazdaságban. *(Viharos, hosszantartó taps.)*

Ez az eredmény.

Ez az eredmény alapozza meg a Szovjetunió belső helyzetének szilárdságát, előretolt és frontmögötti állásainak erősségét a kapitalista környezet körülményei között.

Térjünk át a konkrét, a Szovjetunió gazdasági és politikai helyzetének egyes kérdéseire vonatkozó anyag megvizsgálására.

1. Az ipar fellendülése

A gazdaság ágai közül leggyorsabban iparunk nőtt. A beszámolómban tárgyalt időszak alatt, vagyis 1930-tól kezdve, iparunk több mint kétszeresére, pontosan 101.6 százalékkal nőtt meg, a háborúelőtti színvonalhoz viszonyítva pedig a növekedés csaknem négyszeres, pontosan 291.9 százalék.

Ez azt jelenti, hogy az iparosítás nálunk teljes gőzzel folyt.

Az iparosítás gyors fejlődése arra vezetett, hogy az ipari termelés a népgazdaság össztermelésében a főhelyet foglalta el. Íme a megfelelő táblázat.

AZ IPAR RÉSZARÁNYA
A NÉPGAZDASÁG ÖSSZES TERMELÉSÉBEN, SZÁZALÉKOKBAN

(az 1926—27-es év áraiban)

	1913	1929	1930	1931	1932	1933
Ipar (a kisipar nélkül)	42·1	54·5	61·6	66·7	70·7	70·4
Mezőgazdaság	57·9	45·5	38·4	33·3	29·3	29·6
Összesen ...	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Ez azt jelenti, hogy országunk szilárdan és véglegesen ipari országgá vált.

Az iparosítás szempontjából döntő jelentőségű a termelőeszközök termelésének növekedése az általános ipari fejlődés keretein belül. A beszámolóban tárgyalt időszak adatai azt mutatják, hogy az ipar egészén belül ez az iparág döntő helyet foglalt el.

Íme a megfelelő táblázat.

A NAGYIPAR KÉT FŐCSOPORTJÁNAK TERMELÉSI RÉSZARÁNYA

(az 1926—27-es év áraiban)

	Össztermelés (milliárd rubel)				
	1929	1930	1931	1932	1933
Az egész nagyipar	21·0	27·5	33·9	38·5	41·9
Ebből:					
„A" csoport. Termelőeszközök	10·2	14·5	18·8	22·0	24·3
„B" csoport. Fogyasztási cikkek	10·8	13·0	15·1	16·5	17·6
Részarány:	(százalékokban)				
„A" csoport. Termelőeszközök	48·5	52·6	55·4	57·0	58·0
„B" csoport. Fogyasztási cikkek	51·5	47·4	44·6	43·0	42·0
Összesen ...	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

A táblázat, mint látjuk, nem szorul magyarázatra.

Országunkban, mely technikai szempontból még mindig fiatal, az iparra különleges feladat hárul. Az iparnak nemcsak sajátmagát kell az új technika alapján átépítenie, nemcsak az ipar minden ágát, beleértve a könnyűipart, az élelmiszeripart és az erdőipart is. Ezeken kívül még a közlekedés minden fajtáját és a mezőgazdaság minden ágát is át kell építenie. De ezt a feladatát csak abban az esetben teljesítheti, ha a gépipar — a közgazdaság átépítésének ez a fő mozgatóereje — vezető helyet foglal el benne. A beszámolóban tárgyalt időszak adatai azt mutatják, hogy a gépgyártás már kivívta nálunk a vezetőhelyet az ipar egészén belül.

Íme a megfelelő táblázat.

AZ EGYES IPARÁGAKNAK AZ ÖSSZES TERMELÉS MENNYISÉGÉHEZ VISZONYITOTT RÉSZARÁNYA SZÁZALÉKOKBAN

	Szovjetunió			
	1913	1929	1932	1933
Kőszén-ipar	2·9	2·1	1·7	2·0
Koksz-ipar	0·8	0·4	0·5	0·6
Kőolaj-ipar	1·9	1·8	1·5	1·4
Kőolajfinomító ipar	2·3	2·5	2·9	2·6
Vas- és acélgyártás	nincs adat	4·5	3·7	4·0
Színesfém-ipar	nincs adat	1·5	1·3	1·2
Gép-ipar	11·0	14·8	25·0	26·1
Vegyi alap-ipar	0·8	0·6	0·8	0·9
Gyapotfeldolgozó ipar	18·3	15·2	7·6	7·3
Gyapjúfeldolgozó ipar	3·1	3·1	1·9	1·8

Ez azt jelenti, hogy iparunk egészséges alapon fejlődik s hogy az átépítés kulcsa — a gépipar — teljesen a kezünkben van. Csak arra van szükség, hogy okosan, észszerűen használjuk ki.

Érdekes képet ad iparunk fejlődése a beszámolóban tárgyalt időszak alatt, ha az ipart a társadalmi szektorok szerint csoportosítjuk.

Íme a megfelelő táblázat.

A NAGYIPAR ÖSSZES TERMELÉSE A TÁRSADALMI SZEKTOROK SZERINT

(az 1926—27-es év áraiban)

	Össztermelés (millió rubelekben)				
	1929	1930	1931	1932	1933
Az egész termelés	21.025	27.477	33.903	38.464	41.968
Ebből:					
I. Társadalmasított ipar	20.891	27.402	nincs adat	38.436	41.940
Ebből:					
a) állami ipar ...	19.143	24.989	« «	35.587	38.932
b) szövetkezeti ipar	1.748	2.413	« «	2.849	3.008
II. Magánipar	134	75	« «	28	28
	százalékokban				
Az egész termelés	100	100	100	100	100
Ebből:					
I. Társadalmasított ipar	99·4	99·7	nincs adat	99·93	99·93
Ebből:					
a) állami ipar	91·1	90·9	« «	92·52	92·76
b) szövetkezeti ipar	8·3	8·8	« «	7·41	7·17
II. Magánipar	0·6	0·3	« «	0·07	0·07

Ebből a táblázatból látható, hogy a kapitalista elemekkel iparunkban már végeztünk s hogy a szocialista gazdasági rendszer ma iparunknak egyetlen és monopolisztikus rendszere. *(Taps.)*

Mindazon eredmények között azonban, melyeket iparunk a beszámolóban tárgyalt időszak alatt kivívott, legfontosabbnak azt a tényt kell tekintenünk, hogy iparunk ez idő alatt az új embereknek és az ipar új vezetőinek ezreit tudta felnevelni és kikovácsolni, az új mérnökök és technikusok egész rétegeit.

a fiatal szakmunkások százezreit, akik elsajátították az új technikát és előrevitték szocialista iparunkat. Kétség nem férhet hozzá, hogy nélkülük iparunk nem érhette volna el azokat a sikereket, melyeket elért s melyekre joggal büszke lehet. Az adatok arról beszélnek, hogy a beszámolóban tárgyalt időszak alatt a gyári szakmunkás-képző iskolákból mintegy 800 ezer többé-kevésbbé szakképzett munkás került be az ipari termelésbe, a technikai főiskolákból, főiskolákból és középfokú szakiskolákból pedig több mint 180 ezer mérnök és technikus. Ha igaz az, hogy a káderek kérdése fejlődésünknek egyik legkomolyabb kérdése, akkor el kell ismerni, hogy iparunk kezd komolyan megbirkózni ezzel a kérdéssel.

Ezek iparunk fő vívmányai.

De helytelen volna azt hinni, hogy iparunknak kizárólag csak sikerei voltak. Nem, iparunknak megvannak a maga fogyatékosságai is. A legfőbbek ezek:

a) *A vas- és acélgyártás* egyre tartó elmaradása.

b) *A színesfémipar* rendezetlen állapota.

c) Annak a rendkívül nagy jelentőségnek alábecsülése, mellyel az ország általános fűtőanyag-mérlege szempontjából a *helyi széntartalékok* kiaknázásának fejlesztése bír (Moszkva alatti Kaukázus, Urál, Karaganda, Közép-Ázsia, Szibéria, Távol-Kelet, Északi-vidék stb.).

d) A kellő figyelem hiánya az új *kőolajbázisok* megszervezésének kérdésében, az Urál, Baskíria, Emba telepein.

e) A komoly gondoskodás hiánya a *közszükségleti cikkek* termelésének kiszélesítése iránt a könnyűiparban és az élelmiszeriparban, valamint a faiparban.

f) Kellő figyelem hiánya a *helyi ipar* kifejlesztésének kérdésében.

g) A *termékek minőségének* megjavításával kapcsolatos kérdések teljesen megengedhetetlen kezelése.

h) A még egyre tartó elmaradás a *munka termelékenységének* emelése, az *önköltség* csökkentése, a *gazdaságos számvetés* bevezetése terén.

i) A munkának és a munkabérnek eddig még ki nem küszöbölt helytelen megszervezése, a munkáért való személyes felelősség hiánya, egyenlősdi a munkabérrendszerben.

j) A vezetésnek még korántsem kiküszöbölt *irodai, bürokratikus* módszere a gazdasági tevékenységben és azok szer-

veiben, többek közt a könnyűipari és élelmiszeripari népbiztosságokban.

Aligha kell e fogyatékosságok sürgős kiküszöbölésének feltétlen szükségességét még külön magyarázni. A vas- és acélgyártás és a színesfémipar, mint ismeretes, az első ötéves terv évei alatt nem teljesítették tervüket. Nem teljesítették még a második ötéves terv első évében sem. Ha továbbra is elmaradnak, akkor az egész ipar fékévé és fennakadások okozójává válhatnak. Ami a szén- és kőolajipar új bázisainak létesítését illeti, nem nehéz megérteni, hogy ennek a halaszthatatlan feladatnak a teljesítése nélkül iparunkat is, közlekedésünket is zátonyra juttathatjuk. A tömegfogyasztási cikkek és a helyi ipar fejlesztésének kérdése, éppúgy, mint a termékek minőségi megjavításának kérdése, a munkatermelékenység emelésének, az önköltség csökkentésének és a gazdasági számvetés meghonosításának kérdése — ugyancsak nem szorulnak külön magyarázatra. Ami a munka és a munkabér helytelen megszervezését és a vezetés irodai, bürokratikus módszerét illeti, amint a Donjecmedence, valamint a könnyűipar és az élelmiszeripar üzemeinek példája megmutatta, ez a veszedelmes betegség az ipar minden ágába befészkelődött és akadálya fejlődésüknek. Ha nem küszöböljük ki, iparunk mind a két lábára sántítani fog.

A soronlevő feladatok:

1. Továbbra is megtartani az ipar rendszerén belül a gépipar jelenlegi vezető szerepét.

2. Megszüntetni a vas- és acélgyártás elmaradását.

3. Rendet teremteni a színesfémipar ügyében.

4. Teljes erővel kifejleszteni a helyi széntartalékok kiaknázását az összes eddig ismert telepeken, új széntermelő telepeket szervezni (például a Távolkelet Burejszki telepén), a Kuznjec-medencét második Donjec-medencévé változtatni át. *(Hosszantartó taps.)*

5. Komolyan hozzálátni kőolajbázis szervezéséhez az Urálhegylánc nyugati és déli lejtőinek telepein.

6. Kifejleszteni a közszükségleti cikkek termelését valamennyi gazdasági népbiztosság vonalán.

7. Fejleszteni a helyi szovjetipart, megadni neki a lehetőséget arra, hogy kezdeményező tevékenységet fejtsen ki a tömegfogyasztási cikkek termelése terén, és a lehetőség szerint segítséget nyujtani neki nyersanyagban és pénzben.

8. Megjavítani a forgalomba kerülő áruk minőségét, beszüntetni a nem szabványos termékek forgalombahozatalát és büntetéssel sujtani mindazokat az elvtársakat, személyre való tekintet nélkül, akik a Szovjethatalomnak a termékek minőségére és szabványaira vonatkozó törvényeit megszegik vagy megkerülik.

9. Elérni a munka termelékenységének rendszeres növekedését, az önköltség rendszeres csökkenését és a gazdasági számvetés meghonosítását.

10. Végleg kiküszöbölni a munkáért való személyes felelősség hiányát és az egyenlősdit a munkabérrendszerben.

11. Megszüntetni a vezetés irodaszagú, bürokratikus módszerét a gazdasági népbiztosságok összes szerveiben, rendszeresen ellenőrizve azt, hogyan hajtják végre az alsóbbfokú szervek a központi vezetőségek határozatait és utasításait.

2. A mezőgazdaság fellendülése

Kissé másképp haladt a fejlődés a mezőgazdaság terén. A beszámolóban tárgyalt időszak alatt a mezőgazdaság fő ágaiban egyre növekvő fellendülés ment végbe, sokszorta lassabban, mint az iparban, de mégis gyorsabban, mint abban az időben, amikor még az egyéni gazdaság volt a túlnyomó. Az állattenyésztésben pedig még az ellenkező folyamat — az állatállomány csökkenése — volt észlelhető és csak 1933-ban, s akkor is még kizárólag csak a sertéstenyésztésben, kezdtek a fellendülés jelei mutatkozni.

Nyilvánvaló, hogy a szétszórt apró parasztgazdaságok kolhózokban való egyesítésének óriási nehézségei, az a nehéz feladat, hogy majdnem a semmiből nagyszámú, hatalmasarányú gabonatermelő és állattenyésztő gazdaságot létesítsünk, általában az *átszervezés* időszaka, az egyéni mezőgazdaság sok időt igénybevevő és nagy kiadásokkal járó átépítése, új kolhózalapokra való fektetése, — mindezek a tényezők elkerülhetetlenné tették a mezőgazdaság fellendülésének lassú ütemét, és az állatállomány fejlődésében a visszaesésnek aránylag hosszú időszakát.

A mezőgazdaság számára a beszámolóban tárgyalt időszak lényegében nem annyira a gyors fellendülés és hatalmas előretörés időszaka volt, mint inkább azon előfeltételek

létesítésének időszaka, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ez a fellendülés és ez az előretörés a közeljövőben megtörténhessék.

Ha megnézzük az összes megművelt területek növekedéséről szóló adatokat, aztán külön az ipari növényekről szólókat, mezőgazdaságunk fejlődése a beszámolóban tárgyalt időszak alatt a következő képet mutatja:

A SZOVJETUNIÓ ÖSSZES BEVETETT TERÜLETE

	Millió hektárokban					
	1913	1929	1930	1931	1932	1933
Az egész bevetett terület	105·0	118·0	127·2	136·3	134·4	129·7
Ebből:						
a) Gabonaneműek ..	94·4	96·0	101·8	104·4	99·7	101·5
b) Ipari növények	4·5	8·8	10·5	14·0	14·9	12·0
c) Konyhakertészet	3·8	7·6	8·0	9·1	9·2	8·6
d) Takarmány .	2·1	5·0	6·5	8·8	10·6	7·3

AZ IPARI NÖVÉNYEK VETÉSTERÜLETEI A SZOVJETUNIÓBAN

	Millió hektárokban					
	1913	1929	1930	1931	1932	1933
Gyapot	0·69	1·06	1·58	2·14	2·17	2·05
Len (hosszúszálú)	1·02	1·63	1·75	2·39	2·51	2·40
Cukorrépa	0·65	0·77	1·04	1·39	1·54	1·21
Olajmagvak	2·00	5·20	5·22	7·55	7·98	5·79

Ezek a táblázatok visszatükrözik a két fő irányvonalat a mezőgazdaság fejlődésében:

1. A vetésterületek minden módon való növelésének irány-

vonalát a mezőgazdaság átszervezésének leglázasabb időszakában, amikor tízezrével jöttek létre a kolhózok, amikor elkergették a kulákokat a földről, elfoglalták és birtokba vették a felszabadult földeket.

2. Azt az irányvonalat, amely szerint le kell mondani a vetésterületek mindenáron való növeléséről, és a mindenáron való növelésről át kell térni a föld megmunkálásának megjavítására, a helyes váltógazdaság bevezetésére, a föld termelékenységének emelésére és — ha a gyakorlat azt követeli — a már meglevő vetésterületek ideiglenes csökkentésére.

Mint ismeretes, ezt a második irányvonalat — a mezőgazdaság egyedüli helyes vonalát — 1932-ben hirdettük meg, amikor az átszervezés időszaka a mezőgazdaságban vége felé járt és a föld termelékenységének emelése a mezőgazdaság fellendülésének egyik legfontosabb kérdésévé vált.

A vetésterületek növekedéséről szóló adatokat azonban nem tekinthetjük olyanoknak, mint amelyek a mezőgazdaság fejlődését teljesen kielégítő módon jellemzik. Előfordul, hogy a vetésterület nő, a termelés azonban nem nő, sőt esetleg csökken, mert a föld megművelése rosszabb lett és a bevetett terület egységéről betakarított termésmennyiség csökkent. Ezért a vetésterületekről szóló adatokat ki kell egészíteni az összes termelésről szóló adatokkal.

Íme az idevágó táblázat.

A GABONANEMŰEK ÉS IPARI NÖVÉNYEK ÖSSZES TERMÉSE A SZOVJETUNIÓBAN

	Millió métermázsákban					
	1913	1929	1930	1931	1932	1933
Gabonaneműek ...	801·0	717·4	835·4	694·8	698·7	898·0
Gyapot (nyers) ...	7·4	8·6	11·1	12·9	12·7	13·2
Len (fonál)	3·3	3·6	4·4	5·5	5·0	5·6
Cukorrépa	109·0	62·5	140·2	120·5	65·6	90·0
Olajmagvak	21·5	35·8	36·2	51·0	45·5	46·0

Ebből a táblázatból látható, hogy a mezőgazdaság átszervezésének leglázasabb évei — az 1931-es és 1932-es esztendők — a gabonatermés legnagyobbfokú csökkenésének évei voltak.

Ebből a táblázatból következik továbbá, hogy a len és a gyapot, melynek területein a mezőgazdaság átszervezése lassúbb ütemben ment előre, úgyszólván egyáltalán nem szenvedett s többé-kevésbbé egyenletesen és állandóan emelkedett és megőrizte fejlődése magas színvonalát.

Ebből a táblázatból következik, harmadszor, hogy míg az olajtartalmú növények csak csekély ingadozást mutattak, megőrizve fejlődésük magas színvonalát a háborúelőtti színvonalhoz képest, addig a cukorrépa, amelynek területein a mezőgazdaság átszervezése a leggyorsabb ütemben haladt előre s amely utolsónak lépett az átszervezés időszakába, az átszervezés utolsó évében, 1932-ben süllyedt a legmélyebbre, a háborúelőtti színvonal alá csökkentve a termelést.

Ebből a táblázatból következik, végül, hogy az 1933-as év — az átszervezési időszak befejezése utáni első év — a gabonaneműek és ipari növények termelésének fejlődésében a fordulat éve volt.

Ez azt jelenti, hogy mindenekelőtt a gabonaneműek, s utánuk második sorban az ipari növények termelése ezentúl határozottan és biztonsággal, gyorsan fog emelkedni.

Az átszervezési időszak a legnagyobb megrázkódtatással a mezőgazdaság állattenyésztési ágára járt.

Íme az idevágó táblázat.

A SZOVJETUNIÓ ÁLLATÁLLOMÁNYA

	Millió darab					
	1916	1929	1930	1931	1932	1933
a) Ló	35·1	34·0	30·2	26·2	19·6	16·6
b) Szarvasmarha .	58·9	68·1	52·5	47·9	40·7	38·6
c) Juh és kecske .	115·2	147·2	108·8	77·7	52·1	50·6
d) Sertés	20·3	20·9	13·6	14·4	11·6	12·2

Ebből a táblázatból látható, hogy az állatállomány szempontjából a beszámolóban tárgyalt időszak nem emelkedést, hanem még mindig folytatódó esést mutat a háborúelőtti színvonallal szemben. Nyilvánvaló, hogy ebben a táblázatban visszatükröződik egyrészt az, hogy a mezőgazdaság állattenyésztési ága legjobban tele van nagykulák elemekkel, másrészt a kulákoknak a jószág elpusztítására irányuló erős agitációja, mely az átszervezés éveiben kedvező talajra talált.

Ebből a táblázatból következik továbbá, hogy az állomány csökkenése mindjárt az átszervezés első évében (1930-ban) megkezdődött és tart egészen 1933-ig s az esés a legnagyobb méreteket az első három év alatt öltötte, míg 1933-ban, az átszervezés befejezése utáni első évben, mikor a gabonanemüek termelése már emelkedni kezdett, az állatállomány esésének méretei a minimumra csökkentek.

Végül ebből a táblázatból az következik, hogy a sertéstenyésztés terén már megkezdődött az ellenkező folyamat s az 1933-as évben már egyenesen az emelkedés jelei mutatkoztak.

Ez azt jelenti, hogy 1934-nek a fordulat évének kell és lehet lennie az egész állattenyésztés emelkedése irányában.

Hogyan fejlődött nálunk a beszámolóban tárgyalt időszak alatt a parasztgazdaságok kollektivizálása?

Íme az idevágó táblázat.

KOLLEKTIVIZÁLÁS

	1929	1930	1931	1932	1933
A kolhózok száma (ezrekben)	57·0	85·9	211·1	211·05	224·5
A kolhózokba egyesült gazdaságok száma (milliókban)	1·0	6·0	13·0	14·9	15·2
A parasztgazdaságok kollektivizálásának százalékszáma	3·9	23·6	52·7	61·5	65·0

És hogyan változtak a gabonával bevetett területek méretei az egyes szektorokban?

Íme az idevágó táblázat.

A GABONANEMŰEK VETÉSTERÜLETEI SZEKTOROK SZERINT

	Gabonavetés millió hektárokban					1933 egész vetésterületéhez viszonyított %-ban
	1929	1930	1931	1932	1933	
1. Szovhózok ..	1·5	2·9	8·1	9·3	10·8	10·6
2. Kolhózok ...	3·1	29·7	61·0	69·1	75·0	73·9
3. Egyénileg gazdálkodók	91·1	69·2	35·3	21·3	15·7	15·5
A Szovjetunió összes gabonavetése	96·0	101·8	104·4	99·7	101·5	100·0

Miről beszélnek ezek a táblázatok?

Arról, hogy a mezőgazdaság átszervezési szakaszát, amikor a kolhózok és azok tagjainak száma viharos ütemben nőtt, már befejeztük, befejeztük már 1932-ben.

Következésképp, a kollektivizálás további folyamata az a folyamat lesz, melynek során a kolhózok az egyéni parasztgazdaságokat fokozatosan fel fogják szívni és át fogják nevelni.

Ez azt jelenti, hogy a kolhózok véglegesen és visszavonhatatlanul győztek. *(Viharos, hosszantartó taps.)*

Beszélnek továbbá ezek a táblázatok arról, hogy a Szovjetunió összes gabonavetésterületének 84·5 százaléka a szovhózok és kolhózok birtokában van.

Ez azt jelenti, hogy a kolhózok és szovhózok együtt olyan erővé lettek, amely az egész mezőgazdaságnak és a mezőgazdaság összes ágainak sorsát eldönti.

Beszélnek továbbá arról, hogy az összes gabonavetésterület 73·9 százaléka a parasztgazdaságok kolhózokba egyesült 65 százalékának birtokában van, ugyanakkor, amikor a megmaradt egyéni parasztgazdaságok egész tömegének birtokában, mely az egész parasztlakosság 35 százalékát teszi ki, mindössze az összes gabonavetésterület 15·5 százaléka van.

Ha ehhez még hozzávesszük azt a tényt, hogy a kolhózok 1933-ban különböző fajtájú beszolgáltatások formájában több mint egymilliárd pud gabonát adtak az államnak, az egyénileg gazdálkodó parasztok pedig, akik a tervet teljes 100 százalékra betöltötték, mindössze körülbelül 130 millió pudot szolgáltattak be, ugyanakkor, amikor az 1929—1930-as évben az egyénileg gazdálkodó parasztok körülbelül 780 millió pudot adtak az államnak, a kolhózok pedig nem több, mint 120 millió pudot, — akkor napnál világosabb, hogy a kolhózok és az egyénileg gazdálkodó parasztok a beszámolóban tárgyalt időszak alatt teljesen szerepet cseréltek, éspedig a kolhózok ez alatt az idő alatt a mezőgazdaság uralkodó erejévé lettek, az egyénileg gazdálkodó parasztok pedig másodrendű erővé, mely kénytelen magát a kolhózrendszernek alávetni és ahhoz alkalmazkodni.

El kell ismerni, hogy a dolgozó parasztság, a mi szovjetparasztságunk, végleg és visszavonhatatlanul a szocializmus vörös zászlaja alá állott. *(Hosszantartó taps.)*

Hadd fecsegjenek az eszer és mensevik, meg a burzsoá és trockista komámasszonyok arról, hogy a parasztság természeténél fogva ellenforradalmi, hogy hivatva van visszaállítani a Szovjetunióban a kapitalizmust, hogy a szocializmus felépítésében nem lehet szövetségese a munkásosztálynak, hogy a Szovjetunióban nem lehet felépíteni a szocializmust. A tények arról beszélnek, hogy ezek az urak rágalmazzák a Szovjetuniót is, a szovjetparasztságot is. A tények arról beszélnek, hogy a mi szovjetparasztságunk végleg ellökte csónakját a kapitalizmus partjaitól és szövetségben a munkásosztállyal elindult előre, a szocializmus felé. A tények arról beszélnek, hogy a szocialista társadalom talapzatát a Szovjetunióban már leraktuk és csak az marad hátra, hogy betetőzzük a felépítménnyel — ami kétségkívül könnyebb feladat, mint a szocialista társadalom talapzatának lerakása.

A kolhózok és szovhózok ereje azonban nem merül ki vetésterületük és termelésük növekedésében. Visszatükröződik ez az erő traktorállományuk növekedésében, a gépesítés előrehaladásában is. Kétségtelen, hogy e tekintetben kolhózaink és szovhózaink nagy lépést tettek előre.

Íme az idevágó táblázat.

TRAKTORÁLLOMÁNY A SZOVJETUNIÓ MEZŐGAZDASÁGÁBAN
(az amortizáció számbavételével)

	Darabszám (ezrekben)					Teljesítőképesség (ezer lóerő)				
	1929	1930	1931	1932	1933	1929	1930	1931.	1932.	1933
Az összes traktorok ...	34·9	72·1	125·3	148·5	204·1	391·4	1003·5	1850·0	2225·0	3100·0
Ebből:										
a) gép- és traktorállomások traktorai ...	2·4	31·1	63·3	74·8	122·3	23·9	372·5	848·0	1077·0	1782·0
b) A különböző rendszerű szovhózok traktorai ..	9·7	27·7	51·5	64·0	81·8	123·4	483·1	892·0	1043·0	1318·0

Tehát 204 ezer traktor és 3 millió 100 ezer lóerő a kolhózok és szovhózok számára. Nem kis erő ez, mint látjuk; olyan erő, amely a kapitalizmus mindenfajta gyökerét ki tudja irtani a faluból. Olyan erő, mely kétszeresen haladja meg azt a traktormennyiséget, amelyről Lenin annakidején mint távoli perspektíváról beszélt.

Ami a gép- és traktorállomások, valamint a Szovhóznépbiztosság szovhózainak mezőgazdasági gépállományát illeti, azokról a következő táblázatok szolgálnak adatokkal:

A GÉP- ÉS TRAKTORÁLLOMÁSON

	1930	1931	1932	1933
Kombájn (1000 db)	7 db	0·1	2·2	11·5
Motor és lokomobil (1000 db)	0·1	4·9	6·2	17·6
Komplikált és egyszerűbb cséplőgép (1000 db)	2·9	27·8	37·0	50·0
Villanyberendezés cséplési célokra	168	268	551	1283
Javítóműhelyek száma a gép- és traktorállomásokon	104	770	1220	1933
Teherautomobil (1000 db) ...	0·2	1·0	6·0	13·5
Személyautó (db)	17	191	245	2800

A SZOVHÓZNÉPBIZTOSSÁG SZOVHÓZAIBAN

	1930	1931	1932	1933
Kombájn (1000 db)	1·7	6·3	11·9	13·5
Motor és lokomobil (1000 db)	0·3	0·7	1·2	2·5
Komplikált és egyszerűbb cséplőgép (1000 db)	1·4	4·2	7·1	8·0
Villanyberendezés	42	112	164	222
Javítóműhely				
a) alapvető javítási munkálatokra	72	133	208	302
b) közepes javításokra	75	160	215	476
c) folyó javítási munkákra	205	310	573	1166
Teherautomobil (1000 db) ...	2·1	3·7	6·2	10·9
Személyautó (db)	118	385	625	1890

Azt hiszem, hogy ezekhez az adatokhoz nem kell magyarázat.

Nem kis jelentősége volt a mezőgazdaság fellendülésében annak, hogy a Gép- és Traktorállomásokon és a szovhózokban politikai osztályokat szerveztünk és hogy a mezőgazdaságot ellátjuk szakképzett munkaerőkkel. Ma már mindenki elismeri, hogy a politikai osztályok funkcionáriusai roppant nagy szerepet játszottak a kolhózok és szovhózok munkájának megjavításában. Ismeretes, hogy a párt Központi Bizottsága a beszámolóban tárgyalt időszak alatt több mint 23 ezer kommunistát irányított a falura a mezőgazdaság kádereinek megerősítésére, köztük: több mint 3000-et a mezőgazdasági szervekhez, több mint 2000-et szovhózmunkára, több mint 13.000-et a Gép- és Traktorállomások politikai osztályaira, több mint 5000-et a szovhózok politikai osztályaira.

Ugyanezt kell mondanunk a kolhózoknak és szovhózoknak új mérnöki, technikusi és képzett mezőgazdászi erőkkel való ellátásáról. Ismeretes, hogy a beszámolóban tárgyalt időszak alatt a funkcionáriusoknak ebből a csoportjából több mint 111 ezer embert irányítottunk a mezőgazdaságba.

Ami a traktoristákat, kombájnvezetőket, gépészeket és soffőröket illeti, a beszámolóban tárgyalt időszak alatt csak a Földművelésügyi Népbiztosság rendszerének keretében több

mint 1 millió 900 ezer embert képeztünk ki és állítottunk munkába.

Ugyanez idő alatt több mint 1 millió 600 ezer embert képeztünk ki és képeztünk át kolhózvezetőségi elnöknek és tagnak, földművelési, állattenyésztési brigádvezetőnek, számvivőnek.

Ez persze kevés a mi mezőgazdaságunk számára. De mégis valami.

Mint látják, az állam minden lehetőt megtett, hogy megkönnyítse a Földművelésügyi Népbiztosság és a Szovhóznépbiztosság szerveinek a kolhóz- és szovhózszervezés vezetésével kapcsolatos munkáját.

Elmondhatjuk-e, hogy ezeket a lehetőségeket kellőképp kihasználták?

Ezt, sajnos, nem mondhatjuk.

Kezdjük ott, hogy ezek a népbiztosságok a többi népbiztosságoknál nagyobb mértékben vannak megfertőzve az ügyek bürokratikus, irodaszerű kezelésének betegségével. Határozatokat hoznak, de nem gondolnak arra, hogy ellenőrizzék a végrehajtást, hogy rendreutasítsák azokat, akik a vezetőszervek útmutatásait és rendelkezéseit megszegik s hogy előléptessék azokat, akik a rendelkezéseket becsületesen és lelkiismeretesen végrehajtják.

Azt hinné az ember, hogy az óriási traktor- és gépállomány létezése arra kötelezi a földművelésügyi szerveket, hogy ezeket az értékes gépeket rendben tartsák, idejében javítsák és a munkában többé-kevésbbé rendesen kihasználják. Mit tesznek a földművelésügyi szervek ezen a téren? Sajnos, igen keveset. A traktorok és gépek gondozása nem kielégítő. A javítómunka szintén nem kielégítő, mert még mindig nem akarják megérteni azt, hogy a javítómunka alapja a kis és a közepes javítási munka, nem pedig az egészen nagy javítás. Ami a traktorok és gépek kihasználását illeti: ezen a téren a meglevő állapot ki nem elégítő volta annyira világos és közismert, hogy bizonyításra sem szorul.

A mezőgazdaság egyik aktuális feladata a helyes váltógazdaság bevezetése, a fekete ugar szaporítása, a vetőmag megjavítása a földművelés minden ágában. Mi történik ezen a téren? Sajnos, egyelőre — igen kevés. A vetőmag dolgában a gabona-

gazdaságban és a gyapottermelésben olyan zűrzavar uralkodik, hogy sok időbe fog kerülni, amíg kibogozzuk.

Annak, hogy az ipari növények termelékenységét emeljük, egyik hathatós eszköze a trágyázás. Mi történik ezen a téren? Egyelőre nagyon kevés. Trágya van, de a Földművelésügyi Népbiztosság szervei nem tudják átvenni, ha pedig átvették, nem gondoskodnak arról, hogy idejében a helyszínére juttassák és észszerűen kihasználják.

Ami a szovhózokat illeti, meg kell mondani, hogy még mindig nem állanak feladataik magaslatán. Távol áll tőlem, hogy szovhózaink nagy forradalmasító jelentőségét lebecsüljem. De ha szembeállítjuk az államnak a szovhózokba eszközölt óriási tőkebefektetéseit a szovhózok munkájának jelenlegi tényleges eredményeivel, óriási aránytalanság adódik a szovhózok rovására. Ennek az aránytalanságnak főoka az a körülmény, hogy gabonatermelő szovhózaink túlságosan nehézkesek, az igazgatók nem tudnak megbirkózni az óriási szovhózok vezetésével, maguk a szovhózok túlontúl specializálódtak, nem vezetnek helyes váltógazdaságot, megfelelő parlagozást, nem foglalkoznak állattenyésztéssel. Nyilvánvalóan le kell csökkentenünk a szovhózok méreteit és meg kell szüntetnünk túlságos specializálódásukat. Azt lehetne gondolni, hogy a Szovhóznépbiztosság idejében tette fel ezt a kérdést és elérte elintézését. De ez nem áll. A kérdést olyanok kezdeményezésére vetettük fel és intéztük el, akiknek semmi közük a Szovhóznépbiztossághoz.

Végül az állattenyésztés kérdése. Az állattenyésztés súlyos állapotáról már beszámoltam. Azt lehetne hinni, hogy földművelési szerveink lázas tevékenységet fejtenek ki az állattenyésztés válságának megszüntetésére, meghúzzák a vészharangot, mozgósítják funkcionáriusaikat és rohamot indítanak az állattenyésztés problémájának megoldására. Sajnos, semmi ilyesféle nem történt és nem történik. Nemcsak hogy a vészharangot nem húzzák meg az állattenyésztés súlyos állapota miatt, sőt ellenkezőleg: igyekeznek elkenni ezt a kérdést, jelentéseikben néha éppenséggel eltitkolni igyekeznek az állattenyésztés tényleges állapotát az ország közvéleménye előtt, ami bolsevikok részéről teljesen megengedhetetlen. Ezekután azt remélni, hogy a földművelési szervek képesek lesznek az állattenyésztést talpraállítani és a kellő színvonalra emelni — annyit jelentene,

mint homokra építeni. Az állattenyésztés ügyét az egész pártnak, összes pártbeli és pártonkívüli funkcionáriusainknak kell kezükbe venniük, szem előtt tartva azt, hogy az állattenyésztés problémája ma ugyanolyan elsőrendű probléma, mint amilyen tegnap a már sikeresen megoldott gabona-probléma volt. Nem szorul bizonyításra, hogy a szovjetemberek, akik a cél felé vezető úton már nem egy komoly akadályt legyűrtek, le tudják majd gyűrni ezt az akadályt is. *(Tapsvihar.)*

Ez a rövid és távolról sem teljes felsorolása azoknak a hiányoknak, amelyeket ki kell küszöbölnünk és azoknak a feladatoknak, amelyeket a legközelebbi időben teljesítenünk kell.

De a dolog nem merül ki ezekkel a feladatokkal. Vannak a mezőgazdaság területén még más feladatok is, amelyekről nem árt néhány szót szólni.

Mindenekelőtt figyelembe kell vennünk, hogy területeinknek régi felosztása ipari és agrárterületekre már lejárta magát. Nincsenek többé kizárólagos agrárterületeink, amelyek kenyérrel, hússal, főzelékfélével látnák el az ipari területeket, amint hogy nincsenek kizárólagos ipari területeink sem, amelyek arra számíthatnának, hogy minden szükséges terméket kívülről, más területekről fognak megkapni. A fejlődés olyan irányban halad, hogy minden területünk többé-kevésbbé ipari területté válik és minnél tovább haladunk, annál inkább ipari területté fog válni. Ez azt jelenti, hogy Ukrajna, Észak-Kaukázus, a Központi Feketeföld Terület és más volt agrárvidékek nem tudnak többé annyi terméket átengedni másfelé, az ipari központoknak, mint azelőtt, mert kénytelenek a saját városaikat, a saját munkásaikat táplálni, akiknek száma nőni fog. Ebből azonban az következik, hogy minden területnek meg kell teremtenie saját mezőgazdasági bázisát, hogy meglegyen a saját zöldsége, saját burgonyája, saját vaja, saját teje és bizonyos mértékben a saját kenyere és saját húsa is, hacsak nem akar nehéz helyzetbe kerülni. Tudjuk, hogy ez a dolog teljességgel megvalósítható és e megvalósítás már folyamatban is van.

A feladat az, hogy a megkezdett munkát mindenáron végigvigyük.

Figyelmet kell fordítanunk továbbá arra, hogy területeink ismert felosztása fogyasztó és termelő területekre szintén kezdi

már elveszíteni kizárólagos jellegét. Olyan „fogyasztó" területek, mint a moszkvai és a gorkiji, ebben az évben körülbelül 80 millió pud gabonát adtak az államnak. Ez persze nem kicsiség. Az úgynevezett fogyasztó övezetövben körülbelül 5 millió hektár bozóttal benőtt szűzföld van. Ismeretes, hogy ennek az övezetnek az éghajlata nem rossz, nem kevés a csapadék és szárazság nem fordul elő. Ha ezeket a földeket a bozóttól megtisztítjuk és néhány szervezeti jellegű rendszabályt hajtunk végre, óriási területet nyerhetünk a gabonatermelés számára, mely, annak a vidéknek rendszerinti nagy termelékenysége mellett, nem kevesebb piacrakerülő gabonát adhat nekünk, mint amennyit ma az Alsó- vagy a Közép-Volgavidék ad. Nagy segítség lenne ez az északi ipari központok számára.

A feladat nyilvánvalóan az, hogy a fogyasztó övezet kerületeiben nagy gabonatermő területeket létesítsünk.

Végül a szárazság elleni harc kérdése a Volgántúli vidéken. Óriási jelentősége van annak, hogy a Volgántúli vidék keleti kerületeiben erdőket ültessünk és erdővédő övezeteket létesítsünk. Ez a munka, mint ismeretes, már folyamatban van, bár nem lehet azt mondani, hogy elegendő intenzitással folyik. Ami a Volgántúli vidék öntözését illeti — márpedig a szárazság elleni harc szempontjából ez a fő —, ezt az ügyet sokáig húznihalasztani nem szabad. Igaz, bizonyos külső körülmények, amelyek nagyon sok erőt és anyagi eszközt vontak el tőlünk, némileg akadályozták ezt a dolgot. Most azonban nincs már többé ok arra, hogy tovább is halogassuk. A Volgántúl, amely évenként mintegy 200 millió pud árugabonát ad nekünk, nem lehetünk meg komoly és tökéletesen állandó, az időjárás szeszélyeitől független gabonatermelési alap nélkül. Ez feltétlen szükséges, ha számbavesszük egyrészt a volgamenti városok növekedését és másrészt mindenféle bonyodalmak lehetőségét a nemzetközi viszonyok terén.

A feladat az, hogy komoly munkához lássunk a Volgántúli-vidék öntözésének megszervezésére. *(Taps.)*

3. A dolgozók anyagi helyzetének és kultúrájának fellendülése

Megrajzoltuk ilymódon iparunk és mezőgazdaságunk helyzetét, a beszámolóban tárgyalt időszak alatti fejlődésüket és jelen állapotukat.

Az eredmény:

a) A termelés hatalmasan föllendült, az ipar terén is, a főbb mezőgazdasági ágak terén is.

b) A szocialista gazdasági rendszer e föllendülés alapján véglegesen győzött a kapitalista rendszer fölött, az iparban is, a mezőgazdaságban is; a szocialista rendszer az egész gazdaság egyedüli rendszerévé lett, a kapitalista elemeket kiszorította a gazdaság összes területeiről.

c) Az egyénileg gazdálkodó parasztok óriási többsége szakított az egyéni kis árugazdasággal és kollektív gazdaságokban egyesült, a kollektív munka és a termelő eszközök kollektív tulajdona alapján, a kollektív gazdaság teljesen győzött az egyéni kis árugazdaság fölött.

d) A kolhózok további kiterjesztése egyre nő az egyéni parasztgazdaságok bevonása révén, amelyeknek száma ilymódon hónapról-hónapra csökken és amelyek, ha a dolog lényegét nézzük, a kolhózok és szovhózok segéderejévé változnak.

Érthető, hogy ez a kizsákmányolók fölött aratott történelmi győzelem szükségképpen a dolgozók anyagi helyzetének és egész mindennapi életének gyökeres javulására vezetett.

Az élősdi osztályok felszámolása következtében megszűnt az ember ember által való kizsákmányolása. A munkás és a paraszt munkája felszabadult a kizsákmányolás alól. A jövedelmek, melyeket azelőtt a kizsákmányolók sajtoltak ki a nép munkájából, most megmaradnak a dolgozók kezében és azokat részben a termelés kiterjesztésére és a dolgozók újabb csapatainak a termelésbe való bevonására, részben pedig a munkások és parasztok jövedelmének közvetlen emelésére használjuk ki.

Eltűnt a munkanélküliség — a munkásosztálynak ez a korbácsa. Míg a burzsoá országokban a munkanélküliek milliói nyomorognak és szenvednek munka híján, addig nálunk nincs többé munkás, akinek ne volna munkája és keresete.

A kulák-járom eltűnésével eltűnt a nyomor a faluból. Minden parasztnak, akár kolhóztag, akár egyesgazda, megvan most a lehetősége arra, hogy emberi életet éljen, feltéve, hogy becsületesen dolgozni akar, nem pedig henyélni, csavarogni és kolhózvagyont lopkodni.

A kizsákmányolás megszüntetése, a munkanélküliség megszüntetése a városban, a nyomorúság megszüntetése a falun — olyan történelmi vívmányok ezek a dolgozók anyagi helyzete

szempontjából, amilyenekről a legesleg-„demokratikusabb" burzsoá országok munkásai és parasztjai még csak nem is álmodhatnak.

Megváltozott nagyvárosaink és ipari központjaink képe. A burzsoá országokban a nagyvárosok mindenkori ismertetőjelei a sikátorok, az úgynevezett munkásnegyedek a város szélén, sötét, nedves, nagyobbrészt pincehelyiségekből álló rozoga lakások halmaza, ahol rendszerint a nincstelen népség húzódik meg, a piszokban nyüzsögve és a sorsot átkozva. A Szovjetunióban a forradalom arra vezetett, hogy ezek a sikátorok nálunk eltűntek. Újonnan épült szép és világos munkásnegyedek váltották fel őket, melyek nálunk sok esetben jobban festenek, mint a város központi kerületei.

Mégjobban megváltozott a falu képe. A régi falu, melyben a legszembetűnőbb helyen a templom állt, aztán az előtérben néhány jobb ház, a zsandáré, a papé, a kuláké, a háttérben pedig a parasztok félig bedőlt viskói, kezd eltűnni. Helyébe lép az új falu, társadalmi és gazdasági épületeivel, klubjaival, rádiójával, mozgóképszínházával, iskoláival, könyvtáraival és bölcsődéivel, traktorjaival, kombájnjaival, cséplőgépeivel, automobiljaival. Eltűntek a falu régi előkelőségei, a kizsákmányoló kulák, a vérszopó uzsorás, a spekuláns kereskedő, a nagyságos zsandár. Most a kolhózok és szovhózok, iskolák és klubok aktív munkásai a nevezetes emberek, az elsőrangú traktoristák és kombájnvezetők, a földművelés és az állattenyésztés brigádvezetői, a kolhózföldek legjobb élmunkásai és munkásnői.

Eltűnőben van a város és falu közötti ellentét. A város megszűnik a parasztok szemében kizsákmányolásuk központja lenni. A város és falu közötti gazdasági és kulturális kapcsolat szálai egyre erősödnek. A falu ma segítséget kap a várostól és annak iparától — traktorokat, mezőgazdasági gépeket, automobilokat, embereket, anyagi eszközöket. Amellett magának a falunak is megvan a maga ipara, gép- és traktorállomások, javítóműhelyek, a kolhózok mindenféle iparvállalatai, kis villanytelepek stb. képében. A város és falu közötti kulturális szakadék áthidalása folyamatban van.

Ezek a dolgozók fő vívmányai anyagi helyzetük, napi életük, kultúrájuk javulása terén.

E vívmányok alapján a beszámolóban tárgyalt időszak alatt a következő eredményeket értük el:

a) A nemzeti jövedelem, amely 1930-ban 35 milliárd volt, 1933-ban 50 milliárdra nőtt és minthogy a kapitalista elemeknek a nemzeti jövedelemben való részesedése, a koncessziótulajdonosokat is beleszámítva, jelenleg fél százaléknál kevesebbet tesz ki, ez azt jelenti, hogy úgyszólván az egész nemzeti jövedelem a munkások és alkalmazottak, dolgozó parasztok, szövetkezetek és az állam között oszlik meg.

b) A Szovjetunió lakosságának száma, amely 1930 végén 160·5 millió ember volt, 1933 végére 168 millióra nőtt.

c) A munkások és alkalmazottak száma, amely 1930-ban 14 millió 530 ezer volt, 1933-ra 21 millió 883 ezerre nőtt meg, mégpedig a fizikai munkát végző személyek száma ez idő alatt 9 millió 489 ezerről 13 millió 797 ezerre emelkedett, a nagyipar munkásainak száma, a közlekedésügy munkásait is beleszámítva, 5 millió 79 ezerről 6 millió 882 ezerre, a mezőgazdasági munkások száma 1 millió 426 ezerről 2 millió 519 ezerre, a kereskedelemben dolgozó munkások és alkalmazottak száma pedig 814 ezerről 1 millió 497 ezerre.

d) A munkások és alkalmazottak munkabéralapja, amely 1930-ban 13 milliárd 597 millió rubelt tett ki, 1933-ban 34 milliárd 280 millió rubelre nőtt.

e) Az ipari munkások átlagos évi munkabére az 1930-as év 991 rubeljéről 1933-ban 1519 rubelre emelkedett.

f) A munkások és alkalmazottak szociális biztosítási alapja, mely 1930-ban 1 milliárd 810 millió rubelt tett ki, 1933-ban 4 milliárd 610 millió rubelre emelkedett.

g) Az egész földfeletti ipar áttért a 7 órás munkanapra.

h) Az állam, hogy a parasztokat segítse, 2860 gép- és traktorállomást szervezett számukra, 2 milliárd rubel befektetéssel.

i) Az állam segítséget adott a parasztoknak a kolhózoknak nyujtott 1 milliárd 600 millió rubel összegű hitel formájában.

j) Az állam a parasztoknak vetőmag- és élelemkölcsön révén segítséget nyujtott, mégpedig a beszámolóban tárgyalt időszak alatt 262 millió pud gabona erejéig.

k) Az állam segítette a szegényebb parasztokat, adózási és biztosítási kedvezmények formájában, 370 millió rubel erejéig.

Ami az ország kulturális fejlődését illeti, a beszámolóban tárgyalt időszak alatt elért eredményeink a következők:

a) A Szovjetunió egész területén bevezettük az általános

kötelező elemi oktatást s az írástudók százalékarányát, mely 1930 végén 67 volt, 1933 végére 90-re emeltük fel.

b) A különböző fokú iskolák tanulóinak száma, mely 1929-ben 14 millió 358 ezerre rúgott, 1933-ban 26 millió 419 ezerre növekedett, mégpedig: az *elemi* iskolák tanulóinak száma 11 millió 697 ezerről 19 millió 163 ezerre, a *középiskolák* tanulóinak száma — 2 millió 453 ezerről 6 millió 674 ezerre, a *főiskolák* tanulóié — 207 ezerről 491 ezerre.

c) Az iskolaköteles kort még el nem ért oktatott gyermekek száma, mely 1929-ben 838 ezret tett ki, 1933-ban 5 millió 917 ezerre emelkedett.

d) Az általános és speciális főiskolák száma 1914-ben 91 volt, 1933-ban 600-ra emelkedett.

e) A tudományos kutatóintézetek száma, mely 1929-ben 400-at tett ki, 1933-ban 840-re nőtt.

f) A klubjellegű intézmények száma, mely 1929-ben 32 ezer volt, 1933-ban 54 ezerre emelkedett.

g) A mozgóképszínházak, klubbeli mozgóképberendezések és vándor mozgóképszínházak száma, mely 1929-ben 9800 volt, 1933-ban 29 ezer 200-ra emelkedett.

h) Az ujságok naponkénti példányszáma, mely 1929-ben 12 millió 500 ezret tett ki, 1933-ban 36 millió 500 ezerre nőtt.

Nem árt talán megjegyezni, hogy a munkások arányszáma a főiskolai hallgatók között nálunk 51·4%, a dolgozó parasztoké pedig 16·5%, ugyanakkor, amikor például Németországban a munkások arányszáma a főiskolai hallgatók közt az 1932—33-as iskolaévben mindössze 3·2%, a kisparasztoké pedig mindössze 2·4% volt.

Mint örvendetes tényt és mint a falu kulturális fejlődésének jelét kell feljegyeznünk a női kolhóztagok aktivitásának növekedését a társadalmi szervezői munka terén. Ismeretes például, hogy körülbelül 6000 női kolhóztag tölt be jelenleg kolhózelnöki tisztséget, több mint 60 ezer a kolhózelnökségi nőtagok száma, van 28 ezer női brigádvezető, 100 ezer munkacsoportvezető, 9000 kolhózbeli árufarmvezető, 7000 traktorista. Mondanom sem kell, hogy ezek az adatok nem teljesek. De az a kevés is, ami ezekben az adatokban rejlik, elég világosan beszél a falu nagy kulturális fejlődéséről. Ennek a körülménynek, elvtársak, óriási jelentősége van. Óriási jelentősége van azért, mert országunk lakosságának felét a nők teszik ki, óriási munkahadsereg

ez s ők vannak hivatva gyermekeinket, jövő nemzedékünket, vagyis jövendőnket nevelni. Ezért nem tűrhetjük azt, hogy a dolgozóknak ez az óriási hadserege sötétségben és tudatlanságban tengődjék! Ezért kell üdvözölnünk a dolgozó nők növekvő társadalmi aktivitását és vezető állásokba való előléptetésüket, mint kulturáltságunk növekedésének kétségtelen jelét. *(Hosszantartó taps.)*

Végül hangsúlyoznunk kell még egy tényt, amely azonban már negatív jellegű. Azt a megengedhetetlen jelenséget értem, hogy a pedagógiai és orvosi „fakultásokat" nálunk még mindig mostohán kezelik. Ez nagy fogyatékosság, mégpedig olyan, amely már az államérdekek megsértésével határos. Ezt a fogyatékosságot okvetlenül ki kell küszöbölni. És mennél hamarább tesszük, annál jobb.

4. *Az áruforgalom fellendülése és a közlekedés*

Eredményeink ilymódon a következők:

a) az ipari termelés, beleértve a közszükségleti cikkek termelését is, nőtt;

b) a mezőgazdasági termelés fokozódott;

c) a város és falu tömegeinek egyre nagyobb a szükséglete és kereslete termékek és iparcikkek dolgában.

Mi kell még ahhoz, hogy ezeket a meglevő feltételeket egymással összekössük s a szükséges áruk és termékek megszerzését a fogyasztók egész tömege számára biztosítsuk?

Egyes elvtársak azt gondolják, hogy a már meglevő előfeltételek elégségesek ahhoz, hogy országunk gazdasági élete felpezsdüljön. Ez súlyos tévedés. Elképzelhető, hogy ha mindezek az előfeltételek megvannak és az áru mégsem jut el a fogyasztóhoz, akkor a gazdasági élet nemcsak nem pezsdül fel, hanem ellenkezőleg: megbomlik és gyökeréig dezorganizálódik. Meg kell végtére is érteni, hogy az árukat végeredményben nem a termelés, hanem a fogyasztás számára állítják elő. Voltak nálunk esetek, hogy áruban és termékekben nem volt hiány, de ezek nemcsak nem jutottak el a fogyasztóhoz, hanem évekig sétálgattak az úgynevezett áruelosztó hálózat bürokratikus sikátoraiban, messze a fogyasztótól. Érthető, hogy ilyen körülmények között elesett az, ami az ipart és a mezőgazdaságot a termelés fokozására sarkalta volna, az áruk felhalmozódtak az áruelosztó

hálózatban, a munkások és parasztok pedig áruk és termékek nélkül maradtak. Ennek következményeképpen — zavar állott be az ország gazdasági életében, noha az áruk és termékek megvoltak. Annak, hogy az ország gazdasági élete felpezsdüljön, az iparnak és a mezőgazdaságnak pedig meglegyen, ami őket termelésük további növelésére sarkalja, még egy előfeltétele van, éspedig: élénk *áruforgalom* a város és a falu között, az ország kerületei és területei között, a gazdaság különböző ágai között. Szükség van arra, hogy az egész országot az áruraktárak, üzletek, boltok gazdag hálózata fogja át. Szükséges, hogy ezeknek a raktáraknak, üzleteknek, boltoknak csatornáin keresztül az áruk szünet nélkül keringjenek a termelési helyekről a fogyasztóhoz. Ebbe a munkába be kell vonni az állami áruhálózatot is, a szövetkezeti áruhálózatot is, a helyi ipart is, a kolhózokat is, az egyénileg gazdálkodó parasztokat is.

Ez az, amit mi úgy nevezünk, hogy fejlett *szovjetkereskedelem*, kereskedelem kapitalisták *nélkül*, kereskedelem spekulánsok *nélkül*.

Amint látjuk, a szovjetkereskedelem kifejlesztése az a legaktuálisabb feladat, amelynek megoldása nélkül tovább előrehaladnunk lehetetlen.

És mégis, ámbár a mondottak igazsága teljesen szemmellátható, a pártnak a beszámolóban tárgyalt időszak alatt sok akadályt kellett elhárítania a szovjetkereskedelem fejlesztésének útjából. Ezekről röviden azt lehetne mondani, hogy annak az agy-ficamodásnak az eredményei, amelyben a kommunisták egy része szenved a szovjetkereskedelem szükségességének és jelentőségének kérdését illetően.

Kezdjük azzal, hogy a kommunisták egy része még mindig felülről, félvállról kezeli a kereskedelmet általában és a szovjetkereskedelmet különösen. Ezek a, tisztesség ne essék szólván, kommunisták úgy tekintik a szovjetkereskedelmet, mint valami másodrendű, értéktelen dolgot, a kereskedelem terén dolgozókat pedig mint lecsúszott embereket. Ezek az emberek nyilván nem értik, hogy a szovjetkereskedelem félvállról kezelésével nem bolsevik nézeteket nyilvánítanak, hanem olyan hétszilvafás nemesek nézeteit, akiknek nagy az ambíciójuk, de nincsen muníciójuk. *(Taps.)* Ezek az emberek nem értik, hogy a szovjetkereskedelem a mi vérbeli bolsevik ügyünk, a kereskedelemben dolgozók pedig — beleértve az üzleti elárusítókat is, feltéve

hogy becsületesen dolgoznak — a mi forradalmi, bolsevik ügyünk megvalósítói. *(Taps.)* Érthető, hogy a pártnak kissé fejbe kellett kólintania ezeket a, tisztesség ne essék szólván, kommunistákat, nemesi előítéleteiket pedig szemétgödörbe kellett dobnia. *(Hosszantartó taps.)*

Végeznünk kellett továbbá egy másik fajta előítélettel. Arról a baloldaliaskodó fecsegésről van szó, mely funkcionáriusaink egy részének soraiban elterjedt, hogy a szovjetkereskedelem már meghaladott álláspont, hogy meg kell szerveznünk a közvetlen termékcserét, hogy a pénz már nemsokára meg fog szűnni, mert nálunk a pénz, állítólag, már egyszerű elszámolási jeggyé változott át, hogy semmi értelme fejlesztenünk a kereskedelmet, ha egyszer már a közvetlen termékcsere kopogtat az ajtónkon. Meg kell jegyezni, hogy ez a szovjetkereskedelem fejlődését megakadályozni igyekvő, kapitalista elemek kezére játszó, baloldaliaskodó kispolgári fecsegés nemcsak a vörös professzorok egy részének soraiban terjedt el, hanem egyes, a kereskedelemben dolgozó elvtársak között is. Persze nevetséges és mulatságos dolog, hogy ezek az emberek, akik az egyszerű szovjetkereskedelmet képtelenek megszervezni, arról fecsegnek, hogy készek megszervezni a bonyolultabb és nehezebb közvetlen termékcserét. De hát Don Quijote-okat épp azért nevezik Don Quijote-oknak, mert hiányzik az elemi életérzékük. Ezek az emberek, akik olyan távol állnak a marxizmustól, mint az ég a földtől, nyilván nem értik, hogy a pénz nálunk még sokáig meg fog maradni, egészen a kommunizmus első szakasza, a szocialista fejlődési szakasz befejezéséig. Nem értik, hogy a pénz a polgári gazdaságnak az a szerszáma, amelyet a Szovjethatalom a maga kezébe vett és a szocializmus érdekeihez hozzáidomított azért, hogy a szovjetkereskedelmet teljes erővel kifejlessze és ezzel a közvetlen termékcsere előfeltételeit előkészítse. Nem értik, hogy a termékcsere csak az ideálisan megszervezett szovjetkereskedelem leváltásaként és annak eredményeképpen jöhet el, ami pedig nálunk még távolról sincs meg és nem is lesz egyhamar. Érthető, hogy a párt, amely a fejlett szovjetkereskedelmet igyekszik megszervezni, ezeket a „baloldali" korcsszülötteket is szükségesnek tartotta fejbekólintani, kispolgári fecsegésüket pedig — szélnek ereszteni.

Végeznünk kellett továbbá kereskedelmi funkcionáriusainknak azzal a rossz szokásával, hogy gépiesen osztják szét

az árukat, ki kellett küszöbölnünk az áruválaszték követelményeinek és a fogyasztó követelményeinek elhanyagolását, meg kellett szüntetnünk az áruk gépies szétküldését, a személyes felelősség hiányát a kereskedelemben. E célból területi és területközi áruraktárakat létesítettünk s az új üzletek és boltok tízezreit nyitottuk meg.

Meg kellett szüntetnünk továbbá a szövetkezetek monopólhelyzetét a piacon, s ezzel kapcsolatban köteleztük az összes népbiztosságokat, hogy saját áruikkal maguk folytassanak kereskedelmet, a Közellátási Népbiztosságot pedig, hogy szélesméretű kereskedelmet folytasson mezőgazdasági termékekkel, ami egyrészt, a verseny következtében, a szövetkezeti kereskedelem megjavításához vezetett, másrészt a piaci árak eséséhez, a piac egészséges fejlődéséhez.

Megszerveztük az árukat mérsékelt árakon nyujtó étkezdék széles hálózatát („társadalmi élelmezés"), megszerveztük a gyárakban a Munkásellátás Osztályait, kikapcsolva a gyári ellátásból azokat az elemeket, akiknek a gyárhoz semmi közük sincs, minek folytán csak a Nehézipari Népbiztosság rendszerébe tartozó üzemekből nem kevesebb mint 500 ezer ilyen oda nem tartozó elemet kapcsoltunk így ki.

Egységes központi bankot létesítettünk rövidlejáratú hitelek nyujtására, Állami Bankot 2200 kerületi fiókkal, amelyek alkalmasak a kereskedelmi műveletek finanszírozására.

Ezeknek a rendszabályoknak eredményeképpen a beszámolóban tárgyalt időszak alatt elértük:

a) az üzletek és elárusítóhelyek hálózatának növekedését az 1930-as évbeli 184 ezer 662-ről 277 ezer 974-re az 1933-as évben;

b) a területi áruraktárak hálózatát újonnan megteremtettük 1011 raktárral és a területközi áruraktárak hálózatát 864 raktárral;

c) megteremtettük a gyári Munkásellátási Osztályok hálózatát 1600 fiókkal;

d) a jegy nélkül kenyeret árusító üzletek hálózatának növekedését, amely hálózat jelenleg 330 várost lát el;

e) a társadalmi étkezőhelyek hálózatának növekedését, amely hálózat jelenleg 19 millió 800 ezer fogyasztót lát el;

f) az állami és szövetkezeti kereskedelem áruforgalmának növekedését, beleértve a társadalmi étkezőket is, amely forga-

lom 1930-ban 18 milliárd 900 millió rubel volt, 1933-ban pedig 49 milliárd rubelre nőtt.

Téves volna azt hinni, hogy a szovjetkereskedelemnek ez a felvirágzása elég ahhoz, hogy gazdaságunk szükségleteit kielégítse. Ellenkezőleg, most jobban, mint valaha, világossá válik, hogy áruforgalmunk jelenlegi állapota nem képes szükségleteinket kielégíteni. Ezért a feladat az, hogy a szovjetkereskedelmet tovább fejlesszük, bevonjuk ebbe a munkába a helyi ipart, élénkebbé tegyük a kolhózparaszt-kereskedelmet és új, döntő sikereket vívjunk ki a szovjetkereskedelem fellendülése terén.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ezt a dolgot nem korlátozhatjuk csak a szovjetkereskedelem fejlesztésére. Míg gazdaságunk fejlődése az áruforgalom fejlődésétől, a szovjetkereskedelem fejlődésétől függ, addig a szovjetkereskedelem fejlődése viszont vasúti, hajó- és automobilközlekedésünk fejlődésétől függ. Megtörténhetik, hogy vannak áruk, megvan a teljes lehetőség az áruforgalom kifejlesztésére, de a közlekedés nem tart lépést az áruforgalom fejlődésével és nem képes az árukat elszállítani. Mint ismeretes, lépten-nyomon így is történik nálunk. Ezért a közlekedés az a gyengénk, amelyen megbotolhat, és csakugyan már kezd is megbotlani egész gazdaságunk és főleg áruforgalmunk.

Igaz, vasúti közlekedésünk teherforgalma, amely 1930-ban 133·9 milliárd tonnakilométert tett ki, 1933-ban 172 milliárd tonnakilométerre emelkedett. Ez azonban a mi számunkra, a mi gazdaságunk számára kevés, nagyon kevés.

A víziutak teherforgalma az 1930-as év 45·6 milliárd tonnakilométeréről 1933-ban 59·9 milliárd tonnakilométerre emelkedett. Ez azonban a mi gazdaságunk számára kevés, nagyon kevés.

Már nem is beszélek az automobilközlekedésről, melynek állománya az 1913-as év 8800 autójával szemben (teher és személyautók együttvéve) 1933 végére 117 ezer 800 autóra emelkedett. A mi gazdaságunk számára ez oly kevés, hogy szégyen róla még beszélni is.

Kétség nem fér hozzá, hogy a közlekedésnek mindezek az ágai sokkal jobban dolgozhatnának, ha a közlekedési szervek nem szenvednének egy bizonyos betegségben, amelyet a vezetés irodaszerű, bürokratikus módszerének hívnak. Ezért —

azon kívül, hogy segítenünk kell a közlekedést emberekkel és anyagi eszközökkel — a feladat az, hogy kiirtsuk a közlekedési szervekből a dolgok bürokratikus, irodaszerű intézését és cselekvőbbekké tegyük őket.

Elvtársak! Elértük azt, hogy az ipar fő kérdéseit helyesen oldottuk meg és iparunk ma biztosan áll a lábán. Elértük azt, hogy a mezőgazdaság főkérdéseit szintén helyesen oldottuk meg és a mezőgazdaság — ezt nyiltan kimondhatjuk — ma szintén biztosan áll a lábán. Ezeket a vívmányokat azonban elveszíthetjük, ha áruforgalmunk sántítani kezd s a közlekedés kölönc lesz, mely lábunkat lehúzza. Ezért az áruforgalom kifejlesztésének és a közlekedés jelentékeny mértékű megjavításának feladata az a soronlevő aktuális feladat, melynek megoldása nélkül nem haladhatunk előre.

III

A PÁRT

Áttérek a párt kérdésére.

A jelen kongresszus a leninizmus teljes győzelmének jegyében, az antileninista csoportok maradékainak felszámolása jegyében folyik le.

Levertük és szétszórtuk a trockisták antileninista csoportját. Szervezői most külföldön kódorognak, a burzsoá pártok előszobáiban.

Levertük és szétszórtuk a jobboldali elhajlók antileninista csoportját. Szervezői már régen megtagadták saját nézeteiket s most mindenkép igyekeznek jóvátenni bűneiket a párt előtt.

Levertük és szétszórtuk a nacionalista irányban elhajlók csoportjait. Szervezőik vagy végkép összeolvadtak az intervencionista emigrációval vagy beismerték bűnüket.

E forradalomellenes csoportok híveinek többsége kénytelen volt elismerni a párt vonalának helyességét és kapitulálni a párt előtt.

Míg a XV. kongresszuson még bizonyítanunk kellett a párt vonalának helyességét és harcot kellett folytatnunk bizonyos antileninista csoportok ellen, a XVI. kongresszuson pedig meg kellett adnunk a kegyelemdöfést e csoportok utolsó híveinek, addig ezen a kongresszuson már nincs is mit bizonyítanunk

sőt, azt mondhatnám: nincs is már, akit üssünk. Mindenki látja, hogy a párt vonala győzött. *(Dörgő taps.)*

Győzött az ország iparosításának politikája. Eredményei ma már mindenki számára szemmelláthatók. Mi ellenvetés lehet e tény ellen?

Győzött a kulákság megsemmisítésének és a teljes kollektivizálásnak politikája. Eredményei szintén mindenki számára szemmelláthatók. Milyen ellenvetést lehet felhozni e tény ellen?

Országunk tapasztalata alapján bebizonyult, hogy a szocializmus győzelme, *egy*, különálló országban teljességgel lehetséges. Milyen ellenvetést lehet felhozni e tény ellen?

Szemmellátható, hogy mindezek a sikerek, és mindenekelőtt az ötéves terv sikere, végleg demoralizálták és porrá zúztak minden, és minden fajtájú antileninista csoportot.

El kell ismerni, hogy a párt ma olyan tömör és egységes, mint még soha azelőtt. *(Viharos, sokáig nem szűnő taps.)*

1. Az eszmei és politikai vezetés kérdései

Azt jelenti-e azonban ez, hogy a harcnak vége s hogy a szocializmus további előnyomulása immár megszűnik, mint fölösleges valami?

Nem, nem azt jelenti.

Azt jelenti-e, hogy pártunkban már minden jól áll, semmiféle elhajlás a pártban többé nem lesz, hogy tehát most már nyugodhatunk a babérainkon?

Nem, nem azt jelenti.

A párt ellenségeit, a mindenféle rendű és rangú opportunistákat, mindenféle fajta nacionalista elhajlókat, szétzúztuk. Ideológiáik maradványai azonban ott élnek még pártunk egyes tagjainak fejében és nemritkán életjelt adnak magukról. A pártot nem szabad úgy tekinteni, mint valamit, ami el van szakítva az őt környező emberektől. A párt az őt körülvevő környezetben él és dolgozik. Nem lehet csodálni, ha a pártba kívülről nemritkán egészségtelen hangulatok hatolnak be. A talaj pedig az ilyen hangulatok számára országunkban kétségkívül megvan, ha másért nem, már azért is, mert a városban is, a faluban is, léteznek még nálunk a lakosságnak bizonyos közbülső rétegei, amelyek jó talajul szolgálnak az ilyen hangulatok kicsirázására.

Pártunk XVII. értekezlete kijelentette, hogy a második ötéves terv megvalósításával egyik fő politikai feladatunk „a kapitalizmus csökevényeinek kiküszöbölése a gazdaságból és az emberek tudatából". Ez teljesen helyes gondolat. De lehet-e azt mondani, hogy a kapitalizmus minden csökevényét kiküszöböltük már a gazdaságból? Nem, ezt nem lehet mondani. Annál kevésbbé lehet azt mondani, hogy kiküszöböltük a kapitalizmus csökevényeit az emberek tudatából. Nemcsak azért nem lehet ezt mondani, mert az emberek tudatának fejlődése elmarad gazdasági helyzetük mögött, hanem azért sem, mert megvan még a kapitalista környezet, amely igyekszik feleleveníteni és támogatni a Szovjetunióban a kapitalizmus csökevényeit, a gazdaságban és az emberek öntudatában, s amely ellen nekünk, bolsevikoknak, a puskaport állandóan szárazon kell tartanunk.

Érthető, hogy ezek a csökevények szükségképp kedvező talajul szolgálnak arra, hogy egyes párttagjaink fejében a szétvert antileninista csoportok ideológiája feleleveneđjék. Adjuk ehhez hozzá párttagjaink többségének nem valami magas elméleti színvonalát, a pártszervek ideológiai munkájának gyöngeségét, pártfunkcionáriusaink tisztára gyakorlati munkával való túlterheltségét, ami megfosztja őket annak lehetőségétől, hogy elméleti tudásukat kiegészítsék — s akkor megértjük, honnan van egyes párttagok fejében a leninizmus számos kérdésében az a zűrzavar, amely nemritkán sajtónkba is behatol és amely megkönnyíti azt, hogy a szétvert antileninista csoportok ideológiájának maradványai fölelevenedjenek.

Ezért nem lehet azt mondani, hogy a harcnak már vége s hogy már nincs szükség a szocializmus támadó politikájára.

Lehetne a leninizmus egész sor kérdését venni s azokon kimutatni, hogy mennyire elevenek még egyes párttagoknál a szétvert antileninista csoportok ideológiájának csökevényei.

Vegyük például az *osztálynélküli szocialista társadalom* felépítésének kérdését. A XVII. pártértekezlet kijelentette, hogy az osztálynélküli, szocialista társadalom megteremtése felé megyünk. Érthető, hogy az osztálynélküli társadalom nem születhetik meg csak úgy önmagától. Az összes dolgozók közös erőfeszítésével kell kivívni és felépíteni, — a proletárdiktatúra szerveinek megerősítése útján, az osztályharc kifejlesztése útján, az osztályok megszüntetése útján, a kapitalista osztályok

maradékainak felszámolása útján, harcban a belső és külső ellenség ellen.

A dolog, azt hiszem, világos.

És mégis, ki nem tud róla, hogy a leninizmus e világos és elemi tételének meghirdetése nem kis zűrzavart keltett a fejekben és egészségtelen hangulatokat teremtett a párttagok egy részének soraiban. Az osztálynélküli társadalom felé való előnyomulásunkról szóló tételt, melyet a párt mint jelszót adott ki, ösztönös folyamatnak fogták fel. És így okoskodtak: ha egyszer osztálynélküli társadalom, ez azt jelenti, hogy meg lehet gyöngíteni az osztályharcot, gyöngíteni lehet a proletariátus diktatúráját és általában végezni lehet az állammal, amelynek a legközelebbi jövőben már úgyis el kell halnia. És odavoltak az elragadtatástól, azt várva, hogy hamarosan nem lesznek már semmiféle osztályok, — tehát nem lesz osztályharc sem, — tehát nem lesznek gondok és izgalmak, — tehát sarokba állíthatjuk a fegyvert és leheveredhetünk — aludni és várni az osztálynélküli társadalom eljövetelét. *(Általános derültség az egész teremben.)*

Nem kétséges, hogy ez a zűrzavar a fejekben és az ilyen hangulatok úgy hasonlítanak, mint egyik vízcsepp a másikra, a jobboldali elhajlás híveinek ismert nézeteire, amelyeknek értelmében a réginek magától kell belenőnie az újba s egy szép napon észrevétlenül ott kell találni magunkat a szocialista társadalomban.

Mint látjuk, a szétvert antileninista csoportok ideológiájának maradékai nagyon is képesek a feléledésre és korántsem vesztették még el szívósságukat.

Érthető, hogy ha a nézeteknek ez a zűrzavara és ezek a nembolsevik hangulatok pártunk többségét hatalmukba kerítenék, ez pártunkat demobilizálná és lelegyverezné.

Vegyük továbbá a mezőgazdasági *artelj* és a mezőgazdasági *kommúna* kérdését. Ma mindenki elismeri, hogy a jelenlegi körülmények között a kolhózmozgalom egyedüli helyes formája az artelj. S ez teljesen érthető: *a)* az artelj helyesen kapcsolja össze a kolhózparasztok személyes, mindennapi érdekeit társadalmi érdekeikkel; *b)* az artelj sikeresen idomítja hozzá a személyes, mindennapi érdekeket a társadalmi érdekekhez, megkönnyítve ezzel a tegnap még egyénileg gazdálkodó parasztoknak a kollektivizmus szellemében való nevelését.

Eltérőben az arteljtól, ahol csak a termelőeszközök vannak társadalmasítva, a kommúnákban a legutóbbi időkig nemcsak a termelési eszköz volt társadalmasítva, hanem az egyes kommúnatagok mindennapi élete is, vagyis a kommúnatagoknak, eltérően az arteljtagoktól, nem volt személyes birtokukban sem szárnyasjószág, sem aprómarha, sem tehén, sem gabona, sem házkörüli telek. Ez azt jelenti, hogy a kommúnákban nem annyira a tagok személyes mindennapi érdekeit tartották számon és egyeztették össze a társadalmi érdekekkel, mint inkább ez utóbbiak elnyomták az előbbieket a kispolgári egyenlősdi érdekében. Érthető, hogy ez a körülmény a kommúnák leggyöngébb oldala. Tulajdonképpen ez magyarázza meg azt, hogy a kommúnák miért nincsenek nagyon elterjedve, hanem csak egyesével meg tizesével fordulnak elő. Ugyanezért a kommúnák, hogy létüket megmentsék és hogy szét ne hulljanak, kénytelenek voltak lemondani a mindennapi élet társadalmasításáról, kezdenek munkanapok szerint dolgozni, áttértek arra, hogy házhoz adnak gabonát, megengedik tagjaiknak, hogy szárnyasjószágot, aprómarhát, tehenet stb. tartsanak személyes birtokukban. Ebből azonban az következik, hogy a kommúnák a valóságban áttértek az artelj-rendszerre. És ebben nincs is semmi rossz, mert ezt követelik a kolhóztömegmozgalom egészséges fejlődésének érdekei.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a kommúnára egyáltalán nincs szükség, hogy az többé már nem magasabbrendű formája a kolhózmozgalomnak. Nem, a kommúnára szükség van és az, természetesen, magasabb formája a kolhózmozgalomnak, de nem a jelenlegi kommúnára van szükség, amely a fejletlen technika és a termékhiány alapján jött létre s amely maga tér át az arteljrendszerre, hanem a jövő kommúnájára, amely a fejlettebb technika és a termékbőség alapján fog létrejönni. A jelenlegi mezőgazdasági kommúna az alacsonyfejlettségű technika és a termékhiány alapján jött létre. Ez magyarázza meg tulajdonképpen azt, hogy a gyakorlatban egyenlősítésre törekedett és nem nagyon számolt tagjainak személyes, mindennapi érdekeivel, aminek következtében kénytelen volt áttérni az arteljrendszerre, ahol a kolhóztagok személyes és társadalmi érdekeit észszerűen összeegyeztetik. A jövő kommúnája a fejlett és jómódú arteljból fog kinőni. A jövő mezőgazdasági kommúnája akkor fog létrejönni, amikor az artelj

mezőin és farmjain bőségben lesz a gabona, a marha, a szárnyas, a zöldség és mindenféle más termék, amikor az arteljekben mechanizált mosódák, modern konyha-étkezők, kenyérgyárak stb. létesülnek, amikor a kolhózparaszt látni fogja, hogy előnyösebb számára az, ha a farmból kapja a húst és a tejet, mintha saját tehenet és aprójószágot tart, amikor a női kolhóztagok látni fogják, hogy előnyösebb számukra az, ha az étkezőben ebédelnek, a kenyérgyárból kapják a kenyeret és a társadalmi mosódából a kimosott fehérneműt, mintsem hogy maguk foglalkozzanak ezekkel a dolgokkal. A jövő kommúnája a fejlettebb technika és fejlettebb artelj alapján, a termékbőség alapján fog létrejönni. Mikor lesz ez? Természetesen nem hamarosan. De meglesz. Bűn volna mesterségesen gyorsítani azt a folyamatot, amelynek során az artelj a jövő kommúnájába átnő. Ez minden kártyánkat összekeverné és megkönnyítené ellenségeink dolgát. Az arteljnek a jövő kommúnájába való átnövési folyamata fokozatosan kell hogy végbemenjen, olyan mértékben, ahogy az *összes* kolhóztagok meggyőződnek ennek az átnövésnek a szükségességéről.

Így áll a dolog az artelj és kommúna kérdésével.

A dolog, azt hinné az ember, világos és csaknem magától értetődő.

És mégis a párttagok egy részének soraiban ebben a kérdésben meglehetős zűrzavar uralkodik. Azt tartják, hogy a párt, amikor az arteljt a kolhózmozgalom fő formájának nyilvánította, eltávolodott a szocializmustól, hátrafelé lépett egyet a kommúnától, mint a kolhózmozgalom magasabb formájától, annak alacsonyabbrendű formájához. Kérdezem: miért? Azt mondják azért, mert az arteljban nincs egyenlőség, mivel ott megmarad az arteljtagok szükségleteinek és személyes mindennapi életének különbözősége, míg a kommúnában egyenlőség van, mivel ott a tagok szükségletei is, személyes mindennapi életük is egyenlősítve vannak. Azonban, először is, nálunk többé már nincsenek olyan kommúnák, ahol a szükségletek és a mindennapi élet terén a kiegyenlítés, az egyenlősítés érvényesülne. A gyakorlat megmutatta, hogy a kommúnák egész biztosan elpusztultak volna, ha nem mondtak volna le az egyenlősítésről és nem tértek volna át a valóságban az arteljrendszerre. Következésképpen, nincs alap olyasmire hivatkozni, ami a természetben már nem létezik. Másodszor, minden leninista, ha

igazán leninista, tudja, hogy az egyenlősdi a szükségletek és a mindennapi élet terén reakciós kispolgári ostobaság, amely méltó valamilyen kezdetleges aszkéta szektához, de nem marxista alapon megszervezett szocialista társadalomhoz, mert nem lehet azt követelni, hogy valamennyi embernek egyforma ízlése és szükségletei legyenek, hogy valamennyi ember magánéletében egy és ugyanazon minta szerint éljen. És végül: hát vajjon a munkások közt nem marad-e meg a különbség a szükségletek és a magánélet terén? Jelenti-e ez azt, hogy a munkások távolabb állnak a szocializmustól, mint a mezőgazdasági kommúnák tagjai?

Ezek az emberek nyilvánvalóan azt gondolják, hogy a szocializmus a társadalom tagjaitól szükségleteikben és magánéletükben egyenlősítést, kiegyenlítést, nivellálást követel. Mondanunk sem kell, hogy az ilyen feltevésnek semmi köze a marxizmushoz, a leninizmushoz. A marxizmus egyenlőségen nem a szükségletek és a mindennapi élet terén való egyenlősdit érti, hanem az osztályok megszüntetését, vagyis: *a)* az összes dolgozók egyenlő felszabadítását a kizsákmányolás alól, miután a kapitalistákat megdöntöttük és kisajátítottuk; *b)* a termelőeszközök magántulajdonának mindenki számára egyenlő megszüntetését, miután az egész társadalom tulajdonába adtuk őket; *c)* mindenki egyenlő kötelezettségét arra, hogy képességei szerint dolgozzék és minden dolgozó egyenlő jogát arra, hogy ennek fejében mindenből munkájának megfelelően részesedjék *(szocialista* társadalom); *d)* mindenki egyenlő kötelezettségét arra, hogy képességei szerint dolgozzék és minden dolgozó egyenlő jogát arra, hogy ennek fejében mindenből szükségleteinek megfelelően részesüljön *(kommunista* társadalom). Emellett a marxizmus abból indul ki, hogy az emberek ízlése és szükségletei nem egyenlők és nem lehetnek egyformák és egyenlők, sem minőségre, sem mennyiségre nézve, sem a szocializmus szakaszában, sem a kommunizmus szakaszában.

Ez az egyenlőség marxista értelmezése.

Semmiféle más egyenlőséget a marxizmus nem ismert és nem ismer el.

Ebből azt a következtetést levonni, hogy a szocializmus a társadalom tagjaitól szükségleteikben egyenlősdit, kiegyenlítést, nivellálást követel, ízlésük és magánéletük nivellálását, hogy a marxisták terve szerint minden embernek egyforma

ruhában kell majd járnia, ugyanazokat az ételeket s egy és ugyanazon mennyiségben kell majd ennie — ez ízetlenség és a marxizmus megrágalmazása.

Meg kell már tanulnunk, hogy a marxizmus ellensége az egyenlősdinek. Marx és Engels már a „Kommunista kiáltvány"-ban ostorozta a kezdetleges utópista szocializmust, reakciósnak nevezték azért, mert „általános aszketizmust és durva egyenlősködést" prédikált. Engels „Anti-Dühring"-jében egész fejezetet szentelt annak, hogy maró kritikáját adja a „radikális egyenlősítő szocializmusnak", amelyet Dühring a marxista szocializmus ellensúlyozása céljából hirdetett.

„A proletariátus egyenlőség-követelésének reális tartalma — mondta Engels — az *osztályok megszüntetésének* követelése. Minden olyan egyenlőségkövetelés, amely ennél továbbmegy, szükségszerűen badarságokra vezet."*

Ugyanazt mondja Lenin is:

„Engelsnek ezerszeresen igaza volt, amikor ezt írta: az egyenlőségnek az a fogalma, mely az osztályok megsemmisítésén *túlmegy*, a legostobább és legbadarabb előítélet. Burzsoá professzorok az egyenlőség fogalma miatt próbálták meg ránksütni azt, hogy mi egyenlővé akarunk tenni minden embert. Ezzel az általuk kitalált döreséggel próbálták a szocialistákat megvádolni. De nagy tudatlanságukban nem sejtették, hogy a szocialisták — és éppen a modern tudományos szocializmus alapítói, Marx és Engels — mondották azt, hogy az egyenlőség üres frázis, ha egyenlőségen nem az osztályok megszüntetését értjük. Az osztályokat meg akarjuk szüntetni, ebből a szempontból mi az egyenlőség mellett vagyunk. De arra tartani igényt, hogy majd minden embert egyenlővé teszünk, ez a legüresebb frázis, az intellektuelek ostoba kitalálása." *(Lenin beszéde „A nép félrevezetéséről a szabadság és egyenlőség jelszavaival".* Lenin Művei. XXIV. köt. 293—294. old.)

Azt hiszem, a dolog világos.

Burzsoá írók szeretik úgy ábrázolni a marxista szocializmust, mint egy régi cári kaszárnyát, ahol minden az egyenlősdi „elvének" van alárendelve. A marxisták azonban nem lehetnek felelősek a burzsoá írók tudatlanságáért és butaságáért.

Nem kétséges, hogy ez a zűrzavar egyes párttagoknak a

* *Engels.* Hogyan „forradalmasítja" Eugen Dühring úr a tudományt. („Anti-Dühring".) Szikra 1948. 103. old. (Első rész. X. fej.)

marxista szocializmusra vonatkozó nézeteiben és a lelkesedés a mezőgazdasági kommúnák egyenlősítő tendenciáiért úgy hasonlít, mint egyik vízcsepp a másikra, zavaros fejű baloldaliaskodóink nézeteire, akik a mezőgazdasági kommúnák idealizálása terén egyidőben annyira mentek, hogy még a gyárakban is kommúnákat igyekeztek meghonosítani, amelyekben a szakképzett és nem-szakképzett munkások, bár kiki a saját mesterségét folytatta, kötelesek voltak munkabérüket a közösbe leadni s aztán egyenlő arányban elosztani. Ismeretes, milyen kárt okoztak iparunknak a „baloldali" zavarosfejűeknek ezek a gyerekes egyenlősdi-gyakorlatai.

Mint látjuk, a szétvert pártellenes csoportok ideológiájának maradékai meglehetősen szívós életűek.

Érthető, hogy ha ezek a baloldaliaskodó nézetek a pártban győztek volna, a párt megszűnt volna marxista párt lenni, a kolhózmozgalom pedig teljesen lezüllött volna.

Vagy vegyük például a jelszót: *„minden kolhózparasztot jómódúvá tenni"*. Ez a jelszó nemcsak a kolhózparasztokra vonatkozik. Mégjobban vonatkozik a munkásokra, mert mi minden munkást jómódúvá akarunk tenni, — olyan emberré, aki jómódú és teljesen kulturált életet él.

Azt hinné az ember, a dolog világos. Nem volt miért megdöntenünk 1917 októberében a kapitalizmust és az évek egész során át építenünk a szocializmust, ha nem érjük el azt, hogy az emberek nálunk jómódban éljenek. A szocializmus nem nyomorúságot és nélkülözést jelent, hanem a nyomorúság és a nélkülözés megszüntetését, jómódú és kulturált élet szervezését a társadalom minden tagja számára.

És mégis, ez a világos és lényegében elemi jelszó a párttagok egy részének soraiban sok félreértést, zűrzavart, megnemértést támasztott. Nem visszatérést jelent-e ez a jelszó, mondják, a párt által elvetett régi jelszóhoz: „gazdagodjatok"? Ha mindenki jómódúvá lesz, folytatják, s a szegénység megszűnik, — kire támaszkodjunk akkor munkánkban mi, bolsevikok, hogyan dolgozunk majd szegénység nélkül?

Lehet, hogy ez a dolog nevetséges, de kétségtelen tény, hogy ezek a naív és antileninista nézetek a párttagok egy részénél megvannak s ezzel számolnunk kell.

Ezek az emberek nyilván nem értik azt, hogy a „gazdagodjatok" jelszó és a „minden kolhózparasztot jómódúvá tenni"

jelszó között egész szakadék tátong. Először is, meggazdagodni csak *egyes* személyeknek vagy csoportoknak lehet, míg a jómódú élet jelszava nem egyes személyekre vagy csoportokra, hanem az *összes* kolhózparasztokra vonatkozik. Másodszor, az *egyes* személyek vagy csoportok azért igyekeznek meggazdagodni, hogy a többi embert maguknak alárendeljék és *kizsákmányolják*, míg az *összes* kolhózparasztok jómódjára vonatkozó jelszó, minthogy a termelőeszközök a kolhózokban társadalmasítva vannak, *kizárja* minden lehetőségét annak, hogy egyes emberek másokat kizsákmányoljanak. Harmadszor, a „gazdagodjatok" jelszót a „nep" kezdő szakaszában adták ki, amikor a kapitalizmus részben helyreállóban volt, amikor a kulákok erősek voltak, az országban túlnyomó volt az egyéni parasztgazdaság, a kolhózgazdaságnak pedig még csak csirái voltak meg — míg „a minden kolhóztagot jómódúvá tenni" jelszót a „nep" utolsó szakaszában adtuk ki, amikor a kapitalista elemek az iparban már meg vannak semmisítve, a kulákok a falun szét vannak zúzva, az egyéni parasztgazdaság háttérbe van szorítva, a kolhózok pedig a mezőgazdaság uralkodó formájává lettek. Arról már nem is beszélek, hogy „a minden kolhóztagot jómódúvá tenni" jelszót nem elszigetelten bocsátottuk ki, hanem elszakíthatatlan kapcsolatban a „kolhózokat bolsevik kolhózokká tenni" jelszóval.

Nem világos-e, hogy a „gazdagodjatok" jelszó a dolog lényegét tekintve felhívást jelentett a kapitalizmus *visszaállítására*, míg a „minden kolhóztagot jómódúvá tenni" jelszó arra jelent felhívást, hogy a kapitalizmus utolsó maradékainak megadjuk a *kegyelemdöfést*, azáltal, hogy a kolhózok gazdasági erejét megnöveljük és az összes kolhóztagokat jómódú dolgozókká tesszük. *(Felkiáltások:* „Helyes!")

Nem világos-e, hogy ezeknek a jelszavaknak nincs és nem lehet semmi közük egymáshoz? *(Felkiáltások:* „Helyes!")

Ami azt illeti, hogy szegénység nélkül állítólag nem képzelhető el sem bolsevik munka, sem szocializmus — ez olyan ostobaság, hogy szinte beszélni is restellek róla. A leninisták a szegénységre támaszkodnak, amikor vannak kapitalista elemek és vannak szegények, akiket a kapitalisták kizsákmányolnak. De amikor a kapitalista elemek már szét vannak zúzva, a szegények pedig felszabadultak a kizsákmányolás alól, akkor a leninisták feladata nem az, hogy megrögzítsék és fenntartsák

a szegénységet és a szegényeket, holott a szegénység előfeltételei már megszüntek, hanem az, hogy megszüntessék a szegénységet, s a szegényeket a jómódú élet színvonalára emeljék. Ostobaság volna azt hinni, hogy a szocializmust fel lehet építeni a nyomor és nélkülözések alapján, a személyes szükségletek csökkentésének alapján, azon az alapon, hogy az emberek életszínvonalát a szegények életszínvonalára süllyesztjük, akik hozzá még maguk sem akarnak tovább szegények maradni és fölfelé törekednek a jómódú életre. Kinek kell az ilyen, tisztesség ne essék szólván, szocializmus? Nem szocializmus lenne ez, hanem torzképe a szocializmusnak. A szocializmust csak a társadalmi termelőerők rohamos növekedésének alapján, a termelvények és áruk bőségének alapján, a dolgozók jómódú életének alapján és a kultúra rohamos növekedésének alapján lehet felépíteni. Mert a szocializmus, a marxista szocializmus nem a személyes szükségletek csökkentését, hanem azoknak minden irányban való kiszélesítését és felvirágzását jelenti, nem ezeknek a szükségleteknek a korlátozását vagy azok kielégítéséről való lemondást, hanem a kulturálisan fejlett dolgozó emberek összes szükségleteinek mindenre kiterjedő és teljes kielégítését.

Nem kétséges, hogy egyes párttagoknak a szegénységre és jómódra vonatkozó zűrzavaros nézetei azoknak a zavarosfejű baloldaliaskodóink nézeteit tükrözik vissza, akik eszményítik a szegénységet, mint a bolsevizmus öröktől fogva való, minden körülmények közti támaszát és a kolhózokat az elkeseredett osztályharc porondjának tekintik.

Mint látható, a szétvert pártellenes csoportok ideológiájának maradványai még itt, ebben a kérdésben sem vesztették el szívósságukat.

Érthető, hogy ha ilyen hibbant nézetek arattak volna győzelmet pártunkban, a kolhózok nem mutathatnának fel olyan sikereket, mint amilyeneket az utóbbi két év alatt elértek és a legrövidebb időn belül széthullottak volna.

Vagy vegyük például a *nemzeti kérdést*. Itt is, a nemzeti kérdés terén, éppúgy, mint más kérdések terén, a párt egy részének nézeteiben olyan zűrzavar uralkodik, mely bizonyos veszélyt rejt magában. Beszéltem a kapitalizmus csökevényeinek szívósságáról. Meg kell jegyezni, hogy a kapitalizmusnak az emberek tudatában élő csökevényei jóval szívósabbak a nemzeti kérdés terén, mint bármely más téren. Szívósabbak, mert megvan a

lehetőségük, hogy nemzeti viseletet öltve magukra, magukat jól álcázzák. Sokan azt hiszik, hogy Szkrypnjik bűnbeesése egyes eset, kivétel a szabály alól. Ez nem áll. Szkrypnjiknek és csoportjának bűnbeesése Ukrajnában nem kivétel. Ugyanilyen kisiklásokat észlelünk egyes elvtársaknál más nemzeti köztársaságokban is.

Mit jelent a nacionalizmus felé való elhajlás — akár arról az elhajlásról van szó, mely a nagyorosz nacionalizmus felé irányul, akár arról, mely a helyi nacionalizmus felé? Az elhajlás a nacionalizmus felé a munkásosztály nemzetközi politikájának a burzsoázia nacionalista politikájához való hozzáidomítása. A nacionalizmus felé való elhajlás a „saját", a „nemzeti" burzsoázia arra irányuló kísérleteit tükrözi vissza, hogy a szovjetrendszert aláássa és a kapitalizmust visszaállítsa. Mind a két elhajlásnak, mint látjuk, egy és ugyanaz a forrása. Ez a forrás — az *eltávolodás* a lenini internacionalizmustól. Ha mind a két elhajlást tűz alatt akarjuk tartani, akkor mindenekelőtt ezt a forrást kell betömni, azokat kell utni, akik eltávolodnak az internacionalizmustól — akár a helyi nacionalizmus felé való elhajlásról, akár a nagyorosz nacionalizmus felé való elhajlásról van szó. *(Viharos taps.)*

Vitatkoznak arról, hogy melyik elhajlás a főveszély: az elhajlás a nagyorosz nacionalizmus felé, vagy az elhajlás a helyi nacionalizmus felé? A mai viszonyok között ez formális és ezért üres vita. Ostobaság volna minden időkre és viszonyokra szóló kész receptet adni a fő és nem fő veszélyről. Ilyen receptek egyáltalán nincsenek a világon. A főveszély az az elhajlás, amely ellen beszüntették a küzdelmet s amelyet ezáltal az államra veszélyessé hagytak válni. *(Hosszantartó taps.)*

Ukrajnában még nemrégiben az ukrán nacionalizmus felé való elhajlás nem volt főveszély, de amikor beszüntették ellene a harcot és hagyták annyira megnőni, hogy az intervenció híveihez csatlakozott, akkor ez az elhajlás lett a főveszély. A nemzeti kérdés terén a főveszély kérdését nem üres, formális szóvitákkal kell eldönteni, hanem úgy, hogy a dolgok állását az adott pillanatban marxista módon elemezzük és tanulmányozzuk azokat a hibákat, amelyeket e téren elkövettek.

Ugyanezt kell mondani a *jobboldali és „baloldali" elhajlásról* az általános politika terén. Itt is, éppúgy, mint más területeken, pártunk egyes tagjainak nézeteiben nem kis zűrzavar

uralkodik. Néha, a jobboldali elhajlás ellen harcolva, elfordítják a figyelmet a „baloldali" elhajlásról és gyöngítik ellene a harcot, feltételezve, hogy az nem veszedelmes vagy csak kevéssé veszedelmes. Ez — komoly és veszedelmes tévedés. Ez — engedmény a „baloldali" elhajlásnak, ami párttagok részére megengedhetetlen. Annál is inkább megengedhetetlen ez, mert az utóbbi időben a „baloldaliak" végkép a jobboldaliak állásaiba siklottak és, a dolog lényegét véve, már semmiben sem különböznek tőlük.

Mi mindíg kijelentettük, hogy a „baloldaliak" ugyanazok, mint a jobboldaliak s hogy jobboldaliságukat csupán baloldali frázisokkal álcázzák. Most a „baloldaliak" maguk erősítik meg ezt a kijelentésünket. Vegyük a trockista „Bulletin" tavalyi számait. Mit követelnek, miről írnak ott a trockista urak, miben nyilvánul meg „baloldali" programjuk? Követelik: *oszlassuk fel a szovhózokat*, mert nem jövedelmeznek, *oszlassuk fel a kolhózok nagyobb részét*, mert túlnagyok, *mondjunk le a kulákság felszámolásának politikájáról, térjünk vissza a koncessziós politikára és adjuk koncesszióba számos iparvállalatunkat*, mert nem jövedelmeznek.

Ime, ez a megvetésreméltó, gyáva behódolók programja, azoknak az ellenforradalmi programja, akik a Szovjetunióban vissza akarják állítani a kapitalizmust!

Miben különbözik ez a program a szélsőjobboldaliak programjától? Világos, hogy semmiben sem. Következésképp: a „baloldaliak" nyiltan csatlakoztak a jobboldaliak ellenforradalmi programjához, azért, hogy velük blokkot alkossanak és együtt vigyék a harcot a párt ellen.

Hogy lehet ezek után azt mondani, hogy a „baloldaliak" nem veszedelmesek, vagy csak kevéssé veszedelmesek? Nem világos-e, hogy azok az emberek, akik ilyen badarságot beszélnek, a leninizmus halálos ellenségeinek malmára hajtják a vizet?

Mint látjuk, itt is, a párt vonalától való elhajlások terén, akár az általános politikára vonatkozó elhajlásokról van szó, akár a nemzeti kérdésben való elhajlásokról — a kapitalizmusnak az emberek tudatában, köztük egyes párttagok tudatában élő csökevényei elég szívóséletűek.

Ime, eszmei és politikai munkánk néhány komoly és aktuális kérdése, amelyre vonatkozóan pártunk egyes rétegeiben nem-világos nézetek, zűrzavar, sőt helyenként a leninizmus-

tól való egyenes elhajlás is észlelhetők. Pedig ezek nem az egyedüli kérdések, melyeken ki lehetne mutatni az egyes párttagok nézeteiben honoló zűrzavart . . .

Lehet-e ezek után azt mondani, hogy pártunkban minden rendben van?

Világos, hogy nem lehet.

Feladataink az eszmei és politikai munka terén:

1. A párt elméleti színvonalát a kellő magaslatra emelni;

2. Az ideológiai munkát a párt összes láncszemeiben fokozni;

3. A párt soraiban fáradhatatlanul propagálni a leninizmust;

4. A pártszervezeteket és az azokat körülvevő pártonkívüli aktívát a lenini internacionalizmus szellemében nevelni;

5. Egyes elvtársaknak a marxizmus-leninizmustól való elhajlásait nem elkenegetni, hanem bátran bírálni;

6. A leninizmussal szemben ellenséges irányzatok ideológiáját és ideológiai maradványait rendszeresen leleplezni.

2. A szervezeti vezetés kérdései

Beszéltem sikereinkről. Beszéltem a párt vonalának győzelméről a gazdaság és a kultúra terén, valamint a párton belüli antileninista csoportosulások kiküszöbölése területén. Beszéltem győzelmünk világtörténelmi jelentőségéről. Ez azonban nem jelenti azt, hogy mindenütt és mindenben győzelmet arattunk s hogy már minden kérdést megoldottunk. Ilyen sikerek és ilyen győzelmek egyáltalán nincsenek a világon. Nálunk is marad még jócskán megoldatlan kérdés és mindenféle hiányosság. Előttünk — egész halom feladat, mely megoldást követel. De ez kétségtelenül azt jelenti, hogy a halaszthatatlan aktuális feladatok nagyobbik részét már sikeresen megoldottuk s ebben az értelemben pártunk óriási győzelmében nem kételkedhetik senki.

A kérdés azonban ez: hogyan jött létre ez a győzelem, hogyan vívtuk azt ki a valóságban, milyen harccal, milyen erőfeszítéssel?

Egyesek azt gondolják, hogy elég kidolgozni a párt helyes vonalát, kihirdetni mindenki hallatára, kifejteni általános tételek és határozatok formájában és egyhangúlag megszavazni

s a győzelem jön majd magától, hogy úgy mondjam, a dolgok rendes folyása során. Ez, természetesen, nincs így. Ez nagy tévedés. Így csak javíthatatlan bürokraták és irodalmolyok gondolkozhatnak. A valóságban ezek a sikerek és győzelmek nemcsak úgy maguktól hulltak az ölünkbe, hanem a párt vonalának megvalósításáért folytatott kíméletlen harcban vívtuk ki őket. A győzelem sohasem jön el magától, rendszerint úgy kell odavonszolni. Jó határozatok és nyilatkozatok a párt általános irányvonala mellett — ez csak kezdete a dolognak, mert ezek csak a győzelem óhaját jelentik, de nem magát a győzelmet. Ha meg van adva a helyes vonal, ha meg van adva a kérdés helyes eldöntése, a dolog sikere a szervezeti munkától függ, a pártvonal megvalósításáért folytatott szervezeti harctól, az emberek helyes megválasztásától, a vezetőszervek hozta határozatok végrehajtásának ellenőrzésétől. Enélkül azt kockáztatjuk, hogy a párt helyes vonala és a helyes határozatok komolyan csorbát szenvednek. Sőt tovább megyek: ha meg van adva a helyes politikai vonal, minden a szervezeti munkától függ, többek közt magának a politikai vonalnak a sorsa, annak végrehajtása vagy kudarca is.

A valóságban a győzelmet úgy értük el és vívtuk ki, hogy rendszeres és kíméletlen harcot folytattunk azok ellen a különféle nehézségek ellen, amelyek a pártvonal végrehajtásához vezető úton felmerültek, hogy e nehézségeket kiküszöböltük, a pártot és a munkásosztályt e nehézségek kiküszöbölésére mozgósítottuk, e nehézségek kiküszöbölésére a harcot megszerveztük, az alkalmatlan funkcionáriusokat leváltottuk és jobb, a nehézségek elleni harc vezetésére képes embereket válogattunk ki.

Mik ezek a nehézségek és hol fészkelnek?

Ezek a nehézségek szervezeti munkánk nehézségei, szervezeti vezetésünk nehézségei. Bennünk magunkban fészkelnek, vezető funkcionáriusainkban, szervezeteinkben, párt-, szovjet-, gazdasági, szakszervezeti, ifjúsági és mindenféle más szervezeteink apparátusában.

Meg kell érteni, hogy párt-, szovjet-, gazdasági és minden egyéb fajta szervezeteinknek s azok vezetőinek ereje és tekintélye soha nem látott mértékben megnőtt. És éppen azért, mert erejük és tekintélyük soha nem látott mértékben megnőtt — most az ő munkájuktól függ minden vagy majdnem minden. Az úgynevezett objektív körülményekre való hivatkozásnak

nincs jogosultsága. Miután a párt politikai vonalának helyességét az évek egész sorának tapasztalatai megerősítették s miután ahhoz, hogy a munkások és a parasztok készek ezt a vonalat támogatni, többé kétség nem fér — az úgynevezett objektív körülmények szerepe a minimumra csökkent, szervezeteinknek és vezetőiknek szerepe pedig döntővé, kizárólagos jelentőségűvé lett. Ez pedig mit jelent? Ez azt jelenti, hogy a felelősség munkánk sikertelenségeiért és fogyatékosságaiért ezentúl kilenc tizedrészben nem az „objektív" körülményekre, hanem reánk magunkra, csakis magunkra hárul.

Pártunknak több mint kétmillió tagja és tagjelöltje van. Kommunista Ifjúsági Szövetségünknek több mint négymillió tagja és tagjelöltje van. Több mint hárommillió munkás- és parasztlevelezőnk van. Az Oszoaviachimnak* több mint 12 millió tagja van. A szakszervezetekben — több mint 17 millió tag. Ezeknek a szervezeteknek köszönhetjük sikereinket. És ha e szervezetek és a sikerek elérését megkönnyítő ilyen óriási lehetőségek ellenére munkánkban mégis nem kevés fogyatékosság és törés van, ebben csakis mi magunk vagyunk hibásak, a mi szervezeti munkánk, a mi rossz szervezeti vezetésünk.

Igazgatási apparátusaink bürokratizmusa és irodaszerűsége; eleven és konkrét vezetés helyett fecsegés a „vezetésről általában"; a szervezeteknek funkciók szerinti felépítése és a személyes felelősség hiánya; felelőtlenség a munkában, egyenlősdi a munkabérrendszerben; a végrehajtás rendszeres ellenőrzésének hiánya; a félelem az önkritikától — ezek nehézségeink forrásai, ezekben gyökereznek most a mi nehézségeink.

Naivitás volna azt hinni, hogy ezeket a nehézségeket le lehet győzni határozatok és döntések segítségével. A bürokraták és irodamolyok már régen beletanultak abba, hogy hogyan lehet szóban hűséget mutatni a párt és a kormány határozatai iránt, a valóságban pedig az íróasztalfiókba süllyeszteni őket. Ahhoz, hogy ezeket a nehézségeket legyőzzük, meg kellett szüntetnünk szervezeti munkánk elmaradását a politikai pártvonal követelményeitől, a nemzetgazdaság minden területén fel kellett emelni a szervezeti irányítás színvonalát a politikai irányí-

* Oszoaviachim — a Szovjetunió honvédelmének, különösen légi és vegyészeti védelmének támogatására alakult társadalmi tömegszervezet.

tás színvonalára, el kellett érnünk azt, hogy szervezeti munkánk biztosítsa a párt politikai jelszavainak és határozatainak gyakorlati megvalósítását.

Ahhoz, hogy ezeket a nehézségeket legyőzzük és sikereket vívjunk ki, meg kellett *szerveznünk* a harcot ezeknek a nehézségeknek a leküzdéséért, be kellett vonnunk ebbe a harcba a munkások és parasztok tömegeit, mozgósítanunk kellett magát a pártot, meg kellett tisztítanunk a pártot és gazdasági szervezeteinket a megbízhatatlan, ingatag, elfajult elemektől.

Mire volt szükség, hogy ezt elérjük?

Meg kellett szerveznünk:

1. Az önkritika kifejlesztését és munkánk hiányosságainak feltárását;

2. A párt-, szovjet-, gazdasági, szakszervezeti és kommunista ifjúsági szervezetek mozgósítását a nehézségek elleni harcra;

3. A munkás- és parasztttömegek mozgósítását a párt és a kormány jelszavainak és határozatainak megvalósításáért vívandó harcra;

4. A dolgozók között a verseny és az élmunkás-mozgalom kifejlesztését;

5. A gép- és traktorállomások és szovhózok politikai osztályainak széles hálózatát s a párt- és szovjet-vezetőszerveknek a faluhoz való közelítését;

6. A népbiztosságok, főigazgatóságok és trösztök méreteinek csökkentését es a gazdasági vezetőszerveknek az üzemhez való közelítését;

7. A munkáért való személyes felelősség hiányának kiküszöbölését és az egyenlősdi felszámolását a munkabérrendszerben;

8. A „funkcionális rendszer" megszüntetését, a személyes felelősség fokozását és a vezetés testületi rendszerének felszámolását;

9. A végrehajtás ellenőrzésének növelését, a Központi Ellenőrző Bizottság és a Munkás-Paraszt Felügyelőbizottság átszervezését a végrehajtás-ellenőrzés további erősítésének szellemében;

10. A szakképzett funkcionáriusok áthelyezését az irodákból, közelebb a termeléshez;

11. A javíthatatlan bürokraták és irodamolyok leleplezését s ezeknek az igazgatósági apparátusokból való kikergetését;

12. A párt- és kormányhatározatok megszegőinek, a szemfényvesztőknek és fecsegőknek állásaikból való eltávolítását és helyükbe olyan új emberek előléptetését, akik a tett emberei és akik biztosítani tudják a rájuk bízott munka konkrét vezetését és a párt- és szovjetfegyelem erősödését:

13 A szovjetszervezetek és gazdasági szervezetek megtisztítását és alkalmazottaik létszámának leszállítását;

14. Végül a párt megtisztítását a megbízhatatlan és elfajult emberektől.

Ezek lényegében azok az eszközök, amelyekhez a pártnak nyúlnia kellett, hogy a nehézségeket legyőzze, szervezeti munkánk színvonalát a politikai vezetés színvonalára emelje s ezzel a párt vonalának megvalósítását biztosítsa.

Önök tudják, hogy pártunk Központi Bizottsága a maga szervezeti munkáját a beszámolóban tárgyalt időszak alatt tényleg így is vezette.

A Központi Bizottságot e munkájában Leninnek az a zseniális gondolata vezette, hogy a szervezeti munkában legfőbb dolog — *az emberek kiválasztása és a végrehajtás ellenőrzése.*

Néhány szót szólnék az emberek kiválasztásáról és azoknak leváltásáról, akik nem váltak be.

A javíthatatlan bürokratákon és irodakukacokon kívül, akiknek eltávolítására vonatkozóan nézeteltérések nincsenek köztünk, még két olyan típusa van nálunk a funkcionáriusoknak, akik hátráltatják, zavarják munkánkat és akadályoznak az előrehaladásban.

E funkcionáriusok egyik típusa olyan emberekből kerül ki, akiknek a multban bizonyos érdemeik voltak, olyan emberekből, akik fölkapaszkodtak s most azt tartják, hogy a párt- és szovjettörvényeket nem az ő számukra, hanem az ostobák számára írták. Ezek azok az emberek, akik nem tartják kötelességüknek a párt és a kormány határozatainak végrehajtását s akik ilymódon szétrombolják a pártfegyelem és az állami fegyelem alapjait. Mire számítanak ezek az emberek, amikor a párt- és szovjettörvényeket megszegik? Abban reménykednek, hogy a Szovjethatalom, régi érdemeikre való tekintettel, nem fogja rászánni magát, hogy hozzájuk nyúljon. Ezek az elbizakodott nagyurak azt hiszik, hogy ők nélkülözhetetlenek s hogy büntetlenül

szeghetik meg a vezetőszervek határozatait. Mit kell tenni az ilyen funkcionáriusokkal? Minden habozás nélkül el kell őket távolítani a vezető állásokból, tekintet nélkül a multban szerzett érdemeikre. *(Felkiáltások:* „Helyes!") Le kell váltani és alsóbb állásokba helyezni őket s ezt közzé kell tenni a sajtóban. *(Felkiáltások:* „Helyes!") Erre okvetlenül szükség van azért, hogy ezeknek az elbizakodott bürokrata nagyuraknak a szarvát letörjük s őket, ahogy kell, megleckéztessük. Erre okvetlen szükség van azért, hogy a párt- és szovjetfegyelmet egész munkánkban megszilárdítsuk. *(Felkiáltások:* „Helyes!" *Taps.)*

Most pedig a funkcionáriusok másik típusáról. A fecsegők típusát értem, majd azt mondanám: a becsületes fecsegőkét *(derültség)*, azokét az emberekét, akik becsületes, odaadó hívei a Szovjethatalomnak, de nem értenek a vezetéshez, nem képesek valamit megszervezni. Tavaly beszélgetésem volt egy ilyen elvtárssal, nagyon tiszteletreméltó elvtárs az illető, de javíthatatlan fecsegő, aki bármilyen eleven ügyet képes fecsegésbe fullasztani. A beszélgetés így folyt le:

Én: Hogy állnak nálatok a vetési munkák?

Ő: A vetési munkák Sztálin elvtárs? Mobilizáltuk magunkat. *(Nevetés.)*

Én: Na és?

Ő: Élére állítottuk a kérdést. *(Nevetés.)*

Én: Na és azután?

Ő: Fordulat van nálunk, Sztálin elvtárs, hamarosan meglesz a fordulat. *(Nevetés.)*

Én: De mégis?

Ő: Haladás jelei mutatkoznak. *(Nevetés.)*

Én: De végül is, hogy állunk a vetéssel?

Ő: A vetéssel, Sztálin elvtárs, egyelőre még sehogysem állunk. *(Általános kacagás.)*

Ime, a fecsegő ember ábrázata. Mobilizálódtak, élére állították a kérdést, fordulat is van náluk, javulás is, de a dolog egy tapodtat sem mozdult.

Pont ugyanúgy, ahogy nemrégiben egy ukrajnai munkás jellemezte az egyik szervezet állapotát, amikor megkérdezték tőle, hogy van-e annak a szervezetnek vonala? „Háthogy vonala . . . vonala, az persze van, csak munkát nem látni sehol". *(Általános nevetés.)* Nyilvánvaló, hogy annak a szervezetnek is megvannak a maga becsületes fecsegői.

És amikor elmozdítjuk állásaikból az ilyen fecsegőket, minél messzebb küldve őket az önálló gyakorlati munkától, akkor rázzák a fejüket és nem értik a dolgot. „Miért mozdítanak el bennünket? Hát nem tettünk meg mindent, ami az ügy érdekében szükséges, hát nem hívtunk egybe élmunkás-értekezletet, nem hirdettük-e az élmunkások értekezletén a párt és a kormány jelszavait, nem választottuk be a Központi Bizottság egész Politikai Irodáját a díszelnökségbe *(általános nevetés)*, nem küldtünk-e üdvözlő táviratot Sztálin elvtársnak — hát mit akartok még tőlünk?" *(Általános kacagás.)*

Mit csináljunk az ilyen javíthatatlan fecsegőkkel? Hiszen ha otthagyjuk őket az önálló cselekvést követelő munkán, bármilyen eleven ügyet képesek belefullasztani a végnélküli, felhígított szónoklatok árjába. Nyilvánvaló, hogy el kell mozdítani őket a vezető állásokból és más, nem önálló munkában kell őket elhelyezni. Az önálló cselekvést követelő munkán fecsegőknek nincs helyük. *(Felkiáltások:* „Helyes!" *Taps.)*

Hogyan irányította a Központi Bizottság az emberek összeválogatását a szovjetszervezetekben és gazdasági szervezetekben és hogyan vezette a végrehajtás ellenőrzésének erősítését — erről röviden már beszámoltam. Részletesebben majd Kaganovics elvtárs fog beszámolni róla a kongresszus napirendjének harmadik pontjával kapcsolatban.

Én a végrehajtás ellenőrzésének erősítése körüli további munkánkról szeretnék még néhány szót szólni.

A végrehajtás ellenőrzésének helyes megszervezése döntő jelentőséggel bír a bürokratizmus és irodaszerűség elleni harcban. Végrehajtják-e a vezető szervezetek határozatait, vagy pedig a bürokraták és irodakukacok az íróasztalfiókba rakják őket? Helyesen hajtják-e végre, vagy elferdítik őket? Becsületesen és bolsevik módra dolgozik-e az apparátus, vagy üresen jár — minderről csak a végrehajtás jól megszervezett ellenőrzésének eredményeképpen szerezhetünk idejében tudomást. A végrehajtás jól megszervezett ellenőrzése — ez az a fényszóró, mely segítségünkre van abban, hogy apparátusunk munkájának állapotát bármikor megvilágíthassuk s a bürokratákat és irodakukacokat a napfényre hozzuk. Meggyőződéssel mondhatjuk, hogy balsikereink és fogyatékosságaink kilenc tizedrésze a végrehajtás helyesen megszervezett ellenőrzésének hiányában leli magyarázatát. Kétségtelen, hogy ha a végrehajtásnak ez az

ellenőrzése megvolna, a balsikereket és fogyatékosságokat egész biztosan meg lehetne akadályozni.

Annak azonban, hogy a végrehajtás ellenőrzése elérje a célját, legalább is két elkerülhetetlen feltétele van: először, hogy a végrehajtás ellenőrzése rendszeres legyen, ne pedig alkalomszerű; másodszor — hogy a végrehajtás ellenőrzésének élén, a párt-, szovjet- és gazdasági szervezetek összes láncszemeiben, ne másodrendű személyek álljanak, hanem kellő tekintélyű emberek, — maguk a szervezetek vezetői.

Legnagyobb jelentősége van a végrehajtás-ellenőrzés helyes megszervezésének a központi vezető intézmények szempontjából. A Munkás-Paraszt Felügyelet szervezete olyan, hogy az nem tudja kielégíteni a helyes végrehajtás-ellenőrzés követelményeit. Néhány évvel ezelőtt, amikor gazdasági munkánk még egyszerűbb és kevésbbé kielégítő volt és amikor még számítani lehetett annak lehetőségére, hogy a Munkás-Paraszt Felügyelet az összes népbiztosságok és összes gazdasági szervezetek munkájára *felügyeljen*, akkor ez az intézmény helyénvaló volt. Most azonban, amikor gazdasági munkánk megnőtt és bonyolultabb lett, s amikor nincs meg már sem a szüksége, sem a lehetősége annak, hogy erre a munkára egy központi intézmény *felügyeljen*, a Munkás-Paraszt Felügyeletet át kell szerveznünk. Nekünk ma nem felügyeletre, hanem a központban hozott határozatok végrehajtásának ellenőrzésére, a végrehajtás fölötti *kontrollra* van szükségünk. Nekünk ma olyan szervezetre van szükségünk, amely, nem tűzve maga elé azt az általános célt, hogy mindenkire és mindenre felügyeljen, minden figyelmét az ellenőrző munkára, a Szovjethatalom központi intézményei által hozott határozatok végrehajtásának ellenőrzésére tudja összpontosítani. Ilyen szervezet csak a Szovjetunió Népbiztosi Tanácsa mellett működő Szovjet Ellenőrző Bizottság lehet, amely a Népbiztosok Tanácsának megbízása alapján működik s melynek az egyes helyeken a helyi szervektől független képviselői vannak. Ahhoz pedig, hogy ennek a bizottságnak megfelelő tekintélye legyen s hogy szükség esetén bármely felelős funkcionáriust felelősségre vonhasson — az kell, hogy a Szovjet Ellenőrző Bizottság tagjait a pártkongresszus jelölje ki és hogy azokat a Népbiztosok Tanácsa és a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottsága erősítse meg. Véleményem az, hogy a szovjetellenőrzést és a szovjetfegyelmet csakis ilyen szervezet szilárdíthatja meg.

Ami a Központi Ellenőrző Bizottságot illeti, azt, mint ismeretes, elsősorban és főleg a pártszakadás elhárítása céljából létesítettük. Tudjuk, hogy a szakadás veszélye egyidőben nálunk valóban megvolt. Tudjuk, hogy a Központi Ellenőrző Bizottságnak és e bizottság szervezeteinek sikerült a szakadás veszélyét elhárítaniok. Ma azonban a szakadás veszélye nálunk már nincs meg. Viszont égető szükségünk van egy olyan szervezetre, amely fő figyelmét a párt és annak Központi Bizottsága által hozott határozatok végrehajtásának ellenőrzésére tudja összpontosítani. Ilyen szervezet csak a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága mellett működő Pártellenőrző Bizottság lehet, amely a pártnak és a párt Központi Bizottságának megbízása alapján működik s melynek az egyes helyeken a helyi szervezetektől független képviselői vannak. Érthető, hogy az ilyen felelős szervezetnek nagy tekintéllyel kell bírnia. Ahhoz pedig, hogy megfelelő tekintélye legyen s bármely felelős funkcionáriust, aki valami hibát követett el — a Központi Bizottság tagjait is beleértve —, felelősségre vonhasson, az kell, hogy ennek a Bizottságnak a tagjait csak a legfelsőbb pártszerv, a pártkongresszus választhassa és válthassa le. Kétség nem fér hozzá, hogy ilyen szervezet tökéletesen biztosítani tudja majd a párt központi szervei által hozott határozatok végrehajtásának ellenőrzését és meg tudja szilárdítani a pártfegyelmet.

Így áll a dolog a szervezeti vezetés kérdéseivel.

Feladataink a szervezeti munka terén:

1. Összhangba hozni ezentúl is a szervező munkát a párt politikai irányvonalának követelményeivel;

2. a szervezeti vezetést a politikai vezetés színvonalára felemelni;

3. elérni azt, hogy a szervezeti vezetés teljes mértékben biztosítsa a párt politikai jelszavainak és határozatainak megvalósítását.

Bevégzem, elvtársak, beszámolómat.

Mi következik a mondottakból?

Ma már mindenki elismeri, hogy sikereink nagyok és rendkívüliek. Országunkat aránylag rövid idő alatt átvittük az iparosítás és a kollektivizálás vágányaira. Az első ötéves tervet sikeresen megvalósítottuk. Ez a büszkeség érzését kelti funkcionáriusainkban és megszilárdítja a saját erejükbe vetett hitüket.

Ez persze helyes. A sikereknek azonban néha megvan a maguk árnyoldala is. Néha bizonyos veszedelmeket is szülnek, melyek, ha megengedik, hogy kifejlődjenek, az egész ügyet meglazíthatják. Fennáll például a veszély, hogy egyes elvtársaink megszédülhetnek ezektől a sikerektől. Ilyen esetek, mint ismeretes, voltak már nálunk. Fennáll a veszély, hogy egyik vagy másik elvtársunk a sikerektől megrészegedve, végkép elbizakodik és kérkedő nótákkal kezdi elringatni magát, olyanfélékkel, mint például az, hogy „mi már az ördögtől se félünk", vagy hogy „akit csak akarunk, früstökre eszünk meg" és így tovább. Ilyesmi, elvtársak, egyáltalán nincs kizárva. Nincs veszedelmesebb, mint az ilyesféle hangulatok, mert ezek lefegyverzik a pártot és demobilizálják sorait. Ha pártunkban ilyen hangulatok kerekednek fölül, azzal a veszedelemmel találhatjuk szemben magunkat, hogy minden sikerünk veszendőbe megy. Az első ötéves tervet természetesen sikerrel teljesítettük. Ez igaz. A dolognak azonban ezzel még nincs vége, elvtársak, és nem lehet vége. Előttünk a második ötéves terv, melyet szintén teljesítenünk kell és szintén sikerrel kell teljesítenünk. Tudjuk, hogy terveket csak a nehézségek elleni harcban, a nehézségekei leküzdve lehet megvalósítani. Tehát: lesznek nehézségek és lesz harc a nehézségek ellen. Molotov és Kujbysev elvtársak be fognak számolni a második ötéves tervről. Beszámolóikból meg lehet majd látni, milyen nagy nehézségeket kell leküzdenünk, hogy ezt a nagyszabású tervet megvalósítsuk. Tehát: nem elaltatni kell a pártot, — hanem fejleszteni benne az éberséget, nem elringatni, — hanem harci készenlét állapotában tartani, nem lefegyverezni, — hanem felfegyverezni, nem demobilizálni, — hanem állandóan mozgósított állapotban tartani a második ötéves terv megvalósítására.

Ebből folyik az első következtetés: *ne kapassuk el magunkat az elért sikerektől és ne bizakodjunk el.*

Sikereinket azért értük el, mert pártunk vezérlő vonala helyes volt s mert meg tudtuk szervezni a tömegeket ennek a vonalnak gyakorlati megvalósítására. Mondani sem kell, hogy e feltételek nélkül nem lennének meg azok a sikereink, melyek ma megvannak s melyekre joggal vagyunk büszkék. De helyes irányvonallal rendelkezni s azt a gyakorlatban megvalósítani tudni — ez nagy ritkaság kormányon levő pártok életében.

Nézzék a bennünket környező országokat: sok olyan uralkodó pártot találnak-e, amelynek helyes irányvonala van s azt a gyakorlatban meg is valósítja? Ilyen párt jelenleg tulajdonképpen nincs a világon, mert az összes pártok perspektíva nélkül élnek, tévelygnek a válság zűrzavarában és nem látnak utat, amely a mocsárból kijuttatná őket. Csak a mi pártunk tudja, merre kell vinni az ügyet, s viszi is előre sikerrel. Minek köszönheti pártunk ezt az előnyét? Annak, hogy marxista párt, hogy lenini párt. Annak köszönheti, hogy munkájában Marx, Engels, Lenin tanítása vezeti. Nem kétséges, hogy amíg ehhez a tanításhoz hívek maradunk, amíg ezzel az iránytűvel rendelkezünk, munkánk sikeres lesz.

Azt mondják, hogy nyugaton egyes országokban a marxizmust már megsemmisítették. Azt mondják, hogy az a burzsoá nacionalista irányzat semmisítette meg, amelyet fasizmusnak neveznek. Ez persze badarság. Így csak olyan emberek beszélhetnek, akik nem ismerik a történelmet. A marxizmus a munkásosztály életbevágó érdekeinek tudományos kifejezése. Aki a marxizmust akarja megsemmisíteni, annak a munkásosztályt kell megsemmisítenie. A munkásosztályt pedig megsemmisíteni nem lehet. Több mint 80 esztendő telt el azóta, hogy a marxizmus kilépett a porondra. Ez alatt az idő alatt a burzsoá kormányok tucatjai és százai próbálták megsemmisíteni a marxizmust. És mi történt? A burzsoá kormányok jöttek és mentek, a marxizmus pedig maradt. *(Viharos taps.)* Sőt mi több: a marxizmus elérte azt, hogy teljes győzelmet aratott a világ egyhatod részén, mégpedig éppen abban az országban, ahol a marxizmust végleg megsemmisítettnek tekintették. *(Viharos taps.)* Nem véletlen, hogy az az ország, amelyben a marxizmus teljes győzelmet aratott, ma az egyetlen ország a világon, amely nem ismer válságokat és munkanélküliséget, ugyanakkor, amikor az összes többi országokban, köztük a fasizmus országaiban is, íme már négy éve uralkodik a válság és a munkanélküliség. Nem, elvtársak, ez nem véletlen. *(Hosszantartó taps.)*

Igen, elvtársak, sikereinket annak köszönhetjük, hogy Marx, Engels, Lenin zászlaja alatt dolgoztunk és harcoltunk.

Ebből folyik a második következtetés: *maradjunk végig hívek Marx, Engels, Lenin dicső zászlajához. (Taps.)*

A Szovjetunió munkásosztálya nemcsak azért erős, mert harcokban kipróbált lenini pártja van. Erős továbbá nemcsak

azért, mert a dolgozó parasztok milliós tömegei támogatják. Erős még azért is, mert az egész világ proletariátusa támogatja és segíti. A Szovjetunió munkásosztálya a világ proletariátusának egy része, annak élcsapata, köztársaságunk pedig — a világproletariátus szülötte. Kétségtelen, hogy ha a kapitalista országok munkásosztálya nem támogatná, nem tudta volna megtartani a hatalmat, nem tudta volna biztosítani a szocialista építés előfeltételeit, azaz — nem lennének meg azok a sikerei, amelyek ma megvannak. A Szovjetunió munkásosztályának nemzetközi kapcsolatai a kapitalista országok munkásaival, a Szovjetunió munkásainak testvéri szövetsége az összes országok munkásaival, — ez a Szovjetköztársaság erejének és hatalmának egyik sarkköve. Nyugaton a munkások azt mondják, hogy a Szovjetunió munkásosztálya a világproletariátus rohambrigádja. Ez nagyon helyes. Ez azt jelenti, hogy a világproletariátus továbbra is kész erejéhez és lehetőségeihez mérten támogatni a Szovjetunió munkásosztályát. Ez azonban komoly kötelezettségeket ró ránk. Ez azt jelenti, hogy a világproletariátus rohambrigádjának megtisztelő címét munkánkkal kell kiérdemelnünk. Ez arra kötelez bennünket, hogy jobban dolgozzunk és jobban harcoljunk a szocializmus végső győzelméért országunkban, a szocializmus győzelméért az egész világon.

Ebből folyik a harmadik következtetés: *maradjunk végig hívek a proletár internacionalizmus ügyéhez, az egész világproletariátus testvéri szövetségének ügyéhez. (Taps.)*

Ezek a következtetések.

Éljen Marx, Engels, Lenin nagy és győzhetetlen zászlaja! *(Viharos, hosszantartó taps az egész teremben. A kongresszus ünnepli Sztálin elvtársat. Az „Internacionálét" éneklik.* Az *„Internacionále" eléneklése után újult erővel tör ki az ünneplés. Felkiáltások: „Hurrá Sztálinnak!" „Éljen Sztálin!", „Éljen a párt Központi Bizottsága!")*

ZÁRSZÓ HELYETT

Elvtársak! A kongresszuson lefolytatott vita megmutatta, hogy pártunk vezetőinek, azt lehet mondani: a pártpolitika összes kérdéseiben, teljesen egységes nézetei vannak. Ellenvetések a beszámolójelentés ellen, mint ismeretes, nem történtek.

Megnyilvánult tehát pártunk sorainak rendkívüli eszmei, politikai és szervezeti egybeforrtsága. *(Taps.)* Kérdezem: Van-e ezek után szükség zárszóra? Úgy gondolom, hogy erre nincs szükség. Engedjék meg tehát, hogy lemondjak a zárszó jogáról. *(Viharos ünneplés, az egész kongresszus feláll, hangos éljenzés; csoportos fölkiáltások: „Éljen Sztálin!" Az egész kongresszus állva énekli az „Internacionálét". Az „Internacionálé" eléneklése után az ünneplés megújul. Felkiáltások: „Éljen!" „Éljen Sztálin!" „Éljen a Központi Bizottság!")*

BESZÉD A KREML PALOTÁBAN, A VÖRÖS HADSEREG KATONAI AKADÉMIÁJÁNAK ÉVZÁRÓ ÜNNEPÉLYÉN

1935 MÁJUS 4

Elvtársak! Tagadhatatlan, hogy az utóbbi időben az építőmunka terén is, az igazgatás terén is nagy sikereket értünk el. Ezzel kapcsolatban túlságosan sok szó esik nálunk a vezetők érdemeiről, a vezérek érdemeiről. Mindent, csaknem minden eredményünket az ő számlájukra írják. Ez persze nem igaz és nem helyes. A dolog nemcsak a vezérektől függ. De nem erről akarok ma beszélni. A káderekről akarok szólni néhány szót, kádereinkről általában és Vörös Hadseregünk kádereiről különösen.

Tudják, hogy a régi világtól technikai szempontból elmaradt és félig koldus, tönkretett országot kaptunk örökségbe. A négyéves imperialista háborúval tönkretett, aztán hároméves polgárháborúval újra tönkretett, félig írástudatlan lakosságú ország, fejletlen technikával, az iparnak az apró parasztgazdaságok tengerében elmerülő egyes oázisaival — ilyen volt ez az ország, amelyet a multtól örökségbe kaptunk. A feladat abban állt, hogy ezt az országot a középkori sötétség ösvényeiről a modern ipar és a gépekkel dolgozó mezőgazdaság vágányaira vezessük át. A feladat, mint látják, komoly és nehéz. A kérdés így állt: *vagy* a legrövidebb időn belül megoldjuk ezt a feladatot és megszilárdítjuk országunkban a szocializmust, *vagy* nem oldjuk meg ezt a feladatot s akkor országunk — mint technikailag gyönge és kultúra szempontjából elmaradt ország — elveszti függetlenségét és az imperialista hatalmak játékszerévé válik.

Országunk akkor a technika hiányának legkínosabb időszakát élte át. Nem volt elég gépünk az ipar számára. Nem voltak gépeink a mezőgazdaság számára. Nem voltak gépeink a közlekedés céljaira. Hiányzott az a legelemibb technikai alap, amely nélkül az ország ipari átalakítása el sem képzelhető. Annak, hogy ezt az alapot megteremtsük, csak egyes előfeltételei vol-

tak meg. Elsőrangu ipart kellett létesítenünk. Ennek az iparnak olyan irányt kellett adnunk, hogy ne csak magát az ipart legyen képes technikailag átszervezni, hanem mind a mezőgazdaságot, mind vasúti közelekedésünket. E célból viszont áldozatokat kellett hoznunk és minden téren a legszigorúbb takarékosságot bevezetnünk, takarékoskodnunk kellett az élelemmel is, az iskolákkal is, a ruhakelmékkel is, csakhogy fölhalmozzuk az ipar létesítéséhez szükséges anyagi eszközöket. Más út a technika hiányának leküzdésére nem volt. Erre tanított bennünket Lenin s mi ebben Lenin nyomdokain haladtunk.

Érthető, hogy egy ilyen nagy és nehéz dologban nem számíthattunk arra, hogy minden ponton és gyorsan sikert érünk el. Efféle dolgokban a sikerek csak néhány év leteltével mutatkozhatnak. Ezért erős idegekkel, bolsevik kitartással és rendíthetetlen türelemmel kellett föllegyverkeznünk, hogy átvergődjünk a kezdet balsikerein és hajlíthatatlanul haladjunk előre a nagy cél felé, nem türve sorainkban ingadozást és bizonytalanságot.

Tudják, elvtársak, hogy ezt a dolgot mi valóban így csináltuk. De nem valamennyi elvtársunk birta idegekkel, türelemmel és kitartással. Akadtak elvtársaink között olyanok, akik mindjárt a legelső nehézségek után visszavonulást javasoltak. Azt szokás mondani, hogy „ki a multat emlegeti, szemét ki kell vájni neki". Ez, persze, igaz. De az embernek az a természete, hogy emlékezik, s amikor munkánk eredményeit leszögezzük, önkénytelenül is visszaemlékszünk arra, ami a multban történt. *(Élénk derültség a teremben.)* Szóval, voltak olyan elvtársak, akik megijedtek a nehézségektől és hivogatták a pártot, vonuljon vissza. Azt mondták ezek: „Mit nekünk a ti iparositásotok, kollektivizálásotok, gépeitek, vas- és fémgyártásotok, traktoraitok, kombájnjaitok, automobiljaitok? Adnátok inkább mennél több ruhakelmét, vásárolnátok be inkább mennél több nyersanyagot a közszükségleti cikkek termelésére, adnátok inkább a lakosságnak nagyobb mennyiséget azokból az apró dolgokból, amik az ember életét megszépitik. A mi elmaradottságunk mellett ipart teremteni és még hozzá elsőrangú ipart — veszedelmes ábránd".

Persze, megtehettük volna, hogy azt a három milliárd rubelnyi valutát, amit a legszigorúbb takarékosság útján szereztünk meg s amit iparunk létrehozására költöttünk, nyersanyagbehozatalra és a tömegfogyasztási cikkek termelésének fejlesz-

tésére fordítjuk. Hiszen „terv" ez is, a maga nemében. De emellett a „terv" mellett ma sem vas- és fémiparunk, sem gépiparunk, sem traktoraink, sem automobiljaink, sem repülőgépeink, sem tankjaink nem lennének. A külső ellenséggel szemben fegyvertelenekké lettünk volna. A szocializmus alapjait országunkban aláástuk volna. A belföldi és küllöldi burzsoázia foglyaivá lettünk volna.

Nyilvánvalóan választanunk kellett két terv között: vagy a visszavonulás tervét választjuk, amely a szocializmus vereségéhez vezet és máshová nem is vezethet, vagy az előnyomulás tervét, amely országunkban a szocializmus győzelme felé haladt és mint tudjátok, már el is vitt bennünket ehhez a győzelemhez.

Mi az előnyomulás tervét választottuk s a lenini úton haladtunk előre, félrelökve ezeket az elvtársakat, mint olyan embereket, akik csak azt látták meg valamennyire, ami közvetlenül az orruk előtt volt, de szemet hunytak országunk legközelebbi jövője előtt, a szocializmus jövője előtt országunkban.

De ezek az elvtársak nem szorítkoztak mindig kritikára és passzív ellenállásra. Azzal fenyegettek bennünket, hogy felkelést szerveznek a pártban a Központi Bizottság ellen. Sőt mi több, némelyikünket még golyóval is fenyegettek. Nyilvánvalóan arra számítottak, hogy megfélemlítenek bennünket és arra kényszerítenek, hogy a lenini útról letérjünk. Ezek az emberek szemmelláthatólag elfelejtették, hogy mi, bolsevikok — különös szabású emberek vagyunk. Elfelejtették, hogy bolsevikokat nem lehet megriasztani sem nehézségekkel, sem fenyegetésekkel. Elfelejtették, hogy bennünket nagy vezérünk, tanítómesterünk és atyánk, Lenin kovácsolt, aki nem ismert és nem ismert el félelmet a harcban. Elfelejtették, hogy mennél jobban dühöng az ellenség és mennél hisztérikusabban kiabál az ellenfél a párton belül, a bolsevikok csak annál jobban megedződnek az új harcra és annál céltudatosabban haladnak előre.

Érthető, hogy nekünk eszünkbe sem jutott letérni a lenini útról. Ellenkezőleg, megerősödve ezen az úton, még nagyobb igyekezettel haladtunk előre, elsöpörve utunkból minden akadályt. Igaz, ezzel együttjárt az, hogy útközben elvtársaink egyikét-másikát kissé oldalba kellett böknünk. De hiába, ezt már nem lehet elkerülni. Be kell vallanom, hogy ebben az én könyökömnek is része volt. *(Viharos taps és éljenzés.)*

Igen, elvtársak, mi a biztonság érzetével és céltudatosan haladtunk országunk iparosításának és kollektivizálásának útján. S ma már megállapíthatjuk, hogy ezt az utat meg is tettük.

Ma már mindenki elismeri, hogy ezen az úton óriási eredményeket értünk el. Ma már mindenki elismeri, hogy hatalmas és elsőrangú iparunk, hatalmas és gépesített mezőgazdaságunk, kibontakozó és fejlődő közlekedési hálózatunk, szervezett és nagyszerűen felszerelt Vörös Hadseregünk van.

Ez azt jelenti, hogy a technika hiányának időszakán alapjában már túl vagyunk.

De miután a technika hiányának időszakát magunk mögött hagytuk, új időszakba, hogy úgy mondjam, emberhiány, a káderhiány időszakába léptünk, mikor is olyan embereknek érezzük hiányát, akik meg tudják nyergelni és előre tudják vinni a technikát. A dolog úgy áll, hogy vannak gyáraink, kolhózaink, szovhózaink, közlekedési utaink és eszközeink, hadseregünk, van mindezek számára megfelelő technikánk, de nincs elég olyan emberünk, akiknek kellő mértékben meg volna a szükséges gyakorlatuk, hogy a meglevő technikából a maximumát tudják kihozni annak, ami kihozható belőle. Azelőtt azt mondtuk, hogy „minden a technikától függ". Ez a jelszó segítségünkre volt abban, hogy felszámoltuk a technika hiányát s a munka minden ágában széles technikai bázist hoztunk létre, hogy embereinket elsőrangú technikával fegyverezzük fel. Ez igen helyes. De ez még nagyon, de nagyon nem elegendő. Ahhoz, hogy a technikát mozgásba hozzuk és maradéktalanul kihasználjuk, olyan emberekre van szükségünk, akik elsajátították a technikát, olyan káderekre, amelyek a technikát teljesen magukévá tudják tenni és annak rendje és módja szerint kihasználni. A technika olyan emberek nélkül, akik elsajátították — halott. A technikának olyan emberek kezében, akik elsajátították, csodákat lehet és kell is tennie. Ha a mi elsőrangú gyárainkban, szovhózainkban, kolhózainkban, közlekedésünkben, Vörös Hadseregünkben elegendő számú olyan káderrel rendelkeznénk, amely ezen a technikán teljesen uralkodni tud, országunk háromszor-négyszer annyi eredményt tudna felmutatni, mint ma. Ezért a fősúlyt most az emberekre, a káderekre, a funkcionáriusokra kell helyezni, azokra, akik a technikát elsajátították. Ezért azt a régi jelszót, hogy „minden a technikától függ" amely annak a ma már túlhaladott időszaknak a visszatükrözése volt, amikor

nálunk még technika-hiány uralkodott, új jelszóval kell felváltanunk, azzal a jelszóval, hogy „minden a káderektől függ". Ez most a legfontosabb.

Elmondhatjuk-e, hogy embereink teljesen megértették és tudatukba vették ennek az új jelszónak nagy jelentőségét? Én ezt nem mondanám. Különben nem volna lehetséges az a megengedhetetlen bánásmód az emberekkel, a káderekkel, a funkcionáriusokkal, amellyel gyakorlatunkban nemritkán találkozunk. Az a jelszó, hogy „minden a káderektől függ" — azt követeli, hogy vezetőembereink a leggondosabban törődjenek funkcionáriusainkkal, „kicsikkel" és „nagyokkal" egyaránt, akármilyen területen dolgoznak is azok, gondoskodjanak arról, hogy fejlődjenek, segítsenek nekik, mikor támogatásra van szükségük, biztassák őket, mikor első sikereiket felmutatják, léptessék elő őket stb. A valóságban viszont az esetek egész sorában lelketlenül bürokratikus és éppenséggel hallatlan bánásmóddal találkozunk funkcionáriusainkkal szemben. Ez magyarázza meg tulajdonképpen azt, hogy ahelyett, hogy tanulmányoznák az embereket és csak ez után a tanulmanyozás után állítanák őket erre vagy arra a polcra, nemritkán ide-oda dobálják az embereket, mint a sakkfigurákat. A gépeket megbecsülni és jelentéseket adni arról, hogy mennyire vagyunk gyárainkban a technikával, ezt embereink már megtanulták. De nem tudok egyetlenegy esetet sem, hogy ugyanilyen készséggel arról tettek volna jelentést, hány embert neveltünk ki ennyi meg ennyi idő alatt és hogyan segítettünk az embereknek abban, hogy fejlődjenek és megedződjenek a munkában. Mivel magyarázható ez? Azzal, hogy nálunk még nem tanulták meg, hogyan kell az embereket, a funkcionáriusokat, a kádereket megbecsülni.

Eszembe jut egy eset Szibériából, ahol én valamikor számüzetésben voltam. Tavasszal történt a dolog, áradás idején. Vagy harminc ember elment a folyóra, kifogdosni a szálfákat, amiket a megdagadt óriási folyó magával ragadott. Estére visszajöttek a faluba, de egyik társuk hiányzott közülük. Arra a kérdésre, hogy hol a harmincadik, egykedvűen válaszolták, hogy a harmincadik „ottmaradt". Mikor én azt kérdeztem: „Mi az, hogy ottmaradt?" — ugyanilyen egykedvűséggel ezt felelték: „Mi van ezen kérdezni való, hát megfulladt". És egyikük már sietett is valahova, kijelentve, hogy „el kell menni a kancát megitatni". Szemrehányásomra, hogy a

barmot jobban sajnálják, mint az embert, egyikük, a többiek helyeslése mellett, ezt felelte: „Hát mit sajnáljunk rajtuk, az embereken? Embert mindig tudunk csinálni. De kancát... próbálj csak kancát csinálni." *(Általános élénkség a teremben.)* Ez a kis eset lehet hogy jelentéktelen, de igen jellemző. Azt hiszem, hogy némely vezető emberünk egykedvűsége az emberek, a káderek iránt, az, hogy nem tudják megbecsülni az embert csökevénye az ember emberhez való ama furcsa viszonyának, mely az imént elbeszélt távolszibériai epizódban jut kifejezésre.

Így hát, elvtársak, ha sikerrel akarjuk megszüntetni az emberhiányt és elérni azt, hogy országunknak olyan megfelelő mennyiségű káderei legyenek, amelyek képesek a technikát előrevinni és mozgásba hozni — mindenekelőtt meg kell tanulnunk megbecsülni az embert, megbecsülni a kádereket, megbecsülni minden egyes munkaerőt, aki közös ügyünknek hasznot tud hozni. Meg kell végre érteni, hogy a világ összes értékes tőkéi közül a legértékesebb és legdöntőbb jelentőségű tőke — az ember, a káder. Meg kell érteni, hogy a mi jelenlegi viszonyaink között „*minden a káderektől függ*". Ha jó és nagyszámú kádereink lesznek az iparban, a mezőgazdaságban, a közlekedésben, a hadseregben — országunk győzhetetlen lesz. Ha ilyen kádereink nem lesznek — mind a két lábunkra sántítani fogunk.

Befejezésül engedjék meg, hogy poharamat Vörös Hadseregünk Akadémiájának végzett növendékeire, egészségükre és további eredményes munkájukra emeljem! Kívánom, hogy országunk védelmének szervezésére és vezetésére irányuló munkájukat siker koronázza!

Elvtársak! Önök elvégezték a főiskolát, megkapták ott az első edzést. De az iskola — csak előkészítő. A káderek igazi megedzése csak eleven munka eredménye lehet, az iskolán kívül, a nehézségekkel való harcban, a nehézségek leküzdésében. Ne felejtsék el, elvtársak, hogy csak azok a káderek jók, amelyek nem félnek a nehézségektől, nem bújnak el a nehézségek elől, hanem ellenkezőleg — szembenéznek a nehézségekkel, hogy legyőzzék és elhárítsák őket. Igazi káderek csakis a nehézségek elleni harcban kovácsolódnak ki. S ha hadseregünknek elegendő számú igazi megedzett kádere lesz — hadseregünk győzhetetlen lesz.

Egészségükre, elvtársak! *(Az egész terem viharosan tapsol. Valamennyien felállanak és hangos „éljen" kiáltásokkal üdvözlik Sztálin elvtársat.)*

BESZÉD A SZTAHÁNOVISTÁK ELSŐ SZOVJETUNIÓI TANÁCSKOZÁSÁN

1935 NOVEMBER 17

1.

A SZTAHÁNOV-MOZGALOM JELENTŐSÉGE

Elvtársak! Olyan sokat és olyan jól beszéltek már itt, ezen az értekezleten a sztahánovistákról, hogy nekem tulajdonképpen kevés mondanivalóm maradt. Mégis, ha már a tribünre hívtak, szólnom kell néhány szót.

A Sztahánov-mozgalmat nem szabad a munkások és munkásnők közönséges mozgalmának tekinteni. A Sztahánov-mozgalom a munkások és munkásnők olyan mozgalma, amely szocialista építőmunkánk történetének egyik legfényesebb lapja lesz.

Miben áll a Sztahánov-mozgalom jelentősége?

Mindenekelőtt abban, hogy a Sztahánov-mozgalom a szocialista verseny újabb fellendülésének, a szocialista verseny újabb, magasabb fokának kifejezése. Miért újabb és miért magasabb fokának? Azért, mert a Sztahánov-mozgalom, mint a szocialista verseny kifejezése, előnyösen különbözik a szocialista verseny régi szakaszától. A multban, körülbelül három évvel ezelőtt, a szocialista verseny első fejlődési szakaszában, a szocialista verseny nem okvetlenül függött össze az új technikával. Hiszen akkoriban tulajdonképpen még nem is volt új technikánk. Viszont a szocialista verseny jelenlegi fejlődési szakasza — a Sztahánov-mozgalom — okvetlenül összefügg az új technikával. A Sztahánov-mozgalom nem képzelhető el új, magasabb technika nélkül. Olyan emberek állnak előttünk, mint Sztahánov, Buszygin, Szmetánjin, Krivonosz, Prónjin elvtársak, a Vinográdovák és még sok más új ember, munkások és munkásnők, akik teljesen elsajátították munkájuk technikáját, megnyergelték és előrehajtották a technikát. Három évvel ezelőtt

ilyen emberek nálunk még nem voltak vagy alig voltak. Ezek — új, különös emberek.

Továbbá: a Sztahánov-mozgalom a munkások és munkásnők olyan mozgalma, mely céljául a jelenleg érvényben levő technikai normák kiküszöbölését, az üzemek tervezett teljesítőképességének emelését, a fennálló termelési tervek és mérlegek megváltoztatását tűzte ki. Megváltoztatását, mert napjaink számára, új embereink számára mindezek a normák már elévültek. Ez a mozgalom megdönti a technikára vonatkozó nézeteket, a régi technikai normákat, a régi tervekben szereplő teljesítőképességeket, régi termelési terveket és új, magasabb technikai normák, teljesítőképességre vonatkozó tervek és termelési tervek létesítését követeli meg. Ennek a mozgalomnak az a hivatása, hogy forradalmat idézzen elő iparunkban. Éppen ezért ez a mozgalom, a Sztahánov-mozgalom, alapjaiban mélyen forradalmi mozgalom.

Itt már beszéltek arról, hogy a Sztahánov-mozgalom, mint az újabb, a magasabb technikai normák kifejezője, példaképe a munka ama magas termelékenységének, amelyet csak a szocializmus adhat, melyet a kapitalizmus nem tud adni. Ez teljesen helyes. Miért törte össze és küszöbölte ki a kapitalizmus a feudalizmust? Azért, mert a munka termelékenységének magasabb normáit hozta létre, mert lehetőséget adott a társadalomnak arra, hogy összehasonlíthatatlanul több terméket kapjon, mint a feudális rendszer alatt. Mert gazdagabbá tette a társadalmat. Miért győzheti le, miért kell, hogy legyőzze és miért fogja okvetlenül le is győzni a szocializmus a gazdaság kapitalista rendszerét? Mert a munka magasabbrendű formáit tudja adni, magasabb munkatermelékenységet, mint a kapitalista gazdasági rendszer. Mert több terméket tud adni a társadalomnak és gazdagabbá tudja tenni a társadalmat, mint a gazdaság kapitalista rendszere.

Némelyek azt hiszik, hogy a szocializmust meg lehet szilárdítani azzal, hogy az emberek bizonyos anyagi egyenlőségét hozzuk létre a szegényes élet alapján. Ez helytelen. Ez a szocializmus kispolgári elképzelése. A valóságban a szocializmus csak a munka magas, a kapitalizmusénál magasabb termelékenységének alapján győzhet, a termékek és mindenféle szükségleti cikkek bőségének alapján, a társadalom összes tagjai jómódú és kulturált életének alapján. De ahhoz, hogy a szocializmus ezt a célját elérhesse és szovjettársadalmunkat

a legnagyobb jómódban élő társadalommá tehesse . országunkban a munkának olyan termelékenységét kell elérnünk, mely a legfejlettebb kapitalista országok munkatermelékenységét is felülmúlja. Enélkül gondolni sem lehet a termékek és minden egyéb szükségleti cikk bőségére. A Sztahánov-mozgalom jelentősége abban áll, hogy ez a mozgalom a technika régi normáit, mint elégteleneket, megdönti, sok esetben túlhaladja a munka termelékenységének a vezető kapitalista országokban elért fokát s ilymódon gyakorlati lehetőséget nyit a szocializmus további megszilárdítására országunkban, lehetőséget arra, hogy országunk a legnagyobb jólétben élő országgá váljék.

De ezzel a Sztahánov-mozgalom jelentősége nem merül ki. Ennek a mozgalomnak a jelentősége még abban is áll, hogy előkészíti a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet előfeltételeit.

A szocializmus elve az, hogy a szocialista társadalomban mindenki képességei szerint dolgozik, a fogyasztási cikkekben pedig nem szükségleteihez képest, hanem ahhoz a munkához mérten részesül, amelyet a társadalom számára elvégzett. Ez azt jelenti, hogy a munkásosztály kulturális és technikai színvonala még mindig nem magas, a szellemi és fizikai munka közötti ellentét továbbra is megvan, a munka termelékenysége még nem olyan magas, hogy biztosítaná a szükségleti cikkek bőségét, minek következtében a társadalom kénytelen a fogyasztási cikkeket nem a társadalom tagjainak szükségleteihez képest, hanem a társadalom számára végzett munkájukhoz mérten elosztani.

A kommunizmus a fejlődés magasabb fokát képviseli. A kommunizmus elve az, hogy a kommunista társadalomban mindenki képességei szerint dolgozik, a fogyasztási cikkekben pedig nem az általa végzett munka arányában, hanem a szükségletei, a fejlett kultúrember szükségletei arányában részesül. Ez azt jelenti, hogy a munkásosztály kulturális és technikai színvonala már elég magas ahhoz, hogy aláássa a szellemi és fizikai munka közti ellentét alapjait, hogy a szellemi és fizikai munka közötti ellentét már eltűnt, a munka termelékenysége pedig olyan magas fokra emelkedett, hogy biztosítani tudja a fogyasztási cikkek teljes bőségét, aminek következtében a társadalomnak megvan a lehetősége arra, hogy ezeket a cikkeket tagjai szükségleteinek megfelelően ossza szét.

Némelyek azt gondolják, hogy a szellemi és fizikai munka közti ellentét kiküszöbölését el lehet érni azon az úton, hogy a szellemi és fizikai munkásokat kulturális és technikai tekintetben bizonyos módon egyenlősítjük azon az alapon, hogy a mérnökök, technikusok s a szellemi munkások kulturális és technikai vonalát az átlagos szakképzett munkás színvonalára süllyesztjük le. Ez egyáltalában nem igaz. Csak kispolgári fecsegők gondolkozhatnak így a kommunizmusról. A valóságban a szellemi és fizikai munka közti ellentét kiküszöbölését csakis azon az alapon lehet elérni, hogy a munkásosztály kulturális és technikai színvonalát a mérnökök és technikusok színvonalára emeljük. Nevetséges volna azt gondolni, hogy ez megvalósíthatatlan. A szovjetrendszer viszonyai között a munkásosztály színvonalának e felemelése kétségkívül lehetséges, mert az ország termelőerői itt már kiszabadultak a kapitalizmus bilincseiből, a munka kiszabadult a kizsákmányolás igája alól, a munkásosztály van hatalmon s a munkásosztály ifjú nemzedékének minden lehetősége megvan arra, hogy biztosítsa a maga számára a megfelelő technikai kiképzést. Semmi alapunk sincs kételkedni abban, hogy a szellemi és fizikai munka közti ellentét alapjait csakis a munkásosztály kulturális s technikai színvonalának ilyetén emelése szüntetheti meg, hogy csakis ez biztosíthatja a munkának azt a magas termelékenységét és a fogyasztási cikkeknek azt a bőségét, ami szükséges ahhoz, hogy az átmenetet a szocializmusból a kommunizmusba megkezdhessük.

Ezzel kapcsolatban a Sztahánov-mozgalom nevezetes jelenség abból a szempontból, hogy magában hordja első csíráit — igaz, gyönge csíráit, de mégis csíráit — országunk munkásosztálya ilyen, éppen ilyen módon való kulturális és technikai föllendülésének.

Valóban, nézzük meg a sztahánovista elvtársakat. Miféle emberek ezek? Nagyobbára fiatal vagy középkorú munkások és munkásnők, művelt és technikailag képzett emberek, akik munkájukban a pontosság és szabatosság példaképét adják, akik értékelni tudják az idő szerepét a munkában és megtanulták, hogy az időt nemcsak percekkel, hanem másodpercekkel is kell mérni. Legtöbbjük elsajátította az úgynevezett technikai minimumot s most folytatja technikai képzettségének kiegészítését. Ezek az emberek mentesek a mérnökök, technikusok és

gazdasági funkcionáriusok egy részének konzervativizmusától és maradiságától, merészen törnek előre, megdöntve az elévült technikai normákat és új, magasabbfokú normákat állítva a helyükre, az előirányzott teljesítőképességet fokozó javaslatokat tesznek az iparunk vezetői által kidolgozott tervekkel kapcsolatban, szóval kiegészítik és megjavítják a mérnökök és technikusok munkáját, sőt nem ritkán tanítják s haladásra unszolják őket, mert ezek a sztahánovisták — olyan emberek, akik a saját munkájuk technikáját minden ízében elsajátították, akik a technikából a maximumát tudják kihozni annak, ami belőle kihozható. Ma még kevés a Sztahánov-munkás, de ki kételkedik benne, hogy holnap már tízszer annyi lesz ? Nem világos-e, hogy a Sztahánov-mozgalom iparunk jövőjének képviselője, hogy ebben a mozgalomban a munkásosztály eljövendő kulturális és technikai föllendülésének magva rejlik, hogy ez a mozgalom azt az utat nyitja meg számunkra, amelyen egyedül és kizárólag érhetjük el a munka termelékenységének azt a magasabb fokát, mely a szocializmusból a kommunizmusba való átmenethez s a szellemi és testi munka közötti ellentét megszüntetéséhez szükséges ?

Ez a jelentősége, elvtársak, szocialista építőmunkánkban a Sztahánov-mozgalomnak.

Gondoltak-e a Sztahánov-mozgalomnak erre a nagy jelentőségére Sztahánov és Buszygin, mikor elkezdték a régi technikai normák megdöntését ? Persze, hogy nem gondoltak. Nekik más gondjuk volt, ők azon igyekeztek, hogy üzemüket kiránts ák a kátyúból és a gazdasági tervet túlhaladják. De ezért a célért harcolva, meg kellett dönteniök a régi technikai normákat s a munkának olyan termelékenységét kellett kifejleszteniök, amely a legfejlettebb kapitalista országokat is túlszárnyalta. De nevetséges volna azt hinni, hogy ez a körülmény a legkevésbbé is csökkentheti a Sztahánov-mozgalom nagy történelmi jelentőségét.

Ugyanezt mondhatjuk azokról a munkásokról is, akik 1905-ben először szervezték országunkban a munkásküldöttek szovjetjeit. Azok a munkások természetesen nem gondoltak arra, hogy a munkásküldöttek szovjetjei' a szocialista rendszer alapjául fognak szolgálni. Mikor a munkásküldöttek tanácsait megalakították, csak védekeztek a cárizmus, a burzsoázia ellen. De ez a körülmény semmiképp sem mond ellent annak a kétség-

telen ténynek, hogy a munkásküldöttek szovjetjeiért megindult mozgalom, amelyet a leningrádi és moszkvai munkások 1905-ben elkezdtek, végeredményben a kapitalizmus megdöntésére és a szocializmus győzelmére vezetett a földkerekség egyhatod részén.

2.

A SZTAHÁNOV-MOZGALOM GYÖKEREI

Jelenleg a Sztahánov-mozgalom bölcsőjénél, annak forrásainál vagyunk.

Helyénvaló lesz kiemelni a Sztahánov-mozgalom néhány jellemző vonását.

Szembeötlő mindenekelőtt az a tény, hogy ez a mozgalom valahogyan önerejéből kezdődött, csaknem magától, alulról, anélkül, hogy üzemeink vezetőségei bármi néven nevezendő nyomást is alkalmaztak volna. Sőt: ez a mozgalom bizonyos mértékben üzemi vezetőségeink akarata ellenére született meg és kezdett kibontakozni, sőt harcban ezekkel a vezetőségekkel. Molotov elvtárs már elbeszélte, milyen kínokat kellett kiállnia Muszinszkij elvtársnak, az archangelszki fűrésztelep munkásának, mikor a gazdasági szervezet és az ellenőrök előtt eltitkolva, új, magasabb technikai normákat dolgozott ki. Magának Sztahánovnak a sorsa se volt jobb, mert ahhoz, hogy ügyét előbbre vihesse, védekeznie kellett nemcsak a vezetőség egyes hivatalnokai, hanem egyes munkások ellen is, akik kinevették és „újításai" miatt hajszát rendeztek ellene. Ami Buszygint illeti, ismeretes, hogy „újításaiért" kis híja, hogy el nem vesztette munkáját a gyárban és csak műhelyvezetője, Szokolinszkij elvtárs közbelépésére maradhatott meg munkahelyén.

Látnivaló, hogy üzemeink vezetőségei, amennyiben beavatkoztak, nem a Sztahánov-mozgalom elősegítésére, hanem hátráltatására tették. A Sztahánov-mozgalom tehát mint alulról jövő mozgalom született meg és bontakozott ki. És éppen mert önerejéből született meg, éppen mert alulról terjed, éppen ezért a Sztahánov-mozgalom korunk rendkívül életrevaló és feltartóztathatatlan mozgalma.

Helyénvaló továbbá kitérni a Sztahánov-mozgalomnak még egy jellemző vonására. Ez a jellemző vonás abban áll, hogy a Sztahánov-mozgalom nem fokozatosan terjedt el az egész

Szovjetunió területén, hanem hallatlan gyorsasággal, fergeteg módjára. Hogyan kezdődött a dolog? Sztahánov ötszörösére vagy hatszorosára, ha ugyan nem még többszörösére emelte föl a szénfejtés technikai normáját. Buszygin és Szmetánjin ugyanezt csinálták meg, egyik a gépipar terén, másik a cipőipar terén. Az újságok közölték ezeket a tényeket. S egyszerre csak — a Sztahánov-mozgalom lángja elborította az egész országot. Miről van itt szó? Honnan a Sztahánov-mozgalom elterjedésének ez a gyorsasága? Sztahánov és Buszygin talán nagy szervezők, akiknek nagy összeköttetéseik vannak a Szovjetunió körzeteiben és kerületeiben s ők maguk szervezték meg a dolgot? Nem, persze hogy nem! Sztahánov és Buszygin talán arra tartanak igényt, hogy országunk nagy embereinek tekintsék őket, akik maguk szórták szét a Sztahánov-mozgalom szikráit az egész országban? Ez sem igaz. Láttuk itt Sztahánovot és Buszygint. Felszólaltak értekezletünkön. Egyszerű és szerény emberek, semmi igényük arra, hogy mint országosméretű nagyságokat borostyánnal koszorúzzák meg őket. Sőt, én úgy látom, hogy kissé zavarba is hozta őket a mozgalom várakozásuk ellenére kibontakozott nagy lendülete. És ha a Sztahánov és Buszygin eldobta gyufaszálak mégis elégségesek voltak arra, hogy ezt a mozgalmat lángra lobbantsák — akkor ez azt jelenti, hogy a Sztahánov-mozgalom teljes mértékben megérett dolog. Csak az olyan teljesen érett mozgalom, amelynek már csupán egy lökés kellett arra, hogy kipattanjon — csak egy ilyen mozgalom terjedhetett el ily gyorsan és nőhetett meg, mint a lavina.

Mivel magyarázható az, hogy a Sztahánov-mozgalom teljesen megérett dolognak bizonyult? Mi az oka annak, hogy olyan gyorsan elterjedt? Mik a Sztahánov-mozgalom gyökerei?

Legalábbis négy ilyen ok van.

1. A Sztahánov-mozgalom alapja mindenekelőtt a munkások anyagi helyzetének gyökeres megjavulása volt. Az élet, elvtársak, megjavult. Az élet vidámabb lett. Már pedig, ha az ember vidáman él, akkor szaporán megy a munka. Innen a kitermelés magas normái. Innen a munka hősei és hősnői. A Sztahánov-mozgalom gyökere mindenekelőtt ebben van. Ha nálunk válság volna, ha nálunk munkanélküliség volna, a munkásosztálynak ez a korbácsa, ha rossz, rút, szomorú volna nálunk az élet, akkor

seminő Sztahánov-mozgalom nem volna nálunk. *(Taps.)* A mi proletárforradalmunk az egyetlen olyan forradalom a világon, amely nemcsak politikai eredményeket tud felmutatni a nép számára, hanem anyagi eredményeket is. A mult összes munkásforradalmai között csak egy olyat ismerünk, mely úgy-ahogy kivívta a hatalmat. Ez a Párizsi Kommün volt, amely azonban nem élt sokáig. Megpróbálta ugyan széttörni a kapitalizmus bilincseit, de nem volt elég ideje rá és még kevesebb ideje volt arra, hogy a népnek a forradalom anyagi eredményeit megmutathatta volna. A mi forradalmunk az egyetlen, amely nemcsak összetörte a kapitalizmus bilincseit és szabadságot adott a népnek, hanem megtudta teremteni a nép számára a jómódú élet anyagi feltételeit is. Ebben van a mi forradalmunk ereje és legyőzhetetlensége. Persze, hogy jó elkergetni a kapitalistákat, elkergetni a földesurakat, elkergetni a cári zsandárokat, elfoglalni a hatalmat és szabadságot kapni. Nagyon jó. De, sajnos, a szabadság egymagában még korántsem elegendő. Ha kevés a kenyér, kevés a vaj és a zsír, kevés a ruhakelme, rosszak a lakások, magával a szabadsággal nem sokra lehet menni. Magával a szabadsággal, elvtársak, jóllakni vajmi bajos. *(Helyeslő felkiáltások, taps.)* Ahhoz, hogy jól és vidáman lehessen élni, az kell, hogy a politikai szabadság áldásait anyagi jólét tetőzze be. Forradalmunk jellemző sajátsága abban áll, hogy nemcsak szabadságot adott a népnek, hanem anyagi javakat is és megadta a jómódú és kultúrszínvonalon álló élet lehetőségét is. Ez az oka annak, hogy vidám lett nálunk az élet és ez az a talaj, melyen a Sztahánov-mozgalom kinőtt.

2. A Sztahánov-mozgalom másik forrása az, hogy nálunk nincsen kizsákmányolás. Nálunk az emberek nem a kizsákmányolók javára dolgoznak, nem semmittevők gazdagítására, hanem sajátmaguk, saját osztályuk, saját szovjettársadalmuk javára, ahol a hatalom a munkásosztály legjobbjainak kezében van. Innen van az, hogy nálunk a munkának társadalmi jelentősége van, hogy a munka nálunk becsület és dicsőség dolga. A kapitalista rendszerben a munkának személyes, magánjellege van. Ha többet termeltél, többet kapsz és élj magadnak, ahogy tudsz. Senki se tud rólad és nem is akar tudni. A kapitalisták számára dolgozol, azokat gazdagítod? Hát lehet ez másképp? Azért fogadtak fel, hogy gazdagítsd a kizsák-

mányolókat. Ha nem tetszik — eredj a munkanélküliek sorába és tengődj ahogy tudsz, találunk másokat, akikkel lehet beszélni. Innen van az, hogy a kapitalista rendszerben az emberek munkáját nem sokra becsülik. Érthető, hogy ilyen viszonyok között a Sztahánov-mozgalomnak helye nem lehet. Egész más a helyzet a szovjetrendszer viszonyai között. Itt a dolgozó embert megbecsülik. Itt a dolgozó nem kizsákmányolók javára dolgozik, hanem saját maga, saját osztálya javára, a társadalom javára. Itt a dolgozó ember nem érezheti magát elhagyottnak és egyedülállónak. Ellenkezőleg, nálunk a dolgozó ember magát országa szabad polgárának, társadalmi tényezőnek érzi. És ha jól dolgozik, ha megadja a társadalomnak azt, amit adni tud — a munka hősének számít, dicsőség övezi. Érthető, hogy a Sztahánov-mozgalom csakis ilyen viszonyok között születhetett meg.

3. A Sztahánov-mozgalom harmadik forrásául a nálunk meglévő új technikát kell tekintenünk. A Sztahánov-mozgalom szervesen összefügg az új technikával. Az új technika nélkül, új gyárak nélkül, új fölszerelés nélkül a Sztahánov-mozgalom nem születhetett volna meg nálunk. Új technika nélkül a technikai normákat fel lehet emelni kétszeresükre, háromszorosukra, de nem többre. Ha a sztahánovisták a technikai normákat ötszörösére, meg hatszorosára emelték, ez azt jelenti, hogy teljesen és mindenben az új technikára támaszkodnak. Ebből tehát az következik, hogy országunk iparosítása, üzemeink és gyáraink újjáépítése, az új technika és az új felszerelés volt a Sztahánov-mozgalom egyik szülőoka.

4. De az új technikával egymagával még nem jutunk messze. Lehet elsőrangú technikánk, lehetnek elsőrangú üzemeink és gyáraink, de ha nincsenek embereink, akik ezt a technikát meg tudják nyergelni, a technika megmarad puszta technikának. Ahhoz, hogy az új technika meghozza a maga eredményeit, szükség van még emberekre is, munkás- és munkásnő-káderekre, akik a technika élére tudnak állni és azt előre tudják vinni. A Sztahánov-mozgalom megszületése és növekedése azt jelenti, hogy ezek a káderek nálunk a munkások és munkásnők között már megszülettek. Két évvel ezelőtt a párt azt mondta, hogy az új gyárak felépítésével és azzal, hogy vállalatainknak új felszerelést adtunk, még csak félmunkát végez-

tünk. A párt akkor kijelentette, hogy a lelkesedésnek, mellyel az új gyárakat építjük, párosulnia kell a technika elsajátítása iránti lelkesedéssel, hogy csakis ezen az úton lehet a kitűzött feladatot eredményesen végigvinni. Nyilvánvaló, hogy ez alatt a két év alatt folyamatban volt az új technika elsajátítása és az új káderek születése. Ma világos, hogy ezek a kádereink már megvannak. Érthető, hogy ilyen káderek nélkül, ezek nélkül az új emberek nélkül semilyen Sztahánov-mozgalom nálunk nem volna. Ily módon azt az erőt, mely a Sztahánov-mozgalmat kialakította és előrevitte, a munkások és munkásnők soraiból kikerült új emberek szolgáltatták, akik elsajátították az új technikát.

Ezek azok a körülmények, amelyek megszülték és előrevitték a Sztahánov-mozgalmat.

3.

ÚJ EMBEREK — ÚJ TECHNIKAI NORMÁK

Mondottam, hogy a Sztahánov-mozgalom nem fokozatosan fejlődött ki, hanem robbanásszerűen, mintha gátat szakított volna át. Nyilvánvaló, hogy valamiről akadályt kellett legyőznie. Valaki gátolta, valaki elnyomta, de lám, a Sztahánov-mozgalom összeszedte erőit, áttörte ezeket a gátakat és elárasztotta az országot.

Hogy áll ez a dolog, ki gátolta tulajdonképpen a mozgalmat?

Gátolták a régi technikai normák és a normák mögött álló emberek. Néhány évvel ezelőtt mérnökeink, technikusaink és gazdasági funkcionáriusaink bizonyos technikai normákat dolgoztak ki, melyeket munkásaink és munkásnőink technikai elmaradottságához szabtak. Azóta eltelt néhány esztendő. Az emberek ez alatt az idő alatt nagyot nőttek, technikai tudásuk fejlődött. A technikai normák viszont változatlanok maradtak. Érthető, hogy ezek a normák most a mi új embereink számára elavultaknak bizonyultak. Most mindenki szidja az érvényben levő technikai normákat. De ezek nem az égből pottyantak. És szó sincs arról, hogy ezeket a technikai normákat annak idején szándékosan úgy állapították volna meg, hogy túlságosan alacsonyak legyenek. Mindenekelőtt arról van

szó, hogy most, mikor ezek a normák már elavultak, továbbra is igyekeznek fenntartani őket, mint a mai viszonyoknak megfelelő normákat. Belekapaszkodnak munkásaink és munkásnőink technikai elmaradottságába, erre az elmaradottságra vesznek irányt, belőle indulnak ki s a dolog végre is oda lyukad ki, hogy kezdenek elmaradást játszani. De hát mi a teendő, ha ez az elmaradás múlófélben van? Csak nem fogunk meghajolni elmaradottságunk előtt és szentképet, fétist csinálni belőle? Mi a teendő, ha a munkások és munkásnők már nagyot nőttek és kifejlesztették technikai tudásukat? Mi a teendő, ha a régi technikai normák nem felelnek már meg a tényleges viszonyoknak, ha munkásaink és munkásnőink a valóságban már ötszörösen, tízszeresen túlhaladták őket? Hát hűséget esküdtünk mi valamikor is elmaradottságunknak? Tudtommal, elvtársak, ilyesmi nem történt nálunk. *(Általános derültség.)* Vagy abból indultunk ki, hogy munkásaink és munkásnőink örökkétig elmaradottak maradnak? Talán mégsem ebből indultunk ki? *(Általános derültség.)* Akkor hát miről van szó? Talán nincs elég bátorságunk, hogy megtörjük egynémely mérnökünknek és technikusunknak ezt a maradiságát, hogy megtörjük a régi hagyományokat és normákat és szabad teret engedjünk a munkásosztály új erőinek?

Beszélnek a tudományról. Azt mondják, hogy a tudomány adatai, a technikai kézikönyvek és utasítások adatai ellentmondanak a sztahánovisták követeléseinek az új, magasabb technikai normákra vonatkozólag. De milyen tudományról van itt szó? A tudomány adatait mindenkor a gyakorlat, a tapasztalat ellenőrizte. Micsoda tudomány az, amelynek megszakadt a kapcsolata a gyakorlattal, a tapasztalattal? Ha a tudomány olyan volna, amilyennek néhány konzervatív elvtársunk festi, akkor az emberiség számára már régen elpusztult volna. A tudományt éppen azért nevezik tudománynak, mert nem ismer el fétist, nem fél kezet emelni arra, ami lejárta magát, ami elavult és éberen figyel a tapasztalat, a gyakorlat szavára. Ha a dolog másképp állna, egyáltalán nem volna tudomány, nem volna például csillagászat, hanem még mindig a Ptolemaios elévült rendszerén rágódnának, nem volna biológia s még az ember teremtéséről szóló legendával vigasztalnánk magunkat, nem volna vegyészet s mi még mindig az alchimisták jóslataival vesződnénk.

Ezért azt hiszem, hogy mérnökeink, technikusaink és gazdasági funkcionáriusaink, akiknek már sikerült alaposan elmaradni a Sztahánov-mozgalom mögött, helyesen tennék, ha abbahagynák a régi technikai normákba való kapaszkodást és annak rendje és módja szerint tudományos alapon új, sztahánovista mintára szerveznék át a munkájukat.

Helyes, felelik nekünk. De mit csináljunk a technikai normákkal általában? Szükség van-e rájuk az iparban vagy meglehetünk egyáltalán minden norma nélkül?

Azt mondják, hogy egyáltalán nincs szükségünk többé technikai normákra. Ez, elvtársak, helytelen. Többet mondok — ez ostobaság. Technikai normák nélkül a tervgazdaság lehetetlen. A technikai normák kellenek azonkívül arra is, hogy az elmaradt tömegeket az élenjárók előbbre vigyék. A technikai norma — nagy szabályozó erő, mely a termelésben a munkások széles tömegeit a munkásosztály élenjáró elemei köré csoportosítva szervezi meg. Következésképpen szükségünk van a technikai normákra, de nem azokra, amelyek most érvényben vannak, hanem magasabbakra.

Mások azt mondják, hogy szükségünk van a technikai normákra, de ezeket a normákat most már azokhoz az eredményekhez kell szabnunk, amelyeket a Sztahánovok, Buszyginok, Vinográdovák és mások elértek. Ez szintén helytelen. Ilyen normák a mai helyzetben nem lennének reálisak, mert azok a munkások és munkásnők, akik technikai tudásukat még nem fejlesztették annyira, mint a Sztahánovok és Buszyginok, ezeket a normákat nem tudnák teljesíteni. Nekünk olyan normák kellenek, amelyek valahol középen vannak a jelenlegi technikai normák és azok között a normák között, melyeket a Sztahánovok és Buszyginok elértek. Vegyük például Marija Djemcsenkót, az ismert ötszázasnőt a répatermelés terén. Elérte azt, hogy hektáronként 500 és ennél is több métermázsa cukorrépát gyüjtött be. Lehet-e ezt az eredményt, mondjuk, az egész ukrajnai cukorrépagazdaság számára a répatermelés normájául megállapítani? Nem, nem lehet. Erről még korai beszélni. Marija Djemcsenko elérte azt, hogy 500 és még több métermázsát gyüjtött be hektáronként, de az átlagos cukorrépatermés például Ukrajnában ebben az évben 130—132 métermázsát tett ki hektáronként. A különbség, mint látjuk, nem csekély. Lehet-e a répatermelés számára 400 vagy 300

métermázsás normát megállapítani? A hozzáértők mindnyájan azt mondják, hogy egyelőre ezt még nem lehet megtenni. Világos, hogy az 1936-os évre Ukrajnában hektáronként 200—250 métermázsás termelési normát kell megállapítanunk. És ez nem csekély norma, mert ha ezt teljesítik, ez a norma kétszerannyi cukrot adhat nekünk, mint amennyit 1935-ben kaptunk. Ugyanezt kell mondanunk az iparra vonatkozóan is. Sztahánov az érvényben levő normát körülbelül tízszeresen vagy még többszörösen haladta túl. Ezt az eredményt új technikai normaként mindazok számára kötelezővé tenni, akik légrúgós kalapáccsal dolgoznak, nem lenne észszerű. Világos, hogy olyan normát kell megszabni, amely valahol a középen van a mostani technikai norma és Sztahánov elvtárs normája között.

Egy dolog mindenesetre világos: az, hogy a jelenleg érvényben lévő normák a mai viszonyoknak már nem felelnek meg, elmaradtak és iparunk fékeivé lettek. Hogy iparunkat ne fékezzük, ezeket a normákat új, magasabb technikai normákkal kell felváltanunk. Új emberek, új idők — új technikai normák.

4.

LEGKÖZELEBBI FELADATAINK

Mik a legközelebbi feladataink a Sztahánov-mozgalom érdekeinek szempontjából?

Hogy figyelmünket szét ne forgácsoljuk, korlátozzuk a dolgot két legközelebbi feladatra.

Először. A feladat abban áll, hogy segítsünk a sztahánovistáknak a Sztahánov-mozgalmat továbbfejleszteni, szélesebbé és mélyebbé tenni a Szovjetunió összes területeiben és kerületeiben. Ez a dolog egyik oldala. Másrészről — észre kell térítenünk a gazdasági funkcionáriusok, mérnökök és technikusok mindazon elemeit, akik görcsösen ragaszkodnak a régihez, nem akarnak haladni és rendszeresen fékezik a Sztahánov-mozgalom kifejlődését. Ahhoz, hogy a Sztahánov-mozgalmat országunkban széltében-hosszában elterjesszük, maguk a sztahánovisták természetesen nem elegendők. Pártszervezeteinknek bele kell kapcsolódniok az ügybe, segíteniök kell a sztahánovistákat moz-

galmuk végigvitelében. Ebben a tekintetben a donjeci területi szervezet kétségkívül nagy kezdeményezést fejtett ki. Jó munkát végeznek ezen a téren a moszkvai és a leningrádi területi szervezetek is. És a többi terület? Azok nyilván még mindig csak „nekigyűrkőznek". Semmit vagy nagyon keveset hallani például az Urálról, bár az Urál, mint ismeretes, óriási ipari központ. Ugyanezt kell mondanunk Nyugat-Szibériáról és a Kuznjecmedencéről, ahol minden jel arra mutat, hogy még nem „gyűrkőznek neki". Egyébként kétségtelen, hogy pártszervezeteink kezükbe fogják venni ezt a dolgot és segíteni fognak a sztahánovistáknak a nehézségek legyőzésében. Ami a dolog másik oldalát illeti — a makacskodó, maradi gazdasági funkcionáriusok, mérnökök és technikusok észretérítését — e téren az ügy kissé bonyolultabb lesz. Az iparnak ezeket a maradi elemeit elsősorban türelmesen és elvtársi módon meg kell győznünk a Sztahánov-mozgalom haladó mivoltáról és annak szükségességéről, hogy munkájukat Sztahánov-mintára építsék át. Ha a meggyőzés nem sikerül, akkor erősebb rendszabályokhoz kell nyúlni. Vegyük például a Közlekedési Népbiztosságot. Ennek a népbiztosságnak központi apparátusában még nemrég egy csoport professzor, mérnök és egyéb szakember dolgozott — kommunisták is voltak köztük —, akik ragaszkodtak ahhoz, hogy a tehervonatoknál óránként 13—14 kilométernyi üzemi sebesség az a határ, amelyen túl nem szabad és nem lehet menni, ha nem akarunk ellentétbe kerülni „a vasúti üzemvezetés tudományával". Elég tekintélyes csoport volt ez, mely szóban és írásban hirdette a maga nézeteit, utasításokat adott a Közlekedési Népbiztosság megfelelő szerveinek és általában „úr volt az elméken" a vasúti üzemvezetés funkcionáriusai között. Mi, akik nem vagyunk szakemberek, a vasútügy egész sor gyakorlati munkásának a javaslatai alapján azt bizonyítgattuk ezeknek a tekintélyes professzoroknak, hogy a 13—14 kilométeres sebességet nem lehet határnak tekinteni, hogy ezt a határt, ha a dolgot megfelelően szervezik, tágítani lehet. Feleletül erre ez a csoport, ahelyett, hogy hallgatott volna a tapasztalat és a gyakorlat szavára és felülvizsgálta volna véleményét, harcba szállt a vasúti munka haladó elemeivel és fokozta a maga maradi nézeteinek hirdetését. Érthető, hogy ezeket az igen tisztelt férfiakat kissé oldalba kellett ütnünk és udvariasan ki kellett tessékelnünk őket a Közlekedési Nép-

biztosság központi apparátusából. *(Taps.)* És mi történt? Vasútainkon a teherszállítási sebesség ma már 18—19 kilométer óránként. *(Taps.)* Azt hiszem, elvtársak, hogy szükség esetén ehhez a módszerhez kell majd folyamodnunk népgazdaságunk más ágaiban is, ha tudniillik a makacskodó maradiak nem szűnnek meg zavarni és gáncsolni a Sztahánov-mozgalmat.

Másodszor. A feladat abban áll, hogy azoknak a gazdasági funkcionáriusoknak, mérnököknek és technikusoknak, akik nem akarják gátolni a Sztahánov-mozgalmat, akik együttéreznek ezzel a mozgalommal, de akiknek még nem sikerült a saját munkájukat átépíteniök, akik eddig még nem tudtak a Sztahánov-mozgalom élére állani, — hogy ezeknek viszont segítsünk abban, hogy munkájukat átépítsék és a Sztahánov-mozgalom élére álljanak. Meg kell mondanom, elvtársak, hogy ilyen gazdasági funkcionárius, mérnök és technikus nálunk jócskán akad. És ha segítünk ezeknek az elvtársaknak, akkor kétségkívül még sokkal többen lesznek.

Azt hiszem, hogy ha ezeket a feladatokat teljesítjük, a Sztahánov-mozgalom szélesen kiterjed, átöleli országunk összes területeit és kerületeit és újabb sikerek csodáit hozza létre.

5.

NÉHÁNY SZÓ

Néhány szót a jelen értekezletről, annak jelentőségéről. Lenin arra tanított bennünket, hogy igazi bolsevik vezetők csak az olyan vezetők lehetnek, akik nemcsak ahhoz értenek, hogy tanítsák a munkásokat és parasztokat, hanem ahhoz is, hogy tanuljanak tőlük. Voltak bolsevikok, akiknek Lenin e szavai nem tetszettek. De a történelem azt mutatja, hogy Leninnek e téren is tökéletesen igaza volt. És tényleg, a dolgozók, munkások és parasztok milliói élnek, munkálkodnak, harcolnak. Ki kételkedhetik abban, hogy ezek az emberek nem hiába élnek, hogy ezek az emberek életük és harcuk során roppant gyakorlati tapasztalatokat gyüjtenek össze. Vajjon kétséges-e, hogy az olyan vezetők, akik ezeket a tapasztalatokat semmibeveszik, nem tekinthetők igazi vezetőknek? Nekünk tehát, a párt és a kormány vezetőinek, nemcsak tanítanunk

kell a munkásokat, hanem tanulnunk is kell tőlük. Hogy a jelen értekezlet tagjai itt az értekezleten tanultak egyet-mást kormányunk vezetőitől, azt én nem tagadom. De az is tagadhatatlan, hogy mi, a kormány vezetői, szintén sokat tanultunk Önöktől, sztahánovistáktól, a jelen értekezlet résztvevőitől. Így hát, elvtársak, köszönet ezért a tanitásért, nagy köszönet! *(Viharos taps.)*

Végül még egy-két szót arról, hogyan kellene ezt az értekezletet emlékezetessé tenni. Mi itt az elnökségben tanácskoztunk és úgy határoztunk, hogy a kormány vezetőinek a Sztahánov-mozgalom vezetőivel tartott ezt az értekezletét valamivel meg kell jelölni. És hát úgy döntöttünk, hogy mintegy 100—120 embert közületek fel kell terjeszteni magas kitüntetésre.

Felkiállások: Helyes! *(Viharos taps.)*

Sztálin: Ha ti is helyeslitek, elvtársak, akkor ezt a dolgot meg is csináljuk. *(Szünni nem akaró taps és ünneplés.)*

(A sztahánovisták tanácskozásainak résztvevői viharosan, lelkesen ünneplik Sztálin elvtársat. Zugó taps az egész teremben, harsány éljenzés. Minden oldalról szünni nemakaró kiállások, amelyek Sztálin elvtársat, mint a párt vezérét, éltetik. Az ünneplés az „Internacionálé" éneklésével végződik — a tanácskozás háromezer résztvevője énekli a proletariátus himnuszát.)

A SZOVJET SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁGOK SZÖVETSÉGÉNEK ALKOTMÁNYTERVEZETÉRŐL

ELŐADÓI BESZÉD A SZOVJETEK VIII., RENDKIVÜLI ÖSSZSZÖVETSÉGI KONGRESSZUSÁN, 1936 NOVEMBER 25-ÉN

Mikor *Sztálin* elvtárs a tribünön megjelenik, az egész terem hosszas, viharos ünneplléssel fogadja. Az egész terem feláll. Minden oldalról kiáltások: „Éljen *Sztálin* elvtárs!", „Sokáig éljen a nagy *Sztálin!*", „Éljen a zseniális *Sztálin!*", „Vivát", „Rot Front!", „Dicsőség *Sztálin* elvtársnak!"

I

AZ ALKOTMÁNYELŐKÉSZITŐ BIZOTTSÁG MEGALAKULÁSA ÉS FELADATAI

Elvtársak!

Az Alkotmányelőkészítő Bizottság, amely a jelen Kongresszus elé tárgyalásra beterjesztett tervezetet kidolgozta, mint ismeretes, a Szovjetunió VII. Szovjetkongresszusának külön határozata alapján alakult meg. Ezt a határozatot 1935 február 6-án hozták és így szól:

„1. A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének Alkotmányában változtatásokat kell eszközölni a következő irányban:

a) a választási rendszert tovább kell demokratizálni, oly értelemben, hogy a nem egészen egyenlő választásokat egyenlőkkel, a közvetett választásokat közvetlen választásokkal, a nyilt választásokat titkosakkal cseréljük fel;

b) pontosan körül kell írni az Alkotmány társadalmi és gazdasági alapjait, oly értelemben, hogy az Alkotmány összhangba kerüljön a Szovjetunió jelenleg osztályerőviszonyaival (új, szocialista ipar létesülése, a kulákság szétzúzása, a kolhoz-rendszer győzelme, a szocialista tulajdonnak, mint a szovjet társadalom alapjának megszilárdulása stb.).

2. Javaslatot kell tenni a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottságának Alkotmányelőkészítő Bizottság választására, amelyet meg kell bízni azzal, hogy az első pontban megjelölt alapokon kidolgozza az Alkotmány helyesbített szövegét és azt jóváhagyás végett

a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottságának ülésszaka elé terjessze.

3. A Szovjethatalom szerveinek legközelebbi soronlevő választását a Szovjetunióban az új választási rendszer alapján kell megtartani."

Ez 1935 február 6-án volt. E határozat meghozatalát követő napon, vagyis 1935 február 7-én, összeült a Szovjetunió Központi Végrehajtó Bizottságának első ülésszaka és a Szovjetunió VII. Szovjetkongresszusának határozata értelmében megalakította a 31 tagú Alkotmányelőkészítő Bizottságot. Megbízta az Alkotmányelőkészítő Bizottságot, dolgozza ki a Szovjetunió helyesbített Alkotmányának tervezetét.

Ez az a formális alap, ezek a Szovjetunió legfelsőbb szervének azok az iránymutató utasításai, amelyek alapján az Alkotmányelőkészítő Bizottságnak a maga munkáját ki kellett fejtenie.

Az Alkotmányelőkészítő Bizottság feladata ilymódon az volt, hogy változtatásokat eszközöljön a jelenleg érvényben levő, 1924-ben elfogadott Alkotmányon, számításba véve azokat az eltolódásokat a szocializmus felé, amelyek a Szovjetunió életében az 1924-től napjainkig terjedő időszakban végbementek.

II

VÁLTOZÁSOK A SZOVJETUNIÓ ÉLETÉBEN AZ 1924-TŐL 1936-IG TERJEDŐ IDŐSZAKBAN

Melyek azok a változások a Szovjetunió életében, amelyek az 1924-től 1936-ig terjedő időszakban végbementek s amelyeket az Alkotmányelőkészítő Bizottságnak a maga Alkotmánytervezetében tükröznie kellett?

Mi e változások lényege?

Milyen volt nálunk a helyzet 1924-ben?

Az új gazdasági politika első szakaszában voltunk, amikor a Szovjethatalom a szocializmust minden eszközzel fejlesztette, de megengedte a kapitalizmus bizonyos megelevenedését, amikor a Szovjethatalom arra számított, hogy a két gazdasági rendszer, a kapitalista és a szocialista rendszer versenye során meg fogja szervezni a szocialista rendszer túlsúlyra jutását a kapitalista rendszerrel szemben. A feladat az volt, hogy e verseny során megerősítsük a szocializmus hadállásait, kiharcoljuk a kapita-

lista elemek felszámolását és betetőzzük a szocialista rendszernek mint a népgazdaság alaprendszerének győzelmét.

Iparunk, különösen a nehézipar, abban az időben nem valami irigylésreméltó képet mutatott. Lassanként már kezdett ugyan helyreállni, de termelése még távolról sem érte el a háború előtti színvonalat. Alapja a régi elmaradt és szegényes technika volt. Fejlődni, természetesen, a szocializmus irányában fejlődött. Iparunk szocialista szektora akkoriban az egész iparnak körülbelül 80 százalékát fogta át. Az iparnak nem kevesebb mint 20 százaléka azonban még a kapitalista szektorhoz tartozott.

Mezőgazdaságunk még sajnálatosabb látványt nyujtott. A földesúri osztályt ugyan már felszámoltuk, de a mezőgazdaság kapitalistáinak osztálya, a kulákok osztálya még elég jelentős erőt képviselt. Akkori mezőgazdaságunk a maga egészében elmaradt, középkori technikával dolgozó, apró, egyéni parasztgazdaságok óceánja volt. Ebben az óceánban mint apró pontok és szigetecskék léteztek egyes kolhózok és szovhózok, amelyeknek akkori népgazdaságunkban komolyabb szerepük nem volt. A kolhózok és szovhózok gyöngék voltak, a kulák pedig még erős. Akkoriban nem a kulákság felszámolásáról, hanem korlátozásáról beszéltünk.

Ugyanezt kell mondanunk az ország áruforgalmáról is. Az áruforgalomban a szocialista szektor mindössze 50—60 százalék volt, nem több, a terep többi részét kereskedők, spekulánsok és egyéb magánkapitalisták tartották elfoglalva.

Ilyen volt gazdaságunk képe 1924-ben.

Milyen a helyzet nálunk ma, 1936-ban?

Míg akkor az új gazdasági politika első szakaszát éltük, a „nep" kezdetét, a kapitalizmus némi feleélevenedésének időszakát, addig most a „nep" utolsó időszakát éljük, a „nep" végét, a kapitalizmus teljes felszámolásának időszakát a népgazdaság minden ágában.

Kezdhetjük mindjárt azzal, hogy iparunk ez idő alatt óriási erővé nőtt. Már nem mondhatjuk gyönge és technikailag rosszul felszerelt iparnak. Ellenkezőleg, iparunk ma már új, gazdag, modern technikára épül, erősen kifejlett nehéziparral és még erősebben kifejlett gépiparral. A legfontosabb azonban az, hogy a kapitalizmust már teljesen kikergettük iparunk egész területéről s a termelés szocialista formája ma már osztatlanul uralkodó rendszer iparunk egész területén. Nem lehet csekély-

ségnek tekinteni azt a tényt, hogy mai szocialista iparunk a termelés terjedelme tekintetében már több mint hétszeresen felülmúlja a háborúelőtti idők iparát.

A mezőgazdaság terén az apró egyéni parasztgazdaságok óceánja helyett, ahol a technika gyenge és a kulák fölényben volt, ma nekünk van a világon a legnagyobb üzemű, gépekkel dolgozó, modern technikával fölszerelt mezőgazdaságunk, a kolhózok és szovhózok mindent átfogó rendszerének formájában. Közismert, hogy a kulákságot mezőgazdaságunkban felszámoltuk, az apró egyéni parasztgazdaságok szektora pedig, elmaradt középkori technikájával, jelentéktelen helyet foglal el s a bevetett terület nagysága szempontjából egész mezőgazdaságunknak mindössze 2—3 százaléka. Nem lehet megemlítetlenül hagynunk azt a tényt, hogy kolhózaink rendelkezésére 316.000 traktor áll, 5 millió 700.000 lóerős kapacitással, a kolhózoknak és szovhózoknak együtt pedig több mint 400.000 traktoruk van, 7 millió 580.000 lóerős kapacitással.

Ami az ország áruforgalmát illeti, a kereskedőket és spekulánsokat erről a területről teljesen kiűztük. Ma az egész áruforgalom az állam, a szövetkezetek és a kolhózok kezében van. Megszületett és kifejlődött az új, a szovjet kereskedelem, amelyben nincsenek spekulánsok és kapitalisták.

Ilymódon a szocialista rendszer teljes győzelme a népgazdaság valamennyi területén ma már tény.

És mit jelent ez?

Ez azt jelenti, hogy véget vetettünk annak, hogy ember az embert kizsákmányolja, hogy megszilárdult a munka- és termelőeszközök szocialista tulajdona, mint szovjet társadalmunk megingathatatlan alapja. *(Hosszas taps.)*

A Szovjetunió népgazdaságának terén végbement mindezek a változások azt eredményezték, hogy ma új szocialista gazdaságunk van, amely nem ismer válságokat és munkanélküliséget, nem ismer nyomort és tönkrejutást és teljes lehetőséget nyujt az ország polgárainak arra, hogy jóletben és művelt emberek módjára éljenek.

Ezek azok a fő változások, amelyek *gazdaságunk* terén az 1924-től 1936-ig terjedő időszakban végbementek.

A Szovjetunió gazdasága terén végbement eme változásoknak megfelelően társadalmunk *osztályösszetétele is* megváltozott.

A földesurak osztályát, mint ismeretes, már a polgárháború győzelmes befejezésének eredményeképpen felszámoltuk. Ami a többi kizsákmányoló osztályt illeti, azok is a földesúri osztály sorsára jutottak. Eltűnt a kapitalisták osztálya az ipar területéről. Eltűnt a kulákok osztálya a mezőgazdaság területéről. Eltűntek a kereskedők és spekulánsok az áruforgalom területéről. Igy tehát valamennyi kizsákmányoló osztályt felszámoltuk.

Megmaradt a munkásosztály.

Megmaradt a parasztok osztálya.

Megmaradt az értelmiség.

De tévedés volna azt hinni, hogy ezek a társadalmi csoportok a lefolyt idő alatt semmiféle változáson sem mentek át, hogy megmaradtak olyanoknak, amilyenek, mondjuk, a kapitalizmus korszakában voltak.

Vegyük például a Szovjetunió munkásosztályát. Régi szokásból gyakran még proletariátusnak nevezik. De mi a proletariátus? A proletariátus olyan osztály, amely meg van fosztva a munka- és termelőeszközöktől a gazdaságnak abban a rendszerében, amelyben a munka- és termelőeszközök a kapitalisták birtokában vannak s ahol a kapitalisták osztálya kizsákmányolja a proletariátust. A proletariátus olyan osztály, amelyet a kapitalisták kizsákmányolnak. Nálunk azonban, mint ismeretes, a kapitalisták osztályát már felszámolták, a munka- és termelőeszközöket elvették a kapitalistáktól és átadták az államnak, amelynek vezető ereje a munkásosztály. Tehát nincs többé kapitalista osztály, amely a munkásosztályt kizsákmányolhatná. Tehát munkásosztályunk nemcsak nincs megfosztva a munka- és termelőeszközöktől, hanem ellenkezőleg: rendelkezik velük, az egész néppel együtt. S mert rendelkezik velük s mert a kapitalisták osztályát felszámolták — a munkásosztály kizsákmányolásának minden lehetősége ki van zárva. Lehet-e munkásosztályunkat ezek után proletariátusnak nevezni? Világos, hogy nem lehet. Marx azt mondta: ahhoz, hogy a proletariátus felszabadítsa magát, szét kell zúznia a kapitalisták osztályát, el kell vennie a kapitalistáktól a munka- és termelőeszközöket és meg kell semmisítenie azokat a termelési viszonyokat, amelyek a proletariátust szülik. Mondhatjuk-e, hogy a Szovjetunió munkásosztálya már megvalósította felszabadításának ezeket a feltételeit? Feltétlenül mondhatjuk és kell is mondanunk. És mit jelent

ez? Ezt azt jelenti, hogy a Szovjetunió proletariátusa teljesen új osztállyá lett, a Szovjetunió munkásosztályává, amely megsemmisítette a gazdaság kapitalista rendszerét, megszilárdította a munka- és termelőeszközök szocialista tulajdonát s a szovjet társadalmat a kommunizmus útján vezeti.

Mint látjuk, a Szovjetunió munkásosztálya — teljesen új, a kizsákmányolástól megszabadult munkásosztály, melyhez hasonlót az emberiség története eddig nem ismert.

Térjünk át a parasztság kérdésére. Általában azt szokták mondani, hogy a parasztság a kistermelők olyan osztálya, amelynek tagjai atomizálva vannak, szét vannak szórva az egész országban, egyenként túrják a földet elmaradt technikájú apró gazdaságaikban, rabjai a magántulajdonnak s a földesurak, kulákok, kereskedők, spekulánsok, uzsorások stb. büntetlenül zsákmányolják ki őket. És valóban, a kapitalista országokban a parasztság, ha zömét tekintjük, csakugyan ilyen osztály. Lehet-e azt mondani, hogy a mi mai parasztságunk, a szovjet parasztság, a maga tömegében ilyen parasztságra hasonlít? Nem, ezt nem lehet mondani. Ilyen parasztság nálunk már nincsen. A mi szovjet parasztságunk teljesen új parasztság. Nálunk nincsenek már földesurak és kulákok, kereskedők és uzsorások, akik a parasztságot kizsákmányolhatnák. A mi parasztságunk tehát a kizsákmányolás alól felszabadított parasztság. Továbbá, a mi szovjet parasztságunk túlnyomó többségében kolhozparasztság, vagyis munkáját és tulajdonát nem egyéni munkára és elmaradt technikára, hanem kollektív munkára és modern technikára alapozza. Végül, parasztságunk gazdaságának alapja nem a magántulajdon, hanem a kollektív tulajdon, amely a kollektív munka alapján fejlődött ki.

Mint látjuk, a szovjet parasztság teljesen új parasztság, melyhez hasonlót az emberiség története eddig nem ismert.

Térjünk át, végül, az értelmiség kérdésére, a mérnökök és technikusok, a kultúrfront munkásai, általában a tisztviselők stb. kérdésére. Az elmúlt időszak alatt az értelmiség is nagy változásokon ment át. Ez már nem az a régi, begyepesedett értelmiség, amely igyekezett magát az osztályok fölé helyezni, de valójában, zömében, a földesurakat és kapitalistákat szolgálta. A mi szovjet értelmiségünk — teljesen új értelmiség, melyet minden gyökere a munkásosztályhoz és a parasztsághoz kapcsol. Megváltozott mindenekelőtt az értelmiség összetétele.

A nemesi és burzsoá származású értelmiségiek szovjet értelmiségünknek egészen kis százalékát teszik. Szovjet értelmiségünknek 80—90 százaléka a munkásosztályból, a parasztságból és a dolgozók többi rétegeiből került ki. Megváltozott végül az értelmiség tevékenységének jellege is. Azelőtt az értelmiség kénytelen volt a vagyonos osztályokat szolgálni, mert más lehetősége nem volt. Ma a népet kell szolgálnia, mert kizsákmányoló osztályok többé nincsenek. És éppen ezért az értelmiség ma a szovjet társadalom egyenrangú tagja és a munkásokkal és parasztokkal együtt, velük egy sorban dolgozik az új, osztálynélküli szocialista társadalom építésén.

Mint látjuk, ez teljesen új, dolgozó értelmiség, amelyhez hasonlót a földkerekség egyetlen országában sem lehet találni.

Ezek azok a változások, melyek a lefolyt idő alatt szovjet társadalmunk osztályösszetételében végbementek.

Miről beszélnek ezek a változások?

Beszélnek, először is arról, hogy a határvonal a munkásosztály és a parasztság között, valamint ez osztályok és az értelmiség között elmosódóban van, a régi osztály-elkülönültség pedig tűnőfélben. Ez azt jelenti, hogy a távolság ezek között a társadalmi csoportok között egyre jobban és jobban csökken.

Beszélnek, másodszor, arról, hogy csökkennek és elmosódnak a gazdasági ellentétek ezek között a csoportok között.

Beszélnek végül arról, hogy csökkennek és elmosódnak közöttük a politikai ellentétek is.

Igy áll a Szovjetunió *osztályösszetételében* végbement változások kérdése.

A Szovjetunió társadalmi életében végbement változások képe nem volna teljes, ha nem szólnánk néhány szót azokról a változásokról, amelyek még egy téren történtek. A Szovjetunióban élő *nemzetek* egymáshoz való viszonyára gondolok. A Szovjetunióban, mint ismeretes, mintegy 60 különböző nemzet, nemzetiség és népcsoport egyesült. A Szovjetállam soknemzetiségű állam. Érthető, hogy a Szovjetunióban élő népek kölcsönös viszonyának kérdése ránk nézve elsőrangú fontosságú.

A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége, mint ismeretes, 1922-ben alakult meg a Szovjetunió Első Szovjetkongresszusán. S történt ez a Szovjetunióban élő népek egyenjogúságának és önkéntes egyesülésének elve alapján. Az 1924-ben

elfogadott, jelenleg érvényben levő Alkotmány a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének első Alkotmánya. Ez az Alkotmány olyan időszakban jött létre, amikor a népek kölcsönös viszonya még nem volt kellőkép elrendezve, amikor a nagyoroszok iránti bizalmatlanság maradványai még nem tűntek el, amikor a centrifugális erők még nem szűntek meg működni. Ilyen viszonyok között kellett létrehozni a népek testvéri együttműködését, kölcsönös gazdasági, politikai és katonai segítség alapján, *egy* soknemzetiségű szövetségi államban egyesítve azokat. A Szovjethatalomnak feltétlenül látnia kellett e feladat nehézségét. Előtte állt a burzsoá országok soknemzetiségű államaiban a sikertelen kísérletek példája. Előtte állt a régi Ausztria-Magyarország csütörtököt mondott kísérletének példája. S a Szovjethatalom mégis megkísérelte egy soknemzetiségű állam létesítését, mert tudta, hogy annak a soknemzetiségű államnak, amely a szocializmus alapján jött létre, minden megpróbáltatást ki kell állnia.

Azóta 14 év telt el. Ez elég idő ahhoz, hogy a kísérlet ellenőrizhető legyen. És mit látunk? A lefolyt időszak minden kétséget kizáróan megmutatta, hogy egy soknemzetiségű állam megalakításának kísérlete, amikor ezt az államot a szocializmus alapján teremtették meg, teljesen sikerült. Kétségtelen győzelme ez a lenini nemzetiségi politikának. *(Hosszas taps.)*

Mi magyarázza meg ezt a győzelmet?

Az, hogy nincsenek kizsákmányoló osztályok, amelyek fő szervezői voltak a nemzetek egymásközti viszályainak; az, hogy nincs kizsákmányolás, amely a kölcsönös bizalmatlanságot ápolta és szította a nacionalista szenvedélyeket; az, hogy a munkásosztály van hatalmon, amely minden elnyomás ellensége és hűséges hordozója a nemzetköziség eszméjének; az, hogy a népek valóban kölcsönösen segítik egymást a gazdasági és társadalmi élet minden területén; végül az, hogy föllendült a Szovjetunió népeinek nemzeti kultúrája, amely formájára nemzeti, tartalmára szocialista — mindezek és más ezekhez hasonló tényezők odavezettek, hogy a Szovjetunió népeinek képe gyökeresen megváltozott, eltűnt náluk a kölcsönös bizalmatlanság érzése, kifejlődött a kölcsönös barátság érzése s ilymódon megalapozódott a népek igazi testvéries együttműködése az egységes szövetségi állam rendszerében.

Az eredmény az, hogy ma olyan tökéletesen kialakult és

minden megpróbáltatást kiállott, soknemzetiségu szocialista államunk van, amelynek szilárdságát megirigyelhetné a világ bármely részének bármelyik nemzeti állama. *(Viharos taps.)*

Ezek azok a változások, amelyek a lefolyt időszak alatt a Szovjetunió *nemzeteinek egymásközti viszonyában* végbementek.

Ez az összegezett eredménye azoknak a változásoknak, amelyek a Szovjetunió gazdasági, társadalmi és politikai életében az 1924-től 1936-ig terjedő időszakban végbementek.

III

AZ ALKOTMÁNYTERVEZET FŐ SAJÁTOSSÁGAI

Hogyan tükrözi vissza az új Alkotmány tervezete mindezeket a változásokat, amelyek a Szovjetunió életében végbementek?

Más szóval: melyek a jelen Kongresszus elé terjesztett Alkotmánytervezet fő sajátságai?

Az Alkotmányelőkészítő Bizottság arra kapott megbízást, hogy változtatásokat eszközöljön az 1924-es Alkotmány szövegében. Az Alkotmányelőkészítő Bizottság munkájának eredményeképpen létrejött az Alkotmány új szövege, a Szovjetunió új alkotmányának tervezete. Az új alkotmány tervezetének összeállításánál az Alkotmányelőkészítő Bizottság abból indult ki, hogy az alkotmányt nem szabad összetéveszteni a programmal. Ez azt jelenti, hogy a program és alkotmány között lényegbevágó különbség van. Míg a program arról beszél, ami még nincs meg, amit még el kell érni és ki kell harcolni, addig az alkotmánynak, ellenkezőleg, arról kell beszélnie, ami már megvan, amit már most, a jelenben, elértünk és kiharcoltunk. A program főleg a jövőre vonatkozik, az alkotmány a jelenre.

Nézzünk ennek megvilágítására két példát.

Szovjet társadalmunk már elérte azt, hogy alapjában megvalósította a szocializmust, megalkotta a szocialista rendet, vagyis megvalósította azt, amit a marxisták más szóval a kommunizmus első vagy alsó fokának neveznek. Vagyis nálunk a kommunizmus első foka, a szocializmus, alapjában már megvalósult. *(Hosszas taps.)* A kommunizmus e fokának alapelve, mint ismeretes, ez a tétel: „mindenki képességei szerint, min-

denkinek munkája szerint". Vissza kell-e Alkotmányunknak tükröznie ezt a tényt, azt, hogy a szocializmust már kiharcoltuk? Ezen a vívmányon kell-e Alkotmányunknak felépülnie? Feltétlenül. Éspedig azért, mert a Szovjetunió a szocializmust már elérte és kivívta.

De a szovjet társadalom még nem érte el a kommunizmus felsőbb fokának megvalósítását, amelyben az uralkodó elv ez a tétel lesz: „mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint", bár a szovjet társadalom céljául azt tűzte ki, hogy a jövőben elérje a kommunizmus e felsőbb fokának megvalósítását. Alapozhatjuk-e Alkotmányunkat a kommunizmus felsőbb fokára, amely még nincs meg s amelyet még ki kell harcolni? Nem, nem tehetjük ezt, mert a kommunizmus felsőbb fokát a Szovjetunió még nem valósította meg és ezt a jövőben kell megvalósítani. Nem tehetjük, ha nem akarjuk azt, hogy Alkotmányunk programmá, vagy a jövő vívmányairól szóló nyilatkozattá változzék.

Ezek az adott történelmi helyzetben Alkotmányunk keretei.

Az új Alkotmány tervezete ilymódon a már megtett út, a már elért eredmények összegezése. Az Alkotmánytervezet tehát regisztrálása és törvény formájában való megrögzítése annak, amit a valóságban már elértünk és kivívtunk. *(Viharos taps.)*

Ez a Szovjetunió új Alkotmánya tervezetének első sajátossága.

Továbbá. A burzsoá országok alkotmányai rendszerint abból a meggyőződésből indulnak ki, hogy a kapitalista rend megingathatatlan. Ezeknek az alkotmányoknak fő alapját a kapitalizmus elvei, legfőbb pillérei alkotják: az, hogy magántulajdon a föld, az erdő, a gyár és a többi munka- és termelőeszköz; az, hogy az ember az embert kizsákmányolja, az, hogy kizsákmányolók és kizsákmányoltak vannak; az, hogy a társadalom egyik sarkán az ellátatlan dolgozó többség van, a másikon a nemdolgozó, de jól ellátott kisebbség fényűzése stb. stb. Azok az alkotmányok a kapitalizmusnak ezeken és ezekhez hasonló pillérein nyugszanak. Ezeket tükrözik vissza és rögzítik meg törvény formájában.

Ezekkel az alkotmányokkal ellentétben, a Szovjetunió új Alkotmányának tervezete a kapitalista rend felszámolásának

tényéből indul ki, abból a tényből, hogy a Szovjetunióban győzött a szocialista rend. A Szovjetunió új Alkotmánya tervezetének fő alapját a szocializmus elvei, a szocializmusnak már kivívott és megvalósított legfőbb pillérei szolgáltatják: a föld, az erdők, a gyárak s egyéb munka- és termelőeszközök szocialista tulajdona; a kizsákmányolás és a kizsákmányoló osztályok felszámolása; a többség nyomorának és a kisebbség fényűzésének felszámolása; a munkanélküliség felszámolása; a munka, mint minden munkaképes polgár kötelessége és becsületbeli ügye, e tétel szerint: „aki nem dolgozik, az ne is egyék". A munka joga, vagyis minden polgárnak az a joga, hogy biztosított munkát kapjon; a pihenés joga, a művelődés joga stb. stb. Az új Alkotmány tervezete a szocializmusnak ezekre és ezekhez hasonló pilléreire támaszkodik. Ezeket tükrözi vissza és ezeket rögzíti meg törvény formájában.

Ez a Szovjetunió új Alkotmánya tervezetének második sajátossága.

Továbbá. A burzsoá alkotmányok hallgatólag abból indulnak ki, hogy a társadalom egymással ellentétes osztályokból áll, vagyonos és vagyontalan osztályokból, hogy bármilyen párt jutna is hatalomra, a társadalom állami vezetésének (a diktatúrának) a burzsoázia kezében kell lennie, hogy alkotmányra azért van szükség, hogy megszilárdítsa a vagyonos osztályoknak tetsző és előnyös társadalmi rendet.

A burzsoá alkotmányokkal ellentétben a Szovjetunió új Alkotmányának tervezete abból indul ki, hogy a társadalomban nincsenek többé egymással ellentétes osztályok, hogy a társadalom két, egymás iránt baráti osztályból, munkásokból és parasztokból áll, hogy a hatalmon éppen a dolgozó osztályok vannak, hogy a társadalom állami vezetése (a diktatúra) a munkásosztálynak, mint a társadalom élenjáró osztályának kezében van, hogy az alkotmányra azért van szükség, hogy megszilárdítsa a dolgozóknak tetsző és előnyös társadalmi rendet.

Ez az új Alkotmány tervezetének harmadik sajátossága.

Továbbá. A burzsoá alkotmányok hallgatólag abból indulnak ki, hogy a nemzetek és fajok nem lehetnek egyenjogúak, hogy vannak teljesjogú és nem teljesjogú nemzetek, hogy azonkívül van még a nemzeteknek és fajoknak egy harmadik kategóriája is, például a gyarmatokon, amelyeknek még kevesebb joga van, mint a nem teljesjogú nemzeteknek. Ez azt jelenti,

hogy mindezek az alkotmányok alapjukban véve nacionalista alkotmányok, vagyis uralkodó nemzetek alkotmányai.

Ezektől az alkotmányoktól eltérően a Szovjetunió új Alkotmányának tervezete, ellenkezőleg — mélységesen internacionalista. Abból indul ki, hogy minden nemzet és faj egyenjogú. Abból indul ki, hogy a bőrszín vagy a nyelv különbsége, a kultúrszínvonalnak vagy az államfejlődés színvonalának különbsége, vagy bárminő más különbség a nemzetek és fajok között nem lehet alap arra, hogy igazolja a nemzeti jogegyenlőtlenséget. Abból indul ki, hogy minden nemzetnek és fajnak, függetlenül mult és jelen helyzetétől, függetlenül erejétől vagy gyöngeségétől — egyforma jogokat kell élveznie a társadalom gazdasági, szociális, állami és kulturális életének minden területén.

Ez az új Alkotmány tervezetének negyedik sajátossága.

Az új Alkotmány tervezetének ötödik sajátossága: következetesen végigvitt demokratizmusa. A burzsoá alkotmányok a demokratizmus szempontjából két csoportra oszthatók: az alkotmányok egyik csoportja egyenesen tagadja vagy ténylegesen nullára csökkenti az állampolgárok jogegyenlőségét és a demokratikus szabadságjogokat. Az alkotmányok másik csoportja készséggel magáévá teszi, sőt ki is kürtöli a demokratikus elveket, emellett azonban olyan fenntartásokat és megszorításokat alkalmaz, amelyek a demokratikus szabadságjogokat teljesen kiforgatják valójukból. Minden állampolgár egyenlő választójogáról beszélnek, de ugyanakkor egyhelybenlakástól, műveltségi, sőt vagyoni cenzustól teszik függővé a választójogot. Minden állampolgár egyenlő jogáról beszélnek, de ugyanakkor hozzáteszik, hogy a nőkre ez nem vonatkozik, vagy csak részben vonatkozik. És így tovább, és így tovább.

A Szovjetunió új Alkotmánya tervezetének sajátossága, hogy nincsenek ilyen fenntartásai és megszorításai. Nem ismer aktív és passzív állampolgárokat, számára minden állampolgár aktív. Nem ismer el jogi különbséget férfiak és nők, „megtelepedettek" és „megnemtelepedettek", vagyonosak és vagyontalanok, képzettek és nem képzettek között. Előtte minden állampolgár egyenlő jogú. Az egyes állampolgároknak a társadalomban elfoglalt helyét nem vagyoni helyzetük, nem nemzeti leszármazásuk, nem nemük, nem hivatali állásuk állapítja meg, hanem személyes képességeik és személyes munkájuk.

Végül — az új Alkotmány tervezetének még egy sajátossága. A burzsoá alkotmányok rendszerint arra szorítkoznak, hogy leszögezik az állampolgárok formális jogait, de nem gondoskodnak e jogok megvalósításának feltételeiről, a megvalósítás lehetőségéről, a megvalósítás eszközeiről. Beszélnek az állampolgárok egyenlőségéről, de elfelejtik azt, hogy a valóságban nem lehet egyenlőség a munkáltató és munkás között, a földbirtokos és paraszt között, ha az előbbieknek vagyonuk van és politikai súlyuk a társadalomban, az utóbbiak pedig mindkettőtől meg vannak fosztva, ha az előbbiek kizsákmányolók, az utóbbiak pedig kizsákmányoltak. Vagy még valami: beszélnek a szólási, gyülekezési és sajtószabadságról, de elfelejtik azt, hogy a munkásosztály számára mindezek a szabadságjogok puszta szavakká válhatnak, ha ez az osztály meg van fosztva annak lehetőségétől, hogy megfelelő gyűléstermek, jó nyomdák, elegendő mennyiségű papír stb. álljanak rendelkezésére.

Az új Alkotmány tervezetének sajátossága, hogy nem szorítkozik az állampolgárok formális jogainak leszögezésére, hanem a fősúlyt e jogok biztosítására, azokra az eszközökre helyezi, melyekkel ezek a jogok megvalósíthatók. Nemcsak egyszerűen kinyilatkoztatja az állampolgárok egyenjogúságát, hanem biztosítja is, törvény formájában szögezve le a kizsákmányoló rendszer felszámolásának tényét, az állampolgárok felszabadításának tényét minden kizsákmányolás alól. Nemcsak egyszerűen kinyilatkoztatja a munkára való jogot, hanem biztosítja is, törvény formájában szögezve le azt a tényt, hogy a szovjet társadalomban nincsenek válságok és megszűnt a munkanélküliség. Nemcsak egyszerűen kinyilatkoztatja a demokratikus szabadságjogokat, hanem törvényhozási úton meghatározott anyagi eszközökkel biztosítja megvalósulásukat is. Ezért érthető, hogy az új Alkotmány tervezetének demokratizmusa nem „közönséges", „széltében elismert", általános demokratizmus, hanem *szocialista* demokratizmus.

Ezek a Szovjetunió új Alkotmánya tervezetének fő sajátosságai.

Így tükrözi vissza az új Alkotmány tervezete azokat az átalakulásokat és változásokat, melyek a Szovjetunió gazdasági, társadalmi és politikai életében az 1924-től 1936-ig terjedő időszakban végbementek.

IV

AZ ALKOTMÁNYTERVEZET BURZSOÁ BIRÁLATA

Néhány szót az Alkotmánytervezet burzsoá bírálatáról. Kétségkívül bizonyos mértékben érdekel bennünket az a kérdés, hogy hogyan viszonylik Alkotmánytervezetünkhöz a külföldi burzsoá sajtó. Amennyiben a külföldi sajtó a lakosság különböző rétegeinek közvéleményét tükrözi vissza a burzsoá országokban, nem mehetünk el szó nélkül a kritika mellett, melyet ez a sajtó Alkotmánytervezetünkkel szemben gyakorolt.

A külföldi sajtó Alkotmánytervezetünkre való reagálásának első jelei abban a határozott tendenciában nyilvánultak meg, hogy az Alkotmánytervezetet agyonhallgassa. Most a legreakciósabb sajtóról, a fasiszta sajtóról beszélek. A bírálóknak ez a csoportja legjobbnak vélte egyszerűen hallgatni az Alkotmánytervezetről, mintha ez a tervezet nem is lett volna és általában nem is lenne a világon. Azt lehetne mondani, hogy az agyonhallgatás még nem bírálat. De ez tévedés. Az agyonhallgatás módszere, mint a tudomásul nem vevés különös módja, szintén a bírálat egy formája, ostoba és nevetséges formája ugyan, de mégiscsak egyik formája. *(Általános derültség és taps.)* De az agyonhallgatás módszerével nem jártak jól. Végtére kénytelenek voltak megnyitni a szelepet és közölni a világgal, hogy, ha ez mégoly sajnálatos is, a Szovjetunió Alkotmánytervezete mégiscsak létezik, és nemcsak hogy létezik, hanem már kezd is károsan hatni az elmékre. Másként nem is történhetett, mert mégiscsak van a világon közvélemény, vannak olvasók, élő emberek, akik tudni akarják a tényekről az igazságot és sehogysem lehet hosszú ideig megcsalni őket. Csalással nem jutsz messzire . . .

A bírálók *második* csoportja elismeri, hogy az Alkotmánytervezet létezik, de ez a csoport azt tartja, hogy a tervezetnek nincs nagy jelentősége, mert lényegében nem alkotmánytervezet, hanem egy darab papír, puszta ígéret, amely arra van szánva, hogy közismert fogással becsapja az embereket. Ehhez még hozzáfűzik, hogy jobb tervezetet a Szovjetunió nem is adhatott, mert a Szovjetunió maga nem állam, hanem mindössze — földrajzi fogalom *(általános derültség)*, ha pedig nem állam, akkor az alkotmánya sem lehet valóságos alkotmány. A kritikusok

eme csoportjának tipikus képviselője, bármennyire furcsán hangozzék is, a német félhivatalos „Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz". Ez egyenest azt mondja, hogy a Szovjetunió Alkotmánytervezete puszta ígéret, becsapás, „Potyomkin-falu", habozás nélkül kijelenti, hogy a Szovjetunió nem állam, hogy a Szovjetunió „semmi egyéb, mint pontosan meghatározható földrajzi fogalom" *(általános derültség)*, hogy a Szovjetunió Alkotmányát ezért nem lehet valóságos alkotmánynak elismerni.

Mit mondhat az ember az ilyen — engedelmet kérek — kritikusokról?

A nagy orosz író, Scsedrin, egyik meseszerű elbeszélésében megrajzolja a nagyon korlátolt és buta, de a végletekig önhitt és önfejű bürokrata típusát. Ez a bürokrata, miután a „rábízott" kerületben „rendet és csendet" teremtett, ezrével irtva ki az embereket és tucatjával égetve fel a városokat, egyszerre csak körültekintett és észrevette a láthatáron Amerikát, ezt a persze kevéssé ismert országot, ahol mint kitűnt, valamiféle szabadságjogok vannak, amik zavarják a népet s ahol az államot másféle módszerekkel igazgatják. A bürokrata, észrevéve Amerikát, fölháborodott: miféle ország ez? honnan bújt elő? milyen alapon létezik? *(Általános derültség és taps.)* Igaz, néhány évszázaddal ezelőtt véletlenül megnyitották Európa számára; ha megnyitni lehetett, miért ne lehetne megint be is csukni, úgy hogy híre se maradjon? *(Általános derültség.)* S ezt mondván, megirta a végzést: „Amerika újra becsukandó!" *(Általános derültség.)*

Úgy nézem, hogy azok az urak ott, a „Deutsche Diplomatisch-Politische Korrespondenz" szerkesztőségében úgy hasonlítanak erre a scsedrini bürokratára, mint egyik tojás a másikra. *(Általános derültség, helyeslő taps.)* Ezeknek az uraknak a Szovjetunió már régen szálka a szemében. Tizenkilenc éve áll a Szovjetunió mint világítótorony, az egész világ munkásosztályában a szabadulás szellemét terjesztve s veszett dühre szítva a munkásosztály ellenségeit. És íme, ez a Szovjetunió nemcsak egyszerűen van, de még nő is és nemcsak nő, de sikerei is vannak és nemcsak hogy sikerei vannak, de még új Alkotmánytervezetet is készít, mégpedig olyan tervezetet, amely fölkavarja az elméket és új reménységgel tölti el az elnyomott osztályokat. *(Taps.)* Hogyne háborodnának fel ezek után az urak ott a

német félhivatalosnál? Miféle ország az, kiáltják, milyen alapon létezik *(általános derültség)* s ha 1917 októberében megnyitották, miért ne lehetne akkor megint becsukni, hogy híre se maradjon? És, így szólván, elrendelték: a Szovjetunió újra becsukandó, világgá kiáltandó, hogy a Szovjetunió mint állam nem létezik, hogy a Szovjetunió nem egyéb egyszerű földrajzi fogalomnál! *(Általános derültség.)*

A scsedrini bürokratának, amikor megírta a maga végzését arról, hogy Amerika újra becsukandó, minden butasága ellenére is volt egy kevés valóság-érzéke és magában hozzátette: „De ez, úgylátszik, nem tőlem függ." *(Kitörő vidám nevetés, viharos taps.)* Nem tudom, van-e elég eszük a német félhivatalos urainak és rájönnek-e arra, hogy papíron persze „becsukhatják" ezt vagy azt az országot, de, ha komolyan beszélünk, akkor „ez nem tőlük függ" . . . *(Kitörő vidám nevetés, viharos taps.)*

Ami azt illeti, hogy a Szovjetunió Alkotmánya állítólag csak üres ígéret, „Potyomkin-falu" stb., csupán néhány megállapított tényre akarok hivatkozni, melyek maguk beszélnek magukért.

1917-ben a Szovjetunió népei megdöntötték a burzsoáziát és megvalósították a proletariátus diktatúráját, megvalósították a Szovjethatalmat. Ez tény és nem ígéret.

Azután a Szovjethatalom felszámolta a földesurak osztályát és átadott a parasztságnak több mint 150 millió hektár volt földesúri, kincstári és egyházi birtokot, mégpedig azokon a földeken kívül, amelyek azelőtt is a parasztok kezén voltak. Ez tény és nem ígéret.

Azután a Szovjethatalom kisajátította a kapitalisták osztályát, elvette tőlük a bankokat, gyárakat, vasutakat és egyéb munka- és termelőeszközöket, szocialista tulajdonnak nyilvánította mindezt és a vállalatok élére a munkásosztály legjobbjait állította. Ez tény és nem ígéret. *(Hosszantartó taps.)*

Azután a Szovjethatalom az ipart és a mezőgazdaságot új, szocialista alapokon, a modern technika bázisán megszervezve, elérte azt, hogy jelenleg a Szovjetunióban a mezőgazdaság másfélszer akkora termést ad, mint a háború előtt, az ipar hétszer annyit termel, mint a háború előtt, a nemzeti jövedelem pedig a háborúelőttinek négyszeresére nőtt. Mindez — tény és nem ígéret. *(Hosszantartó taps.)*

Azután a Szovjethatalom megszüntette a munkanélküliséget, életbeléptette a munkára való jogot, a pihenés jogát, a művelődés jogát, biztosította a munkások, a parasztok és az értelmiség számára a legjobb anyagi és kulturális életfeltételeket, biztosította az általános, közvetlen és egyenlő választójog életbeléptetését, titkos szavazással. Mindez — tény és nem ígéret. *(Hosszantartó taps.)*

Végül a Szovjetunió elkészítette az új Alkotmány tervezetét, amely nem ígéret, hanem regisztrálása és megrögzítése törvény formájában ezeknek a közismert tényeknek, regisztrálása és megrögzítése törvény formájában annak, amit már elértünk és kiharcoltunk.

Kérdezem: mit jelent mindezek után a német félhivatalos urainak fecsegése holmi „Potyomkin-falvakról", ha nem azt, hogy ezeknek az uraknak egyedüli célja: eltitkolni a nép elől a Szovjetunióra vonatkozóan az igazat, félrevezetni, becsapni a népet.

Ezek a tények. A tények pedig, ahogy mondani szokták, makacs dolgok. A német félhivatalos urai erre azt mondhatják, hogy annál rosszabb a tényeknek. *(Általános derültség.)* De mi viszont akkor az ismert orosz közmondással felelhetünk nekik, amely azt mondja: „a törvényt nem bolondoknak írják". *(Vidám nevetés, hosszantartó taps.)*

A bírálók *harmadik* csoportja hajlandó elismerni az Alkotmánytervezet némely jó tulajdonságát és pozitív jelenségnek tartja a tervezetet, de viszont, lám, lám, erősen kételkedik benne, hogy megvalósítható-e számos tétele, mert ez a csoport meg van győződve, hogy ezek a tételek egyáltalán megvalósíthatatlanok és szükségkép papíron kell maradniok. Ez a csoport, hogy enyhén fejezzem ki magam, a szkeptikusok csoportja. Ilyen szkeptikusok minden országban vannak.

Megjegyzendő, hogy nem először van dolgunk velük. Mikor 1917-ben a bolsevikok megragadták a hatalmat, a szkeptikusok azt mondták: lehet, hogy a bolsevikok nem rossz emberek, de a hatalommal kudarcot vallanak, meg fognak bukni. A gyakorlatban viszont kitűnt, hogy nem a bolsevikok buktak meg, hanem a szkeptikusok.

A polgárháború és a külföldi beavatkozás idején a szkeptikusoknak ez a csoportja azt mondta: a Szovjethatalom, persze, nem rossz dolog, de Gyenyikin, Kolcsak és a külhatalmak

együttes erővel bizonnyal le fogják verni. A gyakorlatban viszont kitűnt, hogy a szkeptikusok ezúttal is elszámították magukat.

Mikor a Szovjethatalom közzétette az első ötéves tervet, a szkeptikusok megint megjelentek a színen és azt mondták: az ötéves terv, persze, jó dolog, de aligha valósítható meg s föl kell tenni, hogy az ötéves tervvel a bolsevikok minden bizonnyal felsülnek. A tények azonban megmutatták, hogy a szkeptikusoknak megint csak nem volt szerencséjük: az ötéves tervet négy év alatt megvalósítottuk.

Ugyanezt kell mondanunk az új Alkotmány tervezetéről s arról a kritikáról, amelyet a szkeptikusok gyakorolnak. Alig tettük közzé a tervezetet — máris újra megjelent a színen a kritikusoknak ez a csoportja, a maga borús szkepszisével, a maga kétségeivel az Alkotmány egyes tételeinek megvalósíthatóságáról. Semmi okunk sincs kételkedni abban, hogy a szkeptikusok ezúttal is éppen úgy kudarcot fognak vallani, mint ahogy már nem egyszer kudarcot vallottak a multban.

A bírálók *negyedik* csoportja, az új Alkotmánytervezetet támadva úgy jellemzi, mint „lépést jobbra", mint „lemondást a proletariátus diktatúrájáról", mint a „bolsevik rezsim felszámolását". „A bolsevikok jobbra kanyarodtak, ez tény" — mondogatják különböző hangnemben. Különösen buzgólkodnak ezen a vonalon egyes lengyel és részben amerikai ujságok.

Mit mondjon az ember ezekről a — engedelmet kérek — kritikusokról?

Ha az, hogy a munkásosztály diktatúrájának alapját kiszélesítjük s ezt a diktatúrát a társadalom állami vezetésének rugalmasabb, tehát hatalmasabb rendszerévé fejlesztjük, szerintük nem a munkásosztály diktatúrájának erősbödését, hanem gyöngülését, sőt az arról való lemondást jelenti, akkor helyénvaló a kérdés: van-e ezeknek az uraknak egyáltalán fogalmuk arról, hogy mi a munkásosztály diktatúrája?

Ha a szocializmus győzelmének törvény formájában való megrögzítéséről, az iparosítás, kollektivizálás és demokratizálás sikereinek törvény formájában való megrögzítéséről azt mondják, hogy „lépés jobb felé", akkor helyénvaló a kérdés: van-e ezeknek az uraknak egyáltalán fogalmuk arról, hogy miben különbözik a bal a jobbtól? *(Általános derültség és taps.)*

Kétség nem fér hozzá, hogy ezek az urak, az Alkotmány

tervezetet bírálva, végleg megzavarodtak, és megzavarodva, összezavarták a jobbot a ballal.

Önkéntelenül eszünkbe jut erről a gógoli „Holt lelkek"-ből ismert cselédlány, Pelagéja. Ez az együgyű leányzó, így beszéli el Gógol, egyszer arra vállalkozott, hogy megmutatja az utat Csicsikov kocsisának, Szelifánnak, de, nem tudván különbséget tenni az útnak jobboldala és baloldala között, belezavarodott a dologba és csúnyán szégyent vallott. El kell ismernünk, hogy ezek a lengyel ujságokba író kritikusaink nagy ambíciójuk ellenére sem vitték följebb annál a színvonalnál, amelyen a „Holt lelkek" együgyű leányzója, Pelagéja állott. *(Taps.)* Ha emlékeznek, Szelifán, a kocsis, szükségesnek tartotta leszidni Pelagéját, amiért összezavarta a jobbot a ballal s azt mondta neki: „Eh, te, repedtsarkú ... azt se tudod, hol a jobb, hol a bal." Úgy vélem, a mi szerencsétlen kritikusainkra is ráférne, hogy megleckéztessük őket és azt mondjuk nekik: Eh, ti gyász-kritikusok ... nem tudjátok, hol a jobb, hol a bal! *(Hosszantartó taps.)*

Végül van a bírálóknak még egy csoportja. Míg az előbbi csoport a munkásosztály diktatúrájáról való lemondással vádolja az Alkotmánytervezetet, addig ez a csoport, épp ellenkezőleg, azzal vádolja, hogy az semmit sem változtat a Szovjetunióban jelenleg fennálló helyzeten, érintetlenül hagyja a munkásosztály diktatúráját, nem ad szabadságot a politikai pártoknak és továbbra is fenntartja a kommunisták pártjának jelenlegi vezető helyzetét a Szovjetunióban. A kritikusoknak ez a csoportja ezenfelül úgy véli, hogy a pártok szabadságának hiánya a Szovjetunióban a demokratizmus alapjainak megsértését jelenti.

El kell ismernem, hogy az új Alkotmánytervezet valóban érvényben hagyja a munkásosztály diktatúrájának rendszerét, s ugyanígy továbbra is változatlanul fenntartja a Szovjetunió Kommunista Pártjának jelenlegi vezető helyzetét. *(Viharos taps.)* Ha a tisztelt bírálók ezt az Alkotmánytervezet hiányának tartják, ezen csak sajnálkozni lehet. Mi bolsevikok viszont ezt az Alkotmánytervezet érdemének tartjuk. *(Viharos taps.)*

Ami a különböző politikai pártok szabadságát illeti, e ponton mi némileg más véleményen vagyunk. A párt az osztály egy része, élenjáró része. Több párt, tehát szabadság több párt részére, csak olyan társadalomban lehet, ahol antago-

nisztikus osztályok vannak, melyeknek érdekei ellenségesek és összeegyeztethetetlenek, ahol vannak, mondjuk, kapitalisták és munkások, földbirtokosok és parasztok, kulákok és szegényparasztok és így tovább. A Szovjetunióban azonban olyan osztályok, mint kapitalisták, földbirtokosok, kulákok stb. már nincsenek. A Szovjetunióban csak két osztály van, munkások és parasztok, akiknek érdekei nemcsak nem ellenségesek, hanem éppen ellenkezőleg — barátiak. Vagyis a Szovjetunióban nincs talaj több párt létezése számára, tehát ilyen pártok szabadsága számára sincs. A Szovjetunióban csak egy párt, a Kommunista Párt számára van talaj. A Szovjetunióban csak egy párt létezhetik, a kommunisták pártja, amely bátran és mindvégig következetesen védi a munkások és parasztok érdekeit. S hogy ez a párt nem rosszul védelmezi ezeknek az osztályoknak érdekeit, abban aligha lehet valakinek kétsége. *(Viharos taps.)*

Beszélnek a demokráciáról. De mi a demokrácia? A kapitalista országokban, ahol antagonisztikus osztályok vannak, a demokrácia végeredményben demokrácia az erősek számára, demokrácia a vagyonos kisebbség számára. A Szovjetunióban, ellenkezőleg, a demokrácia — demokrácia a dolgozók számára, vagyis demokrácia mindenki számára. Ebből viszont az következik, hogy a demokratizmus alapjait nem a Szovjetunió új Alkotmányának tervezete sérti meg, hanem a burzsoá alkotmányok. Ezért vagyok azon a véleményen, hogy a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének Alkotmánya az egyetlen következetesen demokratikus alkotmány az egész világon.

Így áll a dolog a Szovjetunió új Alkotmánya tervezetének burzsoá bírálatával.

V

MÓDOSÍTÁSOK ÉS KIEGÉSZÍTÉSEK AZ ALKOTMÁNYTERVEZETHEZ

Térjünk át azoknak a módosításoknak és kiegészítéseknek kérdésére, amelyeket polgártársaink az Alkotmánytervezet országos megvitatása során a tervezethez javasoltak.

Az Alkotmánytervezet országos megvitatása, mint isme-

retes, tekintélyes számú módosító és kiegészítő javaslatot eredményezett. Valamennyit közzétettük a szovjet sajtóban. Minthogy a módosítások nagyon sokfélék és nem egyforma értékűek, véleményem szerint három kategóriába kell őket sorozni.

A módosítások első kategóriájának jellemző vonása az, hogy nem az Alkotmány kérdéseire, hanem a leendő törvényhozó szervek folyó törvényhozói munkájának kérdéseire vonatkoznak. A társadalombiztosítás ügyének egyes kérdései, a kollektív gazdaságok kiépítésének egyes kérdései, az iparszervezés munkájának egyes kérdései, pénzügyi kérdések — ilyenfélék e módosítások témái. E módosítások szerzői nyilván nem alkottak maguknak helyes fogalmat arról, hogy mi a különbség az alkotmány kérdései és a folyó törvényhozás kérdései között. Ezért akarnak az Alkotmányba mennél több törvényt beleszorítani s annyira viszik a dolgot, hogy az Alkotmányból szinte törvénytárat csinálnak. De az Alkotmány nem törvénytár. Az alkotmány — alaptörvény és csak alaptörvény. Az alkotmány nem zárja ki, hanem feltételezi a leendő törvényhozó szervek folyó törvényhozói munkáját. Az alkotmány a jogi alapot adja meg e szervek leendő törvényhozói tevékenysége számára. Ezért az ilyenfajta módosításokat és kiegészítéseket, mint amelyek nem tartoznak közvetlenül az Alkotmányra, véleményem szerint országunk leendő törvényhozó szerveihez kell átutalnunk.

A második kategóriába azokat a módosításokat és kiegészítéseket kell sorozni, amelyek az Alkotmányba történelmi megállapítások elemeit akarják bevinni, vagy deklarációs elemeket olyan dolgokról, amiket a Szovjethatalom még nem ért el s amelyeket a jövőben kell majd elérnie. Leszögezni az Alkotmányban, hogy milyen nehézségeket küzdött le hosszú évek alatt a Párt, a munkásosztály és valamennyi dolgozó a szocializmus győzelméért folytatott harcban; rámutatni az Alkotmányban a szovjet mozgalom végső céljára, vagyis a teljes kommunista társadalom felépítésére — ilyenek e módosítások témái, melyek különböző változatokban ismétlődnek. Véleményem az, hogy az ilyenfajta módosításokat és kiegészítéseket szintén félre kell tolnunk, mint olyanokat, amelyek nem tartoznak közvetlenül az Alkotmányra. Az Alkotmány ama vívmányok regisztrálása és törvény formájában való megrögzítése, amelyeket már

elértünk és biztosítottunk. Ha nem akarjuk elferdíteni az Alkotmánynak ezt az alapjellegét, akkor nem szabad azt a mult történelmi tényeinek felsorolásával vagy a Szovjetunió dolgozóinak leendő vívmányairól szóló deklarációkkal megtöltenünk. Erre a célra vannak más utaink és más okmányaink.

Végül a harmadik kategóriába azok a módosítások és kiegészítések tartoznak, melyek egyenes vonatkozásban vannak az Alkotmánytervezettel.

Az ebbe a kategóriába tartozó módosítások tekintélyes része a megszövegezésre vonatkozik. Ezért az ilyen módosításokat át lehet adni annak a szerkesztőbizottságnak, amelyet a Kongresszus, azt hiszem, ki fog küldeni az új Alkotmány végleges szövegének megállapítására.

Ami a harmadik kategóriába tartozó többi módosítást illeti, azoknak lényegesebb jelentőségük van, s ezért véleményem szerint néhány szót kell itt róluk szólnunk.

1. Mindenekelőtt az Alkotmánytervezet első szakaszához javasolt módosításokról akarok szólni. Négy ilyen módosítást javasoltak. Egyesek azt javasolják, hogy a „munkások és parasztok állama" helyett ezt mondjuk: „a dolgozók állama". Mások azt javasolják, hogy a „munkások és parasztok állama" szavakhoz tegyük még hozzá: „és a dolgozó értelmiségé". Ismét mások azt javasolják, hogy „a munkások és parasztok állama" helyett ezt mondjuk: „a Szovjetunió területén lakó valamennyi faj és nemzetiség állama". Végül egyesek azt javasolják, hogy a „parasztok" szót helyettesítsük a „kolhóztagok" szóval, vagy „a szocialista mezőgazdaság dolgozói" szavakkal.

El kell-e fogadni ezeket a módosításokat? Azt hiszem, nem kell.

Miről szól az Alkotmánytervezet első szakasza? A szovjet társadalom osztályösszetételéről. Megkerülhetjük-e mi, marxisták, az Alkotmányban társadalmunk osztályösszetételének kérdését? Nem, nem kerülhetjük meg. A szovjet társadalom, mint ismeretes, két osztályból áll, munkásokból és parasztokból. Az Alkotmánytervezet első szakasza éppen erről beszél. Tehát az Alkotmánytervezet első szakasza helyesen tükrözi vissza társadalmunk osztályösszetételét. Azt kérdezhetnék: nos és a dolgozó értelmiség? Az értelmiség soha nem volt és nem is lehet osztály. Az értelmiség mindig olyan réteg volt s az is marad, amely tagjait a társadalom valamennyi osztá-

lyából toborozza. A régi időkben az értelmiség a maga tagjait a nemesség, a burzsoázia és részben a parasztság soraiból toborozta s csak nagyon jelentéktelen mértékben a munkások közül. A mi időnkben, a szovjet korszakban, az értelmiség tagjait főleg a munkások és parasztok soraiból toborozza. De akárhogyan toborzódik is az értelmiség s akármilyen jellegű is, mégis csak réteg nem pedig osztály.

Nem csorbítja-e ez a körülmény a dolgozó értelmiség jogait? Semmiképpen! Az Alkotmánytervezet első szakasza nem a szovjet társadalom különböző rétegeinek jogairól beszél, hanem ennek a társadalomnak osztályösszetételéről. A szovjet társadalom különböző rétegeinek jogairól, köztük a dolgozó értelmiség jogairól is, főleg az Alkotmánytervezet tizedik és tizenegyedik fejezetében van szó. Ezekből a fejezetekből világosan látható, hogy a munkások, parasztok és a dolgozó értelmiség országunk gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális életének minden területén teljesen egyenjogúak. A dolgozó értelmiség jogainak csorbításáról tehát szó sem lehet.

Ugyanezt kell mondanunk a Szovjetuniót alkotó nemzetekről és fajokról. Az Alkotmánytervezet második fejezete már megmondja, hogy a Szovjetunió egyenjogú nemzetek szabad szövetsége. Van-e értelme annak, hogy ezt a formulát az Alkotmánytervezet első szakaszában is megismételjük, amely szakasz nem a szovjet társadalom nemzetiségi összetételét, hanem osztályösszetételét tárgyalja? Világos, hogy nincs értelme. Ami a Szovjetuniót alkotó nemzetek és fajok jogait illeti, erről az Alkotmánytervezet második, tizedik és tizenegyedik fejezetében van szó. Ezekből a fejezetekből világosan látható, hogy a Szovjetunió nemzetei és fajai az ország gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális életének minden területén egyenlő jogokat élveznek. A nemzetek jogainak csorbításáról tehát szó sem lehet.

Ugyancsak helytelen volna a „paraszt" szót a „kolhóztag" szóval vagy a „szocialista mezőgazdaság dolgozója" szavakkal helyettesíteni. Először, a parasztok közt a kolhóztagokon kívül még több mint egymilliónak nem-kollektív gazdasága van. Mi történjék ezekkel? Csak nem akarják e módosítás szerzői kihagyni őket a számításból? Ez esztelenség lenne. Másodszor az, hogy a parasztok többsége áttért a kolhózgazdaságra, még nem jelenti azt, hogy megszűnt paraszt lenni,

hogy nincs többé egyéni gazdaságuk, saját portájuk stb. Harmadszor, akkor a „munkás" szót is helyettesíteni kellene „a szocialista ipar dolgozója" szavakkal, amit azonban a módosítás szerzői valami okból mégsem ajánlanak. Végül — hát eltűnt már nálunk a munkások osztálya és a parasztok osztálya? S ha nem tűnt el, van-e értelme annak, hogy kihúzzuk a szótárból rég megállapított elnevezésüket? A javaslat szerzői előtt nyilván nem a jelen, hanem a jövő társadalom lebegett, amikor osztályok már nem lesznek s amikor a munkások és parasztok majd átváltoznak az egységes kommunista társadalom dolgozóivá. Ezek az elvtársak tehát nyilvánvalóan előreszaladnak. Az Alkotmány összeállításánál azonban nem a jövőből, hanem a jelenből kell kiindulni, abból, ami már megvan. Az Alkotmánynak nem lehet és nem szabad előreszaladnia.

2. A következő módosítást az Alkotmánytervezet 17. cikkelyéhez javasolják. A módosítás abban áll, hogy azt javasolják: hagyjuk ki teljesen az Alkotmánytervezetből a 17. cikkelyt, amely arról szól, hogy a Szövetségi Köztársaságoknak meghagyják a jogot a Szovjetunióból való szabad kiválásra. Véleményem szerint ez a módosítás nem helyes s ezért a Kongresszusnak nem szabad elfogadnia. A Szovjetunió — egyenjogú Szövetségi Köztársaságok önkéntes szövetsége. Kihagyni az Alkotmányból azt a cikkelyt, mely a Szovjetunióból való szabad kiválás jogáról szól — ez a szövetség önkéntes jellegének megsértését jelentené. Megtehetjük-e ezt a lépést? Véleményem szerint ezt a lépést nem lehet és nem szabad megtennünk. Azt mondják, hogy a Szovjetunióban nincs egyetlen olyan köztársaság sem, amely ki akarna lépni a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségéből s hogy ennek következtében a 17. cikkelynek nincs gyakorlati jelentősége. Hogy nincs egyetlen olyan köztársaságunk sem, amely ki akarna lépni a Szovjetunió keretéből, ez, persze, igaz. De ebből egyáltalán nem következik az, hogy az Alkotmányban nem kell leszögeznünk a Szövetségi Köztársaságok jogát a Szovjetunióból való szabad kiválásra. A Szovjetunióban olyan Szövetségi Köztársaság sincs, amely el akarna nyomni egy másik Szövetségi Köztársaságot. De ebből egyáltalán nem következik az, hogy a Szovjetunió Alkotmányából ki kell hagyni azt a szakaszt, amely a Szövetségi Köztársaságok jogegyenlőségéről szól.

3. Továbbá van egy javaslat arra, hogy egészítsük ki az

Alkotmánytervezet második fejezetét egy új cikkellyel, melynek tartalma lényegében az, hogy az autonóm szovjet szocialista köztársaságok, ha a gazdasági és kulturális fejlődés megfelelő színvonalát elérték, átalakulhatnak szövetségi szovjet szocialista köztársaságokká. Elfogadható-e ez a javaslat? Véleményem szerint nem fogadható el. Ez a javaslat helytelen nemcsak tartalma, hanem indokolása szempontjából is. Autonóm köztársaságoknak a szövetségi köztársaságok kategóriájába való emelését nem lehet gazdasági és kulturális érettségükkel indokolni, éppúgy, mint ahogy nem lehet ennek vagy annak a köztársaságnak az autonóm köztársaságok sorában való meghagyását azok gazdasági vagy kulturális elmaradottságával indokolni. Ez nem lenne marxista, nem lenne leninista kérdésfeltevés. A Tatár Köztársaság például megmarad autonóm köztársaságnak, a Kazáh Köztársaság viszont szövetségi köztársasággá lesz, de ez még nem jelenti azt, hogy a Kazáh Köztársaság a kulturális és gazdasági fejlődés szempontjából magasabb színvonalon áll, mint a Tatár Köztársaság. Éppen ellenkezőleg áll a dolog. Ugyanezt mondhatjuk például a Volgamelléki Németek Autonóm Köztársaságáról és a Kirgiz Szövetségi Köztársaságról, melyek közül az előbbi, bár megmarad autonóm köztársaságnak, kulturális és gazdasági szempontból magasabb fokon áll, mint az utóbbi.

Mik azok az ismérvek, melyek alapot adnak arra, hogy az autonóm köztársaságokat a szövetségi köztársaságok kategóriájába emeljük?

Ilyen ismérv három van.

Először is, kell hogy az illető köztársaság határszéli köztársaság legyen, hogy ne legyen minden oldalról a Szovjetunió területétől körülvéve. Miért? Mert ha a szövetségi köztársaságnak joga van a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségéből való kiválásra, akkor kell, hogy ennek a köztársaságnak, amely szövetségi köztársasággá lett, logikus és tényleges lehetősége legyen arra, hogy a Szovjetunióból való kiválása kérdését fölvesse. Ezt a kérdést azonban csak olyan köztársaság vetheti fel, amely, mondjuk, határos valamelyik külföldi állammal, vagyis nincsen minden oldalról a Szovjetunió területétől körülvéve. Persze, nálunk nincsenek olyan köztársaságok, amelyek tényleg fölvetnék a Szovjetunióból való kiválás kérdését. De ha a Szövetségi Köztársaságnak megmarad

a joga a Szovjetunióból való kiválásra, akkor a dolgot úgy kell rendezni, hogy ez a jog ne váljék üres, értelmetlen írássá. Vegyük például a Baskir vagy a Tatár Köztársaságot. Tegyük fel, hogy ezeket az autonóm köztársaságokat a szövetségi köztársaságok kategóriájába emelnénk. Lenne-e ezeknek a köztársaságoknak logikus és tényleges lehetőségük arra, hogy a Szovjetunióból való kiválásuk kérdését fölvessék? Nem, nem lenne. Miért? Mert minden oldalról szovjet köztársaságokkal és szovjet területekkel vannak körülvéve, úgy hogy tulajdonképpen nincs is hova kimenniök a Szovjetunió keretéből. *(Általános derültség és taps.)* Ezért az ilyen köztársaságoknak a szövetségi köztársaságok kategóriájába való emelése helytelen volna.

Másodszor, kell hogy az a nemzetiség, mely az illető köztársaságnak a nevét adta, a köztársaság lakosságának többékevésbbé kompakt többsége legyen. Vegyük például a Krimi Autonóm Köztársaságot. Ez határszéli köztársaság, de a krimi tatárok ebben a köztársaságban nem teszik a lakosság többségét, ellenkezőleg — kisebbségben vannak. Ezért nem volna helyes és nem volna logikus a Krimi Köztársaságot a szövetségi köztársaságok kategóriájába emelni.

Harmadszor, kell hogy az illető köztársaság, lakossága számát illetően, ne legyen nagyon kicsi, hogy legyen legalább is, mondjuk, nem kevesebb, hanem több mint egymillió lakosa. Miért? Mert helytelen volna feltételezni, hogy egy kis szovjet köztársaság, amelynek csak minimális számú lakosa és jelentéktelen hadserege van, független állami létre számíthatna. Aligha lehet kételkedni abban, hogy az imperialista ragadozók azonnal karmaik közé kaparintanák.

Úgy vélem, hogy ha ez a három tárgyi előfeltétel nincs meg, akkor a mai történelmi pillanatban helytelen volna felvetni a kérdést ennek vagy annak az autonóm köztársaságnak a szövetségi köztársaságok kategóriájába való emeléséről.

4. Javasolják továbbá, hogy hagyjuk ki a 22., 23., 24., 25., 26., 27., 28. és 29. cikkelyekből a szövetségi köztársaságok határterületekre és területekre* való közigazgatási-területi beosztásának részletes felsorolását. Véleményem szerint ezt a javaslatot sem lehet elfogadni. A Szovjetunióban vannak embe-

* Oroszul: „kráj" és „oblaszty".

rek, akik nagy készséggel és fáradhatatlanul hajlandók a határterületeket és területeket újra meg újra beosztani, amivel munkánkat csak zavarják és bizonytalanná teszik. Az Alkotmánytervezet megfékezi az ilyen embereket. S ez így nagyon helyes is, mert ebben a kérdésben, mint sok másban is, biztonságérzetre, állandóságra, világosságra van szükségünk.

5. Az ötödik módosítás a 33. cikkelyre vonatkozik. Egyesek célszerűtlennek tartják két kamara létesítését és javasolják a Nemzetiségek Szovjetjének megszüntetését. Véleményem szerint ez a módosítás is helytelen. Az egykamarás rendszer jobb lenne a kétkamarásnál, ha a Szovjetunió egységes nemzeti állam lenne. A Szovjetunió azonban nem egységes nemzeti állam. A Szovjetunió, mint ismeretes, soknemzetiségű állam. Van legfelsőbb szervünk, ahol a Szovjetunió valamennyi dolgozójának *közös* érdekei vannak képviselve, nemzetiségüktől függetlenül. Ez a Szövetség Szovjetje. De a Szovjetunió nemzetiségeinek ezeken a közös érdekeken kívül megvannak a *saját külön, különleges* érdekei, amelyek nemzeti sajátosságaikkal kapcsolatosak. Elhanyagolhatjuk-e mi ezeket a különleges érdekeket? Nem, nem hanyagolhatjuk el. Van-e szükség külön legfelsőbb szervre, amely éppen ezeket a különleges érdekeket tükrözi? Feltétlenül szükség van. Kétség nem fér hozzá, hogy ilyen szerv nélkül olyan soknemzetiségű államot, mint a Szovjetunió, igazgatni lehetetlenség volna. Ilyen szerv a mi második kamaránk, a Szovjetunió Nemzetiségeinek Szovjetje.

Hivatkoznak az európai és amerikai államok parlamenti történetére, hivatkoznak arra, hogy ezekben az országokban a kétkamarás rendszer csak negatív eredményeket hozott, hogy a második kamara rendszerint a reakció központjává fajul és a haladás fékévé válik. Mindez igaz. Ez azonban azért van, mert azokban az országokban a kamarák közt nincsen egyenlőség. A második kamarának, mint ismeretes, gyakran több jogot adnak, mint az elsőnek, s azonkívül a második kamara rendszerint nem demokratikus úton alakul, tagjait gyakran fölülről nevezik ki. Kétségtelen, hogy nálunk ezek a negatív oldalak nem lesznek meg, ha a kamarák között egyenlőséget teremtünk és a második kamarát ugyanolyan demokratikus módon szervezzük meg, mint az elsőt.

6. Javasolják továbbá az Alkotmánytervezetnek olyan kiegészítését, amely azt követeli, hogy mindkét kamarának

egyenlő számú tagja legyen. Véleményem szerint ez a módosítás elfogadható. Ez a változtatás, nézetem szerint, politikailag határozott előnyt jelent, mert a kamarák egyenlőségét hangsúlyozza.

7. A következő javaslat az Alkotmánytervezetnek olyan kiegészítését ajánlja, hogy a Nemzetiségek Szovjetjébe, éppen úgy mint a Szövetség Szovjetjébe közvetlen választások útján válasszák a küldötteket. Véleményem szerint ez a javaslat szintén elfogadható. Igaz, hogy a választások során ez némi technikai nehézségeket idézhet majd elő, de viszont nagy politikai előnnyel jár, mert emelni fogja a Nemzetiségek Szovjetjének tekintélyét.

8. A következő kiegészítés a 40. cikkelyre vonatkozik, melynek értelmében javasolják, hogy a Legfelsőbb Szovjet Elnökségének adjuk meg a jogot ideiglenes törvényerejű okmányok kibocsátására. Úgy vélem, hogy ez a kiegészítés helytelen és a kongresszus nem fogadhatja el. Ideje már, hogy véget vessünk annak az állapotnak, mikor a törvényeket nem *egy* bizonyos szerv hozza, hanem a szervek egész sora. Ez az állapot ellenkezik a törvények stabilitásának elvével. Márpedig ma nekünk a törvények stabilitására nagyobb szükségünk van, mint bármikor. A törvényhozói hatalmat a Szovjetunióban kizárólag *egy* szervnek, a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjének kell gyakorolnia.

9. Javasolják továbbá az Alkotmánytervezet 48. cikkelyének olyan kiegészítését, melynek értelmében követelik, hogy a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje Elnökségének elnökét ne a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje, hanem az ország egész lakossága válassza. Ez a kiegészítés véleményem szerint helytelen, mert nem felel meg Alkotmányunk szellemének. Alkotmányunk rendszere értelmében a Szovjetunió köztársasági elnöke nem lehet különálló személy, akit az egész lakosság választ, éppúgy, mint a Legfelsőbb Szovjetet, s aki szembeszállhat a Legfelsőbb Szovjettel. A Szovjetuniónak kollektív köztársasági elnöke van: a Legfelsőbb Szovjet Elnöksége — a Legfelsőbb Szovjet Elnökségének elnökét is beleértve —, amelyet nem az egész lakosság, hanem a Legfelsőbb Szovjet választ s amely ennek a Legfelsőbb Szovjetnek felelős. A történelmi tapasztalat azt mutatja, hogy a legfelsőbb szervek ilyen felépítése a legdemokratikusabb, mert biztosítékot nyujt az országnak nem kívánatos véletlenek ellen.

10. A következő módosítás szintén a 48. cikkelyre vonatkozik. Így hangzik: A Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjének Elnökségében az elnökhelyettesek száma tizenegyre emelendő, hogy minden Szövetségi Köztársaságnak legyen egy elnökhelyettese. Azt hiszem, ezt a módosítást el lehetne fogadni, mert javítást jelent s a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetje Elnökségének tekintélyét csak emelheti.

11. Következik a 77. cikkelyhez javasolt módosítás. Ez azt követeli, hogy szervezzünk egy új összszövetségi népbiztosságot, a Honvédelmi Ipari Népbiztosságot. Úgy vélem, hogy ezt a módosítást szintén el kell fogadnunk *(taps)*, mert itt az ideje, hogy önállósítsuk honvédelmi iparunkat és megfelelő népbiztossági szervezetet adjunk neki. Azt hiszem, ez csak javára lehet országunk védelmi ügyének.

12. Következik az Alkotmánytervezet 124. cikkelyéhez javasolt módosítás, mely ennek a cikkelynek olyan megváltoztatását követeli, hogy tiltsuk meg a vallási szertartásokat. Ezt a módosítást véleményem szerint el kell vetnünk, mert nem felel meg Alkotmányunk szellemének.

13. Végül van itt még egy többé-kevésbbé lényeges jellegű módosítás. Az Alkotmánytervezet 135. cikkelyéhez benyujtott módosításról beszélek. Azt javasolja, hogy fosszuk meg választójoguktól a vallásfelekezetek alkalmazottait, a volt fehérgárdistákat, a mult embereit és azokat, akik nem foglalkoznak a köznek hasznos munkával, vagy legalább is korlátozzuk az ezekbe a kategóriákba eső személyek választójogát, úgyhogy legyen joguk választani, de ne legyenek választhatók. Ezt a módosítást, azt hiszem, szintén el kell vetnünk. A Szovjethatalom nem örök időkre fosztotta meg a nemdolgozó és kizsákmányoló elemeket a választójogtól, csak ideiglenesen, egy bizonyos időszakra. Volt idő, amikor ezek az elemek nyilt háborút viseltek a nép ellen és a szovjet törvények ellen működtek. Az a szovjet törvény, amely megfosztotta őket a választójogtól, a Szovjethatalom válasza volt erre az ellenszegülésre. Azóta nem kis idő telt el. Az elmúlt időszak alatt elértük a kizsákmányoló osztályok megszüntetését, a Szovjethatalom pedig legyőzhetetlen erővé vált. Nem jött-e el az ideje, hogy ezt a törvényt felülvizsgáljuk? Én azt hiszem, hogy eljött. Egyesek azt mondják, hogy ez veszedelmes, mert megtörténhetik, hogy az ország legfelsőbb szerveibe a Szovjet-

hatalommal szemben ellenséges elemek férkőznek be, egyes volt fehérgárdisták, kulákok, papok stb. De mitől van itt mit félni? Aki fél a farkastól, ne menjen az erdőbe. *(Derűs élénkség a teremben, viharos taps.)* Először is nem minden volt fehérgárdista, kulák vagy pap ellensége a Szovjethatalomnak. Másodszor, ha a nép itt vagy amott meg is választ ellenséges embereket, ez csak azt fogja jelenteni, hogy rossz volt az agitációs munkánk és teljesen megérdemeltük ezt a szégyent. Ha viszont agitációnk bolsevik munka lesz, akkor a nép nem engedi meg, hogy legfelsőbb szerveibe ellenséges emberek jussanak be. Tehát dolgozni kell, nem sopánkodni *(viharos taps)*, dolgozni kell és nem arra várni, hogy mindent készen kapjunk adminisztratív rendelkezések útján. Lenin már 1919-ben megmondta, hogy nincs messze az idő, amikor majd a Szovjethatalom hasznosnak véli, hogy bevezesse az általános választójogot minden korlátozás nélkül. Jól jegyezzük meg: *minden korlátozás nélkül.* Ezt Lenin olyan időben mondta, mikor a külföldi katonai intervenciót még nem számoltuk fel, iparunk és mezőgazdaságunk pedig kétségbeesett helyzetben volt. Azóta már 17 év telt el. Nincs-e itt az ideje, elvtársak, hogy teljesítsük Lenin utasítását? Azt hiszem, itt az ideje.

Halljuk csak, mit mondott Lenin 1919-ben „Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Programtervezete" című munkájában. Legyen szabad felolvasnom:

„Hogy elkerüljük az átmeneti jellegű történeti szükségszerűségek helytelen általánosítását, az Oroszországi Kommunista Párt köteles a dolgozó tömegeknek megmagyarázni, hogy az állampolgárok egy részének a választójogtól való megfosztása a Szovjetköztársaságban nem sujtja a polgárok egy meghatározott kategóriáját úgy, hogy életfogytiglan jogfosztottá teszi őket, mint ez a polgári demokratikus köztársaságokban történt, hanem csak a kizsákmányolókat sujtja, csak azokat, akik a szocialista Szovjetköztársaság törvényei ellenére makacsul ragaszkodnak kizsákmányolói helyzetükhöz, a kapitalista viszonyok fenntartásához. Tehát a Szovjetköztársaságban egyrészt ugyanolyan mértékben fog a választójoguktól megfosztottak száma csökkenni, amilyen mértékben erősödik a szocializmus és csökken azoknak a száma, akiknek megvan az objektív lehetőségük arra, hogy megmaradjanak kizsákmányolóknak vagy fenntartsák a kapitalista viszonyokat. Ez a szám ma Oroszországban aligha nagyobb két-három százaléknál. Másrészt, a legközelebbi jövőben a kívülről

jövő támadás megszűnése és a kisajátítók kisajátításának befejezése, bizonyos feltételek mellett, olyan helyzetet teremthet, amikor a proletár államhatalom más eszközöket fog választani a kizsákmányolók ellenszegülésének letörésére és be fogja vezetni az általános választójogot *minden korlátozás nélkül*." (Lenin Művei. XXIV. köt. 94. old.)*

A dolog azt hiszem világos.

Így vagyunk a Szovjetunió Alkotmánytervezetéhez javasolt módosításokkal és kiegészítésekkel.

VI

A SZOVJETUNIÓ ÚJ ALKOTMÁNYÁNAK JELENTŐSÉGE

Az Alkotmánytervezet csaknem öt hónapig tartó, az egész népre kiterjedő megvitatásának eredményeiből ítélve, fel lehet tételezni, hogy a jelen Kongresszus azt helybenhagyja. *(Viharos taps, mely ovációba megy át. Az egész terem feláll.)*

Néhány nap mulva a Szovjetuniónak új, szocialista Alkotmánya lesz, mely a széles szocialista demokratizmus alapjaira van felépítve.

Történelmi okmány lesz ez, amely egyszerűen és tömören, szinte jegyzőkönyvi stílusban tárgyalja a szocializmus győzelmének tényeit a Szovjetunióban, azokat a tényeket, melyek a Szovjetunió dolgozóinak a kapitalista rabságból való felszabadulásáról beszélnek, a széles, végig következetes demokrácia győzelmének tényeiről a Szovjetunióban.

Olyan okmány lesz ez, amely arról tanuskodik, hogy az, amiről a kapitalista országokban a becsületes emberek milliói álmodoztak és ma is álmodoznak — a Szovjetunióban már megvalósult. *(Viharos taps.)*

Olyan okmány lesz ez, amely arról tanuskodik, hogy az, ami a Szovjetunióban már megvalósult, éppúgy megvalósítható más országokban is. *(Viharos taps.)*

Ebből viszont az következik, hogy a Szovjetunió új Alkotmányának nemzetközi jelentőségét aligha lehet túlbecsülni.

Ma, amikor a fasizmus szennyes hulláma csapkodja a munkásosztály szocialista mozgalmát és sárba rántja a civi-

* Az én aláhúzásom. — *I. Szt.*

lizált világ legjobbjainak demokratikus törekvéseit, a Szovjetunió új Alkotmánya a fasizmus ellen szóló vádirat lesz, amely arról beszél, hogy a szocializmus és a demokrácia legyőzhetetlenek. *(Taps.)* A Szovjetunió új Alkotmánya erkölcsi segítség és reális támasz lesz mindazok számára, akik ma harcot folytatnak a fasiszta barbárság ellen. *(Viharos taps.)*

Még nagyobb jelentősége van a Szovjetunió új Alkotmányának a Szovjetunió népei számára. Míg a kapitalista országok népei számára a Szovjetunió új Alkotmánya akcióprogramot fog jelenteni, addig a Szovjetunió népei számára harcuk összegezését, az emberiség fölszabadításának frontján elért győzelmeik összegezését jelenti. Jóleső és örvendetes az a tudat, hogy harcok és nélkülözések közt megtett utunk eredményeképpen megvan a magunk Alkotmánya, mely győzelmeink gyümölcseiről beszél. Jóleső és örvendetes tudni, hogy miért harcoltak a mieink és hogyan érték el világtörténelmi jelentőségű győzelmüket Jóleső és örvendetes az a tudat, hogy a vér, amelyet a mieink bőven ontottak, nem hiába ömlött, hogy meghozta a maga gyümölcseit. *(Hosszas taps.)* Ez a tudat lelkileg fölfegyverzi munkásosztályunkat, parasztságunkat, dolgozó értelmiségünket. Ez a tudat előrevisz és a jogos büszkeség érzésével tölt el bennünket. Megerősíti a saját erőinkbe vetett hitünket és új harcra mozgósít a kommunizmus további győzelmeinek kivívásáért. *(Viharos ováció. Az egész terem feláll. Harsány éljenzés. Általános felkiáltások: „Éljen Sztálin elvtárs!" A Kongresszus állva énekli az „Internacionálét". Az „Internacionálé" eléneklése után újra kezdődik az ováció. „Éljen!" kiáltások. „Éljen vezérünk, Sztálin elvtárs!")*

A DIALEKTIKUS ÉS A TÖRTÉNELMI MATERIALIZMUSRÓL

1938 SZEPTEMBER

A dialektikus materializmus a marxista-leninista párt világszemlélete. Dialektikus materializmusnak ezt a világszemléletet azért nevezzük, mert nézőpontja, melyből a természet jelenségeit vizsgálja, módszere, amelynek segítségével a természeti jelenségeket tanulmányozza és megismeri, *dialektikus*, elmélete pedig, melynek segítségével a természeti jelenségeket magyarázza és megérti, *materialista*.

A történelmi materializmus a dialektikus materializmus tételeinek kiterjesztése a társadalmi élet tanulmányozására, a dialektikus materializmus tételeinek alkalmazása a társadalmi élet jelenségeire, a társadalom tanulmányozására, a társadalom történetének tanulmányozására.

Marx és Engels saját dialektikus módszerüket jellemezve, rendszerint Hegelre hivatkoznak, mint arra a filozófusra, aki a dialektika alapvonalait megformulázta. Ez azonban nem jelenti azt, hogy Marx és Engels dialektikája azonos Hegel dialektikájával. A valóságban Marx és Engels Hegel dialektikájából csak annak «racionális magvát» vették át, félredobva a hegeli idealista burkot és továbbfejlesztve a dialektikát, hogy annak modern tudományos formát adjanak.

„Az én dialektikus módszerem — mondja Marx —, alapját tekintve, nemcsak különböző a hegelitől, hanem ennek egyenes ellentéte. Hegel számára a gondolkodás folyamata, melyet ő eszme néven még önálló alannyá is változtat, demiurgosza (teremtője) a valóságosnak, amely a gondolkodási folyamatnak csak külső megjelenése. Nálam, megfordítva, az eszmei nem egyéb, mint az emberi fejbe áttett és lefordított anyagi." *(K. Marx:* Utószó «A tőke» I. kötetének második német kiadásához.)*

---

* *Marx.* A tőke. Fordította Rudas László és Nagy Tamás. Szikra 1948. I. köt. 22. old. (Utószó a második kiadáshoz.)

Marx és Engels saját materializmusukat jellemezve, rendszerint Feuerbachra hivatkoznak, mint arra a filozófusra, aki a materializmust jogaiba visszaállította. Ez azonban nem jelenti azt, hogy Marx és Engels materializmusa azonos Feuerbach materializmusával. A valóságban Marx és Engels Feuerbach materializmusából csak annak «fő magvát» vették át és ezt továbbfejlesztették a materializmus tudományos filozófiai elméletévé, félredobva idealista és valláserkölcsi kinövéseit. Ismeretes, hogy Feuerbach, bár alapjában materialista volt, tiltakozott a materializmus elnevezés ellen. Engels nem egyszer kijelentette, hogy Feuerbach «bár alapjában materialista, még nem szabadult meg a régi idealista kötelékektől», hogy «Feuerbach igazi idealizmusa kiviláglik, mihelyt vallásfilozófiáját és etikáját vesszük szemügyre» *(K. Marx* és *F. Engels* Művei. XIV. köt. 652—654. old.).*

A dialektika elnevezés a «dialego» görög szóból ered, mely annyit jelent, mint beszélgetni, vitázni. Az ókorban dialektikán azt a képességet értették, mellyel valaki az igazságot az ellenfél érvelésében előforduló ellentmondások felderítése és feloldása útján megállapította. Egyes ókori filozófusok azt tartották, hogy az igazság napfényrehozására a legjobb eszköz a gondolkodásban előforduló ellentmondások felderítése és az ellentétes vélemények összeütközése. A gondolkodásnak ez a dialektikus módja, melyet később a természet jelenségeire is kiterjesztettek, a természet megismerésének dialektikus módszerévé alakult, mely a természeti jelenségeket örökös mozgásban és változásban levőknek tekinti, a természet fejlődését pedig — mint a természetben rejlő ellentmondások fejlődésének eredményét, mint a természetben működő ellentétes erők kölcsönhatásának eredményét.

A dialektika, alapját tekintve, egyenes ellentéte a metafizikának.

1. *A marxista dialektikus módszert* a következő alapvonások jellemzik:

a) A dialektika, ellentétben a metafizikával, a ter-

* *Engels.* Feuerbach és a klasszikus német filozófia felbomlása. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 3. sz.) Szikra 1949. 25. old.

mészetet nem egymástól elszakított, egymástól elszigetelt, egymástól nem függő tárgyak és jelenségek véletlen halmazának tekinti, hanem összefüggő, egységes egésznek, melyben az egyes tárgyak, jelenségek szervesen kapcsolódnak egymáshoz, függnek egymástól és feltételezik egymást.

Ezért a dialektikus módszer azt tartja, hogy egyetlen természeti jelenség sem érthető meg, ha a többitől elszigetelten vesszük, ha kikapcsoljuk a környező jelenségekből, mert a természet bármely ágának bármely jelensége értelmetlenné válhat, ha a környező körülmények figyelmen kívül hagyásával, tőlük elszakítva vizsgáljuk; és viszont: minden jelenség megérthető és megmagyarázható, ha a környező jelenségekkel megszakítatlan kapcsolatban, a környező jelenségektől függően vizsgáljuk.

b) A dialektika, ellentétben a metafizikával, nem úgy tekinti a természetet, mint a nyugalom és mozdulatlanság, pangás és változatlanság állapotát, hanem mint a szakadatlan mozgás és változás, szakadatlan megújhodás és fejlődés állapotát, ahol valami mindig keletkezőben és fejlődőben van, valami mindig pusztulóban és elhalóban.

Ezért a dialektikus módszer azt követeli, hogy a jelenségeket ne csak egymással való kölcsönös kapcsolatuk és egymástól való függésük szempontjából vizsgáljuk, hanem mozgásuk, változásuk, fejlődésük szempontjából, keletkezésük és elhalásuk szempontjából is.

A dialektikus módszer számára mindenekelőtt nem az fontos, ami az adott pillanatban szilárdnak látszik, de már kezd elhalni, hanem az, ami keletkezőben és fejlődőben van, még ha az adott pillanatban nem is látszik szilárdnak, mert a dialektikus módszer szempontjából csak az legyőzhetetlen, ami keletkezőben és fejlődőben van.

„Az egész termeszet — mondja Engels — a legkisebbtől a legnagyobbig, a porszemektől a napokig, a protistától (a legelemibb élő sejttől — *J. Szt.)* az emberig, örök keletkezésben és elmúlásban, véget nem érő folyásban, szüntelen mozgásban és változásban van." (Ugyanott. 484. old.)*

Ezért, mondja Engels, a dialektika „a dolgokat és fogalmi képmásaikat lényegileg összefüggésükben, láncola-

* *Engels.* A természet dialektikája. Szikra 1948. 18. old.

tukban, mozgásukban, keletkezésükben és eltűnésükben fogja fel" (*K. Marx* és *F. Engels* Művei. XIV. köt. 23. oldal).*

c) A dialektika, ellentétben a metafizikával, nem úgy tekinti a fejlődés folyamatát, mint egyszerű növekedési folyamatot, ahol a mennyiségi változások nem vezetnek minőségi változásokhoz, — hanem mint olyan fejlődést, amely jelentéktelen és rejtett mennyiségi változásokból nyilt változásokba, gyökeres változásokba, minőségi változásokba megy át, ahol a minőségi változások nem fokozatosan jönnek létre, hanem gyorsan, hirtelen, egyik állapotból a másik állapotba való ugrásszerű átmenettel, és nem véletlenül jönnek létre, hanem törvényszerűen, a jelentéktelen és fokozatos mennyiségi változások fölhalmozódásának eredményeként.

Ezért a dialektikus módszer azt tartja, hogy a fejlődés folyamatát nem úgy kell érteni, mint körben való mozgást, mint a megtett útnak egyszerű megismétlését, hanem mint haladó mozgást, mint átmenetet a régi minőségi állapotból új minőségi állapotba, mint fejlődést az egyszerűtől a bonyolulthoz, az alacsonyabbtól a magasabb felé.

„A természet — mondja Engels — a dialektika próbaköve és el kell ismernünk, hogy a modern természettudomány e próba számára szerfelett gazdag, napról-napra halmozódó anyagot szolgáltatott s ezzel bebizonyította, hogy a természetben végső fokon minden dialektikusan, nem pedig metafizikusan történik, hogy a természet nem egy állandóan megismétlődő körnek örök egyformaságában mozog, hanem valóságos történelmet él át. Mindenekelőtt Darwint kell itt megemlítenünk, aki a metafizikai természetfelfogásra a legsúlyosabb csapást mérte annak kimutatásával, hogy az egész mai szerves természet, növények és állatok, tehát az ember is, egy évmilliók óta tartó fejlődési folyamat terméke." (Ugyanott, 23. old.)**

A dialektikus fejlődést mint mennyiségi változásokról minőségi változásokra való átmenetet jellemezve, Engels a következőket mondja:

---

* *Engels.* Hogyan „forradalmasítja" Eugen Dühring úr a tudományt. („Anti-Dühring.") Szikra 1948. 22. old. (Bevezetés. I. fejezet.)

** *Engels.* Anti-Dühring. Id. kiad. 22—23. old. (Bevezetés. I. fejezet.)

„A fizikában . . . minden változás a mennyiség átcsapása minőségbe, annak a mennyiségi változásnak következménye, mely az illető test saját mozgásának vagy a vele közölt bármily formájú mozgásnak mennyiségében végbemegy. «Így például : a víz hőfoka eleinte közömbös a víz cseppfolyós állapotának szempontjából, de a cseppfolyós víz hőfokának emelkedésével, vagy csökkenésével beáll az a pont, mikor ez a halmazállapot megváltozik és a víz egyik esetben gőzzé, másik esetben jéggé alakul át» . . .* Ugyanígy az áram erejének egy bizonyos minimumára van szükség ahhoz, hogy az izzólámpa platinadrótja izzásba menjen át ; ugyanígy minden fémnek megvan a maga izzási és olvadási hőfoka ; ugyanígy minden folyadéknak megvan a maga — adott nyomás alatt állandó — fagypontja és forráspontja —, feltéve, hogy a rendelkezésünkre álló eszközökkel képesek vagyunk a megfelelő hőmérsékletet előállítani ; s végül ugyanígy minden gáznak megvan a maga kritikus pontja, melyen nyomás és hűtés útján cseppfolyóssá tehető. Egyszóval : a fizika úgynevezett konstánsai (az egyik halmazállapotból másik halmazállapotba való átmenet pontjai — *J. Szt.)* nagyobbrészt nem egyebek, mint azoknak a csomópontoknak a megjelölései, melyeken a mozgás mennyiségi változása — növekedése vagy csökkenése — az illető test állapotában minőségi változást idéz elő, ahol tehát a mennyiség minőségbe csap át." (Ugyanott, 527—528. old.)**

Azután a vegytanra térve át, Engels így folytatja :

„A vegytant a testek minőségi változásairól szóló tudománynak lehet nevezni, amely változások a mennyiségi összetétel változása következtében mennek végbe. Ezt maga Hegel is tudta már . . . Vegyük az oxigént : ha itt egy molekulában nem két atom egyesül, mint közönségesen, hanem három, akkor ózonnal van dolgunk, olyan testtel, mely szagára és hatására nézve határozottan különbözik a közönséges oxigéntől. Hát még a különböző arányok, melyekben az oxigén a nitrogénnel és kénnel vegyül, s amely arányok mindegyike olyan testet hoz létre, mely minőségileg különbözik az összes többitől." *(K. Marx* és *F. Engels* Művei. 528. old.)***

Végül Dühringet kritizálva, aki egyre szidja ugyan Hegelt, de ugyanakkor szép csendesen elcseni tőle azt az ismert tételt, hogy az átmenet az érzéketlen világ birodalmából az érzéklet birodalmába, a szervetlen világ birodal-

* Engels itt utal az idézet forrására: *Hegel.* Werke. Vollständige Ausgabe (Hegel művei. Teljes kiadás). VI. köt. 1. rész (Enciklopédia . . . Logika). 2. kiad. Berlin 1843. 217. old.

** *Engels.* A természet dialektikája. Id. kiad. 28—29. old.

*** *Engels.* A természet dialektikája. Id. kiad. 29. old.

mából a szerves élet birodalmába — új állapotba való ugrást jelent, Engels ezt mondja:

„Ez teljesen a mértékviszonyok Hegel-féle csomósvonala, ahol a pusztán mennyiségi növekedés vagy csökkenés bizonyos meghatározott csomópontokon *minőségi ugrást* okoz, mint például a hevített vagy lehűtött víz esetében, ahol a forrpont és a fagypont azok a csomók, melyeknél — normális nyomás mellett — az új halmazállapotba való ugrás megtörténik, ahol tehát a mennyiség minőségbe csap át." (Ugyanott, 45—46. old.)*

d) A dialektika, ellentétben a metafizikával, abból indul ki, hogy a természet tárgyainak, a természet jelenségeinek tulajdonsága, hogy belső ellentmondásaik vannak, mert valamennyiüknek megvan a maguk pozitív és negatív oldala, multja és jövője, valamennyiükben vannak sorvadó és fejlődő elemek; hogy ezeknek az ellentéteknek a harca, az új és a régi, az elhaló és a születő, a sorvadó és a fejlődő között: ez a belső tartalma a fejlődési folyamatnak, ez a belső tartalma a mennyiségi változások minőségiekké átalakulásának.

Ezért a dialektikus módszer azt tartja, hogy az alacsonyabbtól a magasabb felé fejlődés folyamata nem a jelenségek harmonikus kibontakozásának formájában megy végbe, hanem mint a tárgyakban és jelenségekben rejlő ellentmondások felfakadása, mint az ellentmondások alapján működő ellentétes tendenciák „harca".

„A dialektika — mondja Lenin — szoros értelemben annak az ellentmondásnak a tanulmányozása, mely *magában a tárgyak lényegében* rejlik." *(Lenin.* Filozófiai füzetek. 263. old.)

S azután:

„A fejlődés az ellentétek «harca»." *(Lenin* Művei. XIII. köt. 301. old.)

Ezek röviden a marxista dialektikus módszer fő vonásai.

Könnyű megérteni, milyen óriási jelentőséggel bír a dialektikus módszer tételeinek kiterjesztése a társadalmi élet, a társadalomtörténet tanulmányozására, milyen óriási jelentőséggel bír ezeknek a tételeknek alkalmazása a társadalom történetére, a proletariátus pártjának gyakorlati tevékenységére.

* *Engels.* Anti-Dühring. Id. kiad. 43. old. (Első rész. IV. fejezet.)

Ha a világon nincsenek elszigetelt jelenségek, ha az összes jelenségek kapcsolatosak egymással és feltételezik egymást, — akkor világos, hogy a történelemben előforduló társadalmi formákat és társadalmi mozgalmakat nem az „örök igazság" vagy valamely más, eleve feltételezett eszme szempontjából kell értékelni, mint ahogy a történetírók nem ritkán teszik, hanem azoknak a körülményeknek a szempontjából, melyek az illető társadalmi formát vagy mozgalmat létrehozták és amelyekkel kapcsolatban van.

A rabszolgarend a mai viszonyok közt képtelenség, természetellenes butaság. Ugyanez a rabszolgarend azonban a feloszlóban levő őskommunizmus viszonyai között teljesen érthető és törvényszerű jelenség, mert az őskommunizmushoz képest haladást jelent.

A polgári demokratikus köztársaság követelése a cárizmus és a polgári társadalom fennállásának viszonyai között, mondjuk 1905-ben Oroszországban, teljesen érthető, helyes és forradalmi követelés volt, mert a polgári köztársaság akkor egy lépést jelentett előre. Polgári-demokratikus köztársaság követelése a mi mai viszonyaink között a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségében képtelen és ellenforradalmi követelés, mert a polgári köztársaság a tanácsköztársasághoz viszonyítva egy lépést jelent hátrafelé.

Minden a körülményektől, helytől és időtől függ.

Érthető, hogy a társadalmi jelenségeknek ilyen *történeti* felfogása nélkül történelemről szóló tudomány létezése és fejlődése nem lehetséges, mert kizárólag ez a felfogás óvja meg a a történelemtudományt attól, hogy véletlenségek káoszává és a legostobább tévedések halmazává fajuljon.

Menjünk tovább. Ha a világ szakadatlan mozgásban és fejlődésben van, ha a régi elhalása és az új gyarapodása a fejlődés törvénye, akkor világos, hogy nincsenek többé „megingathatatlan" társadalmi rendszerek, hogy a magántulajdon és a kizsákmányolás nem „örök principiumok", hogy a földesurak uralma a parasztok fölött, a kapitalistáké a munkások fölött nem „örök eszme".

Tehát: a kapitalista rendszert fel lehet váltani szocialista rendszerrel ugyanúgy, ahogy a kapitalista rendszer annak idején felváltotta a feudális rendszert.

Tehát nem azokra a társadalmi rétegekre kell orientá-

lódni, amelyek már nem fejlődnek, noha a jelen pillanatban övéké is a túlnyomó erő, hanem azokra a rétegekre, amelyek fejlődnek, amelyeknek jövőjük van, noha a jelen pillanatban a túlnyomó erő nem is az övéké.

A mult század nyolcvanas éveiben, a marxistáknak a narodnyikokkal való harcai idején, a proletariátus Oroszországban jelentéktelen kisebbség volt az egyéni gazdaságot folytató parasztokkal szemben, akik a lakosság óriási többségét tették ki. De a proletariátus, mint osztály, fejlődőben volt, a parasztság viszont, mint osztály, szétesőben. S éppen azért, mert a proletariatus, mint osztály, fejlődőben volt, a marxisták a proletariátusra orientálódtak. És nem tévedtek, mert mint tudjuk, a proletariátus később jelentéktelen erőből elsőrendű történelmi és politikai erővé nőtt.

Aki tehát a politikában nem akar tévedni, annak előre kell tekintenie, nem pedig hátra.

Továbbá: ha a lassú mennyiségi változásoknak gyors és váratlan minőségi változásokba való átmenete fejlődési törvény —, akkor világos, hogy a forradalmi változások, melyeket az elnyomott osztályok visznek véghez, teljesen természetes és elkerülhetetlen jelenségek.

Tehát: az átmenet a kapitalizmusból a szocializmusba és a munkásosztály megszabadulása a kapitalista igától nem lassú változások útján, nem reformok útján, hanem csakis a kapitalista rendszer minőségi megváltoztatása útján, forradalom útján valósítható meg.

Tehát: ha a politikában nem akarunk tévedni, akkor forradalmároknak kell lennünk, nem pedig reformistáknak.

Továbbá: ha a fejlődés a belső ellentmondások felfakadása útján megy végbe, úgy, hogy az ellentétes erők, ezeknek az ellentmondásoknak az alapján, összeütközésbe kerülnek és kiküszöbölik az ellentmondást, — akkor világos, hogy a proletariátus osztályharca teljesen természetes és elkerülhetetlen jelenség.

Tehát: nem elkenni kell a kapitalista rendszer ellentmondásait, hanem felfedni és kibogozni, nem eltussolni az osztályharcot, hanem végigvinni.

Tehát: ha a politikában nem akarunk tévedni, akkor kérlelhetetlen proletár osztálypolitikát kell folytatnunk, nem pedig a proletariátus és a burzsoázia érdekeinek összhangjá-

ból kiinduló reformista politikát, nem a kapitalizmusnak a szocializmusba való „átnövésének" megalkuvó politikáját.

Így áll a dolog a marxista dialektikus módszerrel, ha a társadalmi életre, a társadalom történetére való vonatkozásában vizsgáljuk.

Ami a marxista filozófiai materializmust illeti, az alapját tekintve, egyenes ellentéte a filozófiai idealizmusnak.

2. *A marxista filozófiai materializmust* a következő alapvonások jellemzik:

a) Ellentétben az idealizmussal, mely a világot az „abszolút eszme", a „világszellem", az „öntudat" megtestesülésének tekinti, — Marx filozófiai materializmusa abból indul ki, hogy a világ természetére nézve *anyagi*, hogy a világ sokoldalú jelenségei a mozgásban levő anyag különböző formái, hogy a jelenségeknek a dialektikus módszerrel megállapított kölcsönös kapcsolata és egymástól való kölcsönös függése a mozgásban levő anyag fejlődésének törvényszerűsége, hogy a világ fejlődése az anyagmozgás törvényei szerint megy végbe és seminő „világszellemre" ennek a fejlődésnek szüksége nincsen.

„A materialista természetfelfogás — mondotta Engels — nem jelent mást, mint a természet felfogását úgy, ahogy az van, minden idegen elem hozzátevése nélkül." *(K. Marx* és *F. Engels* Művei. XIV. köt. 651. old.)*

Az ókori filozófus; Herakleitosz, materialista nézeteiről szólva, aki szerint „a világot, mely egységes és mindent magába foglal, sem isten, sem ember nem alkotta; mely öröktől fogva volt, van és örökké lesz, mint élő tűz, mely törvényszerűen hol lángralobbanóban, hol elalvóban van" — Lenin ezt a megjegyzést teszi: „Igen jó kifejtése a dialektikus materializmus alapjainak." *(Lenin.* Filozófiai füzetek. 318. old.)

b) Ellentétben az idealizmussal, mely azt állítja, hogy reálisan csak tudatunk létezik, hogy az anyagi világ, a lét, a természet csak tudatunkban van, csak a mi érzeteinkben, képzeteinkben, fogalmainkban, — a marxizmus filozófiai materializmusa abból indul ki, hogy az anyag, a természet, a lét — objektív valóság, mely tudatunkon kívül és attól függetlenül

* *Engels.* Feuerbach ... Id. kiad. 57. old. (A „Feuerbach"-ból kihagyott rész.)

létezik; hogy az anyag az elsődleges, mert minden érzetnek, minden képzetnek, minden tudatnak anyag a forrása, a tudat viszont másodlagos, leszármazott valami, mert csak az anyagnak, a létnek visszatükrözése; hogy a gondolkodás az anyag terméke, mégpedig a fejlődés során magas tökéletességi fokot elért anyagnak, az agynak a terméke, az agy pedig a gondolkodás szerve; hogy tehát nem választhatjuk el a gondolkodast az anyagtól, ha csak nem akarunk súlyos hibába esni.

„Az egész filozófia legfőbb kérdése — mondja Engels — a gondolkodásnak a léthez, a szellemnek a természethez való viszonya... A filozófusok két nagy táborra oszlottak, aszerint, hogy milyen választ adtak erre a kérdésre... Azok, akik azt állították, hogy a szellem előbb létezett, mint a természet... az *idealizmus* táborát alkották. Azok viszont, akik a természetet tartották eredetileg létezőnek, a *materializmus* különböző iskoláihoz tartoztak." *(K. Marx.* Válogatott művek. 1. köt. 329. old.)*

És tovább:

„Az anyagi, érzékeinkkel észlelhető világ, melyhez magunk is tartozunk, az egyetlen valóság... tudatunk és gondolkodásunk, bármennyire érzékfelettinek tűnik is fel, anyagi, testi szervnek, az agynak terméke. Az anyag nem terméke a szellemnek, hanem a szellem maga csak legmagasabbrendű terméke az anyagnak." (Ugyanott, 332. old.)**

Az anyag és gondolkodás kérdéséről szólva Marx azt mondja:

„*A gondolatot nem lehet elválasztani az anyagtól, amely gondolkodik.* Az anyag minden változás alanya" (Ugyanott, 302. old.)***

A marxista filozófiai materializmust jellemezve, Lenin ezt írja:

„A materializmus általában elismeri az emberiség tudatától, érzetétől, tapasztalatától stb. független objektív valóságos létet (az anyagot)... A tudat... csupán tükröződése a létnek, a legjobb eset-

* *Engels.* Feuerbach... Id. kiad. 17. old.
** Ugyanott, 20. old.
*** *Marx—Engels.* A történelmi materializmusról. Szikra 1949. 52. old., vagy: *Engels.* Anti-Dühring. Id. kiad. 367. old. („Bevezetés" „A szocializmus fejlődése..." angol kiadásához.)

ben megközelítően hű (adekvát, eszményi pontosságú) tükröződése." (*Lenin* Művei. XIII. köt. 266—267. old.)*

És más helyen:

„... az anyag az, ami érzékszerveinkre hatva érzeteket hoz létre; az anyag objektív valóság, melyet érzeteink tárnak fel előttünk... az anyag, a természet, a lét, a fizikai — az elsődleges, a szellem, a tudat, az érzéklet, a pszichikai pedig — a másodlagos." (*Lenin* Művei. XIII. köt. 119—120. old.)**

„... a világ képe annak képe, hogyan mozog az anyag és hogyan *«gondolkodik az anyag»*." (Ugyanott, 288. old.)

„... az agy a gondolkodás szerve." (Ugyanott, 125. old.)

c) Ellentétben az idealizmussal, amely kétségbevonja, hogy a világot és a világ törvényszerűségeit megismerhetjük, mely nem hisz ismereteink megbízhatóságában, nem ismer el objektív igazságot és azt tartja, hogy a világ teli van „magukbanvaló dolgokkal", amiket a tudomány soha meg nem ismerhet, — a marxizmus filozófiai materializmusa abból indul ki, hogy a világ és törvényszerűségei igenis megismerhetők, hogy a természet törvényeiről való ismereteink, a tapasztalat, a gyakorlat ellenőrzése mellett, megbízható ismeretek, melyek objektív igazságok jelentőségével bírnak, hogy meg nem ismerhető dolgok a világon nincsenek, legfeljebb olyanok, melyeket eddig még nem ismertünk meg, de a tudomány és a gyakorlat segítségével a jövőben ezeket is fel fogjuk deríteni és meg fogjuk ismerni.

Kantnak és más idealistáknak a világ meg nem ismerhetőségéről és a meg nem ismerhető „magukbanvaló dolgokról" szóló tanítását kritizálva és a materializmusnak ismereteink megbízhatóságáról szóló ismert tételét védelmezve, Engels a következőket írja:

„A legdöntőbb cáfolata ennek, mint minden más filozófiai csodabogárnak is, a gyakorlat, vagyis a kísérlet és az ipar. Ha valamely természeti jelenségről alkotott felfogásunk helyességét be tudjuk bizonyítani azzal, hogy magunk megcsináljuk azt, hogy feltételeiből

* *Lenin.* Materializmus és empiriokriticizmus. Szikra 1948. 333. old. (VI. fejezet. 1.)

** *Lenin.* Materializmus és empiriokriticizmus. Szikra 1948. 140—142. old. (III. fejezet. 1.)

létrehozzuk és azonkívül még céljaink szolgálatába állítjuk, akkor vége a Kant-féle megfoghatatlan «magábanvalónak». A növényi és állati testekben termelt vegyianyagok ilyen «magukbanvalók» voltak mindaddig, amíg a szerves vegytan egyiket a másik után nem kezdte előállítani; ezzel aztán a «magábanvaló dolog» átváltozott nekünk való dologgá, mint például az alizarin, a buzér festőanyaga, melyet ma már nem a mezőn termő buzérgyökérből nyerünk, hanem sokkal olcsóbban és egyszerűbben, a kőszénkátrányból állítunk elő. Kopernikus naprendszere háromszáz éven keresztül csak feltevés volt, s bár százzal, ezerrel, tizezerrel egy ellen le lehetett volna fogadni, mégis csak feltevés. Mikor azonban Leverrier, ennek a naprendszernek adatai alapján, nemcsak bebizonyította, hogy szükségképpen léteznie kell még egy ismeretlen bolygónak, de még azt a helyet is kiszámította, ahol ennek a bolygónak az égbolton állania kell, s mikor aztán Galle ezt a bolygót csakugyan meg is találta, akkor Kopernikus rendszere bebizonyult." *(K. Marx.* Válogatott művek. 1. köt. 330. old.)*

Lenin, Bogdánovot, Bazárovot, Juskévicset és Machnak más követőit fideizmussal vádolva és a materializmusnak azt az ismert tételét védelmezve, hogy a természeti törvényszerűségről való tudományos ismereteink megbízhatók, hogy a tudományok törvényei objektív igazságok, ezt mondja:

„A jelenkori fideizmus egyáltalán nem veti el a tudományt; csak a tudománynak «túlzott igényeit», éppen az objektív igazságra irányuló igényeit veti el. Ha van objektív igazság (ahogy a materialisták gondolják), ha csakis a természettudomány képes feltárni előttünk az objektív igazságot, midőn a külső világot az emberi «tapasztalatban» visszatükrözi, ezzel feltétlenül elvetettünk mindennemű fideizmust." *(Lenin* Művei. XIII. köt. 102. old.)**

Ezek röviden a marxista filozófiai materializmus jellemző vonásai.

Könnyű megérteni, milyen óriási jelentőségű a filozófiai materializmus tételeinek kiterjesztése a társadalmi élet tanulmányozására, a társadalom történetének tanulmányozására, milyen óriási jelentőségű ezeknek a tételeknek alkalmazása a társadalom történetére, a proletariátus pártjának gyakorlati tevékenységére.

* *Engels.* Feuerbach... Id. kiad. 18—19. old.

** *Lenin.* Materializmus és empiriokriticizmus. 119. old. (II. fejezet. 4.)

Ha a természeti jelenségek kapcsolata és egymástól való kölcsönös függésük a természet fejlődésének törvényszerűsége, akkor ebből az folyik, hogy a társadalmi élet jelenségeinek kapcsolata és egymástól való kölcsönös függése — szintén nem véletlen, hanem a társadalom fejlődésének törvényszerűsége.

Tehát: a társadalmi élet, a társadalom története megszűnik „véletlenek" halmazata lenni, mert a társadalom története a társadalom törvényszerű fejlődésének jellegét nyeri, a társadalom történetének tanulmányozása pedig tudománnyá válik.

Tehát: a proletariátus pártjának gyakorlati tevékenységét nem „kiváló személyiségek" jámbor óhajaira, nem az „ész" vagy az „általános erkölcs" követelményeire és más effélékre, hanem a társadalmi fejlődés törvényszerűségeire, e törvényszerűségek tanulmányozására kell alapítani.

Továbbá: ha a világ megismerhető, s ismereteink, a természet fejlődésének törvényeiről megbízható ismeretek, melyek objektív igazságok jelentőségével bírnak, — akkor ebből az következik, hogy a társadalmi élet, a társadalom fejlődése szintén megismerhető s a társadalom fejlődésének törvényeiről szóló tudomány adatai megbízható adatok, melyek objektív igazság jelentőségével bírnak.

Tehát: a társadalom történetéről szóló tudomány, a társadalmi élet jelenségeinek minden bonyolultsága mellett is, éppoly exakt tudománnyá válhat, mint mondjuk a biológia, olyan tudománnyá, mely a társadalmi fejlődés törvényeit fel tudja használni gyakorlati alkalmazás céljaira.

Tehát: a proletariátus pártjának gyakorlati tevékenységét nem véletlen motívumok, hanem a társadalmi fejlődés törvényei, a belőlük levont gyakorlati következtetések kell, hogy irányítsák.

Tehát: a szocializmus az emberiség jobb jövőjéért való ábrándozásból tudománnyá válik.

Tehát: a tudomány és a gyakorlati tevékenység kapcsolata, az elmélet és gyakorlat kapcsolata, ezeknek egysége — a proletariátus pártjának vezércsillaga.

Továbbá: ha a természet, a lét, az anyagi világ elsődleges, a tudat, a gondolkodás viszont másodlagos, leszár-

mazott valami, ha az anyagi világ objektív valóság, mely az emberek tudatától függetlenül létezik, a tudat pedig csak ennek az objektív valóságnak a visszatükrözése, — akkor ebből az következik, hogy a társadalom anyagi élete, léte ugyancsak elsődleges, szellemi élete pedig csak másodlagos, leszármazott, hogy a társadalom anyagi élete objektív valóság, amely az emberek akaratától függetlenül létezik, a társadalom szellemi élete pedig ennek az objektív valóságnak, a létnek visszatükröződése.

Tehát: a társadalom szellemi élete alakulásának forrását, a társadalmi eszmék, társadalmi elméletek, politikai nézetek, politikai intézmények keletkezésének forrását nem magukban ezekben az eszmékben, elméletekben, nézetekben, politikai intézményekben kell keresni, hanem a társadalom anyagi életének körülményeiben, a társadalmi létben, melynek ezek az eszmék, elméletek, nézetek stb. tükröződései.

Tehát: ha a társadalom történetének különböző korszakaiban különböző társadalmi eszméket, elméleteket, nézeteket, politikai intézményeket találunk, ha a rabszolgarendszerben bizonyos fajta társadalmi eszmékkel, elméletekkel, nézetekkel, politikai intézményekkel találkozunk, a feudális rendszerben viszont másmilyenekkel, és a kapitalista rendszerben ismét másokkal, akkor ennek magyarázatát nem maguknak az eszméknek, nézeteknek, politikai intézményeknek a „természete", „sajátossága" adja meg, hanem a társadalom anyagi életének körülményei, melyek a társadalmi fejlődés különböző korszakaiban különbözők.

Amilyen a társadalom léte, amilyenek a társadalom anyagi életének feltételei, olyanok eszméi, elméletei, politikai nézetei, politikai intézményei.

Ezzel kapcsolatban Marx ezt mondja:

„Nem az emberek tudata az, ami létüket, hanem megfordítva: társadalmi létük az, ami tudatukat meghatározza." *(K. Marx.* Válogatott művek. 1. köt. 269. old.)*

Tehát: a proletariátus pártjának, ha nem akar tévedni a politikában és a hiú ábrándozók sorsára jutni, tevékeny-

* *Marx—Engels.* A történelmi materializmusról. Id. kiad. 17. old. *(Marx.* A politikai gazdaságtan bírálatához. Előszó.)

ségében nem az „emberi ész" elvont „principiumaiból" kell kiindulnia, hanem a társadalom anyagi életének konkrét viszonyaiból, mint a társadalmi fejlődés döntő tényezőjéből, nem a „nagy emberek" jámbor óhajaiból, hanem a társadalom anyagi élete fejlődésének reális szükségleteiből.

Hogy az utópisták, köztük a narodnyikok, anarchisták és eszerek elbuktak, annak többek közt az a magyarázata, hogy nem ismerték el a társadalom anyagi életkörülményeinek vezérszerepét a társadalom fejlődésében, és idealizmusba esve, gyakorlati tevékenységüket nem a társadalom anyagi élete fejlődésének szükségleteire építették, hanem azoktól függetlenül és azok ellenére, a társadalom reális életétől elszakadt „ideális elgondolások" és „mindent átfogó tervezetek" alapjára.

A marxizmus-leninizmus ereje és életrevalósága éppen abban rejlik, hogy gyakorlati tevékenységében mindig a társadalom anyagi élete fejlődésének szükségleteire támaszkodik és sohasem szakad el a társadalom reális életétől.

Marx szavaiból azonban korántsem következik az, hogy a társadalmi eszméknek, elméleteknek, politikai nézeteknek, politikai intézményeknek nincs jelentőségük a társadalmi életben, hogy nem gyakorolnak visszahatást a társadalmi létre, a társadalom anyagi életkörülményeinek fejlődésére. Mi eddig csak a társadalmi eszmék, elméletek, nézetek, politikai intézmények *eredetéről* beszélünk, arról, hogy a társadalom szellemi élete a társadalom anyagi életének körülményeit tükrözi vissza. Ami a társadalmi eszmék, elméletek, nézetek, politikai intézmények *jelentőségét*, azoknak a történelemben játszott *szerepét* illeti, a történelmi materializmus nemcsak nem tagadja, ellenkezőleg: hangsúlyozza azoknak fontos szerepét és jelentőségét a társadalom életében, a társadalom történetében.

A társadalmi eszmék és elméletek különbözők. Vannak régi eszmék és elméletek, amelyek már idejüket múlták s a társadalom hanyatló erőinek érdekeit szolgálják. Ezek jelentősége abban áll, hogy gátolják a társadalom fejlődését, előrehaladását. És vannak új, haladó eszmék és elméletek, amelyek a társadalom haladó erőinek érdekeit szolgálják. Ezeknek a jelentősége az, hogy megkönnyítik a társadalom fejlődését, előrehaladását, mégpedig annál nagyobb jelentő-

ségre tesznek szert, minél pontosabban tükrözik vissza a társadalmi anyagi élet fejlődésének szükségleteit.

Új társadalmi eszmék és elméletek csak akkor keletkeznek, ha a társadalom anyagi életének fejlődése a társadalom elé új feladatokat állított. De ha már létrejöttek, igen komoly erővé válnak, amely megkönnyíti a társadalom anyagi életének fejlődése által felvetett új feladatok megoldását, megkönnyíti a társadalom előrehaladását. Éppen ebben mutatkozik meg az új eszmék, új elméletek, új politikai nézetek, új politikai intézmények óriási szervező, mozgósító és átalakító jelentősége. Új társadalmi eszmék és elméletek éppen azért jöttek létre, mert a társadalomnak szüksége van rájuk, mert szervező, mozgósító és átalakító munkájuk nélkül a társadalom anyagi életének fejlődése során megérett feladatok megoldása *lehetetlen*. Az új társadalmi eszmék és elméletek, miután a társadalom anyagi életének fejlődése által felvetett új feladatok bázisán létrejöttek, utat törnek maguknak, a néptömegek közkincsévé válnak, mozgósítják őket, megszervezik őket a társadalom hanyatló erői elleni harcra, s ilymódon megkönnyítik a társadalom hanyatló erőinek megdöntését, melyek a társadalom anyagi életének fejlődését gátolják.

Ilymódon a társadalmi eszmék, elméletek, politikai intézmények, miután a társadalom anyagi élete, a társadalmi lét fejlődése által megérlelt feladatok alapján létrejöttek, utóbb maguk is visszahatnak a társadalmi létre, a társadalom anyagi életére, létrehozva azokat a feltételeket, melyek szükségesek ahhoz, hogy a társadalom anyagi élete által megérlelt feladatok megoldása betetőzést nyerjen s a társadalom további fejlődése lehetségessé váljék.

Ezzel kapcsolatban Marx ezt mondja:

„Az elmélet, mihelyt a tömegekbe behatol, anyagi erővé válik." *(K. Marx* és *F. Engels* Művei. I. köt. 406. old.)*

Tehát: a proletariátus pártjának, hogy a társadalom anyagi életviszonyaira befolyást gyakorolhasson, s azok fejlődését, javulását meggyorsíthassa, olyan társadalmi

* *Marx*. A hegeli jogbölcselet kritikájához. Bevezetés (1843). Lásd *Marx—Engels* Gesamtausgabe. Első rész. I. kötet. 614. old.

elméletre, olyan társadalmi eszmére kell támaszkodnia, amely helyesen tükrözi vissza a társadalom anyagi élete fejlődésének szükségleteit és ennek folytán a népnek széles tömegeit képes mozgásba hozni, mobilizálni s belőlük a proletárpárt nagy hadseregét megszervezni, amely hadsereg kész a reakció erőit szétverni és a társadalom haladó erői számára utat törni.

Az „ökonomisták" és a mensevikek bukásának többek között az a magyarázata, hogy nem ismerték el a haladó elmélet, a haladó eszme mozgosító, szervező és átalakító szerepét és vulgáris materializmusba esve, azok szerepét szinte nullára redukálták s következésképp a pártot passzivitásra, pangásra kárhoztatták.

A marxizmus-leninizmus ereje és életrevalósága abban van, hogy haladó elméletre támaszkodik, mely helyesen tükrözi vissza a társadalmi anyagi élet fejlődésének szükségleteit, hogy az elméletet az azt megillető magaslatra emeli és kötelességének tartja az elmélet mozgosító, szervező és átalakító erejét maradéktalanul kihasználni.

Így felel a történelmi materializmus arra a kérdésre, hogy milyen viszonyban állnak egymással a társadalmi lét és a társadalmi tudat, az anyagi élet fejlődési feltételei és a társadalom szellemi életének fejlődése.

3. *A történelmi materializmus.*

Hátramarad még a kérdés: mit kell értenünk a történelmi materializmus szempontjából „a társadalom anyagi életének feltételein", melyek végeredményben a társadalom arculatát, eszméit, nézeteit, politikai intézményeit stb. meghatározzák.

Voltaképpen mi az, hogy „a társadalom anyagi életének feltételei", mik az ismertető vonásaik?

Kétségtelen, hogy a „társadalom anyagi életének feltételei" fogalmába beletartozik mindenekelőtt a társadalmat környező természet, a földrajzi környezet, mely a társadalom anyagi életének egyik szükségszerű és állandó feltétele és természetesen befolyást gyakorol a társadalom fejlődésére. Milyen szerepet játszik a földrajzi környezet a társadalom fejlődésében? Nem a földrajzi környezet-e az a főerő, mely a társadalom arculatát, az emberek társadalmi rend-

szerének jellegét s az egyik rendszerről a másikra való áttérését meghatározza?

A történelmi materializmus e kérdésre nemmel felel.

Elvitathatatlan, hogy a földrajzi környezet a társadalom fejlődésének egyik állandó és szükségszerű feltétele és hogy az, természetesen, befolyást gyakorol a társadalom fejlődésére, — gyorsítja vagy lassítja a társadalom fejlődésének menetét. Befolyása azonban nem *döntő*, mert a társadalom változása és fejlődése hasonlíthatatlanul gyorsabban megy végbe, mint a földrajzi környezet változása és fejlődése. Háromezer év lefolyása alatt Európában három különböző társadalmi rendszer adta át a helyét új, más rendszernek: az ősközösség, a rabszolgarendszer és a feudális rendszer, sőt Európa keleti részében, a Szovjetunióban, négy társadalmi rendszer váltotta fel egymást ez alatt az idő alatt. Ugyanakkor Európa földrajzi viszonyai ez alatt az idő alatt vagy semmit sem változtak, vagy olyan jelentéktelen mértékben változtak, hogy a földrajz erről még csak beszélni sem tartja érdemesnek. S ez érthető is. Ahhoz, hogy a földrajzi környezet valamennyire is komoly változásokon menjen át, millió évek kellenek, míg az emberek társadalmi rendszerének leggyökeresebb változásaihoz is elegendő néhány száz, vagy egy-kétezer év.

Ebből tehát az következik, hogy a földrajzi környezet nem lehet a társadalmi fejlődés főoka, *döntő* oka, mert az, ami tíz, meg tízezer éven át csaknem teljesen változatlanul marad, nem lehet főoka annak a fejlődésnek, amely néhány száz év alatt gyökeres változásokon megy át.

Ugyancsak kétségtelen, hogy a népesség gyarapodása, a lakosság ilyen vagy olyan sűrűsége szintén beletartozik a „társadalom anyagi életfeltételeinek" fogalmába, mert az ember a társadalom anyagi életfeltételeinek szükségszerű eleme s a társadalomnak bármily anyagi élete lehetetlen, ha nincs jelen az embereknek legalább is egy bizonyos minimális száma. Vajjon nem a népesség növekedése-e az a főerő, mely az emberek társadalmi rendszerének jellegét meghatározza?

A történelmi materializmus erre a kérdésre szintén nemmel válaszol.

A népesség növekedése, természetesen, befolyást gyakorol a társadalom fejlődésére, könnyíti vagy lassítja a társadalom fejlődését, de nem lehet a társadalom fejlődésének főtényezője

és a társadalom fejlődésére gyakorolt befolyása nem lehet *döntő* befolyás, mert a népesség fejlődése egymagában nem adja meg a kulcsot annak megmagyarázásához, hogy valamely adott társadalmi rendszert miért éppen ez az új rendszer és nem valami más rendszer váltja fel, hogy az ősközösség rendszerét miért éppen a rabszolgarendszer, a rabszolgarendszert miért éppen a feudális, a feudális rendszert miért éppen a polgári és nem valamilyen más rendszer váltja fel?

Ha a népesség növekedése volna a társadalmi fejlődés meghatározó tényezője, akkor a népesség nagyobb sűrűségének okvetlenül megfelelően magasabb típusú társadalmi rendszert kellene életre hívnia. A valóságban azonban nem ezt látjuk. A lakosság sűrűsége Kínában négyszer akkora, mint az Amerikai Egyesült Államokban, és mégis, az Egyesült Államok a társadalmi fejlődés szempontjából magasabb fokon állanak, mint Kína, mert Kínában még félfeudális rendszer uralkodik ugyanakkor, amikor az Egyesült Államok már régen elérték a kapitalizmus fejlődésének legmagasabb fokát. A lakosság sűrűsége Belgiumban 19-szer nagyobb, mint az Egyesült Államokban és 26-szor nagyobb, mint a Szovjetunióban, és mégis, az Egyesült Államok a társadalmi fejlődés szempontjából magasabb fokon állanak, mint Belgium, viszont Belgium egy egész történelmi korszakkal áll a Szovjetunió mögött, mert Belgiumban még a kapitalista rendszer uralkodik ugyanakkor, amikor a Szovjetunió már végzett a kapitalizmussal és létrehozta a szocialista rendszert.

De ebből az következik, hogy a népesség növekedése a társadalom fejlődésében nem az a főerő és nem is lehet az a főerő, mely a társadalmi rendszer jellegét, a társadalom arculatát *meghatározza*.

a) Hol találjuk hát meg a társadalom anyagi életfeltételeinek rendszerében azt a főerőt, amely a társadalom arculatát, a társadalmi rendszer jellegét, a társadalomnak egyik rendszerből a másikba való fejlődését meghatározza?

Ezt az erőt a történelmi materializmus az emberek létezéséhez szükséges *életfenntartási eszközök megszerzésének módjában*, a társadalom életéhez és fejlődéséhez elengedhetetlen *anyagi javak* — élelem, ruházat, lábbeli, lakás, fűtőanyag, munkaeszközök stb. — *termelésének módjában* látja.

Ahhoz, hogy éljünk, élelemre, ruházatra, lábbelire, lakásra, tüzelőre stb. van szükségünk, ahhoz, hogy ezek az anyagi javak

rendelkezésünkre álljanak, termelnünk kell azokat, termelésükhöz viszont munkaeszközök szükségesek, amelyek segítségével az emberek élelmet, ruházatot, lábbelit, lakást, fűtőanyagot stb. termelnek, érteni kell ezeknek az eszközöknek a termeléséhez és tudni kell bánni velük.

A *munkaeszközök*, melyek segítségével az anyagi javak termelése végbemegy, az *emberek*, akik a munkaeszközöket mozgásba hozzák, s *termelési tapasztalataik* és *ügyességük* segítségével az anyagi javak termelését megvalósítják — mindezek az elemek együttvéve a társadalom *termelőerőit* alkotják.

A termelőerők azonban a termelésnek, a termelési módnak csak egyik oldalát adják, azt, amelyik az embereknek az anyagi javak termelésére felhasznált természeti tárgyakhoz és erőkhöz való viszonyát fejezi ki. A termelés másik oldalát, a termelési mód másik oldalát, az embereknek a termelés folyamán kialakuló egymáshoz való viszonyai, az emberek *termelési viszonyai* adják. Az emberek a természettel vívott harcukat és a természetnek anyagi javak termelésére való kihasználását nem egymástól elszigetelten folytatják, nem mint egymástól elszakadt egyes emberek, hanem közösen, csoportokban, társadalmakban. Ezért a termelés mindig és minden körülmények között *társadalmi* termelés. Az anyagi javak termelésének megvalósítása során az emberek a termelésen belül egymás között ilyen vagy amolyan termelési viszonyokat létesítenek. Ezek a viszonyok lehetnek kizsákmányolástól szabad emberek együttműködésének és kölcsönös segítségének viszonyai, lehetnek az uralkodás és alávetettség viszonyai, és végül lehetnek átmeneti viszonyok a termelési viszonyok egyik formájából a másikba. De bármilyen is a termelési viszonyok jellege, azok — mindig és bármiféle rendszer mellett — épp olyan elengedhetetlen elemei a termelésnek, mint a társadalom termelőerői.

„A termelésben — mondja Marx — az emberek nemcsak a természetre hatnak, hanem egymásra is. Csak úgy termelnek, hogy meghatározott módon együttműködnek és tevékenységeiket kicserélik egymással. Hogy termelhessenek, meghatározott vonatkozásokba és viszonyokba lépnek egymással és behatásuk a természetre, termelésük csak ezek között a társadalmi vonatkozások és viszonyok között folyik le." *(K. Marx* és *F. Engels* Művei. V. köt. 429. old.)*

* *Marx.* Bérmunka és tőke. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára. 4. sz.) Szikra 1948. 25. old.

Következésképp a termelés, a termelési mód magában foglalja mind a társadalom termelőerőit, mind az emberek termelési viszonyait s ezek egységét testesíti meg az anyagi javak termelésének folyamatában.

b) A termelés *első sajátossága*, hogy sohasem reked meg hosszú időre egy ponton, hanem mindíg változó és fejlődő állapotban van, s a termelési módban beállt változások elkerülhetetlenül maguk után vonják az egész társadalmi rendnek, a társadalmi eszméknek, politikai nézeteknek, politikai intézményeknek megváltozását, előidézik az egész társadalmi és politikai berendezésnek átépítését. A fejlődés különböző fokain az emberek különböző termelési módokat alkalmaznak, vagy egyszerűbben szólva: különböző életmódokat folytatnak. Az ősközösségben egy bizonyos termelési mód uralkodik, a rabszolgaság korában másféle mód, a feudalizmus idején ismét másféle és így tovább. Ennek megfelelően az emberek társadalmi rendszere, szellemi élete, nézetei, politikai intézményei szintén különbözők.

Amilyen a társadalom termelési módja, olyan, alapjában véve, maga a társadalom is, olyanok eszméi és elméletei, politikai nézetei és intézményei.

Vagy egyszerűbben szólva: amilyen az emberek életmódja, olyan a gondolkodásmódjuk is.

Ez azt jelenti, hogy a társadalom fejlődésének története mindenekelőtt a termelés fejlődésének története, a századok során egymást felváltó termelési módok története, a termelőerők és az emberek termelési viszonyai fejlődésének története.

Tehát: a társadalmi fejlődés története egyúttal maguknak az anyagi javak termelőinek története is, a termelési folyamat főerejét kitevő dolgozó tömegek története, akik a társadalom létfenntartásához szükséges anyagi javak termelését megvalósítják.

Tehát: a történettudomány, ha valóban tudomány akar lenni, nem vezetheti vissza többé a társadalmi fejlődés történetét a királyok és hadvezérek, országok „meghódítóinak" és „leigázóinak" tetteire, hanem elsősorban az anyagi javak termelőinek történetével, a dolgozó tömegek történetével, a népek történetével kell foglalkoznia.

Tehát: a társadalom történetét szabályozó törvények tanulmányozásának kulcsát nem az emberek fejében, nem a

társadalom nézeteiben és eszméiben kell keresni, hanem abban a termelési módban, melyet a társadalom az egyes adott történelmi korszakokban gyakorol — a társadalom gazdasági életében.

Tehát: a történettudomány főfeladata a termelés törvényeinek, a termelőerők és termelési viszonyok fejlődési törvényeinek, a társadalom gazdasági fejlődése törvényeinek a tanulmányozása és felderítése.

Tehát: a proletariátus pártjának, ha valóságos párt akar lenni, mindenekelőtt a termelés fejlődését, a társadalom gazdasági fejlődése törvényeinek ismeretét kell elsajátítania.

Tehát: a proletariátus pártjának, ha nem akar tévedni a politikában, mind programja felépítésében, mind gyakorlati tevékenységében mindenekelőtt a termelés fejlődésének törvényeiből, a társadalom gazdasági fejlődésének törvényeiből kell kiindulnia.

c) A termelés *második sajátossága* abban áll, hogy a termelés változása és fejlődése mindig a termelőerők változásával és fejlődésével kezdődik, mindenekelőtt a munkaeszközök változásával és fejlődésével. A termelőerők tehát a termelésnek legmozgékonyabb, legforradalmibb elemei. Először megváltoznak és fejlődnek a társadalom termelőerői, s csak azután ezektől a változásoktól *függően* és azoknak *megfelelően*, változnak az emberek termelési viszonyai, gazdasági viszonyai. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a termelési viszonyok nem hatnak ki a termelőerők fejlődésére, s hogy ez utóbbiak nem függnek az előbbiektől. A termelési viszonyok fejlődése a termelőerők fejlődésétől függ ugyan, de a termelési viszonyok a maguk részéről befolyást gyakorolnak a termelőerők fejlődésére, gyorsítják vagy lassítják azt. Ezen a ponton meg kell jegyezni, hogy a termelési viszonyok nem maradhatnak el nagyon sokáig a termelőerők növekedése mögött, nem állhatnak sokáig azzal ellentmondásban, mert a termelőerők teljes mértékben csak akkor fejlődhetnek, ha a termelési viszonyok megfelelnek a termelőerők jellegének és állapotának, és teret engednek a termelőerők fejlődésének. Ezért bármennyire elmaradnak a termelési viszonyok a termelőerők fejlődése mögött, előbb vagy utóbb összhangba kell jönniök — s tényleg összhangba is jönnek — a termelőerők fejlődésének színvonalával, a termelőerők jellegével. Ellenkező esetben a termelés rendszerében a termelő-

erők és a termelési viszonyok egységének gyökeres felborulása állna be, szakadás a termelés egészében, a termelés válsága, a termelőerők pusztulása.

Példái annak, hogy a termelési viszonyok jellege nem felel meg a termelőerőknek, hogy konfliktus tör ki közöttük: a gazdasági válságok a kapitalista országokban, ahol a termelési eszközöknek kapitalista magántulajdona kiáltó ellentétben van a termelési folyamat társadalmi jellegével, a termelőerők jellegével. Ennek az ellentétnek a következményei a gazdasági válságok, melyek a termelőerők pusztulásához vezetnek, maga ez az ellentét pedig gazdasági alapja a szociális forradalomnak, melynek rendeltetése abban áll, hogy a létező termelési viszonyokat megdöntse és új, a termelőerők jellegének megfelelő termelési viszonyokat hozzon létre.

És viszont: annak, hogy a termelési viszonyok teljesen megfelelnek a termelőerők jellegének, példája a szocialista közgazdaság a Szovjetunióban, ahol a termelési eszközök társadalmi tulajdona teljes összhangban van a termelés folyamatának társadalmi jellegével és ahol ennek következtében sem gazdasági válságok, sem a termelőerők pusztulása nem fordul elő.

A termelőerők tehát nemcsak legmozgékonyabb és legforradalmibb elemei a termelésnek, hanem egyúttal azok az elemei is, melyek a termelés fejlődését meghatározzák. Amilyenek a termelőerők, olyannak kell lenniök a termelési viszonyoknak is.

Míg a termelőerők állapota arra a kérdésre ad választ, hogy milyen munkaeszközök segítségével termelik az emberek a szükséges anyagi javakat, a termelési viszonyok állapota már egy másik kérdésre ad feleletet: arra, hogy kinek a birtokában vannak a *termelési eszközök* (a föld, az erdők, vizek, bányák, nyersanyagok, munkaeszközök, üzemi épületek, közlekedési eszközök stb.), hogy azokkal ki rendelkezik: az egész társadalom-e vagy pedig egyes személyek, csoportok, osztályok, akik azokat más személyek, csoportok, osztályok kizsákmányolására használják fel.

A termelőerők fejlődésének sematikus vázlata a legrégibb időktől napjainkig a következő: áttérés a durva kőszerszámokról az íjra és a nyílra és, ezzel kapcsolatban, áttérés a vadászéletről egyes állatok megszelídítésére és kezdetleges állattenyésztésre; áttérés a kőszerszámokról fémszerszámokra (vasfejsze, vaseke stb.) és ennek megfelelően áttérés a növénytermé-

lésre és földművelésre ; az anyagok feldolgozására szolgáló fémszerszámok további tökéletesítése, a kovácsfujtató bevezetése, áttérés a fazekasságra és ennek megfelelően, a mesterségek kifejlődésére, a mesterségek elválása a földműveléstől, önálló kézművesipar, majd pedig a manufaktúra kifejlődése ; áttérés a kézműves munkaeszközökről a gépre és a kézműves és manufaktúra termelésnek gépiparrá való átalakulása, áttérés a gépek rendszerére és a modern, gépekre berendezett nagyipar megjelenése. Ez az általános, távolról sem teljes képe annak a fejlődésnek, melyen a társadalom termelőerőinek fejlődése az emberiség történetének folyamán keresztülment. Érthető, hogy a munkaeszközök fejlődése és tökéletesedése nem az emberektől függetlenül ment végbe, hanem azoknak az embereknek a műve volt, akiknek a termeléshez közük volt ; következőleg : a munkaeszközök változásával és fejlődésével együtt változott és fejlődött az ember is, mint a termelőerők legfontosabb eleme, változtak és fejlődtek termelési tapasztalatai, munkaügyessége, hozzáértése a munkaeszközök alkalmazása terén.

Ahogy a történelem folyamán változtak és fejlődtek a társadalom termelőerői, úgy változtak és fejlődtek az emberek termelési viszonyai, gazdasági viszonyaik.

A történelem a termelési viszonyoknak öt *alap*típusát ismeri, ezek : ősközösség, rabszolgaság, feudalizmus, kapitalizmus és szocializmus.

Az ősközösségben a termelési viszonyok alapja a termelési eszközök társadalmi tulajdona. Ez alapjában összhangban van e korszak termelőerőinek jellegével. Kőszerszámokkal, majd később íjjal és nyíllal lehetetlen volt egyedül harcot folytatni a természeti erők és a vadállatok ellen. Ha gyümölcsöt akartak szedni az erdőben, vagy halászni a folyóban, vagy valamilyen lakóhelyet építeni, — az emberek kénytelenek voltak közösen dolgozni, hacsak nem akartak az éhhalálnak, a vadállatoknak vagy a szomszédos emberközösségeknek áldozatul esni. A közös munka a termelési eszközöknek, valamint a munka termékeinek közös tulajdonához vezet. A termelési eszközök magántulajdonának fogalmát itt még nem ismerik, legfeljebb a személyes tulajdont bizonyos munkaeszközökre, amelyek egyúttal védőfegyverül szolgálnak a vadállatok elleni küzdelemben. Sem kizsákmányolás, sem osztályok még nincsenek.

A rabszolgarendszerben a termelési viszonyoknak az az alapja, hogy nemcsak a termelési eszközök vannak a rabszolgatartó tulajdonában, hanem a termelésben dolgozó rabszolgák is, akiket gazdájuk szabadon adhat-vehet, megölhet, mint a barmot. A termelés ilyen viszonyai alapjában megfelelnek a termelőerők állapotának az illető korszakban. Kőszerszámok helyett most már fémszerszámok álltak az emberek rendelkezésére, a nyomorúságos és kezdetleges vadászgazdaság helyét, amely sem az állattenyésztést, sem a földművelést nem ismerte, az állattenyésztés, a földművelés, a kézműves mesterségek s a termelés ez ágai közti munkamegosztás foglalta el; lehetségessé vált a termékek kicserélése az egyes személyek és társadalmak között, a javak felhalmozása egyes emberek kezében; s tényleg meg is történt a termelési eszközök felhalmozódása a társadalom kisebbségének kezében; lehetségessé vált, hogy a kisebbség leigázza a többséget és rabjává tegye. A termelési folyamatban már nem a társadalom összes tagjainak közös és szabad munkáját látjuk, most már a nemdolgozó rabszolgatartók által kizsákmányolt rabok kényszermunkája uralkodik. Ennek következtében a termelési eszközök, valamint a munka termékei sincsenek már közös tulajdonban. A közös tulajdon helyébe a magántulajdon lépett. Ebben a rendszerben a rabszolgatartó az első és teljesjogú tulajdonos.

Gazdagok és szegények, kizsákmányolók és kizsákmányoltak, teljesjogúak és jogfosztottak, és kíméletlen osztályharc közöttük: ez a képe a rabszolgarendszernek.

A feudális rend termelési viszonyainak alapja az, hogy a termelési eszközök a feudális úr tulajdonában vannak, viszont a termelésben dolgozók, a jobbágyok nincsenek egészen tulajdonában. A jobbágyot a feudális úr már nem ölheti meg, de adhatja-veheti. A feudális tulajdon mellett a parasztnak és kézművesnek vannak személyes munkán alapuló munkaeszközei és magángazdasága egyéni tulajdonban. A termelés viszonyai alapjában megfelelnek a termelőerők állapotának az adott korszakban. A vasontés és vasfeldolgozás további tökéletesedése; a vaseke és a szövőszék elterjedése; a földművelés, konyhakertészet, szőlőművelés, tejgazdaság további fejlődése; a kézművesműhelyek mellett

manufaktúra-üzemek megjelenése: ezek a termelőerők állapotának jellemző vonásai.

Az új termelőerők a dolgozótól bizonyos kezdeményező képességet, munkára való hajlandóságot, a munkában való érdekeltséget követelnek. Ezért a feudális úr lemond a rabszolgáról, aki nincs érdekelve a munkában, akinek semminemű iniciatívája a termelésben nincsen. A feudális földesúr számára előnyösebb jobbágyot tartani, akinek saját gazdasága, saját termelési eszközei vannak, s aki bizonyos mértékben érdekelve van abban a munkában, amely szükséges a föld megműveléséhez és ahhoz, hogy termése egy részét a feudális földesúrnak természetben beszolgáltassa.

Itt a magántulajdon további fejlődésen megy át. A kizsákmányolás majdnem olyan kegyetlen, mint a rabszolgarendszerben, alig enyhébb annál. A feudális rendszer fő jellemvonása az osztályharc a kizsákmányolók és kizsákmányoltak között.

A kapitalista rendszerben a termelési viszonyok alapja a termelesi eszközök kapitalista tulajdona, amely azonban nem terjed ki a termelésben dolgozókra, a bérmunkásokra, akiket a kapitalista sem meg nem ölhet, sem el nem adhat, minthogy azok szabadok és személyileg függetlenek, a termelési eszközöktől azonban meg vannak fosztva, úgyhogy, ha nem akarnak éhenhalni, kénytelenek munkaerejüket a kapitalistának eladni s a kizsákmányolás jármát nyakukra venni. A termelési eszközök kapitalista tulajdona mellett másfajta tulajdon is létezik — s a kapitalizmus első idejében széles mérveket ölt —, a jobbágyi függőségtől felszabadult paraszt és kézműves termelési eszközökben való magántulajdona, amely személyes munkáján alapszik. A kézműves-műhelyek és manufaktúra-üzemek helyére óriási, gépekkel felszerelt gyárak léptek. A kezdetleges paraszti termelő szerszámokkal megművelt nemesi birtokok helyét az agrotechnika alapján vezetett és mezőgazdasági gépekkel felszerelt kapitalista nagyüzemek foglalták el.

Az új termelőerők azt követelik, hogy a termelésben dolgozók műveltebbek és értelmesebbek legyenek, mint az elmaradt és tudatlan jobbágyok, hogy meg tudják érteni a gépek szerkezetét s helyesen kezeljék őket. Ezért a tőkések számára előnyösebb a jobbágyság béklyóiból felszabadított

bérmunkással dolgoztatni, aki eléggé művelt ahhoz, hogy helyesen kezelje a gépet.

A kapitalizmus azonban, miután a termelőerőket roppant mértékben kifejlesztette, számára megoldhatatlan ellentmondásokba bonyolódott. Egyre több és több árut termelve, s az áruk árát egyre csökkentve, a kapitalizmus kiélesíti a versenyt, romlásba juttatja a kis- és közép-magántulajdonosok tömegét, proletárokká változtatja őket és csökkenti vásárlóerejüket, minek következtében a termelt áruk értékesítése lehetetlenné válik. Ugyanakkor a termelés kiszélesítésével és azzal, hogy óriási gyáraiban a munkások millióit gyűjti egybe, a kapitalizmus a termelési folyamatnak társadalmi jelleget kölcsönöz, s ezzel a saját alapjaitássa alá, mert a termelés folyamatának társadalmi jellege a termelési eszközök társadalmi tulajdonát követeli, azonban a termelési eszközök tulajdona magánkapitalista jellegű marad, ami összeegyeztethetetlen a termelés folyamatának társadalmi jellegével.

Ez a kibékíthetetlen ellentmondás a termelőerők jellege és a termelési viszonyok között az időnként visszatérő túltermelési válságokban nyilatkozik meg, mikor a kapitalisták, nem találva vásárlóképes keresletet, — hiszen a lakosság nagy tömegét ők maguk juttatták tönkre, — kénytelenek termékeket elégetni, kész árukat megsemmisíteni, termelést szüneteltetni, termelőerőket elpusztítani, s ugyanakkor a lakosság milliói munkanélküliségre és éhségre vannak kárhoztatva, nem azért, mert nincs elég áru, hanem azért, mert túlsok árut termeltek.

Ez azt jelenti, hogy a kapitalista termelési viszonyok megszűntek összhangban lenni a társadalom termelőerőinek állapotával s kibékíthetetlen ellentmondásba kerültek velük.

Ez azt jelenti, hogy a kapitalizmus forradalommal terhes, melynek hivatása a termelési eszközök jelenlegi kapitalista tulajdonának szocialista tulajdonnal való felváltása.

Ez azt jelenti, hogy a kapitalista rendszer alapjellemvonása a legélesebb osztályharc a kizsákmányolók és kizsákmányoltak között.

A szocialista rendszerben, mely eddig egyelőre csak a Szovjetunióban valósult meg, a termelési viszonyok alapja a termelési eszközöknek társadalmi tulajdona. Itt már nin-

csenek sem kizsákmányolók, sem kizsákmányoltak. A termékeket a végzett munkának megfelelően osztják el, aszerint az elv szerint, hogy „aki nem dolgozik, ne is egyék". Az emberek egymáshoz való viszonyát a termelés folyamatában itt úgy jellemezhetjük, mint a kizsákmányolástól megszabadult dolgozók bajtársias együttműködésének és kölcsönös szocialista segítségének viszonyát. Itt a termelési viszonyok teljes összhangban vannak a termelőerők állapotával, mert a termelés folyamatának társadalmi jellegét alátámasztja a termelési eszközök társadalmi tulajdona.

Ezért a Szovjetunió szocialista termelése nem ismeri az időről-időre visszatérő túltermelési válságokat és a velük kapcsolatos visszásságokat.

Ezért a termelőerők itt gyorsított ütemben fejlődnek, mert a velük összhangban levő termelési viszonyok szabad teret engednek fejlődésüknek.

Ilyen képet mutat az emberek termelési viszonyainak fejlődése az emberiség történetének folyamán.

Így függ a termelési viszonyok fejlődése a társadalom termelőerőinek fejlődésétől és elsősorban — a termelési eszközök fejlődésétől, minek következtében a termelőerők változása és fejlődése, előbb vagy utóbb, a termelési viszonyok megfelelő változásához és fejlődéséhez vezet.

„Munkaeszközök* használata és megteremtése — mondja Marx —, habár csírájában már bizonyos állatfajoknál is előfordul, a sajátosan emberi munkafolyamatot jellemzi és Franklin ezért az embert mint «a toolmaking animal»-t, mint szerszámkészítő állatot határozza meg. A munkaeszközök maradványai éppoly fontosak a letűnt társadalmi-gazdasági alakzatok megítélése tekintetében, mint a csontmaradványok szerkezete a kihalt állatfajok szervezetének tanulmányozása szempontjából. A gazdasági korszakokat nem az különbözteti meg egymástól, hogy *mit*, hanem hogy hogyan, milyen munkaeszközökkel termelnek ... A munkaeszközök nemcsak az emberi munkaerő fejlettségének fokmérői, hanem azt is megmutatják, hogy milyen társadalmi viszonyok között megy végbe a termelés." *(K. Marx.* A tőke. 1. köt. 1935. 121. old.)**

---

* „Munkaeszközök" alatt Marx főleg a termelésben használt szerszámokat érti. *(Sztálin jegyzete.)*

** *Marx.* A tőke. Id. kiad. 194. old. (I. köt. 3. szakasz. 5. fejezet. 1. a) pont.)

És másutt:

„... A társadalmi viszonyok szoros összefüggésben vannak a termelőerőkkel. Új termelőerőkre téve szert, az emberek megváltoztatják termelési módjukat, a termelési mód megváltoztatásával, életfenntartásuk módjának megváltoztatásával viszont — megváltoztatják összes társadalmi viszonyaikat. A kézi malomnak megfelel a feudális úr társadalma, a gőzmalomnak az ipari kapitalista társadalma." *(K. Marx* és *F. Engels* Művei. V. köt. 364. old.)*

„... A termelőerők növekedésének, a társadalmi viszonyok bomlásának, az eszmék alakulásának állandó mozgása megy végbe: csak a mozgás absztrakciója mozdulatlan." *(K. Marx* és *F. Engels* Művei. V. köt. 364. old.)**

A «Kommunista Párt Kiáltványá»-ban megfogalmazott történelmi materializmust jellemezve, Engels ezt mondja:

„Minden egyes történelmi korszak gazdasági termelése és az ebből szükségszerűen következő társadalmi tagozódás az alapja e korszak politikai és szellemi történetének; hogy ennek megfelelően (az ősi közös földtulajdon felbomlása óta) az egész történelem osztályharcok története volt, a kizsákmányolt és kizsákmányoló, elnyomott és uralkodó osztályok között folyó harcok története a társadalmi fejlődés különböző fokain: ... jelenleg ez a harc elérte azt a fokot, amelyen a kizsákmányolt és elnyomott osztály (a proletariátus) már nem szabadíthatja fel magát az őt kizsákmányoló és elnyomó osztálytól (a burzsoáziától) anélkül, hogy ugyanakkor meg ne szabadítsa az egész társadalmat egyszersmindenkorra a kizsákmányolástól, elnyomástól és osztályharcoktól ..." (Engels előszava a „Kiáltvány" 1883-as német kiadásához.)***

d) A termelés *harmadik sajátossága* abban áll, hogy az új termelőerők s a nekik megfelelő termelési viszonyok keletkezése nem a régi rendszertől függetlenül, nem annak eltűnése után megy végbe, hanem a régi rendszer keretei között és nem az emberek szándékos, öntudatos tevékenysége következtében történik, hanem spontánul, öntudatlanul, az emberek akaratától függetlenül. Ennek két oka van.

Először: az emberek nem választhatják szabadon ezt vagy

---

* *Marx.* A filozófia nyomora. II. fejezet. 1. §. 2. észrevétel.
** *Marx.* A filozófia nyomora. II. fejezet. 1. §. 2. észrevétel.
*** *Marx—Engels.* A Kommunista Kiáltvány. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 7—8. szám.) Szikra 1949. 11—12. old.

azt a termelési módot, mert minden új nemzedék, amikor az életbe belép, kész termelőerőket és termelési viszonyokat talál, melyek előző nemzedékek munkájának eredményei, minek következtében egyelőre el kell fogadni mindazt, amit a termelés terén készen talál és alkalmazkodnia kell hozzá, mert csak így kap lehetőséget arra, hogy anyagi javakat termelhessen.

Másodszor: az emberek, amikor ezt vagy azt a munkaeszközt, a termelőerőknek ezt vagy azt az elméletét tökéletesítik, nincsenek tudatában, nem értik és nem gondolnak arra, hogy milyen *társadalmi* következményei lesznek ennek a tökéletesítésnek, csak a maguk mindennapi érdekeire gondolnak, arra, hogy megkönnyítsék maguknak a munkát, hogy valamilyen közvetlen, kézzelfogható hasznot húzzanak a dologból.

Mikor az ősközösség társadalmának egyes tagjai fokozatosan és tapogatódzva áttértek a kőszerszámokról a vasszerszámokra, természetesen nem tudták és nem gondoltak arra, hogy milyen *társadalmi* következményekkel fog járni ez az újítás, nem értették és nem voltak tudatában annak, hogy a vasszerszámokra való áttérés forradalmi átalakulást jelent az egész termelésben s végeredményben a rabszolgarendszerhez vezet, — ők csak meg akarták maguknak könnyíteni a munkát és valami közelfekvő, kézzelfogható hasznot akartak húzni a dologból. Tudatos tevékenységük nem ment túl e köznapi személyes haszon keresésének szűk korlátain.

Mikor a feudális rendszer korában Európa fiatal burzsoáziája az apró céhműhelyek mellett nagy manufaktúraüzemeket kezdett építeni, s ezzel a társadalom termelőerőit fejlesztette, természetesen nem tudta és nem gondolt arra, milyen *társadalmi* következményekhez fog vezetni ez az újítás, nem volt tudatában és nem értette, hogy ez a «csekély» újítás a társadalmi erők olyan átcsoportosulásához fog vezetni, amely forradalommal kell, hogy végződjék, mind a királyi hatalom ellen, melynek kegyét ez a burzsoázia olyan nagyra becsülte, mind a nemesség ellen, melynek soraiba való bejutásról nem ritkán ábrándoztak ennek a burzsoáziának legjobb képviselői, — egyszerűen csak olcsóbbá akarta tenni az áruk termelését, több árut akart kidobni Ázsia és a nemrég felfedezett

Amerika piacaira, és több nyereséget a maga számára, — tudatos tevékenységük nem ment túl ennek a köznapi gyakorlatnak szük keretein.

Mikor az orosz kapitalisták a külföldi kapitalistákkal együtt erőltetve fejlesztették Oroszországban a gépekkel dolgozó modern nagyipar létrehozását, érintetlenül hagyva a cárizmust és kiszolgáltatva a parasztokat a földesurak kényének, természetesen nem tudták és nem gondoltak arra, milyen *társadalmi* következményekhez fog vezetni a termelőerőknek ez a jelentős növekedése, nem voltak tudatában és nem értették, hogy ez a társadalmi termelőerők terén végbemenő jelentékeny ugrás a társadalmi erők olyan átcsoportosulásához fog vezetni, amely megadja a proletariátusnak a lehetőséget arra, hogy a parasztságot magával egyesítse és győzelmes szocialista forradalmat vigyen véghez, — ők egyszerűen csak a végletekig ki akarták szélesíteni az ipari termelést, meghódítani az óriási belső piacot, monopolistákká akartak lenni és a közgazdaságból mennél több nyereséget kisajtolni — öntudatos tevékenységük nem ment túl köznapi gyakorlati érdekeik szük keretein.

Ebben az értelemben mondja Marx:

„Életük társadalmi termelésében (vagyis: az emberek életfenntartására szükséges anyagi javak termelésében — *J. Szt.*) az emberek meghatározott, szükségszerű, saját akaratuktól *független** viszonyokba, termelési viszonyokba lépnek egymással, melyek anyagi termelőerőik meghatározott fejlődési fokának felelnek meg" *(K. Marx.* Válogatott művek. 1. köt. 269. old.)**

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a termelési viszonyok változásai és a régi termelési viszonyokról újakra való áttérés sima, minden összeütközés és megrázkódtatás nélkül megy végbe. Ellenkezőleg: ez az áttérés rendszerint a régi termelési viszonyok forradalmi megdöntése és újak forradalmi létesítése útján megy végbe. A termelőerők fejlődése és a termelési viszonyok terén történő változások egyideig spontán módon, az emberek akaratától függetlenül mennek végbe. De csak egy bizonyos ideig, addig, míg a létrejött fejlődőben levő termelő-

* Az én kiemelésem. — *J. Szt.*

** *Marx—Engels.* A történelmi materializmusról. Id. kiad. 17. old. *(Marx.* A politikai gazdaságtan bírálatához. Előszó.)

erők kellőkép meg nem érnek. Mikor azonban az új termelőerők már megértek, a létező termelési viszonyok és hordozóik — az uralkodó osztályok — a további fejlődésnek „elháríthatatlan" akadályává válnak, melyeket csak az új osztályok öntudatos tevékenysége útján, ezeknek az osztályoknak erőszakos cselekvése útján, forradalom útján lehet az útból elsöpörni. Itt különösen szembetűnően lép előtérbe az új társadalmi eszmék, új politikai intézmények, új politikai hatalom *óriási szerepe*, melyek hivatva vannak a régi termelési viszonyokat erőszakkal megváltoztatni. Az új termelőerők és a régi termelési viszonyok összeütközése alapján, a társadalom új gazdasági szükségleteinek alapján, új társadalmi eszmék keletkeznek, az új eszmék megszervezik és mozgósítják a tömegeket, a tömegek új politikai hadsereggé tömörülnek, új forradalmi hatalmat hoznak létre és arra használják fel, hogy a régi rendet a termelési viszonyok terén erőszakkal megdöntsék és új rendet létesítsenek. A fejlődés spontán folyamata átadja helyét az emberek öntudatos tevékenységének, a békés fejlődés az erőszakos átalakulásnak, az evolució a forradalomnak.

„A proletariátus — mondja Marx — a burzsoázia elleni harcban szükségszerűen osztállyá egyesül . . . forradalom útján uralkodó osztállyá emeli magát és mint uralkodó osztály, erőszakos úton megszünteti a régi termelési viszonyokat" (A Kommunista Párt kiáltványa. 1938. 52. old.)*

Továbbá:

„. . . A proletariátus arra használja majd fel politikai uralmát, hogy a burzsoáziát fokról-fokra megfossza minden tőkéjétől, minden termelési eszközt az állam kezében, vagyis az uralkodó osztállyá szervezett proletariátus kezében összpontosítson és a termelőerők mennyiségét a lehető leggyorsabban szaporítsa." (Ugyanott, 50. old.)**

„. . . Az erőszak minden régi társadalom bábája, amely az új társadalommal terhes." (Marx. A tőke. 1. köt. 1935. 603. old.)***

Marx 1859-ben, „A politikai gazdaságtan kritikájához" c. híres könyve történelmi jelentőségű „előszavában" a történelmi materializmus lényegének következő zseniális formulázását adta:

* *Marx—Engels.* A Kommunista Kiáltvány. Id. kiadás. 45. old.
** Ugyanott, 43—44. old.
*** *Marx.* A tőke. Id. kiad. 812. old. (I. köt. 24 fejezet. 6. pont.)

„Életük társadalmi termelésében az emberek meghatározott, szükségszerű, saját akaratuktól független viszonyokba, termelési viszonyokba lépnek egymással, amelyek anyagi termelőeróik meghatározott fejlődési fokának felelnek meg. E termelési viszonyok összessége alkotja a társadalom gazdasági szerkezetét, azt a reális alapot, melyen egy jogi és politikai felépítmény emelkedik, s amelynek a társadalmi tudat meghatározott formái felelnek meg. Az anyagi élet termelési módja határozza meg általában az élet társadalmi, politikai és szellemi folyamatát. Nem az emberek tudata az, ami létüket, hanem megfordítva: társadalmi létük az, ami tudatukat meghatározza. A társadalom anyagi termelőerői, fejlődésük bizonyos fokán, ellentmondásba jutnak a meglevő termelési viszonyokkal, vagy — ami ennek csak jogi kifejezése — a tulajdonviszonyokkal, melyek között eddig mozogtak. Ezek a viszonyok a termelőerők fejlődésének formáiból a termelőerők béklyóivá csapnak át. Ekkor a társadalmi forradalom korszaka következik be. A gazdasági alap megváltozásával lassabban vagy gyorsabban átalakul az egész óriási felépítmény. Az ilyen átalakulások vizsgálatánál mindig különbséget kell tenni a termelés gazdasági feltételeinek anyagi, természettudományos pontossággal megállapítandó átalakulása és jogi, politikai, vallási, művészi, vagy filozófiai, egyszóval: ideológiai formák között, melyekben ez az összeütközés az emberekben tudatossá válik s melyekben azt megvívják. Mintahogy az egyes embert nem aszerint ítéljük meg, ahogyan önmagáról vélekedik, éppoly kevéssé lehet az ilyen átalakulási korszakot saját tudatából megítélni, hanem ellenkezőleg ezt a tudatot kell az anyagi élet ellentmondásaiból, a társadalmi termelőerők és termelési viszonyok közti összeütközésből megmagyarázni. Egy társadalmi alakulat addig soha el nem tűnik, míg ki nem fejlődtek mindazok a termelőerők, melyeknek fejlődésére ez az alakulat eléggé tág és új, magasabbrendű termelési viszonyok sohasem lépnek helyébe, míg anyagi létfeltételeik magának a régi társadalomnak ölén ki nem keltek. Ezért az emberiség mindig csak olyan feladatokat tűz maga elé, amelyeket meg is tud oldani, mert jobban szemügyre véve, mindig azt látjuk, hogy maga a feladat csak ott merül fel, ahol megoldásának anyagi feltételei már megvannak, vagy legalább is keletkezőben vannak." *(K. Marx.* Válogatott művei. 1. köt. 269—270. old.)*

Így áll a dolog a marxista materializmussal, ha a társadalmi életre, a társadalom történetére alkalmazzuk.

Ezek a dialektikus és a történelmi materializmus alapvető vonásai.

---

* *Marx—Engels.* A történelmi materializmusról. Id. kiad. 17—18. old. *(Marx.* A politikai gazdaságtan bírálatához. Előszó.)

BESZÁMOLÓ A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK MUNKÁJÁRÓL A XVIII. PÁRTKONGRESSZUSON

1939 MÁRCIUS 10

I

A SZOVJETUNIÓ NEMZETKÖZI HELYZETE

Elvtársak! A XVII. pártkongresszus óta öt év telt el. Amint látjuk, nem csekély idő. Ez idő alatt a világ jelentékeny változásokon ment át. Államok és országok, azok egymásközti viszonyai sok tekintetben teljesen megváltoztak.

Milyen változások mentek végbe ez idő alatt a nemzetközi helyzetben? Nevezetesen, mi változott meg a mi országunk külső és belső helyzeteben?

A kapitalista országok számára ez az idő a gazdaság terén éppúgy, mint a politikában, igen komoly megrázkódtatások ideje volt. Gazdasági téren ezek az évek a depresszió évei voltak, azután pedig, 1937 második felétől kezdve — az új gazdasági válság évei, az Amerikai Egyesult Államokban, Angliában, Franciaországban az ipar új hanyatlásának évei, következésképpen, új gazdasági bonyodalmak évei. Politikai téren ezek az évek komoly politikai konfliktusok és megrázkódtatások évei voltak. Már második éve folyik az új imperialista háború, amely a Sanghájtól Gibraltárig terjedő óriási területen játszódik le és több mint 500 millió embert ragadott magával. Erőszakosan szabják át Európa, Afrika, Ázsia térképét. Gyökeréig megrendült a háború utáni úgynevezett béke-állapot egész rendszere.

A Szovjetunió számára viszont ezek az évek a fejlődés és virágzás évei voltak, a további gazdasági és kulturális fellendülés évei, politikai és katonai ereje további növekedésének évei, a békének az egész világon való megőrzéséért folytatott harcának évei.

Ilyen az általános kép.

Vegyük szemügyre a nemzetközi helyzet változásának konkrét adatait.

1. Új gazdasági válság a kapitalista országokban. A fogyasztópiacokért, a nyersanyagforrásokért, a világ újrafelosztásáért folyó harc kiéleződése

A gazdasági válság, mely a kapitalista országokban 1929 második felében kezdődött, 1933 végéig tartott. A válság ezután depresszióba ment át, majd pedig elkezdődött az ipar némi megélénkülése, némi fellendülése. De az iparnak ez a megélénkülése nem ment át virágzásba, mint ahogy rendszerint történni szokott. Ellenkezőleg, 1937 második felében új gazdasági válság kezdődött, amely elsősorban az Amerikai Egyesült Államokat ragadta magával, utána pedig Angliát, Franciaországot és számos más országot.

Ilymódon, a kapitalista országok, még mielőtt kiheverték volna a nemrég lefolyt gazdasági válság csapásait, máris új gazdasági válsággal kerültek szembe.

Ez a körülmény természetesen a munkanélküliség fokozódását idézte elő. A kapitalista országokban a munkanélküliek száma, mely az 1933. évi 30 millióról 1937-ben 14 millióra csökkent, most, az új gazdasági válság következtében, újra 18 millióra emelkedett.

Az új válság jellemző sajátossága az, hogy sok tekintetben eltér a megelőző válságtól, mégpedig nem jobb, hanem rosszabb irányban.

Először: az új gazdasági válság nem az ipar virágzása után kezdődött, mint ahogy 1929-ben történt, hanem depresszió és némi fölélénkülés után, amely azonban nem ment át virágzásba. Ez azt jelenti, hogy a mostani válság jóval súlyosabb lesz és nehezebb lesz vele megküzdeni, mint a megelőző válsággal.

Továbbá: az új gazdasági válság nem békés időben tört ki, hanem a már megkezdődött második imperialista háború szakaszában, amikor Japán, mely már második éve visel háborút Kína ellen, dezorganizálja a mérhetetlen kínai piacot és csaknem hozzáférhetetlenné teszi más országok árui számára; amikor Olaszország és Németország már átvitték közgazdaságukat a hadigazdaság útjára, s elfecsérelték reá nyersanyag-

és valutakészleteiket; amikor az összes többi nagy kapitalista hatalmak kezdenek hadigazdaságra átszervezkedni. Ez azt jelenti, hogy a kapitalizmusnak jóval kevesebb eszköze lesz a jelenlegi válságból való normális kijutásra, mint volt a megelőző válság idején.

Végül: a megelőző válságtól eltérően, a jelenlegi válság nem általános, hanem egyelőre főképp azokra a gazdaságilag erős országokra terjed ki, amelyek még nem tértek át a hadigazdaság útjára. Ami az agresszív országokat, mint Japánt, Németországot és Olaszországot illeti, melyek már háborús alapra szervezték át gazdasági életüket, ezek az országok, hadiiparuk erős fejlesztése következtében még nem jutottak bele a túltermelés válságába, noha közelednek is feléje. Ez azt jelenti, hogy mikor majd a gazdaságilag hatalmas, nem agresszív országok kezdenek kijutni a válság szakaszából, az agresszív országoknak, melyek a háborús láz folyamán arany- s nyersanyag készleteiket kimerítették, a legádázabb válság szakaszába kell kerülniök.

Ezt szemléltetően feltüntetik a kapitalista országok látható aranykészleteiről szóló adatok is.

A KAPITALISTA ORSZÁGOK LÁTHATÓ ARANYKÉSZLETEI

(millió régi aranydollárban)

	1936 végén	1938 szeptember
Összesen	12.980	14.301
Amerikai Egyesült Államok	6.649	8.126
Anglia	2.029	2.396
Franciaország	1.769	1.435
Hollandia	289	595
Belgium	373	318
Svájc	387	407
Németország	16	17
Olaszország	123	124
Japán	273	97

Ebből a táblázatból látható, hogy Németország, Olaszország és Japán aranykészletei együttvéve kisebbek, mint egymagában Svájcé.

Ime néhány számadat, amely a kapitalista országok iparának válságos helyzetét és a Szovjetunió ipara emelkedésének fejlődését illusztrálja az utolsó öt esztendőben.

AZ IPARI TERMELÉS MENNYISÉGE AZ 1929. ÉVHEZ VISZONYÍTOTT SZÁZALÉKOKBAN (1929 = 100)

	1934	1935	1936	1937	1938
Amerikai Egyesült Államok	66·4	75·6	88·1	92·2	72·0
Anglia	98·8	105·8	115·9	123·7	112·0
Franciaország	71·0	67·4	79·3	82·8	70·0
Olaszország	80·0	93·8	87·5	99·6	96·0
Németország	79·8	94·0	106·3	117·2	125·0
Japán	128·7	141·8	151·1	170·8	165·0
Szovjetunió	238·3	293·4	382·3	424·0	477·0

Ebből a táblázatból látható, hogy a Szovjetunió az egyetlen ország a világon, amely nem ismer válságot és amelynek ipara folytonosan felfelé halad.

Ebből a táblázatból kitűnik továbbá, hogy az Amerikai Egyesült Államokban, Angliában és Franciaországban komoly gazdasági válság kezdődött már meg és van kifejlődőben.

Ebből a táblázatból kitűnik továbbá, hogy Olaszországban és Japánban, amelyek Németországot megelőzően vezették át népgazdaságukat a háborús gazdálkodás útjára, már 1938-ban megkezdődött az ipar hanyatlási szakasza.

Ebből a táblázatból végül kitűnik, hogy Németországban, amely később állította át hadilábra gazdasági életét, mint Olaszország és Japán, az ipar egyelőre még némi emelkedést mutat, ha nem is nagyot, éppúgy, ahogy ez a legutóbbi időkig Japánban és Olaszországban is történt.

Nem kétséges, hogy ha csak nem történik valami előre nem látható esemény, Németország iparának éppúgy a hanyatlás útjára kell kerülnie, ahogy Japán és Olaszország már oda-

kerültek. Mert mit is jelent az ország gazdaságának hadi útra terelése? Azt jelenti, hogy az iparnak egyoldalú, háborús irányt adnak, hogy mindenképpen kiszélesítik a háború céljaira szükséges cikkek termelését, amelyek nem függnek össze a népesség fogyasztásával, mindenképpen szűkítik a népesség fogyasztására szükséges cikkek termelését és különösen piacra bocsátását — vagyis csökkentik a népesség fogyasztását és gazdasági válság elé viszik az országot.

Ilyen az új gazdasági válság fejlődésének konkrét képe a kapitalista országokban.

Érthető, hogy a gazdasági helyzet ilyen kedvezőtlen fordulatának maga után kellett vonnia a hatalmak közötti viszonyok kiéleződését. Már a megelőző válság összekeverte az összes kártyákat és a fogyasztópiacokért, nyersanyagforrásokért folyó harc kiéleződésére vezetett. Az, hogy Japán elfoglalta Mandzsúriát és Észak-Kínát, hogy Olaszország elfoglalta Abesszíniát — mindez a hatalmak közötti harc élességét tükrözte vissza. Az új gazdasági válságnak az imperialista harc további kiéleződésére kell vezetnie és tényleg arra is vezet. Most már nem versenyről van szó a piacokon, nem kereskedelmi háborúról, nem dumpingről. Ezek a harci eszközök már régen elégtelennek bizonyultak. Most a világnak, az érdekszféráknak, a gyarmatoknak háborús úton való újrafelosztásáról van szó.

Japán azzal indokolta agresszív tevékenységét, hogy a kilenc hatalom szerződésének megkötésekor megrövidítették és nem engedték meg neki a területi terjeszkedést Kína rovására, holott Anglia és Franciaország óriási gyarmatokkal rendelkeznek. Olaszországnak eszébe jutott, hogy megrövidítették, mikor az első imperialista háború után a zsákmányt elosztották és hogy neki kárpótolnia kell magát Anglia és Franciaország befolyási övezetei rovására. Németország, amely az első imperialista háború és a versaillesi béke következtében komoly kárt szenvedett, csatlakozott Japánhoz és Olaszországhoz és területi gyarapodást követelt Európában s követelte, hogy adják vissza gyarmatait, melyeket az első imperialista háború győztesei elvettek tőle.

Így kezdett kialakulni a három agresszív állam blokkja.

Napirendre került a világháború útján való újrafelosztásának kérdése.

2. A nemzetközi politikai helyzet kiélesedése, a békeszerződések háború utáni rendszerének összeomlása, az új imperialista háború kezdete

Felsorolom a beszámolómban tárgyalt időszak legfontosabb eseményeit, amelyek az új imperialista háborút megindították. 1935-ben Olaszország megtámadta és elfoglalta Abesszíniát. 1936 nyarán Németország és Olaszország katonai intervenciót szerveztek Spanyolországban, amelynek folyamán Németország Spanyolország északi részén és Spanyol-Marokkóban, Olaszország pedig Spanyolország déli részén és a Baleári szigeteken vetette meg lábát. 1937-ben Japán, Mandzsúria elfoglalása után, benyomult Észak- és Közép-Kínába, elfoglalta Pekinget, Tien-Csint, Sanghájt és kezdte kiszoritani a megszállott területről külföldi versenytársait. 1938 elején Németország elfoglalta Ausztriát, 1938 őszén pedig Csehszlovákiának Szudétavidékét. 1938 végén Japán elfoglalta Kantont, 1939 elején pedig Hajnan-szigetet.

Ekként a háború, amely ily suttyomban belopakodott a népek közé, több mint 500 millió embert sodort magával, kiterjesztve tevékenységi körét a Tien-Csintől, Sanghájtól, Kantontól Abesszínián át egészen a Gibraltárig elnyúló óriási területre.

Az első imperialista háború után a győztes államok, főleg Anglia, Franciaország és az Amerikai Egyesült Államok megalkották az államok közötti viszonyok új rendszerét, a háború utáni béke-rendszert. Ennek a rendszernek fő alapja a Távolkeleten a kilenc hatalom szerződése volt, Európában pedig a versaillesi és egész sor más szerződés. A Népszövetség volt hivatva arra, hogy e rendszer keretén belül az államok egységfrontja alapján, az államok biztonságának kollektív védelme alapján szabályozza az országok közötti viszonyokat. Azonban a három támadó szellemű állam és az általuk megkezdett új imperialista háború fenekestül felforgatta a háborúutáni békerendszer egész rezsimjét. Japán széjjeltépte a kilenc hatalom szerződését, Németország és Olaszország a versaillesi szerződést. Hogy kezét szabaddá tegye, mind a három állam kilépett a Népszövetségből.

Az új imperialista háború ténnyé vált.

Manapság mégsem megy olyan könnyen az, hogy egy

állam hirtelen letépje magát a láncról és egyenesen a háborúba rohanjon, nem törődve a különféle szerződésekkel, nem törődve a közvéleménnyel. A burzsoá politikusok ezt elég jól tudják. A fasiszta vezetők is tudják. Ezért a fasiszta vezetők, mielőtt háborúba rontanának, arra szánták magukat, hogy a már közismert módon megdolgozzák a közvéleményt, azaz megtévesszék, becsapják.

Németország és Olaszország háborús tömbje Anglia és Franciaország érdekei ellen Európában? Ugyan kérem, miféle tömb ez? „Nekünk" nincs semmiféle katonai tömbünk. „Nekünk" mindössze csak ártatlan „berlin-római tengelyünk" van, azaz bizonyos geometriai ábránk a tengelyt illetőleg. *(Derültség.)*

Németország, Olaszország és Japán háborús tömbje, az Amerikai Egyesült Államok, Anglia és Franciaország érdekei ellen a Távolkeleten? Szó sincs róla! Nincs „minekünk" semmiről háborús tömbünk. „Minekünk" mindössze csak egy ártatlan „berlin-róma-tokiói háromszögünk" van, vagyis egy kis geometriai szórakozásunk. *(Általános derültség.)*

Háború Anglia, Franciaország, az Amerikai Egyesült Államok érdekei ellen? Ostobaság!! „Mi" a Komintern ellen viselünk háborút, nem pedig ezek ellen az államok ellen. Ha nem hiszitek, olvassátok el az „antikomintern paktumot", amelyet Olaszország, Németország és Japán kötöttek.

Az agresszív urak így vélték megdolgozni a közvéleményt, noha nem volt nehéz megérteni, hogy mindez az otromba álarcosdi túlságosan átlátszó, mert hiszen nevetséges a Komintern „tűzfészkeit" Mongólia pusztaságaiban, Abesszínia hegyeiben, Spanyol-Marokkó völgykatlanaiban keresni. *(Derültség.)*

De a háború könyörtelen. Nincs olyan lepel, amivel el lehetne rejteni. Mert nincs olyan „tengely", „háromszög" és „antikominternpaktum", ami eltakarná azt a tényt, hogy Japán ez idő alatt elfoglalta Kínának óriási területét, Olaszország — Abesszíniát, Németország — Ausztriát és a Szudétavidéket, Németország és Olaszország együttesen Spanyolországot; mindezt a nem-agresszív országok érdekei ellenére. A háború, az csak háború maradt, az agresszorok háborús tömbje — háborús tömb, az agresszorok pedig — agresszorok maradtak.

Az új imperialista háborúnak az a jellemző vonása, hogy

eddig még nem vált általános világháborúvá. A háborút az agresszív államok viselik, mindenkeppen sértegetve a nem-agresszív államok érdekeit, mindenekelőtt Angliáét, Franciaországét, az Amerikai Egyesült Államokét, az utóbbiak pedig meghátrálnak és visszavonulnak, s egyik engedményt a másik után teszik az agresszoroknak.

Ilymódon szemunk előtt játszódik le a világ és az érdekszférák nyílt újrafelosztása a nem-agresszív államok érdekeinek rovására, azoknak bármily ellenállási kísérlete nélkül, sőt némi segédkezésükkel.

Hihetetlen, de tény.

Mivel magyarázható meg az új imperialista háború ilyen egyoldalú és furcsa jellege?

Hogyan történhetett meg, hogy a nem-agresszív államok, amelyek óriási lehetőségekkel rendelkeznek, a támadók kedvéért olyan könnyen és ellenállás nélkul lemondtak pozicióikról és kötelezettségeikről?

Talán a nem-agresszív államok gyöngesége az ok? Dehogy! A nem-agresszív, demokratikus államok együttvéve kétségtelenül erősebbek a fasiszta államoknál, mind gazdasági, mind katonai tekintetben.

Akkor hát mivel magyarázhatók meg ezeknek az államoknak rendszeres engedményei az agresszorok javára?

Magyarázni lehetne például a forradalomtól való félelem érzésével, amely forradalom kitörhet, ha a nem-agresszív államok háborúba bonyolódnak és a háború világjelleget ölt. A burzsoá politikusok, persze, tudják, hogy az első imperialista világháború győzelemre juttatta a forradalmat a világ egyik legnagyobb országában. Félnek attól, hogy a második imperialista világháború szintén győzelemre juttathatja a forradalmat egy vagy több országban.

Ez azonban most nem az egyetlen, sőt nem is a legfőbb ok. A fő ok abban rejlik, hogy a nem-agresszív országok többsége és elsősorban Anglia és Franciaország elvetették a kollektív biztonság politikáját, az agresszorral szemben való kollektív ellenállás politikáját; abban, hogy áttértek a benemavatkozás álláspontjára, a „semlegesség" álláspontjára.

A benemavatkozás politikáját formálisan a következőképpen lehetne jellemezni: „hadd védekezzen minden ország az agresszorral szemben, ahogy akar és ahogy tud, miránk ez nem tarto-

zik, mi kereskedni fogunk az agresszorokkal is, áldozataikkal is". A valóságban azonban a benemavatkozás politikája az agresszziónak való kedvezést jelenti, a háború szabadjára engedését — következésképpen világháborúvá való átváltozását. A benemavatkozás politikáját ez a törekvés, ez a kívánság hatja át: nem zavarni az agresszorokat abban, hogy elvégezzék sötét munkájukat; nem zavarni, mondjuk, Japánt abban, hogy háborúba bonyolódjék Kínával, de még jobb, ha a Szovjetunióval nem zavarni, mondjuk, Németországot abban, hogy elmerüljön az európai ügyek hínárjába, hogy háborúba keveredjék a Szovjetunióval; hadd süppedjenek a háború összes résztvevői mélyen a háború mocsarába; titokban még biztatgatni is őket, hadd gyengítsék és erőtlenítsék egymást, azután pedig, amikor már eléggé legyengültek — kilépni friss erőkkel a színre, természetesen „a béke érdekében" és diktálni a legyengült háborús feleknek a saját feltételeiket.

Igy olcsó is, kellemes is!

Vegyük például Japánt. Jellemző, hogy mielőtt Japán betört Észak-Kínába, valamennyi befolyásos francia és angol ujság dörgedelmesen azt kiáltozta, hogy Kína gyönge, hogy ellenállásra képtelen, hogy Japán a maga haderejével két-három hónap alatt le tudja igázni Kínát. Azután az európai-amerikai politikusok elkezdtek várakozni és megfigyelni. Azután pedig, amikor Japán elkezdte a hadműveleteket, átengedték neki Sanghájt, a külföldi tőke szívét Kínában, átengedték Kantont, a délkínai kizárólagos angol befolyás főlészkét, átengedték Hajnant, eltűrték Honkong bekerítését. Mindez, nemde, nagyon hasonlít az agresszor serkentésére: keveredj csak mélyebben a háborúba, aztán majd meglátjuk.

Vagy vegyük például Németországot. Átengedték neki Ausztriát, noha kötelezettség állott fenn önállóságának megvédésére; átengedték a Szudéta-vidéket, a sors kényére-kedvére dobták oda Csehszlovákiát, megszegvén mindenféle és fajta kötelezettséget; azután pedig hazug kiabálást kezdtek a sajtóban „az orosz hadsereg gyengeségéről", „az orosz légi-flotta bomlásáról", „zavargásokról" a Szovjetunióban; még tovább kelet felé ösztökélték a németeket, könnyű zsákmányt ígértek nekik s hozzáfűzték: kezdjétek csak el a háborút a bolsevikok ellen, aztán majd minden jól megy. El kell ismerni, hogy ez is nagyon hasonlít az agresszor ösztökélésére, uszítására.

Jellemző a lárma, amelyet az angol-francia és az északamerikai sajtó csapott Szovjet-Ukrajnával kapcsolatban. Ennek a sajtónak a képviselői rekedtre kiabálták magukat, hogy a németek Szovjet-Ukrajna ellen mennek; hogy most a kezükben van az úgynevezett Kárpát-Ukrajna, amelynek lakossága körülbelül 700.000-re rúg; hogy a németek, legkésőbb ez év tavaszán, hozzácsatolják Szovjet-Ukrajnát, amelynek több mint 30 millió lakosa van, az úgynevezett Kárpát-Ukrajnához. Úgy látszik, ennek a gyanús zajnak az volt a célja, hogy fölkeltse a Szovjetunió haragját Németország ellen, hogy megmérgezze a légkört és összeütközést idézzen elő Németországgal minden látható ok nélkül.

Persze, feltétlenül lehetséges, hogy Németországban vannak olyan őrültek, akik arról álmodoznak, hogy hozzácsatolják az elefántot, vagyis Szovjet-Ukrajnát, a szunyoghoz, vagyis az úgynevezett Kárpát-Ukrajnához. És, ha valóban akadnak ott ilyen tébolyodottak, akkor nem kétséges, hogy a mi országunkban akad elég kényszerzubbony az ilyen őrültek számára. *(Viharos taps.)* Ha azonban félretoljuk az őrülteket és a normális emberekhez fordulunk, akkor vajjon nem világos-e, hogy nevetség és butaság komolyan beszélni arról, hogy Szovjet-Ukrajnát az úgynevezett Kárpát-Ukrajnához csatolják? Képzeljük csak el. Elmegy a szunyog az elefánthoz és kezét csípőre téve, ezt mondja neki: „Hej, drága testvérem, mennyire sajnállak én téged... te földesurak nélkül, kapitalisták nélkül, nemzeti elnyomatás nélkül, fasiszta kolomposok nélkül tengeted életedet — micsoda élet ez? ... Elnézlek téged és meg kell mondanom: — nincs a te számodra más mentség, csakis az, hogy énhozzám csatlakozz... *(Általános derültség.)* Na hát, legyen is úgy, megengedem neked, hogy hozzácsatolhasd a te kicsiny területedet az én óriási területemhez..." *(Általános derültség és taps.)*

Még jellemzőbb, hogy Európa és az Amerikai Egyesült Államok néhány politikusa és sajtóképviselője, akik már nem győzik kivárni „a Szovjet-Ukrajna elleni hadjáratot", maguk kezdik leleplezni a benemavatkozási politika igazi rúgóit. Egyenesen kimondják, világosan megírják, hogy keservesen „csalódtak" a németekben, mert azok ahelyett, hogy tovább kelet felé, a Szovjetunió ellen vonulnának, lám, nyugat felé fordultak és gyarmatokat követelnek maguknak. Azt lehetne

hinni, hogy Csehszlovákia területeit ama kötelezettség fejében engedték át a németeknek, hogy azok háborút kezdenek a Szovjetunió ellen; de a németek most megtagadják a váltó kifizetését és valahová odébbküldik a sürgetőket.

Távol áll tőlem, hogy moralizáljak a benemavatkozási politikával kapcsolatban, hogy árulásról, hitszegésről és egyéb hasonlókról beszéljek. Naiv dolog erkölcsöt prédikálni olyanoknak, akik nem ismerik el az emberi erkölcsöt. A politika: politika, mondják a régi, minden hájjal megkent burzsoá diplomaták. De mégis meg kell jegyezni, hogy az a nagy és veszélyes politikai játék, amit a benemavatkozási politika hívei elkezdtek, rájuk nézve komoly kudarccal végződhetik.

Ilyen a ma uralkodó benemavatkozási politika igazi arca. Ilyen a politikai helyzet a kapitalista országokban.

3. A Szovjetunió és a kapitalista országok

A háború új helyzetet teremtett az országok közötti viszonyok terén. A nyugtalanság és bizonytalanság légkörét vitte be ezekbe a viszonyokba. Miután szétrombolta a világháború utáni béke-rendszer alapjait és felborította a nemzetközi jog elemi fogalmait, a háború kérdésessé tette a nemzetközi szerződések és kötelezettségek értékét. A pacifizmust és a leszerelési terveket sírba tették. Helyüket a fegyverkezési láz foglalta el. Mindenki fegyverkezni kezdett, a kis államoktól a nagyokig, köztük s mindenekelőtt a benemavatkozási politikát űző államok. Senkisem hisz már ama kenetteljes beszédnek, hogy az agresszoroknak tett müncheni engedmények és a müncheni egyezmény állítólag megvetették a „kiengesztelődés" új korszakának alapját. Még maguk a müncheni egyezmény résztvevői, Anglia és Franciaország sem hisznek ebben s éppúgy fokozzák fegyverkezésüket, mint a többiek.

Érthető, hogy a Szovjetunió nem húnyhatott szemet e fenyegető események előtt. Kétségtelen, hogy bármely, mégoly kis háború is, amelyet az agresszorok a világnak valamely távoli sarkában kezdenek el, veszedelmet jelent a békeszerető országok számára. Annál komolyabb veszedelmet jelent az új imperialista háború, amelynek már sikerült magával sodornia Ázsia, Afrika, Európa 500 milliónál több lakosát. Ezért a mi országunk, szilárdan kitartva a béke megőrzésének

politikája mellett, egyúttal igen komoly munkába fogott, Vörös Hadseregünk és Vörös Hadiflottánk harcképességének fokozása céljából.

Egyúttal nemzetközi pozícióinak megerősítése érdekében a Szovjetunió néhány más lépésre is elhatározta magát. 1934 végén országunk belépett a Népszövetségbe, abból indulván ki, hogy a Népszövetség, ha gyönge is, mégis alkalmas hely lehet az agresszorok leleplezésére, és ha gyönge eszköze is a békének, mégis gátolhatja a háború kitörését. A Szovjetunió úgy véli, hogy ilyen vésztjósló időkben nem kell megvetni még az olyan gyenge nemzetközi szervezetet sem, mint a Népszövetség. 1935 májusában Franciaország és a Szovjetunió az agresszorok esetleges támadása ellen kölcsönös segélynyujtási szerződést kötöttek. Ezzel egyidejűleg hasonló szerződést kötöttünk Csehszlovákiával. 1936 márciusában a Szovjetunió kölcsönös segitségi szerződést kötött a Mongol Népköztársasággal. 1937 augusztusában kölcsönös megnemtámadási szerződés jött létre a Szovjetunió és a Kinai Köztársaság között.

E nehéz nemzetközi viszonyok között a Szovjetunió folytatta a maga nemzetközi politikáját, a béke fenntartásának ügyét védve.

A Szovjetunió külpolitikája világos és érthető:

1. Mi valamennyi országgal a békét és a kereskedelmi kapcsolatok megerősítését akarjuk; ezen az álláspontón állunk és maradunk, ha ezek az országok ugyanilyen magatartást fognak tanúsítani a Szovjetunióval szemben, ha nem fogják megkísérelni országunk érdekeinek megsértését.

2. Mi békés, szoros és jószomszédi viszonyt akarunk az összes szomszéd államokkal, amelyeknek a Szovjetunióval közös határai vannak; ezen az álláspontón állunk és maradunk, ha ezek az országok ugyanilyen magatartást fognak tanúsítani a Szovjetunióval szemben, ha nem kísérlik meg közvetlenül vagy közvetve a szovjethatárok épségének és érintetlenségének érdekeit megsérteni.

3. Mi azon népek támogatása mellett vagyunk, amelyek az agresszió áldozatául estek és harcolnak országuk függetlenségéért.

4. Mi nem félünk az agresszorok fenyegetéseitől és készek vagyunk arra, hogy kétszeresen adjuk vissza a háborús gyujto-

gatók minden ütését, ha megkísérlik a szovjethatárok érintetlenségét megsérteni.

Ez a Szovjetunió külpolitikája. *(Hosszantartó viharos taps.)*

Külpolitikájában a Szovjetunió a következőkre támaszkodik:

1. Növekvő gazdasági, politikai és kulturális erejére;
2. Szovjet-társadalmunk erkölcsi és politikai egységére;
3. Az ország népei közti barátságra;
4. Vörös Hadseregére és Vörös Hadiflottájára;
5. Békepolitikájára;
6. A világ dolgozóinak erkölcsi támogatására, akiknek életbevágó érdekük a béke fenntartása;
7. Azoknak az országoknak a józanságára, amelyek egy vagy más okból nincsenek érdekelve a béke megbontásában.

* * *

A párt feladatai a külpolitika terén:

1. Folytassuk továbbra is a béke és a kereskedelmi kapcsolatok megerősítésének politikáját az összes országokkal;
2. Legyünk óvatosak, nehogy országunkat konfliktusba vigyék a háborús provokátorok, akik megszokták, hogy idegen kezek kaparják ki számukra a gesztenyét;
3. Mindenképpen növeljük Vörös Hadseregünk és Vörös Hajóhadunk harci erejét;
4. Erősítsük a nemzetközi baráti kapcsolatokat a világ dolgozóival, akiknek érdeke a népek közti béke és barátság.

II

A SZOVJETUNIÓ BELSŐ HELYZETE

Térjünk át országunk belső helyzetére.

A Szovjetunió belső helyzete szempontjából a beszámolómban tárgyalt időszak az egész népgazdaság további emelkedését, a kultúra növekedését, az ország politikai erejének gyarapodását mutatja.

A közgazdaság fejlődése terén a lefolyt időszak alatt legfontosabb eredménynek kell tekintenünk azt, hogy az ipar és

mezőgazdaság újjászervezését az új, modern technika alapján befejeztük. Már nincsenek, vagy alig vannak régi, elmaradt technikájú üzemeink, özönvízelőtti felszerelésű, régi parasztgazdaságaink. Iparunk és mezőgazdaságunk alapja most az új, modern technika. Túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy a termelési technika szempontjából, az ipar és mezőgazdaság új technikával való ellátásának szempontjából, a mi országunk a legelőrehaladottabb ország, ha bármely más országgal hasonlítjuk is össze, mert mindenütt másutt a régi felszerelés ólomsúlyként nehezedik a termelésre és lassítja az új technika meghonosítását.

Az ország társadalompolitikai fejlődésének terén legfontosabb vívmányként kell elismerni a lefolyt időszak alatt a kizsákmányoló osztályok maradványainak végleges felszámolását, a munkások, parasztok és az értelmiség egybeforrását egységes munkafrontba, a szovjettársadalom erkölcsi és politikai egységének megerősítését, az országunk népei közti barátság megerősödését és mindennek eredményeképpen, — az ország politikai életének teljes demokratizálódását, az új alkotmány megteremtését. Senki sem meri kétségbevonni, hogy alkotmányunk a legdemokratikusabb a világon s a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjébe, valamint a szövetséges köztársaságok Legfelsőbb Szovjetjeibe való választások eredményei a lehető legjellemzőbbek.

Mindezek eredményekép a belső helyzet teljesen stabil és a hatalom az országban olyan szilárd, hogy a világ bármely kormánya megirigyelhetné.

Vegyük szemügyre az országunk gazdasági és politikai helyzetére vonatkozó konkrét adatokat.

1. Az ipar és mezőgazdaság további fellendülése

a) *Az ipar.* Iparunk fejlődése a beszámolási időszak alatt az állandó emelkedés képét mutatja. Ez az emelkedés nem csupán általában a termelés növekedését tükrözi vissza, hanem elsősorban — egyrészt a szocialista ipar virágzását, másrészt a magánipar pusztulását.

Ime, az erről szóló táblázat:

A SZOVJETUNIÓ IPARÁNAK NÖVEKEDÉSE AZ 1934—38. ÉVEKBEN

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	Százalékszám az előző évhez képest					1938 1933-hoz %
	millió rubelekben, 1926/27-es árakban						1934	1935	1936	1937	1938	
Az egész termelés	12.030	50.477	62.137	80.929	90.166	100.375	120·1	123·1	130·2	111·4	111·3	238·8
Ebből:												
1. A szocialista ipar ...	12.002	50.443	62.114	80.898	90.138	100.349	120·1	123·1	130·2	111·4	111·3	238·9
2. Magánipar ...	28	34	23	31	28	26	121·4	67·6	134·8	90·3	92·9	92·9
	százalékokban:											
Az egész termelés	100	100	100	100	100	100						
Ebből:												
1. A szocialista ipar ...	99·93	99·93	99·96	99·96	99·97	99·97						
2. Magánipar ...	0·07	0·07	0·04	0·04	0·03	0·03						

Ebből a táblázatból látható, hogy iparunk a beszámolóban tárgyalt időszak alatt több mint kétszeresére nőtt, amellett a termelés egész növekedését a szocialista ipar adta.

Kitűnik továbbá ebből a táblázatból, hogy a szocialista rendszer a Szovjetunió iparának egyetlen rendszere.

Végül ebből a táblázatból nyilvánvaló, hogy a magánipar végleges pusztulása olyan tény, amelyet most már a vak is lát.

A magánipar pusztulását nem tekinthetjük véletlennek. A magánipar elsősorban azért pusztult el, mert a szocialista gazdasági rendszer, a kapitalista rendszerhez képest magasabb rendszer. A magánipar másodsorban azért pusztult el, mert a szocialista gazdasági rendszer megadta nekünk a lehetőséget arra, hogy néhány év alatt az új, korszerű technika alapján új

gépekkel szereljük fel egész szocialista iparunkat. Ilyen lehetőséget nem nyujt és nem nyujthat a kapitalista gazdasági rendszer. Tény, hogy a termelés technikájának szempontjából, abból a szempontból, hogy az ipari termelés milyen mértékben van ellátva új technikával, a mi országunk az első helyen áll a világon.

Ha iparunk növekedési ütemét a háborúelőtti színvonalhoz viszonyított százalékszámokban fejezzük ki és összehasonlítjuk a főbb kapitalista országok iparának növekedési ütemével, akkor a következő képet nyerjük:

A SZOVJETUNIÓ ÉS A FŐBB KAPITALISTA ORSZÁGOK IPARÁNAK NÖVEKEDÉSE AZ 1913 — 1938. ÉVEKBEN

	1913	1933	1934	1935	1936	1937	1938
Szovjetunió	100·0	380·5	457·0	562·6	732·7	816·4	908·8
Amerikai Egyesült Államok	100·0	108·7	112·9	128·6	149·8	156·9	120·0
Anglia	100·0	87·0	97·1	104·0	114·2	121·9	113·3
Németország	100·0	75·4	90·4	105·9	118·1	129·3	131·6
Franciaország	100·0	107·0	99·0	94·0	98·0	101·0	93·2

Ebből a táblázatból kitűnik, hogy iparunk a háborúelőtti színvonalhoz képest több mint kilencszeresére emelkedett, míg a főbb kapitalista országok ipara továbbra is a háborúelőtti színvonal körül mozog s azt alig múlja fölül 20—30 százalékkal.

Ez azt jelenti, hogy a mi szocialista iparunk, a termelés növekedésének ütemét tekintve, az első helyen áll a világon.

Kitűnik tehát, hogy a termelés technikáját és iparunk növekedési ütemét tekintve, már elértük és túlhaladtuk a főbb kapitalista országokat.

Miben maradunk hát el? Még mindig elmaradunk gazdasági tekintetben, vagyis abban a tekintetben, hogy ipari termelésünkből mennyi jut egy személyre. 1938-ban mi körülbelül 15 millió tonna vasat termeltünk, Anglia pedig 7 millió tonnát. Úgy tünhetnék fel, hogy nálunk kedvezőbb a helyzet, mint Angliában. Ha azonban elosztjuk a nyersvas tonna-mennyi-

ségét a lakosság számával, akkor kiderül, hogy Angliában minden egyes lakosra 1938-ban 145 kilogramm nyersvas jutott, a Szovjetunióban pedig mindössze 87 kilogramm. Vagy menjünk tovább: Anglia termelt 1938-ban 10 millió és 800.000 tonna acélt és körülbelül 29 milliárd kilowattórát (elektromos energiatermelés), a Szovjetunió viszont 18 millió tonna acélt és több mint 39 milliárd kilowattórát. Úgy tünhetnék fel, hogy nálunk kedvezőbb a helyzet, mint Angliában. Ha azonban elosztjuk ezeket a tonna- és kilowattóra mennyiségeket a lakosság számával, akkor kiderül, hogy Angliában minden egyes lakosra 1938-ban 226 kilogramm acél és 620 kilowattóra jutott, a Szovjetunióban pedig mindössze 107 kilogramm acél és 233 kilowattóra jutott egy lakosra.

Miről is van itt szó? Arról, hogy a mi lakosságunk többszöröse Anglia népességének, tehát a szükséglet is nagyobb nálunk, mint Angliában: a Szovjetunióban 170 millió lakos van, Angliában pedig nem több, mint 46 millió. Az ipar gazdasági ereje nem általában az ipari termelés mennyiségében fejeződik ki, függetlenül az ország népességétől, hanem abban, hogy az ipari termelés méretét egyenes összefüggésbe hozzuk azzal, hogy mennyi az egy főre eső fogyasztás ebből a termelésből. Mennél több ipari termék jut egy lakosra, annál nagyobb az ország gazdasági ereje és megforditva, mennél kevesebb jut a termelésből egy főre, annál alacsonyabb az országnak és iparának gazdasági ereje. Következésképpen, mennél nagyobb az országban a lakosság száma, annál nagyobb az országban a szükséglet fogyasztási cikkekben, vagyis annál nagyobbnak kell lenni az ilyen országban az ipari termelés mennyiségének.

Vegyük például a nyersvas-termelést. Ahhoz, hogy a nyersvastermelés terén gazdaságilag megelőzzük Angliát, ahol a termelés 1938-ban 7 millió tonnára rúgott, nekünk 25 millió tonnára kell fokoznunk az évi nyersvas-termelést. Ahhoz, hogy gazdaságilag megelőzzük Németországot, amely 1938-ban összesen 18 millió tonna nyersvasat termelt, évenkénti nyersvastermelésünket 40—45 millió tonnára kell fokoznunk. Ahhoz pedig, hogy gazdaságilag megelőzzük az Amerikai Egyesült Államokat, — nem az 1938-as válság-esztendő színvonalát véve, amikor az Egyesült Államok 18.8 millió tonna nyersvasat termeltek, hanem az 1929-es év színvonalát, amikor az Amerikai Egyesült Államokban ipari fellendülés volt és amikor ott körül-

belül 43 millió tonna nyersvasat termeltek, — ahhoz nekünk évenkénti nyersvas termelésünket 50—60 millió tonnáig kell fokoznunk.

Ugyanezt kell elmondanunk az acéltermelésről, a hengerelt vas termeléséről, a gépiparról és így tovább, mivel mindezek az iparágak, a többi iparágakkal együtt, végeredményben a nyersvas-termeléstől függenek.

Túlhaladtuk a főbb kapitalista országokat a termelés technikája és az ipari fejlődés üteme tekintetében. Ez igen jó. De nem elegendő. Túl kell haladnunk őket, gazdasági tekintetben is. Mi ezt megtehetjük és meg is kell tennünk. Csakis abban az esetben, ha gazdaságilag túlhaladjuk a főbb kapitalista országokat, számíthatunk arra, hogy országunk teljes mértékben el lesz látva fogyasztási cikkekkel, hogy bőségesen lesznek termékeink és lehetőségünk nyílik arra, hogy áttérjünk a kommunizmus első szakaszáról a második szakaszra.

Mire van szükség ahhoz, hogy gazdaságilag túlhaladjuk a főbb kapitalista országokat? Mindenekelőtt komoly és törhetetlen haladniakarásra és áldozatkészségre van szükség, komoly tőkebefektetésekre szocialista iparunk minden irányú kifejlesztése érdekében. Megvannak-e nálunk ezek a lehetőségek? Föltétlenül. Szükség van továbbá magas termelési technikára és az ipar erős fejlődési tempójára. Megvannak-e nálunk ezek a lehetőségek? Föltétlenül! Végül mindehhez időre van szükség. Igen, elvtársak, időre. Új üzemeket kell építeni. Az ipar számára új káderekre kell kikovácsolni. De ehhez idő kell és pedig nem kevés idő. Lehetetlen 2—3 év alatt gazdaságilag megelőzni a főbb kapitalista országokat. Ehhez kicsit több idő kell. Vegyük például a nyersvasat és annak termelését. Mennyi idő alatt lehet gazdaságilag túlhaladni a főbb kapitalista országokat a nyersvas-termelés terén! Az Állami Tervhivatal néhány munkatársa, aki még a régi állományhoz tartozott, a második ötéves terv összeállításakor azt javasolta, hogy a nyersvas-termelést a második ötéves terv végére, 60 millió tonnára tervezzük. Ez azt jelenti, hogy abból a lehetőségből indultak ki, hogy a nyersvas-termelést évi átlagban 10 millió tonnával lehet fokozni. Ez, persze, fantasztikum volt, ha nem rosszabb. Egyébként ezek az elvtársak nem csupán a nyersvas-termelés terén estek fantasztikus túlzásba. Úgy vélték például, hogy a második ötéves terv folyamán a Szovjetunió lakosságának évenkénti

növekedése 3—4 millióra, sőt még ennél is többre fog rúgni. Ez szintén fantasztikum volt, ha nem rosszabb. De ha félretoljuk a képzelgés embereit és reális alapra helyezkedünk, akkor teljesen lehetségesnek fogadhatjuk el a nyersvas-termelés évi 2—2½ millió tonnás növekedését, számításba véve a vaskohászat technikájának mai állását. A főbb kapitalista országok, valamint a mi országunk iparának története arra mutat, hogy az évi növekedésnek ez az átlaga, ha megfeszített munkával is, de teljességgel elérhető.

Tehát idő kell és pedig nem kevés idő ahhoz, hogy gazdaságilag túlhaladjuk a főbb kapitalista országokat. És mennél magasabb lesz nálunk a munka termelékenysége, mennél inkább tökéletesedik a termelés technikája, annál gyorsabban tudjuk majd végrehajtani ezt a legfontosabb gazdasági feladatot, annál jobban megrövidíthetjük e feladat végrehajtásának idejét.

b) *A mezőgazdaság.* A mezőgazdaság fejlődése a beszámolómban tárgyalt időszak alatt, éppúgy mint az ipar fejlődése is, emelkedő vonalban haladt. Ez az emelkedés nem csupán a mezőgazdasági termelés növekedésében jut kifejezésre, hanem, mindenekelőtt, egyrészt a szocialista mezőgazdaság növekedésében és megerősödésében, másrészt, az egyéni gazdaság megsemmisülésében. Míg a kolhózok gabonával bevetett területe az 1933. évi 75 millióról 1938-ban 92 millió hektárra emelkedett, az egyéni gazdaságok gabonával bevetett területe ugyanezen idő alatt 15·7 millió hektárról 600.000 hektárra, vagyis a gabonával bevetett összes területnek 0·6 százalékára csökkent. Nem is beszélek az ipari növények vetésterületéről, ahol az egyéni gazdaság szerepe semmivé zsugorodott. Ismeretes ezenkívül, hogy a kolhózokban jelenleg 18 millió 800.000 parasztgazdaság, vagyis az összes parasztgazdaságok 93·5 százaléka egyesült, nem számítva ide a halászati és iparűző kolhózokat.

Ez azt jelenti, hogy a kolhózgazdaság véglegesen megerősödött és megszilárdult és jelenleg a szocialista gazdasági rendszer mezőgazdaságunk egyetlen formája.

Ha az összes növények vetésterületének a beszámolómban tárgyalt időszak alatti alakulását összevetjük a háború előtti időszak vetésterületeinek nagyságával, akkor a következő képet kapjuk:

AZ ÖSSZES TERMÉKFAJTÁK VETÉSTERÜLETE A SZOVJETUNIÓBAN

	millió hektár						1938 %-os viszonya 1913-hoz
	1913	1934	1935	1936	1937	1938	
Az összes vetésterület .	105·0	131·5	132·8	133·8	135·3	136·9	130·4
Ebből:							
a) Gabonaneműek ...	94·4	104·7	103·4	102·4	104·4	102·4	108·5
b) Ipari növények ..	4·5	10·7	10·6	10·8	11·2	11·0	244·4
c) Kerti vetemények .	3·8	8·8	9·9	9·8	9·0	9·4	247·4
d) Takarmányfélék ..	2·1	7·1	8·6	10·6	10·6	14·1	671·4

A táblázatból látható, hogy az összes növények vetésterülete, elsősorban a takarmányféléké, az ipari növényeké és a kerti veteményeké, megnövekedett.

Ez azt jelenti, hogy földművelésünk magasabb minőségűvé és termelékenyebbé lesz és hogy a helyes váltógazdaság meghonosodása reális talajra talál.

Hogyan gyarapodott kolhózaink és szovhózaink traktorokkal, aratócséplőgépekkel (kombájnokkal) és egyéb gépekkel való felszereltsége a beszámolóban tárgyalt időszak folyamán — erre a következő táblázatok adnak választ:

1. A SZOVJETUNIÓ MEZŐGAZDASÁGÁNAK TRAKTORÁLLOMÁNYA

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 %-os viszonya 1933-hoz
	a) A traktorok száma (ezrekben)						
Az összes traktorok száma	210·9	276·4	360·3	422·7	454·5	483·5	229·3
Ebből:							
a) A Gép- és Traktorállomások traktorainak száma	123·2	177·3	254·7	328·5	365·8	394·0	319·8
b) A szovhózok és mezőgazdasági segédüzemek traktorainak száma	83·2	95·5	102·1	88·5	84·5	85·0	102·2

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 %-os viszonya 1933-hoz
	b) Teljesítőképesség ezer lóerőben						
Az összes traktorok	3209·2	4462·8	6184·0	7672·4	8385·0	9256·2	288·4
Ebből:							
a) A Gép- és Traktorállomások traktorai	1758·1	2753·9	4281·6	5856·0	6679·2	7437·0	423·0
b) A szovhózok és mezőgazdasági segédüzemek traktorai	1401·7	1669·5	1861·4	1730·7	1647·5	1751·8	125·0

2. ARATÓ-CSÉPLŐGÉPEK ÉS EGYÉB MEZŐGAZDASÁGI GÉPEK ÁLLOMÁNYA A SZOVJETUNIÓ MEZŐGAZDASÁGÁBAN

(ezrekben az év végén)

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 %-os viszonya 1933-hoz
Arató-cséplőgépek (kombájnok) ...	25·4	32·3	50·3	87·8	128·8	153·5	604·3
Robbanó gázmótorok és lokomobilok	48·0	60·9	69·1	72·4	77·9	83·8	174·6
Kombinált és féligkombinált gabona-cséplőgépek	120·3	121·9	120·1	123·7	126·1	130·8	108·7
Teherautók.....	26·6	40·3	63·7	96·2	144·5	195·8	736·1
Személyautók (darabszám) ...	3991	5533	7555	7630	8156	9594	240·4

Ha ezekhez a számokhoz még hozzáfűzzük azt a tényt, hogy Gép- és Traktorállomásaink száma a beszámolómban

tárgyalt időszakban úgy emelkedett, hogy 1934-ben 2900 ilyen állomás volt, míg 1938-ban már 6350, akkor ezeknek az adatoknak az alapján teljes meggyőződéssel kimondhatjuk, hogy földművelésünk átszervezése az új, korszerű technika alapján nagyjában már befejeződött.

Következésképpen földművelésünk nemcsak a legnagyobb üzemű és a legjobban gépesített, vagyis egyben a legtöbb árut piacra bocsátó mezőgazdaság, hanem jobban van felszerelve korszerű technikával, mint bármely más ország mezőgazdasága.

Ha a gabonaneműek és az ipari növények termelésének a beszámolómban tárgyalt időszakban való növekedését hasonlítjuk össze a forradalomelőtti időszakkal, akkor a következő képet kapjuk:

GABONANEMŰEK ÉS IPARI NÖVÉNYEK TERMÉSMENNYISÉGE A SZOVJETUNIÓBAN

	Millió métermázsákban						1938 %-aránya 1913-hoz viszonyítva
	1913	1934	1935	1936	1937	1938	
Gabonaneműek ...	801·0	894·0	901·0	827·3	1202·9	949·9	118·6
Gyapot (nyers-gyapot)	7·4	11·8	17·2	23·9	25·8	26·9	363·5
Len (fonál).....	3·3	5·3	5·5	5·8	5·7	5·46	165·5
Cukorrépa.....	109·0	113·6	162·1	168·3	218·6	166·8	153·0
Olajos magvak ...	21·5	36·9	42·7	42·3	51·1	46·6	216·7

A táblázatból látható, hogy, noha a keleti és délkeleti kerületekben az 1936 és 1938-as években szárazság volt és noha az 1913-as esztendő szokatlanul jó termést adott: a gabonaneműek és az ipari növények összes termésmennyisége nálunk az utóbbi öt év alatt az 1913-as színvonalhoz képest szakadatlanul emelkedett.

Különösen érdekes az a kérdés, mennyi gabona kerül piacra a kolhózok és szovhózok gabonatermeléséből? Njemcsinov elvtárs, az ismert statisztikus, kiszámította, hogy a háború

előtt az 5 milliárd pudra rúgó összes gabonatermésből mindössze körülbelül 1 milliárd 300 millió pud* árugabona került piacra, ami azt jelenti, hogy az akkori gabonatermésnek 26 százaléka volt árugabona. Njemcsinov elvtárs úgy számítja, hogy a kolhóz- és szovhóztermelés, mint nagyüzemi termelés, például 1926—27-ben, körülbelül az összes termelés 47 százalékát vitte piacra, míg az egyéni parasztgazdaság körülbelül 12 százalékot. Ha óvatosabban nyúlunk a kérdéshez és a kolhóz- és szovhóztermelés piacra kerülő mennyiségét 1938-ban az összes termelés 40 százalékára becsüljük, akkor kitűnik, hogy a mi szocialista gabonatermelésünk körülbelül 2 milliárd és 300 millió pud árugabonát adhatott és csakugyan adott is ebben az évben, vagyis 1 milliárddal több árugabonát, mint a háború előtti gabonatermelés.

Következésképpen: a szovhóz- és kolhóztermelés egyik legfontosabb sajátossága a magasfokú piacra-termelés, aminek igen komoly jelentősége van az ország ellátása szempontjából.

A kolhózoknak és szovhózoknak éppen ebben a sajátosságában rejlik annak a titka, hogy miért sikerült országunkban oly könnyen és gyorsan megoldani a gabonakérdést, egy óriási ország árugabonával való megfelelő ellátásának problémáját.

Meg kell jegyezni, hogy az utóbbi három év folyamán az évenkénti gabonabeszolgáltatás egyszer sem volt kevesebb 1 milliárd 600 millió pud gabonánál, sőt például 1937-ben, 1 milliárd 800 millió pudra emelkedett. Ha ehhez hozzászámítunk még körülbelül 200 millió évenkénti állami gabonabevásárlást és a kolhóz-gabonakereskedelem útján vásárolt néhányszáz millió pudot, akkor megkapjuk általában a kolhózok és a szovhózok eladta árugabonának azt a mennyiségét, amelyről fentebb tettünk említést.

Érdekes továbbá megjegyezni, hogy az utóbbi három év folyamán az árugabona bázisa áttevődött Ukrajnából, amelyet azelőtt országunk éléskamrájának tartottak, északra és keletre, vagyis az Oroszországi Szocialista Szövetséges Szovjetköztársaságba. Ismeretes, hogy az utóbbi 2—3 évben Ukrajnában a gabonabeszolgáltatás évenként mindössze körülbelül 400 millió

* 1 pud = 16·38 kg.

pud, holott ugyanakkor az Oroszországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaságban ezekben az években évenként 1 milliárd 100 millió — 1 milliárd 200 millió pud volt a gabonabeszerzés eredménye.

Igy áll a helyzet a gabonatermeléssel.

Ami az állattenyésztést illeti, a mezőgazdaságnak eme leginkább elmaradt területén is az utóbbi években komoly előrehaladás tapasztalható. Igaz, a ló- és a juh-állomány tekintetében még elmaradunk a háborúelőtti színvonaltól, de a szarvasmarha-állomány és a sertéstenyésztés tekintetében már túlhaladtuk a forradalomelőtti színvonalat.

Ime, az erre vonatkozó adatok:

A SZOVJETUNIÓ ÁLLATÁLLOMÁNYA

(millió darab)

	1916, akkori összeírás	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 %-ban	
	július hónapra							1916-hoz viszonyítva	1933-hoz viszonyítva
Ló	35·8	16·6	15·7	15·9	16·6	16·7	17·5	48·9	105·4
Szarvasmarha .	60·6	38·4	42·4	49·2	56·7	57·0	63·2	104·3	164·6
Juh és kecske	121·2	50·2	51·9	61·1	73·7	81·3	102·5	84·6	204·2
Sertés	20·9	12·1	17·4	22·5	30·5	22·8	30·6	146·4	252·9

Nem kétséges, hogy elmaradásunkat a lótenyésztés és a juhtenyésztés terén a legrövidebb időn belül felszámoljuk.

c) *Áruforgalom, közlekedés.* Az ipar és mezőgazdaság fellendülésével együtt növekedett az országban az áruforgalom is. Az állami és szövetkezeti kiskereskedelmi hálózat beszámolóm ideje alatt 25 százalékkal nőtt. Az állami és szövetkezeti kiskereskedelmi forgalom 178 százalékkal nőtt. A kolhózpiac kereskedelmi forgalma 112 százalékkal nőtt.

Ime, az idevágó táblázat:

ÁRUFORGALOM

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 %-aránya 1933-hoz képest
1. Az állami és szövetkezeti kiskereskedelmi hálózat (üzletek és elárusító helyek) az év végén ...	285.355	286.236	268.713	289.473	327.361	356.930	125·1
2. Az állami és szövetkezeti kiskereskedelmi forgalom (beleszámítva a nyilvános étkezőhelyeket) millió rubelben .	49.789·2	61.814·7	81.712·1	106.760·9	125.943·2	138.574·3	278·3
3. A kolhózpiaci kereskedés áruforgalma millió rubelben	11.500·0	14.000·0	14.500·0	15.607·2	17.799·7	24.399·2	212·2
4. A Szövetséges Köztársaságok Élelmezési-, Könnyűipari-, Nehézipari-, Erdőipari-, Helyiipari Népbiztosságai, területi nagykereskedelmi raktárainak száma	718	836	1.141	1.798	1.912	1.994	277·7

Természetes, hogy az ország áruforgalma nem tudott volna kifejlődni a teherforgalom bizonyos növekedése nélkül. És tényleg, az áruszállítás az utóbbi öt év alatt, az összes közlekedési ágakban, de különösen a vasuti és légi közlekedés terén, megnövekedett. A viziszállításban szintén megnövekedett a forgalom, azonban nagy ingadozásokkal, sőt 1938-ban a vízi szállítás, sajnos, az elmúlt évhez képest némi csökkenést mutat.

Ime, a megfelelő táblázat:

TEHERFORGALOM

	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1938 %-aránya 1933-hoz képest
Vasutak (milliárd tonna-kilométerekben)	169·5	205·7	258·1	323·4	354·8	369·1	217·7
Folyam- és tengerhajózás (milliárd tonna-kilométerekben)	50·2	56·5	68·3	72·3	70·1	66·0	131·5
A polgári légi flotta (millió tonna-kilométerekben)	3·1	6·4	9·8	21·9	24·9	31·7	1022·6

Kétségtelen, hogy a vizi közlekedésnek 1938-ban való némi elmaradását 1939-ben teljesen felszámoljuk.

2. A nép anyagi és kulturális helyzetének további emelkedése

Az ipar és mezőgazdaság tartós fellendülésének a nép anyagi és kulturális helyzete további javulására kellett vezetnie s valóban oda is vezetett.

A kizsákmányolás megszüntetése, a szocialista rendszer megerősödése a közgazdaságban, a városi és falusi munkanélküliség és az ezzel összefüggő nyomorúság megszűnése, az ipar óriási kiszélesedése és a munkások számának szakadatlan növekedése, a munkások és kolhózparasztok munkatermelékenységének növekedése, a földnek örök időre szóló átadása a kolhózok kezére és a kolhózok ellátása óriási mennyiségű elsőrangú traktorral és mezőgazdasági géppel, — mindez megteremtette a reális feltételeket a munkások és parasztok anyagi helyzetének további emelkedéséhez. A munkások és parasztok anyagi helyzetének javulása pedig természetesen az értelmiség anyagi helyzetének javulására vezetett. Ez az értelmiség jelentős erőt képvisel országunkban és a munkások és parasztok érdekeit szolgálja.

Most már nem arról van szó, hogy a munkanélküli és hajléktalan parasztokat, akik falujukból elmenekültek s az éhségtől rettegnek, valahogy elhelyezzék az iparban, vagy szánalomból munkát adjanak nekik. Ilyen parasztok már régen nincsenek országunkban. Ez, természetesen jól van így, mert

falvaink jólétéről tanúskodik. Most már csak arról lehet szó, hogy azt ajánljuk a kolhózoknak, hogy teljesítsék kérésünket és adjanak át a növekedő ipar számára évenként legalább másfélmillió fiatal kolhózparasztot. A kolhózok, miután jómódba jutottak, ne tévesszék szem elől, hogy ha nem adják meg ezt a segítséget, nagyon nehéz lesz iparunkat tovább fejleszteni, pedig az ipar fejlesztése nélkül — nem tudjuk majd a parasztok tömegszükségleti cikkek iránti növekvő keresletét kielégíteni. A kolhózoknak minden lehetőségük megvan arra, hogy teljesítsék ezt a kérésünket, mert a bőséges technika a kolhózokban felszabadítja a falusi munkások egy részét, ezek a munkások pedig, ha áttelepítjük őket az iparba, óriási hasznot hozhatnak egész közgazdaságunknak.

Végeredményben a munkások és parasztok anyagi helyzetének javulását a beszámolómban tárgyalt időszakban a következő számok mutatják:

1. A nemzeti jövedelem az 1933. évi 48·5 milliárd rúbelről 1938-ban 105·0 milliárd rúbelre emelkedett;

2. A munkások és alkalmazottak száma, amely 1933-ban valamivel több volt mint 22 millió, 1938-ban 28 millióra nőtt;

3. A munkások s alkalmazottak évi munkabér-alapja 34.953 millió rúbelről 96.425 millió rúbelre emelkedett;

4. Az ipari munkások átlagos évi munkabére, amely 1933-ban 1.513 rúbel volt, 1938-ban 3.447 rúbelre szökött;

5. A kolhózok készpénz jövedelme az 1933. évi 5.661,9 millióról 1937-ben 14.180,1 millió rúbelre nőtt;

6. A gabonatermő vidékeken az egy kolhózcsaládnak átlagosan kijutó gabona mennyisége az 1933. évi 61 pudról 1937-ben 144 pudra nőtt, nem számítva a vetőmagot, a tartalékvetőmagalapot, a közös jószágállomány takarmány-alapját, a gabonabeszolgáltatást, a gép- és traktorállomások által végzett munka természetbeni fizetését;

7. A jóléti és kulturális célokra a költségvetésben előirányzott állami kiadások az 1933. évi 5.839,9 millió rúbelről 1938-ban 35.202,5 millió rúbelre emelkedtek.

Ami a nép kulturális helyzetét illeti, annak emelkedése nyomon követte a nép anyagi helyzetének emelkedését.

A nép kulturális fejlődésének szempontjából az elmúlt öt év valóban a kultúrforradalom szakasza volt. Az általános, kötelező, a Szovjetunió nemzetiségi nyelvein folyó elemi oktatásnak élet-

beléptetése, az összes különböző fokozatú iskolák és tanulóik számának növekedése, a főiskolát végzett szakemberek számának növekedése, az új szovjet értelmiség megteremtése és megerősödése — ez a nép kulturális emelkedésének általános képe.

Erről a következő adatok szólnak:

1. A NÉP KULTURÁLIS SZÍNVONALÁNAK EMELKEDÉSE

	Mértékegység	1933/34	1938/39	1938/1939 %-ban 1933/34-hez képest
A különböző fokozatú iskolák tanulóinak összes száma	ezrekben	23.814	33.965·4	142·6
Ebből:				
Elemi iskolákban	«	17.873·5	21.288·4	119·1
Középiskolákban (általános és szakiskolákban).....	«	5.482·2	12.076·0	220·3
Főiskolákban	«	458·3	601·0	131·1
Az oktatásban részesülők száma a Szovjetunióban (ideértve mindennemű oktatást)	«	—	47.442·1	—
Népkönyvtárak száma	«	40·3	70·0	173·7
A bennük levő könyvek száma	milliókban	86·0	126·6	147·2
Klubintézmények száma	ezrekben	61·1	95·6	156·5
Színházak száma	egyenként	587	790	134·6
Mozgóképapparátusok száma (keskenyfilműek nélkül) ...	«	27.467	30.461	110·9
Ebből hangos-filmű	«	498	15.202	31-szeres növekedés
Falusi mozgóképapparátusok száma (keskenyfilműek nélkül)	«	17.470	18.991	108·7
Ebből hangos-filmű.	«	24	6.670	278-szoros növekedés
Újságok évi példányszáma	milliókban	4.984·6	7.092·4	142·3

2. ISKOLÁK ÉPITÉSE A SZOVJETUNIÓBAN, 1933—1938

Évek	Iskolák száma		
	Városokban és városszerű telepeken	Falvakban	Összesen
1933.	326	3.261	3.587
1934.	577	3.488	4.065
1935.	533	2.829	3.362
1936.	1.505	4.206	5.711
1937.	730	1.323	2.053
1938.	583	1.246	1.829
Összesen 1933—38..	4.254	16.353	20.607

3. AZ 1933—38. ÉVEKBEN FŐISKOLÁT VÉGZETT FIATAL SZAKEMBEREK SZÁMA

(ezrekben)

	1933.	1934.	1935.	1936.	1937.	1938.
A Szovjetunióban összesen (katonai szakemberek nélkül)	34·6	49·2	83·7	97·6	104·8	106·7
1. Ipari- és építőmérnökök.....	6·1	14·9	29·6	29·2	27·6	25·2
2. Közlekedési, posta- és távírómérnökök .	1·8	4·0	7·6	6·6	7·0	6·1
3. Mezőgazdasagi gépészmérnökök, gazdászok, állatorvosok és zootechnikusok .	4·8	6·3	8·8	10·4	11·3	10·6
4. Közgazdászok és jogászok	2·5	2·5	5·0	6·4	5·0	5·7
5. Középiskolai, munkásfakultási, szakiskolai tanárok és egyéb közoktatási és művészeti szakerők	10·5	7·9	12·5	21·6	31·7	35·7
6. Orvosok, gyógyszerészek és tornatanárok	4·6	2·5	7·5	9·2	12·3	13·6
7. Egyéb szakképzettségűek	4·3	11·1	12·7	14·2	9·9	9·8

Ennek az egész óriási kultúrmunkának az eredményeképpen megszületett és kialakult a nagyszámú, új szovjetértelmiség, amely a munkásosztályból, a parasztságból, a szovjetalkalmazottak soraiból került ki, amely a mi népünk húsából és véréből való — olyan értelmiség ez, amely nem ismeri a kizsákmányolás igáját, amely gyűlöli a kizsákmányolókat s szívvel és lélekkel kész szolgálni a Szovjetunió népeit.

Ugy gondolom, hogy ennek az új, a népből származó, szocialista értelmiségnek megszületése az országunkban végbement kulturális forradalom egyik legfontosabb eredménye.

3. A szovjet rendszer további megszilárdulása

A beszámolóban tárgyalt időszak egyik legfontosabb eredménye az, hogy ez az időszak az ország belső helyzetének további megszilárdulására, a szovjet rendszer további megszilárdulására vezetett.

Máskép nem is történhetett. A szocialista rendszer megerősödése a népgazdaság minden ágában, az ipar és mezőgazdaság föllendülése, a dolgozók anyagi helyzetének javulása, a néptömegek műveltségének és politikai aktivitásának növekedése — ami mind a Szovjethatalom vezetése alatt valósult meg — a szovjet rendszer további megerősödésére kellett hogy vezessen.

A jelenlegi szovjet társadalom valamennyi kapitalista társadalomtól eltérő sajátossága abban rejlik, hogy ebben a társadalomban nincsenek többé antagonisztikus, ellenséges osztályok, a kizsákmányoló osztályokat felszámoltuk, a munkások, parasztok és az értelmiség viszont, akik a szovjet társadalmat alkotják, barátságos együttműködés alapján élnek és dolgoznak. Míg a kapitalista társadalmat a munkások és tőkések, a parasztok és földbirtokosok közötti kiengesztelhetetlen ellentétek szaggatják széjjel, ami a kapitalista társadalom belső helyzetének bizonytalanságára vezet, a szovjet társadalom, amely felszabadult a kizsákmányolás igája alól, nem ismer ilyen ellentmondásokat, mentes az osztályösszeütközésektől s a munkások, parasztok és az értelmiség baráti együttműködésének képét tárja elénk. És éppen ennek a közösségnek az alapján bontakoztak ki olyan mozgatóerők, amilyenek: a szovjet társadalom erkölcsi és politikai egysége, a Szovjetunió népeinek barát-

sága, a szovjet hazafiság. Ugyanezen az alapon jött létre a Szovjetunió 1936 novemberében elfogadott Alkotmánya és az ország legfelsőbb szerveibe való választások teljes demokratizálása.

Ami az ország legfelsőbb szerveibe való választásokat illeti, azok ragyogó megnyilvánulásai voltak a szovjet társadalom amaz egységének, a szovjet népek egymásközti ama barátságának, mely országunk belső helyzetének jellemző tulajdonsága. Mint ismeretes,a Szovjetunió Legfelsőbb Szovjetjébe való választásokon 1937 decemberében a kommunisták és pártonkívüliek blokkjára csaknem 90 millió választó szavazott, vagyis a választásokban résztvevők 98.6 százaléka. A szövetséges köztársaságok legfelsőbb szovjetjeibe való választásokon pedig, 1938 júniusában a kommunisták és pártonkívüliek blokkjára 92 millió szavazó szavazott, vagyis a szavazásban résztvevők 99.4 százaléka.

Ebben van a szovjet rendszer szilárdságának alapja és a Szovjethatalom kiapadhatatlan erőforrása.

Ez többek közt azt jelenti, hogy háború esetén hadseregünk frontja és a frontmögötti ország, egyöntetűsége és belső egysége folytán — erősebb lesz, mint bármely más országé, amiről jó lenne, ha nem feledkeznének meg a háborús összeütközések külföldi kedvelői.

A külföldi sajtó néhány képviselője arról fecseg, hogy a szovjet intézmények megtisztogatása olyan kémektől, gyilkosoktól és kártevőktől, mint Trockij, Zinovjev, Kámenjev, Jakir, Tuhacsevszkij, Rozengolc, Buchárin és egyéb szörnyetegek, állítólag „megrendítette" a szovjet rendszert, „bomlást" idézett elő. Ez a bárgyú fecsegés gúnynál egyébre nem érdemes. Hogyan ingathatja meg és bomlaszthatja a szovjet rendszert a szovjet szervezetek megtisztítása a kártékony és ellenséges elemektől? A kémek, gyilkosok és kártevők trockista-bucharinista maroknyi csapata, amely hasravágódott a külföld előtt, amely rabszolgai alázatossággal kúszik minden külföldi hivatalnokocska előtt és hajlandó kémszolgálatra elszegődni hozzá — ez a maroknyi csapat, amely nem értette meg, hogy a tőke láncaitól megszabadult legutolsó szovjet polgár is magasabban áll, mint bármely külföldi magasállású hivatalnok, aki vállán hordja a kapitalista rabság igáját — kinek van szüksége a megvásárolható rabszolgáknak erre a szánalmas bandájára, miféle értéket jelent ez a nép számára és kit tud ez „megbomlasztani"? 1937-

ben főbelövetésre ítélték Tuchacsevszkijt, Jakírt, Uborjévicset és a többi szörnyeteget. Ez után mentek végbe a választások a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsába. A Szovjethatalom a választásokon a szavazásban résztvevők összes szavazatainak 98.6 százalékát kapta. 1938. év elején főbelövetésre ítélték Rozengolcot, Rykovot, Buchárint, és a többi szörnyeteget. Ez után mentek végbe a szövetséges köztársaságok Legfelsőbb Szovjetjeibe való választások. A választásokon a Szovjethatalom az összes résztvevők szavazatainak 99.4 százalékát kapta. Kérdezzük, hol vannak itt a „bomlás" jelei és miért nem mutatkozott ez a „bomlás" a választások eredményében ?

Ha az ember ezeket a külföldi fecsegőket hallgatja, arra a következtetésre juthat, hogy ha szabadlábon hagytuk volna a kémeket, gyilkosokat és kártevőket s nem zavartuk volna meg őket abban, hogy kárt okozzanak, gyilkoljanak és kémkedjenek, akkor a szovjet szervezetek összehasonlíthatatlanul erősebbek és szilárdabbak lennének. *(Derültség.)* Nem túlkorán leplezik-e le magukat ezek az urak, amikor olyan szemérmetlenül védelmezik a kémeket, gyilkosokat és kártevőket ?

Nem helyesebb-e azt mondani, hogy a szovjet szervezetek megtisztítása a kémektől, gyilkosoktól és kártevőktől, arra kellett, hogy vezessen s valóban arra is vezetett, hogy ezek a szervezetek tovább is erősödjenek ?

Mit mondanak például a Chaszán tó körül lefolyt események, ha nem azt, hogy a szovjet szervezetek megtisztítása a kémektől és kártevőktől a legjobb eszköz a szervezetek megszilárdítására ?

*

A párt feladatai a belpolitika terén :

1. Iparunk fellendülésének további fejlesztése, a munkatermelékenység növelése, a termelési technika tökéletesítése olymódon, hogy miután már túlhaladtuk a főbb kapitalista országokat a termelési technika és az ipar növekedési üteme terén, a legközelebbi 10—15 éven belül megelőzzük őket gazdaságilag is.

2. Földművelésünk és állattenyésztésünk föllendülésének továbbfejlesztése azzal a céllal, hogy a legközelebbi 3—4 éven belül elérjük az évenkénti 8 milliárd pud gabonatermést, a hektáronkénti 12—13 métermázsa termésátlagot, hogy növel-

jük az ipari növények átlagtermését 30—35 százalékkal, hogy a juhok és sertések számát kétszeresére, a szarvasmarhaállományt 40 százalékkal, a lovak számát pedig 35 százalékkal emeljük.

3. Tovább folytassuk a munkások, parasztok és az intelligencia anyagi és kulturális helyzetének javítását.

4. Lankadatlanul folytassuk szocialista Alkotmányunknak az életbe való átültetését, valósítsuk meg teljes mértékben az ország politikai életének demokratizálását, erősítsük a szovjet társadalom erkölcsi és politikai egységét és a munkások, a parasztok és értelmiség baráti együttműködését, mindenképpen erősítsük a Szovjetunió népeinek barátságát, fejlesszük és ápoljuk a szovjet hazafiságot.

5. Ne feledkezzünk meg a kapitalista környezetről; vessük emlékezetünkbe, hogy a külföldi kémszervezetek ezentúl is küldeni fognak országunkba kémeket, gyilkosokat, kártevőket; tartsuk ezt emlékezetünkben és erősítsük meg a mi szocialista földerítő szervezetünket, segítsünk neki rendszeresen abban, hogy a nép ellenségeit összetörje és kiirtsa.

III

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁNAK TOVÁBBI MEGERŐSÖDÉSE

A politikai vonal és a mindennapi gyakorlati munka szempontjából a beszámolómban tárgyalt időszak a párt vezérfonala teljes győzelmének szakasza volt. *(Viharos, hosszantartó taps.)*

A szocialista rendszer megszilárdulása az egész népgazdaságban, az ipar és mezőgazdaság átszervezésének befejezése az új technika alapján, a második ötéves terv időelőtti megvalósítása az iparban, az évenkénti gabonatermésnek 7 milliárd pudra emelkedése, a nyomorúság és munkanélküliség megszüntetése és a nép anyagi, kulturális helyzetének emelkedése — íme, ezek azok a fő eredmények, amelyek pártunk politikájának helyességét, vezetésének helyességét mutatják.

E hatalmas eredmények láttára pártunk vezérvonalának ellenségei, a különféle „baloldali" és „jobboldali" áramlatok, a mindenfajta trockij-pjatakovista és bucharin-rykovista elfajzott elemek, kénytelenek voltak egy csomóba verődni, kényte-

lenek voltak elrejteni a maguk elkoptatott „platformjait" és illegalitásba menni. Nem lévén bátorságuk alávetni magukat a nép akaratának, jobbnak vélték, ha a mensevikekkel, az eszerekkel, a fasisztákkal egyesülnek, beállnak a külföldi kémszervezetek szolgálatába, kémekül szegődnek el és vállalják azt a kötelezettséget, hogy segítenek a Szovjetunió ellenségeinek országunk földarabolásában és abban, hogy országunkban a kapitalista rabszolgaságot visszaállítsák.

Ilyen dicstelen véget értek pártunk vonalának ellenségei, akik később a nép ellenségeivé váltak.

Miután szétvertük a nép ellenségeit és megtisztítottuk a pártot és a szovjet szervezeteket az elfajult elemektől, a párt politikai és szervező munkájában még egységesebb lett, még jobban tömörült Központi Bizottsága köré. *(Viharos taps. Az összes küldöttek felállnak és állva üdvözlik az előadót. Felkiáltások: „Hurrá a nagy Sztálinnak!" „Éljen Sztálin elvtárs!" „Éljen pártunk Központi Bizottsága!" „Hurrá!")*

Vegyük szemügyre a párt belső életének fejlődéséről, a propaganda és szervező munkáról szóló konkrét adatokat a beszámoló idejére vonatkozólag.

1. A párt összetételének megjavítására irányuló intézkedések. A szervezetek méretének csökkentése. A vezető szervek közelebbvitele az alsófokú munkához

A párt és vezető szerveinek megerősödése a beszámolómban tárgyalt időszakban főleg két vonalon valósult meg: a párt összetételének szabályozása útján, a megbízhatatlan elemek kiszorítása és a legjobbak kiválogatása vonalán, valamint a szervezetek kisebbítése, méreteiknek csökkentése és a vezető szerveknek az alsófokú, közvetlen, konkrét munkához való közelebbvitele vonalán.

A XVII. pártkongresszuson 1,874.488 tag volt képviselve. Ha ezt az adatot összehasonlítjuk a megelőző, XVI. pártkongresszuson képviselt párttagok számával, akkor kitűnik, hogy a XVI. pártkongresszustól a XVII. pártkongresszusig terjedő időben, a párt 600.000 új taggal növekedett. A pártnak meg kellett éreznie, hogy az 1930—1933-as évek viszonyai között az ilyen tömeges beözönlés a pártba: egészségtelen és nem kívánatos módja a párt növekedésének. A párt tudta, hogy

soraiba nemcsak becsületes és odaadó emberek igyekeznek, hanem véletlen elemek, karrieristák is, akik arra törekszenek, hogy kihasználják személyes érdekeik céljaira a párt zászlaját. A pártnak tudnia kellett, hogy nem csupán tagjainak száma, hanem minőségük teszi erőssé. Ezzel kapcsolatban merült fel a párt összetételének szabályozása. Elhatároztuk, hogy a párttagok és jelöltek 1933-ban megkezdett tisztogatását folytatjuk és valóban folytattuk is egészen 1935 májusáig. Elhatároztuk továbbá, hogy megszüntetjük az új tagok felvételét a pártba és valóban megszüntettük a tagfelvételt 1936 szeptemberéig; az új párttagok felvétele csupán 1936 november 1-én indult meg újból. Továbbá, Kírov elvtárs galád meggyilkolásával kapcsolatban, amely arról tanúskodott, hogy a pártban nem kevés gyanús elem van, elhatároztuk a pártokmányok felülvizsgálását és kicserélését, amely csak 1936 szeptemberében fejeződött be. Csak ezután oldottuk fel a zárlatot és kezdődött az új tagoknak és tagjelölteknek felvétele a pártba. Mindezen intézkedések eredményeképpen a párt elérte azt, hogy megtisztította sorait a véletlen, passzív, karrierista és egyenesen ellenséges elemektől, kiválasztván a legszilárdabb és legodaadóbb embereket. Nem lehet azt mondani, hogy a párttisztítás komoly hibák nélkül folyt volna le. Sajnos, jóval több hiba történt, mint amennyire számítani lehetett. Kétségtelen, hogy nem kell többé a tömeges párttisztítás módszerével élnünk. De az 1933—36-os párttisztítás mégis elkerülhetetlen volt és alapjában véve pozitív eredményeket adott. A jelenlegi, XVIII. pártkongresszuson körülbelül 1,600.000 tag van képviselve, vagyis 270.000 párttaggal kevesebb, mint a XVII. pártkongresszuson. De ebben semmi rossz nincsen. Ellenkezőleg, — ez jó, mert a párt erősödik azáltal, hogy megtisztítja magát a salaktól. Pártunk ma, a tagok számát tekintve valamivel kisebb, de minőségét tekintve jobb.

Ez nagy eredmény.

Ami a mindennapi pártvezetés megjavítását illeti, oly értelemben, hogy közelebb vigyük azt az alsófokú munkához, oly értelemben, hogy a vezetést még jobban konkretizáljuk, a párt arra a következtetésre jutott, hogy a szervezetek nagyságának csökkentése, méreteinek kisebbítése a legjobb eszköz arra, hogy megkönnyítsük a pártszervek számára e szervezetek vezetését, magát a vezetést pedig ezáltal konkréttá, elevenné,

operatívvá tegyük. A szervezetek méreteit csökkentettük a népbiztosságok vonalán, éppúgy, mint a területi közigazgatási szervezetek vonalán, vagyis a szövetséges köztársaságok, vidékek, területek, kerületek stb. vonalán is. A megtett intézkedések eredményeképpen jelenleg 7 szövetséges köztársaság helyett 11 szövetséges köztársaság, a Szovjetunió 14 szövetségi népbiztossága helyett 34 népbiztosság, 70 vidék és terület helyett 110 vidék és terület, 2559 városi és falusi kerület helyett 3815 van. Ennek megfelelően a vezető pártszervezetek rendszerében most 11 Központi Bizottság van, a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságával az élén, 6 határvidéki bizottság, 104 területi bizottság, 30 körzeti bizottság, 212 városi bizottság, 336 városi-kerületi bizottság, 3479 falusi kerületi bizottság és 113.060 elsőfokú pártszervezet.

Nem lehet azt mondani, hogy a szervezetek méreteinek csökkentése már befejeződött. Sokkal valószínűbb, hogy ez a munka még tovább folytatódik. De akárhogy lesz is, ez az intézkedés már meghozta a maga gyümölcsét, a mindennapos vezetés megjavítása tekintetében éppúgy, mint magának a vezetésnek az alsófokú konkrét munkához való közelebbvitele tekintetében. Arról már nem is beszélek, hogy a szervezetek méreteinek csökkentése lehetőséget adott arra, hogy az új emberek százait és ezreit emeljük ki vezető munkára.

Ez szintén nagy eredmény.

2. A káderek kiválasztása, előléptetése, elosztása

A párt összetételének szabályozása és a vezető szerveknek a konkrét, alsó munkához való közelebbvitele nem volt és nem is lehetett a párt és a pártvezetés további megerősítésének egyetlen eszköze. A párt megerősítésének másik eszköze a beszámolómban tárgyalt időszak alatt a káderekkel folytatott munka gyökeres megjavítása, a káderkiválasztás megjavítása, a káderek felelősebb munkára való kiemelése, elosztása, munkaközben való ellenőrzése volt.

A párt káderei: a párt parancsnoki kara, s mert pártunk uralmon van — ezek a káderek egyúttal a vezető állami szervek parancsnoki karát is alkotják. Miután kidolgoztuk a helyes politikai irányvonalat, amely kiállta a gyakorlat próbáját, a párt káderei a párt és államvezetés döntő tényezőjévé válnak.

Hogy helyes politikai vonalunk legyen — ez, természetesen első és legfontosabb kellék. Ez azonban még nem elegendő. A helyes politikai vonal nem azért kell, hogy kinyilatkoztassuk, hanem azért, hogy az életben megvalósítsuk. Hogy azonban a helyes politikai vonalat az életben megvalósíthassuk, ahhoz káderek kellenek, emberek kellenek, akik megértik a párt politikai vonalát s magukévá teszik mint a saját vonalukat, akik át tudják vinni az életbe, akik meg tudják valósítani a gyakorlatban és felelősséget tudnak vállalni érte, védelmezni tudják, küzdeni tudnak érte. Enélkül azt kockáztatjuk meg, hogy a helyes politikai vonal papíron marad.

Éppen itt vetődik fel a káderek helyes kiválogatásának, a káderek kinevelésének, új emberek kiemelésének, a káderek helyes elosztásának, azoknak a végzett munka alapján történő ellenőrzésének kérdése.

Mit jelent a káderek helyes kiválasztása?

A káderek helyes kiválasztása még nem azt jelenti, hogy helyetteseket és segédeket szedjünk össze magunknak, irodát szervezzünk és onnan különféle utasításokat osztogassunk. *(Derültség.)* És azt sem jelenti, hogy visszaéljünk a hatalmunkkal, hogy értelem nélkül tízével és százával ide-oda dobáljuk az embereket és végnélküli „átszervezéseket" rendezzünk. *(Derültség.)*

A helyes káder-kiválasztás ezt jelenti:

Először, hogy úgy becsüljük a kádereket, mint a párt és az állam aranykészletét, hogy megbecsüljük és tiszteletben tartjuk őket.

Másodszor, hogy ismerjük a kádereket, gondosan tanulmányozzuk minden egyes káderbeli funkcionárius jó oldalait és hibáit, hogy tudjuk, melyik helyen bontakozhatnak ki legkönnyebben képességei.

Harmadszor, hogy gondosan neveljük a kádereket, hogy segítsük minden egyes fejlődő munkatársunkat előmenetelében, hogy ne sajnáljuk az időt, ami ahhoz kell, hogy türelmesen „vesződjünk" ezekkel a munkatársainkkal és sietessük fejlődésüket.

Negyedszer, hogy idejekorán és merészen léptessük elő az új és fiatal kádereket, ne hagyjuk őket túlhosszú ideig a régi helyen ülni, ne hagyjuk őket megsavanyodni.

Ötödször, hogy olyan módon osszuk el a funkcionáriusokat

a különféle állásokban, hogy minden egyes ember a maga helyén érezze magát, hogy minden egyes funkcionárius a maximumát adja a köznek abból, amit egyéni képességeinél fogva egyáltalán adni képes, hogy a káderelosztás terén végzett munka általános iránya teljesen megfeleljen ama politikai vonalnak, amelynek a megvalósítása érdekében ez az elosztás történik.

Különös jelentősége van itt az új, fiatal káderek merész és idejekorán történő előléptetésének. Attól tartok, hogy nálunk még nem látják tisztán ezt a kérdést. Egyesek úgy vélik, hogy az emberek kiválogatásánál főképpen a régi káderekre kell építeni. Mások, megfordítva, főleg a fiatal káderekre akarnak építeni. Én azt hiszem, hogy ezek is, azok is tévednek. A régi káderek természetesen nagy értéket jelentenek a párt és az állam számára. Bennük megvan az, ami hiányzik a fiatal káderekből — a vezetésben szerzett roppant nagy tapasztalat, a marxista-leninista elvi edzettség, a tárgyismeret, a tájékozódási képesség. De először is, régi káder mindig kevés van, kevesebb a kelleténél és, a természet törvényei szerint, részben kezdenek már kidőlni a sorból. Másodszor, a régi káderek egy részében néha megvan a hajlamosság arra, hogy makacsul a multba tekintsen, hogy megrekedjen a multban, hogy megrekedjen a régiben és ne vegye észre az újat az életben. Vagy ahogy mondani szokás: nincs már érzékük az új iránt. Ez igen komoly és veszedelmes fogyatékosság. Ami az ifjú kádereket illeti, azoknak természetesen nincs meg az a tapasztalatuk, edzettségük, tárgyismeretük és tájékozódási képességük, ami megvan a régi kádereknek. De, először, az ifjú káderek túlnyomó többségben vannak, másodszor fiatalok és őket egyelőre nem fenyegeti az a veszély, hogy kidőlnek a sorból, harmadszor bőségesen megvan bennük az új iránti érzék — minden bolsevik funkcionáriusnak ez a nagyértékű tulajdonsága és, negyedszer, ezek fejlődnek és olyan gyorsan gyarapodnak tudásban, olyan erővel törnek felfelé, hogy nincs már távol az idő, amikor elérik az öregeket, egysorba kerülnek velük és méltó utódaikká válnak. Következésképpen, a feladat nem abban áll, hogy vagy csak a régi, vagy csak az új káderekre építsünk, hanem abban, hogy összekapcsoljuk, egyesítsük a régi és az új kádereket a párt és az állam vezető munkájának nagy együttesében. *(Hosszantartó taps.)*

Ezért kell tehát az ifjú kádereket idejekorán és bátran vezető állásokba emelni.

A párt egyik legkomolyabb eredménye a pártvezetés megerősítése terén a beszámolóban tárgyalt időszakban az volt, hogy a káderkiválasztás terén az alsó szervektől a felsőkig sikerrel valósította meg az öreg és fiatal káderek kombinálásának ezt a vonalát.

A Központi Bizottság birtokában levő adatokból kitűnik, hogy a tárgyalt időszakban a pártnak sikerült vezető állami és pártfunkciókra több mint ötszázezer fiatal bolsevikot, párttagokat és a párthoz közelállókat kiválasztani, akiknek több mint húsz százaléka nő.

Mi most a feladat?

A feladat az, hogy szorosan egy kézben összpontosítsuk, az alsó szervektől a felsőkig, a káderkiválasztás ügyét és azt a kellő, tudományos, bolsevik magaslatra emeljük.

E célból véget kell vetni annak, hogy a káderek tanulmányozásának, előléptetésének és kiválasztásának az ügyét a különféle ügyosztályokra és alosztályokra szétaprózzuk. Egy helyen kell összpontosítani ezt a munkát.

Ilyen helyül kell szolgálnia a Káderigazgatóságnak a párt Központi Bizottságában és a megfelelő káderosztálynak minden egyes köztársasági, határvidéki és területi pártszervezetének keretében.

3. Pártpropaganda. A párt tagjainak és a pártkádereknek marxista-leninista nevelése

A pártmunkának van még egy területe, nagyon fontos és nagyon felelős területe, amelynek vonalán a beszámolási időszak alatt a párt és vezető szervei erősödtek, — ez a terület a szóban és írásban folyó pártpropaganda és agitáció, a párt tagjainak és a pártkádereknek a marxizmus és leninizmus szellemében való nevelése, a párt és a pártmunkások politikai és elméleti színvonalának emelése érdekében végzett munka.

Aligha kell bővebben kitérnem a pártpropaganda ügyének, pártmunkásaink marxista-leninista nevelésének igen komoly jelentőségére. Én itt nemcsak a párt-apparátus munkásaira gondolok. Éppúgy gondolok az ifjúsági szervezetek, a szakszervezetek, a kereskedelmi és szövetkezeti szervezetek, a gazdasági, a szovjet, az oktatásügyi, a katonai és más szervezetek pártmunkásaira. Megszervezhetjük kielégítő módon a párt

összetételének a szabályozását és közelebb vihetjük az alsófokú munkához a vezetőszerveket; kielégítő módon megszervezhetjük a káderek előléptetésének, kiválasztásának, elosztásának ügyét; de ha ugyanakkor valami okból elkezd sántítani a pártpropaganda, ha senyvedni kezd kádereink marxista-leninista nevelése, ha gyengül munkánk e káderek politikai és elméleti színvonalának emelése terén, maguk a káderek pedig ezzel kapcsolatban megszűnnek érdeklődni további haladásunk perspektívája iránt, nem értik meg többé ügyünk igazát és perspektíva nélküli korlátolt gyakorlati emberekké válnak, akik vakon és gépiesen hajtják végre a felülről jövő utasításokat — akkor ezt egész állami és pártmunkánknak feltétlenül meg kell sínylenie. Sarkigazságnak kell elismernünk, hogy mennél magasabb az állami és pártmunka bármely területén működő funkcionáriusaink politikai színvonala és marxista-leninista tudata, annál magasabbrendű és termékenyebb maga ez a munka, annál hatékonyabbak a munka eredményei, és — megfordítva — mennél alacsonyabb a funkcionáriusok politikai színvonala és marxista-leninista tudata, annál valószínűbbek a bajok és kudarcok a munkában, annál valószínűbb maguknak e funkcionáriusoknak az elsekélyesedése és kicsinyes korlátolt emberekké való átvedlése, annál valószínűbb elfajulásuk. Bátran kimondhatjuk: ha kádereinket a munka minden területén ideológiailag ki tudnók képezni és politikailag annyira megedzeni, hogy szabadon tudnának tájékozódni a belső és a nemzetközi helyzetben, ha teljesen érett marxista-leninistákká tudnánk őket tenni, akik komoly hiba nélkül tudják megoldani az ország vezetésének kérdéseit — akkor minden alapunk megvolna arra, hogy kérdéseink kilenctized részét már megoldottnak tekintsük. És ezt a feladatot feltétlenül meg tudjuk oldani, mert megvan minden ehhez szükséges eszközünk és lehetőségünk.

A fiatal káderek nevelése és kialakítása nálunk rendszerint az egyes tudományok és technikai ágak szerint, szakmák szerint történik. Ez szükséges és célszerű. Nincs szükség arra, hogy az orvos-szakember egyúttal szakember legyen a fizikában, vagy a növénytanban és megfordítva. De van egy tudományág, amelynek ismerete feltétlenül kötelező minden tudományág bolsevikjai számára — ez a marxista-leninista társadalomtudomány, a társadalom fejlődési törvényeiről, a proletárforradalom fejlő-

dési törvényeiről, a szocialista építés fejlődési törvényeiről, a kommunizmus győzelméről szóló tudomány. Mert nem lehet valódi leninistának tartani azt az embert, aki leninistának nevezi ugyan magát, de begubózott a maga szakmájába, bezárkózott, mondjuk, a matematikába, a növénytanba, vagy a vegyészetbe és a saját specialitásán túl semmit sem lát. A leninista nem lehet csupán kedvelt tudományágának specialistája — hanem egyúttal politikusnak és társadalmi embernek is kell lennie, élénken érdeklődnie kell országa sorsa iránt, ismernie kell a társadalmi fejlődés törvényeit, tudnia kell alkalmazni ezeket a törvényeket és arra kell törekednie, hogy az ország politikai vezetésében aktív része legyen. Természetesen, a bolsevik szakemberek számára ez még külön megterhelés lesz. Azonban ez olyan megterhelés, amely bőségesen meghozza a maga gyümölcsét.

A pártpropaganda feladata, a káderek marxista-leninista nevelésének feladata abban áll, hogy segítsünk az összes munkaterületeken dolgozó kádereinknek abban, hogy elsajátítsák a társadalom fejlődés-törvényeiről szóló marxista-leninista tudományt.

A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága, a különböző területek pártszervezeti propagandistáinak bevonásával, ismételten foglalkozott azzal a kérdéssel, hogyan kell a propagandának és a káderek marxista-leninista nevelésének ügyét megjavítani. Figyelembe vettük emellett azt, hogy 1938 szeptemberében megjelent „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának rövid története". Megállapítást nyert, hogy „A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja rövid történeté"-nek megjelenése a marxista-leninista propaganda új föllendülésének veti meg alapját országunkban. A párt Központi Bizottsága munkájának eredményeit „A pártpropaganda szervezéséről a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja rövid történetének megjelenésével kapcsolatban" c. ismert határozatában tette közzé.

Ebből a határozatból kiindulva és figyelembe véve a SzK (b)P Központi Bizottsága 1937 márciusi plénumának ismert határozatait „A pártmunka hiányairól", a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának Központi Bizottsága a következő fő intézkedéseket jelölte meg, hogy megszüntesse a pártpropaganda területén észlelhető fogyatékosságokat és megjavítsa a párt tagjainak és a pártkádereknek marxista-leninista nevelését:

1. A pártpropaganda es pártagitáció ügyét egy helyen kell összpontosítani s a propaganda és agitáció osztályait a sajtóosztályokkal a párt Központi Bizottságának keretén belül létesítendő egységes Propaganda és Agitáció Igazgatásban kell egyesíteni, egyúttal megfelelő propaganda- és agitáció-osztályokat kell szervezni minden köztársaság, határvidék és terület pártszervezetén belül;

2. Minthogy a párt a propagandában a túlzásba vitt tanulókör-rendszert helytelennek ismeri el és célszerűbbnek látja azt, hogy a párt tagjai a marxizmus-leninizmus alapelveit egyénileg tanulmányozzák: a párt figyelmét a sajtópropagandára és a propaganda előadások rendszerének megszervezésére kell összpontosítani;

3. Minden terület központjában egyéves kurzusokat kell szervezni alsófokú kádereink átképzésére;

4. Az ország számos központjában kétéves Lenin-iskolákat kell szervezni középfokú kádereink számára;

5. A SzK(b)P Központi Bizottsága mellett hároméves tanfolyamú főiskolát kell szervezni a marxizmus-leninizmus tanítására, elméletileg képzett pártkáderek előkészítése céljából;

6. Országunk számos központjában egyéves kurzusokat kell szervezni a propagandisták és ujságírók továbbképzésére;

7. A marxizmus-leninizmus főiskolája mellett hathónapos továbbképző kurzusokat kell szervezni a marxizmus-leninizmus főiskolai előadói számára.

Kétségtelen, hogy ezeknek az intézkedéseknek a végrehajtása, ami már folyamatban van ugyan, de még nem kielégítő mértékben, hamarosan meg fogja hozni a kedvező eredményeket.

4. Néhány elméleti kérdés

Propagandista és ideológiai munkánk fogyatékosságai közé kell sorolni azt is, hogy elvtársaink körében néhány elméleti kérdésben, amelyeknek komoly gyakorlati jelentőségük van, nincs teljes világosság, hogy ezekben a kérdésekben bizonyos zavar észlelhető. Az állam kérdésére gondolok általában, különösen pedig a mi szocialista államunkéra és a szovjet értelmiség kérdésére.

Néha felmerül a kérdés: „A kizsákmányoló osztályok nálunk megszűntek, ellenséges osztályok az országban nincse-

nek többé, nincs már kit elnyomni, vagyis nincs már szükség államra, az államnak el kell halnia, — hát akkor miért nem segítjük elő szocialista államunk elhalását, miért nem törekszünk arra, hogy véget vessünk neki, nincs-e már itt az ideje annak, hogy sutba dobjuk ezt az ócska államosdit?"

Vagy pedig: „A kizsákmányoló osztályok nálunk már megszűntek, a szocializmus alapjában felépült, haladunk a kommunizmus felé, a marxista államelmélet pedig azt mondja, hogy a kommunizmusban seminő állam nincsen — hát miért nem segítjük mi elő szocialista államunk elhalását, nem jött-e már el annak az ideje, hogy a régiségtárba rakjuk az államot?"

Ezek a kérdések arról tanuskodnak, hogy szerzőik lelkiismeretesen betanulták Marx és Engels államelméletének egyes tételeit. De azt is mutatják, hogy ezek az elvtársak nem értették meg ennek a tanításnak a lényegét, nem ismerték fel, hogy milyen történelmi viszonyok közepett dolgozták ki e tannak egyes tételeit és különösen nem értették meg a jelenlegi nemzetközi helyzetet, megfeledkeztek a kapitalista környezet tényéről és a szocializmus országa számára ebből folyó veszedelmekről. Ezekben a kérdésekben nemcsak a kapitalista környezet tényének lebecsülése nyilatkozik meg. Megnyilatkozik bennük az is, hogy a kérdezők lebecsülik a burzsoá államok és szerveik szerepét és jelentőségét, amelyek kémeket, gyilkosokat és kártevőket küldenek országunkba és igyekeznek kilesni a pillanatot, hogy katonai támadást intézzenek ellene; s az is megnyilatkozik e kérdésekben, hogy lebecsülik a mi szocialista államunknak, valamint a szocialista állam külső támadások elleni védelmére feltétlen szükséges katonai, büntető és felderítő szerveinek szerepét és jelentőségét. El kell ismernünk, hogy ebben a lebecsülésben nem csupán a fentebb említett elvtársak bűnösek. Bűnösek vagyunk ebben bizonyos mértékben mi bolsevikok valamennyien, mind, kivétel nélkül. Nem meglepő-e, hogy a trockista és bucharinista kolomposok kémkedő és összeesküvő működéséről mi csupán az utolsó időben, 1937—38-ban nyertünk tudomást, noha, mint a vizsgálati anyagból kitűnik, ezek az urak már az Októberi Forradalom első napjaiban spiónjai voltak a külföldi kémszervezeteknek és összeesküvő tevékenységet fejtettek ki. Hogyan lehet az, hogy ezt a komoly dolgot mi nem vettük észre? Mivel magyarázható meg ez a hiba? Erre a kérdésre így szoktak felelni: Nem tételezhettük fel,

hogy ezek az emberek ilyen mélyre süllyedhetnek. De ez nem magyarázat és még kevésbbé mentség, mert a hiba hiba marad. Mivel magyarázható meg az ilyen hiba? Azzal, hogy lebecsültük a bennünket környező burzsoá államok és kémszervezeteik mechanizmusának erejét és jelentőségét, amelyek igyekeznek kihasználni az emberek gyengéit, hiúságát, gerinctelenségét arra, hogy befonják őket kémhálózatukba s körülvegyék azzal a szovjetállam szerveit. Azzal magyarázhatjuk a hibát, hogy lebecsülték a mi szocialista államunk és felderítő szervezete mechanizmusának szerepét és jelentőségét, azzal a fecsegéssel, hogy a felderítő szervezet a szovjetállamban — lényegtelen és mellékes, hogy a szovjetállam felderítő szervezetét, mint magát a szovjetállamot is, hamarosan a régiségtárba kell majd helyezni.

Milyen alapon támadhatott bennünk ez a lebecsülés?

Azon az alapon, hogy a marxizmus államelméletének néhány általános tétele nincs még teljesen és kielégítően kidolgozva. Ez a lebecsülés azért harapódzott el, mert az államelmélet kérdésével szemben megbocsáthatatlanul gondatlanok voltunk, noha húszéves állami tevékenység gyakorlati tapasztalatával rendelkezünk és ez gazdag anyagot szolgáltat elméleti általánosítások számára; noha megvan a lehetőségünk arra, hogy, ha akarjuk, sikerrel kipótolhassuk ezt az elméleti hézagot. Elfelejtettük Lenin rendkívül fontos utasítását az orosz marxisták elméleti kötelességeiről, akik hivatva vannak arra, hogy továbbfejlesszék a marxizmus elméletét. Ime, mit mond Lenin erről:

„Mi egyáltalán nem úgy tekintünk Marx elméletére, mint befejezett és érinthetetlen valamire; ellenkezőleg, meg vagyunk győződve arról, hogy ez az elmélet csak sarkköveit rakta le annak a tudománynak, amelyet a szocialistáknak minden irányban tovább *kell* fejleszteniök, ha nem akarnak elmaradni az élettől. Úgy gondoljuk, hogy az orosz szocialistáknak különösen szükségük van arra, hogy *önállóan* dolgozzák fel Marx elméletét, mert ez az elmélet csupán általános *irányító* tételeket nyujt, amelyeket *az egyes esetekben* másképp alkalmaznak Angliára, mint Franciaországra, Franciaországra másképp, mint Németországra, Németországra másképp, mint Oroszországra." (Lenin Művei. II. köt. 492. old.)*

* *Lenin.* Programunk. Lásd: *Lenin.* Marx, Engels, Marxizmus. Szikra 1948. 97—98. old.

Vegyük, például, a szocialista államfejlődés elméletének klasszikus fogalmazását, amelyet Engels adott:

„Mihelyt nem lesz többé elnyomandó társadalmi osztály, mihelyt az osztályuralommal és a termelés eddigi anarchiájában gyökerező, az egyéni létért folytatott küzdelemmel együtt az ebből fakadó összeütközések és erőszakosságok is megszűnnek, nem lesz mit elnyomni többé, ami külön elnyomó hatalmat, államot tenne szükségessé. Az első ténykedés, amelyben az állam valóban az egész társadalom képviselőjeként lép fel — a termelőeszközök birtokbavétele a társadalom nevében — egyszersmind utolsó önálló ténykedése, mint államnak. Valamely államhatalomnak társadalmi viszonyokba való beavatkozása fokozatosan minden téren fölöslegessé válik és azután magától megszűnik. A személyek feletti kormányzás helyébe dolgok igazgatása és termelési folyamatok vezetése lép. Az államot nem «törlik el», *az állam elhal.*" (*F. Engels.* Anti-Dühring. 1933. Pártkiadás. 202. old.)*

Helyes-e Engelsnek ez a tétele?

Igenis, helyes, de csak a következő két feltétel egyike esetén: a) *ha* a szocialista államot csakis az ország belső fejlődésének szempontjából tanulmányozzuk, ha már eleve elvonatkoztatjuk a nemzetközi tényezőktől, ha, a vizsgálódás könnyebbsége kedvéért, izoláljuk az országot és az államot a nemzetközi környezettől, vagy b) *ha* feltételezzük, hogy a szocializmus már győzött minden országban vagy az országok többségében és kapitalista környezet helyett szocialista környezet van és nincs meg többé a kívülről jövő támadás veszedelme, nincs többé szükség a hadsereg és az állam erősítésére.

Ám, ha a szocializmus csupán *egy*, magában álló országban győzött s ha ennélfogva a nemzetközi viszonyokat semmiképpen sem lehet figyelmen kívül hagyni — hogy áll a dolog ebben az esetben? Erre a kérdésre Engels formulája nem ad választ. Engels tulajdonképpen nem is veti fel ezt a kérdést, következésképpen nem is válaszolhatott erre a kérdésre. Engels abból a feltevésből indul ki, hogy a szocializmus többé-kevésbbé egyidejűleg már győzött minden országban, vagy legalább is az országok többségében. Következésképpen Engels itt nem egyik vagy másik magában álló országnak egyik vagy másik konkrét

* *Engels.* Hogyan „forradalmasítja" Eugen Dühring úr a tudományt (Anti-Dühring). Szikra 1948. 266. old. (Harmadik rész, II. fej.) vagy: *Engels.* A szocializmus fejlődése az utópiától a tudományig. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 2. sz.) Szikra 1948. 47. old.

szocialista államát vizsgálja, hanem a szocialista állam fejlődését általában, éspedig úgy, hogy feltételezi a szocializmus győzelmét az országok többségében, a következő formula szerint: „Tegyük fel, hogy a szocializmus győzött az országok többségében, kérdés, milyen változásokon megy át akkor a proletár, a szocialista állam." Csakis a kérdés ilyen általános és elvont jellegével magyarázható meg az a tény, hogy a szocialista állam kérdésének vizsgálatánál Engels teljesen eltekint egy olyan tényezőtől, amilyen a nemzetközi viszonylat, a nemzetközi helyzet.

De ebből az következik, hogy Engels általános formuláját a szocialista állam sorsáról általában nem lehet kiterjeszteni, a szocializmus *egy*, magában álló országban aratott győzelmének különös és konkrét esetére, amely államot kapitalista környezet vesz körül, amelyet kívülről jövő katonai támadás veszélye fenyeget, amely ennek folytán nem tekinthet el a nemzetközi környezettől s amelynek jól kiképzett hadsereggel, jól szervezett büntető szervekkel, erős földerítőszolgálattal, következésképpen elég erős állammal kell rendelkeznie arra, hogy a szocializmus vívmányait a külső támadás ellen megvédhesse.

Nem követelhetjük a marxizmus klasszikusaitól, akiket napjainktól 45—55 évnyi idő választ el, hogy előre látták légyen minden egyes országra és a távoli jövőre vonatkozóan a zegzugos menetű történet valamennyi eshetőségét. Nevetséges volna azt követelni, hogy a marxizmus klasszikusai dolgozták volna ki számunkra a minden egyes országban 50—100 év mulva felmerülő valamennyi elméleti kerdés kész megoldását, azért, hogy mi, a marxizmus klasszikusainak utódai, nyugodtan heverhessünk a kemence-padkán és kérődzhessünk a kész döntéseken. *(Általános derültség.)* De mi megkövetelhetjük és meg is kell követelnünk a mi időnk marxistáitól-leninistáitól, hogy ne szoritkozzanak csupán a marxizmus egyes általános tételeinek bemagolására, hogy behatoljanak a marxizmus lényegébe, hogy megtanuliák számbavenni azt a tapasztalatot, amelyet a szocialista állam húszéves tennállása nyujt a mi országunkban, hogy erre a tapasztalatra támaszkodva és a marxizmus lényegéből kiindulva, végre megtanulják a marxizmus egyes általános tételeit konkretizálni, azokat pontosabbá tenni és megjavítani. Lenin 1917 augusztusában, vagyis néhány hónappal az Októberi Forradalom és a Szovjetállam megalkotása

előtt, írta meg „Állam és forradalom" című híres könyvét. E könyv fő feladatát Lenin abban látta, hogy megvédje Marx és Engels államelméletét az opportunisták hamisításával és elposványosításával szemben. Leninnek szándékában volt megírni az „Állam és forradalom" második részét, ahol összegezni kívánta az 1905-ös és 1917-es orosz forradalmak tapasztalatainak legfontosabb eredményeit. Nem kétséges, hogy Lenin, könyvének második részében ki akarta dolgozni és tovább akarta fejleszteni az állam elméletét, a Szovjethatalom országunkban való fennállásának tapasztalataira támaszkodva. Azonban a halál megakadályozta abban, hogy ezt a feladatot megvalósítsa. De amit nem tudott elvégezni Lenin, azt tanítványainak kell elvégezniök. *(Viharos taps.)*

Az állam a társadalomnak ellenséges osztályokra való szakadása alapján azért keletkezett, hogy kordában tartsa a kizsákmányolt többséget a kizsákmányoló kisebbség érdekében. Az állam hatalmi eszközei főképpen a hadseregben, a büntető szervekben, a kémszolgálatban, a börtönökben összpontosultak. Két alapvető funkció jellemzi az állam tevékenységét: a belső (fő)feladat — kordában tartani a kizsákmányolt többséget és a külső (nem fő)feladat — kiterjeszteni az államnak, az állam uralkodó osztályának területét más államok területének rovására, vagy megvédeni saját államának területét más államok támadásai ellen. Így volt ez a rabszolgatársadalomban és a feudalizmusban. Így van ez a kapitalizmusban.

A kapitalizmus megdöntése céljából nemcsak a burzsoáziát kellett eltávolítani a hatalomról, nemcsak a kapitalistákat kellett kisajátítani, hanem teljesen össze kellett törni a burzsoázia állami gépezetét, régi hadseregét, bürokratikus hivatalnoki karát, rendőrségét, és annak helyébe az új proletár-államiságot, az új szocialista államot kellett állítani. A bolsevikok, mint ismeretes, így is cselekedtek. Ebből azonban egyáltalában nem következik az, hogy az új proletárállamban nem maradhat meg, a proletárállam szükségleteihez képest megváltozott formában, a régi állam némely funkciója. Még kevésbbé következik ebből az, hogy a mi szocialista államunk formáinak változatlanul meg kell maradniok, hogy a mi államunk kezdetben fennállott funkcióinak teljességükben meg kell maradniok ezentúl is. A valóságban a mi államunk formái, országunk fejlődésétől és a külső viszonyok változásaitól függően, változnak és változni fognak.

Leninnek teljesen igaza van, amikor ezt mondja:

„A polgári államformák rendkívül változatosak, de lényegük egy: mindezek az államok így vagy amúgy, de végeredményben feltétlenül *burzsoá diktatúrák*. Az átmenet a kapitalizmusból a kommunizmusba természetesen a politikai formák óriási gazdagságát és változatosságát kell hogy létrehozza, de a lényeg emellett elkerülhetetlenül ugyanegy lesz: *a proletariátus diktatúrája*." (Lenin Művei. XXI. köt. 393. old.)*

Az Októberi Forradalom óta szocialista államunk fejlődése két fő szakaszon ment át.

Az első szakasz — az Októberi Forradalomtól a kizsákmányoló osztályok felszámolásáig terjedő időszak. Ennek az időszaknak a főfeladata abban állt, hogy a megdöntött osztályok ellenállását elnyomja, hogy megszervezze az ország védelmét az intervenciósok támadása ellen, hogy helyreállítsa az ipart és mezőgazdaságot, hogy előkészítse a kapitalista elemek felszámolásának feltételeit. Ennek megfelelően államunk ebben az időszakban két fő funkciót valósított meg. Az első funkció — a megdöntött osztályok elnyomása az országon belül. Ebben a tekintetben a mi államunk külsőleg a megelőző államokra emlékeztetett, amelyeknek funkciója az engedetlenek elnyomásában állott, de azzal az elvi különbséggel, hogy a mi államunk a kizsákmányoló kisebbséget nyomta el a dolgozó többség érdekeinek nevében, míg a megelőző államok a kizsákmányolt többséget nyomták el a kizsákmányoló kisebbség érdekében. A második funkció — az ország védelme a kívülről jövő támadás ellen. Államunk ezzel, külsőleg, szintén a megelőző államokra emlékeztetett, amelyek ugyancsak foglalkoztak országaik fegyveres védelmével, de azzal az elvi különbséggel, hogy a mi államunk a dolgozó többség vívmányait védelmezte a külső támadással szemben, míg a megelőző államok ilyen esetekben a kizsákmányoló kisebbség gazdagságát és kiváltságait védelmezték. Államunknak még egy harmadik funkciója is volt — államszerveink gazdasági-szervező és kulturális-nevelő munkája, amelynek az volt a célja, hogy kifejlessze az új, szocialista gazdaság csíráit és a szocializmus szellemében átnevelje az embereket. Ez az új funkció azonban ebben az időszakban nem igen fejlődött ki.

* *Lenin.* Állam és forradalom. Id. kiad. 36. old.

A második szakasz a város és falu kapitalista elemeinek felszámolásától a szocialista gazdaság teljes győzelméig és az új Alkotmány elfogadásáig terjedő időszak. Ennek az időszaknak a főfeladata a szocialista gazdaság szervezése az egész országban és a kapitalista elemek utolsó maradványainak felszámolása, a kulturális forradalom szervezése, teljesen modern hadsereg szervezése az ország védelme érdekében. Ennek megfelelően megváltoztak szocialista államunk funkciói is. Megszűnt — elhalt a katonai elnyomás funkciója az országon belül, mert a kizsákmányolás meg van semmisítve, nincsenek többé kizsákmányolók és nincs kit elnyomni. Az állam elnyomó funkciója helyett megjelent az a funkciója, hogy a szocialista tulajdont, a népvagyont a tolvajokkal és harácsolókkal szemben megvédje. Teljességében megmaradt az ország katonai védelmének funkciója a kívülről jövő támadások ellen, tehát megmaradt a Vörös Hadsereg és a Vörös Hajóhad, valamint megmaradtak a büntető szervek és a felderítő szolgálat, amelyek feltétlenül szükségesek a külföldi kémszervezetek által országunkba küldött kémek, gyilkosok, kártevők kinyomozására és megbüntetésére. Megmaradt és teljesen kibontakozott az állami szervek gazdasági-szervező és kulturális-nevelő munkájának funkciója. Most államunk főfeladata az országon belül a békés gazdasági-szervező és kulturális-nevelő munkában rejlik. Ami pedig hadseregünket, a büntető szerveket és a felderítő szolgálatot illeti, azok már nem befelé a belső, hanem kifelé, a külső ellenségek ellen fordítják élüket.

Mint látjuk, nekünk most teljesen új, szocialista államunk van, amilyen még nem volt a történelemben és amely, formája és funkciója szerint, jelentékenyen különbözik az első fázis szocialista államától.

De a fejlődés itt nem állhat meg. Mi megyünk tovább előre, a kommunizmus felé. Megmarad-e nálunk az állam a kommunizmus periódusában is?

Igen, megmarad, ha nem semmisül meg a kapitalista környezet, ha nem szűnik meg a kívülről jövő katonai támadások veszedelme. Emellett magától értetődik, hogy államunk formái újból változni fognak, a belső és külső viszonyok változásának megfelelően.

Nem, nem marad meg és elhal, ha megszűnik a kapitalista környezet, ha szocialista környezet fogja fölváltani.

Így áll a dolog a szocialista állam kérdésével.

A második kérdés — a szovjet értelmiség kérdése.

Ebben a kérdésben, mint az állam kérdésében is, pártunkban némi homályosság, zavar áll fenn.

Noha pártunk álláspontja a szovjet értelmiség kérdésében egészen világos, még mindig gyakoriak pártunkban a szovjet-értelmiséggel szemben ellenséges nézetek, melyek nem egyeztethetők össze a párt álláspontjával. Ezeknek a helytelen nézeteknek a hordozói, mint ismeretes, megvető, lenéző magatartást tanúsítanak a szovjet értelmiséggel szemben, amelyet valami idegen, sőt a munkásosztállyal és a parasztsággal ellenséges erőnek tekintenek. Igaz, hogy az értelmiségnek a szovjet-fejlődés időszakában sikerült gyökeresen megváltoznia, összetételében éppúgy, mint helyzetében, mert közeledett a néphez és becsületesen együttműködik vele, ami által elvileg különbözik a régi, burzsoá értelmiségtől. De az említett elvtársak ezzel, úgylátszik, nem törődnek. Ők továbbra is a régi nótát fújják, és helytelenül a szovjet értelmiségre is alkalmazzák azokat a nézeteket, azt a magatartást, amelyeknek megvolt az alapjuk a régi időben, amikor az értelmiség a földbirtokosok és kapitalisták szolgálatában állott.

A régi, forradalomelőtti időben, a kapitalizmus viszonyai közepett, az értelmiség mindenekelőtt a vagyonos osztály embereiből — nemesekből, gyárosokból, kereskedőkből, kulákokból és más hasonlókból — állott. Voltak az értelmiség soraiban kispolgári, kishivatalnoki, sőt paraszti és munkás-származásúak is, de ezek nem játszottak és nem is játszhattak ott döntő szerepet. Az értelmiség a maga egészében a vagyonos osztályok kitartottja volt és azokat szolgálta. Érthető tehát az a nemritkán gyűlöletbe átcsapó bizalmatlanság, amelyet országunk forradalmi elemei és elsősorban a munkások tápláltak vele szemben. Igaz, a régi értelmiség adott néhány kiváló egyént, vagy egypár tucat bátor és forradalmi embert, akik a munkásosztály álláspontjára helyezkedtek és véglegesen összekapcsolták sorsukat a munkásosztály sorsával. De ilyen ember az értelmiség soraiban túlkevés volt és az ilyenek nem változtathatták meg az egész értelmiség arculatát.

A dolog azonban gyökeresen megváltozott az Októberi Forradalom után, a külföldi katonai intervenció szétverése után, különösen az iparosítás és a kollektivizálás győzelme után, amikor a kizsákmányolás megsemmisítése és a szocialista gaz-

dasági rendszer megszilárdulása megteremtették annak a reális lehetőségét, hogy az országnak új alkotmányt adjunk és azt az életbe átültessük. A régi értelmiség legbefolyásosabb és legképzettebb része már az Októberi Forradalom első napjaiban elszakadt az értelmiség többi részétől, hadat üzent a Szovjethatalomnak és a szabotázs útjára tért. Ezért érdeme szerint bűnhődött, a Szovjethatalom szervei szétverték és széjjelszórták. Később az ezekből még megmaradtak többsége országunk ellenségeihez szegődött, kártevőnek, spiónnak, miáltal kiközösítette magát az értelmiség soraiból. A régi értelmiség másik, kevésbbé képzett, de jóval számosabb része, még jó hosszú ideig folytatta az egyhelybentaposást, „jobb időket" várva, de azután, úgylátszik, legyintett a kezével és elhatározta, hogy szolgálatba lép, rászánta magát, hogy megbékél a Szovjethatalommal. A régi értelmiség e csoportjának nagy része már megöregedett és kezd kidőlni a sorból. A régi értelmiség harmadik része, főképpen az alsóbb réteg, amelynek képzettsége még kisebb volt, mint az előbbieké, csatlakozott a néphez és a Szovjethatalommal tartott. Ennek szüksége volt arra, hogy továbbképezze magát és valóban kezdett is tovább tanulni a mi főiskoláinkban. De a régi értelmiség rétegződésének és bomlásának e kínos folyamatával egyidőben ment végbe az új értelmiség kialakulásának, mozgósításának, erőgyüjtésének viharos folyamata. Fiatal emberek százezrei a munkásosztály, a parasztság, a dolgozó értelmiség soraiból tódultak a főiskolákba, technikumokba és iskoláik elvégzése után, kipótolták az értelmiség megritkult sorait. Friss vért öntöttek az értelmiségbe és új életre, szovjet-életre keltették. Saját képükre és hasonmásukra változtatták meg az értelmiség arculatát. A régi értelmiség maradványai teljesen elvegyültek az új, a szovjet, a népi értelmiség tömegével. Ilymódon új, szovjet értelmiség jött létre, amelynek szoros kapcsolatai vannak a néppel és többségében kész arra, hogy szívvel és lélekkel szolgáljon neki.

Ennek eredményeképpen nagyszámú, új, a népből való, szocialista értelmiségünk van, amely gyökerében eltér a régi polgári értelmiségtől, mind összetételét, mind pedig társadalompolitikai arculatát illetően.

A régi, háborúelőtti értelmiségre, mely a földesurakat és kapitalistákat szolgálta, teljes mértékben ráillett az értelmiségről szóló régi elmélet, amely rámutatott a vele szemben való

bizalmatlanság és az ellene való harc szükségességére. Ma ez az elmélet már elavult és nem illik rá a mi új, szovjet értelmiségünkre. Az új értelmiséget illetően új elméletre van szükség, amely rámutat a vele való barátságos viszony, a róla való gondoskodás, az iránta való tisztelet és a munkásosztály és a parasztság érdekében való együttműködés szükségességére.

Azt hiszem, ez világos.

Annál meglepőbb és különösebb, hogy az értelmiség helyzetében beállott mindeme gyökeres változások után még mindig akadnak pártunkban, úgylátszik, olyanok, akik ezt a régi elméletet, amely a polgári értelmiség ellen irányult, alkalmazni próbálják a mi új, a mi szovjet értelmiségünkre, amely alapjában szocialista értelmiség. Ezek az emberek alkalmasint úgy vélik, hogy azok a munkások és parasztok, akik még nemrég a gyárakban és kolhózokban sztahánov-módra dolgoztak, s akiket később, hogy képzettségre tegyenek szert, a főiskolákra küldtek, éppen ezáltal megszűnnek igazi emberek lenni, másodrendű emberekké válnak. Eszerint a képzettség — káros és veszedelmes. *(Derültség.)* Mi minden munkást és minden parasztot művelt és képzett emberré akarunk tenni és idővel el is érjük ezt. De ezeknek a furcsa elvtársaknak a nézetéből az következik, hogy az ilyen vállalkozás nagy veszedelmet rejt magában, mert a munkások és parasztok, amikor már művelt és képzett emberek lettek, azzal a veszedelemmel kerülhetnek szembe, hogy a másodrendű emberek közé sorozzák be őket. *(Általános derültség.)* Nincs kizárva, hogy idővel ezek a különös elvtársak eljuthatnak odáig, hogy himnuszokat fognak zengeni az elmaradottság, a tudatlanság, a sötétség és a bigottság dicsőségére. Ez érthető is. Elméleti botlások sohasem vezettek és nem is vezethetnek jóra.

Így áll a dolog az új, a szocialista értelmiség kérdésével.

* * *

Feladataink a párt további megerősítésének területén:

1. Rendszeresen javítanunk kell a párt összetételét azáltal, hogy emeljük a párttagok tudatosságának színvonalát azzal, hogy a párt soraiba, egyéni kiválasztás útján csakis megbízható és a kommunizmus ügye szempontjából odaadó elvtársakat veszünk föl;

2. Közelebb kell hozni a vezető szerveket az alsófokú

munkához azért, hogy a vezetés munkája sokkal inkább konkrét és operatív és sokkal kevésbbé ülésező és bürokratáskodó legyen ;

3. Központosítani kell a káderek kiválasztását, gondosan kell nevelni a kádereket és alaposan kell tanulmányozni a pártmunkások jótulajdonságait és hibáit, merészebben kell előléptetni a fiatal funkcionáriusokat, a káderek kiválasztását és elosztását a párt politikai vonalához kell alkalmazni ;

4. Központosítani kell a pártpropaganda és agitáció ügyét, ki kell szélesíteni a marxizmus-leninizmus eszméinek propagandáját, emelni kell kádereink elméleti színvonalát és politikai edzettségét.

* * *

Elvtársak ! Végzem beszámolómat.

Nagy vonásokban megrajzoltam a párt által a beszámolási időszakban megtett utat. A párt és a Központi Bizottság ez idő alatt végzett munkájának eredményei ismeretesek. Voltak fogyatékosságaink és hibáink. A párt és a Központi Bizottság nem titkolták, hanem igyekeztek kijavítani őket. Vannak komoly sikerek is és nagy eredmények, amelyek azonban ne szédítsék meg fejünket.

A főeredmény az, hogy országunk munkásosztálya, miután véget vetett annak, hogy ember az embert kizsákmányolhassa és megszilárdította a szocialista rendszert, az egész világ előtt bebizonyította ügye igazát. Ez a legfőbb eredmény, mert ez megerősíti a munkásosztály hitét erejében és végső győzelme bizonyosságában.

A világ burzsoáziája azt hangoztatja, hogy a nép nem élhet kapitalisták és földbirtokosok nélkül, kereskedők és kulákok nélkül. A mi országunk munkásosztálya tettekkel bizonyította be, hogy a nép jól meg tud lenni kizsákmányolók nélkül.

A világ burzsoáziája egyre azt hangoztatja, hogy a munkásosztály, ha szétrombolja a régi burzsoá rendet, nem tud újat építeni a régi helyébe. Országunk munkásosztálya tettekkel bizonyította be, hogy nem csupán a régi rendszert tudja szétrombolni, hanem minden képessége megvan arra is, hogy új, jobb szocialista rendszert építsen fel, mégpedig olyan rendszert, amely nem ismer sem válságokat, sem munkanélküliséget.

A világ burzsoáziája egyre azt hangoztatja, hogy a pa-

rasztság nem képes a szocializmus útjára lépni. Országunk kolhózparasztsága tettekkel bizonyította be, hogy sikerrel tud haladni a szocializmus útján.

A világ burzsoáziája és a burzsoázia reformista uszályhordozói legfőképpen azon igyekeznek, hogy kiirtsák a munkásosztályból a saját erejébe vetett hitet, a győzelmének lehetőségébe és bizonyosságába vetett hitet és ezzel örökkévalóvá tegyék a kapitalista rabságot. Mert a burzsoázia tudja, hogyha a kapitalizmus eddig még nem dőlt meg és még mindig fennáll, ezt nem jó tulajdonságainak köszönheti, hanem annak, hogy a proletariátusnak nincs még elég hite győzelmének lehetőségében. Nem lehet azt mondani, hogy a burzsoázia ezirányú törekvései teljesen sikertelenek maradtak. El kell ismerni, hogy a burzsoáziának és a munkásosztályban levő ügynökeinek bizonyos mértékben sikerült megmérgezniök a munkásosztály lelkét a kétségek és a bizalmatlanság mételyével. Ha országunk munkásosztályának sikerei, ha harca és győzelme elősegíti azt, hogy a kapitalista országok munkásosztályának önbizalma fokozódjék és megerősíti benne a saját erejében való hitet, a győzelmében való hitet, akkor pártunk elmondhatja, hogy nem hiába dolgozik. Nem kétséges, hogy ez így is lesz. *(Viharos, hosszantartó taps.)*

Éljen a mi győzelmes munkásosztályunk! *(Taps.)*
Éljen a mi győzelmes kolhózparasztságunk! *(Taps.)*
Éljen a mi szocialista értelmiségünk! *(Taps.)*
Éljen országunk népeinek nagy barátsága! *(Taps.)*
Éljen a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja! *(Taps.)*

(Az összes delegátusok felemelkednek helyükről, állva üdvözlik Sztálin elvtársat és hosszantartó ovációt rendeznek neki. Felkiáltások: „Hurrá!" „Éljen Sztálin elvtárs!" „A nagy Sztálinnak: hurrá!" „A mi szeretett Sztálinunknak — hurrá!")

NÉVMUTATÓ

Abramóvics 330
Adler, Friedrich 224
Axelrod 92, 98

Bauer, Otto 136, 224
Bazárov 354, 643
Bebel, August 303
Bernstein, Eduard 305
Berzin 260
Blum, Léon 224
Bogdánov 643
Brandler 273
Brentano, Lujo 278
Buchárin 262, 267—90, 293—96, 299—303, 305—07, 314—19, 328, 338, 695—96
Buszygin 584, 588—90, 595

Cereteli 66
Churchill, Winston 392
Clynes 66
Csajánov 340
Csernov 66, 141

Dan 66, 98, 330, 423
Darwin, Charles 635
David, Eduard 339
Demcsenkó, Marija 595
Djenjíkin 69, 76, 79, 199, 483, 617
Dühring, Eugen 636

Ehrenburg 100
Ejchenvald 329
Engels 20, 58, 59, 71, 76, 301, 303, 340—41, 632—33, 634—35, 640, 641, 642, 660, 709, 710
Ewert 272—73

Feuerbach, Ludwig 633
Fish 392
Frumkin 308
Fruntov 249—250

Galle 643
Gerhart 272—73
Gibbson, Jarvey 183
Gogolj 618
Groman 343, 354

Hegel, Georg Wilhelm 632, 636—37
Henderson, Arthur 43, 66
Herakleitosz 640
Hertz, Friedrich Otto 339
Hessen 330
Hilferding, Rudolf 141, 270
Hillquit 141
Hugenberg 519
Humbert—Droz 273—74

Jakir 695—96
Jakovlev, A. 177, 179
Jan—szkij 195—96, 200, 203—04, 207, 212, 216
Jaroszlávszkij 433
Juskévics 643

Kagánovics 571
Kámenjev 146—47, 181—82, 207—08, 210, 215, 695
Kant, Immanuel 643
Kautsky, Karl 17, 22, 27, 44, 86, 136, 141, 304, 305, 421
Kerenszkij 56, 66
Kirov 699
Kolb, Wilhelm 305
Kolcsak 69, 76, 79, 199, 483, 617
Kopernikus 643
Krivonosz 584
Krupszkája 306
Kugelmann, Ludwig 129
Kujbysev 574
Kutúzov 166

Lafargue, Paul 218
Lenin 9—13, 15—17, 20, 21—27, 29, 31, 32, 33—42, 46—47, 50, 57, 60—61, 65, 68, 69—70, 71—73, 77, 83—85, 89, 91, 95—96, 97, 98—101, 104, 106, 107, 108—09, 111, 112, 113, 116, 117, 120, 124, 127—30, 131—32, 136—48, 152, 171, 181, 185, 188, 191—94, 195, 200—05, 207—17, 224, 232, 233, 234, 235, 236—41, 243—47, 252—56, 260, 278, 282, 300—07, 310, 315, 321—22, 323—24, 326, 330—31, 337—38, 340—41, 347—48, 350, 353, 368—69, 370—71, 373, 374, 376, 381, 382, 395, 402, 420, 421—24, 426—32, 434—35, 443—46, 455—56, 498—99, 524, 558, 579, 580, 598, 629—30, 637, 643, 708
Leverrier 643
Levi, Paul 224
Longuet, Jean 141, 224
Luxemburg, Rosa 118, 422, 424—25

MacDonald 43, 141
Mach, Ernst 643
Marjeckij 307
Markov 316
Martov 90, 92, 141, 423, 425
Marx 19, 35—36, 42, 65, 71, 76, 129, 304, 336, 340, 402, 559, 632, 640, 641, 646, 647, 651, 659, 662, 663, 711
Miljukov 330, 483
Molotov 206, 574, 589
Morgan 45
Muszinszkij 589

Noske, Gustav 43
Njemcsinov 227, 344, 686

Pannekoek 304
Parvus 118, 424—25
Penjkov 259
Pilnjak 101
Pjatakov 300
Plató 271
Plechánov 24, 423
Poincaré, Raymond 70, 392
Pokrovszkij 207, 210, 212, 214—15
Potrjészov 92, 98
Preobrazsenszkij 350
Prónjin 584
Proudhon, Joseph 303

Radek 107, 118
Renaudel, Pierre 66
Rockefeller 45
Rosenberg 520
Rotschild 45
Rozengoljc 695, 696
Rozit 276—77
Rykov 307—11, 313—15, 317—318, 696

Scheidemann, Philipp 43, 66
Scsedrin 392, 419

Stinnes 45
Szacharov 261
Szkripnjik 563
Szlepkov 329
Szokolinszkij 589
Szluckij 420, 421, 423—24, 425, 430, 432—33
Szmetánjin 584
Szmirnov 247
Szórin 154, 167—68
Szorókin Pitjirim 236, 239
Sztahánov 584—93, 595—99
Szten 302
Sztrúve 330
Szuchánov 178

Tanner 154, 169
Thalheimer 273
Thälmann, Ernst 272, 273—74
Tomszkij 268, 317—18
Trockij 104, 107, 108, 109, 110, 112—13, 115, 116, 117, 118, 119, 123, 128—29, 260, 421, 423, 425—26, 432, 695
Tuchacsevszkij 695—96
Turati 141

Uborjévics 696

Vinográdova 584, 595
Voloszjévics 432—33

Webb Sidney 278
Wels 224
Wittorf 272

Zapolszkij 249
Zinovjev 136—38, 168, 175—83, 189, 216, 695

TÁRGYMUTATÓ

Agrárkérdés 204, 205, 338—39 : *lásd még* Föld nacionalizálása ; Kolhózmozgalom ; Mezőgazdaság kollektivizálása
Akkumuláció 322—24, 335—36, 391—92, 414—15, 445—46
Alkotmány *lásd* Szovjetunió új alkotmánya
Alkotmányos (Konstitucionális) Demokrata Párt *lásd* Kadetok
Állam 43—48, 143—44, 301—05
- és demokrácia 43—46
- elhalása 471—72, 707—13
- szovjet 47—50
Államkapitalizmus 183—84, 191—94, 523—24
„Amerikai gyakorlatiasság" 99—100
Anarchizmus 20, 304—05
Anglia 449, 464, 507—09, 511, 668—71, 680—81
Antant 250
„Antikomintern paktum" 671
Anyag és gondolkodás 640—41, 644
Árak 287—289, 294—95, 391, 476, 506, 509, 550, 558
Aranykészlet a kapitalista országokban 667—68
Arteljek (termelőszövetkezetek) *lásd* Kolhóz ; Kolhózmozgalom ; Kommúna és artelj ; Szövetkezetek
Átmeneti korszak
- kapitalizmusból szocializmusba 42, 301—03, 334, 352—53, 639
- szocializmusból a kommunizmusba 586—88
Automatizmus 337—38, 479—81
Autonóm köztársaságok 624—25

„Baloldaliak", „baloldali" túlzások, „baloldali" opportunizmus, „baloldali" elhajlások a SzK(b)P-ban 255—57, 285, 326, 348, 363, 378—79, 549, 563—64, 697 ; *lasd még* Opportunizmus, Trockizmus
„Baloldali" kommunisták 81
Béke
- bolsevikok harca békéért és az Októberi Forradalom 55—56, 102, 123, 212—13
- és a Szovjetunió békepolitikája 505, 517—18, 520—21, 665
Békülékenység 258, 261, 266—73, 318—19, 420
Bolsevikok, bolsevizmus 107, 118—30, 136, 207—08, 388, 420—33, 500, 562, 580
- és mensevikek 98, 421—25
- nemzetközi színtéren 107, 136, 420—33
- opportunistákkal való szakítás és nemzetközi munkásmozgalom 420—22
- taktikája az Októberi Forradalom előkészítése időszakában 118—130, 207—08
- története 420—33
- *lásd még* Leninizmus, Szk(b)P

Breszti béke 79, 519
Burzsoá-demokratikus forradalom *lásd* Polgári demokratikus forradalom
Burzsoázia 54, 103, 144, 146, 219, 328, 435—42, 610, 615, 717—18
– és forradalom 210, 223
– és háború 515—16
– hatalmának megdöntése 37–39, 74, 94, 146, 201
– liberális 53, 55, 72
– és restauráció 40—41, 146, 255, 263, 717—18
– a szocializmus ellensége 241, 263, 265, 281—82, 451
– és a Szovjetunió ötéves terve 435—42
– *lásd még* Értelmiség, régi; Kapitalista elemek; Kulákság; Osztályok
Bürokratizmus 45—46, 167, 189, 252, 263—64, 321, 528—30, 567

Cárizmus, Oroszország 13, 72, 74, 196, 638
– megdöntése 53, 72, 74, 196; *lásd még* Februári Forradalom; Felkelés; Forradalom; Októberi Forradalom; Polgári forradalom; Proletárforradalom
– és nemzetiségek 13; *lásd még* Nemzeti és gyarmati kérdés
Centrizmus 420—432
Chrosztizmus *lásd* Uszálypolitika

Demokrácia, demokratizmus, polgári és proletár, szovjet demokrácia 44—45, 65, 73, 75—76, 144, 166, 218, 512, 588, 612, 617—19
Depresszió, különös fajtájú 510
Dialektika, dialektikus materializmus, dialektikus modszer 32, 300, 414, 632—35, 637, 640, 644
– és fejlődés 634—39, 652—53
– kiterjesztése a proletariátus pártjának gyakorlati tevékenységére 637, 643—45
– és metafizika 633—37, 643

Éberség, forradalmi 393, 472—485
Egyenlősdi, munkabér terén 400—04, 556—58
Egyenlőség és marxizmus, szocializmus 44, 63, 64, 554—60
Egyesült Államok 449, 457, 464, 507, 509, 511, 650, 665—66, 668, 670—72, 674, 681
Egyiptom és Anglia 66
Élcsapat *lásd* Párt
Elhajlások a SzK(b)P-ban *lásd* „Baloldaliak"; Ellenzék; Opportunizmus, Jobboldali elhajlás, Trockisták
Ellenzék, jobboldali 299; *lásd még* Jobboldali elhajlás; Trockizmus
Ellenzék, „új" (Zinovjev-Trockij) 166, 181—83, 189—94, 246—48, 262—63, 275, 316, 343, 351
Élmunkásmozgalom 390, 404, 451, 473, 489, 568; *lásd még* Munkaverseny; Sztahánov-mozgalom
Értelmiség
– régi 411—12, 605, 622
– új, szovjet 407—12, 603, 605, 622, 690, 713—17
– *lásd meg* Mérnöki és technikusi erők; Káderek
Eszerek *lásd* Mensevikek és szociálforradalmárok; Szociálforradalmárok

Fasizmus 222, 505, 512, 519, 575, 630—31, 672, 698
Februári Forradalom 55, 118, 143, 196
Felhalmozás *lásd* akkumuláció

Felkelés 47, 74, 76—77, 125, 133, 164, 217, 580
Feudális rendszer 656—57, 661; *lásd meg* Földesurak, Cárizmus
Filozófia *lásd* Dialektika; Filozófiai materializmus; Történelmi materializmus
Filozófiai materializmus (marxista) 641—43
Forradalmi éberség *lásd* Éberség
Forradalom 26, 33—34, 37—38, 64, 73—74, 84—85, 114, 121, 491, 515, 658, 663, 672
– forradalmi mozgalom 12, 16, 25, 75, 123, 132, 172, 270
– forradalmi válság 15, 28, 55, 516
– permanens *lásd* Permanens forradalom
– világforradalom 30, 73, 107, 109, 130—34, 182—83, 218, 396, 427—28
– *lásd meg* Októberi Forradalom; Polgári-demokratikus forradalom; Polgári forradalom, Proletárforradalom
Földesurak 344, 489, 492, 603—05, 615
Földjáradék 340
Földmívelés 199, 324; *lásd még* Kolhóz; Mezőgazdaság; Szovhóz
Föld nacionalizálása 60, 185—86, 340, 344, 459
Franciaország 464, 507, 509, 511, 668—72

Gabonanehézségek 225—26, 229, 233, 257—58, 264, 312—13, 412, 486, 488
Gazdasági számvetés 415—17, 528—30
Gazdasági válság 504—05, 511, 590, 665—70
– ipari 391, 505—11
– a mezőgazdaságban 456—57, 465
– és a szovjet gazdasági rendszer előnyei 449, 457, 473—74, 505, 508
Gyakorlat, forradalmi 20, 24
Gyarmati kérdés *lásd* Nemzeti és gyarmati kérdés

Háború 15, 53, 56—57, 74—76, 131, 511—12, 514—15, 519; *lásd még* Imperializmus; Imperialista háború
Helyreállítási időszak 257, 291, 401, 453
Hűbériség *lásd* Feudális rendszer

Idealizmus 633, 640
Ifjúsági Szövetség *lásd* Kommunista Ifjúsági Szövetség
Imperialista háború 12, 18, 22, 29, 55, 57, 64, 66, 73, 102—04, 132, 213, 504, 513—14, 665—66, 669, 672
Imperializmus 28—29, 63, 68—73, 102, 131—32, 134, 143, 172, 219, 221—22, 427, 511
– ellentmondásai 11, 14, 17, 68
– és a II. Internacionále 17—22, 26—27, 62—63
– a kapitalizmus utolsó szakasza 11—12, 29
– korszaka és leninizmus 10—18, 62—63
– lényege 11—12
– *lásd még* Imperialista háború; Kapitalista országok; Kapitalizmus; Válság
Intelligencia *lásd* Értelmiség
II. Internacionále 17—19, 51, 62—63, 223, 422, 425, 427—28
– és centrizmus 421
– és marxizmus 10, 18, 51

– opportunizmusa 11, 19, 22, 26, 71, 86, 97, 423
– és proletárforradalom 32, 64
III. Internacionále *lásd* Kommunista Internacionále
Internacionalizmus, proletár 220–21, 427, 576, 607, 611
Ipar a Szovjetunióban 186, 188—94, 219, 254, 264—65, 290—93, 388—90, 393, 396—98, 406, 408—09, 414—17, 413—45, 416—54, 466, 490, 508, 522—24, 526, 528—29, 544, 578—81, 601—02, 668, 678—683
– és mezőgazdaság 62, 82, 292—93, 296, 337, 417, 442, 458, 460, 464, 468, 472, 505, 524, 542, 547, 615, 678
Iparosítás a Szovjetunióban 234, 254, 299, 332, 415, 458, 524, 553, 579—81, 592, 617

„Jakobinusok" és bolsevikok 223
Japán 110, 504, 509—11, 515, 520—21, 668—671, 711
Jobboldali elhajlás a SzK(b)P-ban 250—61, 267—68, 271—74, 280, 316—19, 324, 357—79, 412, 472, 552, 555, 563—64, 697
– és az iparosítás uteme 258, 293—96
– és kapitalista elemek 251—53, 255, 258
– és a mezőgazdaság kollektivizálása 257, 293
Jövedelmezőség *lásd* Gazdasági számvetés

Káderek 20, 247, 263, 265—66, 291, 324, 384, 460, 528, 538, 578, 581—83, 592—93, 682, 700—05; *lásd meg* Mernoki és technikai erők
Kadetok 55, 76, 80, 121
Kapitalista elemek a Szovjetunióban 188—90, 265—66, 276—78, 280—81, 283, 318, 336, 353, 378, 412
– falun 226, 234—36, 242, 251, 284, 324
– korlátozásuk és kiszorításuk 255, 264, 282, 285, 295, 311, 328, 355—58, 442, 449, 561, 601
Kapitalista környezet 707—710, 713
Kapitalista országok 46, 389, 412, 414—15, 441, 449, 457, 461, 468, 506, 508—12, 523, 619, 665—66, 668, 682—83
– fejlődésük egyenetlensége 172
– munkásosztálya és a Szovjetunió ötéves terve 434—35, 441
– munkasosztályának helyzete 463—64
Kapitalizmus 17, 160, 221, 250—52, 321, 337, 391, 395—96, 465—66, 470, 474, 493, 505, 509, 511, 513, 561, 585, 591, 604, 609, 615, 638, 650, 657, 667, 711
– állami *lásd* Államkapitalizmus
– általános válsága 67, 270, 506, 509—10
– ellentmondásai 11—12, 511—16, 657
– fejlődésének egyenetlensége 110—12, 221
– és háború 12—13, 511—16
– monopolisztikus 46, 506
– és munkanelküliség 391, 461, 510, 511, 515, 658, 666
– és válságok 391, 504, 515, 654
– *lasd meg* Imperializmus
Kártevők (kártevés) 263, 265, 281—82, 393, 411—12, 413—14, 431, 469—71, 485, 518, 695—97
Kereskedelem 57, 82—83, 229,

242, 286—87, 467—68, 470, 476—78, 510, 602, 603, 669
– az állam által irányított kereskedelem 242, 465—66
– szovjetkereskedelem 189, 191, 466—67, 548—51, 603, 689, 690
Kétkamarás rendszer a Szovjetunióban és kapitalista országokban 626—27
Kína 66, 132, 221, 521, 650, 673
Kínai-japán háború 504, 511, 666, 669
Kizsákmányolás 54, 63, 67, 239, 491, 543, 657, 239
– és imperializmus 68
– megszüntetése 217, 543
– a Szovjetunióban megszűnt 604—07, 659, 690
Kolhóz 230—31, 308—09, 325—29, 335, 347, 348, 353, 376, 379—383, 400, 460, 462, 476—91, 494—503, 522, 532, 534—36, 562, 602—03, 690, 691
– előnyei a kisgazdasággal szemben 327—28, 341—43
– és Gép- és Traktorállomások 292—95, 324—25, 327, 341, 343, 537, 538, 545, 684—85
– és individualista és kulák maradványok a kolhózon belül 347, 348—49
– és az Októberi Forradalom mint előfeltétel 491—92
– és osztályharc 348, 469—72, 486
Kolhózmozgalom 263, 296—98, 326—27, 329, 333, 341, 343, 345, 347, 358, 360, 363—64, 369—76, 380, 383, 387, 494, 500—01, 555—56, 560
és lőfeltételei 362, 490—91
— e Lenin szövetkezeti terve 230—32, 329
– önkéntes volta 330, 361—62, 396
Kolhózok és szovhózok 230, 234, 242, 251, 263, 294—99, 329, 337, 351—52, 357, 385, 391, 412—13, 457—59, 466, 469, 536—37, 543—44, 602—03, 683, 686—87
– és párt 296—97
– a szocializmus bázisa falun 327—28, 338, 349—51, 443, 535
Kommúna és artelj 363—66, 373—74, 382—84, 555—59
Kommunista Ifjúsági Szövetség (Komszomol) 151, 153, 567
Kommunista Internacionále (Komintern, III. Internacionále) 97, 107, 154, 169—70, 204, 223—24, 234—35, 262, 267, 269—74, 299, 317, 671
Kommunisták *lásd* Bolsevikok, SzK(b)P
Kommunista pártok (kapitalista országokban) 267—74
– Angliában 251
– Csehszlovákiában 274
– Franciaországban 251
– Németországban 104, 272—74
Kommunista társadalom 50, 586
Kommunizmus (társadalmi rendszer) *lásd* Kommunista társadalom; Szocialista társadalom
Komszomol *lásd* Kommunista Ifjúsági Szövetség
Könnyű ipar *lásd* Ipar
Középparaszt 60, 190, 205, 208, 216, 227—29, 236, 238—46, 283—84, 331, 344, 367—68, 375, 378, 383, 386, 462, 490, 496—98
– ingadozásai 204, 208, 212, 214, 237, 285—86
– és a kollektív gazdaságra való áttérés 231, 295, 298, 312, 325, 330, 333, 349, 359, 462, 496—97
Közoktatás 545—46, 691—92
Köztársaság *lásd* Autonóm köztársaságok; Szocialista köztársaságok

Kulákság 197, 203—04, 228—30, 283—85, 287, 289, 311, 313—16, 325, 335, 344, 350—53, 355—59, 384—85, 461—62, 468, 481—85, 489, 492—93, 495, 532, 543—44, 561, 602—05
- mint osztály felszámolása 350—51, 356—59, 376, 384—85, 456, 459, 486, 490, 553
- és harc ellene 183, 190, 197, 211—12, 235—36, 238, 240—41, 333, 346, 348, 350—52, 362, 368, 399, 481—85
- és Lenin hármas, de mégis egységes formulája 239—47
- szovjetellenessége 226, 262—66, 313

Lehetőség és valóság 252—55, 389—90, 391, 392
Lenin
- az államról 46—50, 121, 144, 195, 201—02, 305
- az anarchizmusról 301—02, 305
- az egyenlőségről 559—60
- a forradalmi elméletről 21, 24—25
- három jelszava a parasztkérdésben 195—206
- a kapitalizmus fejlődésének egyenetlenségéről 110—11
- a kompromisszumokról 83—84
- és Marx 15, 42, 129
- Marx és Engels művének folytatásáról 10, 71
- módszere 17—25
- a nemzetközi proletariátus vezére 17
- és a parasztkérdés 137—39
- a párt „diktatúrájáról" 153—63, 167—69
- a pártfegyelemről 96—97, 159—60
- a pártról 87—89, 94, 96—97, 153—51, 156—57, 162—63
- a polgári demokratikus forradalomnak proletárforradalomba való átnövéséről 32—34, 37, 140—42, 201—01
- mint proletár ideológus 139
- a proletariátus diktatúrájáról 33, 39—48, 106—07, 109, 137—38, 145—49, 153—71, 207—16, 230—36, 378—79, 285—86
- a szövetkezetekről 59—61, 179, 191—92, 328—29, 347—48, 370, 382
- *lásd még* Leninizmus

Leninizmus 50, 61—64, 83, 91, 99, 136—37, 223, 285, 377, 554—55
- és a II. Internacionále opportunistái 11, 18—20, 422
- lényege 135—39, 420—33
- és marxizmus 9—11, 36—38, 42—46, 135, 223—24
- módszere 17—25
- nemzetközi jellege 10, 13, 135, 139
- mint a proletariátus forradalmi elmélete 10, 21—36, 78, 117, 122, 135, 223—24
- történelmi gyökerei 11—16, 135
- *lásd még* Marxizmus-leninizmus

Marx
- a burzsoá államgépezet szétzúzásáról 46, 129, 302—03
- és a csehek és délszlávok nemzeti mozgalma 65
- és Kautsky 27
- materialista elmélete 27
- a népforradalomról 129
- és a proletár párt 575
- a proletariátus diktatúrájáról 36
- a proletárforradalomról 19, 129, 198

– a proletárforradalom és paraszttháború egyesítéséről 19, 198
– a szakadatlan (permanens) forradalomról 35, 140
– a szakmunkáról és a nem-szakképzett munkáról 402—03
– *lásd még* Marx és Engels; Marxizmus
Marx és Engels
– korszakuk 10
– a párt sztratégiájáról és taktikájáról 71
– a tudományos szocializmus megalapitói 16
Marx—Engels—Lenin 575—76
Marxisták 17, 353, 427
Marxizmus 9—10, 223—24, 558—59, 575
– és leninizmus, mint a marxizmus egyedüli hordozója 9—10, 135, 223—24
– lényege 10, 575
Marxizmus—leninizmus 135, 646, 648
– az osztályharcról 283
Materializmus 633, 641, 643
– és idealizmus 633, 640—43
Mensevikek 56—57, 90, 424—25
– és bolsevikok, szakadás 98, 421—25
– és parasztság 37, 57, 124—25, 536
Mensevikek és szociálforradalmárok (eszerek) 73, 81, 99, 103, 121, 123, 125, 169, 208, 212, 472, 483, 536, 698
– és imperialista háború 81, 123, 125
Mérnöki és technikusi erők 408—10, 413—14, 417, 451—52, 473, 527—28, 538, 587—88, 592, 593—95, 596—97, 605: *lásd még* Értelmiség; Káderek
Mezőgazdaság kollektivizálása 292, 295, 297—98, 324—25, 336, 352, 358—59, 377, 380, 415, 442—43, 455—57, 534—35, 579, 581, 617
Mezőgazdaság
– Nyugaton 59, 457, 505
– a Szovjetunióban 60—61, 184—85, 226, 204—55, 264, 291—92, 324—27, 342, 363—64, 449—50, 452, 454, 530—36, 538—41, 578—81, 602—03, 683—88
Mezőgazdasági gépek 291, 293, 324—25, 349, 382, 448, 463, 490—91, 496—98, 537, 539, 544, 683—85, 690
„Mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint" 586, 609
„Mindenki képességei szerint, mindenkinek végzett munkája szerint" 586, 608
Munka 400—08, 528, 591
– szellemi és fizikai, ellentét 587
– termelékenysége a Szovjetunióban 308, 345, 391, 405—07, 453, 529—30, 585—88, 683
Munkabér 401—02, 417, 463—64, 528, 545, 691
Munkafegyelem a Szovjetunióban 264, 268, 404
Munkanélküliség 399, 404, 435, 460—62, 464, 506, 510—11, 575, 590, 603, 616, 666, 690, 697
Munkásmozgalom 20—21, 24—27, 102—03
– és az élcsapat szerepe a mozgalomban 25—27; *lásd még* Spontaneitás; Párt élcsapat
Munkásosztály *lásd* proletariátus
Munka-stílus 99—101
Munkaverseny 404, 568; *lásd még* Élmunkásmozgalom; Szocialista verseny

Németország 15—16, 31, 110, 445, 449, 457, 464, 504, 507—09, 511—14, 519, 666—74, 681
– forradalma 15—16, 31
– szociáldemokráciája 305
Nemzeti és gyarmati kérdés 62—70, 107, 155, 425—26, 562—64
– és a nemzeti-gyarmati forradalmak 29, 31, 62—70, 73, 87, 266, 425—27
– és az Októberi Forradalom 219, 426
Nemzeti jövedelem 463, 523, 545, 616, 691
Nemzetek önrendelkezési joga *lásd* önrendelkezési jog
Nemzetköziség *lásd* internacionalizmus
„Nep" (új gazdasági politika) 82, 116, 174, 179, 183, 188—89, 254, 286—88, 290, 299, 315, 320, 324, 334, 350, 353, 465—66, 470, 561, 603
– „a «nep» Oroszországa szocialista Oroszországgá lesz" (Lenin) 116
Népszövetség 504, 511, 670
Norma *lásd* Technikai normák
Nők helyzete a Szovjetunióban 500—01, 547

Októberi Forradalom 55, 72, 76, 102—07, 129—30, 142, 198—99, 201, 203, 207—16, 222—23, 227, 230, 426, 491, 591
– hatása a nemzetközi forradalmi mozgalomra 107, 130—34, 216—24
– lényege 106—11, 196, 214, 220
– a marxizmus—leninizmus győzelme 223
– és a mensevikek és eszerek 103, 123, 125
– nemzetközi jelentősége 133—34, 217—24
– és parasztság 103, 187, 196, 212—15, 343—44, 491—92
– és a Párizsi Kommün 121
– és proletárdiktatúra 105—07, 223
Olaszország 666—70
Opportunizmus 26, 43, 45, 90, 97—98, 235, 280, 301, 304, 323, 326, 328, 363, 420, 425, 429—30, 554; *lásd még* „Baloldaliak", Jobboldali elhajlás, Trockizmus
Oroszország
– forradalma *lásd* Februári Forradalom; Októberi Forradalom
– a leninizmus hazája 13, 15
Osztályharc *lásd* Proletariátus osztályharca
Osztálymentes társadalom 471, 555, 606; *lásd meg* Kommunista társadalom; Szocialista társadalom; Szocializmus
Osztályok 334—35, 352
– megszüntetése és osztályharc 40—41, 279, 285, 442, 554—55, 558

Önköltségcsökkentés 263—64, 268, 287, 415—17, 453, 528—30
Önkritika *lásd* Párt
Önrendelkezési jog 63, 425, 427; *lásd meg* Nemzeti-gyarmati kérdés
Ősközösség 638, 655, 661
Ösztönösség *lásd* Spontaneitás
Ötéves terv 307—12, 360, 372, 388—89, 392, 431—65, 468, 471—74, 573—74, 617
– és a kapitalista elemek (kulákok) felszámolása 442, 448, 456, 462, 468, 485—86, 561
– és a Szovjetunió iparosítása 442—43, 446—49
Ötéves terv második 451, 452, 529, 554, 574, 697

Parasztgazdaság 186—88, 232—33, 291, 335—36, 456, 536, 561, 603
– és a nagy kollektív gazdaságra való áttérés szükségszerűsége 230—32, 254—55, 339—40, 360, 362, 455—56, 481—82, 522, 530, 534, 543, 603
Parasztháborúk 19, 198, 215
Parasztkérdés 50—62, 137—38, 154, 195, 283—84, 367—68
– és Lenin három jelszava 195—206
– *lásd még* Középparaszt; Kulákság; Parasztság; Szegényparasztság
Parasztság 52—53, 55—58, 61, 72, 75, 79, 81, 108—09, 121—22, 136, 140, 175, 186—87, 212, 290—91, 296—97, 299, 327, 399, 484, 489, 492, 495—96, 511, 560, 604—06, 622—23, 639, 718
– és a polgári forradalom 52—53, 54—55
– és a szocialista építőmunka 183, 184, 185, 187—88, 216, 336—38, 375
– *lásd még* Középparaszt; Szegényparasztság
Párizsi Kommün 50, 109, 121, 217, 591
Parlamentarizmus 48, 71, 78, 138, 218
Párt
– és akarategység 96—97
– élcsapat 16, 48—49, 77—78, 80, 87—89, 106, 146—48, 150—54, 160, 162—63, 166—67, 256, 324, 396, 428, 576
– és munkásosztály a proletárdiktatúra rendszerében 150—71
– a munkásosztály szervezett csapata 89—92
– és önkritika 247, 261, 263—64, 374—76, 568
– és pártfegyelem 96—97, 159—60, 271—72, 569—70
– és párttisztítás 97—99, 263—64, 269, 698—99
– és pártvezetés 699—700
– a proletariátus diktatúrájának eszköze 94—97
– a proletariátus osztályszervezetének legmagasabb formája 92—94
– *lásd még* Bolsevikok; SzK(b)P
Pártonkívüliek 88—89, 386—87, 410—11, 499
Pártonkívüli szervezetek 93, 152
Pénz a Szovjetunióban 549
Permanens forradalom 35—36, 105, 107—09, 112, 116—18, 139—41, 425
Piac 287—89, 295, 308—09
Polgárháború 42, 156, 617
Polgári demokrácia *lásd* Demokrácia
Polgári demokratikus forradalom 32—37, 53—57, 106—18, 121, 140—41, 197—205, 425, 427, 432
– átnövése proletárforradalomba 32—37, 52—57, 106—18, 140—41, 197—205, 425, 432
Polgári demokratikus köztársaság 638
– és a szovjet köztársaság 638
Polgári forradalom 16, 32—33, 52—54, 121, 141—42, 196—200, 215
– Nyugaton 15—16, 53
– Oroszországban 14, 51—55, 121, 195—201, 424, 426
– és proletárforradalom, különbség 141—42, 197
– végigvitele 196—206, 213—15
– *lásd még* Forradalom; Februári forradalom; Polgári-demokratikus forradalom

Proletár (szocialista) forradalom 10—11, 14—17, 19, 28—31, 51—52, 64—67, 69—72, 86, 102, 109—13, 115—17, 129—30, 142—45, 181, 197—200, 204—05, 218, 425—26, 432, 513
– es parasztság 14, 31, 34—35, 52—57, 73, 105—06, 122—23, 137—39, 187, 195—209
– és polgári forradalom, különbség 141—42, 197
– és proletárdiktatúra 39—40, 104—05, 137—39, 141—49, 197, 249
– *lásd még* Októberi Forradalom; Szocializmus győzelme *egy* országban; Proletariátus
Proletariátus (munkásosztály) 38, 65, 70—73, 75—76, 86—87, 92, 132—33, 166, 175, 223, 233, 235, 241, 396, 474, 484, 511—12, 515—16, 604, 606—07, 639, 717—18
– anyagi és kulturális helyzete a Szovjetunióban 403—04, 460, 463, 542—43, 547
– hegemóniája 51, 53, 80, 122, 140, 147, 424, 425, 427
– kulturális és technikai színvonala 586—88
– nemzetközi 16, 19, 396, 435, 440—41, 512, 515, 576, 615, 718
– osztályharca 71, 145, 156, 255, 277, 279, 281—83, 299—300, 378, 393, 486, 639, 657—60
– és párt 87—90, 92, 150, 152, 156, 158, 162—67, 170, 318, 392, 411, 446, 578
– és parasztság a polgári-demokratikus forradalomban 14, 31—33, 50—55, 106, 195, 200—01, 207, 424—25
– és parasztság a proletárforradalomban 52, 55—58, 72, 123, 196—203, 207—08, 213, 424
– és szegényparasztság 196, 199—201, 237—42, 289, 376
– és szegényparasztság szövetsége a középparasztsággal 190, 201, 237—48, 283—85, 366—67, 376, 378, 384, 424—25, 427
– mint uralkodó osztály a proletárdiktatúrában 19, 33, 47, 50—51, 117, 145, 156, 190, 587, 592, 610
Proletariátus diktatúrája 39—47, 50, 64, 73, 84—85, 94—95, 105—07, 121—23, 125, 137—39, 155—57, 161, 163, 173—74, 197—200, 202—03, 216—17, 223—24, 277, 289, 300—03, 375, 427, 455, 471, 554—55, 615
– és burzsoá államgépezet összetörése 45—47, 144—45, 279, 303—05
– és erőszak 147—48, 149, 157—58
– és három főfeladata 39, 148—49, 235
– és az osztályok megszüntetése 148, 235, 278, 285, 471
– és a párt 94, 152—58, 167, 169—70
– és a proletariátus osztályszövetsége a parasztság dolgozó tömegeivel 33, 104, 109, 147, 149, 152, 200—02, 204—06, 211—12, 214—15, 235—36, 278, 283—86
– mint a proletárdemokrácia formája 45, 47
– és rendszere 48, 146—48, 153, 277, 302—03, 615
– mint történelmi korszak 40, 48
Proletariátus és parasztság demokratikus diktatúrája 196—97, 200—01, 207, 209, 424

Rabszolgarendszer 638, 649, 656, 711
Reformizmus 64, 83—85, 98, 99, 223; *lásd még* Opportunizmus
Rekonstrukció *lásd* Újjáépítés
Rentabilitás *lásd* Gazdasági számvetés
Reprodukció *lásd* Újratermelés
Rohammunka *lásd* Élmunkásmozgalom; Munkaverseny

Sachty-i ügy 263, 265, 282, 393
Sovinizmus 63, 68, 512
Spekulánsok 287—88, 314, 465—66, 489, 492, 501, 602—03, 605
Spontaneitás, ösztönösség 233, 242, 255, 257, 280, 287—88, 289, 406, 479—80, 487

Szakadatlan forradalom *lásd* Permanens forradalom
Szakmunka és nem- szakképzett munka 401—04
Szakszervezetek 92—93, 150—53, 165—67, 219, 264—65, 268, 566—67
– a kommunizmus iskolái 151
Szegényparasztság 17, 190, 231, 283—84, 288—89, 314, 325, 344, 349, 375, 383, 460—62, 490, 496—98
– a munkásosztály támasza 73, 190, 204, 237—40, 283, 425
– és az Októberi Forradalom 199—200, 208, 344
Szellemi és fizikai munka közötti ellentét 587
Szervezeti vezetés 565—74
Szociáldemokrácia 218—19, 223—24, 251, 266—67, 270, 301, 420, 422—24, 426, 428, 473
– és fasizmus 512
– és leninizmus 172, 183, 224
SzK(b)P *lásd* Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja
Szociálforradalmárok (eszerek) 55—57, 75, 104, 201—02
Szociális forradalom 33, 131, 143, 654, 662—63; *lásd még* Forradalom; Polgári forradalom; Proletárforradalom
Szocialista állam fejlődése 712—14
Szocialista építés a Szovjetunióban 60, 84, 151, 174, 194, 218, 238—39, 254, 256, 265, 319, 321, 324, 330, 333—38, 340, 395—96, 431, 505, 523, 584
Szocialista társadalom 38, 178—79, 308, 442, 536, 558, 603—04, 609, 612; *lásd még* Szocializmus
Szocialista verseny és rohammunka 404, 451, 568; *lásd még* Munkaverseny; Élmunkás-mozgalom
Szocializmus 16, 67, 106, 116, 131—34, 146—49, 190, 241, 254, 265—66, 276—78, 301—02, 330, 332, 336, 348, 353, 360, 386, 393, 397, 493, 495—96, 498, 512, 523—24, 554, 558, 560—61, 585— 86, 609, 631, 639—40, 644, 683, 690, 697, 717
– elve 586, 608, 610
– és a kapitalizmus 205, 347, 391, 536, 543, 650, 679, 694
– a kommunizmus első foka 608
– a kommunizmusba való átmenet előfeltételei 586—88
– további megszilárdítása 694—97
Szocializmus győzelme *egy* országban 37, 112, 116, 130—31, 138, 149, 172—183, 474, 580, 617, 709—10
– és a szocializmus végleges győzelme 133, 173, 175, 576
Szociál-imperialisták 98, 425
Szociál-pacifizmus 15, 18, 98
Szociálpatrióták 98

Szociálsovinizmus 15, 18, 63, 68, 98, 425
Szovhózok 232, 255, 292, 325, 477, 522, 535, 538—40
– és parasztság 298, 327
Szovjet apparátus 259, 264, 281, 282
Szovjetek 47, 56, 76, 78, 81, 124—25, 128, 143, 151—53, 208, 212, 214, 219, 226, 237, 483
– mint államforma 48—49, 92, 125,151, 157
– Németországban 1918-ban 483
– és a párt 157, 168
Szovjet gazdasági rendszer és kapitalista rendszer 328, 391, 410, 447—50, 453, 457, 470, 474, 505, 508, 524, 543, 585. 591—92
Szovjethatalom 48—50, 56, 60, 69, 76, 229, 281, 314, 327, 329, 336, 350, 360, 381, 390, 404, 412—13, 431, 435, 443, 466, 472, 481, 486—87, 490, 493, 607
– nemzetközi jellege 48—49
– és a Párizsi Kommün 50
– mint a proletárdiktatúra államformája 48—50, 145, 168
– *lásd meg* Proletariátus diktatúrája; Októberi Forradalom, Proletárforradalom; Szovjetek
Szovjetunió 69, 132, 143—44, 220—21, 310, 342, 495, 513, 514, 519
– agrárállamból ipari állammá vált 443, 448, 522, 524
– belső helyzete 489—93, 522—23, 677—97
– és a kapitalista világ 445—51, 505—06, 510—21, 675—77
– külpolitikája 517—21, 665, 675—77
– és más országok forradalma 103, 113—14, 133—34
– nemzetiségi politikája 606—07
– nemzetközi helyzete 504—21, 666—77
– népének anyagi és kulturális helyzete 542—47, 691—94, 698
– osztályösszetétele 603—07, 621—22
– soknemzetiségű állam 606—07, 622
– és a szocializmus felépítése 505
Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja — SzK(b)P 50, 56, 78. 82, 87—90, 92, 146, 151, 153—54, 159—60, 163. 170—71, 202, 241—43, 365—66, 392, 474, 484, 552—76, 618—19
– és a Központi Bizottság plénumai 258—59, 262, 293
– és a Központi Bizottság, vezetőség 260—61, 272—73, 298, 375, 538, 571, 709. 717
– megerősödése 697—706, 717—18
– XIV. Pártkonferencia 174, 75, 180—81, 182, 188, 356
– XVI. Pártkonferencia 356
– XVII. Pártkonferencia 554
– II. Pártkongresszus 92
– III. Pártkongresszus 33
– VIII. Pártkongresszus 203—04, 238—39, 241, 243—46, 296, 350
– X. Pártkongresszus 97, 164, 166
– XI. Pártkongresszus 171, 350
– XIV. Pártkongresszus 174—75, 177, 182—83, 194, 206, 244, 356, 357
– XV. Pártkongresszus 232, 250—51, 350, 355—58, 552
– XVI. Pártkongresszus 552, 698
– XVII. Pártkongresszus 552, 554, 698—99
– XVIII. Pártkongresszus 699
– és pártonkívüliek 89, 93, 410—11

– és pártonkívüli szovjet értelmiség 409—11 *lásd még* Értelmiség
– és pártpropaganda 703—06
– mint a proletariátus harci törzse 87—94, 120—21, 159—60
– tekintélye 88—89, 93, 152—53, 161—62, 566
– mint újtípusú párt 24—25, 86—100
Szovjetunió új alkotmánya 600—30, 678, 695
– és a burzsoá alkotmányok 609—12
– burzsoá bírálata 613—19
– és demokrácia 678
– és értelmiség 621—22
– jelentősége 630—31
– és nemzetek, fajok 622
Szövetkezetek 93, 117, 152, 255, 259, 264, 325, 331, 347—48, 603
– és kolhózok 231—36, 298, 325—26, 328—29, 347
– mint a munkásosztály egyik szervezete 92
– mint út a parasztság bevonásához a szocialista építésbe 57—61, 151, 183—93, 230—33, 292—98, 329
Szövetséges köztársaságok 623—25
Sztachánov-mozgalom 588, 592, 594—99
– gyökerei 589—93
– jelentősége 584—92
– *lásd meg* Élmunkásmozgalom, Munkaverseny
Stratégia és taktika 70—80, 85, 158—59, 195—99, 205—06, 215, 267, 270—71, 326, 363

Társadalmi élet 644—49
– és földrajzi környezet 648—49
– és a népesség gyarapodása 649—50
Társadalmi eszmék és áramlatok 645—47, 652, 662—63
Társadalmi tulajdon 471
Társadalom *lásd* Kommunista társadalom, Szocialista társadalom
Technika 291—92, 392—97, 442—43, 451—52, 526, 578, 581, 584—85, 592, 602, 603, 678—80, 686
– elsajátítás 593—96
Technikai normák 589, 592—96
Termelési mód 650—53, 661
Termelési viszonyok 651—64
Termelőerők 587, 651—64
Termelőeszközök 651, 653—54, 656—59
– szocialista tulajdona 603—04, 615, 654—55, 659, 663
Terv 389—91, 480—81, 580, 595; *lásd még* Ötéves terv
Tervgazdaság 225, 391, 585; *lásd még* Ötéves terv
Tőke 13, 15, 28, 41, 47, 64, 106, 143, 146, 189, 279, 330: *lásd még* Imperializmus; Kapitalista elemek; Kapitalizmus
Történelmi materializmus 632, 648—51, 663—64
Trockisták, trockizmus 300, 307, 377, 427, 430—31, 472, 536, 552
Tudomány 327, 594
– történettudomány 652—53

Új gazdasági politika *lásd* „Nep"
Újjáépítés (szocialista) a Szovjetunióban 263—64, 291, 294—95, 299, 320, 322—23, 355—56, 415, 438, 592—93
Újjáépítési szakasz 275, 355—56, 401

Újratermelés (Marx elmélete) 336, 354
Uszálypolitika 26

Választási jog, választási rendszer 600, 611, 616, 627—29
Válság (általában) 506, 575, 590, 603, 667—68; *lásd még* Gazdasági válság; Kapitalizmus általános válsága; Forradalmi válság
Város és falu 290—92, 299, 343, 345, 465, 478, 544, 547, 548
Vetésterület 310–11, 342–43, 457, 531—33, 535, 547—48, 603, 683
Világháború *lásd* Háború; Imperialista háború
Vörös Hadsereg 114, 219, 313—14, 581, 713
Vörös Hajóhad 713

TARTALOM

A KIADÓ ELŐSZAVA 7

A LENINIZMUS ALAPJAIRÓL

(A Szverdlov-egyetemen 1924 április elején tartott előadások) ..... 9—101

I. A leninizmus történelmi gyökerei 11
II. A módszer 17
III. Az elmélet 24
IV. A proletariátus diktatúrája 39
V. A parasztkérdés 50
VI. A nemzeti kérdés 62
VII. Sztratégia és taktika 70
VIII. A párt 86
IX. A munka-stílus 99

AZ OKTÓBERI FORRADALOM ÉS AZ OROSZ KOMMUNISTÁK TAKTIKÁJA

(Előszó az „Útban Október felé" című könyvhöz.) .... 102—134

I. Az Októberi Forradalom külső és belső körülményei 102
II. Az Októberi Forradalom két sajátossága, vagy Október, és Trockij elmélete a permanens forradalomról 105
III. A bolsevik taktika néhány sajátossága az Októbert előkészítő időszakban 119
IV. Az Októberi Forradalom, mint a világforradalom kezdete és előfeltétele 130

A LENINIZMUS KÉRDÉSEIHEZ ..... 135—194

I. A leninizmus meghatározása 135
II. A leninizmus lényege 137

III. A „permanens" forradalom kérdése 139
IV. Proletárforradalom és proletárdiktatúra 141
V. A párt és a munkásosztály a proletárdiktatúra rendszerében 150
VI. A szocializmus győzelme egy országban 172
VII. Küzdelem a szocialista építés győzelméért ... 183

A PÁRT HÁROM FŐ JELSZAVA A PARASZTKÉRDÉSBEN

(Válasz Jan—szkij elvtársnak) ..... 195—206

A PROLETARIÁTUS ÉS A SZEGÉNYPARASZTSÁG DIKTATÚRÁJÁNAK JELSZAVA OKTÓBER ELŐKÉSZITÉSE IDŐSZAKÁBAN

(Válasz Pokrovszkij elvtársnak) ..... 207—216

AZ OKTÓBERI FORRADALOM NEMZETKÖZI JELLEGE

(Október tizedik évfordulójára) ..... 217—224

A GABONAFRONTON

(A Vörös Tanárképző Intézet, a Kommunista Akadémia és a Szverdlov-egyetem hallgatóival 1928 május 28-án folytatott beszélgetésből) ..... 225—236

LENIN ÉS A KÖZÉPPARASZTTAL VALÓ SZÖVETSÉG KÉRDÉSE

(Válasz Sz. elvtársnak) ..... 237—248

A JOBBOLDALI VESZÉLY A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁBAN

(Beszéd a Moszkvai Pártbizottság és a Moszkvai Ellenőrző Bizottság 1928 október 19-i teljes ülésen) .... 249—261

A JOBBOLDALI ELHAJLÁS A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJÁBAN

(A SzK(b)P Központi Bizottságának teljes ülésén 1929 áprilisában mondott beszédből) ..... 262—319

I. Az osztályeltolódások és nézeteltéréseink 262
II. Nézeteltérések a Kommunista Internacionále vonalán 269

III. Nézeteltérések a belpolitika terén 274
a) Az osztályharcról — 275. *b)* Az osztályharc kiélesedéséről — 280. *c)* A parasztságról — 283. *d)* Az új gazdasági politikáról és a piaci viszonyokról — 286. *e)* Az ipar fejlődésének üteméről és a város és a falu összefogásának új formáiról — 290. *f)* Bucharin mint teoretikus — 299. *g)* Ötéves terv vagy kétéves terv? — 307. *h)* A vetésterületek kérdése — 310. *i)* A gabonabegyüjtésről 312
IV. A jobboldali elhajlás elleni harcról 317

A NAGY FORDULAT ÉVE

(Az Októberi Forradalom XII. évfordulójára) ..... 320—332
I. A munka termelékenysége területén 321
II. Az ipar kiépítése terén 322
III A mezőgazdaság kiépítése terén..... 324
Összefoglalás 332

A SZOVJETUNIÓ AGRÁRPOLITIKÁJÁNAK KÉRDÉSEIHEZ

(Beszéd a marxista agrár-szakemberek konferenciáján 1929 december 27-én) ..... 333—354
I. Az „egyensúly" elmélete 334
II. A szocialista építés „automatizmusának" elmélete 337
III. A kisparaszti gazdaság „stabilitásának" elmélete 338
IV. A város és a falu 343
V. A kolhózok természetéről 346
VI. Az osztályeltolódások és a fordulat a párt politikájában 350
VII. Következtetések 353

A KULÁKSÁG MINT OSZTÁLY FELSZÁMOLÁSÁNAK POLITIKÁJÁRÓL ..... 355—359

AKIKNEK A SIKER FEJÜKBE SZÁLLT

(A kolhózmozgalom kérdéseihez) ..... 360—366

VÁLASZ A KOLHÓZPARASZT ELVTÁRSAKNAK .... 367—387

A GAZDASÁGI VEZETŐK FELADATAIRÓL

(Beszéd a szocialista ipar funkcionáriusainak első országos értekezletén 1931 február 4-én) ..... 388—397

ÚJ HELYZET — ÚJ FELADATOK A GAZDASÁGI ÉPÍTŐMUNKÁBAN

(Beszéd a gazdasági funkcionáriusok értekezleten 1931 június 23-án) ..... 398—419

I. A munkaerő 399
II. A munkabér 401
III. A munka megszervezése 404
IV. A munkásosztály üzemi, műszaki értelmiségének kérdése 408
V. Fordulat jelei a régi üzemi műszaki értelmiség soraiban 411
VI. A gazdasági számvetésről 414
VII. Új módon dolgozni, új módon vezetni..... 416

A BOLSEVIZMUS TÖRTÉNETÉNEK NÉHÁNY KÉRDÉSÉRŐL

(Levél a „Proletarszkaja Revoljucija" c. folyóirat szerkesztőségéhez) ..... 420—433

AZ ELSŐ ÖTÉVES TERV EREDMÉNYEI

(Beszámoló a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának és Központi Ellenőrző Bizottságának 1933 január 7-én tartott közös teljes ülésén) .... 434—474

I. Az ötéves terv nemzetközi jelentősége 434
II. Az ötéves terv fő feladata és e feladat megvalósításának útja..... 442
III. Az ötéves terv négy év alatt elért eredményei az ipar terén 447
IV. Az ötéves terv négy év alatt elért eredményei a mezőgazdaság terén..... 454
V. Az ötéves terv négy év alatt elért eredményei a munkások és parasztok anyagi helyzetének javítása terén 460
VI. Az ötéves terv négy év alatt elért eredményei a város és a falu közötti áruforgalom terén.... 465

VII. Az ötéves terv négy év alatt elért eredményei az ellenséges osztályok maradványai elleni harc terén 468
VIII. Általános következtetések 472

A FALUSI MUNKÁRÓL

(Beszéd a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja Központi Bizottságának és Központi Ellenőrző Bizottságának 1933 január 11-i közös teljes ülésén) ..... 475—488

BESZÉD AZ ÉLMUNKÁS KOLHÓZPARASZTOK ELSŐ SZOVJETUNIÓI KONGRESSZUSÁN

(1933 február 19) ..... 489—503

1. A kolhózok útja — az egyedül helyes út 489
2. Legközelebbi feladatunk — jómódúvá tenni valamennyi kolhózparasztot 496
3. Egyes megjegyzések 499

BESZÁMOLÓ A PÁRT XVII. KONGRESSZUSÁN A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK MUNKÁJÁRÓL

(1934 január 26) 504

I. A világkapitalizmus egyre tartó válsága és a Szovjetunió külpolitikai helyzete 504
1. A gazdasági válság fejlődése a kapitalista országokban — 505
2. A politikai helyzet kiéleződése a kapitalista országokban — 510
3. A Szovjetunió és a kapitalista államok közti viszony — 517

II. A népgazdaság további fellendülése és a Szovjetunió belső helyzete 522
1. Az ipar fellendülése — 524. 2. A mezőgazdaság fellendülése — 530. 3. A dolgozók anyagi helyzetének és kultúrájának fellendülése — 542. 4. Az áruforgalom fellendülése és a közlekedés — 547

III. A párt 552
1. Az eszmei és politikai vezetés kérdései —553
2. A szervezeti vezetés kérdései — 565
Zárszó helyett — 576

BESZÉD A KREML-PALOTÁBAN A VÖRÖS HADSEREG KATONAI AKADÉMIÁJÁNAK ÉVZÁRÓ ÜNNEPÉLYÉN

(1935 május 4) ..... 578—583

BESZÉD A SZTAHÁNOVISTÁK ELSŐ SZOVJETUNIÓI TANÁCSKOZÁSÁN

(1935 november 17) ..... 584—599

1. A Sztahánov-mozgalom jelentősége — 584
2. A Sztahánov-mozgalom gyökerei — 589
3. Új emberek — új technikai normák — 593
4. Legközelebbi feladataink — 596
5. Néhány szó — 598

A SZOVJET SZOCIALISTA KÖZTÁRSASÁGOK SZÖVETSÉGÉNEK ALKOTMÁNYTERVEZETÉRŐL

(Előadói jelentés a Szovjetek VIII., rendkívüli Összszövetségi kongresszusán, 1936 november 25-én) ... 600—631

I. Az Alkotmányelőkészítő Bizottság megalakulása és feladatai 600
II. Változások a Szovjetunió életében az 1924-től 1936-ig terjedő időszakban 601
III. Az Alkotmánytervezet fő sajátosságai 608
IV. Az alkotmánytervezet burzsoá bírálata 613
V Módosítások és kiegészítések az alkotmánytervezethez 619
VI. A Szovjetunió új alkotmányának jelentősége 630

A DIALEKTIKUS ÉS A TÖRTÉNELMI MATERIALIZMUSRÓL

(1938 szeptember) ..... 632—664

BESZÁMOLÓ A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK MUNKÁJÁRÓL A XVIII. PÁRTKONGRESSZUSON

(1939 március 10) ..... 665—718

I. A Szovjetunió nemzetközi helyzete 665
1. Új gazdasági válság a kapitalista országokban. A fogyasztópiacokért, a nyers-

anyagforrásokért, a világ újrafelosztásáért folyó harc kiéleződése — 666
2. A nemzetközi politikai helyzet kiélesedése, a békeszerződések háború utáni rendszerének összeomlása, az új imperialista háború kezdete — 670
3. A Szovjetunió és a kapitalista országok — 675
II. A Szovjetunió belső helyzete 677
1. Az ipar és mezőgazdaság további fellendülése — 678
2. A nép anyagi és kulturális helyzetének további emelkedése — 690
3. A szovjet rendszer további megszilárdulása — 694
III. A Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának további megerősödése 697
1. A párt összetételének megjavítására irányuló intézkedések. A szervezetek méretének csökkentése. A vezető szervek közelebbvitele az alsófokú munkához — 698
2. A káderek kiválasztása, előléptetése, elosztása — 700
3. Pártpropaganda, a párt tagjainak és a pártkádereknek marxista-leninista nevelése — 703
4. Néhány elméleti kérdés — 706